คู่มือ

ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๖๖ Royal Thai Police 2023

คำนำ

ด้วยสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีภารกิจหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจนั้นถือเป็นต้นธารแห่งความยุติธรรม งานสอบสวนจึงเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนภารกิจดังกล่าว นอกจากพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่หลักที่ปฏิบัติงานด้านสอบสวนแล้ว จากภาระงานและสิ่งที่ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการสอบสวนมีจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องมีผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน เพื่อให้งานสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีอนุมัติ ลงวันที่ ๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๕ ท้ายหนังสือ สกพ. ที่ ๐๐๐๙.๑๓/๓๑๘๓ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๖๕ เรื่อง การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค ๑ – ๙ มีการกำหนดตำแหน่งสารวัตร รองสารวัตรทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) เพิ่มเติมให้กับสถานีตำรวจต่าง ๆ ในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล และตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ เป็นการกำหนดตำแหน่งขึ้นใหม่ โดยมีสายการบังคับบัญชาอยู่ในความควบคุม กำกับ ดูแล และสั่งการของหัวหน้างานสอบสวนในแต่ละสถานีตำรวจ รวมทั้งการกำหนดตำแหน่งผู้บังคับหมู่ - รองสารวัตร ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนสนับสนุนงานสอบสวน และได้มีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน

ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน จึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสอบสวนในเบื้องต้น รวมทั้งมีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวน และงานที่เกี่ยวข้อง สำนักงานตำรวจแห่งชาติเล็งเห็นถึงความจำเป็นดังกล่าว จึงได้มีการจัดทำคู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนเล่มนี้ขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่ตำรวจที่เกี่ยวข้องใช้เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติงานช่วยเหลือสนับสนุนพนักงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนนี้ จะเป็นประโยชน์กับผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ในการจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงานให้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นธรรม อย่างมีมาตรฐานและเป็นแนวทางเดียวกัน อันจะส่งผลดีต่อความเชื่อมั่น ศรัทธาของประชาชนที่มีต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

คณะทำงาน

กรกฎาคม ๒๕๖๖

คำนิยม

งานสอบสวน เป็นภารกิจหลักที่สำคัญอย่างยิ่ง มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการตามกฎหมายเกี่ยวกับความผิดอาญาที่ได้มีการกล่าวหา เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ทำให้เกิดความสงบสุขในสังคม บรรลุตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ คือ “เป็นตำรวจมืออาชีพ ทำงานเชิงรุก เพื่อความสงบสุขของประชาชน” โดยเหตุที่งานสอบสวนมีภาระที่หลากหลาย ทั้งการทำสำนวนการสอบสวน เช่น การสอบปากคำผู้เกี่ยวข้องในคดี การตรวจสถานที่เกิดเหตุ การจัดส่งวัตถุพยานไปตรวจพิสูจน์และติดตามผล การจัดส่งของกลางไปเก็บรักษาตามระเบียบ การยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอหมายจับ การแจ้งข้อกล่าวหา ผัดฟ้อง ฝากขังผู้ต้องหา การสรุปสำนวนทำความเห็นทางคดี และการประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ เช่น การติดตามพยานหรือผู้เสียหายไปพบพนักงานอัยการ สอบสวนเพิ่มเติมตามที่พนักงานอัยการสั่งการ เดินทางไปเบิกความเป็นพยานในการพิจารณาคดีชั้นศาล นอกจากนั้นยังต้องดำเนินการเกี่ยวกับงานด้านธุรการทางคดีที่เกี่ยวข้องอีกจำนวนมาก เช่น การบันทึกข้อมูลรายละเอียดของคดีในระบบสารสนเทศ สมุดบันทึกคดีอาญา สมุดสารบบต่างๆ และการจำหน่ายของกลางในคดีตามระเบียบ

การกำหนดตำแหน่งข้าราชการตำรวจทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนให้แก่สถานีตำรวจ โดยให้อยู่ในความควบคุม กำกับ ดูแล และสั่งการของหัวหน้างานสอบสวน จะช่วยแบ่งเบาภาระงานของพนักงานสอบสวนได้เป็นอย่างมาก ส่งผลดีต่อการปฏิบัติหน้าที่และการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน แต่ข้าราชการตำรวจผู้ทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวน จะต้องมีความรอบรู้ และมีความเข้าใจ ในข้อกฎหมาย กฎ ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับต่างๆ ที่เปลี่ยนแปลงและมีการกำหนดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา ดังนั้น การจัดทำคู่มือสำหรับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณสำนักงานกฎหมายและคดี และสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ได้จัดทำคู่มือเล่มนี้ โดยพยายามรวบรวมเนื้อหาและองค์ความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องไว้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ดำรงศักดิ์ กิตติประภัสร์)

ผู้บัญชาการตรวจแห่งชาติ

คำนิยม

การสอบสวนมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมารับโทษ ทั้งยังเป็นเงื่อนไขสำคัญในการฟ้องคดีของพนักงานอัยการ ซึ่งเป็นกลไกประการหนึ่งในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ ดังนั้น งานสอบสวนจึงเป็นหัวใจและเป็นบันไดขั้นแรกของกระบวนการยุติธรรมที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก และด้วยเหตุที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีการกำหนดตำแหน่งใหม่ขึ้น โดยให้มีข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจ ได้แก่ ตำแหน่งสารวัตรทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) หรือรองสารวัตร ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) ซึ่งทำหน้าที่เป็นหัวหน้าผู้ปฏิบัติงานส่วนสนับสนุนงานสอบสวน, ตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เป็นต้น เพื่อให้งานสอบสวนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนงานของพนักงานสอบสวน

คู่มือเล่มนี้จึงจัดทำขึ้น เพื่อให้ข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวนเข้าใจถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวน มีการรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวนที่สำคัญ ๆ และทันสมัย เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจตั้งแต่กระบวนการสอบสวนเบื้องต้น การแจ้งความ ร้องทุกข์ การจับ การควบคุม การเปรียบเทียบคดีอาญา และการดำเนินการเกี่ยวกับของกลาง เป็นต้น เพื่อให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติงาน เป็นมาตรฐานเดียวกัน

หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนพนักงานสอบสวน และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ขอขอบคุณสำนักงานกฎหมายและคดี และสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ได้จัดทำคู่มือฉบับนี้จนเสร็จสมบูรณ์ อันเป็นประโยชน์แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านการสอบสวนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติต่อไป

พลตำรวจเอก

(ชินภัทร สารสิน)

รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

คำปรารภ

ด้วยในการประชุม ก.ตร. ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ เมื่อ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ ประธาน ก.ตร. มีข้อสั่งการให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำคู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้มอบหมายให้สำนักงานกฎหมายและคดีพิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวนให้กับผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนของสถานีตำรวจ จึงเป็นที่มาของการจัดทำคู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนเล่มนี้ขึ้น

สำนักงานกฎหมายและคดี ได้มอบหมายให้สถาบันส่งเสริมงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการเป็นกรณีเร่งด่วน บัดนี้ ได้ดำเนินการจัดทำคู่มือดังกล่าวจนสำเร็จลุล่วงแล้ว คู่มือเล่มนี้เป็นการแนะนำกระบวนการสอบสวนในภาพรวมอย่างเป็นระบบให้แก่ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เข้าใจและมองเห็นกระบวนการสอบสวนได้ชัดเจนขึ้นสามารถนำไปกำหนดทิศทางหรือวางแผนการดำเนินการสอบสวนของตนให้บรรลุเป้าหมาย โดยได้รวบรวมขั้นตอน รายละเอียดของการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการสอบสวน ตั้งแต่เริ่มต้นกระบวนการสอบสวนจนเสร็จสิ้นกระบวนการ อีกทั้งได้เพิ่มเติมระเบียบคำสั่ง แนวทางปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานสอบสวนที่ออกใหม่ เช่น รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ การรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น และได้จัดทำในรูปแบบผังงาน (Flow Chart) เพื่อให้ผู้ศึกษาเข้าใจได้ง่ายขึ้น สามารถเชื่อมโยงการทำงานได้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน รวมทั้งมีแบบฟอร์มเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานกฎหมายและคดี หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือฉบับนี้จะทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจในกระบวนการสอบสวนและเป็นส่วนช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่ออำนวยความยุติธรรมให้กับประชาชน ทั้งนี้ ขอขอบคุณสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี ที่ได้ค้นคว้าและจัดทำคู่มือเล่มนี้ให้สำเร็จสมบูรณ์

พลตำรวจโท

(ไตรรงค์ ผิวพรรณ)

ผู้บัญชาการสำนักงานกฎหมายและคดี

สารบัญ

	หน้า
บทที่ ๑ หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป	**๑**
๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา	๑
๒. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา	๒
๓. เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	๓
๔. การชี้ขาดว่าพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบ	๑๐
๕. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน	๑๑
๖. ประเภทของการสอบสวน	๑๒
๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้น	๑๙
๘. ระยะเวลาการสอบสวน	๒๕
๙. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม	๒๗
บทที่ ๒ การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก (Alternative Dispute Resolution)	**๒๙**
๑. มาตรการปรับ	๓๑
๒. การระงับข้อพิพาททั้งในศาลและนอกศาล	๓๑
๓. มาตรการความผิดอันยอมความได้	๓๑
๔. มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ	๓๒
๕. มาตรการชะลอการฟ้อง	๓๒
๖. การคุมประพฤติ	๓๒
๗. มาตรการเพื่อความปลอดภัย	๓๓
๘. มาตรการพักการลงโทษ	๓๖
๙. มาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน	๓๗
๑๐. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒	๓๙
๑๑. การดำเนินการตาม พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.๒๕๖๔ (การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด)	๕๓
บทที่ ๓ ผู้เสียหาย	**๕๖**
๑. ความสำคัญของผู้เสียหายต่องานสอบสวน	๕๖
๒. ประเภทของผู้เสียหาย	๕๘
๓. สิทธิต่างๆ ของผู้เสียหาย	๗๕
บทที่ ๔ การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ	**๗๗**
๑. การแจ้งความ	๗๙
๒. การร้องทุกข์	๙๑
๓. การกล่าวโทษ	๑๓๖

บทที่ ๕ การบันทึกในงานสอบสวน **๑๔๐**
๑. การบันทึกสำหรับการรับแจ้งความ ๑๔๐
๒. การบันทึกในรายงานประจำวัน ๑๔๒
๓. การบันทึกคำให้การ ๑๔๗
๔. การทำบัญชีทรัพย์ และบันทึกต่างๆ ๑๕๐
๕. การบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา ๑๕๓
๖. การลงข้อมูลในระบบ CRIMES (Criminal Record Information Management Enterprise System) ๑๕๔

บทที่ ๖ การสอบสวนผู้เสียหายพยานและผู้ต้องหา **๑๖๒**
๑. ความหมายของการสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวน ๑๖๒
๒. หลักทั่วไปเกี่ยวกับการสอบสวน ๑๖๔
๓. การสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา ๑๖๔
๔. การสอบสวนกรณีพิเศษอื่น ๑๗๕

บทที่ ๗ เครื่องมือการสอบสวนคดีอาญา **๑๘๖**
๑. นิติวิทยาศาสตร์ ๑๘๗
๒. หมายเรียก ๑๘๗
๓. หมายอาญา ๑๙๔
๔. การประกาศสืบจับ ๒๐๐
๕. การเพิกถอนหมายจับ ๒๐๑
๖. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง ๒๐๑

บทที่ ๘ อำนาจการจับกุมตัวผู้ต้องหา และการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด ของผู้ช่วยพนักงานสอบสวน **๒๐๖**
๑. การจับตัวผู้ต้องหาที่มีหมายจับ ๒๐๗
๒. การจับตัวผู้ต้องหาโดยที่ไม่มีหมายจับ ๒๑๔
๓. การจับในที่รโหฐาน ๒๒๑
๔. การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน ๒๒๔
๕. การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๒๒๘

บทที่ ๙ การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว **๒๕๑**
๑. ความหมายของการควบคุม ๒๕๑
๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน ๒๕๑
๓. การผัดฟ้อง ฝากขัง ๒๖๙
๔. การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา ๒๗๖

บทที่ ๑๐ การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท **๒๙๖**
๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร ๒๙๗
๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา ๒๙๙
๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูตพนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ๓๐๔
๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔ ๓๐๘
๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล ๓๑๑
๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา ๓๑๖
๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา ๓๑๘
๘. การดำเนินการกับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ๓๒๐

บทที่ ๑๑ การชันสูตรพลิกศพ **๓๒๓**
๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ ๓๒๓
๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ ๓๒๓
๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ ๓๒๔
๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป ๓๒๔
๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ๓๒๕
๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ ๓๒๖
๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ๓๒๗
๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน
ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของ
เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ๓๒๙
๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ ๓๓๑
๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๓๓๓

บทที่ ๑๒ การเปรียบเทียบคดีอาญา **๓๔๘**
๑. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา ๓๔๘
๒. เงื่อนไขกฎหมายในการเปรียบเทียบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๘ ๓๕๐
๓. เงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ ๓๕๐
๔. เงื่อนไขการระงับคดีตาม ป.อ. มาตรา ๗๙ ๓๕๑
๕. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ ๓๕๑
๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก ๓๕๑
๗. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน ๓๕๒
๘. วิธีการเปรียบเทียบ ๓๕๒
๙. บันทึกการเปรียบเทียบ ๓๕๓
๑๐. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ ๓๕๓

บทที่ ๑๓ การเก็บรักษา จำหน่ายของกลาง และของส่วนตัวผู้ต้องหา **๓๕๘**
๑. หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.อ. ๓๕๘
๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน ๓๕๙
๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ๓๖๓
๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน ๓๖๔
๕. การเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง ๓๖๘
๖. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา ๓๘๘

บรรณานุกรม **๔๒๒**

ภาคผนวก **๔๒๖**
ก ความเป็นมาของการจัดทำคู่มือและหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวน
ข ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

รายชื่อคณะทำงาน **๔๓๔**

คำสั่งสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ ๙๕/๒๕๖๕ ลง ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน และคำสั่งสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ ๗๕/๒๕๖๖ ลง ๑๙ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

นิยามศัพท์

ป.อ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายอาญา
ป.วิ.อ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
ป.วิ.พ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง
ป.พ.พ.	หมายถึง	ประมวลกฎหมายแพ่งและพานิชย์
พ.ร.บ.	หมายถึง	พระราชบัญญัติ
ร.ธ.น.	หมายถึง	รัฐธรรมนูญ
พ.ร.ก.	หมายถึง	พระราชกำหนด
พ.ร.ฎ.	หมายถึง	พระราชกฤษฎีกา
พ.ศ.	หมายถึง	พุทธศักราช

ยศตำรวจ

พล.ต.อ.	หมายถึง	พลตำรวจเอก
พล.ต.ท.	หมายถึง	พลตำรวจโท
พล.ต.ต.	หมายถึง	พลตำรวจตรี
พ.ต.อ.	หมายถึง	พันตำรวจเอก
พ.ต.ท.	หมายถึง	พันตำรวจโท
พ.ต.ต.	หมายถึง	พันตำรวจตรี
ร.ต.อ.	หมายถึง	ร้อยตำรวจเอก
ร.ต.ท.	หมายถึง	ร้อยตำรวจโท
ร.ต.ต.	หมายถึง	ร้อยตำรวจตรี
ด.ต.	หมายถึง	ดาบตำรวจ
จ.ส.ต.	หมายถึง	จ่าสิบตำรวจ
ส.ต.อ.	หมายถึง	สิบตำรวจเอก
ส.ต.ท.	หมายถึง	สิบตำรวจโท
ส.ต.ต.	หมายถึง	สิบตำรวจตรี

ตำแหน่งข้าราชการตำรวจ

ผบ.ตร.	หมายถึง	ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
จตช.	หมายถึง	จเรตำรวจแห่งชาติ
รอง ผบ.ตร.	หมายถึง	รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
ผู้ช่วย ผบ.ตร.	หมายถึง	ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ
ผบช.	หมายถึง	ผู้บัญชาการ
รอง ผบช.	หมายถึง	รองผู้บัญชาการ

ผบก.	หมายถึง	ผู้บังคับการ
รอง ผบก.	หมายถึง	รองผู้บังคับการ
ผกก.	หมายถึง	ผู้กำกับการ
รอง ผกก.	หมายถึง	รองผู้กำกับการ
สว.	หมายถึง	สารวัตร
รอง สว.	หมายถึง	รองสารวัตร
ผบ.หมู่	หมายถึง	ผู้บังคับหมู่
รอง ผบ.หมู่	หมายถึง	รองผู้บังคับหมู่

ส่วนราชการหรือหน่วยงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ตร.	หมายถึง	สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
บช.	หมายถึง	กองบัญชาการ
บก.	หมายถึง	ผู้บังคับการ
กก.	หมายถึง	กองกำกับการ
สน.	หมายถึง	สถานีตำรวจนครบาล
สภ.	หมายถึง	สถานีตำรวจภูธร

ร.ต.อ.อรรถพล เชี่ยงฉิน รอง สว.กสส.๑ สบส.
ร.ต.ท.หญิง แพรตะวัน ชื่นกลิ่นธูปศิริ รอง สว.กสส.๑ สบส.

บทที่ ๑
หลักการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น บุคคลที่มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล ได้แก่ ผู้เสียหาย และพนักงานอัยการ สำหรับในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์นั้น กฎหมายห้ามมิให้พนักงานอัยการฟ้องคดีต่อศาล หากยังไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้นมาก่อนการสอบสวนจึงต้องดำเนินการโดยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๖) ประกอบมาตรา ๒(๑๑) ซึ่งเหตุเกิดอยู่ภายในเขตอำนาจการสอบสวน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘, ๑๙ และ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐ ในเบื้องต้นพนักงานสอบสวนจะต้องทราบว่าอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนมีอะไรบ้าง เขตอำนาจการสอบสวนของตนครอบคลุมพื้นที่ใดบ้าง สามารถเชื่อมโยงกับอำนาจการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘, ๑๙ อย่างไร เข้าใจโครงสร้างความรับผิดในทางอาญา ทราบขั้นตอนและวิธีการในการทำสำนวนการสอบสวน ประเภทของสำนวนการสอบสวน และการบริหารสำนวนการสอบสวน

๑. โครงสร้างความรับผิดในทางอาญา

กฎหมายอาญา คือ กฎหมายที่มีโทษทางอาญา ได้แก่ ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน ป.อ. มาตรา ๑๘

๑.๑ การพิจารณาโครงสร้างความรับผิดทางอาญาบุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญา

๑.๑.๑ การกระทำครบองค์ประกอบที่กฎหมายบัญญัติ

๑) มีการกระทำ คือการเคลื่อนไหวร่างกาย โดยรู้สำนึก อยู่ภายใต้บังคับของจิตใจ และรวมถึงการงดเว้นการกระทำตาม ป.อ. มาตรา ๕๙ วรรคท้าย

๒) การกระทำครบองค์ประกอบภายนอก

๓) การกระทำครบองค์ประกอบภายใน ของความผิด(กระทำโดยเจตนา หรือโดยประมาทเฉพาะความผิดที่กฎหมายกำหนด)

๔) ผลของการกระทำสัมพันธ์กับการกระทำ

๑.๑.๒ การกระทำไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด

หากเป็นการกระทำที่เข้าเหตุที่มีกฎหมายยกเว้นความผิด ผู้กระทำก็ไม่ต้องรับผิด หรืออาจกล่าวได้ว่า กฎหมายรับรองว่าการกระทำเช่นนั้นชอบด้วยกฎหมาย

๑.๑.๓ การกระทำนั้นไม่มีกฎหมายยกเว้นโทษ

การกระทำที่ครบองค์ประกอบความผิดและไม่มีกฎหมายยกเว้นความผิด แต่ผู้กระทำก็อาจไม่ต้องรับโทษทางอาญาหากมีกฎหมายยกเว้นโทษแก่การกระทำต่าง ๆ ที่เป็นความผิดนั้น เช่น การกระทำความผิดโดยจำเป็นตาม ป.อ. มาตรา ๖๗ การกระทำความผิดของเด็กอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ไม่ต้องรับโทษ ตาม ป.อ. มาตรา ๗๓, เด็กอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปี เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลมีอำนาจที่จะดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนด ตาม ป.อ. มาตรา ๗๔ การกระทำความผิดของคนวิกลจริตตาม ป.อ. มาตรา ๖๕ ผู้มึนเมาตาม ป.อ. มาตรา ๖๖ การกระทำความผิดตามคำสั่งที่มิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา ๗๐ การกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ในบางฐานความผิดระหว่างสามีภริยา ตาม ป.อ. มาตรา ๗๑ วรรคแรก

๒. สาระสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา

๒.๑ เรื่องที่พนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา

๒.๑.๑ พิจารณาความผิดในคดีที่กล่าวหา ตามคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

๒.๑.๒ ถามและบันทึกปากคำผู้เสียหายและพยานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ โดยพนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งพนักงานสอบสวนเห็นว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาเพื่อถามและบันทึกปากคำได้

๒.๑.๓ แจ้งข้อหาและบันทึกปากคำผู้ต้องหา เมื่อคดีมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดทางอาญา พนักงานสอบสวนมีอำนาจแจ้งข้อหา ถามปากคำและบันทึกปากคำบุคคลนั้นไว้ในฐานะผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ นอกจากนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายบัญญัติไว้ เช่น ก่อนการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ (การจัดหาทนายความ), ๑๓๔/๒ (การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี), ๑๓๔/๓ (ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้) และ ๑๓๔/๔ (สิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้, สิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้) และจะต้องจัดหาล่ามให้ในกรณีที่ผู้ให้ปากคำไม่สามารถฟังและตอบคำถามเป็นภาษาไทยได้ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๓

๒.๑.๔ การรวบรวมพยานหลักฐานเป็นการดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ตลอดจนการทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาด จำลองหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ หรือลายเท้า ให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

๒.๒ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด

๒.๒.๑ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่กล่าวหา หรือพิสูจน์ว่าการกระทำเป็นความผิดหรือไม่

๒.๒.๒ นอกจากนี้ ผู้ถูกกล่าวหาอาจไม่ใช่ผู้กระทำความผิดก็ได้ พนักงานสอบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งชี้ว่าผู้ถูกกล่าวหาเป็นผู้บริสุทธิ์อีกด้วย

๒.๓ เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษวิธีการที่จะนำตัวผู้ต้องหาเข้าสู่กระบวนการสอบสวน มีดังนี้

๒.๓.๑ ออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๒

๒.๓.๒ ยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖

๒.๓.๓ รับตัวมาจากเจ้าพนักงาน หรือราษฎรผู้ทำการจับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔

๒.๓.๔ ผู้ต้องหาเข้าพบหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔

๓. เขตอำนาจการสอบสวนและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๓.๑ พนักงานสอบสวนการสอบสวนคดีอาญาที่ชอบด้วยกฎหมายจะต้องประกอบด้วย

๓.๑.๑ ได้ทำโดยเจ้าพนักงานที่กฎหมายกำหนดให้เป็นพนักงานสอบสวน

ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๖) บัญญัติว่า พนักงานสอบสวนหมายความถึง “เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน” ซึ่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง ได้กำหนดตัวบุคคลไว้กล่าวคือในส่วนภูมิภาค ได้แก่ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจยศนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป อย่างไรก็ตาม พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ก็ดี ปลัดอำเภอก็ดี แม้ตาม ป.วิ.อ.

มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง จะเป็นพนักงานสอบสวนด้วยในส่วนภูมิภาค แต่กระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับกำหนดให้อำนาจการสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไปตกอยู่กับฝ่ายตำรวจ[๑]

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กำหนดให้ผู้เป็นพนักงานสอบสวนมี ๒ ประเภท คือ

ก. ในกรณีความผิดเกิดในราชอาณาจักร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตามมาตรา ๑๘

ข. ในกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักรตามมาตรา ๒๐ คือ

๑) อัยการสูงสุด หรือผู้รักษาการแทน หรือ

๒) พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวน กรณีอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้มอบหมายหน้าที่ให้เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทน

ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๖) “พนักงานสอบสวนหมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย ให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน”

ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๑) “การสอบสวนหมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ”

ก. ในกรณีความผิดเกิดในราชอาณาจักร คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตามมาตรา ๑๘

กรณีความผิดอาญาเกิดขึ้นในราชอาณาจักรผู้ที่จะเป็นพนักงานสอบสวนแยกเป็น ๒ กรณี คือ

(๑) ในจังหวัดอื่น นอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี คือ พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และ ข้าราชการตำรวจ ซึ่งมียศตั้งแต่ ชั้นนายร้อยตำรวจตรี หรือ เทียบเท่า นายร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป

(๒) ในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรี ขึ้นไป

ข้อสังเกต

ในทางปฏิบัติในต่างจังหวัดพนักงานสอบสวนจะเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรเท่านั้นที่เป็นหลักในการสอบสวน ส่วนพนักงานฝ่ายปกครองส่วนใหญ่จะเป็นพนักสอบสวนผู้ร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนที่เป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจเท่านั้น

ป.วิ.อ.มาตรา ๑๘ “ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

สำหรับในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรี ให้ข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้าง หรือ เชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตนหรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติใน มาตรา ๑๙ มาตรา ๒๐ และ มาตรา ๒๑ ความผิดอาญาได้เกิดในเขตอำนาจพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้น เป็นผู้รับผิดชอบในการ

---

[๑] ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ ๗, กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พริ้นติ้ง, พ.ศ.๒๕๕๓, หน้า ๔๗๕.

สอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่เมื่อมีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน

ในเขตท้องที่ใดมีพนักงานสอบสวนหลายคน การดำเนินการสอบสวนให้อยู่ในความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาการแทน”

ข. ในกรณีความผิดเกิดนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐

กรณีความผิดอาญาเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักรผู้ที่จะเป็นพนักงานสอบสวนคืออัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทนความผิดอาญาเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร เช่น กรณีความผิดซึ่งมีโทษตามกฎหมายไทยเกิดนอกราชอาณาจักรไม่ว่าจะเกิดในเรือไทย หรืออากาศยานไทยในต่างประเทศตามกฎหมายอาญาให้ถือว่ากระทำผิดในราชอาณาจักร แต่โดยแท้จริงแล้วการกระทำความผิดอาญาได้เกิดนอกราชอาณาจักร ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ คือ อัยการสูงสุด (อสส.) หรือผู้ทำการแทน หรือจะมอบอำนาจให้พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนแทนก็ได้ และในกรณีที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมายให้พนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนจะมอบหมายให้พนักงานอัยการคนใดทำการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนก็ได้

โดยในกรณีจำเป็น ในระหว่างรอคำสั่ง อสส. หรือผู้รักษาการแทน คือ

(๑) พนักงานสอบสวนที่ผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ หรือ

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่น หรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

กรณีความผิดเกิดขึ้นนอกราชอาณาจักร ซึ่งมิได้แบ่งเขตอำนาจรับผิดชอบไว้เหมือนเช่นกรณีเกิดขึ้นในราชอาณาจักร จึงถือได้ว่าเป็นเขตอำนาจอัยการสูงสุดในการสอบสวนความผิดอาญาที่เกิดขึ้น ดู ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐ มาตรา ๑๔๐ มาตรา ๑๔๑ หรือมาตรา ๑๔๒ ป.อ. มาตรา ๔ ประกอบ

๓.๑.๒ ได้กระทำโดยความผิดอาญานั้นอยู่ในเขตอำนาจ

ภายใต้บังคับแห่งบทบัญญัติใน มาตรา ๑๙,๒๐,๒๑ ความผิดอาญาเกิดขึ้นในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนคนใด โดยปกติให้เป็นหน้าที่พนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้นๆ ดู ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙ ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑ ประกอบ

ผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เว้นแต่ เมื่อมีเหตุจำเป็น หรือเพื่อความสะดวก จึงให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ท้องที่ดังต่อไปนี้เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวน แม้ว่าท้องที่ดังกล่าวความผิดจะไม่ได้เกิดขึ้นก็ตาม คือ

(๑) ท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือ

(๒) ท้องที่ผู้ต้องหาถูกจับ

คำว่า “**เขตอำนาจพนักงานสอบสวน**” หมายถึงอาณาบริเวณเขตพื้นที่ที่ความผิดอาญาเกิด หรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนคนใดในราชอาณาจักร ให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนผู้นั้นเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดนั้น ๆ เพื่อดำเนินคดี เช่น สภ.เมืองอุบลราชธานี มีเขตรับผิดชอบตลอดอำเภอเมืองอุบลราชธานี หากมีการกระทำผิดอาญาเกิดขึ้น หรือกรณีมีผู้กล่าวหามาแจ้งความต่อเจ้าพนักงานตำรวจโดยอ้างว่าได้มอบเช็คพิพาทให้ ณ ที่ทำการบริษัทซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวน สภ.เมืองอุบลราชธานี นับเป็นเหตุอันสมควรให้พนักงานสอบสวนจะเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้น พนักงานสอบสวนของ สภ.เมืองอุบลราชธานี ก็เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนความผิดอาญานั้น ๆ เป็นต้น ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๑๓๑๔/๒๕๑๓ การที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน และได้ให้การว่า จำเลยได้มอบเช็คพิพาทให้ ณ. ที่ทำการบริษัทซึ่งอยู่ในเขตอำนาจสอบสวนของ พนักงานสอบสวน สภ.เมือง นับเป็นเหตุอันสมควรให้พนักงานสอบสวนจะเชื่อว่าความผิดได้เกิดขึ้นในเขตอำนาจของตน การสอบสวนที่กระทำจึงชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการจึงฟ้องคดีดังกล่าวต่อศาลได้ตามนัย ป.วิ.พ. มาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๑๙ (๓) และ๑๒๐

เขตสอบสวนหมายถึงพื้นที่ที่กำหนดให้เป็นพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจนั้น ๆ มิใช่ถือตามที่ตั้งทำการ ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๗๒๖/๒๔๘๓ การที่พนักงานสอบสวนของ สน.ป้อมปราบ ไปอาศัยที่ทำการชั่วคราวในเขตท้องที่ของ สน.สามแยก นั้น หาทำให้พนักงานสอบสวน สน.ป้อมปราบเกิดอำนาจสอบสวนคดีความผิดที่เกิดบนที่ทำการชั่วคราวนั้นไม่

ฎ.๔๔๗๙/๒๕๓๒ "จำเลยมีที่อยู่" ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๒๒(๑) หมายถึงถิ่นที่อยู่ที่แท้จริงของจำเลยในขณะที่จำเลยตกเป็นผู้ต้องหาตามที่พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนไว้ ซึ่งอาจเป็นภูมิลำเนาหรือมิใช่ภูมิลำเนาของจำเลยก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้โอกาสแก่จำเลยที่จะได้รับความสะดวกในการต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ เรือนจำจังหวัด ปราจีนบุรี ตามที่โจทก์ระบุมาในฟ้อง มิใช่ที่อยู่ที่แท้จริงของจำเลยทั้งสอง โดยเป็นเพียงสถานที่ที่จำเลยที่ถูกคุมขังไว้หลังจากศาลมีคำพิพากษาในคดีอื่นแล้ว และจำเลยที่ ๒ ถูกคุมขังตามคำสั่งของกรมราชทัณฑ์เท่านั้น จึงถือไม่ได้ว่าเป็นที่อยู่ของจำเลยทั้งสองตามความหมายของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒(๑)

“ในกรณีที่ไม่แน่ว่าพนักงานสอบสวนคนใดในระหว่างหลายจังหวัด ควรเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้ทำการแทนเป็นผู้ชี้ขาด การรอคำชี้ขาดไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวน”

ตัวอย่าง กรณีความผิดอาญาไม่ได้เกิดภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวน แต่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับในท้องที่ แต่มีความจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก ก็ให้พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน เช่น ความผิดเกิดในท้องที่ สภ.เมืองอุบลราชธานี แต่มีการจับกุมตัวผู้ต้องหาได้ที่ท้องที่ สภ.เมืองนครราชสีมาซึ่งพยานหลักฐานไม่ว่าจะเป็นพยานบุคคลหรือพยานวัตถุหรือพยานเอกสารจะอยู่ที่ สภ.เมืองนครราชสีมา ดังนี้ ถ้าได้รวบรวมพยานหลักฐานในท้องที่ที่จับจะสะดวกกว่า พนักงานสอบสวนท้องที่ สภ.เมืองนครราชสีมา ซึ่งเป็นท้องที่ที่จับกุมตัวผู้ต้องหาได้ก็เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้

เขตอำนาจกรณีความผิดอาญาเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกัน

ความผิดอาญาใดเป็นความผิดอาญาเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกันต้องพิจารณาว่าเป็นกรณีใดกรณีหนึ่งตามมาตรา ๑๙ (๑) - (๖) หรือไม่

โดยตัวอย่างตามกรณี (๑) – (๔), (๖) ได้แก่ฎีกาดังต่อไปนี้

ฎ.๒๘๘๐/๒๕๔๘ ผู้เสียหายพักอาศัยอยู่กับอาในเขตท้องที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธรตำบลคูคต จำเลยพรากผู้เสียหายไป พาผู้เสียหายไปพักและกระทำชำเราผู้เสียหายในหลายท้องที่ต่างกัน จึงเป็นกรณีไม่แน่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ และความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าท้องที่หนึ่งขึ้นไป และเป็นความผิดเกิดขึ้นขณะผู้เสียหายกำลังเดินทาง พนักงานสอบสวนในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙ วรรคหนึ่ง (๑) (๓) (๖) และวรรคสอง พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลคูคตจึงมีอำนาจสอบสวนคดีนี้ได้ พ. อาของ

ผู้เสียหายไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางเขน แต่พนักงานสอบสวนไม่รับแจ้งความร้องทุกข์เนื่องจาก พ. และผู้เสียหายพักอยู่ที่บ้านในเขตท้องที่สถานีตำรวจภูธรตำบลคูคต จึงเท่ากับไม่มีการแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลบางเขน พ. จึงไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลคูคต ต่อมาจำเลยถูกเจ้าพนักงานตำรวจจับกุมได้ที่อำเภอเขาพนม จังหวัดกระบี่ ดังนั้น พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรตำบลคูคต จึงเป็นพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่พบการกระทำความผิดก่อน จึงเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๙ วรรคสาม (ข) มีอำนาจสรุปสำนวนและทำความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ส่งไปพร้อมสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาตามมาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ ได้ การสอบสวนคดีนี้จึงชอบด้วยกฎหมาย

ซึ่งพนักงานสอบสวนทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวน แต่จะเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต่อเมื่อ

(๑) ถ้าจับได้คือ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้

(๒) ถ้าจับยังไม่ได้ คือ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่รับแจ้งความ โดยหากมีการแจ้งความกับพนักงานสอบสวนแล้ว ต่อมาจับผู้ต้องหาได้อีกท้องที่หนึ่ง พนักงานสอบสวนท้องที่ที่รับแจ้งเท่านั้นที่ต้องรับผิดชอบทำการสอบสวนคดีอาญาดังกล่าวเสนอพนักงานอัยการต่อไป

พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ คือ พนักงานสอบสวนซึ่งจะเป็นผู้รวบรวมสำนวนเป็นผู้สรุปผลการสอบสวน และทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน[๒] (ดูมาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ และ ๑๔๒ ประกอบ)

ดังนั้น ถ้าไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแล้วไปสรุปสำนวนการสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการ พนักงานอัยการย่อมไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๓๔๖๖/๒๕๔๗ กรณีที่เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใดในระหว่างหลายท้องที่ พนักงานสอบสวน ในท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙ วรรคสอง เมื่อข้อเท็จจริงยังฟังไม่ชัดแจ้งว่าเหตุในคดีนี้เกิดในท้องที่ใดแน่ ระหว่างอำเภอบัวใหญ่ กับอำเภอแก้ง สนามนาง จังหวัดนครราชสีมา พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดดังกล่าวย่อมมีอำนาจสอบสวนได้ แต่ตามวรรคสาม (ก) ของมาตรา ๑๙ ดังกล่าวระบุว่า พนักงานสอบสวนที่เป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือ พนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับผู้ต้องหาได้อยู่ในเขตอำนาจ ดังนั้น เมื่อปรากฏว่า จำเลยถูกจับได้ที่อำเภอแก้ง สนามนาง โดยมีสารวัตรสืบสวนสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบัวใหญ่ กับเจ้าพนักงานตำรวจสถานีตำรวจภูธรอำเภอบัวใหญ่อีกหลายนายเป็นผู้ร่วมจับกุม พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในคดีนี้ คือพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอแก้งสนามนาง มิใช่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบัวใหญ่ เมื่อพนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรอำเภอบัวใหญ่ซึ่งมิใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เป็นผู้สรุปสำนวนและ ทำความเห็นว่า ควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องจำเลยคดีนี้ แล้วส่งสำนวนเพื่อให้พนักงานอัยการพิจารณาตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ และ ๑๔๑ ก็ถือไม่ได้ว่ามีการสอบสวนในความผิดนั้นโดยชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง

๓.๑.๓ วิธีการที่ทำไปถูกต้องตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การสอบสวนเริ่มมีขึ้นตั้งแต่มีคำร้องทุกข์หรือมีคำกล่าวโทษ ซึ่งวิธีการสอบสวนของพนักงานสอบสวนต้องดำเนินการให้ถูกต้องตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาให้อำนาจไว้ กล่าวคือตาม

---

[๒] ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **อ้างแล้ว**, หน้า ๔๘๑

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดให้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง ดังนั้น คดีแพ่งพนักงานสอบสวนจึงไม่มีอำนาจสอบสวน ในคดีอาญานั้น ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบหรือมีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายก่อน การไม่มีการสอบสวนในความผิดนั้น ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีนั้น ดังนั้น ในความผิดอาญาทั้งปวงไม่ว่าจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือต่ออาญาแผ่นดินต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อนเสมอ และในความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต้องมีการร้องทุกข์ก่อน อย่างไรก็ดี ความผิดอาญาต่อแผ่นดินที่ผู้ที่ได้รับความเสียหายมีส่วนร่วมกระทำความผิดด้วย แม้ตัวผู้ที่ได้รับความเสียหายจะมิใช่ผู้เสียหายนิตินัยตามมาตรา ๒ (๔) พนักงานสอบสวนก็ชอบที่จะสอบสวนได้ และเมื่อมีการสอบสวนโดยชอบ พนักงานอัยการก็ฟ้องได้ตามมาตรา ๑๒๐ ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๒๒๒๘/๒๕๓๐ คดีอาญาต่อแผ่นดินพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนได้โดยหาจำต้องมีการร้องทุกข์ไม่ มาตรา ๑๒๐ ถือการสอบสวนเป็นสำคัญ เมื่อสอบสวนโดยชอบ พนักงานอัยการก็ฟ้องได้

ฎ.๑๓๐๕/๒๔๘๒ การสอบสวนตามมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลวิธีพิจารณาอาญานั้นต้องสอบสวนตามที่ระบุไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๖) ประกอบด้วยมาตรา ๑๘ การที่ตำรวจได้ทำการสอบสวนตำรวจซึ่งมีพิรุธว่าได้กระทำผิดอาญาในฐานะเป็นกรรมการที่ผู้บังคับบัญชาตำรวจแต่งตั้งนั้น ไม่เป็นการสอบสวนตามมาตรา ๑๒๐ แห่งประมวลวิธีพิจารณาอาญา

ฎ.๒๕๐๑/๒๕๒๗ การสอบสวนคดีออกเช็คโดยไม่มีเจตนาใช้เงินตามเช็คถือว่า สอบสวนฐานฉ้อโกงด้วย

ฎ.๒๙๒/๒๔๘๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในความผิดที่ตนเองเป็นผู้เสียหายได้

ฎ.๒๖๙๙/๒๕๑๖ การจับที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หาทำให้การสอบสวนเสียไปไม่

การสอบสวนที่มิชอบรวมอยู่ด้วยย่อมเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๓๗๑/๒๕๓๑ การสอบสวนตามมาตรา ๑๒๐ ต้องทำการสอบสวนโดย พนักงานสอบสวนตามที่บัญญัติไว้ใน มาตรา ๒ (๖) ประกอบมาตรา ๑๘ เมื่อเหตุเกิดที่ สน.สำโรงใต้ ม. ซึ่งเป็นตำรวจอยู่ที่ สน.บางซื่อ ย่อมไม่มีอำนาจสอบสวน และเมื่อไม่มีเหตุอันสมควรอย่างอื่น เช่น ผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับในท้องที่ สน.บางซื่อ ซึ่งจะทำให้มีอำนาจสอบสวนได้ ทั้งไม่ถือเป็นกรณีทำการแทนพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๘ (๑) หรือ (๒) การสอบสวนที่กระทำโดย ม.จึงมิชอบ แม้ จ. ซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนของ สน.สำโรงใต้ จะได้สอบสวนจำเลย ทำแผนที่เกิดเหตุ ตรวจสถานที่เกิดเหตุ และทำบันทึกนำชี้ที่เกิดเหตุ ก็ไม่ทำให้การสอบสวนคดีนี้ชอบด้วยกฎหมาย เพราะไม่ปรากฏว่า จ.ได้มีความเห็นว่าการสอบสวนของตนได้สิ้นสุดลงแล้วตาม มาตรา ๑๔๐ ดังนั้น การสอบสวนของ จ. จึงถือเป็นการสอบสวนบางส่วนของคดี เมื่อคดีดังกล่าวมีการสอบสวนที่มิชอบด้วยกฎหมายรวมอยู่ด้วย การสอบสวนจึงไม่ชอบ จึงถือว่าไม่มีการสอบสวนในความผิดที่ได้ฟ้อง พนักงานอัยการโจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้องตามมาตรา ๑๒๐ และคำขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมของผู้เสียหาย แม้จะได้ปฏิบัติตามหลักของมาตรา ๓๐ โดยถูกต้องครบถ้วน ก็ต้องเป็นอันตกไป ข้อที่ว่าการสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ถือว่าเป็นเหตุอยู่ในส่วนลักษณะคดี ดังนั้น ศาลฎีกาจึงชอบที่จะพิพากษาตลอดไปจนถึงจำเลยที่มิได้ฎีกาด้วย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑๓ ประกอบมาตรา ๒๒๕

๓.๒ ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบ การดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓

ปัญหาว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบ การดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ยังมีผลใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจอยู่หรือไม่

ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ข้อ ๒.๑ - ๒.๕ กำหนดให้ฝ่ายตำรวจมีอำนาจและหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาเป็นการทั่วไป โดยให้ฝ่ายตำรวจเป็นหัวหน้า

พนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคท้าย และมาตรา ๑๔๐ ในเขตอำนาจของสถานีตำรวจนั้น กับให้นายตำรวจที่ประจำสถานีตำรวจดังกล่าว ซึ่งมียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่านายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเป็นพนักงานสอบสวน นอกจากนี้ ข้อ ๑๒.๔ – ๑๒.๗ กำหนดให้ฝ่ายปกครองมีอำนาจในการควบคุมการสอบสวนได้ โดยให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอ แล้วแต่กรณี เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคท้าย และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ แทนฝ่ายตำรวจ ซึ่งกระทรวงมหาดไทยมีนโยบายให้ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือนายอำเภอแล้วแต่กรณี เข้าควบคุมการสอบสวนในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ ๑. คดีเกี่ยวกับป่าไม้และทรัพยากรของชาติอื่น ๆ ๒. คดีวิสามัญฆาตกรรม และ ๓. คดีสำคัญหรือที่ประชาชนร้องขอความเป็นธรรม

ต่อมาได้มี พระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๑ ได้มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑๗ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๔๑ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงไม่ได้สังกัดกระทรวงมหาดไทยอีกต่อไป ดังนี้ จึงมีข้อสังเกตว่าข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ยังมีผลใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจอยู่หรือไม่ กรณีนี้สำนักงานตำรวจแห่งชาติจึงได้หารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นที่ ๑๘๓/๒๕๔๕ เห็นว่า “เจตนารมณ์ในการตราพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๑ มีขึ้นเพื่อเป็นการจัดระเบียบโครงสร้างองค์กรภายในฝ่ายบริหารให้มีความเหมาะสมและ สอดคล้องกับภารกิจหน้าที่ของตำรวจ โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดสถานะ อำนาจหน้าที่ ตำแหน่งและอัตราของข้าราชการตำรวจและลูกจ้าง ทรัพย์สิน หนี้ งบประมาณรายจ่าย หรือบรรดา กิจการอื่นใดที่เป็นของกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ให้โอนไปเป็นของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ... พระราชกฤษฎีกาฯ พ.ศ. ๒๕๔๑ ไม่มีผลกระทบถึงข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่เป็นการกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาของเจ้าพนักงานตำรวจ ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยได้ออกข้อบังคับโดยมีมาตรา ๑๖[๓] แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา รองรับหลักการในเรื่องนี้ไว้แล้ว ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวจึงยังมีผลบังคับใช้อยู่ในปัจจุบัน”

คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็น ที่ ๖๖/๒๕๕๓ กรณีสำนักงานตำรวจแห่งชาติหารือไปยังคณะกรรมกฤษฎีกาว่า หากนายกรัฐมนตรีจะใช้อำนาจออกกฎกระทรวง หรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะวางระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนในส่วนของตำรวจโดยเฉพาะ จะสามารถทำได้หรือไม่ และถ้าหากสามารถทำได้ ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ จะมีผลใช้ได้ต่อไปหรือไม่ ว่า “นายกรัฐมนตรีสามารถอาศัยมาตรา ๕[๔] แห่งพระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฯ ออกกฎกระทรวงได้ ส่วนผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติก็สามารถอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๑ (๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ วางระเบียบหรือทำคำสั่งในเรื่องดังกล่าวได้ และเมื่อนายกรัฐมนตรีออกกฎกระทรวงหรือผู้บัญชาการตำรวจ

---

[๓] มาตรา ๑๖ อำนาจศาล อำนาจผู้พิพากษา อำนาจพนักงานอัยการ และอำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ในการที่จะปฏิบัติ ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมาย และข้อบังคับทั้งหลายอันว่าด้วยการจัดตั้งศาลยุติธรรม และระบุ อำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้นๆยุติธรรม และระบุอำนาจและหน้าที่ของผู้พิพากษา หรือซึ่งว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ ของพนักงานอัยการหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจนั้น ๆ

[๔] มาตรา ๕ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้รักษาการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัตินี้ และเพื่อการนั้นให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงวางระเบียบการงานตามหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินคดีอาญาเป็นไปโดยเรียบร้อย

แห่งชาติใช้อำนาจวางระเบียบเกี่ยวกับการสอบสวนในส่วนของตำรวจโดยเฉพาะแล้ว กรณีที่มีเนื้อหาใดในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยและหนังสือสั่งการของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกขึ้นใหม่ เนื้อหานั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า แต่เนื้อหาส่วนใดที่ไม่ขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวง ระเบียบ หรือคำสั่งที่จะออกใหม่ย่อมยังคงใช้บังคับได้ต่อไป อนึ่ง เนื่องจากข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยฯ พ.ศ. ๒๕๒๓ มีเนื้อหาเป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการร่วมกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและพนักงานสอบสวน ดังนั้น ในกรณีที่นายกรัฐมนตรีหรือผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติจะออกกฎกระทรวงหรือวางระเบียบใดเกี่ยวกับการสอบสวนในส่วนของตำรวจที่อาจมีผลกระทบต่อการปฏิบัติราชการของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง สมควรที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจะได้หารือร่วมกับกระทรวงมหาดไทยเพื่อให้การปฏิบัติราชการของแต่ละส่วนราชการที่ต้องรับผิดชอบงานในหน้าที่ของตนสามารถดำเนินการไปได้โดยสอดคล้องกัน”

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา และได้มีหนังสือ ที่ ตช ๐๐๑๑.๒๒/๓๘๐๗ ลงวันที่ ๒๙ กันยายน ๒๕๕๘ หารือไปยังคณะกรรมการกฤษฎีกา โดยคณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีความเห็นที่ ๒๑๖/๒๕๕๙ ไว้ว่า “คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ดังกล่าว ย่อมมีผลใช้บังคับเฉพาะกับการสอบสวนในส่วนของตำรวจเท่านั้น ในกรณีที่เนื้อหาในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ เฉพาะส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนปฏิบัติราชการของตำรวจขัดหรือแย้งกับคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติดังกล่าว เนื้อหาในส่วนนั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า แต่สำหรับเนื้อหาในส่วนที่เป็นการกำหนดระเบียบแบบแผนการปฏิบัติราชการร่วมกันระหว่างพนักงานฝ่ายปกครอง และพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจตามข้อ ๑๒.๔ ถึงข้อ ๑๒.๖ นั้น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ย่อมไม่อาจใช้อำนาจตามมาตรา ๑๑ (๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติฯ ออกคำสั่งเพื่อให้มีผล เป็นการยกเลิกข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยในส่วนดังกล่าวได้...”

ดังนี้ ในประเด็นว่า ข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ ยังมีผลใช้บังคับกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานตำรวจอยู่หรือไม่ จักต้องพิจารณาว่า เนื้อหาใดในข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยดังกล่าวขัดหรือแย้งกับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกขึ้นใหม่ เนื้อหานั้นก็ย่อมสิ้นผลใช้บังคับลงตามหลักกฎหมายใหม่ยกเลิกกฎหมายเก่า แต่หากเนื้อหาใดไม่ขัดกับกฎกระทรวงหรือระเบียบที่ออกขึ้นใหม่ เนื้อหานั้นย่อมใช้ได้ต่อไป

๔. การชี้ขาดว่าพนักงานสอบสวนคนใดเป็นผู้รับผิดชอบ

๔.๑ การชี้ขาดว่าพนักงานสอบสวนใดเป็นผู้รับผิดชอบ แยกเป็น

๔.๑.๑ จังหวัดเดียวกันหรือกองบัญชาการเดียวกัน คือ ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาขอ’พนักงานสอบสวนนั้น ตาม **ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑/๑**

๔.๑.๒ ในระหว่างหลายจังหวัด คือ อัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทน ตาม **ป.วิ.อ. มาตรา ๒๑ วรรคสอง**

สรุป พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนและผู้รับผิดชอบตามมาตรา ๑๘ คือ

<table>
<tr><th colspan="2">ผู้มีอำนาจสอบสวน</th><th colspan="2">พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ</th></tr>
<tr><th>ในจังหวัดอื่น</th><th>กรุงเทพ</th><th>หลัก</th><th>กรณีมีพนักงานสอบสวนหลายคน</th></tr>
<tr><td rowspan="2">(๑) พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ หรือ
(๒) ปลัดอำเภอ หรือ
(๓) ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป</td><td rowspan="2">- ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป</td><td>- ความผิดเกิดในเขตใดเขตนั้นรับผิดชอบ</td><td rowspan="2">- หัวหน้าพนักงานสอบสวน หรือ
- ผู้รักษาการแทน</td></tr>
<tr><td>ข้อยกเว้น
- ถ้ามีเหตุจำเป็นหรือเพื่อความสะดวก คือ ท้องที่ที่ผู้ต้องหามีที่อยู่หรือ ถูกจับ</td></tr>
</table>

สรุป พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนและผู้รับผิดชอบในความผิดเกี่ยวเนื่องเกี่ยวพันกันเกิดในหลายท้องที่ตามมาตรา ๑๙ คือ

ผู้มีอำนาจสอบสวน	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	
- พนักงานสอบสวนท้องที่หนึ่งท้องที่ใดที่เกี่ยวข้อง	**จับผู้ต้องหาได้** - คือพนักงานสอบสวนท้องที่ที่จับได้ดำเนินการตลอดไปจนการสอบสวนเสร็จสิ้น	**จับผู้ต้องหาไม่ได้** - คือพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบการกระทำความผิดก่อน แม้ว่าถ้ามีการแจ้งความไว้ก่อนแล้วต่อมาจับผู้ต้องหาได้ทีหลัง พงส.ที่รับแจ้งไว้ก่อนต้องดำเนินการสอบสวนจนเสร็จสิ้นแล้วเสนอพนักงานอัยการพิจารณาต่อไป

สรุป พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนและผู้รับผิดชอบในความผิดเกิดนอกราชอาณาจักรตามมาตรา ๒๐ คือ

ผู้มีอำนาจสอบสวน ในกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ
(๑) พนักงานสอบสวนท้องที่ที่ผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ หรือ (๒) พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ร้องฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา	(๑) อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน (๒) พนักงานอัยการหรือพนักงานสอบสวนคนใดที่อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทนมอบหมาย

สรุป ผู้ชี้ขาดกรณีไม่แน่ว่าใครเป็นพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๒๑ ประกอบ มาตรา ๒๑/๑ คือ

ในจังหวัดเดียวกันหรือกองบัญชาการเดียวกัน (มาตรา ๒๑/๑)	**ในระหว่างหลายจังหวัด มาตรา ๒๑ วรรคสอง**
ผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนนั้น	(๑) อัยการสูงสุด หรือ (๒) ผู้ทำการแทน

๕. ขั้นตอนการทำสำนวนการสอบสวน

๕.๑ พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ - ๑๒๗

๕.๒ บันทึกคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในสารบบข้อมูลสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (CRIMES) นอกจากนี้ยังต้องลงในสมุดสารบบการดำเนินคดีอาญาทั่วไป (แบบ ส ๕๖ - ๗๒)

๕.๓ บันทึกคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษลงไว้ในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี และลงเลขคดีอาญาหรือคดีจราจรไว้ด้วย

๕.๔ ปรับปรุงข้อมูลในระบบสารสนเทศ CRIMES ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ให้เป็นปัจจุบันในทุกระยะของการสอบสวน

๕.๕ หากมีการยึดของกลางในคดีอาญาหรือจราจร ให้จดรายละเอียดลงในสมุดบัญชียึดและรักษาทรัพย์ตามแบบ ค.๔๘-ต.๔๐ พร้อมลงเลขยึดทรัพย์ตามลำดับไปและการยึดของกลางให้ลงในสมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีพร้อมกับเลขยึดทรัพย์ให้ตรงกันด้วย การจัดเก็บ การจำหน่าย การขายทอดตลาดให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕, ๘๕/๑ ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ,ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ตลอดจนคำสั่งอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

๕.๖ ทำการสอบสวนผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษไว้ในฐานะ “ผู้กล่าวหา”

๕.๗ การสอบสวนผู้กล่าวหาให้มีการตั้งรูปคดีและกำหนดประเด็นในการสอบสวนตามพฤติการณ์แห่งคดี พิจารณาว่าตามพฤติการณ์เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ อยู่ภายในอายุความร้องทุกข์ตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ หรืออายุความฟ้องคดีตาม ป.อ. มาตรา ๙๕

๕.๘ เสนอสำนวนการสอบสวนให้ผู้บังคับบัญชาตรวจและสั่งการเป็นระยะตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ หรือมีเหตุอื่นอันเป็นเงื่อนไขที่ทำให้คดีระงับไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ หรือไม่ เป็นต้น

๕.๙ คดีใดที่จำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตรวจสถานที่เกิดเหตุและให้ความสำคัญกับพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ โดยร้องขอให้หน่วยพิสูจน์หลักฐานร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุ จัดเก็บพยานหลักฐานเพื่อส่งตรวจพิสูจน์ เพื่อแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน

๕.๑๐ การแจ้งข้อหาแก่ผู้ต้องหา จะต้องมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้ต้องหาได้กระทำความผิดตามข้อหานั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔

๕.๑๑ การสอบปากคำผู้กล่าวหา พยาน ผู้ต้องหา ต้องดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมาย มีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายให้ครบถ้วน การสอบสวนบุคคลที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้ดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ,๑๓๓ ตรี

๕.๑๒ ในการรวบรวมพยานหลักฐานในคดีต้องดำเนินการภายใต้อำนาจกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และ ๑๓๓ ตลอดจนกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

๕.๑๓ ดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๑) เช่น การจับกุม การควบคุม การปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา การค้น การตรวจสอบการจับ การผัดฟ้องฝากขัง เป็นต้น

๕.๑๔ ในคดีที่มีผู้เสียหาย ทำหนังสือแจ้งความคืบหน้าทางคดีไปยังผู้เสียหายทุกระยะ จนกว่าการสอบสวนจะเสร็จสิ้น โดยปฏิบัติตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ โดยเคร่งครัด

๕.๑๕ เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ให้จัดทำรายงานการสอบสวน มีความเห็นทางคดี เสนอผ่านหัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคสี่ มาตรา๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒

๕.๑๖ เมื่อสรุปสำนวนการสอบสวนส่งไปยังพนักงานอัยการแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมหมดอำนาจการสอบสวน เว้นแต่พนักงานอัยการจะมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๓

๕.๑๗ กรณีมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีจากพนักงานอัยการแล้ว หากพบพยานหลักฐานใหม่สามารถทำการสอบสวนในเรื่องเดียวกันนั้นอีกได้ แต่ต้องเป็นหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๗

๕.๑๘ การทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ให้ถืออนุโลมเช่นเดียวกับการสอบสวนสามัญ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๙

๖. ประเภทของการสอบสวน

การสอบสวนแบ่งออกเป็น ๒ ลักษณะ คือ

๖.๑ การสอบสวนสามัญ

๖.๑.๑ หลักเกณฑ์การสอบสวน

ก. พนักงานสอบสวนอาจจะสอบสวนหรือไม่ก็ได้

พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

๑) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือโดยไม่ร้องทุกข์ตามระเบียบ

๒) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน

๓) เมื่อมี

(๑) หนังสือกล่าวโทษเป็น”บัตรสนเท่ห์” หรือ

(๒) บุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขาคือใคร หรือ

(๓) ไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษ หรือบันทึกคำกล่าวโทษ

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๒ “พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

(๑) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือโดยไม่ร้องทุกข์ตามระเบียบ

(๒) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเองโดยมิได้ร้องทุกข์ก่อน

(๓) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่กล่าวโทษด้วยปากไม่ยอมบอกว่าเขาคือใคร หรือไม่ยอมลงชื่อในบันทึกคำกล่าวโทษ

ข้อควรระวัง ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๖ ซึ่งพนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนก็ได้ แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการหรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

ข. พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการแทนได้

พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการแทนได้ดังต่อไปนี้

๑) การใดในการสอบสวน อยู่นอกเขตอำนาจตนมีอำนาจส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจทำการจัดการได้

๒) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวน ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตน ไม่ว่าจะทำเองหรือจัดการตามประเด็น มีอำนาจสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้ ทั้งนี้ เมื่อประมวลกฎหมายนี้หรือ กฎหมายอื่นมิได้เจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

ค. การเริ่มการสอบสวน

การสอบสวนต้องเริ่มโดยไม่ชักช้าและจะทำที่ใดเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร คำว่า “**ที่ใด**” ในที่นี้หมายถึง สถานที่สอบสวน

สถานที่สอบสวนไม่จำเป็นต้องทำ ณ สถานีตำรวจ ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนที่สถานที่ใด ๆ ก็ได้ตามที่พนักงานสอบสวนเห็นสมควร เช่น อาจสอบสวนที่ภูมิลำเนาของพยาน ที่เกิดเหตุ ที่ร้านอาหาร หรือสถานที่ใด ๆ ก็ได้ตามที่เห็นสมควร เช่นตัวอย่างฎีกาดังต่อไปนี้

ฎ.๖๖๑/๒๔๙๐ สถานที่สอบสวนไม่จำกัดว่าต้องสอบสวนในเขตอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้นั้นเท่านั้น แต่พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนในที่อื่นซึ่งอยู่นอกเขตอำนาจสอบสวนของตนก็ได้

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘ “พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำการแทนดังต่อไปนี้

(๑) การใดในการสอบสวน อยู่นอกเขตอำนาจตนมีอำนาจส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจทำการจัดการได้

(๒) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวน ซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตน ไม่ว่าจะทำเองหรือจัดการตามประเด็น มีอำนาจสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้ ทั้งนี้ เมื่อประมวลกฎหมายนี้หรือ กฎหมายอื่นมิได้เจาะจงให้ทำด้วยตนเอง”

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๐ “ให้เริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการสอบสวนที่ใดเวลาใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย”

คำว่า “**เวลาใด**” หมายถึง เวลากลางวันและกลางคืน ตามปกติจะถือเอาเวลาตามนาฬิกาซึ่งกำหนดให้วันหนึ่งมี ๒๔ ชั่วโมง ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะสอบสวนคดีในเวลาใดก็ได้ใน ๒๔ ชั่วโมงของแต่ละวัน โดยไม่จำกัดว่า ณ เวลาที่สอบสวนอยู่นั้น พนักงานสอบสวนจะมีหน้าที่อยู่เวรปฏิบัติหน้าที่หรือไม่ และไม่คำนึงว่าจะเป็นเวลาราชการหรือไม่ด้วย

คำว่า “**ผู้ต้องหาไม่จำต้องอยู่ด้วย**” หมายความถึง ในการสอบสวนพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนนั้น ไม่ว่าผู้ต้องหาจะถูกคุมขังอยู่หรือมีการปล่อยตัวชั่วคราว (ประกันตัว) ก็ตาม พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำต่อหน้าผู้ต้องหาก็ได้

หมายเหตุ - ต่างจากการพิจารณาคดีในศาล มาตรา ๑๗๒ กำหนดให้การพิจารณาและสืบพยานในศาลต้องทำต่อหน้าจำเลย

การสอบสวนหาจำต้องกระทำต่อหน้าผู้ต้องหาเหมือนเช่นการพิจารณาคดีในศาลตามมาตรา ๑๗๒ ไม่ ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๔๓๐/๒๕๔๖ แม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฯ มาตรา ๒๔๑ วรรคแรก จะบัญญัติให้ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๐ กำหนดให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้าจะทำการในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำต้องอยู่ด้วย อันเป็นบทบัญญัติเพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของผู้ต้องหาให้ได้รับผลกระทบจากการเป็นผู้ต้องหาน้อยที่สุด แต่ไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายว่าถ้าพนักงานสอบสวนมิได้ทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้าแล้ว การสอบสวนนั้นจะเป็นการสอบสวนที่ไม่ชอบ ดังนั้น แม้จะปรากฏว่าพนักงานสอบสวนเพิ่งเริ่มสอบสวนเกี่ยวกับความผิดของจำเลยในข้อหามีเฮโรอีนไว้ในครอบครองในระหว่างที่จำเลยต้องโทษอยู่ในเรือนจำกลางคลองเปรมหลังจากที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาถึง ๑ ปี ๓ เดือน ก็ตาม แต่เมื่อการสอบสวนคดีนี้กระทำโดยเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน การสอบสวนคดีนี้จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว

ฎ.๑๙๐๗/๒๔๙๔ เมื่อทำการสอบสวนในความผิดที่กล่าวหาแล้ว แม้พนักงานสอบสวนไม่ทำการสอบสวนพยานทุกปากก็ถือว่าการสอบสวนนั้นชอบด้วยกฎหมาย พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องได้

๖.๑.๒ อำนาจการรวบรวมพยานหลักฐาน

ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือ ความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา กรณีนี้สอดคล้องกับมาตรา ๑๓๔ วรรคสี่ คือการเปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาจะแก้ข้อหาและที่จะแสดงข้อเท็จจริงอันเป็นประโยชน์แก่ตนได้

ข้อสังเกต

(๑) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อยในการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้ เมื่อการนั้นกฎหมายไม่ได้บังคับให้ต้องทำด้วยตนเอง

(๒) ในการรวบรวมพยานหลักฐานที่สอบสวน ถ้ากระทำในหน้าที่โดยสุจริตและตามกฎหมาย แม้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นพนักงานสอบสวนก็ไม่ต้องรับผิด เช่น ยึดรถยนต์ที่ถูกลักและโอนต่อกันเป็นทอดๆ ตำรวจยึดรถยนต์ไว้เป็นหลักฐานย่อมทำได้ในระหว่างการสอบสวน แต่ถ้ากระทำในหน้าที่โดยไม่มีอำนาจหรือโดยไม่สุจริต เช่น ความผิดขับรถยนต์โดยไม่มีใบอนุญาต ความผิดอยู่ที่ตัวบุคคลผู้ขับ ส่วนรถยนต์ไม่ใช่หลักฐานในการกระทำความผิด ไม่มีกฎหมายให้อำนาจยึดรถยนต์ เมื่อพนักงานสอบสวนยึดรถยนต์ไว้จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องรับผิด (ฎีกาที่ ๔๔๐๔/๒๕๒๘)

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑ “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา”

๖.๑.๓ อำนาจการรวบรวมพยานหลักฐานวิทยาศาสตร์

ในกรณีที่พนักงานสอบสวนจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผม หรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระสารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ก็ให้พนักงาน

สอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจ ตามหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑) สามารถกระทำได้เฉพาะในความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี

๒) ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้

๓) ต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และ

๔) ผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม

๕) หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี (เป็นข้อสันนิษฐานตามข้อเท็จจริง)

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑/๑ “ในกรณีที่จำเป็นต้องใช้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามมาตรา ๑๓๑ ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุ หรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้

ในกรณีความผิดอาญาที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หากการตรวจพิสูจน์ตามวรรคหนึ่งจำเป็นต้องตรวจเก็บตัวอย่างเลือด เนื้อเยื่อ ผิวหนัง เส้นผมหรือขน น้ำลาย ปัสสาวะ อุจจาระ สารคัดหลั่ง สารพันธุกรรมหรือส่วนประกอบของร่างกายจากผู้ต้องหา ผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจดังกล่าวได้ แต่ต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยใช้วิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดเท่าที่จะกระทำได้ ทั้งนี้จะต้องไม่เป็นอันตรายต่อร่างกายหรืออนามัยของบุคคลนั้น และผู้ต้องหา ผู้เสียหาย หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรหรือผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายกระทำการป้องปัดขัดขวางมิให้บุคคลที่เกี่ยวข้องให้ความยินยอมโดยไม่มีเหตุอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ตามมาตรานี้ ให้สั่งจ่ายจากงบประมาณตามระเบียบที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงยุติธรรม หรือสำนักงานอัยการสูงสุด แล้วแต่กรณีกำหนดโดยได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง”

ข้อสังเกต[๕]

บทบัญญัติดังกล่าว ไม่ได้ให้อำนาจพนักงานสอบสวนที่จะบังคับเอาพยานหลักฐานจากเนื้อตัวของผู้ต้องหา ผู้เสียหาย เพราะยังต้องอาศัย “ความยินยอม” จากผู้ต้องหาและผู้เสียหาย อย่างไรก็ตาม หากผู้ต้องหา หรือผู้เสียหายไม่ยินยอม “โดยไม่มีเหตุอันสมควร” ก็ให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามนั้น

---

[๕] ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, อ้างแล้ว, หน้า ๕๙๐

๖.๑.๔ อำนาจพิเศษของพนักงานสอบสวน

เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

๑) ตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอม หรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า กับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้น

๒) ในการตรวจตัวผู้เสียหายหรือผู้ต้องหา หากผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาเป็นหญิง ให้จัดให้เจ้าพนักงานซึ่งเป็นหญิงหรือหญิงอื่นเป็นผู้ตรวจ ทั้งนี้ ในกรณีที่มีเหตุอันสมควร ผู้เสียหายหรือผู้ต้องหาจะขอนำบุคคลใดมาอยู่ร่วมในการตรวจนั้นด้วยก็ได้

๓) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำ ผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยค้น

๔) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมาย

๕) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐาน และสิ่งของที่บุคคลครอบครองไว้และอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒

๖.๑.๕ อำนาจออกหมายเรียกบุคคลมาถามปากคำ

พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ “พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

การถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบาน หรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล

ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้”

๑) ออกหมายเรียกผู้เสียหาย หรือบุคคลมาถามปากคำในกรณีมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดี ให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้

พึงสังเกตว่า การออกหมายเรียกตามมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง เป็นการออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือพยานมาถามปากคำในฐานะที่ผู้นั้นเป็น “พยานบุคคล” แต่การออกหมายเรียกตามมาตรา ๑๓๒ (๓)

เป็นการออกหมายเรียกบุคคลผู้ซึ่งครอบครอง “สิ่งของ” ซึ่งบุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ก็ให้ถือเสมือนได้ปฏิบัติตามหมายแล้ว[๖]

๒) การถามปากคำนั้น พนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบาน หรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล[๗] ตามมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะสั่งให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ มิใช่บทบังคับ อย่างไรก็ตาม กรณีที่พนักงานสอบสวนสั่งให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตัวแล้วพยานไม่ปฏิบัติตามคำสั่งดังกล่าว อาจมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๙ ส่วนถ้อยคำที่พยานให้ถ้อยคำโดยไม่ยอมสาบานหรือปฏิญาณตัว ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป

๓) ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำ ซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

๔) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้

ข้อสังเกต

เฉพาะความผิดเกี่ยวกับเพศเท่านั้น ไม่รวมความผิดฐานอื่น ๆ ซึ่งความผิดเกี่ยวเพศ ซึ่งก็คือ

(๑) ความผิดเกี่ยวกับเพศคือความผิดใน ป.อ. ภาค ๒ ลักษณะ ๙ มาตรา ๒๗๖-๒๗๗ ตรีฐานข่มขืน,มาตรา ๒๗๘-๒๘๑ ฐานกระทำอนาจาร, มาตรา ๒๘๒-๒๘๓ ฐานะเป็นธุระจัดหา และมาตรา ๒๘๓ ทวิ มาตรา ๒๘๔ ฐานพาบุคคลอื่นไปเพื่อการอนาจาร

(๒) เฉพาะในการถามหญิงในฐานะผู้เสียหายเท่านั้น โดยหากเป็นการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๑๓๑/๑, มาตรา ๑๓๒ เป็นการใช้อำนาจเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานจึงต้องนำมาตรานี้มาใช้บังคับแม้จะเป็นความผิดเกี่ยวกับเพศก็ตาม

(๓) ถ้าจะให้พนักงานสอบสวนที่เป็นชายเป็นผู้สอบสวนต้องเข้าข้อยกเว้นกรณีหนึ่งกรณีใดใน ๒ กรณี คือ

๓.๑) ผู้เสียหายยินยอม หรือ

๓.๒) มีเหตุจำเป็นอย่างอื่น เช่น สถานีตำรวจที่ความผิดเกิดยังไม่มีพนักงานสอบสวนหญิง เป็นต้น

๕) ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องจัดให้ผู้เสียหายหรือพยานยืนยันตัวผู้กระทำความผิดในชั้นจับกุมหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในคดีอาญา ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนจัดให้มีการยืนยันตัวผู้กระทำความผิดหรือชี้ตัวผู้ต้องหาในสถานที่ที่เหมาะสม และสามารถจะป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาเห็นตัวผู้เสียหายหรือพยาน โดยให้คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือพยานเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งกรณี เว้นแต่ผู้เสียหายหรือพยานนั้นยินยอม และให้บันทึกความยินยอมนั้นไว้

---

[๖] ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑ พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, กรุงเทพ : บริษัท กรุงสยามพับลิชชิ่ง จำกัด, พ.ศ.๒๕๕๘, หน้า ๓๖๕

[๗] ธานิศ เกศวพิทักษ์, อ้างแล้ว, หน้า๓๖๖

๖.๑.๖ ในการสอบสวนผู้เสียหายอายุไม่เกินสิบแปดปี

ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การจดบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี กล่าวคือ ต้องจัดให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมและมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวนด้วย เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย

๖.๑.๗ การสอบสวนผู้ต้องหา ผู้เสียหาย พยาน

การสอบสวนผู้ต้องหา ผู้เสียหาย พยาน ตามมาตรา ๑๓๔ ถึงมาตรา ๑๓๕

๖.๑.๘ อำนาจพนักงานสอบสวนในกรณีอื่น ๆ

อำนาจพนักงานสอบสวนในกรณีอื่น ๆ เช่น

๑) ขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่นๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้นๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น

๒) มีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจิณของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔/๑ “ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสามมาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การจดบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี เว้นแต่มีเหตุจำเป็น ไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการได้และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ ตามมาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย”

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๗ “พนักงานสอบสวนขณะทำการอยู่ในบ้านเรือนหรือในสถานที่อื่นๆ มีอำนาจสั่งมิให้ผู้ใดออกไปจากที่นั้นๆ ชั่วเวลาเท่าที่จำเป็น”

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๘ “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนเองหรือส่งประเด็นไปสอบสวนเพื่อทราบความเป็นมาแห่งชีวิตและความประพฤติอันเป็นอาจิณของผู้ต้องหา แต่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบข้อความทุกข้อที่ได้มา”

๖.๑.๙ หน้าที่พนักงานสอบสวนบันทึกรายชื่อพยาน

ให้พนักงานสอบสวนบันทึกรายชื่อของพยานบุคคลทั้งหมดพร้อมที่อยู่หรือสถานที่ติดต่อ หมายเลขโทรศัพท์หรือช่องทางอื่นที่ใช้ในการติดต่อพยานเหล่านั้นเก็บไว้ ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการติดตามพยานให้ไปตามกำหนดนัดของศาล

๖.๒ การสอบสวนวิสามัญ (“โปรดดูรายละเอียดในบทที่ ๑๑ การชันสูตรพลิกศพ”)

๗. ผลของการส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการหลังการสอบสวนเสร็จสิ้น

พนักงานอัยการ

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนจะส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา โดยอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการบัญญัติไว้ตามมาตรา ๑๔๐-๑๔๗

๗.๑ การส่งสำนวนและการรับสำนวน

การส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบไปยังพนักงานอัยการ แบ่งเป็น ๒ ประเภท

ประเภทที่ ๑ สำนวนไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด มี ๒ ประเภท คือ

๑) สำนวนคดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดแต่ไม่มีข้อเท็จหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด

๒) สำนวนคดีไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิดแต่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนเพื่อรู้ตัวผู้กระทำความผิด

(อัยการเรียกว่า “สำนวนมุมดำ”หรือสำนวน ส.๓) ซึ่งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะมีความเห็นอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้แล้วส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณา

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ “เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน เห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้ว ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดดั่งต่อไปนี้

(๑) ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดและความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ถ้าอัตราโทษอย่างสูงเกินกว่าสามปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมทั้งความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน

ถ้าพนักงานอัยการสั่งให้งด หรือให้ทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

(๒) ถ้ารู้ตัวผู้กระทำผิด ให้ใช้บทบัญญัติในสี่มาตราต่อไปนี้”

งดการสอบสวน ในกรณีเมื่อการสอบสวนเสร็จแล้วไม่ปรากฏว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดและมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวนและทำบันทึกเหตุที่งดแล้วส่งบันทึกพร้อมสำนวนไปยังอัยการ[๘]

ควรให้งดการสอบสวน ในกรณีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนให้อัยการและพร้อมทำความเห็นที่ควรให้งดการสอบสวน เนื่องจากอัตราโทษสูง พนักงานสอบสวนมีอำนาจเพียงทำความเห็นเท่านั้น

อำนาจในการสั่งคดีของอัยการ คือ สั่งให้งด หรือสั่งให้สอบสวนต่อไป ซึ่งพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามนั้น

ประเภทที่ ๒ สำนวนรู้ตัวผู้กระทำความผิด แยกเป็น ๒ กรณี คือ

๑) รู้ตัวแล้วแต่เรียกหรือยังจับไม่ได้ (อัยการเรียกว่า “สำนวน ส.๒”) ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนเสนออัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๑

---

[๘] สหรัฐ กิติ ศุภการ, หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๒, กรุงเทพ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแลนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), พ.ศ.๒๕๖๔, หน้า ๓๘๒

อำนาจในการสั่งคดีของอัยการ

(๑) ถ้าเห็นชอบว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้องและแจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

(๒) ถ้าเห็นชอบว่าควรสอบสวนต่อไป สั่งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อทำการสอบสวนเพิ่มเติม

(๓) ถ้าเห็นชอบว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามา (ออกหมายจับ , ให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน)

๒) รู้ตัวและผู้กระทำความผิดถูกควบคุม ขัง ปล่อยชั่วคราว เชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก (อัยการเรียกว่า “สำนวน ส.๑”) ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมสำนวนเสนออัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๒

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

กรณีเสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ส่งแต่สำนวนพร้อมความเห็นให้อัยการส่วนผู้ต้องหาให้ปล่อยหรือปล่อยชั่วคราว ถ้าถูกขังอยู่ให้ขอเองหรือให้อัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

กรณีเสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ส่งสำนวนและตัวผู้ต้องหาไปยังอัยการเว้นแต่ตัวผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามหมายศาล

กรณีในความผิดที่พนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ ให้เปรียบเทียบถ้าผู้กระทำความผิดยินยอมปฏิบัติ ตามและให้บันทึกการเปรียบเทียบไว้แล้วส่ง อัยการพร้อมสำนวน

ข้อสังเกต

การรู้ตัวนั้นจะต้องรู้ตัวผู้กระทำความผิดได้แน่นอนพอสมควรว่าเป็นผู้ใดแม้จะไม่รู้จักชื่อ ที่อยู่ก็ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๑ “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการสอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสอบสวนต่อไป ก็ให้สั่งพนักงานสอบสวนปฏิบัติเช่นนั้น

ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าควรสั่งฟ้อง ก็ให้จัดการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามา ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่างประเทศ ให้พนักงานอัยการจัดการเพื่อขอให้ส่งตัวข้ามแดนมา”

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๒ “ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิดและผู้นั้นถูกควบคุม หรือขังอยู่ หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียก ให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นตามท้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวถ้าผู้ต้องหาถูกขังอยู่ ให้ขอเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อย

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่แล้ว

แต่ถ้าเป็นความผิด ซึ่งพนักงานสอบสวนเปรียบเทียบได้ และผู้กระทำความผิดได้ปฏิบัติตามเปรียบเทียบนั้นแล้ว ให้บันทึกการเปรียบเทียบนั้นไว้ แล้วส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวน”

๗.๒ อำนาจในการสั่งคดีของอัยการ

อำนาจในการสั่งคดีของพนักงานอัยการ มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๗.๑.๑ กรณีมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ถ้า

๑) เห็นด้วย ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๓ “เมื่อได้รับความเห็นและสำนวนจากพนักงานสอบสวนดังกล่าวในมาตราก่อน ให้พนักงานอัยการปฏิบัติดั่งต่อไปนี้

(๑) ในกรณีที่มีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ออกคำสั่งไม่ฟ้อง แต่ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนส่งผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องต่อไป

(๒) ในกรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล ถ้าไม่เห็นชอบด้วย ก็ให้สั่งไม่ฟ้องในกรณีหนึ่งกรณีใดข้างต้น พนักงานอัยการมีอำนาจ

ก. สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมหรือส่งพยานคนใดมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

ข. วินิจฉัยว่าควรปล่อยผู้ต้องหา ปล่อยชั่วคราว ควบคุมไว้ หรือขอให้ศาลขัง แล้วแต่กรณี และจัดการหรือสั่งการให้เป็นไปตามนั้น

ในคดีฆาตกรรม ซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือไม่ฟ้อง”

๒) ไม่เห็นด้วย ให้สั่งฟ้องและแจ้งให้พนักงานสอบสวนให้ส่งตัวผู้ต้องหามาเพื่อฟ้องคดี

๗.๑.๒ กรณีมีความเห็นควรสั่งฟ้อง ถ้า

๑) เห็นด้วย ให้ออกคำสั่งฟ้องและฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล

๒) ไม่เห็นด้วย ให้สั่งไม่ฟ้อง

๗.๑.๓ ในกรณีใดตาม (๑), (๒) อัยการมีอำนาจสั่งดังนี้

๑) สั่งตามที่เห็นควร ให้พนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมหรือให้ส่งพยานมาให้ซักถามเพื่อสั่งต่อไป

๒) สั่งให้ปล่อยตัวผู้ต้องหา ให้ประกัน ควบคุมไว้ ขอให้ศาลขัง

ข้อสังเกต

ในคดีวิสามัญฆาตกรรมหรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน อัยการสูงสุดหรือผู้ทำการแทนเท่านั้นมีอำนาจออกคำสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง (ตามมาตรา ๑๔๓ วรรคท้าย)

๗.๓ ความผิดที่อาจเปรียบเทียบได้

กรณีอัยการมีคำสั่งฟ้องแต่เห็นว่าความผิดนั้นอาจเปรียบเทียบได้และอัยการเห็นสมควร อัยการมีอำนาจสั่งได้ดังต่อไปนี้

๗.๓.๑ สั่งพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีแทนการส่งตัวไปฟ้อง

๗.๓.๒ ถ้าส่งตัวไปยังอัยการแล้วก็สั่งให้ส่งตัวกลับไปให้พยายามเปรียบเทียบ

ข้อสังเกต

เรื่องการเปรียบเทียบดู ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗, ๓๘ ประกอบด้วย

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๔ “ในกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งฟ้อง ถ้าความผิดนั้นเป็นความผิดซึ่งอาจเปรียบเทียบได้ ถ้าเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบคดีนั้น แทนการที่จะส่งผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ

(๒) เมื่อผู้ต้องหาถูกส่งมายังพนักงานอัยการแล้ว สั่งให้ส่งผู้ต้องหาพร้อมด้วยสำนวนกลับไปยังพนักงานสอบสวนให้พยายามเปรียบเทียบคดีนั้น หรือถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้พนักงานสอบสวนอื่นที่มีอำนาจจัดการเปรียบเทียบให้ก็ได้”

๗.๔ กรณีพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง

ถ้าไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด (เพราะคำสั่งฟ้องของอัยการเป็นคำสั่งเด็ดขาดผู้ใดจะโต้แย้งคำสั่งนั้นมิได้) ถ้าคดีนั้นเกิด

๗.๔.๑ ในกรุงเทพมหานคร ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ, รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

๗.๔.๒ ในจังหวัดอื่น ให้ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดนั้นๆ

๗.๔.๓ เมื่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด แล้วแต่กรณี ได้รับสำนวน จะพิจารณาดังนี้

๑) ถ้าเห็นด้วย คำสั่งไม่ฟ้องนั้นเป็นเด็ดขาด

๒) ถ้าไม่เห็นด้วย ให้โต้แย้งคำสั่งแล้วรีบส่งความเห็นแย้งให้อัยการสูงสุดชี้ขาด คำชี้ขาดเป็นอันยุติและ มีผลเป็นคำสั่งเด็ดขาด

ข้อสังเกต

(๑) อำนาจในการทำความเห็นแย้งเมื่ออัยการมีคำสั่งไม่ฟ้อง มิได้หมายความเฉพาะกรณีที่อัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องซึ่งแย้งกับความเห็นของพนักงานสอบสวนเท่านั้น และรวมถึงแม้จะเป็นการสั่งไม่ฟ้องเพียงบางฐานก็ตาม

(๒) คำชี้ขาดของอัยการสูงสุดถือเป็นที่สุด ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๕ “ในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่ของอธิบดีกรมอัยการ ถ้าในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนออธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ ถ้าในจังหวัดอื่น ให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งไปเสนอผู้ว่าราชการจังหวัด แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓ ในกรณีที่อธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจหรือผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจในนครหลวงกรุงเทพธนบุรี หรือผู้ว่าราชการจังหวัดในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งกันไปยังอธิบดีกรมอัยการเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นอันจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของอธิบดีกรมตำรวจ รองอธิบดีกรมตำรวจ ผู้ช่วยอธิบดีกรมตำรวจ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดไปก่อน

บทบัญญัติในมาตรานี้ ให้นำมาบังคับในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

“มาตรา ๑๔๕/๑ สำหรับการสอบสวนซึ่งอยู่ในความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานตำรวจในกรณีที่มีคำสั่งไม่ฟ้อง และคำสั่งนั้นไม่ใช่คำสั่งของอัยการสูงสุด ถ้าในกรุงเทมมหานครให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่งเสนอต่อผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รอง ผบ.ตร.หรือ ผู้ช่วย ผบ.ตร. ถ้าในจังหวัดอื่นให้รีบส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมกับคำสั่ง เสนอผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่ทั้งนี้มิได้ตัดอำนาจของพนักงานอัยการที่จะจัดการอย่างใดแก่ผู้ต้องหาดังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๔๓

ในกรณีที่ ผบ.ตร. รอง ผบ.ตร. ผู้ช่วย ผบ.ตร. ในกรุงเทพมหานคร หรือผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในจังหวัดอื่นแย้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้ส่งสำนวนพร้อมกับความเห็นที่แย้งไปยังอัยการสูงสุดเพื่อชี้ขาด แต่ถ้าคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุอย่างอื่นจำเป็นจะต้องรีบฟ้อง ก็ให้ฟ้องคดีนั้นตามความเห็นของ ผบ.ตร. รอง ผบ.ตร. ผู้ช่วย ผบ.ตร. ผู้บัญชาการหรือรองผู้บัญชาการ ดังกล่าวแล้วแต่กรณีไปก่อน

บทบัญญัตินี้ให้นำมาบังคับ ในการที่พนักงานอัยการจะอุทธรณ์ ฎีกา หรือถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์และถอนฎีกาโดยอนุโลม”

ฎ.๓๒๗๘/๒๕๒๒ กรณีจะเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ต้องเป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติเฉพาะแต่ตามหน้าที่ของเจ้าพนักงานผู้นั้นโดยตรง ตามที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่นั้น ๆ เท่านั้น

การที่จะมีคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องผู้ต้องหาตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจนั้น เป็นอำนาจของอธิบดีกรมอัยการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๕ เมื่อได้ความว่าจำเลยได้ลอบทำบันทึกสั่งไม่ฟ้อง จ. กับพวก และมีหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องไปยังอธิบดีกรมตำรวจภายหลังจากวันที่จำเลยพ้นจากการเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการแล้ว การกระทำดังกล่าวจึงไม่ได้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของจำเลย จำเลยจึงไม่มีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗

จำเลยเป็นพนักงานอัยการตำแหน่งรองอธิบดีกรมอัยการ แม้จะพ้นจากการเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการแล้ว แต่รู้อยู่แล้วว่าอธิบดีกรมอัยการคนก่อนได้มีคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้อง จ. กับพวก ตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจ ระหว่างที่จำเลยยังไม่ได้มอบงานให้ ก. รองอธิบดีกรมอัยการซึ่งจะเป็นผู้รักษาการในตำแหน่งอธิบดีกรมอัยการแทนจำเลย จำเลยย่อมมีหน้าที่ดูแลปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องคดีของอธิบดีกรมอัยการคนก่อน ซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามคำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องคดีของอธิบดีกรมอัยการคนก่อน ซึ่งได้สั่งเพื่อบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมาย แต่จำเลยกลับลอบทำบันทึกสั่งไม่ฟ้อง จ. กับพวก แล้วลอบแจ้งคำสั่งไม่ฟ้องนั้นไปยังอธิบดีกรมตำรวจ ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีเจตนาป้องกันหรือขัดขวางมิให้การเป็นไปตามคำสั่งของอธิบดีกรมอัยการคนก่อน เพื่อจะช่วย จ. กับพวกมิให้ต้องโทษ จนอธิบดีกรมตำรวจได้แจ้งคำสั่งของจำเลยดังกล่าวให้ผู้ร้องทุกข์และผู้ต้องหาทราบทุกคนแล้วเช่นนี้จำเลยจึงต้องมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา ๑๖๕, ๒๐๐

เมื่ออธิบดีกรมอัยการชี้ขาดให้ฟ้องคดีตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจแล้ว คำสั่งชี้ขาดให้ฟ้องคดีของอธิบดีกรมอัยการเป็นอันถึงที่สุด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๕ พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีไปตามนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการรื้อฟื้นคดีไปตามนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการรื้อฟื้นคดีขึ้นมาชี้ขาดใหม่ได้ อธิบดีกรมอัยการจึงไม่มีอำนาจที่จะชี้ขาดกลับคำสั่งของตนได้อีก

ฟ. เป็นพนักงานอัยการ กรมอัยการ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรม กองคดี กรมอัยการ และอธิบดีกรมอัยการสั่งให้ปฏิบัติราชการในหน้าที่ผู้ช่วยอัยการพิเศษฝ่ายคดี (อาญา) รับผิดชอบงานอุทธรณ์ส่วน ย. เป็นพนักงานอัยการได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอัยการพิเศษประจำกรม กองคดี กรมอัยการ และอธิบดีกรมอัยการได้สั่งให้ปฏิบัติราชการในหน้าที่หัวหน้าพนักงานอัยการกอง๗ กับมีระเบียบว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาชั้นอุทธรณ์และฎีกาในส่วนราชการใดของกรมอัยการให้เป็นไปตามที่อธิบดีกรมอัยการมีคำสั่ง การที่อธิบดีกรมอัยการสั่งในคำชี้ขาดให้ฎีกาว่าให้ พ. และ ย. ร่วมกันทำฎีกาส่งมารับรองเพื่อส่งศาลฎีกาต่อไป ถือได้ว่าอธิบดีกรมอัยการทำคำสั่งเรื่องตาม พ.ร.บ.พนักงานอัยการ พ.ศ.๒๔๙๘ มาตรา ๑๕ ให้ พ.และย. มีอำนาจดำเนินคดีในชั้นฎีกา ตามนัยดังกล่าว พ. จึงมีอำนาจลงชื่อเป็นผู้ฎีกา และ พ.กับ ย. มีอำนาจลงชื่อเป็นผู้เรียงได้ในคำฟ้องฎีกา

(๓) อัยการสูงสุดไม่มีอำนาจชี้ขาดกลับคำชี้ขาดของตนได้อีก ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๒๐๔๐-๒๐๔๒/๒๕๒๓ เมื่ออธิบดีกรมอัยการชี้ขาดให้ฟ้องคดีตามความเห็นแย้งของอธิบดีกรมตำรวจแล้ว คำชี้ขาดย่อมเป็นอันถึงที่สุดตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ พนักงานอัยการต้องฟ้องคดีไปตามนั้น เมื่อไม่มีบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่ให้อำนาจอธิบดีกรมอัยการรื้อฟื้นขึ้นมาชี้ขาดใหม่ได้ อธิบดีกรมอัยการจึงไม่มีอำนาจที่จะชี้ขาดกลับคำสั่งของตนได้อีก

(๔) อำนาจหน้าที่ของอัยการ (ระหว่างรอคำชี้ขาด)

ในระหว่างรอคำชี้ขาดของอัยการสูงสุด หากคดีจะขาดอายุความหรือมีเหตุจำเป็นอื่นอันจะต้องรีบฟ้องอัยการต้องฟ้องไปตามความเห็นแย้งก่อนถ้าต่อมา อสส.ชี้ขาดไม่ฟ้องค่อยมาขอถอนฟ้องต่อไป

(๕) คำสั่งอื่นตามมาตรา ๑๔๕ วรรคท้าย

อัยการมีคำสั่งไม่อุทธรณ์หรือไม่ฎีกา อัยการต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมคำสั่งเสนอผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ ผู้ช่วยผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ หรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณีด้วย

โดยอัยการมีคำสั่งอุทธรณ์หรือฎีกา เป็นอำนาจของอัยการโดยเด็ดขาดที่จะจัดการได้เอง

เมื่ออัยการยื่นฟ้องต่อศาลชั้นต้นหรือศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาต่อมาจะขอถอนฟ้อง ถอนอุทธรณ์ ถอนฎีกาไม่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับใด กำหนดให้อัยการต้องแจ้งผลคำพิพากษาที่ศาลชั้นต้นยกฟ้องและความเห็นอัยการที่ไม่อุทธรณ์ ฎีกา ดังนั้น เมื่ออัยการไม่ได้แจ้งให้ผู้เสียหายทราบจึงไม่ถือว่าเป็นความผิดต่อกฎหมาย ตัวอย่างเช่นฎีกาต่อไปนี้

ฎ.๑๗๓๙/๒๕๓๐ จำเลยที่ ๒ เป็นพนักงานอัยการผู้ว่าคดี จำเลยที่ ๓ เป็นอัยการจังหวัด การที่จำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ไม่ใช้สิทธิอุทธรณ์คัดค้านคำพิพากษาศาลชั้นต้นในคดีอาญาที่โจทก์เป็นผู้เสียหาย เป็นการใช้ดุลพินิจในการปฏิบัติหน้าที่ของจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๔๕ กำหนดให้อำนาจไว้ จึงถือไม่ได้ว่าเป็นการละเมิดต่อโจทก์ ส่วนการแจ้งผลคำพิพากษาศาลชั้นต้นที่พิพากษายกฟ้อง และความเห็นที่ไม่อุทธรณ์นั้นก็ไม่มีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับกำหนดให้พนักงานอัยการต้องแจ้งให้ผู้เสียหายทราบ การที่จำเลยที่ ๓ ไม่แจ้งผลคำพิพากษาและความเห็นที่ไม่อุทธรณ์ให้โจทก์ซึ่งเป็นผู้เสียหายทราบถือไม่ได้ว่าเป็นการกระทำโดยผิดกฎหมายเช่นกัน

กรมอัยการจำเลยที่ ๑ เป็นผู้บังคับบัญชาของจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ เมื่อจำเลยที่ ๒ ที่ ๓ ไม่ได้กระทำการอันเป็นการละเมิดต่อโจทก์ จำเลยที่ ๑ ย่อมไม่ต้องรับผิดต่อโจทก์

๗.๕ การจัดการเมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

เมื่อมีคำสั่งไม่ฟ้องเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ให้ดำเนินการดังนี้

๗.๕.๑ แจ้งคำสั่งให้ผู้ต้องหาหรือผู้ร้องทุกข์ทราบ

๗.๕.๒ ถ้าผู้ต้องหา ถูกขัง ถูกควบคุมตัวอยู่ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยตัว

ข้อสังเกต

ดูมาตรา ๓๔ “คำสั่งไม่ฟ้องคดีหาตัดสิทธิผู้เสียหายฟ้องคดีด้วยตนเองไม่” และ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๖ “ให้แจ้งคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีให้ผู้ต้องหาและผู้ร้องทุกข์ทราบถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือขังอยู่ให้จัดการปล่อยตัวไปหรือขอให้ศาลปล่อยแล้วแต่กรณี

เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องแล้ว ผู้เสียหาย ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียมีสิทธิร้องขอต่อพนักงานอัยการเพื่อขอทราบสรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการในการสั่งคดี ทั้งนี้ ภายในกำหนดอายุความฟ้องร้อง”

๗.๖ ผลของคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง

เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้อง จะสอบสวนผู้ต้องหาคนนั้นอีกไม่ได้ ไม่ว่าในฐานความผิดเดิมหรือฐานความผิดใหม่ เว้นแต่จะปรากฏพยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดีที่จะทำให้ศาลลงโทษได้

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๗ “เมื่อมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีแล้ว ห้ามมิให้มีการสอบสวนเกี่ยวกับบุคคลนั้นในเรื่องเดียวกันนั้นอีก เว้นแต่จะได้พยานหลักฐานใหม่อันสำคัญแก่คดี ซึ่งน่าจะทำให้ศาลลงโทษผู้ต้องหานั้นได้”

๘. ระยะเวลาการสอบสวน

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ได้กำหนดแนวทางไว้ดังนี้ คดีอาญาทั่วไป ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมีกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนมีกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

๘.๑ คดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด[๙]

ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด และความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกินสามปี ให้พนักงานสอบสวนงดการสอบสวน และบันทึกเหตุที่งดนั้นไว้ แล้วให้ส่งบันทึกพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

๘.๑.๑ กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานที่ต้องทำการสืบสวนสอบสวนทั่วไป

๑) คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก จะต้องทำการสืบสวน สอบสวนติดต่อกันมาแล้วไม่น้อยกว่า ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

๒) คดีอุกฉกรรจ์ จะต้องทำการสืบสวนสอบสวนติดต่อกันมาแล้ว ไม่น้อยกว่า ๑ ปี นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

๘.๑.๒ กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนแล้วมีข้อเท็จจริง

ให้เสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมด้วยเหตุผลและความจำเป็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นภายในระยะเวลา ๓๐ วัน

---

[๙] https://www.ubu.ac.th

๘.๒ คดีรู้ตัวผู้กระทำผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้

๘.๒.๑ กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้วไม่มีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องการสืบสวนสอบสวนทั่วไป

คดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๒ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

คดีอุกฉกรรจ์ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในกำหนด ๓ เดือน นับตั้งแต่วันที่รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือรู้ตัวผู้กระทำผิด

๘.๒.๒ กรณีที่พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนสอบสวนแล้ว คดีมีข้อเท็จจริง หรือพยานหลักฐานที่ต้องการสืบสวนสอบสวนทั่วไป

ให้เสนอสำนวนการภายในระยะเวลา ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันครบระยะเวลา (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๑ ถ้ารู้ตัวผู้กระทำความผิด แต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อได้ความตามทางสอบสวนอย่างใด ให้ทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง หรือสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนยังพนักงานอัยการ ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยว่าควรสั่งไม่ฟ้อง ให้ยุติการ สอบสวนโดยสั่งไม่ฟ้อง และให้แจ้งคำสั่งนี้ให้พนักงานสอบสวนทราบ)

๘.๒.๓ คดีที่ผู้ต้องหาถูกควบคุมตัว หรือถูกผัดฟ้อง หรือถูกผัดฟ้องฝากขัง หรือ ฝากขังในระหว่างการสอบสวน

๑) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบและผู้บังคับบัญชาเร่งรัดพนักงาน สอบสวน เพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นไปก่อนที่จะครบอำนาจผัดฟ้อง หรือฝากขัง ตามที่กฎหมายได้ให้อำนาจไว้ การขอผัดฟ้องหรือฝากขังให้กระทำในกรณีความจำเป็นเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นเท่านั้น เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วให้รีบสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี แล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาตามกฎหมายต่อไป

๒) กรณีที่ศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องฝากขัง หรือฝากขัง หรือขาดผัดฟ้อง หรือฝากขัง หรือเมื่อครบกำหนดผัดฟ้อง หรือฝากขังแล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรีบรายงานผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบทันที เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวนหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น

๘.๒.๔ คดีที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวน พร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็นเพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวน ไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีก ตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาได้รับการปล่อยชั่วคราว โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

๓) เมื่อทำการสอบสวนครบกำหนด ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่มีการปล่อยชั่วคราวแต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และยังมีความจำเป็นที่จะต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ต่อไป ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นไว้ในสำนวนการสอบสวน แล้วส่งตัวผู้ต้องหาไปศาลเพื่อยื่นคำร้องขอหมายขังผู้ต้องหาตามบทบัญญัติ มาตรา ๘๗ วรรคสี่ ถึงวรรคเก้า แห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หากศาลสั่งไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไป ให้รีบรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการทราบ เพื่อหาทางแก้ไขมิให้การสอบสวนต้องเสียหาย พร้อมทั้งพิจารณาว่าพนักงานสอบสวนมีข้อบกพร่องในการสอบสวน จนเป็นเหตุให้ศาลใช้ดุลพินิจไม่อนุญาตให้ควบคุมผู้ต้องหาไว้อีกต่อไปหรือไม่ แล้วทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้น และรีบรายงานให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทันทีด้วย

ในการนำผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลขอหมายขังผู้ต้องหา ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไปศาลด้วยตนเอง เพื่อแถลงให้ศาลทราบถึงเหตุผลและความจำเป็นที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น และจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาต่อไปอีก สำหรับคดีที่มีคำสั่งแต่งตั้งพนักงานสืบสวนสอบสวน ให้หัวหน้าพนักงานสืบสวนสอบสวนเป็นผู้เป็นแถลงศาลด้วยตนเอง

๘.๒.๕ คดีที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายใน ๒ เดือน สำหรับคดีอาญาทั่วไปและคดีจราจรทางบก และภายใน ๓ เดือน สำหรับคดีอุกฉกรรจ์ นับตั้งแต่วันที่ผู้ต้องหาถูกแจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม หากมีเหตุจำเป็นไม่อาจทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในเวลาดังกล่าว ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนพร้อมทั้งเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อขออนุมัติขยายเวลาการสอบสวนไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ

๒) ให้ผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ แล้วแต่กรณี มีอำนาจพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนต่อไปอีกตามความจำเป็นได้ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วต้องไม่เกิน ๖ เดือน นับตั้งแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม โดยบันทึกเหตุแห่งความจำเป็นในการอนุมัติแต่ละครั้งไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วย

กรณีมีความจำเป็นต้องสอบสวนเกิน ๖ เดือน นับแต่วันที่แจ้งข้อหาโดยไม่มีการจับกุม ให้พนักงานสอบสวนเสนอสำนวนการสอบสวนเพื่อขออนุมัติขยายเวลาไปยังผู้บังคับการ หรือผู้บัญชาการสำหรับหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนซึ่งขึ้นตรงต่อกองบัญชาการ หรือ ส่วนราชการที่มีฐานะเทียบเท่ากองบัญชาการ พร้อมด้วยเหตุแห่งความจำเป็น เพื่อพิจารณาอนุมัติขยายเวลาการสอบสวนได้ตามเหตุผลและความจำเป็น

๙. การทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติม

กรณีพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวน และสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีเสนอผู้บังคับบัญชาจนถึงผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี หรือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ให้ปฏิบัติดังนี้

๙.๑. กรณีผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี สั่งให้พนักงาน สอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติม

๙.๑.๑ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี

๙.๑.๒ เอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอบสวนเพิ่มเติม ให้นำมาเรียงไว้ต่อจากบันทึกสั่งการของผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจทำความเห็นทางคดี การเรียงเอกสารให้ถือปฏิบัติตามการเรียงเอกสาร และให้เลขลำดับเอกสารเพิ่มเติมต่อจากรายงานการสอบสวน โดยห้ามมิให้นำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมไปแทรกไว้ในสำนวนเดิม

๙.๒. กรณีส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการมี คำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติดังนี้

๙.๒.๑ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมตามนัยคำสั่งของ พนักงานอัยการอย่างเคร่งครัด แล้วรีบส่งผลการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการตามกำหนด หากมีข้อขัดข้องประการใดให้รีบแจ้งพนักงานอัยการทราบ

๙.๒.๒ กรณีพนักงานอัยการส่งสำนวนคืน และมีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมหลังจากพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพิ่มเติมเสร็จสิ้นแล้ว การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๙.๓. กรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งให้งดการสอบสวนและส่งสำนวนคืนมายัง พนักงานสอบสวนพร้อมกับมีคำสั่งว่าหากต่อมารู้ตัวผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนทำการ สอบสวนต่อไปได้ ถ้าต่อมาทำการสืบสวนสอบสวนจนรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ หรือได้ตัวผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนนำเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมมารวมไว้ในสำนวนเดิม โดยให้ทำรายงานการสอบสวนและมีความเห็นทางคดีด้วย การปฏิบัติเกี่ยวกับเอกสารที่ได้จากการสอบสวนเพิ่มเติมให้ปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม

๙.๔. กรณีพนักงานอัยการมีความเห็นควรสั่งฟ้องผู้ต้องหาแต่ผู้ต้องหา หลบหนี และให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหามาฟ้องภายในกำหนดอายุความ ต่อมาจับกุมผู้ต้องหาได้ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกคำให้การของผู้ต้องหา และดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับผู้ต้องหา พร้อมทั้งมีหนังสือแจ้งไปยังพนักงานอัยการทราบถึงการได้ตัวผู้ต้องหา รวมทั้งประเด็นที่จะทำการสอบสวนเพิ่มเติมโดยเร็ว เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งอย่างใดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามนั้น

กรณีปรากฏหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่หลบหนีซึ่งถูกจับกุมตัวได้ไม่ใช่ผู้กระทำผิด หรือการกระทำของผู้ต้องหาตามที่ถูกกล่าวหาไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา แล้วส่งความเห็นพร้อมเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมไปยังพนักงานอัยการต่อไป

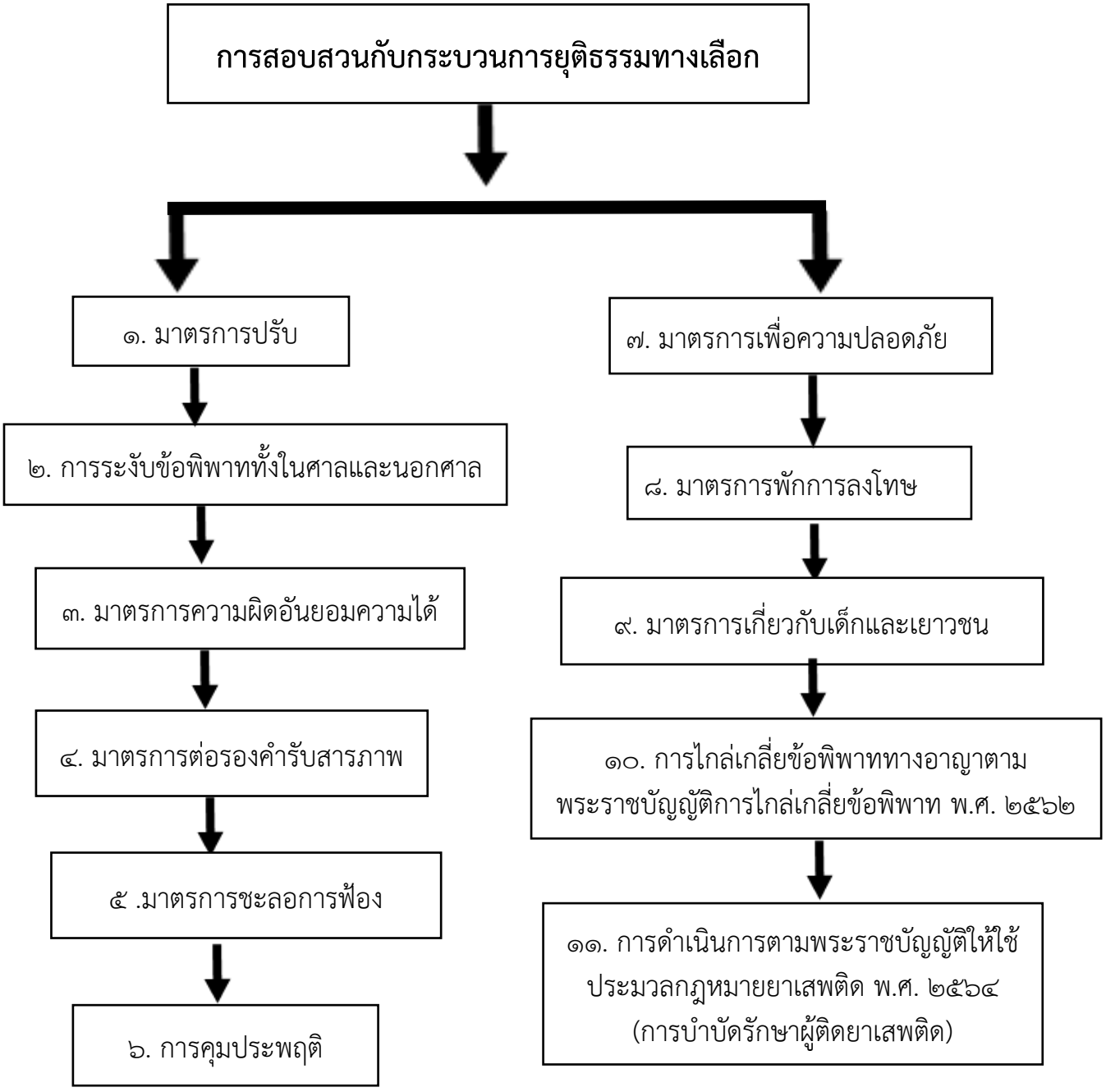
สำหรับการเรียงเอกสารที่พนักงานสอบสวนได้จากการสอนสวนเพิ่มเติม ให้ถือปฏิบัติเหมือนกรณีผู้บังคับบัญชาสั่งการให้สอบสวนเพิ่มเติม กล่าวคือ ให้เพิ่มเติมเข้าไปในสำนวนโดยจัดให้เรียงอยู่ก่อนเอกสารที่จัดทำไว้ก่อนแล้ว

บทที่ ๒
การสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
(Alternative dispute resolution)

หลักการสำคัญของกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเชิงสมานฉันท์กับการระงับข้อพิพาทคดีอาญา มองว่า “อาชญากรรม” (Crime) ไม่เป็นเพียงแต่การฝ่าฝืนกฎหมายซึ่งเอาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษให้ได้เท่านั้นแต่ว่าในความเป็นจริงแล้วอาชญากรรมได้ทำให้เกิด “ความเสียหาย” ด้วยและความเสียหายนั้น เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจริงและส่งผลกระทบต่อผู้เสียหายจึงควรเน้นการบรรเทาความเสียหายให้ทุกฝ่าย กลับคืนสู่สภาพเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เสียหายเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์ดังกล่าวรัฐจึงไม่ควรผูกขาดการดำเนินการที่มุ่งเน้นการลงโทษเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเพียงอย่างเดียวแต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เสียหาย และชุมชนได้มีโอกาสร่วมกันหาทางออกในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ด้วย ดังนั้น การนำกระบวนการยุติธรรม เชิงสมานฉันท์มาใช้ในกระบวนการยุติธรรมจึงทำให้เกิดความคุ้มค่าประหยัดทรัพยากรและงบประมาณ แผ่นดินแบ่งเบาภาระคดีที่มีอยู่ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นคดีที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิ.อ. ซึ่งพนักงานสอบสวนทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อจะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษนั้นเป็นกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักมุ่งที่จะนำคดีขึ้นสู่ศาล เพื่อให้ศาลชี้ความถูกผิดเพื่อให้ผู้กระทำผิดหลาบจำเป็นการยับยั้งการกระทำผิดซ้ำหรือเพื่อยับยั้งมิให้ผู้อื่น เอาเป็นเยี่ยงอย่างเป้าหมายเพื่อให้สังคมเกิดความสงบสุขเรียบร้อยแต่ปัจจุบันสังคมมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ถึงแม้จะใช้มาตรการทางกฎหมายที่เด็ดขาดก็ไม่อาจทำให้สังคมมีความสงบเรียบร้อยอย่างสิ้นเชิงได้และอาจเพิ่มความขัดแย้งทางสังคมมากขึ้นเพื่อให้สังคมเกิดการปรองดองลดความขัดแย้งจึงได้มีกฎหมายบางฉบับที่ตราออกมามีผลบังคับใช้ให้เป็นยุติธรรมทางเลือกและกระบวนการดำเนินคดีมีขั้นตอนเพื่อเบี่ยงเบนคดีออกจากยุติธรรมกระแสหลักไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลซึ่งที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวนเรื่องสำคัญ ๆ ดังนี้

แผนผังการสอบสวนกับกระบวนการยุติธรรมทางเลือก

๑. มาตรการปรับ

โทษปรับเป็นโทษที่ลงกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด แนวคิดในการปรับคือการทดแทนความเสียหายที่ผู้กระทำได้ก่อให้เกิดขึ้นจากการกระทำความผิดและต่อมาถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือยับยั้งผู้กระทำมิให้กระทำความผิดอีกด้วยเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับโทษจำคุกโทษปรับควรจะถูกนำมาใช้เป็นอันดับแรกเพราะมีประสิทธิภาพอันเนื่องจากต้นทุนที่ถูกและรัฐได้ผลประโยชน์จากค่าปรับในขณะที่จำคุกสร้างต้นทุนให้รัฐในการดูแลนักโทษและไม่ได้รับผล ประโยชน์ใดกลับมา[๑๐] ตามประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า“ผู้ใดต้องโทษปรับ ผู้นั้นจะต้องชำระเงินตามจำนวนที่กำหนดไว้ในคำพิพากษาต่อศาล” โทษปรับจึงเป็นโทษในทางทรัพย์สินที่ศาลกำหนดโดยคำพิพากษาภายในขอบเขตกฎหมายบัญญัติไว้อาจเป็นโทษที่กฎหมายบัญญัติไว้ให้ลงแก่ผู้กระทำความผิดที่ระบุไว้โดยเฉพาะหรืออาจเป็นโทษผนวกซึ่งมาตรา ๒๐ บัญญัติว่า “บรรดาความผิดที่กฎหมายกำหนดให้ลงโทษ ทั้งจำคุกและปรับด้วยนั้น ถ้าศาลเห็นสมควรจะลงแต่โทษจำคุกก็ได้”ศาลจึงไม่จำเป็นต้องลงโทษปรับด้วยเสมอไป และตามปกติก็คงลงโทษแต่จำคุกเท่านั้น เว้นแต่ความผิดนั้นร้ายแรงหรือมีเหตุอื่นอันควร ลงโทษทั้งจำคุกและปรับหรือมีกรณีที่จะยกโทษจำคุกคงปรับสถานเดียว ตามมาตรา ๕๕ หรือศาลจะรอการลงโทษจำคุกแต่ควรให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษในปัจจุบันบ้างโดยการปรับแทนที่จะปล่อยตัวโดยไม่ได้รับโทษ ใด ๆ เลย โทษปรับในกรณีเช่นนี้จึงมีลักษณะเป็นโทษผนวก ที่ศาลอาจ กำหนดให้ลงเพิ่มเติมแก่ผู้กระทำความผิด แต่ความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษจำคุกและปรับ ศาลจะปรับเพียงสถานเดียวไม่ได้

๒. การระงับข้อพิพาททั้งในศาลและนอกศาล

การระงับข้อพิพาทโดยไม่ใช้กระบวนการทางศาลแต่จะใช้วิธีการไกล่เกลี่ยการเจรจาการประนีประนอมข้อพิพาทและการใช้กระบวนการอนุญาโตตุลาการกระบวนการยุติธรรมทางเลือกนี้มีความเหมาะสมช่วยในเรื่องการประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีที่ต้องเสียค่าใช้จ่าย

๓. มาตรการความผิดอันยอมความได้

ความผิดอาญาอันยอมความได้[๑๑] หมายถึง ความผิดอาญาประเภทซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชนคนหนึ่งคนใดเป็นส่วนตัว มิได้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐหรือสังคมและความผิดใดจะเป็นความผิดอาญาอันยอมความได้นั้นกฎหมายจะต้องระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานยักยอก ฉ้อโกง หมิ่นประมาท ทำให้เสียทรัพย์ อนาจาร ข่มขืนกระทำชำเรา ออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงิน เป็นต้น ความผิดอาญาอันยอมความได้นี้เจ้าพนักงานของรัฐจะดำเนินคดีได้ก็ต่อเมื่อผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงานตามกฎหมายเสียก่อน

และต้องร้องทุกข์ภายในกำหนด ๓ เดือน นับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิดเป็นต้นไป สำหรับคดีความผิดประเภทนี้หากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไปก็สามารถถอนคำร้องทุกข์ถอนฟ้องหรือยอมความได้ก่อนคดีจะสิ้นสุดซึ่งจะเป็นผลให้คดีดังกล่าวระงับไป

---

[๑๐] รองศาสตราจารย์ ดร. ปกป้อง ศรีสนิท ,กฎหมายอาญาชั้นสูง , กรุงเทพฯ :วิญญูชน, ๒๕๕๙, หน้า ๑๙๗.

[๑๑] คลังปัญญาไทย.ความผิดอาญาอันยอมความได้. ม.ป.ป. ที่มา:

ด้วยเหตุที่ความผิดอันยอมความได้เคารพเจตนาของผู้เสียหายว่าประสงค์ที่จะดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือไม่ ดังนั้น ความผิดอันยอมความได้จึงเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลเพราะถ้าหากผู้เสียหายไม่ประสงค์ติดใจเอาความกับผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาคดีย่อมไม่ขึ้นสู่การพิจารณาของศาลและเป็นผลให้การดำเนินคดีเสร็จสิ้นไปได้อย่างรวดเร็ว

๔. มาตรการต่อรองคำรับสารภาพ

มาตรการต่อรองคำรับสารภาพเนื่องจากคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีสำนักงานอัยการสูงสุดได้ดำเนินการพิจารณาศึกษามาตรการต่อรองคำรับสารภาพแล้วได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. ... ต่อคณะรัฐมนตรี ซึ่งทางสำนักงานอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ พ.ศ. .. เป็นการนำ แนวคิดของมาตรการต่อรองคำรับสารภาพ (Plea bargaining) ของระบบกฎหมายอเมริกันมาใช้แต่มีเสียงคัดค้านเป็นอันมากว่าไม่สามารถนำมาตรการดังกล่าวมาใช้ในระบบกฎหมายไทยได้เพราะเห็นว่าเป็นมาตรการจูงใจผู้ต้องหาให้การรับสารภาพขัดต่อรัฐธรรมนูญและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการถามคำให้การพูดต้องหาในลักษณะดังกล่าว

๕. มาตรการชะลอการฟ้อง

มาตรการชะลอการฟ้องเป็นมาตรการที่คณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่ทำการศึกษาค้นคว้าและเสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีสำนักงานอัยการสูงสุดได้ดำเนินการพิจารณาศึกษามาตรการชะลอการฟ้องและได้เสนอร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. ... ต่อคณะรัฐมนตรี แม้ร่างพระราชบัญญัติชะลอการฟ้อง พ.ศ. ...ซึ่งทางสำนักงานอัยการสูงสุดและกระทรวงยุติธรรมพยายามที่จะผลักดันให้เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นศาลยุติธรรมก็มีเห็นว่าเป็นมาตรการที่ก้าวล่วงอำนาจตุลาการโดยเฉพาะการสั่งให้มีเงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติของผู้กระทำความผิดและการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการซึ่งขาดการตรวจสอบอันอาจนำไปสู่การใช้ดุลพินิจตามอำเภอใจหรือการทุจริตประพฤติมิชอบได้ด้วยเหตุนี้คณะกรรมการบริหารศาลยุติธรรมจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะอนุกรรมการการศึกษาผลกระทบกฎหมายที่เกี่ยวกับการใช้มาตรการชะลอการฟ้องเพื่อพิจารณาอย่างรอบคอบต่อไป

๖. การคุมประพฤติ

การคุมประพฤติเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดทำให้ผู้กระทำผิดไม่ถูกคุมขังอยู่ในเรือนจำเป็นการลดปริมาณผู้ต้องขังและทำให้ผู้กระทำผิดไม่ต้องมีประวัติเสียหาย ซึ่งประเทศไทยเราได้มีการนำการคุมประพฤติมา ใช้ในกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำผิดตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๕ จนกระทั่งต่อมาจึงได้มีการนำมาใช้กับผู้กระทำผิดที่เป็นผู้ใหญ่ โดยได้มีการออกกฎหมายคือ พระราชบัญญัติวิธีการดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งกฎหมายดังกล่าวเป็นกฎหมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อรองรับบทบัญญัติมาตรา ๕๖ แห่งประมวล กฎหมายอาญา ที่บัญญัติเกี่ยวกับรอการลงโทษและอาจใช้วิธีการคุมประพฤติจำเลยได้[๑๒]

---

[๑๒] ดร.สุพิศ ประณีตพลกรัง ,กฎหมายคุมประพฤติ, กรุงเทพฯ : นิติธรรม, ๒๕๖๑, หน้า ๑.

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติ

เงื่อนไขเพื่อคุมความประพฤติตาม ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ ศาลอาจกำหนดข้อเดียวหรือหลายข้อตามควรแก่กรณีได้ ดังต่อ ไปนี้

(๑) ให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตาม ที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้ กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์

(๒) ให้ฝึกหัดหรือทำงานอาชีพอันเป็นกิจจะลักษณะ

(๓) ให้ละเว้นการคบหาสมาคม หรือการประพฤติใดอันอาจนำ ไปสู่การกระทำความผิดในทำนองเดียวกันอีก

(๔) ให้ไปรับการบำบัดรักษาการติดยาเสพติดให้โทษ ความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจ หรือความเจ็บป่วยอย่างอื่น ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ศาลกำหนด

(๕) ให้เข้ารับการฝึกอบรม ณ สถานที่ และตามระยะเวลาที่ ศาลกำหนด

(๖) ห้ามออกนอกสถานที่อยู่อาศัย หรือห้ามเข้าในสถานที่ใด ในระหว่างเวลาที่ศาลกำหนด ทั้งนี้จะใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์หรือ อุปกรณ์อื่นใดที่สามารถใช้ตรวจสอบหรือจำกัดการเดินทางด้วยก็ได้

(๗) ให้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือเยียวยาความเสียหายโดย วิธีอื่นให้แก่ผู้เสียหายตามที่ผู้กระทำความผิดและผู้เสียหายตกลงกัน

(๘) ให้แก้ไขฟื้นฟู หรือเยียวยาความเสียหายที่เกิดแก่ทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมหรือชดใช้ค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว

(๙) ให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินตามที่ศาลเห็นสมควรว่าจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือก่อให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สิน

(๑๐) เงื่อนไขอื่น ๆ ตามที่ศาลเห็นสมควรกำหนดเพื่อแก้ไขฟื้นฟูหรือป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดกระทำหรือมีโอกาสกระทำ ความผิดขึ้นอีก หรือเงื่อนไขในการเยียวยาผู้เสียหายตามที่เห็นสมควร

งานคุมประพฤตินับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของการอำนวยความยุติธรรมช่วยให้การอำนวยความยุติธรรมเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเพราะมีบทบาททั้งในกรณีการสืบเสาะและพินิจการสอดส่องการแก้ไขฟื้นฟูต้องมีการประสานความร่วมมือและผนึกกำลังกับหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนภาคประชาชน

๗. มาตรการเพื่อความปลอดภัย

ปัจจุบันกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยมุ่งเน้นไปที่การบังคับจำคุกซึ่งถือว่าเป็นมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดมากกว่าที่จะใช้บังคับใช้วิธีการเพื่อความปลอดภัยซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิด มาตรการนี้ใช้บังคับวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทนโทษจำคุกมีวัตถุประสงค์ไม่มุ่งเน้นที่จะบังคับโทษจำคุก

แต่จะบังคับใช้วิธีเพื่อความปลอดภัยซึ่งเป็นมาตรการในการป้องกันการกระทำความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๙[๑๓] ว่าด้วยวิธีการเพื่อความปลอดภัยมีดังนี้

---

[๑๓] รองศาสตราจารย์ วรวุฒิ เทพทอง, ประมวลกฎหมายอาญา, (กรุงเทพ ฯ :พิมพ์ดีการพิมพ์,๒๕๖๓), หน้า ๔๑-๔๔.

๑. กักกัน คือการควบคุมผู้กระทำความผิดติดนิสัยไว้ ภายในเขตกำหนดเพื่อป้องกันการกระทำความผิดเพื่อดัดนิสัยและเพื่อฝึกหัดอาชีพ การฟ้องขอให้กักกันเป็นอำนาจของพนักงานอัยการโดยเฉพาะ และจะขอรวมกันไปในฟ้องคดีอันเป็นมูลให้เกิด อำนาจฟ้องขอให้กักกันหรือจะฟ้องภายหลังก็ได้

๒. ห้ามเข้าเขตกำหนด คือ การห้ามมิให้เข้าไปใน ท้องที่หรือสถานที่ที่กำหนดไว้ในคำพิพากษา เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใดและศาลเห็นสมควรเพื่อความปลอดภัยของประชาชนไม่ว่าจะมีคำขอหรือไม่ ศาลอาจสั่งในคำพิพากษาว่าเมื่อผู้นั้นพ้นโทษตามคำพิพากษาแล้วห้ามมิให้ผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดเป็นเวลาไม่เกินห้าปี

๓. การเรียกประกันทัณฑ์บน ถ้าความปรากฏแก่ศาลตามข้อเสนอของพนักงานอัยการว่าผู้ใดจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นหรือจะกระทำการใดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในการพิจารณาคดีความผิดใดไม่ว่าศาลจะลงโทษ ผู้ถูกฟ้องหรือไม่ก็ตาม เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้ถูกฟ้องน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น หรือจะกระทำความผิดให้เกิดความเสียหายแก่สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ ตามกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ให้ศาลมี อำนาจที่จะสั่งผู้นั้นให้ทำทัณฑ์บนโดยกำหนดจำนวนเงินไม่เกินกว่า ห้าหมื่นบาท ว่าผู้นั้นจะไม่ก่อเหตุร้ายหรือจะไม่กระทำความผิดดังกล่าว แล้ว ตลอดเวลาที่ศาลกำหนด แต่ไม่เกินสองปี และจะสั่งให้มีประกัน ด้วยหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้นั้นไม่ยอมทำทัณฑ์บนหรือหาประกันไม่ได้ ให้ศาลมีอำนาจ สั่งกักขังผู้นั้นจนกว่าจะทำทัณฑ์บนหรือหาประกันได้ แต่ไม่ให้กักขัง เกินกว่าหกเดือน หรือจะสั่งห้ามผู้นั้นเข้าในเขตกำหนดก็ได้

๔. คุมตัวไว้ในสถานพยาบาลถ้าศาลเห็นว่าการปล่อยตัวผู้มีจิตบกพร่อง โรคจิต หรือจิตฟันเฟือน ซึ่งไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการลดโทษ จะเป็นการไม่ปลอดภัยแก่ประชาชน ศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลก็ได้ และคำสั่งนี้ศาลจะเพิกถอนเสียเมื่อใดก็ได้

ในกรณีที่ศาลพิพากษาลงโทษจำคุกหรือพิพากษา ว่ามีความผิดแต่รอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษบุคคลใด ถ้าหากเห็นว่าบุคคลนั้นได้กระทำความผิดเกี่ยวเนื่องกับการเสพสุราเป็นอาจิณหรือการเป็นผู้ติดยาเสพติดให้โทษศาลจะกำหนดในคำพิพากษาว่าบุคคลนั้นจะต้องไม่เสพสุรายาเสพติดให้โทษอย่างหนึ่งอย่างใดหรือทั้งสองอย่างภายในระยะเวลาไม่เกินสองปีนับแต่วันพ้นโทษหรือวันปล่อยตัวเพราะรอการกำหนดโทษหรือรอการลงโทษก็ได้ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวในไม่ปฏิบัติตามที่ศาลกำหนดศาลจะสั่งให้ส่งไปคุมตัวไว้ในสถานพยาบาลเป็นเวลาไม่เกินสองปีก็ได้

๕. ห้ามประกอบอาชีพบางอย่าง เมื่อศาลพิพากษาให้ลงโทษผู้ใด ถ้าศาลเห็นว่าผู้นั้นกระทำความผิดโดยอาศัยโอกาสจากการประกอบอาชีพหรือ วิชาชีพ หรือเนื่องจากการประกอบอาชีพหรือวิชาชีพ และเห็นว่าหาก ผู้นั้นประกอบอาชีพหรือวิชาชีพนั้นต่อไปอาจจะกระทำความผิดเช่นนั้นขึ้นอีกศาลจะสั่งไว้ในคำพิพากษาห้ามการประกอบอาชีพหรือ วิชาชีพนั้น มีกำหนดเวลาไม่เกินห้าปีนับแต่วันพ้นโทษไปแล้วก็ได้

สำหรับข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ มาตรการคุมขังภายหลังพ้นโทษ และการคุมขังฉุกเฉิน พ.ศ.๒๕๖๕[๑๔]

---

[๑๔] ข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ฯ พ.ศ.๒๕๖๕, (๒๕๖๕,ธันวาคม ,๒๑), ราชกิจจานุเบกษา,๑๓๙(๗๗ก), หน้า ๒๐-๒๖.

การพิจารณาใช้มาตรการเฝ้าระวังนักโทษเด็ดขาดภายหลังพ้นโทษ เมื่อพนักงานอัยการได้รับรายงานและความเห็นจากคณะกรรมการ ในกรณี คณะกรรมการมีความเห็นสมควรใช้มาตรการเฝ้าระวัง

ถ้าพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยให้ออกคำสั่งใช้ มาตรการเฝ้าระวังและยื่นคำร้องต่อศาลก่อนปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาด ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยก็ให้สั่งไม่ใช้มาตรการเฝ้าระวังทั้งนี้ พนักงานอัยการอาจขอให้คณะกรรมการกรมราชทัณฑ์หรือกรมคุมประพฤติดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือเรียกให้ผู้เกี่ยวข้องมาให้ซักถามเพื่อประกอบการพิจารณากรณีหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ใช้มาตรการเฝ้าระวังแย้งกับความเห็นของ คณะกรรมการ ให้ส่งรายงานและความเห็นดังกล่าวไปยังอธิบดีอัยการเพื่อชี้ขาดโดยเร็วก่อนปล่อยตัว นักโทษเด็ดขาดกรณีอธิบดีอัยการเห็นชอบด้วยกับคำสั่งไม่ใช้มาตรการเฝ้าระวัง ให้ยุติเรื่องดังกล่าวและแจ้งให้ คณะกรรมการทราบกรณีอธิบดีอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับคำสั่งไม่ใช้มาตรการเฝ้าระวังของหัวหน้าพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอใช้มาตรการเฝ้าระวัง

พนักงานอัยการจะสั่งให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังต่อเมื่อมีเหตุอันสมควรว่านักโทษเด็ดขาดจะกระทำความผิดที่ระบุไว้ภายหลังพ้นโทษเหตุอันสมควรให้คำนึงถึงพฤติการณ์แห่งความรุนแรงของคดีสาเหตุแห่งการกระทำความผิดประวัติการกระทำความผิดภาวะแห่งจิตนิสัยลักษณะส่วนตัวอื่นของนักโทษเด็ดขาดการกระทำอื่นภายหลังการกระทำความผิดความปลอดภัยของผู้เสียหายหรือสังคมโอกาสในการกระทำความผิดซ้ำ การแก้ไขฟื้นฟูนักโทษเด็ดขาด ความได้สัดส่วนของการใช้มาตรการที่ต้องกระทบสิทธิเสรีภาพของนักโทษเด็ดขาดและเหตุผลประการอื่นที่สมควรใช้มาตรการเฝ้าระวังแก่นักโทษเด็ดขาด

คำร้องขอใช้มาตรการเฝ้าระวัง ให้ยื่นก่อนปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดคำร้องให้ทำเป็นหนังสือโดยให้พนักงานอัยการบรรยายให้ปรากฏซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของนักโทษเด็ดขาดที่เป็นเหตุควรเชื่ออย่างยิ่งว่านักโทษเด็ดขาดมีโอกาสจะกระทำความผิดซ้ำและความเห็นของคณะกรรมการรวมทั้งคำขอที่มีข้อเสนอและเงื่อนไขตลอดจนระยะเวลาที่จะขอให้ศาลกำหนดมาตรการเฝ้าระวังด้วยเมื่อคณะกรรมการเสนอรายงานและความเห็นต่อพนักงานอัยการเนื่องจากพฤติการณ์เกี่ยวกับการใช้มาตรการเฝ้าระวังของผู้ถูกเฝ้าระวังเปลี่ยนแปลงไปหากพนักงานอัยการเห็นสมควรอาจยื่นคำร้องขอให้ศาลมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมลดหรือขยายระยะเวลา หรือยกเลิกมาตรการเฝ้าระวังบางมาตรการหรือทุกมาตรการโดยเร็ว

เมื่อพนักงานอัยการได้รับรายงานแล้วให้พิจารณาและดำเนินการ ดังนี้

(๑) หากเห็นว่าไม่มีเหตุอันสมควรร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกมาตรการเฝ้าระวังให้มีคำสั่งเก็บรายงานรวมไว้ในสำนวน

(๒) หากเห็นว่ามีเหตุอันสมควรร้องขอให้ศาลมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขหรือยกเลิกมาตรการเฝ้าระวังให้ระบุเหตุผลพร้อมข้อเท็จจริงเพื่อเสนอหัวหน้าพนักงานอัยการมีคำสั่งตามคำร้องขอดังกล่าวทั้งนี้ พนักงานอัยการอาจขอให้คณะกรรมการ กรมราชทัณฑ์ หรือกรมคุมประพฤติ ดำเนินการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือเรียกให้ผู้เกี่ยวข้องมาให้ซักถามเพื่อประกอบการพิจารณาก็ได้

การพิจารณายื่นคำร้องขอให้คุมขังฉุกเฉิน

เมื่อพนักงานอัยการได้รับรายงานและความเห็นจากพนักงานคุมประพฤติว่ามีเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ถูกเฝ้าระวังจะกระทำความผิดที่ระบุไว้และมีเหตุฉุกเฉินซึ่งไม่มีมาตรการอื่นใดที่อาจป้องกันมิให้ผู้ถูกเฝ้าระวังกระทำความผิดดังกล่าวได้ หากพนักงานอัยการเห็นสมควรให้ดำเนินการ ยื่นคำร้องต่อศาลในท้องที่ที่ผู้ถูก

เฝ้าระวังมีที่อยู่หรือท้องที่ที่พบตัวผู้ถูกเฝ้าระวังเพื่อให้มีคำสั่งคุมขังฉุกเฉิน ทั้งนี้พนักงานอัยการอาจขอให้พนักงานคุมประพฤติทำการชี้แจงข้อเท็จจริงเพิ่มเติมหรือเรียกให้ผู้เกี่ยวข้องมาให้ซักถามเพื่อประกอบการพิจารณา คำร้องขอให้คุมขังฉุกเฉิน ให้ทำเป็นหนังสือ โดยให้พนักงานอัยการบรรยายให้ปรากฏซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ของผู้ถูกเฝ้าระวังที่เป็นเหตุควรเชื่ออย่างยิ่งว่าผู้ถูกเฝ้าระวังมีโอกาสจะกระทำความผิดซ้ำและความเห็นของพนักงานคุมประพฤติ ตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นฉุกเฉิน และเร่งด่วนที่ต้องใช้มาตรการดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกเฝ้าระวังกระทำความผิดซ้ำและระยะเวลาที่จะขอให้ศาลมีคำสั่งซึ่งต้องไม่เกินเจ็ดวันด้วย

ภายหลังจากศาลมีคำสั่งคุมขังฉุกเฉินและพนักงานอัยการได้รับรายงานและความเห็นจากพนักงานคุมประพฤติแล้วพนักงานอัยการอาจขอให้ศาลมีคำสั่งแก้ไขเพิ่มเติมมาตรการเฝ้าระวัง หรือขอให้ศาลมีคำสั่งให้ใช้มาตรการคุมขังได้

๘. มาตรการพักการลงโทษ

การพักการลงโทษ (Parole) หมายถึง การปล่อยตัวนักโทษเด็ดขาดออกมาอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษ ภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ ซึ่งเป็นมาตรการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดโดยให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไข ฟื้นฟูนักโทษให้ มีความพร้อมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดีมีอาชีพสุจริตและประพฤติตนเป็นพลเมืองดีภายหลังพ้นโทษ มาตรการนี้ถือเป็นประโยชน์ที่ให้นักโทษเด็ดขาดที่ประพฤติตนดี มีระเบียบวินัยระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำ และจะพึงกระทำได้เมื่อนักโทษเด็ดขาดนั้นได้รับโทษมาแล้วไม่น้อยกว่า ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษตามหมายศาลในขณะนั้นหรือไม่น้อยกว่า ๑๐ ปี ในกรณีต้องโทษจำคุกตลอดชีวิต และระยะเวลาที่จะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้น ให้ กำหนดไม่น้อยกว่า ๑ ปี แต่ไม่เกินกำหนดโทษที่ยังเหลืออยู่

การลดวันต้องโทษจำคุก (Good – Time Allowance) หมายถึง การให้ประโยชน์ลดวันต้องโทษจำคุกแก่นักโทษเด็ดขาดที่มีความประพฤติดีในระหว่างต้องโทษอยู่ในเรือนจำ ซึ่งจะกระทำได้ต่อเมื่อได้รับโทษจำคุกตามคำพิพากษาถึงที่สุดแล้วไม่น้อยกว่าหกเดือนหรือไม่น้อยกว่าสิบปีในกรณีที่ต้องโทษจำคุกตลอดชีวิตที่มีการเปลี่ยนโทษจำคุกตลอดชีวิตเป็นโทษจำคุกมีกำหนดระยะเวลาซึ่งนักโทษเด็ดขาดที่จะได้รับการลดวันต้องโทษจำคุกต้องเป็นนักโทษชั้นดีขึ้นไปเท่านั้นและนักโทษเด็ดขาดที่เหลือโทษจำคุกไม่เกิน ๒ ปี อยู่ในชั้นกลางขึ้นไปหากออกไปทำงานนอกเรือนจำหรือทัณฑสถาน (ทำงานสาธารณะ)จะได้รับลดวันต้องโทษอีกตามจำนวนวันที่ทำงาน นักโทษ ที่ ได้รับวันลดวันต้องโทษจำคุกสะสมเท่ากับกำหนดโทษที่เหลืออยู่ จะได้รับการพิจารณาปล่อยออกไปอยู่นอกเรือนจำก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติ

วัตถุประสงค์

การปล่อยคุมประพฤติ ผู้ได้รับการพิจารณาพักการลงโทษและลดวันต้องโทษจำคุกเป็นมาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดในชุมชนขั้นตอนภายหลังศาลมีคำพิพากษากระทำผิดทั้งสองกลุ่มนี้เป็นนักโทษเด็ดขาดที่ได้รับโทษในเรือนจำหรือทัณฑสถานมาระยะหนึ่งและมีความประพฤติดีอยู่ในข่ายตามเกณฑ์ของกรมราชทัณฑ์ที่จะพิจารณาปล่อยตัวออกมาสู่สังคมภายนอกก่อนครบกำหนดโทษภายใต้เงื่อนไขการคุมความประพฤติซึ่งกระบวนการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดภายนอกสถานคุมขังเป็นวิธีการแก้ไขฟื้นฟูตามสภาพปัญหาและความต้องการ

ของผู้กระทำแต่ละรายเป็นการป้องกันมิให้ผู้กระทำผิดกลับไปกระทำผิดซ้ำและสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมภายนอก เป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศชาติจนถึงสังคมหน่วยย่อยเป็นสุจริตชนทั่วไป

หลักเกณฑ์การพิจารณาการพักการลงโทษ

๑. พฤติการณ์ในระหว่างคุมขังอยู่ในเรือนจำ คือ

๑.๑ ความอุตสาหะ

๑.๒ ความก้าวหน้าในการศึกษา

๑.๓ การทำงานหรือหาความชอบแก่ราชการเป็นพิเศษ

๑.๔ ความประพฤติขณะต้องโทษ

๒. พฤติกรรมก่อนต้องโทษจำคุก

๒.๑ ประวัติครอบครัว

๒.๒ อาชีพ

๒.๓ ข้อเท็จจริงในการกระทำความผิด

๓. ผู้อุปการะและที่อยู่อาศัย โดยพิจารณาถึงความน่าเชื่อถือ ความเหมาะสม ฐานะ อาชีพ ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย

ระยะเวลาที่นักโทษเด็ดขาดอาจได้รับการพักการลงโทษ มีดังนี้

- ชั้นเยี่ยม ไม่เกิน ๑ ใน ๓ ของกำหนดโทษ ที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- ชั้นดีมาก ไม่เกิน ๑ ใน ๔ ของกำหนดาโทษ ที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด
- ชั้นดี ไม่เกิน ๑ ใน ๕ ของ กำหนดโทษ ที่ระบุไว้ในหมายแจ้งโทษเด็ดขาด

๙. มาตรการเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

กระบวนการสอบสวนตาม พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ มาตรา ๔๖ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ตามมาตรานี้ เป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญากับเด็กหรือเยาวชนก่อนฟ้อง เมื่อผู้กระทำผิดที่เป็นเด็กหรือเยาวชนสามารถปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขก็ไม่ต้องนำคดีฟ้องต่อศาล เพื่อให้ศาลพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดหรือไม่ ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังนี้

มาตรา ๘๖ วรรคหนึ่ง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) เด็กหรือเยาวชนต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา

(๒) อัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกิน ๕ ปี ไม่ว่าจะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม

(๓) เด็กหรือเยาวชนไม่เคยได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(๔) เด็กหรือเยาวชนสำนึกในการกระทำก่อนฟ้องคดี

(๕) โดยคำนึงถึงอายุ ประวัติ ความประพฤติ สติปัญญา การศึกษาอบรม สภาพร่างกาย สภาพจิต อาชีพ ฐานะและเหตุแห่งการกระทำ หากผู้อำนวยการสถานพินิจพิจารณาเห็นว่าเด็กหรือเยาวชนนั้นอาจกลับตนเป็นคนดีได้โดยไม่ต้องฟ้อง

(๖) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจจัดทำแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติและหากจำเป็นเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองเด็กหรือเยาวชนอาจกำหนดให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือ ผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยปฏิบัติด้วยก็ได้ ทั้งนี้เพื่อแก้ไขปรับเปลี่ยนความประพฤติของ เด็กหรือเยาวชน บรรเทา ทดแทนหรือชดเชยความเสียหายแก่ผู้เสียหายหรือให้เกิดความปลอดภัยแก่ชุมชน และสังคม แล้วเสนอความเห็นประกอบแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต่อพนักงานอัยการเพื่อพิจารณา

(๗) การจัดทำแผนแก้ไขฟื้นฟูต้องได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๘๖ วรรคสอง วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) หากพนักงานอัยการมีข้อสงสัยเกี่ยวกับแผนฯ อาจสอบถามผู้อำนวยการสถานพินิจหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องเพื่อประกอบการพิจารณาได้

(๒) ถ้าพนักงานอัยการไม่เห็นชอบด้วยกับแผนฯ ให้สั่งแก้ไขแผนฯ หรือสั่งดำเนินคดีต่อไป และให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้เกี่ยวข้องทราบ

(๓) หากพนักงานอัยการเห็นว่าแผนฯ ได้เป็นไปเพื่อประโยชน์สูงสุดของเด็กหรือเยาวชนแล้ว เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมพนักงานอัยการก็จะเห็นชอบกับแผนดังกล่าว

(๔) เมื่อพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ดำเนินการตามแผนฯ ดังกล่าวได้ทันที พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๕) ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจแจ้งคำสั่งของพนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบด้วย พร้อมทั้งรายงานให้ศาลทราบ

(๖) แผนฯ ต้องได้รับความยินยอมจากเด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย

มาตรา ๔๖ วรรคสาม และวรรคสี่ วางหลักเกณฑ์ไว้ ดังนี้

(๑) กรณีปรากฏข้อเท็จจริงแก่ศาลว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ นั้นไม่ชอบด้วยกฎหมาย ให้ศาลพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร

(๒) ตาม (๑) ศาลต้องมีคำสั่งภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับรายงาน ให้ประธานศาลฎีกา โดยความเห็นชอบของที่ประชุมใหญ่ศาลฎีกาออกข้อกำหนดเกี่ยวกับแนวทางในการดำเนินการของศาลด้วย

ข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยแนวทางการพิจารณากระบวนการจัดทำแผนแก้ไข บำบัดฟื้นฟูชั้นก่อนฟ้องคดี พ.ศ.๒๕๕๗

กรณีจะใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา นอกจากจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์กฎหมายแล้ว ศาลมีอำนาจตรวจสอบการจัดทำแผนด้วย ทั้งนี้ต้องเป็นไปตามข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นดังต่อไปนี้

(๑) กรณีเป็นความผิดหลายกรรมต่างกันหรือกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษสูงสุดเป็นเกณฑ์

(๒) การจัดทำแผนฯ ผู้เสียหายทุกคน และเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความ ยินยอม

(๓) ผู้เสียหายทุกคนและเด็กหรือเยาวชนเป็นรายบุคคลต้องให้ความยินยอมที่จะปฏิบัติตามแผนฯ

(๔) ในการพิจารณาหรือไต่สวน หากได้ความว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งตามข้อ ๕ แห่งข้อกำหนดของประธานศาลฎีกา ศาลจะมีคำสั่งว่ากระบวนการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าวพร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจเพื่อส่งคดีเข้าสู่การดำเนินคดีตามปกติต่อไป แต่หากเหตุแห่งการไม่ชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการนั้นอยู่ในวิสัยที่อาจแก้ไขได้ทั้งเป็นประโยชน์แก่เด็กหรือเยาวชนและผู้เสียหาย ก็ให้ศาลสั่งตามที่เห็นสมควร แล้วแจ้งคำสั่งดังกล่าว พร้อมเหตุผลให้ผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการ เมื่อศาลมีคำสั่งอย่างหนึ่งอย่างใดแล้วศาลจะแจ้งคำสั่งให้พนักงานอัยการและผู้อำนวยการสถานพินิจทราบและดำเนินการโดยเร็ว

จะเห็นได้ว่าการจัดทำแผนฯ ดังกล่าว กฎหมายให้อำนาจผู้อำนวยการสถานพินิจเป็นผู้มีอำนาจ จัดทำแผนฯ ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดและต้องเสนอแผนๆ ให้พนักงานอัยการเห็นชอบด้วยหากพนักงานอัยการไม่เห็นชอบก็สามารถแก้ไขแผนฯ หรือไม่แก้ไขแผนฯ แต่สั่งให้ดำเนินคดีต่อไปก็ได้แต่หากพนักงานอัยการเห็นชอบด้วยแผนฯ ก็ให้ผู้อำนวยการสถานพินิจดำเนินการตามแผนฯ ได้ทันทีพร้อมทั้ง รายงานให้ศาลทราบและศาลสามารถตรวจสอบความชอบด้วยกฎหมายของกระบวนการจัดทำแผนฯ ได้ หากศาลเห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย ก็เป็นอำนาจศาลที่จะพิจารณาสั่งตามที่เห็นสมควร กล่าวคืออาจจะ สั่งให้แก้ไขแผนฯ หรืออาจจะสั่งว่าการจัดทำแผนฯ ไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ได้ ซึ่งหากศาลพิจารณาแล้ว เห็นว่าไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ต้องดำเนินคดีกับเด็กหรือเยาวชนนั้นต่อไป ซึ่งในการจัดทำแผนต้องอาศัย ความยินยอมจากทุกฝ่ายทั้งผู้เสียหายและเด็กหรือเยาวชนด้วย จะเห็นได้ว่าการจะดำเนินการตามแผนฯ ได้จะต้องเกิดความปรองดองกับทุกฝ่าย เด็กหรือเยาวชนก็สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกลับไปใช้ชีวิตใน สังคมหรือชุมชนนั้นได้ตามปกติ ส่วนสังคมหรือชุมชนนั้นก็ต้องได้รับความปลอดภัยจากเด็กหรือเยาวชน ผู้กระทำความผิดนั้นด้วยซึ่งก็ถือว่าเป็นการบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่จะให้สังคมเกิด ความสงบสุขได้โดยไม่จำต้องเอาตัวเด็ก หรือเยาวชนไปฟ้องต่อศาลเพื่อลงโทษ จะสังเกตว่าการใช้ยุติธรรม ทางเลือกนั้น มักเป็นคดีที่พฤติการณ์ไม่ค่อยรุนแรงมากนักและสังคมยอมรับได้

๑๐. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒

ปัจจุบันข้อพิพาททางแพ่งและทางอาญาเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากเพื่อเป็นการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลในคดีอาญาบางฐานความผิด ซึ่งมีอัตราโทษไม่สูง เป็นคดีที่เกี่ยวพันกับผู้เสียหายและกระทบ ต่อสังคมโดยรวมน้อยอีกทั้งเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งและสร้างความสมานฉันท์ขึ้นในสังคมจึงได้นำ กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่งซึ่งมีทุนทรัพย์ไม่มากนักและทางอาญาบางประเภทมากำหนดเป็น กฎหมายกลางเพื่อสร้างยุติธรรมทางเลือก ในการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาลพิจารณาพิพากษาชี้ถูกผิด ทั้งนี้ กระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนโดยตรงคือการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน

หลักเกณฑ์กฎหมาย

ความผิดที่นำมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมทางเลือกเพื่อยุติคดีอาญาบางประเภทไม่ต้องนำคดีขึ้นสู่ศาล เป็นไปตามหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒[๑๕] หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

---

[๑๕] พระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ (๒๕๖๒,พฤษภาคม ๒๒).ราชกิจจานุเบกษา,๑๓๖ (๖๗ก), หน้า ๑-๒๐.

ทางอาญา ตั้งแต่มาตรา ๓๕ ถึงมาตรา ๓๘ หมวดที่ ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ตั้งแต่มาตรา ๓๙ ถึงมาตรา ๖๗ และหมวดที่ ๕ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนตั้งแต่มาตรา ๖๘ ถึง มาตรา ๗๐

ความในหมวด ๓ ในระหว่างการสอบสวนคดีอาญาบางประเภทตามมาตรา ๓๕ หากมีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน แจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบพนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนจนกว่าจะรู้ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๕ (หมวด ๓) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยในชั้นการสอบสวน ตามมาตรา ๔๑ (หมวด ๔) ได้แก่

(๑) คดีความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

(๓) ความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๓ ปี ตามบัญชีท้าย พ.ร.บ.นี้

- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ถึงแก่ความตายจากการชุลมุนต่อสู้นั้น ตามมาตรา ๒๙๔ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ตามมาตรา ๒๙๕
- ความผิดฐานทำร้ายร่างกายโดยมีเหตุฉกรรจ์ ตามมาตรา ๒๙๖
- ความผิดฐานเข้าร่วมในการชุลมุนต่อสู้และมีผู้ได้รับอันตรายสาหัสจากการชุลมุนต่อสู้นั้น ตามมาตรา ๒๙๙ วรรคหนึ่ง
- ความผิดฐานประมาทเป็นเหตุให้ผู้อื่นได้รับอันตรายสาหัส ตามมาตรา ๓๐๐
- ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามมาตรา ๓๓๔

แต่จะต้องพิจารณาเงื่อนไขประกอบ คือ ผู้ต้องหาไม่เคยได้รับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม พ.ร.บ.นี้มาก่อนเว้นแต่ความผิดที่ประมาทและลหุโทษซึ่งเกิน ๓ ปี นับแต่มีคำสั่งยุติคดี และไม่อยู่ระหว่างต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก หรือพ้นโทษมาแล้วเกิน ๕ ปี เว้นแต่กระทำโดยประมาท คดีลหุโทษ หรือคดีความผิดที่ทำตอนเป็นเด็กหรือเยาวชน

ข้อสังเกต

- การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม มาตรา ๔๑ (๓) ให้ดูเงื่อนไขข้อต้องห้ามตามมาตรา ๔๒ ด้วย

ความผิดทางอาญาที่ทำการไกล่เกลี่ยโดยภาคประชาชน ตามมาตรา ๖๙ (๓) (หมวด ๕) ได้แก่

(๑) ความผิดอันยอมความได้

(๒) ความผิดลหุโทษตามมาตรา ๓๙๐ มาตรา ๓๙๑ มาตรา ๓๙๒ มาตรา ๓๙๓ มาตรา ๓๙๔ มาตรา ๓๙๕ และมาตรา ๓๙๗ แห่ง ป.อาญา และความผิดลหุโทษอื่นที่ไม่กระทบต่อส่วนรวมตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ผู้ที่ทำการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในระหว่างการสอบสวน ให้แจ้งการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ผลการไกล่เกลี่ย บันทึกข้อตกลง ให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๓๖ (หมวด ๓) ได้แก่หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่และอำนาจกับกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

ส่วนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวนในหมวด ๔ ให้เป็นไปตามขั้นตอนตาม มาตรา ๔๔ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ. ๒๕๖๒ โดยเมื่อคู่กรณีสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พนักงานสอบสวนจะเสนอความเห็นเสนอให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งซึ่งตามระเบียบ “พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง” หมายความว่า หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน และคำว่า “หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน” หมายความว่า สถานีตำรวจ กลุ่มงานสอบสวน หรือกองกำกับการที่มี อำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑ - ๙ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลางโดยให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา และให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๔๙ เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนไกล่เกลี่ยและรายงานผลให้พนักงานสอบสวนทราบตามมาตรา ๕๗

คำจำกัดความตามมาตรา ๓ คำว่า **"หน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท"** ตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ ตามคำจำกัดความ มาตรา ๒ หมายความว่า หน่วยงานของรัฐซึ่งดำเนินการระงับข้อพิพาทโดยวิธีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทและคำว่า **“หน่วยงานของรัฐ”**หมายความว่า ราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด หรือหน่วยงานอื่นของรัฐตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรมกำหนดในกฎกระทรวง โดยหน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม พ.ร.บ.นี้ ต้องแจ้งให้กระทรวงยุติธรรมทราบก่อนดำเนินการ

อายุความ

การนับอายุความ เป็นไปตามมาตรา ๖ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ในกรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงโดยไม่เป็นผล หากปรากฏว่าอายุความครบกำหนดไปแล้วในระหว่างการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือจะครบกำหนดภายใน ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงให้อายุความขยายออกไปอีก ๖๐ วันนับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลง

ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งไม่บังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๓ ให้นำความในมาตรา ๖ วรรคหนึ่ง มาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยให้นับระยะเวลา ๖๐ วัน นับแต่วันที่คำสั่งของศาลแห่งที่สุด

จะเห็นได้ว่า กฎหมายฉบับนี้ได้ขยายอายุความตาม ป.อาญา มาตรา ๙๕ ออกไปอีก ๖๐ วัน การนับระยะเวลานับแต่วันที่การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทสิ้นสุดลงนั้น พิจารณาได้ดังนี้

(๑) ตามมาตรา ๓๖ วรรคสาม หมวด ๓ กรณีการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผลให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาล สอบสวน สั่งคดี หรือพิจารณาพิพากษาคดีต่อไป

(๒) ตามมาตรา ๓๗ หมวด ๓ สิทธิฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. ให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับเมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่งแล้วในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทในส่วนแพ่ง ให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งดำเนินการเพื่อขอ ให้มีการบังคับตามข้อตกลงระงับข้อพิพาทตามมาตรา ๓๒ ได้ กรณีตามข้อตกลงให้คู่กรณีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ได้รับประโยชน์แห่งเงื่อนเวลาในการปฏิบัติตามข้อตกลง ให้นำความในมาตรา ๖ มาใช้บังคับในกรณี ที่คู่กรณีฝ่ายนั้นไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง

(๓) ตามมาตรา ๔๐ หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในขั้นการสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามมาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น

(๔) ตามมาตรา ๖๔ วรรคสอง หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน กรณีปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายไม่พอใจ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ ออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

(๕) ตามมาตรา ๖๕ หมวด ๔ ผลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นการสอบสวน เมื่อความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควรให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป

เนื่องจาก พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯมิได้บัญญัติเรื่องการนับอายุความไว้โดยตรงจะต้องนำการนับอายุความตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๙๓/๓ มาบังคับใช้ ดังนั้น การกำหนดระยะเวลาเป็นวัน สัปดาห์ เดือน หรือปี มิให้นับวันแรกแห่งระยะเวลานั้นรวมเข้าด้วยกัน

เขตอำนาจศาล

ตามมาตรา ๘ บัญญัติว่ามิให้ใช้บังคับแก่คดีอาญาที่อยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนและครอบครัวตามกฎหมายว่าด้วยศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัวแสดงให้เห็นว่าหากเด็กหรือเยาวชนกระทำผิดทางอาญา ก็ไม่สามารถนำ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ มาใช้บังคับได้

ดังนั้น คดีอาญาที่เข้าหลักเกณฑ์ตาม พ.ร.บ.นี้ จึงอาจเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงหรือศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลทหารแล้วแต่กรณีแต่ถ้าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัว ได้แก่ คดีที่ในขณะกระทำความผิดผู้กระทำผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน อายุยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ คดีที่ กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาพิพากษา เช่น คดีความผิดเกี่ยวกับ การกระทำความรุนแรงในครอบครัว เป็นต้น ไม่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นความผิด ข้อหาฐานความผิดที่ต้องตามมาตรา ๔๑ พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทฯ ก็ตาม

ขั้นตอนการสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษไว้แล้ว พนักงานสอบสวนก็เริ่มทำการสอบสวน โดยมิชักช้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๐ ตามกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักไปตามปกติเหมือนคดีอาญา ทั่วไป แต่สำหรับความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะทำการไกล่เกลี่ยได้ตาม พ.ร.บ.นี้ อันเป็นยุติธรรมทางเลือกเพื่อเบี่ยงเบนคดีไม่ต้องนำตัวผู้กระทำผิดฟ้องต่อศาลให้พิจารณาพิพากษาถูกผิดนั้นให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามแนวทางระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอ ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทางอาญา พ.ศ. ๒๕๖๒ ประกอบหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๓๐๖๑ ลง ๑๖ ก.ย. ๖๒ เรื่อง ซักซ้อม ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ เพื่อดำเนินการตาม หมวด ๔ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาในชั้นสอบสวน ขั้นตอนที่สำคัญ ๆ ได้แก่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษคดีอาญาที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตาม หมวด ๔ แห่ง พ.ร.บ.นี้ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่า มีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หมายความว่าเมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตาม กฎหมาย พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งคู่กรณีทันที โดยไม่จำเป็นจะต้องรอเรียกคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งหรือ คู่กรณีที่เหลือมาแจ้งพร้อมกันแต่อย่างใด

(๒) เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายสมัครใจและประสงค์จะเข้าร่วมการไกล่เกลี่ยคดีอาญาและคดีนั้นมิได้อยู่ในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล (หมายความว่า คู่กรณีฝ่ายซึ่งเป็นผู้เสียหายมิได้ยื่นฟ้องคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเป็นจำเลย และศาลได้ประทับรับฟ้องไว้แล้ว) ให้คู่กรณียื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยคดีอาญาต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ตรวจสอบว่าคำร้องที่คู่กรณีอื่นมานั้นชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ ถ้าพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วหากเห็นว่าถูกต้องและครบถ้วนให้ออก “ใบรับคำร้อง” ให้แก่ผู้ยื่นคำร้อง แต่ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องหรือไม่ครบถ้วน ให้แจ้งผู้ยื่นทำคำร้องใหม่หรือแก้ไขให้ถูกต้องครบถ้วน ภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่พนักงานสอบสวนแจ้ง หากผู้ยื่นไม่ดำเนินการภายในกำหนดเวลา ให้ถือว่าผู้ยื่น ไม่ประสงค์จะยื่นคำร้องอีกต่อไป จากนั้นพนักงานสอบสวนเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจพิจารณาออก คำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับคำร้อง และผู้มีอำนาจจะต้องสั่งการ ภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่รับเรื่องจากพนักงานสอบสวน

(๓) ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจพิจารณาว่าเป็นคดีอาญาที่อยู่ในเงื่อนไขสามารถทำการไกล่เกลี่ยได้หรือไม่ แล้วจึงพิจารณาออกคำสั่ง ถ้าหากเห็นว่าพฤติการณ์ของการกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวมให้พิจารณามีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งการให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามขั้นตอนต่อไป แต่ถ้าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป โดยแจ้งให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้องทราบด้วยผลทางกฎหมายของคำสั่ง “ให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา” คือ หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปตามมาตรา ๖๑, ไม่นำบทบัญญัติ เรื่องการฟ้องและการผัดฟ้อง รวมทั้งการควบคุมและการขังมาใช้บังคับ (จนกว่าพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจ ออกคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป จึงค่อยนับเวลาฟ้อง เวลาควบคุม ตั้งแต่เวลานั้น) และกรณีปล่อยชั่วคราว ไม่นำระยะเวลา ๓ เดือน แต่ไม่เกิน ๖ เดือน มาใช้บังคับ

(๔) ให้พนักงานสอบสวนจัดให้มีการประชุมระหว่างคู่กรณีเพื่อเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ย พนักงานสอบสวนเปิดบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้คู่กรณีเลือก ถ้าคู่กรณีไม่อาจตกลงเลือกผู้ไกล่เกลี่ยได้ ให้พนักงานสอบสวนเลือกและ แต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย โดยพิจารณาถึงความรู้ความสามารถความเหมาะสมกับประเด็นข้อพิพาท ภูมิลำเนาของผู้ไกล่เกลี่ยและความพึงพอใจของคู่กรณีเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยและคู่กรณีทราบเมื่อได้ผู้ไกล่เกลี่ยแล้วให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลผู้ไกล่เกลี่ยไว้ในระบบสารสนเทศของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นอกจากนี้ผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นบุคคลซึ่งผ่านการอบรมและขึ้นทะเบียนไว้กับสำนักงานตำรวจแห่งชาติเท่านั้น

(๕) ให้พนักงานสอบสวนกำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรกภายใน ๗ วัน นับแต่วันแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย หากมีเหตุจำเป็นขอขยายเวลาไปยังพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งได้อีกไม่เกิน ๗ วัน (เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องแจ้งให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบและกำหนดนัดให้ผู้ไกล่เกลี่ยมาพบกับคู่กรณี ในครั้งแรกเมื่อถึงวันนัด พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งข้อหาพฤติการณ์แห่งคดีตามสมควรให้ผู้ไกล่เกลี่ยทราบเพื่อที่ผู้ไกล่เกลี่ยจะได้ดำเนินกระบวนการไกล่เกลี่ยตามความเหมาะสมแห่งประเภทคดีพฤติการณ์แห่งคดี ตลอดจนความเสียหายที่ได้รับ)

(๖) ในกระบวนการไกล่เกลี่ยคู่กรณีให้ผู้ซึ่งตนไว้วางใจไม่เกิน ๒ คน เข้าร่วมฟังได้ถ้าคู่กรณีเป็นผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้เยาว์จะต้องมีบิดามารดา ผู้ปกครอง นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ เข้าร่วมไกล่เกลี่ยด้วย (ผู้เยาว์หมายถึงบุคคลที่อายุยังไม่ถึง ๒๐ ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะโดยการสมรส แต่ไม่รวมถึงผู้เยาว์ที่เป็นผู้ต้องหาที่การดำเนินคดีอยู่ในอำนาจของศาลเยาวชนฯ หากจะต้องใช้ล่ามให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่จัดหาล่ามก่อนเริ่มไกล่เกลี่ยผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องแจ้งให้คู่กรณีทราบพฤติการณ์ที่กล่าวหากระบวน

การไกล่เกลี่ยผลทางกฎหมายของการไกล่เกลี่ยและสิทธิในการขอยุติการไกล่เกลี่ย (พนักงานสอบสวนจะต้องให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องแก่ผู้ไกล่เกลี่ย)

(๗) การไกล่เกลี่ยให้กระทำให้เสร็จสิ้นภายใน ๓๐วัน นับแต่วันที่กำหนดนัดไกล่เกลี่ยครั้งแรก เว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเป็นกรณีที่มีเหตุอันควรเชื่อว่าคู่กรณีจะสามารถตกลงกันได้ผู้ไกล่เกลี่ยอาจดำเนินการต่อไปได้อีกไม่เกิน ๓๐ วัน โดยให้บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ (กฎหมายมิได้บัญญัติให้ผู้ไกล้เกลี่ยแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบแต่อย่างใดแต่ในทางปฏิบัติควรจะต้องมีการติดต่ออย่างใกล้ชิดระหว่างพนักงานสอบสวนกับผู้ไกล่เกลี่ยนอกจากนี้การไกล่เกลี่ยให้กระทำเป็นการลับถ้าจะไกล่เกลี่ยที่สถานีตำรวจก็ควรแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วนสำหรับการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยเฉพาะ ไม่สามารถไกล่เกลี่ยกลางสถานีตำรวจได้ เพราะมีบุคคลภายนอกเข้ามาฟังได้ซึ่งทำให้การไกล่เกลี่ยไม่เป็นความลับ) เมื่อไกล่เกลี่ยเป็นผลสำเร็จผู้ไกล่เกลี่ยมีหน้าที่จัดทำ “บันทึกข้อตกลงส่งมายังพนักงานสอบสวน

(๘) การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่ตัดอำนาจของพนักงานสอบสวนที่จะทำการสอบสวนต่อไป หมายความว่า ระหว่างกระบวนการไกล่เกลี่ยเกิดขึ้นพนักงานสอบสวนสามารถรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ได้ตามปกติเว้นแต่การกระทำเกี่ยวกับผู้ต้องหาถ้ามิใช่กรณีจำเป็นเร่งด่วน เช่น พยานหลักฐานจะสูญหาย เป็นต้น ควรงดเว้นเสียในการสอบสวนผู้ต้องหาจะต้องมีการพิมพ์ลายนิ้วมือตรวจสอบประวัติการต้องโทษมีการสอบถามเกี่ยวกับประเด็นความถูกผิดในคดีเพราะทำให้บรรยากาศในการไกล่เกลี่ยไม่เหมาะสมนอกจากนี้กฎหมายยังบัญญัติอีกด้วยว่ากรณีที่ผู้ต้องหามิได้มีพฤติการณ์จะหลบหนีมิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการควบคุมการผัดฟ้องการฝากขังมาบังคับใช้หมายความว่าถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมอยู่ให้เสนอเรื่องขอปล่อยตัวถ้าคดีมี

กำหนดระยะเวลาในการฟ้องคดีตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงฯ พนักงานสอบสวนไม่ต้องผัดฟ้องและไม่ถือว่าคดีขาดผัดฟ้องแต่อย่างใด ถ้าขณะที่พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคู่กรณีซึ่งเป็นผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามหมายจังของศาลให้พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอปล่อยตัว

(๙) กรณีหน่วยงานซึ่งดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทหรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพซึ่งมีหน้าที่ และอำนาจกำกับดูแลการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินการ ไกล่เกลี่ยตามมาตรา ๓๖ หมวด ๓ การไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา หน่วยงานหรือกรมคุ้มครองสิทธิ และเสรีภาพต้องแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบพนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้จนกว่าจะรู้ผล การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทก็ได้กรณีนี้เป็นเรื่องที่มีหน่วยงานอื่นดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในคดีความผิดลหุโทษบางฐานและคดีความผิดอันยอมความได้เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับแจ้งจากหน่วยงานดังกล่าวแล้ว พนักงานสอบสวนอาจรอการสอบสวนไว้ก่อนก็ได้ ทั้งนี้ พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าพยานหลักฐานใดในคดีหากรอไว้แล้วจะทำให้คดีเสียหาย เช่น พยานจะเดินทางไปต่างประเทศหรือพยานไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือพยานหลักฐานจะเสื่อมค่าไปถ้าไม่รวบรวมในทันที เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็สามารถดำเนินการได้ตามความเหมาะสมบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวไม่ตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนอย่างเด็ดขาดแต่อย่างใด

ผลทางกฎหมาย เมื่อมีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ทำให้การนับระยะเวลาสะดุดหยุดอยู่

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตาม มาตรา ๔๔ แล้ว ให้หยุดนับอายุความในการดำเนินคดีอาญา (มาตรา ๔๐) แต่เป็นการหยุดนับแบบสะดุดหยุดอยู่ถ้าสามารถไกล่เกลี่ยกันได้สำเร็จและพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดีแล้วก็ทำให้คดีอาญาเลิกกันไปแต่ถ้าในภายหลังมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้นับอายุความต่อจากที่ได้หยุดนับไว้นั้น

(๒) กรณีผู้ต้องหาไม่มีพฤติการณ์หลบหนีมิให้นำบทบัญญัติในเรื่องการฟ้องการผัดฟ้อง ตาม พ.ร.บ. จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมรวมทั้งการควบคุมการขังตาม ป.วิ.อ.มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) ถ้าผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นการสอบสวนมิให้นำบทบัญญัติในเรื่องระยะเวลาตามมาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิ.อ. มาใช้บังคับ (มาตรา ๔๐ วรรคสี่) หมายความว่า ไม่นำอายุสัญญาประกันซึ่งมีอายุไม่เกิน ๖ เดือน มานับในระหว่างที่มีการไกล่เกลี่ยและทำให้ไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรคท้าย เมื่อสอบสวนไม่แล้วเสร็จภายในกำหนด ๕ เดือน นับแต่วันที่ปล่อยชั่วคราว

ผลทางกฎหมาย เมื่อการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาไม่เป็นผล ทำให้ต้องนับระยะเวลาต่อไป

(๑) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๖๑ ให้นับอายุความในการดำเนินคดีต่อจากเวลานั้น (มาตรา ๔๐)

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลา การฟ้องการผัดฟ้อง การควบคุมและการขัง ตั้งแต่เวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสาม)

(๓) เมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่ง มีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไป ให้นับระยะเวลาตาม มาตรา ๑๑๓ แห่ง ป.วิ.อ.ต่อจากเวลานั้นเป็นต้นไป (มาตรา ๔๐ วรรคสี่)

ข้อสังเกต

- หากปรากฏแก่ผู้ไกล่เกลี่ยว่าสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ป.วิ.อ. ให้ผู้ไกล่เกลี่ยยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาและรายงานให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อดำเนินการต่อไป (มาตรา ๖๒) ยกตัวอย่างเช่น ผู้ไกล่เกลี่ยได้รับแจ้ง จากคู่กรณีว่าขอถอนตัว คู่กรณีฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตายลง ผู้ไกล่เกลี่ยเห็นว่าการไกล่เกลี่ยไม่เป็นไปตามความประสงค์ของคู่กรณี คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยื่นฟ้องคดีอาญาต่อศาล เป็นต้น

- กรณีกระทำกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท หากความผิดต่อกฎหมายบทหนักสุดสามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จ ให้ถือว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องในความผิดบทอื่นระงับไปด้วย (มาตรา ๖๓)

- หากความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้สำเร็จเป็นความผิดบทเบาที่สุด ไม่เป็นเหตุให้สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องในความผิดที่มีโทษหนักสุดระงับไป (มาตรา ๖๓)

เงื่อนไขการยุติคดี

(๑) เมื่อคู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงตามมาตรา ๕๗ แล้ว ให้แจ้งพนักงานสอบสวนทราบเพื่อจัดทำบันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลง ส่งไปให้พนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนและเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาสั่งยุติคดี (มาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง)

(๒) ในกรณีที่มีการปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วน หากผู้เสียหายพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว ให้คู่กรณีแจ้งพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๔ วรรคหนึ่ง (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๓) เมื่อพนักงานอัยการมีคำสั่งยุติคดี สิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องเป็นอันระงับ

(๔) ตาม (๒) หากผู้เสียหายไม่พอใจ ให้คู่กรณีแจ้งให้พนักงานสอบสวนทราบเพื่อเสนอพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งพิจารณามีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๔ วรรคสอง)

(๕) ถ้าความปรากฏแก่พนักงานสอบสวนว่าคู่กรณีที่เป็นผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลง โดยไม่มีเหตุอันควร ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งดำเนินคดีต่อไป (มาตรา ๖๕)

การทำสำนวนการสอบสวนส่งพนักงานอัยการ

(๑) หากเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันได้ผู้ไกล่เกลี่ยจัดทำบันทึกข้อตกลงไว้เป็นลายลักษณ์อักษรให้คู่กรณีและผู้ไกล่เกลี่ยลงลายมือชื่อไว้แล้วให้ผู้ไกล่เกลี่ยส่งบันทึกข้อตกลงไปยังพนักงานสอบสวนตามมาตรา ๕๗ และเข้าเงื่อนไขตามมาตรา ๖๔ ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมเอกสารไปยังพนักงานอัยการเพื่อพิจารณาสั่งยุติคดีโดยรายงานการสอบสวนให้ทำความเห็นว่า “เห็นควรสั่งยุติคดีเนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จโดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว” ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา การพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๒ ข้อ ๒๐(๓)

(๒) หากไม่เป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายคู่กรณีตกลงกันไม่ได้หรือมีเหตุให้ต้องยุติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตาม มาตรา ๕๘ มาตรา ๕๙ และมาตรา ๖๐ ประกอบมาตรา ๖๔ วรรคสอง การปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงไม่ครบถ้วนและผู้เสียหายไม่พอใจ หรือผู้ต้องหาจงใจไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงโดยไม่มีเหตุอันควรและ

พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาไปตามยุติธรรมกระแสหลักตามปกติเมื่อสอบสวนเสร็จสิ้นแล้วส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๑, ๑๔๒ ต่อไป

ข้อสังเกต

- ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาการพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ตามข้อ ๒๐ สำนวนการสอบสวนอย่างน้อยต้องประกอบด้วยเอกสารดังต่อไปนี้

(๑) หนังสือส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ

(๒) บันทึกปากคำผู้เสียหายหรือคำให้การผู้ต้องหาซึ่งพนักงานสอบสวนได้แจ้งว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาและบันทึกแจ้งสิทธิร้องขอให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามข้อ ๖ วรรคสอง

(๓) รายงานการสอบสวนพร้อมความเห็นของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบว่าเห็นควรสั่งยุติคดีเนื่องจากการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาเป็นผลสำเร็จโดยคู่กรณีได้ปฏิบัติตามข้อตกลงหรือพอใจในการปฏิบัติตามข้อตกลงแล้ว

(๔) บันทึกการปฏิบัติตามข้อตกลงตามข้อ ๑๘ วรรคหนึ่ง เอกสารที่ต้องส่งพนักงานอัยการ ใช้คำว่า “บันทึกปากคำผู้เสียหายหรือ คำให้การผู้ต้องหา" เห็นได้ว่าในกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญานั้นหากผู้ต้องหายังไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล หากก่อนการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ คู่กรณีมีการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางคดีอาญาตามหลักเกณฑ์กฎหมายตาม พ.ร.บ.นี้ ผลการไกล่เกลี่ยอาจตกลงกันได้และสามารถปฏิบัติตามข้อตกลงเข้าเงื่อนไขการยุติคดีได้ก็ไม่จำต้องแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาและไม่จำต้องควบคุมคุมขังผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาแต่อย่างใดหากข้อตกลงของคู่กรณีไม่เป็นผลพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งสามารถมีคำสั่งให้ดำเนินคดีต่อไปได้ ดังนั้น คดีอาจจะไม่มีบันทึกคำให้การผู้กล่าวหาก็ได้แต่สำหรับการสอบสวนผู้เสียหายนั้นจะต้องมีการสอบสวนผู้เสียหายเสมอ เพราะจะได้มีหลักฐานยืนยันให้เชื่อได้ว่าคดีนี้มีพฤติการณ์การกระทำความผิดที่มีข้อหาฐานความผิดที่อยู่ในเงื่อนไขที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามกฎหมายประกอบกับพฤติการณ์การกระทำความผิดไม่ร้ายแรงและไม่ส่งผลกระทบรุนแรงต่อสังคมโดยรวมอันเป็นข้อพิจารณาของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจในการพิจารณาสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

จะเห็นได้ว่าเงื่อนไขในการยุติคดีนั้นไม่เพียงแต่คู่กรณีตกลงกันได้และมีบันทึกข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรตามมาตรา ๕๗ ประกอบระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาการพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้องและกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒ ข้อ ๑๘ เท่านั้น แต่คู่กรณีได้ปฏิบัติตามบันทึกข้อตกลงดังกล่าวแล้วปรากฏตามระเบียบข้อ ๑๙ จึงจะเป็นเงื่อนไขในการยุติคดีเว้นแต่ผู้เสียหายพอใจใน การปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้กระทำไปแล้ว

งานสอบสวนกับกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางแพ่ง

พนักงานสอบสวนจะต้องให้ความช่วยเหลือประชาขนเท่าที่ทำได้โดยไม่ขัดต่อกฎหมายและดำเนินการตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ในเรื่องการรับแจ้งความจะต้องรับแจ้งเรื่องราวต่าง ๆ จากผู้ที่มาแจ้งยังหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนทั้งที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญาและเกี่ยวกับคดีอาญาหากกรณีได้รับแจ้งและดำเนินการสอบสวนแล้วเป็นความผิดที่ระบุไว้ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ หมวด ๕ ข้างต้นให้ดำเนินการดังนี้

ความผิดที่สามารถไกล่เกลี่ยได้ตามมาตรา ๖๙

๑.) คดีพิพาททุนทรัพย์ไม่เกิน ๕๐๐,๐๐๐ บาท

๒.) คดีความผิดอันความยอมได้

๓.) ความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๙๐, มาตรา ๓๙๑, มาตรา ๓๙๒, มาตรา ๓๙๓, มาตรา ๓๙๔, มาตรา ๓๙๕ และ มาตรา ๓๙๗

ขั้นตอนการปฏิบัติ

๑. เมื่อคู่กรณีทั้งสองฝ่ายเข้าพบพนักงานสอบสวน แจ้งสิทธิ สมัครใจเข้าสู่กระบวนการ ไกล่เกลี่ย โดยยังไม่ได้มีการมอบคดีในความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนจะต้องลงบันทึกรายงานประจำวัน ไว้เป็นหลักฐานให้ชัดเจน โดยไม่ต้องทำบันทึกสอบปากคำ

๒. นำข้อมูลมาลงสมุดคุมคดีเรื่องไกล่เกลี่ยคุมเลขที่ลำดับไว้เป็นข้อมูล

๓. ทำบันทึกส่งมอบให้คู่กรณีไปพบผู้ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนที่ศูนย์ไกล่เกลี่ยภาคประชาชน ประจำ สน./สภ.

๔. กรณีการไกล่เกลี่ยสำเร็จ

<u>กรณีที่ ๑</u> คดีอาญาในหมวดความผิดอันความยอมได้และความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๙๐, มาตรา ๓๙๑, มาตรา ๓๙๒, มาตรา ๓๙๓, มาตรา ๓๙๔, มาตรา ๓๙๕ และ มาตรา ๓๙๗ ตามที่กฎหมายกำหนดให้นำบันทึกผลข้อตกลงมาลงบันทึกรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

- เมื่อคู่กรณีปฏิบัติตามข้อตกลงตามเงื่อนไขไม่ต้องทำสำนวนการสอบสวนและลงผลการไกล่เกลี่ยไว้ในสมุดคุมคดีเรื่องไกล่เกลี่ย

- ผู้ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนจะเป็นผู้แจ้งผลการไกล่เกลี่ยไปยังอธิบดีกรมสิทธิและเสรีภาพนายทะเบียน เพื่อรับรองผลการไกล่เกลี่ยตามระเบียบกรมสิทธิฯ

- พนักงานสอบสวนติดตามผลการรับรองจากกรมสิทธิและเสรีภาพลงรายละเอียดเพิ่มเติม ในสมุดคุมคดีเรื่องไกล่เกลี่ยคุมเลขที่ลำดับไว้เป็นข้อมูล

<u>กรณีที่ ๒</u> คดีแพ่งที่มีทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาทลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานและลงสมุดคุมคดีเรื่องไกล่เกลี่ยของ สน./สภ.

๕. กรณีการไกล่เกลี่ยไม่สำเร็จ

<u>กรณีที่ ๑</u> คดีอาญาในหมวดความผิดอันความยอมได้และความผิดลหุโทษ ตามมาตรา ๓๙๐, มาตรา ๓๙๑, มาตรา ๓๙๒, มาตรา ๓๙๓, มาตรา ๓๙๔, มาตรา ๓๙๕ และ มาตรา ๓๙๗ ตามที่กฎหมาย

กำหนด ให้พนักงานสอบสวน สอบปากคำผู้กล่าวหา รับคำร้องทุกข์ ตัดเลขคดี ทำการสอบสวนดำเนินการตาม ป.วิ.อ. ต่อไป

กรณีที่ ๒ คดีแพ่งที่ทุนทรัพย์ไม่เกินห้าแสนบาท และลงประจำวันไว้เป็นหลักฐานแนะนำให้ใช้สิทธิในการเรียกร้องตามกฎหมายต่อไป

หมายเหตุ การจะเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยได้ จะต้องมีคู่กรณีปรากฏต่อหน้าพนักงานสอบสวนพร้อมกันทั้งสองฝ่ายผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยจะต้องเป็นผู้ไกล่เกลี่ยที่ขึ้นทะเบียนกับสังกัดกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพเท่านั้น (ภาคประชาชน) ผู้ไกล่เกลี่ยภาคประชาชนจะดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทคดี หมวด ๕ เป็นไปตามระเบียบกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพว่าด้วยการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทของศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน พ.ศ.๒๕๖๒

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบหมายให้ศูนย์บริหารงานสอบสวนสำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการ (คส.ตร.)จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาตามพระราชบัญญัติการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ จำนวน ๔,๐๐๐ เล่ม เพื่อเผยแพร่ให้กับพนักงานสอบสวนหรือผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่และให้เกิดความรู้ความเข้าใจมีประสิทธิภาพตรงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายและสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานจัดตั้งศูนย์ไกล่เกลี่ยข้อพิพาทประจำสถานีตำรวจเพื่อเป็นการบูรณาการการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทในชั้นสอบสวนและการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทภาคประชาชน

สถิติข้อมูลจำนวนผู้ไกล่เกลี่ยจากการประชุมคณะกรรมการพิจารณากลั่นกรองการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ไกล่เกลี่ยของ ตร. มีผู้ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนซึ่งเป็นผู้มีคุณสมบัติครบถ้วนและไม่มีลักษณะต้องห้ามตามประกาศ ตร. และที่ประชุมมี มติรับรองทั้งหมด จำนวน ๑,๓๗๔ ราย (ข้อมูล ตั้งแต่ พ.ย.๖๒ ถึง ๓ ก.พ.๖๖)

หน่วยงาน	จำนวนผู้ไกล่เกลี่ย
บช.น.	๑๙๖
ภ.๑	๒๐๓
ภ.๒	๑๔๗
ภ.๓	๑๔๖
ภ.๔	๑๕๕
ภ.๕	๙๙
ภ.๖	๑๐๖
ภ.๗	๑๓๐
ภ.๘	๖๘
ภ.๙	๑๐๙
บช.ก.	๒๐
รวม	๑,๓๗๙

บช.น.	จำนวนผู้ไกล่เกลี่ย
น.๑	๒๓
น.๒	๕๔
น.๓	๒๕
น.๔	๔๐
น.๕	๑๓
น.๖	๗
น.๗	๑๕
น.๘	๗
น.๙	๑๒
รวม	๑๙๖

หมายเหตุ ลาออก ๕ ราย

อ้างอิงจาก กฎหมาย และระเบียบ ประกาศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

๑. พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒

๒. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจออกคำสั่งให้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒

๓. ระเบียบ ตร.ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการเลือกและแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ย พ.ศ. ๒๕๖๒

๔. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญาการพิจารณาและระยะเวลาการสั่งคำร้อง และกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา พ.ศ.๒๕๖๒

- ร่าง -

เลขที่รับ.....
วันที่รับ.....
ผู้รับ.....

แบบคำขอเบิกค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็น
ในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เขียนที่.....
วันที่.....

เรียน .....

ข้าพเจ้า.....เลขประจำตัวประชาชน.....
อยู่บ้านเลขที่.....หมู่ที่.....ตำบล/แขวง.....อำเภอ/เขต.....
จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์.....หมายเลขโทรศัพท์.....
ทะเบียนผู้ไกล่เกลี่ยเลขที่...../25.....ตามบัญชีผู้ไกล่เกลี่ยของ.....(ชื่อหน่วยงาน)..... .....
ได้รับการแต่งตั้งและปฏิบัติหน้าที่ผู้ไกล่เกลี่ยตาม

☐ คำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาท เลขที่...../.....ลงวันที่.....ระหว่างผู้ยื่นคำร้ อง
.....กับคู่กรณี.....

☐ ข้อพิพาทอาญาในชั้นสอบสวน เรื่อง .....

การไกล่เกลี่ยข้อพิพาทดังกล่าวสิ้นสุดลง โดยดำเนินการจัดกระบวนการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท รวมทั้งหมด .....ครั้ง ผลการไกล่เกลี่ย ☐ สำเร็จ ☐ ไม่สำเร็จ ◯ ทั้งหมด ◯ บางส่วน
ซึ่งหัวหน้าหน่วยงานได้อนุมัติให้ปฏิบัติหน้าที่นอกเขตพื้นที่ ณ.....
ระหว่างวันที่.....ถึงวันที่.....รวม.....วัน

ข้าพเจ้ามีความประสงค์จะขอเบิกค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการขอรับและเบิกจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. .... ดังนี้

☐ ค่าตอบแทน จำนวน.....บาท
☐ ค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปปฏิบัติหน้าที่นอกเขตพื้นที่ จำนวน.....บาท ดังนี้
- ค่าเบี้ยเลี้ยง จำนวน.....บาท
- ค่าที่พัก จำนวน.....บาท
- ค่าพาหนะ จำนวน.....บาท

และขอรับเงินดังกล่าว โดยโอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร.....ประเภท..... .....
เลขที่บัญชี.....ชื่อบัญชี..... .....
พร้อมนี้ได้แนบ

☐ สำเนาการแต่งตั้งผู้ไกล่เกลี่ยข้อพิพาท ☐ สำเนาบันทึกผลการไกล่เกลี่ย (ทุกครั้ง)
☐ สำเนาสมุดบัญชีเงินฝากธนาคาร ☐ สำเนาหนังสืออนุมัติให้ปฏิบัติหน้าที่นอกเขตพื้นที่
☐ ใบรับรองการจ่ายเงินค่าพาหนะ ☐ ใบเสร็จรับเงิน/ใบสำคัญรับเงิน รวม.....ฉบับ
☐ หนังสืออนุญาตให้ใช้ยานพาหนะส่วนตัวเดินทางไปราชการ
☐ แบบแจ้งข้อมูลการรับเงินโอนผ่านระบบ KTB Corporate Online

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ข้อความที่ปรากฏข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ขอรับเงิน
( )

(ส่วนพนักงานสอบสวน)

เรียน หัวหน้าหน่วยงาน

ได้ตรวจสอบเอกสารและหลักฐานประกอบคำร้องแล้ว

☐ คำขอและเอกสารประกอบคำขอถูกต้องและครบถ้วน

☐ คำขอและเอกสารประกอบคำขอไม่ถูกต้องและครบถ้วน

☐ วันที่.....ได้แจ้งความบกพร่องให้ผู้ยื่นคำขอแก้ไขหรือเพิ่มเติมเอกสาร ภายใน 30 วัน

☐ วันที่.....ได้รับเอกสารถูกต้องและครบถ้วนแล้ว

☐ จำหน่ายคำขอ เนื่องจากผู้ยื่นคำขอไม่ส่งคำขอและเอกสารประกอบคำขอให้ถูกต้องและครบถ้วน

☐ เห็นควรให้อนุมัติ

- ค่าตอบแทน จำนวน.....บาท
- ค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน.....บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท ตัวอักษร(.....)

☐ .....

(ลงชื่อ).....พนักงานสอบสวน

( )

...../...../.....

.....

(ส่วนเจ้าหน้าที่การเงิน)

☐ ได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานแล้ว ถูกต้อง สามารถเบิกจ่ายได้ตามระเบียบของทางราชการ

เห็นควรอนุมัติสั่งจ่าย

- ค่าตอบแทน จำนวน.....บาท
- ค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท จำนวน.....บาท

รวมเป็นเงินทั้งสิ้น.....บาท ตัวอักษร(.....)

☐ ได้ตรวจสอบเอกสารหลักฐานแล้วเห็นควรแก้ไขเพิ่มเติม.....

(ลงชื่อ).....เจ้าหน้าที่การเงิน

( )

...../...../.....

.....

(ผู้มีอำนาจอนุมัติคำขอและสั่งจ่ายเงิน)

☐ อนุมัติค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่เสนอ

☐ ไม่อนุมัติค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท

เนื่องจาก.....

☐ อนุมัติสั่งจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาทตามที่เสนอ

(ลงชื่อ).....

( )

หัวหน้าหน่วยงาน

...../...../.....

๑๑. การดำเนินการตามประมวลกฎหมายยาเสพติด (การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด)

การบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติดเป็นมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีหากผู้กระทำผิดปฏิบัติครบถ้วนตามเงื่อนไขประมวลกฎหมายยาเสพติด [๑๖] ก็ไม่ต้องนำคดีฟ้องต่อศาล ซึ่งปรากฏหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังนี้

มาตรา ๑๑๓ ผู้ใดยกเหตุว่าตนได้เสพยาเสพติดตามมาตรา ๑๖๒ หรือมาตรา ๑๖๓ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดให้โทษหรือวัตถุออกฤทธิ์เพื่อเสพตามมาตรา ๑๖๔ และได้สมัครใจขอเข้ารับการบำบัดรักษาในสถานพยาบาลยาเสพติดก่อนที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือ ตำรวจจะตรวจพบอีกทั้งได้ปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาจนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด ให้ผู้นั้นไม่มีความผิดในมาตราดังกล่าว

มาตรา ๑๑๔ ในกรณีที่เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตรวจพบผู้ที่มีพฤติการณ์อันควรเสียว่ากระทำความผิดฐานเสพยาเสพติดตามมาตรา ๑๖๒ หรือมาตรา ๑๖๓ หรือมีไว้ในครอบครองซึ่งยาเสพติดเพื่อเสพตามมาตรา ๑๖๔ ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาหรืออยู่ในระหว่างถูกดำเนินคดีในความผิดอื่นซึ่งเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก หรืออยู่ในระหว่างรับโทษจำคุกตามคำพิพากษาของศาลไม่มีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมหรือมีพฤติกรรมที่อาจก่อให้เกิดอันตรายแก่ผู้อื่นหรือสังคมที่เกิดจากโรคทางจิตและประสาทหรืออาการที่เกิดจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่ใช้และสมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจส่งตัวผู้นั้นไปสถานพยาบาลยาเสพติดหรือศูนย์คัดกรองต่อไป

เมื่อผู้สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่งเข้ารับการบำบัดรักษาและปฏิบัติครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษาจนได้รับการรับรองเป็นหนังสือว่าเป็นผู้ผ่านการบำบัดรักษาเป็นที่น่าพอใจจากหัวหน้าสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้ผู้นั้นไม่มีความผิดในมาตราดังกล่าว

หากผู้เข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่งหลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาจนครบถ้วนตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา ให้สถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดจัดทำประวัติข้อมูลและพฤติการณ์ของผู้หลบหนีหรือไม่ให้ความร่วมมือในการบำบัดรักษาดังกล่าว เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาให้เข้ารับการบำบัดรักษาตามวรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๑๕ เพื่อประโยชน์ในการบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ให้เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ มีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจหรือค้นผู้มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าเสพยาเสพติด

(๒) ยึดยาเสพติดจากผู้ครอบครองยาเสพติด

---

[๑๖] พระราชบัญญัติให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ. ๒๕๖๔ .(๒๕๖๔,พฤศจิกายน ๘ ราชกิจจานุเบกษา,๑๓๘(๗๓ก), หน้า ๕๗-๕๙.

(๓) ตรวจหรือทดสอบหรือสั่งให้รับการตรวจหรือทดสอบสารเสพติดในร่างกายของบุคคลเมื่อมีเหตุจำเป็นประกอบกับมีเหตุอันควรเชื่อว่าบุคคลนั้นเสพยาเสพติดในเคหสถานสถานที่ใด ๆ หรือยานพาหนะ

(๔) สอบถามและตรวจสอบเพื่อทราบชื่อ อาชีพ ที่อยู่ ประวัติ รายได้ และพฤติการณ์อื่นของบุคคลตาม (๑) (๒) หรือ (๓)

(๕) สอบถามความสมัครใจและให้ลงนามสมัครใจหรือไม่สมัครใจเข้ารับการบำบัดรักษา

(๖) เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) และ (๕) และเพื่อส่งตัวผู้นั้นไปยังสถานพยาบาลยาเสพติด จะให้บุคคลนั้นอยู่ในความดูแลเป็นการชั่วคราวได้แต่ต้องไม่เกิน ยี่สิบสี่ชั่วโมงนับแต่เวลาที่ตรวจหรือทดสอบว่าบุคคลนั้นมีสารเสพติดอยู่ในร่างกาย

(๗) บันทึกพฤติการณ์แห่งการดำเนินการตาม (๑) (๒) (๓) (๔) (๕) และ (๖) และส่งไปยังพนักงานสอบสวนเพื่อเก็บไว้เป็นพยานหลักฐานในกรณีที่จะดำเนินคดีกับบุคคลนั้น

หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กำหนดในกระทรวง

เจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตำแหน่งใดหรือระดับใดจะมีหน้าที่และอำนาจตามที่กำหนดไว้ในวรรคหนึ่ง ให้เป็นไปตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา ๑๑๖ ให้กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนดสถานที่ที่เป็นศูนย์คัดกรองทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่คณะกรรมการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดกำหนดโดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ให้ศูนย์คัดกรองมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) ตรวจหาสารเสพติดในร่างกาย

(๒) คัดกรองและประเมินความรุนแรงของการติดยาเสพติด ภาวะความเสี่ยงทางสุขภาพกายหรือสุขภาพจิต

(๓) พิจารณาส่งต่อผู้เข้ารับการบำบัดรักษาไปยังสถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟู สมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด

(๔) จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับการคัดกรองและข้อมูลอื่นของผู้รับการคัดกรอง

มาตรา ๑๑๗ ให้สถานพยาบาลยาเสพติดหรือสถานฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดมีหน้าที่และอำนาจดำเนินการบำบัดรักษาหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพประเมินผลติดตามดูแลอย่างต่อเนื่องจัดทำและเก็บข้อมูลประวัติของผู้เข้ารับการบำบัดรักษาหรือการฟื้นฟูสมรรถภาพรวมทั้งดำเนินการลดอันตรายจากยาเสพติดแล้วแต่กรณี

ข้อสังเกต

มาตรา ๑๕๓ ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดผู้ใดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อเจ้าพนักงาน ป.ป.ส. หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งเป็นผู้จับกุม หรือพนักงานสอบสวนในคดีนั้นเมื่อพนักงานอัยการระบุในคำฟ้องหรือยื่นคำร้องต่อศาล ศาลจะลงโทษผู้นั้นน้อยกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นก็ได้

กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้เคยให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามวรรคหนึ่ง ถ้าพนักงานอัยการไม่ระบุในคำฟ้องหรือยื่นคำร้องต่อศาล ผู้กระทำความผิดนั้นอาจยื่นคำร้องต่อศาลตามมาตรานี้ได้

พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๐/๒ ปัจจุบันคือ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๕๓ มาตรานี้ได้อธิบายถึงสาระสำคัญที่จะต้องเป็นข้อมูลที่เป็นผลโดยตรงขยายผลจับกุมคดีอื่นทำให้มีการจับผู้กระทำผิดที่แท้จริงหรือรายสำคัญ ซึ่งมิใช่ข้อมูลที่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือประชาชนทั่วไปที่รู้อยู่แล้ว

ฎ.๓๐๗๒/๒๕๕๓ แม้ พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๐/๒ จะให้ศาลมีอำนาจลงโทษผู้กระทำความผิดน้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นได้ก็ตาม แต่ก็เป็นดุลพินิจของศาลที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร มิใช่บทบังคับ ซึ่งข้อเท็จจริงที่จำเลยแจ้งตำหนิรูปพรรณ ก. และ ป. ให้พนักงานสอบสวนทราบจนมีการออกหมายจับบุคคลทั้งสองแต่ทางนำสืบของโจทก์และจำเลยไม่ปรากฏว่าพนักงานสอบสวนสามารถจับกุม ก. และ ป. มาดำเนินคดีได้หรือไม่ อย่างไร คำให้การในชั้นสอบสวนของจำเลยจึงยังไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังว่าจำเลยให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งใน การปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษต่อพนักงานสอบสวน จึงไม่มีเหตุสมควรที่จะกำหนดโทษจำเลยให้น้อยกว่าอัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้

บทที่ ๓
ผู้เสียหาย

๑. ความสำคัญของผู้เสียหายต่องานสอบสวน

การสอบสวน ตามบทนิยาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๑) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ นอกไปจากนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑ การสอบสวนยังรวมถึง เพื่อที่จะพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของตัวผู้ต้องหาด้วย ดังนั้น การสอบสวนจึงมุ่งไปที่ตัวผู้กระทำความผิดหรือตัวผู้ต้องหาเป็นหลัก ว่าได้กระทำความผิดจริงหรือไม่ เพื่อที่สุดท้ายจะได้ส่งตัวผู้ต้องไปให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องเป็นจำเลยต่อศาลต่อไป แต่ไม่ได้มุ่งพิจารณาว่าบุคคลที่เข้ามาเกี่ยวข้องเป็นผู้เสียหายหรือไม่ เพราะบุคคลใดเป็นผู้เสียหายโดยหลักย่อมมีอำนาจฟ้องคดีด้วยตนเองโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘(๒) เนื่องจากไม่มีกฎหมายบังคับว่ากรณีผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีเองจะต้องมีการร้องทุกข์ หรือผ่านกระบวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนมาก่อนจึงจะทำให้ผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดี แต่อย่างใด

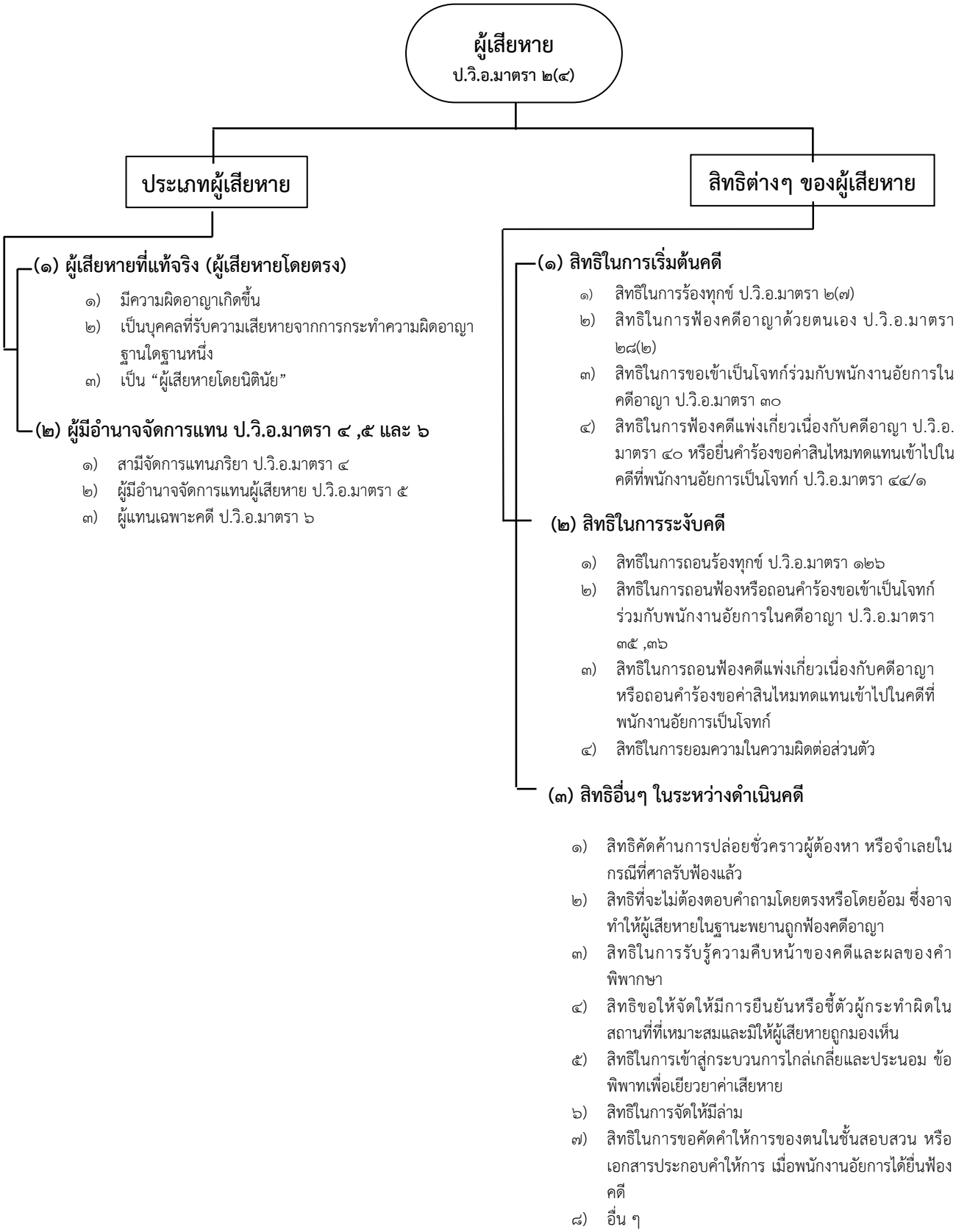
แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายประสงค์จะมอบคดีให้รัฐเป็นผู้ดำเนินคดีอาญาแทนโดยให้พนักงานอัยการเป็นผู้ยื่นฟ้องคดีแทนตนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๘(๑) ก็ย่อมกระทำได้ แต่ก็ต้องผ่านกระบวนสอบสวนตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ กำหนดไว้ ว่าพนักงานอัยการจะยื่นฟ้องคดีได้ต่อเมื่อคดีนั้นได้ผ่านการสอบสวนมาก่อน และการสอบสวนนั้นจะต้องชอบในส่วนที่เป็นสาระสำคัญด้วย โดยเฉพาะในความผิดต่อส่วนตัว การร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวมีความสำคัญอย่างมากเนื่องจาก “ในความผิดต่อส่วนตัวพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อ มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบเสียก่อน” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง ดังนั้น หากผู้มาร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหาย ย่อมทำให้กระบวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเสียไปทั้งหมด และถือว่าการสอบสวน ในความผิดต่อส่วนตัวโดยไม่มีคำร้องทุกข์โดยชอบด้วยกฎหมายก่อนนั้น เป็นการบกพร่องของการสอบสวนในส่วนที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งส่งผลกระทบต่ออำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ ส่วนความผิดอาญาต่อแผ่นดินนั้น แม้บุคคลซึ่งมาร้องทุกข์จะไม่เป็นผู้เสียหายส่งผลให้ไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก็ตาม แต่ในความผิดอาญาแผ่นดินรัฐถือว่าเป็นผู้เสียหายด้วยอยู่แล้ว เพราะได้รับความกระทบกระเทือนจากความไม่สงบเรียบร้อยในสังคมหรือบ้านเมือง ดังนั้น ในความผิดอาญาแผ่นดินพนักงานสอบสวนจึงเป็นตัวแทนของรัฐที่มีอำนาจดำเนินคดีและสอบสวนได้ทันทีโดยไม่จำต้องรอให้ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ก่อน ทั้งนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง[๑๗]

นอกจากนี้ผู้เสียหายจะเข้ามามีส่วนสำคัญในความผิดต่อส่วนตัวแล้ว ยังรวมถึงการใช้สิทธิต่างๆ ที่บัญญัติไว้ว่าเฉพาะผู้เสียหายเท่านั้นที่มีอำนาจที่จะใช้สิทธินั้นๆ เช่น สิทธิในการขอคัดคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การ เมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘ วรรคท้าย

---

[๑๗] ฎ.๑๘๙๐/๒๕๖๑ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบก็เฉพาะแต่คดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้เท่านั้น เมื่อความผิดฐานกระทำชำเราเด็กอายุยังไม่เกินสิบสามปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคสาม และฐานกระทำอนาจารแก่เด็กอายุไม่เกินสิบห้าปีตาม ป.อ. มาตรา ๒๗๙ วรรคแรก เป็นคดีอาญาแผ่นดิน มิใช่เป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ พ. จะเป็นผู้เสียหายหรือจะร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่ พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนจำเลยได้โดยชอบอยู่แล้ว

แผนผังผู้เสียหาย

๒. ประเภทของผู้เสียหาย

มาตรา ๒ (๔) บทนิยามศัพท์ “ผู้เสียหาย” แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท
๑) ผู้เสียหายที่แท้จริง (ผู้เสียหายโดยตรง)
๒) ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย (มาตรา ๔ มาตรา ๕ และ มาตรา ๖)

๒.๑ ผู้เสียหายที่แท้จริง (ผู้เสียหายโดยตรง)[๑๘]

๒.๑.๑ ต้องมีการกระทำความผิดอาญาฐานใดฐานหนึ่งเกิดขึ้น

หมายถึง ความผิดตาม ป.อ. หรือตามกฎหมายอื่น ๆ ที่มีโทษทางอาญา

๑) เป็นการกระทำถึงขั้นที่กฎหมายจะเริ่มเอาผิดแล้ว เช่น บางความผิดต้องลงมือกระทำความผิดแล้วจึงจะเป็นความผิด บางฐานลงโทษแม้เพียงอยู่ในขั้นตระเตรียม เช่น ตระเตรียมวางเพลิงเผาทรัพย์

๒) ความยินยอมอาจทำให้ความผิดอาญาไม่เกิดขึ้นเลยก็ได้ เช่น การสมัครใจชกมวยกันตามกติกา, การยินยอมให้แพทย์ตัดขาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการรักษา กรณีนี้ไม่ต้องพิจารณาไปถึงเรื่องความเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย

๒.๑.๒ บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้น (เป็น “ผู้เสียหายโดยพฤตินัย”)

๑) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์

๑.๑) ความผิดฐานลักทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ รับของโจร ผู้เสียหายได้แก่มุ่งบุคคลผู้เป็นเจ้ากรรมสิทธิ์ และ ผู้ครอบครองทรัพย์ดังกล่าว

ข้อพิจารณา

๑.๑.๑) ในการซื้อขายทรัพย์สิน แม้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินที่ซื้อขายได้โอนไปยังผู้ซื้อแล้ว แต่ตราบใดที่ผู้ขายยังครอบครองอยู่ ย่อมเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานลักทรัพย์ได้ (ฎ.๕๘๕๕/๒๕๕๐)

๑.๑.๒) ผู้เช่าซื้อแม้ชำระค่าเช่าซื้อยังไม่ครบ ยังไม่ได้กรรมสิทธิ์แต่ก็ถือว่าเป็นผู้มีสิทธิครอบครองในตัวทรัพย์หากต่อมาทรัพย์ที่เช่าซื้อนั้นถูกลักไป ถูกยักยอก หรือถูกทำลาย (ทำให้เสียทรัพย์) ผู้เช่าซื้อก็ถือว่าเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานดังกล่าวได้ (ฎ.๒๘๔๑/๒๕๖๒)

ข้อสังเกต ฎ.นี้ แม้จะร้องทุกข์ก่อนที่หนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์จะมีผลบังคับ แต่การร้องทุกข์ในวันที่ ๑๘ ก.ย. ๒๕๕๙ ก็ไม่มีผลลบล้างการที่ผู้เช่าซื้อร้องทุกข์ในฐานะที่ตนเป็นผู้มีสิทธิครอบครองใช้ประโยชน์จากรถที่เช่าซื้อและมีหน้าที่ต้องส่งมอบรถที่เช่าซื้อคืนแก่ผู้ให้เช่าซื้อ จึงถือว่าผู้เช่าซื้อเป็นผู้เสียหายที่แท้จริง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) แล้วโดยไม่จำต้องได้รับมอบอำนาจจากผู้ให้เช่าซื้อซึ่งเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่แท้จริงในรถที่เช่าซื้อก่อนแต่อย่างใด

๑.๑.๓) แต่ถ้าไม่ถึงขนาดมอบการครอบครองให้ดูแล คงมี “สิทธิเพียงยึดถือแทนชั่วคราว” เท่านั้น ผู้นั้นไม่ถือว่าเป็นผู้เสียหาย (ฎ.๓๕๘๗/๒๕๖๔ , ฎ.๗๕๘๓/๒๕๖๐ ,ฎ.๙๒๗๐/๒๕๕๔)

---

[๑๘] ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ ๗ ,กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พริ้นติ้ง, ๒๕๕๓, หน้า ๖๕.

๑.๒) ความผิดฐานฉ้อโกง ผู้เสียหาย ได้แก่ เจ้าของทรัพย์ผู้ต้องสูญเสียทรัพย์ไปจากการฉ้อโกง และรวมถึงผู้ที่ถูกหลอกลวง แม้จะมิได้เป็นเจ้าของทรัพย์ดังกล่าวก็ตาม (ฎ.๑๓๑๔/๒๔๙๕)[๑๙]

แต่ถ้าผู้ที่กล่าวอ้างความเสียหายไม่ใช่ผู้ที่สูญเสียทรัพย์สินไปเนื่องจากการถูกหลอกหลวง ก็ไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกง (ฎ.๔๒๔๓/๒๕๕๕, ฎ.๖๙๖๙/๒๕๕๕, ฎ.๖๘๗/๒๕๖๓)

ฎ.๔๒๔๓/๒๕๕๕ ความผิดฐานฉ้อโกงกฎหมายมุ่งคุ้มครองผู้ถูกหลอกลวง ซึ่งในกรณีนี้คือเจ้าของร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ ส่วนที่ผู้เสียหายที่ ๒ ต้องจ่ายเงินให้แก่ร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่แทนจำเลยกับพวกนั้นเป็นไปตามสัญญาที่ผู้เสียหายที่ ๒ มีกับร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ซึ่งเป็นสถานที่รับบริการใช้บัตรเครดิต ความเสียหายที่ผู้เสียหายที่ ๒ ได้รับเป็นความเสียหายในทางแพ่ง ไม่ใช่ความเสียหายที่ได้รับจากการที่ถูกจำเลยกับพวกหลอกลวงหรือปกปิดข้อเท็จจริง การกระทำของจำเลยเป็นการกระทำโดยตรงต่อสถานที่รับบริการใช้บัตรเครดิต กรณีไม่อาจถือได้ว่าเป็นการกระทำต่อผู้เสียหายที่ ๒ แม้ผู้เสียหายที่ ๒ จะต้องจ่ายเงินให้แก่เจ้าของร้านขายโทรศัพท์เคลื่อนที่ก็ไม่ทำให้ผู้เสียหายที่ ๒ เป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔)

ฎ.๖๙๖๙/๒๕๕๕ จำเลยพูดหลอกลวงโจทก์ร่วมที่ ๑ เท่านั้น จำเลยมิได้หลอกลวงโจทก์ร่วมที่ ๒ หรือเจตนาให้ได้ทรัพย์สินจากโจทก์ร่วมที่ ๒ การที่โจทก์ร่วมที่ ๒ รับฟังเรื่องราวจากโจทก์ร่วมที่ ๑ แล้วหลงเชื่อว่าเป็นความจริงและประสงค์ร่วมลงทุนกับโจทก์ร่วมที่ ๑ ด้วย โดยโอนเงินผ่านธนาคารเข้าบัญชีโจทก์ร่วมที่ ๑ เพื่อส่งมอบให้แก่จำเลยนั้น ไม่ได้เกิดจากการกระทำความผิดทางอาญาของจำเลยต่อโจทก์ร่วมที่ ๒ โจทก์ร่วมที่ ๒ จึงไม่เป็นผู้เสียหายในคดีนี้

ข้อพิจารณา

๑.๒.๑) ในกรณีการรับฝากเงิน ผู้รับฝากมีสิทธินำเงินที่รับฝากไปใช้ได้ เพียงแต่มีหน้าที่ต้องคืนเงินแก่ผู้ฝากให้ครบถ้วนเท่านั้น (ป.พ.พ. มาตรา ๖๗๒) หากมีผู้มาหลอกลวงเอาเงินจากผู้รับฝากไป ผู้รับฝากก็ยังมีหน้าที่คืนเงินให้ผู้ฝาก ผู้ฝากจึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ผู้รับฝากเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย ฎ.๘๗/๒๕๐๖

ฎ.๖๙๖๖-๖๙๖๗/๒๕๕๘ เงินที่จำเลยทั้งสองกับพวกได้ไปตามฟ้องโจทก์ แม้เป็นเงินที่เจ้าหน้าที่ธนาคาร ก. กับธนาคาร ท. ทำพิธีทางการบัญชีของธนาคารหักจากบัญชีของโจทก์ร่วมก็ตาม แต่เป็นเพราะโจทก์ยืนยันตามฟ้องว่าจำเลยทั้งสองกับพวกนำใบถอนเงินซึ่งประทับตราสำคัญของโจทก์ร่วมที่เป็นตราประทับปลอมไปหลอกลวงจนกระทั่งเจ้าหน้าที่ธนาคารหลงเชื่อ เงินที่จำเลยทั้งสองกับพวกได้รับไปตามฟ้องจึงเป็นเงินของธนาคาร ก. กับธนาคาร ท. มิใช่เงินของโจทก์ร่วมตาม ป.พ.พ. มาตรา ๖๗๒ ดังนี้โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานฉ้อโกงกับฐานรับของโจร เมื่อไม่ปรากฏว่าธนาคารทั้งสองซึ่งเป็นเจ้าของเงินได้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองกับพวก พนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกงกับฐานรับของโจร แม้ความผิดฐานรับของโจรเป็นความผิดต่อแผ่นดินซึ่งพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนโดยไม่มีการร้องทุกข์ก็ตาม แต่โจทก์ร่วมไม่ใช่เจ้าของเงินและไม่ใช่ผู้เสียหายจึงไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์

ฎ.๖๘๗/๒๕๖๓ จำเลยที่ ๑ เป็นผู้ปลอมเช็คมาถอนเงินออกไปจากบัญชีเงินฝากของผู้เสียหายที่ ๑ ผู้เสียหายที่ ๑ ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรงและมีเจตนาลักเอาเงินของผู้เสียหายที่ ๑ ออกจากบัญชีเงินฝากของผู้เสียหายที่ ๑ จำเลยที่ ๑ มีเจตนาทุจริตต้องการลักเอาเงินของผู้เสียหายที่ ๑

---

[๑๙] ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์, **การสอบสวน,** พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพ : นิติธรรม , ๒๕๕๕, หน้า ๑๔๕.

มาตั้งแต่ต้นจึงเป็นความผิดตามฟ้องนั้น เห็นว่า การที่จำเลยที่ ๑ ปลอมเช็คและใช้เช็คปลอมนำไปเบิกเงินจากธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) เป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จว่า ลายมือชื่อผู้สั่งจ่ายเป็นลายมือชื่อที่แท้จริงของผู้เสียหายที่ ๒ ซึ่งเป็นกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนผู้เสียหายที่ ๑ เงินที่จำเลยที่ ๑ ได้รับไปจึงเป็นเงินของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ที่จำเลยที่ ๑ ได้มาจากการหลอกลวง มิใช่เงินของผู้เสียหายที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๖๗๒ จำเลยจึงไม่มีความผิดฐานลักเงินของผู้เสียหายที่ ๑ แต่เป็นความผิดฐานฉ้อโกงธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)

๑.๒.๒) ฎ.๖๗๑/๒๕๓๙ การที่จำเลยรับอาสาว่าจะนำบัตรบริการเงินด่วนของผู้เสียหายไปตรวจสอบยอดเงินในบัญชีเงินฝากแต่กลับนำบัตรบริการเงินด่วนดังกล่าวไปเบิกถอนเงินจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. ของธนาคารไป เป็นพฤติการณ์ที่ถือได้ว่าจำเลยหลอกลวงเอาบัตรบริการเงินด่วนของผู้เสียหายเพื่อนำไปใช้เบิกถอนเอาเงินจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. ของทางธนาคารและการที่จำเลยใช้บัตรบริการเงินด่วนของผู้เสียหายเบิกถอนเงินจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. ของธนาคาร โดยการเบิกถอนเงินจากบัญชีเงินฝากในธนาคารของผู้เสียหาย ถือได้ว่าเงินที่จำเลยเบิกถอนเงินจากตู้ เอ.ที.เอ็ม. จำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท และ ๓,๐๐๐ บาท ดังกล่าวแล้วนั้น เป็นเงินของผู้เสียหาย การกระทำของจำเลยจึงเป็นความผิดฐานฉ้อโกงเงินจำนวน ๒๐,๐๐๐ บาท และ ๓,๐๐๐ บาท ของผู้เสียหาย

๑.๒.๓) “ฉ้อโกง” กับ “ผิดสัญญาทางแพ่ง”

(๑) กรณีการทำสัญญา และต่อมามีฝ่ายหนึ่งไม่ปฏิบัติตามสัญญา เช่น ซื้อขาย รับมอบของแล้วต่อมาไม่ชำระเงิน หรือชำระเงินแล้วต่อมาไม่ได้รับของ อาจเป็นความผิดฐานฉ้อโกง หรืออีกมุมหนึ่ง อาจเป็นเพียงการผิดสัญญาทางแพ่ง (แต่ไม่ผิดฉ้อโกง) ก็เป็นได้

ข้อสังเกต ความแตกต่างอยู่ตรงจุดเริ่มต้นของเจตนาทุจริต หากมีเจตนาที่จะหลอกลวงมาตั้งแต่ต้น เพื่อให้อีกฝ่าย (คู่สัญญา) มอบทรัพย์ให้ โดยไม่คิดผูกพันจริงตามสัญญา การกระทำดังกล่าวเป็นความผิดฐานฉ้อโกง

ฎ.๔๖๐๘/๒๕๖๐ ความผิดฐานฉ้อโกงกับการผิดสัญญาทางแพ่งมีหลักการพิจารณาดูว่าขณะทำสัญญาจำเลยมีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสัญญาหรือไม่ ถ้ามีเจตนาที่จะปฏิบัติตามสัญญา ไม่ถือว่าเป็นการแสดงข้อความอันเป็นเท็จ เป็นเรื่องผิดสัญญาทางแพ่ง แต่ขณะจำเลยทำสัญญามีเจตนาทุจริตมาตั้งแต่แรกที่จะไม่ปฏิบัติตามสัญญาคงอาศัยสัญญาเป็นเครื่องมือให้ผู้ปกครองทรัพย์ส่งมอบทรัพย์ให้การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานฉ้อโกงตามมาตรา ๓๔๑

หมายเหตุ ฎีกานี้ จำเลยที่ ๒ วางแผนและจ้างจำเลยที่ ๑ ให้ทำทีไปทำสัญญาเช่าซื้อรถจักรยานยนต์ โดยเมื่อได้รถมาแล้ว จำเลยที่ ๒ ก็นำรถนั้นไปและให้ค่าจ้างแก่จำเลยที่ ๑ เช่นนี้ถือว่าเป็นความผิดฐานร่วมกันฉ้อโกงโดยแบ่งหน้าที่กันทำ

(๒) แต่หากในขณะทำสัญญา มีเจตนาที่จะผูกพันตามสัญญากันจริง (ไม่ได้หลอกให้ซื้อหรือหลอกให้ขาย กล่าวคือตั้งใจขายจริง ๆ ตั้งใจซื้อจริง ๆ) เมื่อภายหลังมีการปฏิบัติผิดไป เช่น ไม่ส่งมอบของ หรือ ไม่ชำระเงิน กรณีดังกล่าวเป็นเพียงการผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น ไม่เป็นความผิดอาญาฐานฉ้อโกง

ฎ.๓๗๘๔/๒๕๓๒ จำเลยตกลงจะขายข้าวโพดให้แก่ผู้เสียหายและผู้เสียหายได้จ่ายเงินค่าข้าวโพดให้จำเลยไปแล้ว แต่ครั้นผู้เสียหายจะไปรับมอบข้าวโพด จำเลยบอกว่าไม่ขายข้าวโพดให้ผู้เสียหายและไม่ยอมให้นำข้าวโพดไป ผู้เสียหายทวงเงินคืน จำเลยบอกว่าไม่มีเงินคืนให้เช่นนี้ เป็นเรื่องจำเลยตกลงจะขายข้าวโพดแล้วเปลี่ยนใจไม่ยอมขายให้ผู้เสียหาย ข้าวโพดที่จะขายมีอยู่จริง

ในขณะที่เจรจาตกลงซื้อขายกัน จึงเป็นกรณีที่จำเลยประพฤติผิดสัญญาทางแพ่งเท่านั้น จำเลยไม่มีความผิดฐานฉ้อโกงตามฟ้อง

ฎ.๑๒๔/๒๕๓๕ จำเลยตกลงขายไม้ยางท่อนซุงและรับเงินค่าไม้จากผู้เสียหายโดยเจตนาขายไม้ยางท่อนซุงที่จำเลยได้ตกลงซื้อไว้ แต่จำเลยไม่สามารถจัดส่งไม้ยางท่อนซุงให้ผู้เสียหายได้ เพราะทางราชการไม่อนุญาตให้ทำไม้ดังกล่าว การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำผิดสัญญาในทางแพ่งเท่านั้น หาเป็นความผิดอาญาฐานฉ้อโกงไม่

ฎ.๑๕๑-๑๕๒/๒๕๓๗ ในขณะที่โจทก์กับจำเลยทั้งสองทำสัญญาจะซื้อขายที่ดินกัน จำเลยทั้งสองไม่ทราบว่าที่ดินจะถูกเวนคืน เพียงแต่จำเลยทั้งสองพูดรับรองว่าที่ดินไม่มีภาระผูกพันใด ๆ เท่านั้น ทั้งโจทก์ในฐานะผู้จะซื้อที่ดินจากจำเลยทั้งสองก็มีหน้าที่ต้องระวังอยู่แล้วการเวนคืนถึงหากจะมีก็ยังไม่เป็นการแน่นอน ในขณะทำสัญญาจะซื้อจะขาย พฤติการณ์แห่งคดีจำเลยทั้งสองไม่อาจทราบได้ว่าจะมีการเวนคืนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด ถือว่าจำเลยทั้งสองมิได้ปกปิดข้อเท็จจริงที่เกี่ยวกับที่ดินซึ่งตกอยู่ในเขตที่ดินที่ต้องถูกทางราชการเวนคืนโดยทุจริตแต่อย่างใดจำเลยทั้งสองจึงไม่มีความผิดฐานฉ้อโกง

๑.๓) ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ผู้เสียหาย ได้แก่ เจ้าของกรรมสิทธิ์ และผู้ครอบครองดูแลทรัพย์ขณะที่ถูกยักยอก (ฎ.๙๙๔๘/๒๕๕๕ (ป), ฎ.๓๓/๒๕๓๒)

ข้อพิจารณา

๑.๓.๑) ตัวแทนหรือลูกจ้างรับเงินหรือสิ่งของจากบุคคลภายนอกไว้แทนตัวการหรือนายจ้างสิทธิในเงินหรือสิ่งของนั้นย่อมตกเป็นของตัวการหรือนายจ้างทันที การที่ตัวแทนหรือลูกจ้างยักยอกเงินหรือสิ่งของนั้น ตัวการหรือนายจ้างจึงเป็นผู้เสียหาย ส่วนผู้ชำระเงินหรือสิ่งของไม่ใช่ผู้เสียหาย ฎ.๓๗๓/๒๕๕๙

๑.๓.๒) ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ของนิติบุคคล กรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญไม่จดทะเบียนนั้นย่อมไม่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ดังนั้น หุ้นส่วนแต่ละคนโดยลำพังเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานยักยอกเงินของห้างหุ้นส่วนได้ แต่ในกรณีของห้างหุ้นส่วนสามัญจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัดฯ ย่อมมีฐานะเป็นนิติบุคคลแยกต่างหากจากผู้เป็นหุ้นส่วนหรือผู้ถือหุ้น ดังนั้น ให้แยกพิจารณาดังต่อไปนี้

(๑) คนอื่นยักยอก ผู้เสียหายคือนิติบุคคลนั้นเท่านั้น ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนของนิติบุคคลไม่ใช่ผู้เสียหาย (ฎ.๖๓๒๘-๖๓๓๐/๒๕๓๑)

(๒) ผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลยักยอกเสียเอง นอกจากนิติบุคคลนั้นจะเป็นผู้เสียหายแล้ว ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนของนิติบุคคลนั้นซึ่งถือได้ว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียผู้หนึ่ง สามารถเป็นผู้เสียหายได้เช่นเดียวกัน โดยศาลฎีกาให้เหตุผลไว้ว่า “กรณีเป็นที่เห็นได้ชัดว่า ผู้กระทำความผิดจะไม่ฟ้องคดีแทนนิติบุคคลเพื่อกล่าวหาตนเองเป็นแน่ อีกทั้งหากกรรมการทำให้เสียหายแก่บริษัท ผู้ถือหุ้นมีอำนาจฟ้องคดีแทนบริษัท ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๑๑๖๙ ได้” จึงยอมให้ผู้ถือหุ้นหรือผู้เป็นหุ้นส่วนเป็นผู้เสียหายในกรณีนี้ได้ (ฎ.๑๐๔๑/๒๕๕๘)

๑.๓.๑) แม้ผู้เสียหายจะเป็นคนต่างด้าวยังไม่อาจมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้จนกว่าจะขออนุญาตจากรัฐมนตรี แต่ก็เป็นผู้ได้รับความเสียหายในความผิดฐานยักยอกเงินค่าซื้อที่ดินนั้นได้ ฎ.๒๗๔๔/๒๕๖๒

๑.๔) ความผิดฐานบุกรุก ผู้เสียหาย ได้แก่ เจ้าของกรรมสิทธิ์ และผู้ครอบครองดูแลทรัพย์ขณะที่ถูกบุกรุก

ข้อพิจารณา

๑.๔.๑) ความผิดบุกรุกเป็นความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ผู้เสียหายย่อมหมายความรวมถึง “บุคคลที่เป็นเจ้าของ”หรือ “ผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์” ในขณะที่มีการกระทำความผิด (ฎ.๓๐๔๙/๒๕๖๑)

ฎ.๓๐๔๙/๒๕๖๑ จำเลยได้เข้าครอบครองทำประโยชน์ในที่ดินพิพาทก่อนวันที่โจทก์ร่วมจะได้สิทธิการเช่าที่ดินจากสำนักงานธนารักษ์ โดยจำเลยไม่ได้รับอนุญาตจากสำนักงานธนารักษ์ด้วย จึงถือว่าการกระทำของจำเลยเป็นการบุกรุกรบกวนการครอบครองที่ราชพัสดุที่อยู่ในความดูแลของสำนักงานธนารักษ์โดยเป็นความผิดสำเร็จแล้ว ส่วนการที่จำเลยยังคงครอบครองที่ดินพิพาทอยู่ต่อมานั้นเป็นผลของการบุกรุก แม้การครอบครองยังคงกระทำต่อเนื่องจนถึงวันที่โจทก์ร่วมได้สิทธิครอบครอง โดยการเช่าที่ดินพิพาทจากสำนักงานธนารักษ์ก็ตาม แต่โจทก์ร่วมผู้เช่าที่ดินก็เป็นผู้ครอบครองหลังจากการกระทำความผิดฐานบุกรุกสำเร็จแล้ว จึงไม่ถือว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๒ ซึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ตามมาตรา ป.อ. มาตรา ๓๖๖ และพนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง เมื่อถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหาย จึงไม่มีสิทธิร้องทุกข์และเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ การสอบสวนจึงไม่ชอบ ส่งผลให้พนักงานอัยการโจทก์ไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานดังกล่าว ทั้งนี้ตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐[๒๐]

๑.๔.๒) ผู้ครอบครองสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานบุกรุก[๒๑] เช่น ที่คูเมืองซึ่งทางราชการดูแลอยู่ (ฎ.๘๑๗/๒๕๒๐) ,ที่ชายทะเลหน้าที่ดินโจทก์ (ฎ.๑๓๓๙/๒๕๒๒) แต่อาจเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียหายแก่ต้นไม้หรือสิ่งปลูกสร้างซึ่งปลูกสร้างลงบนที่ดินดังกล่าวได้

ฎ.๖๒๕๖/๒๕๕๙ พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ มาตรา ๑๖ (๑) ให้อำนาจอธิบดีโดยอนุมัติรัฐมนตรีอนุญาตให้โจทก์เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติเท่านั้น โจทก์จึงไม่ใช่ผู้มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองในที่ป่าสงวนแห่งชาติที่โจทก์ได้รับอนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัย ที่ดินดังกล่าวจึงยังไม่เป็นของโจทก์ แม้จำเลยจะเข้ายึดถือครอบครองก็ยังฟังไม่ได้ว่าเป็นการรบกวนกรรมสิทธิ์หรือสิทธิครอบครองของโจทก์โดยตรง โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายและไม่มีอำนาจฟ้องจำเลยตาม ป.อ. มาตรา ๓๖๒

๑.๕) ความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ ผู้เสียหาย คือ เจ้าของกรรมสิทธิ์ (ฎ.๑๒๗๘/๒๕๕๗) และผู้ครอบครองดูแลทรัพย์ (ฎ.๗๔๗๗/๒๕๔๑)

---

[๒๐] ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, **อ้างแล้ว**, หน้า ๗๑.

[๒๑] ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์, **อ้างแล้ว** ,หน้า ๑๔๔.

แต่ถ้าไม่ใช่ผู้ครอบครองดูแลทรัพย์ เป็นเพียงลูกจ้างมีสิทธิเพียงเข้าพักอาศัย ไม่ถือว่าเจ้าของทรัพย์สินมอบหมายให้ลูกจ้างครอบครอง ลูกจ้างจึงไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ (ฎ.๓๕๒๓/๒๕๔๑)[๒๒]

ฎ.๓๕๒๓/๒๕๔๑ องค์ประกอบความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๕๘ นั้น ต้องกระทำต่อทรัพย์ของผู้อื่นหรือผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย คำว่า"ทรัพย์ของผู้อื่น" ย่อมหมายความรวมถึงบุคคลที่ได้รับมอบหมายโดยตรงจากเจ้าของทรัพย์ให้เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์นั้น พ.กับธ. เป็นลูกจ้างของบริษัท บ.โดยบริษัทดังกล่าวจัดให้บุคคลทั้งสองพักอยู่ที่หอพักคนงานซึ่งทำให้ พ.และธ. มีเพียงใดใช้สิทธิอาศัยอยู่ในห้องพักเท่านั้น ไม่ปรากฏว่าบริษัท บ. ซึ่งเป็นเจ้าของห้องพักได้มอบหมายโดยตรงให้ พ.และธ. เป็นผู้ครอบครองดูแลรักษาทรัพย์ดังกล่าวโดยอาศัยสิทธิของเจ้าของทรัพย์นั้น พ.และธ. จึงมิใช่ผู้เสียหาย

๑.๖) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้

๑.๖.๑) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้จำนำ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๙ ผู้เสียหาย คือ ผู้รับจำนำ

๑.๖.๒) ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐ ผู้เสียหาย คือ ผู้เจ้าหนี้ในขณะที่มีการย้าย ซ่อนเร้น หรือโอยทรัพย์สินไป ไม่จำเป็นต้องเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษา (ฎ.๔๓๘๐/๒๕๕๗) และแม้เจ้าหนี้จะโอนสิทธิเรียกร้องความเป็นเจ้าหนี้ไปให้บุคคลอื่นแล้วก็ตาม แต่การพิจารณาความเป็นเจ้าหนี้ในความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๕๐ ยังคงพิจารณาในขณะที่ความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ได้เกิดขึ้น (ฎ.๘๗๘๒/๒๕๕๘)

ฎ.๘๗๘๒/๒๕๕๘ ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) บัญญัติว่า "ผู้เสียหาย หมายความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ..." ซึ่งบุคคลที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดดังกล่าวต้องพิจารณาในขณะที่ความผิดเกิดขึ้นว่า บุคคลนั้นได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดนั้นหรือไม่ อีกทั้งสิทธิของการเป็นผู้เสียหายเป็นสิทธิเฉพาะตัว และไม่อาจโอนสิทธิความเป็นผู้เสียหายไปยังบุคคลอื่นได้ สิทธิในการเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาจึงต้องพิจารณาในขณะที่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น แม้ขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้โจทก์โอนสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาในคดีแพ่งให้แก่บริษัท บ. แล้วก็ตาม แต่วันที่จำเลยกระทำความผิดโจทก์ยังเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีดังกล่าว เมื่อจำเลยโอนขายที่ดินของจำเลยให้แก่ น. เพื่อมิให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน โจทก์จึงเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ของจำเลย โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องจำเลยได้

๒) ความผิดเกี่ยวกับเอกสาร

๒.๑.๑) ความผิดฐานปลอมเอกสาร ป.อ. มาตรา ๒๖๔ ,๒๖๕ ,๒๖๖ โดยปลอมลายมือชื่อของผู้อื่น ถือว่าผู้ที่ถูกปลอมลายมือชื่อได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานนี้โดยตรง จึงเป็นผู้เสียหายในความผิดฐานปลอมเอกสาร (ฎ.๑๔๗๙๓/๒๕๕๕)

---

[๒๒] สหรัฐ กิติ ศุภการ, หลักและคำพิพากษา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑๓, กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง , ๒๕๖๕, หน้า ๒๑.

(๑) แต่ถ้าการปลอมเอกสารนั้นไม่มีข้อความที่กล่าวถึงตัวบุคคลดังกล่าวเลย อีกทั้งก็ไม่กระทบสิทธิอย่างใดของบุคคลดังกล่าวด้วย บุคคลดังกล่าวย่อมไม่อาจเป็นผู้เสียหายได้ เพราะไม่ได้รับความเสียหายใด ๆ

ฎ.๘๕๕/๒๕๕๗ โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกร่วมกันปลอมลายมือชื่อผู้ครอบครองที่ดินด้านทิศเหนือและทิศตะวันออกซึ่งมีแนวเขตที่ดินติดต่อกับที่ดินราชพัสดุซึ่งจำเลยขอเช่าในใบรับรองแนวเขตที่ดินโดยข้อความในเอกสารที่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยกับพวกร่วมกันปลอมไม่มีข้อความใดเกี่ยวถึงตัวโจทก์ร่วม ทั้งการที่จำเลยกับพวกนำใบรับรองแนวเขตที่ดินซึ่งเป็นเอกสารปลอมไปยื่นต่อ บ. เจ้าหน้าที่ช่างสำรวจ ก็เพื่อให้ บ. เสนอต่อทางราชการเพื่อให้จำเลยได้เช่าที่ดินราชพัสดุเท่านั้นซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบโดยตรงต่อสิทธิครอบครองของที่ดินของโจทก์ร่วม หรือทำให้โจทก์ร่วมไม่อาจพิสูจน์สิทธิครอบครองที่ดินได้ เนื่องจากใบรับรองแนวเขตที่ดินเป็นเอกสารปลอมไม่อาจรับฟังได้ว่ามีการรับรองแนวเขตที่ดินโดยเจ้าของที่ดินข้างเคียง โจทก์ร่วมจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย ไม่มีอำนาจยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ตามมาตรา ๓๐

(๒) กรณีเกี่ยวกับลายมือชื่อนั้นไม่มีกฎหมายให้อำนาจลงลายมือชื่อแทนกันได้ แม้เจ้าของลายมือชื่ออนุญาตหรือให้ความยินยอมก็ลงลายมือชื่อแทนกันไม่ได้ การที่จำเลยทำหนังสือถึงผู้จัดการสหกรณ์แจ้งให้ทราบว่า ศ. น้องสาวโจทก์เดินทางไปศึกษาต่อต่างประเทศและขอลาออกจากสมาชิกสหกรณ์ โดยใช้ชื่อโจทก์หรือลงลายมือชื่อโจทก์จึงเป็นการลงลายมือชื่อปลอมในเอกสารดังที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๖๔ แต่เมื่อปรากฏว่าจำเลยทำหนังสือดังกล่าวโดยความยินยอมของโจทก์ โจทก์จึงไม่อยู่ในฐานะที่จะได้รับความเสียหาย ศ.และสหกรณ์ก็ไม่ได้รับความเสียหาย จำเลยจึงไม่มีความผิด (ฎ.๑๕๒๖/๒๕๒๕)

๒.๑.๒) ส่วนความผิดฐานใช้เอกสารปลอม ป.อ.มาตรา ๒๖๘ ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ได้แก่ ผู้ที่ถูกจำเลยนำเอกสารปลอมไปใช้ นอกจากนี้รวมถึงผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการใช้เอกสารนั้นด้วย ฎ.๑๐๐๖๖/๒๕๕๗, ฎ.๘๕๕/๒๕๕๗

๓) ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ

๓.๑) ความผิดฐานหน่วงเหนี่ยวกักขัง ผู้เสียหายได้แก่ เจ้าของเสรีภาพในร่างกายที่ถูกหน่วงเหนี่ยวกักขัง

๓.๒) ความผิดฐานพรากผู้เยาว์ ตาม ป.อ. มาตรา ๓๑๗, ๓๑๘, และ ๓๑๙ กฎหมายมุ่งคุ้มครองอำนาจปกครองของบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือผู้ดูแล มิใช่ตัวผู้เยาว์ที่ถูกพราก ผู้เสียหายในความผิดดังกล่าวจึงได้แก่ บิดามารดา ผู้ปกครองหรือผู้ดูแล ดังนี้ ผู้ที่ปกครองดูแล แม้จะไม่มีฐานะเป็นบิดามารดา ก็เป็นผู้เสียหายได้

๔) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย ผู้เสียหาย ได้แก่ เจ้าของชีวิต ร่างกายที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดอาญาฐานนั้น

๕) ความผิดฐานหมิ่นประมาท

๕.๑) ความผิดฐานหมิ่นประมาทต่อบุคคลที่สาม ตาม ป.อ.มาตรา ๓๒๖ กับความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ตาม ป.อ.มาตรา ๓๒๘ ผู้เสียหาย คือ บุคคลที่เป็นเจ้าของชื่อเสียงที่ถูกหมิ่นประมาท

ข้อสังเกต

๕.๑.๑) ความผิดฐานหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา ตาม ป.อ. มาตรา ๓๒๘ คือ การหมิ่นประมาทอันเป็นการใส่ความ ด้วยการโฆษณา เผยแพร่หนังสือออกไปยังสาธารณชน การป่าวร้อง ป่าวประกาศ การหมิ่นประมาทโดยการโฆษณา จึงหมายความว่า การกระทำใด ๆ ให้ข้อเท็จจริงที่เป็นการหมิ่นประมาทนั้นไปสู่บุคคลภายนอกในลักษณะวงกว้าง โดยพิจารณาถึงลักษณะของการกระทำเป็นสำคัญ ส่วนจะมีบุคคลทราบข้อความนั้นหรือไม่มากน้อยเพียงใด ไม่ใช่สาระสำคัญ เช่น การหมิ่นประมาททางหนังสือพิมพ์ ถือเป็นการหมิ่นประมาทด้วยการโฆษณา (ฎ.๔๙๙๘/๒๕๕๘) แต่ต้องได้ความว่าหนังสือพิมพ์ได้มีการวางออกขายแล้วด้วย (ฎ.๑๓๑๒/๒๕๔๒)

๕.๑.๒) ถ้าเป็นเพียงเอกสารที่ส่งไปยังบุคคลเฉพาะกลุ่ม ไม่มีการเผยแพร่ไปยังสาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป ไม่ถือเป็นการโฆษณา

ฎ.๕๒๗๖/๒๕๖๒ ความผิดฐานหมิ่นประมาทโดยการโฆษณาตาม ป.อ. มาตรา ๓๘๒ ผู้กระทำต้องเผยแพร่ข้อความอันเป็นการหมิ่นประมาทออกไปยังสาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป การที่จำเลยส่งข้อความลงในแอปพลิเคชั่นไลน์กลุ่มโพสท์นิวส์ออนไลน์ มีลักษณะเป็นเพียงเจตนาการแจ้งหรือไขข่าวไปยังเฉพาะกลุ่มบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มไลน์เท่านั้น ยังไม่ถึงกับเป็นการกระจายข่าวไปสู่สาธารณชนหรือประชาชนทั่วไป คดีโจทก์ไม่มีมูลความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๓๒๘

๕.๒) ความผิดฐานหมิ่นประมาทผู้ตายต่อบุคคลที่สาม ตาม ป.อ.มาตรา ๓๒๗ ผู้เสียหาย คือ บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้ตาย

๕.๓) ถ้าผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือบุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย ตาม ป.อ.มาตรา ๓๓๓ วรรคสอง

๖) ผู้เสียหายในความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ

ความผิดตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ เกิดขึ้นเมื่อธนาคารตามเช็คปฏิเสธการจ่ายเงิน ผู้เสียหายในความผิดฐานนี้จึงมีได้เฉพาะเจ้าของเช็คในขณะที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงินเท่านั้น แม้ผู้เสียหายจะได้รับชำระหนี้ตามเช็คจากผู้ทรงคนก่อนแล้วก็ตาม ก็ยังเป็นผู้เสียหายอยู่

๗) ความผิดต่อเจ้าพนักงานและต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ

ความผิดเกี่ยวกับการปกครอง โดยปกตินอกจากคุณธรรมทางกฎหมายมุ่งที่จะคุ้มครองรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว บางกรณีกฎหมายยังมุ่งที่จะคุ้มครองเอกชนคนใดคนหนึ่งที่ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษด้วย เช่น ความผิดฐานแจ้งความเท็จ ความผิดฐานเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่

๗.๑) ความผิดฐานเบิกความเท็จ ป.อ. มาตรา ๑๗๗

ฎ.๕๗๕/๒๔๙๘ จำเลยเบิกความเท็จต่อศาลในคดีแพ่งแม้ในคดีนั้นศาลจะไม่เชื่อคำจำเลยและยกฟ้องของจำเลยเสีย โจทก์ก็ยังเป็นผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องจำเลยฐานเบิกความเท็จได้

ข้อสังเกต ความผิดเกิดขึ้นทันทีเมื่อมีการเบิกความเท็จต่อศาล การฟ้องกล่าวหาว่า จำเลยทั้งสองเบิกความเท็จหาจำต้องรอให้ศาลพิพากษาคดีที่จำเลยเบิกความเท็จเสียก่อนไม่ เพราะความผิดเกิดตั้งแต่จำเลยเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลในคดีนั้นแล้ว (ฎ.๓๐๙๑/๒๕๓๓), แม้คดีที่เบิกความเท็จจะยังไม่ถึงที่สุด (ฎ.๓๙๖๕/๒๕๕๓), หรือคดีจะจบลงด้วยการที่ศาลพิพากษาตามสัญญาประนีประนอมยอมความก็ตาม (ฎ.๑๒๖-๑๒๗/๒๕๒๓) ก็ถือว่าบุคคลนั้นเป็นผู้เสียหายแล้ว

๗.๒) ความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๓๗ ,๑๗๒ ,๑๗๓

ฎ.๙๖๑/๒๕๕๙ แม้ข้อความที่จำเลยแจ้งจะเป็นความเท็จเพราะความจริงโฉนดที่ดินอยู่ที่ ภ. และจำเลยนำรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานที่เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จไปใช้อ้างเพื่อขอให้ออกใบแทนโฉนดที่ดินก็ตาม แต่ก็เป็นเรื่องที่จำเลยกระทำต่อพันตำรวจโท บ.เจ้าพนักงาน ธ. และ พ. เจ้าพนักงานที่ดิน มิได้กล่าวพาดพิงไปถึง ภ. หรือนำรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานที่เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จไปใช้อ้างต่อ ภ. อันจะถือว่า ภ. ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำของจำเลย อีกทั้งจำเลยมอบให้มารดานำโฉนดที่ดินทั้งสองฉบับไปเป็นหลักประกันการกู้ยืมเงินกับ ภ. เท่านั้น ซึ่ง ภ. ไม่มีสิทธิที่จะบังคับเอากับโฉนดที่ดินดังกล่าวได้ตามกฎหมาย ภ. จึงมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานแจ้งให้เจ้าพนักงานจดข้อความอันเป็นเท็จลงในเอกสารราชการ และใช้หรืออ้างเอกสารราชการซึ่งแจ้งให้เจ้าพนักงานผู้กระทำการตามหน้าที่จดข้อความอันเป็นเท็จดังกล่าว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) และไม่มีสิทธิยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐ การที่ศาลชั้นต้นอนุญาตให้ ภ. เข้าร่วมเป็นโจทก์จึงเป็นการไม่ชอบ เมื่อ ภ. มิใช่คู่ความในคดีจึงไม่มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ขอให้ไม่รอการลงโทษจำคุกให้แก่จำเลยได้ ดังนี้ การที่ศาลอุทธรณ์ภาค ๓ วินิจฉัยอุทธรณ์ของ ภ. จึงเป็นการไม่ชอบเช่นกัน

ฎ.๒๕๘๓/๒๕๒๒ โจทก์จดทะเบียนสมรสกับจำเลย ต่อมาจำเลยแจ้งแก่ น. เจ้าพนักงานซึ่งมีหน้าที่จดทะเบียนสมรสว่า จำเลยไม่เคยจดทะเบียนสมรสมาก่อนเลยอันเป็นเท็จ เพราะจำเลยกับโจทก์ยังเป็นสามีภริยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย เป็นเหตุให้เจ้าพนักงานได้จดทะเบียนสมรสให้จำเลยกับนางสาว ส. เห็นได้ว่าการกระทำของจำเลยกระทบกระเทือนถึงฐานะบุคคลของโจทก์ซึ่งเป็นภริยาที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิรับมรดกอยู่ก่อนแต่คนดียว โจทก์จึงเป็นผู้มีส่วนได้เสียและได้รับความเสียหายในกรณีที่เกิดขึ้นโดยตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔)

ฎ.๕๘๑/๒๔๙๕ จำเลยเอาที่ดินของโจทก์ไปจำนองไว้กับสหกรณ์โดยจำเลยใช้อุบายหลอกลวงกล่าวเท็จกับพนักงานสหกรณ์ว่าเป็นที่ดินของจำเลย พนักงานสหกรณ์หลงเชื่อจึงยอมรับจำนองที่ดินไว้ และจ่ายเงินแก่จำเลยไป ดังนี้ เป็นเรื่องจำเลยฉ้อโกงสหกรณ์ โจทก์ไม่ได้เป็นผู้ถูกหลอกลวงฉ้อโกง โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหายที่จะฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานฉ้อโกงได้ แต่ในความผิดฐานแจ้งความเท็จต่อพนักงานสหกรณ์นั้น ถือได้ว่าโจทก์เป็นผู้เสียหายเหมือนกัน โจทก์จึงมีอำนาจเป็นโจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยฐานแจ้งความเท็จ ต่อเจ้าพนักงานได้

๗.๓) ความผิดฐานฟ้องเท็จ ป.อ.มาตรา ๑๗๕

ฎ.๑๐๐๗/๒๕๒๔ จำเลยฎีกาว่า การที่จำเลยฟ้องโจทก์ต่อศาลอาญาตามคดีหมายเลขดำที่ ๑๑๓๘๘/๒๕๒๐ นั้น ศาลไต่สวนมูลฟ้องแล้วพิพากษายกฟ้องโดยเห็นว่าคดีไม่มีมูล โจทก์ยังไม่เป็นจำเลยในคดีดังกล่าว จึงไม่ใช่ผู้เสียหายและคำฟ้องในคดีดังกล่าวก็ยังไม่ถือว่าเป็นฟ้อง โจทก์จึงไม่มีอำนาจฟ้อง คดีนี้เห็นว่า การที่จำเลยนำความเท็จมาฟ้องโจทก์เป็นคดีอาญา ถึงแม้ศาลชั้นต้นจะพิพากษายกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องก็ตาม แต่โจทก์ผู้ถูกฟ้องย่อมได้รับความเสียหายจากการกระทำของจำเลยแล้ว โจทก์จึง

เป็นผู้เสียหายตามกฎหมายและคำฟ้องในคดีนั้นก็ถือได้ว่าเป็นฟ้องโดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องคดีนี้ได้

ฎ.๒๑๒๐/๒๕๒๒ จำเลยที่ ๑ เอาความอันเป็นเท็จฟ้องโจทก์ต่อศาลว่าโจทก์ชิงทรัพย์จำเลยที่ ๑ และจำเลยทั้งสองร่วมกันเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลว่า โจทก์ใช้มือล้วงกระตุกสร้อยคอทองคำกับพระเครื่องเลี่ยมทองไปจากคอของจำเลยที่ ๑ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ บัญญัติว่า บุคคลผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล คือพนักงานอัยการ หรือผู้เสียหาย ซึ่งในมาตรา ๒(๕) วิเคราะห์ศัพท์ของคำว่า "ผู้เสียหาย" ไว้ว่า หมายความถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง ฯลฯ การที่จำเลยที่ ๑ เอาความอันเป็นเท็จฟ้องโจทก์ต่อศาลว่าโจทก์ชิงทรัพย์จำเลยที่ ๑ และจำเลยทั้งสองร่วมกันเบิกความอันเป็นเท็จในการพิจารณาคดีต่อศาลว่าโจทก์ใช้มือล้วงกระตุกสร้อยคอทองคำไปจากคอจำเลยที่ ๑ นั้น เป็นการทำให้โจทก์ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำผิดดังกล่าว โจทก์จึงเป็นผู้เสียหายซึ่งมีอำนาจฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยที่ ๑ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๗๕ และฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสองตามมาตรา ๑๗๗ ได้ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘(๒)

๗.๔) ความผิดฐานคนกลางเรียกรับสินบน ป.อ. มาตรา ๑๔๓ เป็นความผิดที่รัฐเท่านั้นเสียหาย ตัวผู้ที่มอบเงินให้กับคนกลาง จึงไม่ใช่ผู้ได้รับความเสียหายในความผิดฐานนี้ (ฎ.๖๖๑/๒๕๕๔)

แต่อย่างไรก็ตาม หากข้อเท็จจริงปรากฏว่า จำเลยเรียกเงินจากโจทก์ เพื่อตอบแทนการไปดำเนินการ (วิ่งเต้น) ให้สามีโจทก์ได้รับพระราชทานอภัยโทษ โจทก์จึงมอบเงินให้จำเลยไป โดยที่ในทางนำสืบปรากฏว่าโจทก์มอบเงินให้จำเลยไปโดยโจทก์ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้จำเลยนำไปวิ่งเต้นคดี (โจทก์โดนหลอกให้เข้าใจว่าเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ) ถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ และการที่โจทก์ไม่ได้มีเจตนาที่จะให้จำเลยนำเงินไปวิ่งเต้นคดี ถือไม่ได้ว่าโจทก์มีส่วนร่วมในการกระทำผิด โจทก์เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานคนกลางเรียกรับสินบน ตาม ป.อ. มาตรา ๑๔๓ ได้ (ฎ.๑๖๖๖/๒๕๖๒ (ป))

๗.๕) ความผิดฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ ถือว่ารัฐเป็นผู้เสียหายเท่านั้น (ฎ.๓๐๔๒/๒๕๔๗) เว้นแต่ถ้าเอกชนคนใดได้รับความเสียหายเป็นพิเศษ เอกชนผู้นั้นถือว่าเป็นผู้เสียหายด้วย (ฎ.๔๘๘๑/๒๕๔๑)

ฎ.๓๐๔๒/๒๕๔๗ โจทก์ฟ้องว่า จำเลยที่ ๑ เป็นเจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนคดีอาญาและจับกุมควบคุมตัวผู้ต้องหา ได้ปล่อยตัว ด. กับอ. ซึ่งเป็นผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดข้อหาลักทรัพย์ แล้วจำเลยที่ ๑ แจ้งต่อพนักงานสอบสวนว่าโจทก์ร่วมกับผู้ต้องหาทั้งสองดังกล่าวลักทรัพย์ทำให้โจทก์ต้องถูกฟ้องเป็นคดีอาญา เป็นการปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่โจทก์ดังนี้ การที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการจะดำเนินคดีแก่โจทก์หรือไม่เป็นเรื่องของข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเกี่ยวกับการกระทำความผิดของโจทก์เอง ไม่เกี่ยวกับการปล่อยตัวบุคคลอื่นซึ่งเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดการที่จำเลยที่ ๑ ปล่อยตัว ด.และ อ. ไปและโจทก์ถูกดำเนินคดีจะถือว่าโจทก์ถูกดำเนินคดีเพราะการปล่อยตัวบุคคลทั้งสองไปยังไม่ได้ อีกทั้งหากการปล่อยตัว ด.และ อ. ของจำเลยที่ ๑ เป็นการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการผู้ที่ได้รับความเสียหายคือ รัฐไม่ใช่โจทก์ โจทก์จึงไม่ใช่ผู้เสียหาย ไม่มีสิทธิฟ้องจำเลยที่ ๑ ในข้อหาความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ ได้

ฎ.๔๘๘๑/๒๕๔๑ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๕๗ เป็นบทบัญญัติที่ต้องการเอาโทษแก่เจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่ แต่กลับปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดตอนหนึ่ง และเอาโทษแก่เจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติ หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตอีกตอนหนึ่ง ในตอนแรก คำว่าเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดนั้น หมายความรวมถึง เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคล หรือเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดด้วย ดังนั้นหากการปฏิบัติหรือละเว้น การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานโดยมิชอบเป็นการกระทำต่อเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดโดยตรง และเป็นการกระทำให้บุคคลดังกล่าวได้รับความเสียหาย เอกชนผู้นั้นย่อมเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒(๔) ได้

๘) ความผิดที่รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย เป็นความผิดเกี่ยวกับการกำหนดหน้าที่ให้ประชาชนปฏิบัติเพื่อความเป็นระเบียบ ความสงบสุข และความปลอดภัยแก่ประชาชน และเป็นความผิดที่ไม่มีผู้ถูกกระทำ ถือว่าเป็นการกระทำต่อรัฐโดยตรง รัฐเท่านั้นเป็นผู้เสียหาย

เช่น พ.ร.บ.จราจรทางบกฯ (ฎ.๑๑๔๑/๒๕๓๑, ฎ.๒๘๓๐/๒๕๓๕) ,พ.ร.บ.อาวุธปืน (ฎ.๑๙๑/๒๕๓๑) ,พ.ร.บ.กู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน (ฎ.๑๕๖๒/๒๕๓๒) ,พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษฯ (ฎ.๑๖๓๗/๒๕๔๘) ,ความผิดฐานซ่องโจร (ฎ.๑๖๖๔๐/๒๕๕๕) ,ความผิดตาม พ.ร.บ.การเล่นแชร์ (ฎ.๒๘๓๐/๒๕๓๕), ความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมขอทานฯ เป็นต้น

แต่ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแรงงานสัมพันธ์ เป็นกฎหมายที่คุ้มครองลูกจ้างจากการกระทำอัน ไม่เป็นธรรมของนายจ้าง ฉะนั้น เมื่อนายจ้างกระทำความผิดตามกฎหมายนี้ ลูกจ้างย่อมเป็นผู้เสียหาย (ฎ.๓๔๖๑/๒๕๒๕)[๒๓]

๒.๑.๓ บุคคลนั้นจะต้องไม่มีส่วนร่วมในการกระทำความผิด (เป็น “ผู้เสียหายโดยนิตินัย”)

เป็นหลักที่มาจากแนวคำพิพากษาฎีกา หากผู้เสียหายโดยพฤตินัยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกระทำต่อไปนี้ ถือว่าบุคคลดังกล่าว ไม่เป็นผู้เสียหาย ได้แก่

๑) บุคคลดังกล่าวมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด

๑.๑) อาจเป็นตัวการ ผู้ใช้ ผู้สนับสนุน หรือมีความผิดอื่น

๑.๒) สมัครใจวิวาทต่อสู้ (ฎ.๓๑๐๐/๒๕๔๗) ซึ่งการที่จะพิจารณาว่าเป็นการวิวาทหรือไม่ ต้องพิจารณาถึงพฤติการณ์ว่ามีการพูดจาตอบโต้ ท้าทายกัน หรือแสดงออกถึงการยอมเข้าเสี่ยงภัยกับอันตรายที่อาจเกิดขึ้นหรือไม่ แต่หาก “มีการพูดในทำนองห้ามปรามเท่านั้น” ไม่เป็นการโต้ตอบท้าทายยังไม่ถือว่าเป็นการวิวาท ยังคงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๘/๒๕๖๒)

ฎ.๘/๒๕๖๒ ผู้ตายเพียงแต่ใช้มือผลักจำเลยแล้วถามว่า “มึงจะทำอะไร” ในทำนองห้ามปรามจำเลย โดยไม่ปรากฏว่ามีการท้าทายหรือพูดจาโต้เถียงกัน แล้วจำเลยใช้มีดเป็นอาวุธแทงผู้ตายทันที จึงมิใช่กรณีที่ผู้ตายสมัครใจทะเลาะวิวาทกับจำเลย การที่ศาลล่างทั้งสองวินิจฉัยว่าผู้ตายสมัครใจวิวาท ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย โจทก์ร่วมซึ่งเป็นมารดาของผู้ตายไม่มีสิทธิขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้นั้นจึงไม่ชอบ ปัญหาดังกล่าวเป็นข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกา ศาลฎีกาก็มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยได้เองตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง ประกอบ

---

[๒๓] ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์, **อ้างแล้ว** ,หน้า ๑๖๒.

มาตรา ๒๒๕ และเมื่อผู้ตายมิได้สมัครใจทะเลาะวิวาทกับจำเลย โจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยตามมาตรา ๒ (๔) ย่อมมีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ตามมาตรา ๓๐

๑.๓) ต่างฝ่ายต่างประมาท เช่น การที่ผู้ตายและจำเลยต่างขับรถด้วยความเร็วเป็นการขับรถโดยประมาททั้งสองฝ่าย เมื่อผู้ตายมีส่วนกระทำผิดด้วย ผู้ตายจึงมิใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยตามมาตรา ๒ (๔) โจทก์ร่วมซึ่งเป็นบิดาผู้ตายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ตามมาตรา ๕ (๒) ไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตามมาตรา ๓๐ (ฎ.๔๔๖๑/๒๕๓๙)

๑.๔) ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิด โดยตนเองมีส่วนผิดด้วย เช่น เป็นผู้ก่อให้ผู้อื่นกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ (ฎ.๖๓๙๗/๒๕๕๗)

๒) บุคคลดังกล่าวได้ยินยอมให้มีการกระทำความผิด

๒.๑) ผู้กู้ที่ยอมให้ผู้ให้กู้เรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฟ้องผู้ให้กู้ตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราไม่ได้ (ฎ.๑๒๘๑/๒๕๐๓)

๒.๒) ป.อ. มาตรา ๒๗๗ วรรคแรก เด็กอายุต่ำกว่า ๑๕ ยินยอมให้ชายร่วมประเวณีก็ยังถือว่าเด็กเป็นผู้เสียหายอยู่ (ไม่ถือว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิด เป็นผู้เสียหายนิตินัย) (ฎ.๔๑๔๗/๒๕๕๐)

๓) บุคคลดังกล่าวมีส่วนเกี่ยวข้องพัวพันกับการกระทำความผิด

๓.๑) ความผิดฐานหมิ่นประมาทหรือดูหมิ่นซึ่งหน้า การที่ต่างฝ่ายต่างพูดตอบโต้ในเหตุทะเลาะวิวาทกัน ถือว่าผู้เสียหายมีส่วนเกี่ยวข้องในการกระทำความผิดด้วย ไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๗๘/๒๕๐๒)

๓.๒) แม้บุคคลนั้นจะยักยอกทรัพย์คนอื่นมา แต่หากถูกกระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ต่อไปอีกทอดหนึ่ง บุคคลนั้นก็ถือเป็นผู้ได้รับความเสียหายในความผิดฐานนั้นได้ (ไม่ถือว่ามีส่วนผิด)

ฎ.๓๘๘๗/๒๕๕๖ ส. ถูกจำเลยกรรโชกเอาเงินที่ ส. ยักยอกมาจากนายจ้างไป ๖๐๐,๐๐๐ บาท เพราะกลัวจำเลยจะจับตัวส่งเจ้าพนักงานตำรวจ การกระทำของจำเลยทำให้ ส. ได้รับความเสียหายโดยตรงในความผิดฐานกรรโชกโดยไม่ต้องคำนึงว่าเงินที่จำเลยกรรโชกเอาไปนั้นจะยังเป็นของนายจ้างอยู่อีกหรือไม่ ส. จึงเป็นผู้เสียหาย และมีอำนาจร้องทุกข์ในความผิดฐานกรรโชกได้ ทั้งความผิดดังกล่าวเป็นความผิดอาญาแผ่นดินย่อมเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจที่ต้องสืบสวนจับกุมและสอบสวนตามมาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๒๑ ไม่ว่าผู้เสียหายจะได้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ เมื่อจำเลยเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวนมีการทำบันทึกการเข้ามอบตัวและแจ้งข้อกล่าวหาว่า ส. เป็นผู้กล่าวหาจำเลยกรรโชกทรัพย์ พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหา และแจ้งสิทธิต่าง ๆ ตามที่กฎหมายกำหนดให้จำเลยทราบ การสอบสวนจึงชอบด้วยกฎหมาย

๓.๓) โดยปกติการให้เงินหรือทรัพย์สินแก่บุคคลใดเพื่อไปติดสินบนเจ้าพนักงานถือว่าผู้ให้มีเจตนากระทำการที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย เมื่อผู้รับเงินเอาเงินนั้นไปเสียไม่นำไปติดสินบนตามที่ตกลง ผู้ให้ก็ไม่ใช่ผู้เสียหายโดย นิตินัย แต่หากปรากฏว่าสิ่งที่ผู้รับเงินกล่าวอ้างนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้อย่างแน่นอน กรณีเช่นนี้ถือว่าผู้ให้ยังคงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยอยู่

ฎ.๓๓๕/๒๕๖๓ พยานหลักฐานโจทก์และโจทก์ร่วมฟังได้ว่าจำเลยกับพวกกล่าวอ้างว่าสามารถช่วยเหลือฝากโจทก์ร่วมเข้าทำงานรับราชการในองค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในเขต

จังหวัดบุรีรัมย์ได้อันเป็นความเท็จ ความจริงแล้วจำเลยกับพวกไม่สามารถช่วยเหลือฝากโจทก์ร่วมเข้าทำงานราชการในองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลในเขตจังหวัดบุรีรัมย์ตามที่กล่าวอ้างได้ โดยการหลอกลวงของจำเลยกับพวกเป็นเหตุให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อว่าเป็นความจริงและมอบเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาท ให้จำเลยไปดำเนินการตามที่จำเลยกับพวกกล่าวอ้าง ถือว่าโจทก์ร่วมได้รับความเสียหายเป็นพิเศษจึงเป็นผู้เสียหายมีอำนาจฟ้องคดีในข้อหานี้ได้ ส่วนที่โจทก์ร่วมมอบเงิน ๕๕๐,๐๐๐ บาทให้จำเลยไปนั้นล้วนเกิดขึ้นเพราะถูกจำเลยหลอกลวง ถือไม่ได้ว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้ก่อให้จำเลยกระทำความผิดโจทก์ร่วมจึงเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยมีสิทธิร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานฉ้อโกงได้

๓.๔) ร่วมเงินเล่นพนันกำถั่วหลอกลวงผู้อื่น แล้วถูกพวกที่รวมหัวกันโกงเอาเสียเอง ไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย แต่ถ้าเป็นเรื่องผู้เข้าร่วมเล่นการพนันนั้นมิได้มีเจตนาที่จะไปร่วมเล่นการพนันมาแต่ต้น เป็นแต่เพียงการตกหลุมพราง (เหยื่อ) ที่จำเลยกับพวกได้วางกับดักเอาไว้ ถือไม่ได้ว่ามีส่วนร่วมในการกระทำความผิดฐานฉ้อโกง ผู้เสียหายจึงยังคงมีฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานฉ้อโกง ฎ.๘๒๕๗/๒๕๖๑

๔) บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ทำการที่มีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามชัดแจ้งโดยกฎหมายหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยฯ

๔.๑) ขายสลากกินแบ่งรัฐบาลเกินราคา ถือว่ามีเจตนาฝ่าฝืนต่อกฎหมาย แม้ผู้ซื้อไม่ชำระราคา ผู้ขายก็ไม่มีฐานะเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยในความผิดฐานฉ้อโกง (ฎ.๕๗๗/๒๕๖๑)

๔.๒) ในความผิดฐานฉ้อโกง ผู้ที่ถูกจำเลยหลอกให้ส่งมอบทรัพย์สินโดยอ้างว่าจะมีการนำทรัพย์สินนั้นไปให้เจ้าพนักงานกระทำการอย่างใดในตำแหน่งโดยมิชอบ แม้จะจำเลยบอกว่าจะนำเงินไปมอบแก่ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้มีการเปิดสอบภายในของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา แต่ก็ไม่ปรากฏว่าผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่กระทำการตามที่จำเลยกล่าวอ้าง เช่นนี้ ยังคงถือว่าเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (ฎ.๕๖๘๒/๒๕๖๒)

๕) หลักเกณฑ์อื่นๆ เกี่ยวกับผู้เสียหายโดยนิตินัย

๕.๑) กรณีที่พนักงานอัยการบรรยายมาในฟ้องว่า “ผู้เสียหายมีส่วนร่วมในการกระทำความผิด” ในเบื้องต้น ศาลจำต้องถือตามการบรรยายฟ้องของอัยการ คือไม่ถือเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย (มิเช่นนั้น พนักงานอัยการกับโจทก์ร่วมจะสืบพยานไปคนละทางขัดแย้งกัน) เช่น บรรยายฟ้องว่าผู้ตายขับรถจักรยานยนต์ด้วยความประมาทด้วย (ฎ.๖๕๑๔/๒๕๖๒)

หมายเหตุ แต่ถ้าเป็นกรณี “พนักงานสอบสวนจะมีความเห็น” ในสำนวนว่า “ผู้ตายมีส่วนประมาทร่วมอยู่ด้วย” ก็เป็นเพียงความเห็นของพนักงานสอบสวนเท่านั้น ไม่ใช่เงื่อนไขสำคัญในการพิจารณาว่าโจทก์ร่วมเป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยที่จะเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้หรือไม่ ศาลสามารถพิจารณาใหม่ได้ (ฎ.๒๑๗๒/๒๕๕๔)

๕.๒) แม้โจทก์จะมีความผิดฐานบุกรุกก็ตาม แต่โจทก์ก็เป็นผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ จึงเป็นผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔)

ฎ.๕๑๗๒/๒๕๕๗ การที่โจทก์ร่วมไปหาจำเลยที่ห้องพักซึ่งแม้จะได้ความตามที่จำเลยฎีกาว่า โจทก์ร่วมรบกวนการครอบครองห้องพักโดยปกติสุขของจำเลย แต่โจทก์ร่วมก็ไม่ได้บอกให้จำเลยกล่าวถ้อยคำอันเป็นการหมิ่นประมาทโจทก์ร่วม จึงไม่อาจถือได้ว่าโจทก์ร่วมมีส่วนร่วมหรือ

ก่อให้เกิดการกระทำความผิด อันจะเป็นเหตุที่ทำให้โจทก์ร่วมไม่ใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานหมิ่นประมาท ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔)

๕.๓) ผลของการไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย แยกออกเป็น ๒ กรณี ได้แก่

๕.๓.๑) กรณีเป็นความผิดอันยอมความได้ บุคคลที่ได้รับความเสียหายย่อมหมดสิทธิในการดำเนินคดี ไม่ว่าจะเป็น การร้องทุกข์ การฟ้องคดี การขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม การอุทธรณ์ ฎีกาและมีผลให้บุคคลตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ ไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายด้วย

๕.๓.๒) กรณีความผิดอาญาแผ่นดินการที่บุคคลที่ได้รับความเสียหายในคดีความผิดอาญาแผ่นดินไม่เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัย ส่งผลเพียงทำให้ไม่สามารถเป็นโจทก์ฟ้องคดีอาญา หรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ แต่การร้องทุกข์ดังกล่าวจะถือเป็นคำกล่าวโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๘) ซึ่งทำให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนในคดีความผิดอาญาแผ่นดินได้

ข้อสังเกต กรณีความเสียหายทางแพ่ง ผู้เสียหายที่มีส่วนกระทำความผิดด้วย แม้ไม่ใช่ผู้เสียหายในทางนิตินัยในคดีอาญาก็ตาม แต่เป็นผู้เสียหายในทางแพ่งจึงสามารถยื่นคำร้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งมาในคดีอาญาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ได้ (ฎ.๕๔๐๐/๒๕๖๐ (ประชุมใหญ่))

๒.๑.๔ ข้อพิจารณาอื่นๆ

๑) สิทธิของการเป็นผู้เสียหายเป็นสิทธิเฉพาะตัว ไม่อาจตกทอดไปยังทายาทได้ ไม่อาจโอนสิทธิความเป็นผู้เสียหายไปยังบุคคลอื่นได้ (แต่สิทธิเฉพาะตัวดังกล่าวผู้เสียหายสามารถมอบอำนาจให้บุคคลอื่นดำเนินคดีอาญาแทนตนได้ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒(ป) ,ฎ.๘๙๐/๒๕๐๓(ป))

๒) การเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาต้องพิจารณา “ขณะมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นเท่านั้น” เช่น แม้ขณะที่โจทก์ฟ้องคดีนี้โจทก์โอนสิทธิเรียกร้องตามคำพิพากษาในคดีแพ่งให้แก่บริษัท บ. แล้วก็ตาม แต่วันที่จำเลยกระทำความผิดโจทก์ยังเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาในคดีดังกล่าว เมื่อจำเลยโอนขายที่ดินของจำเลยให้แก่ น. เพื่อมิให้โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ตามคำพิพากษาได้รับชำระหนี้ทั้งหมดหรือบางส่วน โจทก์จึงเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายจากการกระทำความผิดฐานโกงเจ้าหนี้ของจำเลย โจทก์ย่อมอยู่ในฐานะผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ (ฎ.๘๗๘๒/๒๕๕๘)

๓) เมื่อผู้เสียหายโดยตรง ไม่ได้เป็นผู้เสียหายโดยนิตินัยแล้ว ผู้เสียหายประเภทอื่น เช่น ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ใน ม.๔,๕,๖ ก็ย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนเช่นกัน จะอ้างว่าความเป็นผู้เสียหายแต่ละประเภทแยกต่างหากจากกันไม่ได้ (ฎ.๑๕๙๖/๒๕๔๙ , ฎ.๒๓๖๗/๒๕๕๖)

ฎ.๒๓๖๗/๒๕๕๖ ป. ผู้ตายเป็นฝ่ายก่อเหตุทำร้ายจำเลยก่อน การกระทำของจำเลยจึงเป็นการกระทำเพราะถูกข่มเหงอย่างร้ายแรงด้วยเหตุอันไม่เป็นธรรม อันเป็นการกระทำความผิดโดยบันดาลโทสะ เมื่อผู้ตายเป็นผู้ก่อให้จำเลยกระทำความผิด ผู้ตายจึงไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัยสำหรับความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๒๙๐ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๔) โจทก์ร่วมทั้งสองซึ่งเป็นบิดาและมารดาของผู้ตายย่อมไม่มีอำนาจจัดการแทนผู้ตายได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๒) และไม่มีอำนาจเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐

๒.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย แบ่งออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่

๒.๒.๑ สามีจัดการแทนภริยา ป.วิ.อ. มาตรา ๔

๒.๒.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ป.วิ.อ. มาตรา ๕

๒.๒.๓ ผู้แทนเฉพาะคดี ป.วิ.อ. มาตรา ๖

๒.๒.๑ สามีจัดการแทนภริยา (ป.วิ.อ. มาตรา ๔)

ในคดีอาญาซึ่งผู้เสียหายเป็นหญิงมีสามี หญิงนั้นมีสิทธิฟ้องคดีได้เองโดยมิต้องได้รับอนุญาตของสามีก่อน และภายใต้บังคับแห่งมาตรา ๕(๒) สามีมีสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภริยา ได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา

ข้อพิจารณา

๑) อำนาจจัดการแทนของสามี เมื่อได้รับอนุญาตโดยชัดแจ้งจากภริยา มีอำนาจจัดการแทนได้โดยไม่จำกัดประเภทความผิด และกฎหมายมิกำหนดรูปแบบการอนุญาตไว้ว่าต้องทำเป็นหนังสือหรือมีหลักฐานเป็นหนังสือแต่อย่างใด ดังนั้น หากได้รับอนุญาตโดยวาจาก็มีสิทธิฟ้องคดีแทนภริยาได้

๒) ต้องเป็นสามีภรรยากันตามกฎหมาย และมูลความผิดอาญาจะต้องเกิดขึ้นในระหว่างที่เป็นสามีภริยากันด้วย ถ้าความผิดเกิดขึ้นก่อนในขณะที่ยังไม่ได้เป็นสามีภริยากัน ต่อมาภายหลังได้สมรสกัน ภริยาจะอนุญาตให้สามีฟ้องคดีแทนตามมาตรานี้ไม่ได้ ภริยาต้องฟ้องเอง เป็นไปตามหลักที่ว่าสิทธิฟ้องคดีอาญาเป็นสิทธิเฉพาะตัว

๓) หญิงมีสามีมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้เอง โดยมิต้องได้รับอนุญาตจากสามีก่อน แม้ว่าหญิงมีสามีนั้นจะมีอายุยังไม่ครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ก็ตาม

แต่หญิงมีสามีไม่ได้รับสิทธิในทางกลับกันที่จะมีอำนาจดำเนินคดีอาญาแทนสามีได้ ดังนั้น หญิงมีสามีจะจัดการแทนสามีได้ต้องเป็นกรณีเข้ามาตรา ๕ (๒) หรือได้รับมอบอำนาจให้ฟ้องคดีเป็นหนังสือจากสามีจะอาศัยเพียงการอนุญาตโดยชัดแจ้งไม่ได้

๒.๒.๒ ผู้มีอำนาจจัดการแทน (ป.วิ.อ.มาตรา ๕)

ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๕ มี ๓ ประเภท

๑) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถ

๒) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้

๓) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคล

๑) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เยาว์และผู้ไร้ความสามารถ

๑.๑) กรณีผู้เยาว์ เป็นผู้เสียหาย

๑.๑.๑) ผู้มีอำนาจจัดการแทน คือ ผู้แทนโดยชอบธรรม (พิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์) ดังนี้

(๑) กรณีผู้เยาว์มีบิดามารดา (บิดาต้องเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย) ถือว่าบิดามารดา เป็น ผู้แทนโดยชอบธรรม

(๒) กรณีผู้เยาว์ไม่มีบิดามารดา หรือมี แต่ถูกถอนอำนาจปกครอง ถือว่าผู้ปกครองที่ศาลตั้ง เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม

(๓) กรณีผู้เยาว์เป็นบุตรบุญธรรม ถือว่า ผู้รับบุตรบุญธรรม เป็นผู้แทนโดยชอบธรรม (บิดามารดาเดิมหมดอำนาจปกครอง)

หมายเหตุ การรับบุตรบุญธรรมจะเป็นไปโดยถูกต้องสมบูรณ์ตามกฎหมายจะต้องมีการจดทะเบียนรับบุตรบุญธรรมด้วย ลำพังเพียงศาลมีคำสั่งอนุญาตให้โจทก์สามารถจดทะเบียนรับเป็นบุตรบุญธรรมได้ ยังไม่ส่งผลให้โจทก์เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมและจะเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมตาม ป.วิ.อ. ม.๕ (๑) ไปได้ (ฎ.๕๙๑/๒๕๖๓)

๑.๑.๒) การดำเนินคดีอาญาของผู้เยาว์

(๑) ผู้เยาว์จะ “ฟ้องคดีอาญาหรือเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ” โดยลำพังตนเองไม่ได้ การที่จะฟ้องคดีและการที่จะขอเข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการ ต้องกระทำโดยผู้แทนโดยชอบธรรมตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ (ฎ.๑๑๒๓/๒๔๗๙, ฎ.๕๖๓/๒๕๑๗) ,แม้ผู้เยาว์ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม ก็ไม่สามารถยื่นฟ้องคดีอาญาหรือเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการตามมาตรา ๓๐ ได้ เช่นกัน (ฎ.๕๖๓/๒๕๑๗) ,และหากฝ่าฝืนศาลต้องสั่งให้แก้ไขตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๕๖ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ (ฎ.๖๔๗๙/๒๕๓๗) เว้นแต่ระหว่างการพิจารณาผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะแล้ว ก็ไม่มีความจำเป็นที่ศาลต้องสั่งแก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวอีก (ฎ.๗๒๓๘/๒๕๔๙)

(๒) แต่ถ้าไม่ใช่เรื่องฟ้องคดี เป็นเรื่อง “ผู้เยาว์ร้องทุกข์” ถ้าผู้เยาว์มีอายุและรู้ผิดชอบได้แล้ว ผู้เยาว์มีอำนาจร้องทุกข์เองได้โดยไม่ต้องให้ผู้แทนโดยชอบธรรมเป็นผู้จัดการแทน หรือต้องได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรมก่อนแต่อย่างใด (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔,๑๙๘๒/๒๔๙๔,๑๖๔๑/๒๕๑๔) และผู้เยาว์ยังสามารถกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้อีกด้วย

๑.๒) กรณีผู้ไร้ความสามารถ เป็นผู้เสียหาย

๑.๒.๑) ผู้มีอำนาจจัดการแทน คือ ผู้อนุบาล

(๑) คนวิกลจริตที่ศาลยังไม่ได้สั่ง ก็ถือเป็นผู้ไร้ความสามารถตามมาตรานี้ โดยมีผู้อนุบาลตามความเป็นจริง เป็นผู้อนุบาล และผู้อนุบาลต้องจัดการแทนผู้ไร้ความสามารถเท่านั้น ผู้ไร้ความสามารถจะจัดการเอง หรือมอบอำนาจให้ความยินยอมแก่บุคคลใดไปฟ้องคดีแทนตนก็ไม่ได้ (ฎ.๓๗๒๗/๒๕๖๑)

(๒) แต่ “คนเสมือนไร้ความสามารถเป็นผู้เสียหาย” ผู้พิทักษ์ไม่ใช่ผู้มีอำนาจจัดการแทน คนเสมือนไร้ความสามารถ ร้องทุกข์เองได้ ไม่ต้องขอความยินยอมจากผู้พิทักษ์ด้วย เนื่องจากไม่ใช่กรณีตาม ป.พ.พ. ม.๓๔ เลย แต่ถ้า ฟ้องคดี//เข้าร่วมเป็นโจทก์กับพนักงานอัยการได้ ผู้พิทักษ์ต้องให้ความยินยอมก่อนเนื่องจากเป็นกิจการตาม ป.พ.พ. ม.๓๔ (๑๐)

ข้อสังเกต ถ้าผู้พิทักษ์ฟ้องคดีอาญาแทนคนเสมือนไร้ความสามารถโดยคนเสมือนไร้ฯ ไม่ได้มอบอำนาจให้ฟ้องคดีอาญาแทน ถือเท่ากับว่าไม่มีอำนาจฟ้องไปเลย ไม่ใช่เรื่องต้องแก้ไขความบกพร่องในเรื่องความสามารถก่อน ศาลพิพากษายกฟ้องได้ทันที (ฎ.๕๗๒๐/๒๕๔๖)

๑.๓) กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕ (๑) ใช้กับกรณีที่ผู้เยาว์ ผู้ไร้ความสามรถ **“ยังคงมีชีวิตอยู่เท่านั้น”** หากผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถตายแล้ว ความเป็นผู้แทนโดยชอบธรรม ความเป็น

ผู้อนุบาลจะสิ้นสุดลงทันที จะไม่นำมาตรา ๕ (๑) มาใช้บังคับ (ส่วนถ้าความตายเป็นผลมาจากการกระทำความผิด ต้องไปพิจารณา ม.๕ (๒) ต่อไป)

๒) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้

๒.๑) การตายหรือการบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้ จะเกิดจากการกระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกาย ฐานฆ่าผู้อื่น ฐานกระทำโดยประมาทก็ได้ ไม่จำกัดเฉพาะต้องเป็นความผิดฐานทำร้ายร่างกายเท่านั้น ขอเพียงความผิดเหล่านั้นเป็นผลให้ผู้เสียหาย ตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้

๒.๒) คำว่า “ตาย” หมายถึงเฉพาะการตายโดยธรรมชาติเท่านั้น ไม่รวมการตายโดยศาลมีคำสั่งให้เป็นคนสาบสูญ ตาม ป.พ.พ.มาตรา ๖๒ ซึ่งเป็นเพียงการตายโดยผลทางกฎหมายเท่านั้น (ฎ.๑๐๙๑๕/๒๕๕๘)

๒.๓) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหายซึ่งถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ให้บุคคลดังต่อไปนี้เป็นผู้มีอำนาจจัดการแทน

๒.๓.๑) ผู้บุพการี ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยาย ทวด ของผู้เสียหาย ถือตามความเป็นจริง

๒.๓.๒) ผู้สืบสันดาน ได้แก่ ลูก หลาน เหลน ลื่อ ถือตามความเป็นจริง

๒.๓.๓) สามีหรือภรรยา ถือตามกฎหมาย กล่าวคือต้องเป็นสามีภรรยากันโดยชอบด้วยกฎหมาย

๒.๔) กฎหมายได้กำหนดตัวบุคคลที่จะมีอำนาจจัดการแทนไว้โดยเฉพาะอยู่แล้ว หากว่าเป็นบุคคลอื่นนอกเหนือจากนี้แล้ว ย่อมไม่อาจจะมาใช้อำนาจตามมาตรา ๕ (๒) นี้ได้ เช่น พี่ชายหรือพี่เขยไม่ใช่บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕ (๒) (ฎ.๕๙๑๗/๒๕๔๕, ฎ.๘๙๐/๒๔๙๕) มารดาบุญธรรม ไม่ถือว่าเป็นบุพการี (ฎ.๑๕๐๐/๒๕๕๘)

๒.๕) การถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้การตายตามมาตรา ๕ (๒) หมายถึงตายตามความเป็นจริง ไม่รวมกรณีถือว่าตายโดยผลของกฎหมายอันเนื่องมาจากศาลสั่งให้เป็นคนสาบสูญ (ฎ.๑๐๙๑๕/๒๕๕๘)

๒.๖) เมื่อผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงบาดเจ็บจนไม่สามารถจะจัดการเองได้ ต้องใช้วิธีการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓ (๒) ประกอบมาตรา ๕ (๒) การที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องขอเข้าร่วมเป็นโจทก์ด้วยตนเองโดยมีการพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือในใบแต่งทนายความ แม้จะมีพยานลงลายมือชื่อรับรอง ๒ คน ก็ถือไม่ได้ว่าผู้เสียหายพิมพ์ลายนิ้วหัวแม่มือด้วยตนเอง เนื่องจากผู้เสียหายไม่รู้สึกตัวและไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ (ฎ.๑๓๓๙/๒๕๕๗)

๓) บุคคลผู้มีอำนาจจัดการแทนกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้เสียหาย

ต้องให้ผู้มีอำนาจกระทำการแทนนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ดำเนินคดีแทน กรณีที่นิติบุคคลได้กำหนดเงื่อนไขอำนาจของผู้มีอำนาจกระทำการแทนในอันที่จะผูกพันนิติบุคคลนั้นไว้อย่างไร ก็ต้องมีการปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวนั้นด้วย (ฎ.๓๘๓๑/๒๕๓๒)

๒.๒.๓ ผู้แทนเฉพาะคดี (ป.วิ.อ.มาตรา ๖)

๑) เหตุในการร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดี เฉพาะในกรณีที่ผู้เยาว์ หรือคนวิกลจริต หรือผู้ไร้ความสามารถเป็นผู้เสียหาย และมีเหตุอย่างใดดังต่อไปนี้

๑.๑) ไม่มีผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาล หรือ

๑.๒) มี แต่ไม่สามารถกระทำการตามหน้าที่ได้ หรือ

๑.๓) รวมทั้งมีผลประโยชน์ขัดกัน

โดยญาติหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องร้องขอให้ศาลตั้ง “ผู้แทนเฉพาะคดี” เพื่อจัดการแทนผู้เสียหายดังกล่าว

๒) การขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา ๖ มีเพื่อแก้ปัญหาผู้มีอำนาจจัดการแทนตามมาตรา ๕ (๑) เท่านั้น

๓) กรณีการร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา ๖ จะต้องเป็นกรณีที่ “ผู้เสียหายยังมีชีวิตอยู่เท่านั้น”หากผู้เสียหายถึงแก่ความตายไปแล้ว ดังนี้ จะร้องขอตั้งผู้แทนเฉพาะคดีไม่ได้

ฎ.๑๖๒๕/๒๕๓๒ โจทก์ยื่นคำร้องขอให้ตั้งโจทก์เป็นผู้แทนเฉพาะคดีของ ต. และมีอำนาจฟ้องคดีแทน ต. เมื่อปรากฏว่า ต. ซึ่งโจทก์อ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตถึงแก่กรรมไปก่อนวันนัดไต่สวนคำร้องดังกล่าวแล้ว ศาลก็ไม่อาจตั้งโจทก์เป็นผู้แทนเฉพาะคดีของ ต. ได้ เพราะ ต. ไม่ใช่ผู้วิกลจริตดังที่โจทก์กล่าวอ้างอีกต่อไป

ฎ.๓๔๓๒/๒๕๓๖ การร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีตามมาตรา ๖ จะต้องปรากฏว่าโจทก์มีสภาพบุคคลเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาล แต่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งผู้ร้องอ้างว่าเป็นผู้วิกลจริตและไม่มีผู้อนุบาลได้ถึงแก่ความตาย ระหว่างไต่สวนคำร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดี สภาพบุคคลของโจทก์จึงสิ้นสุดลงไปแล้วก่อนที่ศาลจะมีคำสั่งตั้งผู้ร้องให้เป็นผู้แทนเฉพาะคดี ผู้ร้องจึงขอให้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ไม่ได้

อนึ่ง แม้ขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตาย ผู้ร้องขอเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ได้ยื่นคำฟ้องไว้ก่อนแล้วในนามของโจทก์ แต่ในขณะที่โจทก์ถึงแก่ความตาย ศาลยังไม่ได้ตั้งผู้ร้องเป็นผู้แทนเฉพาะคดีของโจทก์ จะถือว่าเป็นกรณีที่โจทก์ยื่นฟ้องแล้วตายลงตามมาตรา ๒๙ ไม่ได้

ข้อสังเกต ส่วนมาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า ถ้าผู้เสียหายที่ตายนั้นเป็นผู้วิกลจริต ซึ่งผู้แทนเฉพาะคดีได้ยื่นฟ้องแทนไว้แล้ว ผู้ฟ้องแทนนั้นจะว่าคดีต่อไปก็ได้นั้น หมายถึง กรณีที่ศาลได้ตั้งผู้แทนเฉพาะคดีของผู้เสียหายไว้แล้วก่อนที่ผู้เสียหายตาย หาได้หมายความรวมถึงกรณีนี้ซึ่งผู้เสียหายได้ตายไปเสียก่อนที่ศาลจะตั้งผู้แทนเฉพาะคดีด้วยไม่

๓. สิทธิต่างๆ ของผู้เสียหาย[๒๔]

๓.๑ สิทธิในการเริ่มต้นคดี

๓.๑.๑ สิทธิในการร้องทุกข์ ป.วิ.อ.มาตรา ๒(๗)

๓.๑.๒ สิทธิในการฟ้องคดีอาญาด้วยตนเอง ป.วิ.อ.มาตรา ๒๘(๒)

๓.๑.๓ สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญา ป.วิ.อ.มาตรา ๓๐

---

[๒๔] สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, คู่มือกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในคดีอาญา, พิมพ์ครั้งที่ ๑ , กรุงเทพฯ : บริษัท แอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๖๐, หน้า ๕๑.

๓.๑.๔ สิทธิในการฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา ป.วิ.อ.มาตรา ๔๐ หรือยื่นคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ป.วิ.อ.มาตรา ๔๔/๑

๓.๒ สิทธิในการระงับคดี

๓.๒.๑ สิทธิในการถอนร้องทุกข์ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๖

๓.๒.๒ สิทธิในการถอนฟ้องหรือถอนคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญา ป.วิ.อ. มาตรา ๓๕ ,๓๖

๓.๒.๓ สิทธิในการขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับพนักงานอัยการในคดีอาญา ป.วิ.อ. มาตรา ๓๐

๓.๒.๔ สิทธิในการถอนฟ้องคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา หรือถอนคำร้องขอค่าสินไหมทดแทนเข้าไปในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ป.วิ.อ. มาตรา ๓

๓.๒.๕ สิทธิในการยอมความในความผิดต่อส่วนตัว ป.วิ.อ. มาตรา ๓, มาตรา ๓๕

๓.๓ สิทธิอื่นๆ ในระหว่างดำเนินคดี

๓.๓.๑ สิทธิคัดค้านการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหา หรือจำเลยในกรณีที่ศาลรับฟ้องแล้ว ป.วิ.อ. มาตรา ๑๐๘/๒

๓.๓.๒ สิทธิที่จะไม่ต้องตอบคำถามโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งอาจทำให้ผู้เสียหายในฐานะพยานถูกฟ้องคดีอาญา ป.วิ.อ. มาตรา ๒๓๔

๓.๓.๓ สิทธิในการรับรู้ความคืบหน้าของคดีและผลของคำพิพากษา

๓.๓.๔ สิทธิขอให้จัดให้มีการยืนยันหรือชี้ตัวผู้กระทำผิดในสถานที่ที่เหมาะสมและมิให้ผู้เสียหายถูกมองเห็น ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ตรี

๓.๓.๕ สิทธิในการเข้าสู่กระบวนการไกล่เกลี่ยและประนอม ข้อพิพาทเพื่อเยียวยาค่าเสียหาย

๓.๓.๖ สิทธิในการจัดให้มีล่าม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓

๓.๓.๗ สิทธิในการขอคัดคำให้การของตนในชั้นสอบสวน หรือเอกสารประกอบคำให้การเมื่อพนักงานอัยการได้ยื่นฟ้องคดี ป.วิ.อ. มาตรา ๘

๓.๓.๘ อื่น ๆ

บทที่ ๔
การแจ้งความ การร้องทุกข์ และการกล่าวโทษ

การรับเรื่องราวร้องทุกข์หรือการแจ้งความเป็นขั้นตอนแรกในการนำคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่ออำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการในการนำตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษ ซึ่งผู้รับแจ้งความควรทราบเบื้องต้นก่อนว่า เรื่องที่ตนได้รับแจ้งความนั้น เป็นการแจ้งความแบบใด เพื่อที่จะได้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างถูกต้องตามกฎหมายต่อไป ทั้งนี้ ในการรับเรื่องดังกล่าวเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับเรื่อง เช่น ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนจะต้องทำการบันทึกเรื่องราวไว้ในสมุดรายงานต่างๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของเรื่องที่ผู้มาแจ้งความ โดยเจ้าหน้าที่จะดำเนินการบันทึกในลักษณะ ดังนี้

๑) การลงบันทึกในสมุดรายงานประจำวัน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน ข้อ ๒ ได้กำหนดให้บันทึกในสมุดรายงานประจำวันแยกตามแบบพิมพ์ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติจัดทำขึ้น ๔ ประเภท คือ

๑.๑) สมุดรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดี เพื่อยืนยันกับบันทึกการสอบสวนและบันทึกต่างๆ ในสำนวนของพนักงานสอบสวน

๑.๒) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน คือ สมุดที่ใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้แจ้งมีความประสงค์ที่จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง ตรวจสอบ

๑.๓) สมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งเอกสารหายเพื่อเป็นหลักฐานซึ่งไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

๑.๔) สมุดรายงานประจำวันธุรการ คือ สมุดที่ใช้บันทึกการรับแจ้งไว้เป็นหลักฐานในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจ เช่น การปฏิบัติหน้าที่เวรยาม การไปและกลับจากการตรวจท้องที่ การลงทัณฑ์ทางวินัย การเลี้ยงอาหารผู้ต้องหา การเก็บรักษาของหลวง เป็นต้น

๒) การลงบันทึกในระบบอิเล็กทรอนิกส์ ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ข้อ ๖ และ ๗ แบ่งเป็น ๔ ประเภท คือ

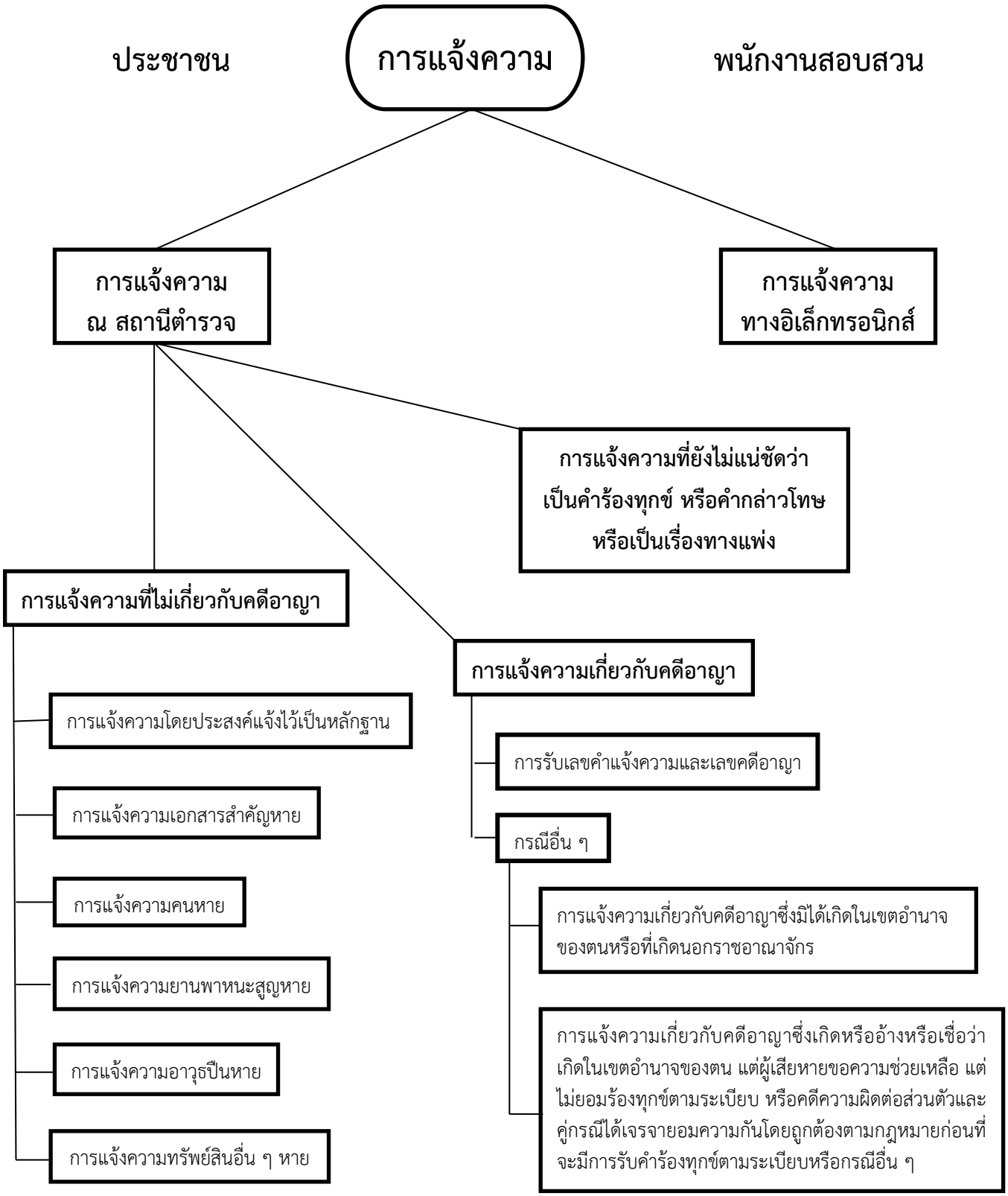
๒.๑) รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคดีอาญา ใช้บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีอาญา และรวมถึงการดำเนินการอื่นทั้งหลายของตำรวจ เพื่อใช้ยืนยันกับบันทึกการสอบสวนและบันทึกต่าง ๆ ในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๒.๒) รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคดีจราจร ใช้บันทึกเกี่ยวกับการดำเนินการของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีจราจร และรวมถึงการดำเนินการอื่นทั้งหลายของตำรวจ เพื่อใช้ยืนยันกับบันทึกการสอบสวนและบันทึกต่าง ๆ ในสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๒.๓) รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน ใช้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องราวต่างๆ ที่ผู้แจ้งความมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง ตรวจสอบ

๒.๔) รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเอกสารหาย ใช้บันทึกการรับแจ้งเอกสารหายเพื่อเป็นหลักฐานซึ่งอาจเกี่ยวหรือไม่เกี่ยวกับคดีอาญา ปัจจุบันนี้ ผู้บันทึกจะต้องดำเนินการลงบันทึกในระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลัก แต่หากเกิดเหตุขัดข้อง เช่น กระแสไฟฟ้าดับ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ชำรุด เป็นต้น ก็จะบันทึกคำแจ้งความทั้งหลายในสมุดรายงานประจำวันตามที่กำหนดไว้ข้างต้น

ส่วนวิธีการบันทึกหรือการเขียนรายงานประจำวันจะได้กล่าวในบทถัดไป

ประชาชน
การแจ้งความ
พนักงานสอบสวน
การแจ้งความ ณ สถานีตำรวจ
การแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์
การแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง
การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา
การแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญา
การแจ้งความโดยประสงค์แจ้งไว้เป็นหลักฐาน
การแจ้งความเอกสารสำคัญหาย
การแจ้งความคนหาย
การแจ้งความยานพาหนะสูญหาย
การแจ้งความอาวุธปืนหาย
การแจ้งความทรัพย์สินอื่น ๆ หาย
การรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา
กรณีอื่น ๆ
การแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร
การแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตน แต่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือคดีความผิดต่อส่วนตัวและคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบหรือกรณีอื่น ๆ

๑. การแจ้งความ

การแจ้งความเป็นกรณีที่เมื่อประชาชนซึ่งอาจเป็นผู้เสียหายหรือไม่ใช่ผู้เสียหายประสบเหตุบางประการแล้วจึงมาแจ้งข้อเท็จจริงต่อเจ้าพนักงานหรือโดยทั่วไปแล้วคือตำรวจ ณ สถานีตำรวจ ซึ่งการแจ้งความนี้อาจจะไม่ใช่กรณีการร้องทุกข์หรือการกล่าวโทษก็ได้ ดังนั้น ผู้รับแจ้งข้อความดังกล่าวจึงต้องพิจารณาว่าเรื่องที่ประชาชนมาแจ้งเป็นกรณีใด เพื่อจะได้ดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไปได้อย่างถูกต้อง แบ่งเป็นกรณีได้ดังต่อไปนี้

๑.๑ การแจ้งความ ณ สถานีตำรวจ

๑.๑.๑ การแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา

พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการบันทึกแจ้งความ เช่น ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ต้องดำเนินการตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๒ “เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญา และผู้แจ้งมีความประสงค์จะแจ้งไว้เป็นหลักฐานเพื่อประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบ ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้องบันทึกคำแจ้งความนั้นในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน ส่วนการแจ้งเอกสารหาย ให้บันทึกไว้ในรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหาย” ประกอบกับระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ฉบับลง ๙ เม.ย. ๖๔ ดังนั้น กรณีของการแจ้งความที่ไม่เกี่ยวกับคดีอาญาจึงแบ่งเป็นกรณีได้ดังต่อไปนี้

๑) กรณีการแจ้งความโดยประสงค์แจ้งไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น

๑.๑) ผู้แจ้ง คือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้นั้น ซึ่งต้องมีหนังสือมอบอำนาจประกอบด้วย

๑.๒) เรื่องที่แจ้ง อาจเป็นเรื่องอะไรก็ได้ แต่วัตถุประสงค์หลักของผู้แจ้ง คือ แจ้งเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบ ว่ามีเรื่องราวนั้นเกิดขึ้นจริง และขอให้ตำรวจบันทึกไว้เป็นหลักฐานว่า หากเกิดเหตุใด ๆ สามารถนำบันทึกนี้ไปอ้างอิงเรื่องที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ ผู้แจ้งต้องไม่ได้ประสงค์ที่จะดำเนินการทางคดีกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น การขอให้ลงบันทึกประจำวันสลากกินแบ่งรัฐบาลที่ถูกรางวัล ยืนยันสถานะบุคคลเพื่อประกอบการทำนิติกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

๑.๓) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน

๒) กรณีการแจ้งความเอกสารสำคัญหาย

๒.๑) ผู้แจ้ง คือ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้นั้น ซึ่งต้องมีหนังสือมอบอำนาจประกอบด้วย

๒.๒) เรื่องที่แจ้ง เอกสารสำคัญซึ่งอาจเป็นเอกสารราชการหรือไม่ก็ได้หาย เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สมุดบัญชีธนาคาร สลากออมสิน ใบคู่มือการจดทะเบียนรถ ตั๋วจำนำ ใบอนุญาตขับขี่รถยนต์แบบสาธารณะ โฉนดที่ดิน เป็นต้น ทั้งนี้ เอกสารดังต่อไปนี้ไม่ต้องแจ้งความกับตำรวจก็ได้ ผู้แจ้งสามารถไปดำเนินการทำเอกสารใหม่ได้ ณ หน่วยงานนั้น ๆ ได้แก่ ทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน บัตรประจำตัวผู้เสียภาษี แผ่นป้ายทะเบียนรถ ใบอนุญาตขับขี่ บัตรประกันสังคม[๒๕]

---

[๒๕] Innnews. (๒๐๒๑). เอกสารหาย แบบไหนไม่ต้องแจ้ง แบบไหนแจ้ง แถมเดี๋ยวนี้แจ้งออนไลน์ได้นะ. สืบค้นเมื่อวัน ๑๔ มกราคม ๒๕๖๖. จากเว็บไซต์ : https://www.innnews.co.th/lifestyle/news_๑๖๑๙๕๗/

๒.๓) การดำเนินการ หลังจากที่มีการแจ้งความ พนักงานสอบสวนจะตรวจสอบว่าเรื่องดังกล่าวเป็นจริงหรือไม่แล้วลงบันทึกรายงานประจำวัน จากนั้นพนักงานสอบสวนจะออกหลักฐานการแจ้งความเอกสารหาย เพื่อให้ผู้แจ้งนำไปยังหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องสำหรับดำเนินการต่อไป

๒.๔) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเอกสารหายหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเอกสารหาย

๓) กรณีการแจ้งความคนหาย

๓.๑) ผู้แจ้ง คือ ผู้ปกครอง ญาติหรือผู้เกี่ยวข้องกับคนหายหรือพลัดหลง สามารถแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนในทันทีโดยไม่ต้องรอให้ถึง ๒๔ ชั่วโมง

๓.๒) เรื่องที่แจ้ง แจ้งว่ามีคนหายหรือพลัดหลง

๓.๓) หลักฐานที่ผู้แจ้งควรนำมา

๓.๓.๑) บัตรประจำตัวประชาชนคนหายหรือสำเนา

๓.๓.๒) สำเนาทะเบียนบ้านคนหาย

๓.๓.๓) ภาพถ่ายปัจจุบันของคนหาย

๓.๓.๔) ใบสำคัญทางราชการ เช่น สูติบัตร ใบสำคัญทหาร (ใบกองเกิน ใบกองหนุน) เป็นต้น

๓.๔) การดำเนินการ

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๓ การดำเนินการเกี่ยวกับคนหายพลัดหลง และได้คืน

๓.๔.๑) เมื่อมีผู้มาแจ้งความเกี่ยวกับคนหายหรือพลัดหลงซึ่งเป็นกรณีที่ไม่เกี่ยวกับการกระทำความผิดทางอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับแจ้งความรีบรับแจ้งลงรายงานประจำวันจดตำหนิรูปพรรณ กรอกข้อความลงในรายงานแบบแจ้งรูปพรรณคนหาย วท.๑๒/๑ - ต.๓๒๖ พร้อมซักถามสาเหตุการหายให้ได้ความละเอียดชัดเจน

๓.๔.๒) รีบแจ้งเหตุไปยังหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและสตรี พร้อมประกาศทางสื่อสารมวลชน

๓.๔.๓) ส่งรายงานตำหนิรูปพรรณคนหาย วท.๑๒/๑ - ต.๓๒๖ พร้อมด้วยรูปถ่ายที่ผู้มาแจ้งนำมา ส่งไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อประกาศสืบหาโดยเร็วและเก็บรวมเรื่องไว้ที่หน่วยรับแจ้ง

๓.๔.๔) ประกาศสืบหาคนหายทุกฉบับที่ได้มีการประกาศสืบหาตัวนั้น ให้หัวหน้าหน่วยที่ได้รับประกาศ แจ้งให้ตำรวจในปกครองทราบ แล้วปิดประกาศไว้ที่หน่วยงานหรือตู้ยาม ตลอดจนที่สาธารณะหรือที่ชุมชน เช่น สถานีรับส่งผู้โดยสารหรือเรือ เป็นต้น

๓.๔.๕) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมายให้ตำรวจคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบในการสืบสวนติดตามตัวคนหาย โดยให้ไปทำความรู้จักกับบ้านของผู้แจ้งหรือผู้ปกครองของคนหายและเยี่ยมเยียนเป็นระยะๆ

๓.๔.๖) ระหว่างที่สถานีตำรวจต่าง ๆ รับแจ้งคนหายไว้นั้น ให้กำชับผู้แจ้งด้วยว่าหากได้ตัวคนหายคืนเมื่อใด ให้รีบแจ้งถอนคืนโดยเร็ว และเมื่อได้รับแจ้งถอนคืนแล้ว ให้สถานีตำรวจที่รับแจ้งทำการรายงานแจ้งผลการได้ตัวคืนตามแบบ วท.๑๒/๒ - ต.๓๒๖ ไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรเพื่อถอนประกาศสืบหาและระงับการสืบหา

๓.๔.๗) ให้ดำเนินการตามระเบียบคำสั่งที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการไว้

๓.๕) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน

๔) การแจ้งความยานพาหนะหาย

๔.๑) ผู้แจ้ง คือ เจ้าของยานพาหนะนั้นหรือผู้รับมอบอำนาจซึ่งต้องมีหนังสือมอบอำนาจประกอบด้วย กรณีเป็นตัวแทนห้างร้านหรือบริษัทต้องมีหนังสือรับรองบริษัทแนบมาด้วย

๔.๒) เรื่องที่แจ้ง แจ้งว่ายานพาหนะที่สูญหาย เช่น รถยนต์ รถจักรยานยนต์ เรือ เป็นต้น

๔.๓) หลักฐาน

๔.๓.๑) ใบทะเบียนหรือสำเนารถยนต์ รถจักรยานยนต์ หรือพาหนะอื่นๆ ที่หาย

๔.๓.๒) ใบรับเงินหรือสัญญาซื้อขาย (ถ้ามี)

๔.๓.๓) หนังสือคู่มือประจำตัวรถที่ทางบริษัทหรือห้างร้านออกให้ (ถ้ามี)

๔.๓.๔) ภาพถ่ายยานพาหนะที่หายไป (ถ้ามี)

๔.๔) การดำเนินการ

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒ การออกตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายและได้คืน

๔.๔.๑) พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบว่ากรณีที่ทรัพย์สินหายนั้นมิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้งหรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

๔.๔.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายทุกชนิดให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่าเป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ เมื่อไปพบทรัพย์นั้น และในกรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้น ๆ แนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเขียนรูปภาพสิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

ตัวอย่าง

การจดตำหนิรูปพรรณเรือ ผู้จดควรบันทึกให้ทราบว่าเป็นเรือชนิดใด กว้างยาวเท่าใด บรรทุกของหรือคนเท่าใด มีตำหนิสำคัญเช่น รอยแตก ชื่อเรือ สี ลักษณะของโซ่ร้อยมีขนาดความยาวเท่าใด การจดเลขทะเบียนให้เขียนตัวอักษรกำกับเลขทะเบียนด้วย

๔.๔.๓) หากทรัพย์ที่แจ้งความหายได้กลับคืนมาทั้งหมดหรือบางส่วนให้ใช้แบบรูปพรรณชนิดเดียวกันกับที่ลงในครั้งก่อน กรอกรายการรูปพรรณที่ได้สิ่งคืนด้วย

๔.๕) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน

๕) การแจ้งความอาวุธปืนหาย

๕.๑) ผู้แจ้ง คือ เจ้าของอาวุธปืนหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้นั้น ซึ่งต้องมีหนังสือมอบอำนาจประกอบด้วย

๕.๒) เรื่องที่แจ้ง แจ้งว่าอาวุธปืนหาย

๕.๓) หลักฐาน

๕.๓.๑) ทะเบียนใบอนุญาตให้มีและใช้อาวุธปืน (แบบ ป.๔)

๕.๓.๒) ใบเสร็จรับเงินที่บริษัทห้างร้านขายปืนออกให้ (ถ้ามี)

๕.๓.๓) ภาพถ่ายอาวุธปืนที่หาย (ถ้ามี)

๕.๔) การดำเนินการ

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒ การออกตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายและได้คืน

๕.๔.๑) พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบว่ากรณีที่ทรัพย์สินหายนั้น มิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้งหรือได้ทราบการถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

๕.๔.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่าเป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ เมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น กรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน เช่น อาวุธปืน ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้นแนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอ ก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเขียนรูปภาพสิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้

๕.๔.๓) การจดตำหนิรูปพรรณอาวุธปืน ต้องให้ทราบเครื่องหมายและตำหนิสำคัญตามใบอนุญาต ชนิดปืนเป็นชนิดใด ใช้กระสุนกี่นัด ปืนสั้นหรือยาว ขนาดเท่าใด เลขหมายที่จดตรงไหน เท่าใด ด้ามปืนเป็นอย่างไร

๕.๔.๔) หากทรัพย์ที่แจ้งความหายได้กลับคืนมาทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ใช้แบบรูปพรรณชนิดเดียวกันกับที่ลงในครั้งก่อน กรอกรายการรูปพรรณที่ได้สิ่งคืนด้วย

๕.๕) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน

๖) การแจ้งความทรัพย์สินอื่น ๆ หาย

๖.๑) ผู้แจ้ง คือ เจ้าของทรัพย์สินหายหรือผู้รับมอบอำนาจจากผู้นั้น ซึ่งต้องมีหนังสือมอบอำนาจประกอบด้วย

๖.๒) เรื่องที่แจ้ง แจ้งว่าทรัพย์สินหายอาจเป็นทรัพย์ที่มีมูลค่า เช่น สร้อย แหวนนาฬิกา กระเป๋าสตางค์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ สัตว์พาหนะ เป็นต้น

๖.๓) หลักฐาน ขึ้นอยู่กับประเภทหรือชนิดของทรัพย์ชนิดนั้น ๆ เช่น

๖.๓.๑) ใบเสร็จรับเงินหรือหลักฐานการซื้อขายทรัพย์สินนั้น ๆ

๖.๓.๒) รูปพรรณทรัพย์สิน เช่น หมายเลขที่ระบุในตัวทรัพย์

๖.๓.๔) เอกสารสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์ เช่น ตั๋วรูปพรรณสัตว์

๖.๓.๕) ภาพถ่ายทรัพย์สิน (ถ้ามี)

๖.๔) การดำเนินการ

พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒ การออกตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายและได้คืน

๖.๔.๑) พนักงานสอบสวนจะต้องตรวจสอบว่ากรณีที่ทรัพย์สินหายนั้นมิใช่เนื่องจากการกระทำความผิดทางอาญา เช่น ลืมทิ้งไว้หรือตกหล่นระหว่างเดินทาง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่ได้รับแจ้งรายงานด้วยแบบรูปพรรณของหายและได้คืน แบบ วท.๑๑ - ต.๓๒๕ การออกแบบตำหนิรูปพรรณให้ส่งจากสถานีตำรวจหรือหน่วยงานเจ้าของคดีภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมงนับตั้งแต่เวลาที่ได้รับแจ้งหรือได้ทราบ การถูกประทุษร้ายหรือหายสุดแต่จะได้รับทราบอย่างใดก่อน

๖.๔.๒) การจดตำหนิรูปพรรณทรัพย์หายให้จดให้ละเอียดพอที่จะให้บุคคลซึ่งมิใช่เจ้าของวินิจฉัยได้ว่าเป็นทรัพย์ที่หายไปใช่หรือไม่ เมื่อได้ไปพบทรัพย์นั้น กรณีที่ทรัพย์หายเป็นทรัพย์ที่ต้องจดทะเบียน ให้คัดสำเนาทรัพย์นั้นแนบไปพร้อมกับตำหนิรูปพรรณ ถ้าเห็นว่าเท่าที่จดรูปพรรณไว้ยังไม่ชัดเจนพอก็ต้องสอบถามถึงตำหนิสำคัญของสิ่งนั้นให้ชัดเจนยิ่งขึ้น อาจเขียนรูปภาพสิ่งของหายประกอบไว้ด้วยก็ได้ การจดน้ำหนักเงิน ทอง นาคหรือโลหะอย่างอื่น ให้จดเป็นมาตราเมตริก น้ำหนัก ๑ บาทเท่ากับ ๑๕ กรัม น้ำหนักของเพชรให้จดเป็นกะรัต

๖.๔.๓) หากทรัพย์ที่แจ้งความหายได้กลับคืนมาทั้งหมดหรือบางส่วน ให้ใช้แบบรูปพรรณชนิดเดียวกันกับที่ลงในครั้งก่อน กรอกรายการรูปพรรณที่ได้ส่งคืนด้วย

ตัวอย่าง

การจดตำหนิรูปพรรณแหวน ผู้จดควรบันทึกให้ทราบว่าเรือนแหวนทำเป็นเรือนชนิดใด ทำด้วยโลหะอะไร รูปพรรณแหวน กลม รี อย่างไร ประดับด้วยเพชรลูกหรือเพชรซีก น้ำเพชรสีอะไร เพชรมีลักษณะกลมหรือยาวรี มีรอยแตกร้าวหรือไม่ เม็ดเดียวหรือหลายๆ เม็ด เม็ดละกี่กะรัต ประดับด้วยอัญมณีอื่น ๆ เช่น พลอยหรือทับทิมหรือไม่ เป็นชนิดใด รูปร่างอย่างไร มีน้ำสีอย่างไร มีรอยแตกร้าวหรือไม่

การจดตำหนิรูปพรรณนาฬิกา ผู้จดควรบันทึกให้ทราบว่าตัวเรือนทำด้วยอะไร มีขนาดเท่าใด ตัวเรือนมีลวดลายหรือเกลี้ยงลงยาหรือฝังเพชรที่ใดบ้าง เครื่องชนิดใด ถ้าเรือนทองเป็นทองหนักกี่กรัม ยี่ห้ออะไร หมายเลขประจำเรือนนาฬิกาอยู่ตรงไหน มีรอยบุบหรือรอยขีดข่วนที่ใด เป็นชนิดฝาปิดหรือเปิด ถ้าเป็นชนิดฝาเปิดกระจกเป็นวงเล็กบอกชั่วโมงข้างนอกและข้างในฝาประการใด

การจดตำหนิรูปพรรณสัตว์พาหนะ ผู้จดควรบันทึกให้ทราบชนิดของสัตว์ เช่น ช้าง ม้า โค ลักษณะของตา ตาบอด ตาเหล่หรือไม่ มีเขาหรือไม่ ลักษณะใบหู หูตั้งหรือยาว ลักษณะหางสั้นหรือยาว สีของสัตว์ ดำ แดง ขนาดความสูง มีขวัญหรือลักษณะพิเศษอื่น ๆ หรือไม่ ถ้ามีแบบพิมพ์รูปสัตว์พาหนะให้ทำเครื่องหมายขวัญลงในแบบพิมพ์รูปพรรณสัตว์ด้วย

๖.๕) การบันทึก พนักงานสอบสวนจะบันทึกในสมุดรายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐานหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์รับแจ้งเป็นหลักฐาน

๑.๑.๒ การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา

เมื่อเบื้องต้น พนักงานสอบสวนแน่ใจว่าเรื่องที่ผู้มาแจ้งความเป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีอาญา พนักงานสอบสวนต้องดำเนินการตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ซึ่งได้วางแนวทางปฏิบัติไว้ในบทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๓ “เมื่อมีผู้มาแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญา ให้พนักงานสอบสวนทุกนายพึงระลึกอยู่เสมอว่า ผู้เสียหายอาจร้องทุกข์ หรือผู้กล่าวโทษอาจกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนได้ และพนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องรับคำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษตามกฎหมาย ไม่ว่าเหตุจะเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดภายในเขตอำนาจการสอบสวนของตนหรือไม่ก็ตาม ห้ามปฏิเสธว่าเหตุมิได้เกิดในเขตอำนาจของตน...” ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องรับแจ้งความที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับคดีอาญาเสมอ มิฉะนั้นแล้วพนักงานสอบสวนผู้นั้นอาจมีความผิดฐานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๕๗ (ฎ. ๗๖๓๐/๒๕๔๙)

๑) ผู้แจ้ง คือ ผู้เสียหาย ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ผู้กล่าวโทษ ประชาชนทั่วไป

๒) เรื่องที่แจ้ง ความผิดตาม ป.อ. หรือที่มีโทษทางอาญา

๓) หลักฐาน ขึ้นอยู่กับเรื่องที่ผู้แจ้งต้องการแจ้งความ

๔) การดำเนินการ

เมื่อพนักงานสอบสวนพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นคำร้องทุกข์เกี่ยวกับคดีอาญา ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีหรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคดีอาญา หรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคดีจราจร และเริ่มทำสำนวนการสอบสวนโดยไม่ชักช้า

๕) การรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา

ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๒๘ ก.ย. ๖๕ ซึ่งมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ มกราคม ๒๕๖๖ เป็นต้นไป กำหนดขั้นตอนการรับแจ้งความซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ระเบียบนี้ได้ให้นิยามคำว่า “เลขคำแจ้งความ” หมายความว่า ลำดับการรับคำแจ้งความของผู้แจ้งความที่เกี่ยวกับเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งผู้แจ้งความอ้างว่าได้มีการกระทำความผิดอาญาเกิดขึ้น และ “เลขคดีอาญา” หมายความว่า ลำดับการรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ เมื่อการสืบสวนสอบสวนปรากฏว่ามีมูลความผิดทางอาญาเกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า การรับเลขคำแจ้งความจะเกิดขึ้นก่อนการรับเลขคดีอาญาเสมอ โดยที่ผู้รับแจ้งความอาจจะยังไม่ต้องพิจารณาในทันทีว่าข้อความที่ผู้มาแจ้งความนั้นเป็นเรื่องของคดีอาญาหรือไม่ จนกว่าจะได้มีการสอบสวนเบื้องต้นหรือเห็นได้ว่าเรื่องที่แจ้งนั้นมีมูลความผิดอาญา พนักงานสอบสวนจึงจะดำเนินการรับเป็นเลขคดีอาญา ตามข้อ ๔ ของระเบียบ ซึ่งมีขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

๕.๑) การรับเลขคำแจ้งความ

๕.๑.๑) เมื่อมีผู้มาแจ้งความ ให้ผู้รับแจ้งความรับเลขคำแจ้งความในสมุดบันทึกคำแจ้งความโดยทันที

๕.๑.๒) ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนผู้แจ้งความ และพยานที่ผู้แจ้งความอ้างถึงหรือพยานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินการอื่นทั้งหลายในการรวบรวมพยานหลักฐาน

๕.๒) การรับเลขคดีอาญา

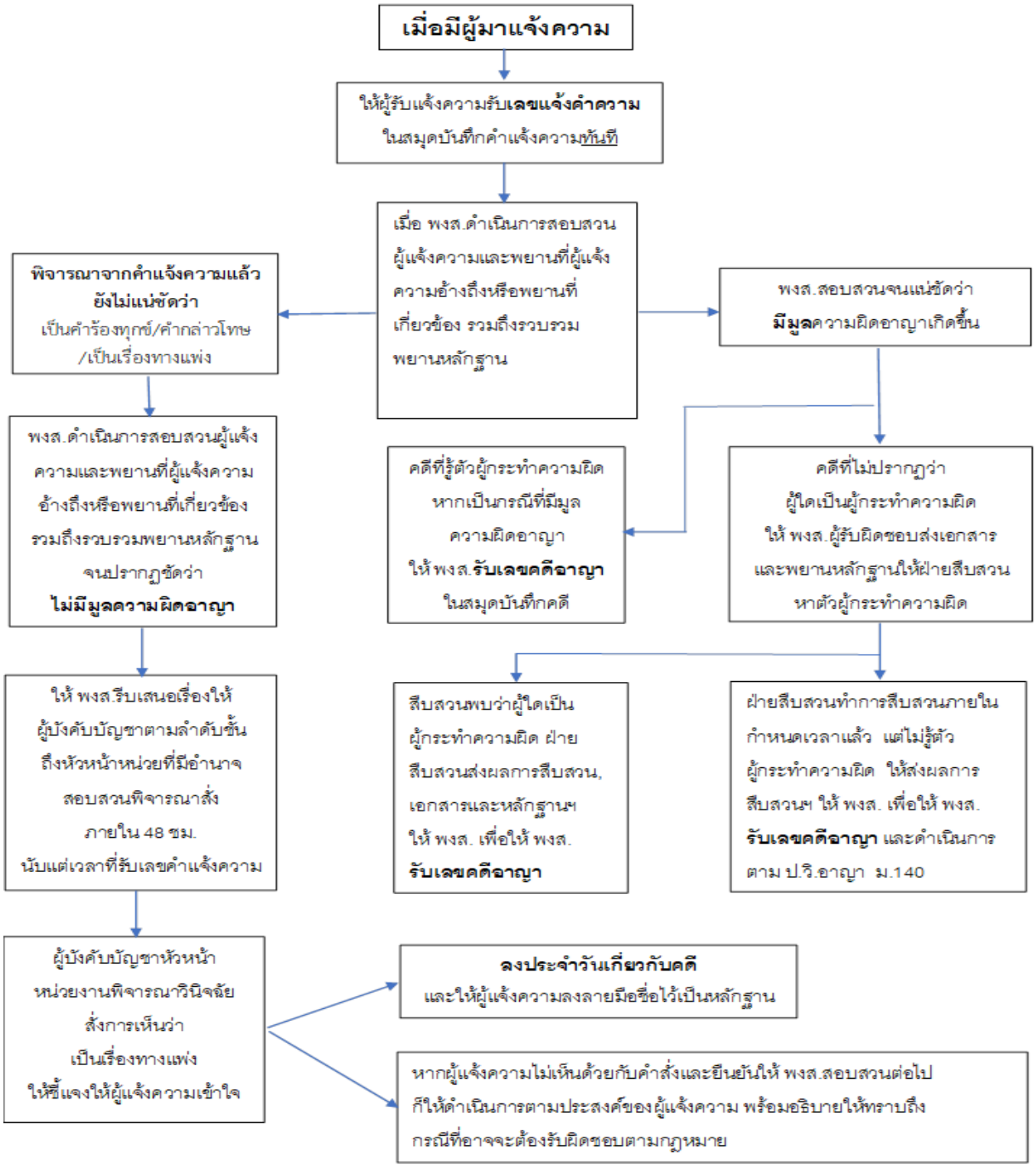
๕.๒.๑) คดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญา

๕.๒.๒) คดีที่ไม่ปรากฏตัวผู้กระทำความผิด หากเป็นกรณีที่มีมูลความผิดอาญา ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณาส่งเรื่องให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวน ทำการสืบสวนหาตัวผู้กระทำความผิด และเมื่อทำการสืบสวนแล้วให้ดำเนินการ ดังนี้

(๑) กรณีสืบสวนจนทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนส่งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี และทำการสอบสวนตามที่กฎหมายบัญญัติ

(๒) กรณีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนได้ทำการสืบสวนตามระยะเวลาที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แต่ไม่รู้ตัวผู้กระทำความผิด ให้ส่งผลสืบสวนรวมทั้งเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการสืบสวนให้กับพนักงานสอบสวน เพื่อให้พนักงานสอบสวนรับเลขคดีอาญา แล้วดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐

ขั้นตอนการรับแจ้งความตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕

๖) การแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาในกรณีอื่น ๆ ให้ดำเนินการดังนี้

๖.๑) กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร กล่าวคือ ผู้แจ้งความได้แจ้งความ ณ ท้องที่อื่นซึ่งไม่ใช่ท้องที่ที่ความผิดเกิด (ท้องที่เกิดเหตุ)

๖.๑.๑) คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง ให้พนักงานสอบสวนรับแจ้งความโดยลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้ (ผู้รับแจ้งความควรบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับ

สถานที่ที่เกิดเหตุให้ชัดเจน) จากนั้น ให้ส่งเรื่องไปยังพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่รับผิดชอบเพื่อดำเนินการสอบสวนต่อไป

๖.๑.๒) ประกาศ สทส. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๓๑ มี.ค. ๖๕ ส่วนที่ ๓ วิธีการส่งและรับ รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ ๑๗ - ๑๘ เมื่อพนักงานสอบสวนได้บันทึกข้อมูลรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ ความผิดอาญานอกเขตอำนาจสอบสวนแล้ว ให้ส่งรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์คดีอาญา หรือรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์คดีจราจร แล้วแต่กรณี เพื่อให้ข้อมูลดังกล่าวเข้าสู่ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) อัตโนมัติ

๖.๒) กรณีการแจ้งความที่เกี่ยวกับคดีอาญาซึ่งเกิดหรืออ้างหรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตน แต่ผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตามระเบียบ หรือคดีความผิดต่อส่วนตัวและคู่กรณีได้เจรจายอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายก่อนที่จะมีการรับคำร้องทุกข์ตามระเบียบหรือกรณีอื่น ๆ

๖.๒.๑) คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ ข้อ ๑.๑.๓.๒ พนักงานสอบสวนไม่ต้องทำสำนวนการสอบสวนแต่ให้บันทึกลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการรับแจ้งความไว้ในสมุดสารบบการรับแจ้งความเกี่ยวกับคดีอาญาโดยไม่สอบสวน (แบบ ส ๕๖ – ๗๔)

๖.๒.๒) ประกาศ สทส. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๓๑ ม.ค. ๖๕ ส่วนที่ ๓ วิธีการส่งและรับรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ข้อ ๑๗ – ๑๘ หากเป็นเรื่องที่มิได้เกิดในเขตอำนาจการสอบสวนของตน ให้ส่งเรื่องไปยัง สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนผ่านระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) โดยเร็ว

๑.๑.๓ การแจ้งความที่ยังไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษหรือเป็นเรื่องทางแพ่ง

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๒๘ ก.ย. ๖๕ ข้อ ๕ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

๑) เมื่อมีผู้มาแจ้งความ พนักงานสอบสวนเห็นว่ายังไม่แน่ชัดว่าเป็นคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ หรือเป็นเรื่องทางแพ่ง ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนผู้แจ้งความ และพยานที่ผู้แจ้งความอ้างถึง หรือพยานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการดำเนินการอื่นทั้งหลายในการรวบรวมพยานหลักฐานจนปรากฏชัด

๒) เมื่อพนักงานสอบสวนสอบสวนจนได้ความแล้วว่าไม่มีมูลความผิดอาญาเกิดขึ้น ให้รีบเสนอเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นถึงหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่รับเลขคำแจ้งความ

๒.๑) กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องทางแพ่ง

๒.๑.๑) ให้พนักงานสอบสวนชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้แจ้งความทราบและลงประจำวันเกี่ยวกับคดี พร้อมให้ผู้แจ้งความลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

ส่วนการทำสำนวนคดี พนักงานสอบสวนจะสรุปสำนวนทำความเห็นสั่งไม่ฟ้องส่งไปพร้อมกับสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ส่วนสำเนาสำนวนเก็บไว้ที่ห้องธุรการคดี

๒.๒.๒) หากผู้แจ้งความไม่เห็นด้วยกับคำสั่งดังกล่าว และยืนยันจะให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไป ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามความประสงค์ของผู้แจ้งความ พร้อมอธิบายให้ทราบถึงกรณีที่อาจจะต้องรับผิดตามกฎหมายด้วย ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามข้อ ๔ (๑) หรือข้อ ๔ (๒)

ของระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๒๘ ก.ย.๖๕ ซึ่งได้อธิบายไว้แล้วในข้อ ๕) ข้างต้น

๒.๒) กรณีผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานพิจารณาวินิจฉัยสั่งการแล้วเห็นว่าเป็นเรื่องที่มีมูลความผิดทางอาญา ไม่ว่าจะเป็นความผิดอาญาแผ่นดินหรือความผิดต่อส่วนตัว

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามข้อ ๔ ของระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ฉบับลง ๒๘ ก.ย. ๖๕

๑.๒ การแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ฉบับลง ๒๔ ส.ค. ๖๔ มีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการตาม ป.วิ.อ. หรือการดำเนินการอื่นใดอันเป็นการให้บริการหรืออำนวยความสะดวกแก่ประชาชน สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการดำเนินชีวิตตามวิถีใหม่ในสังคมปัจจุบัน แต่เดิมเจ้าหน้าที่ตำรวจใช้วิธีรับแจ้งความทางเอกสาร ทำให้อาจจะมีปัญหาในการสืบค้นหรือการเก็บรักษาได้ การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการรับแจ้งความจึงถือได้ว่าเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนได้ดียิ่งขึ้น และทำให้การรับแจ้งความของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นระบบและทันสมัย ระเบียบฉบับนี้มีผลใช้บังคับในวันถัดจากวันประกาศ กล่าวคือ มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๔ เป็นต้นไป

๑.๒.๑ ระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์

ระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ หมายความว่า ระบบการรับแจ้งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรองรับการดำเนินการดังนี้

๑) การนัดหมายแจ้งความล่วงหน้า

๒) การให้คำปรึกษาทางกฎหมาย

๓) การรับแจ้งเป็นหลักฐาน

๔) เอกสารหายในกรณีที่ไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ.

๕) การรับแจ้งความอื่นตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด

๑.๒.๒ ข้อจำกัดการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์กรณีรับแจ้งเป็นหลักฐาน หรือเอกสารหายในกรณีที่ไม่ต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ.

ผู้แจ้งความจะใช้วิธีแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ได้เฉพาะกรณีที่ผู้แจ้งความประสงค์จะนำเอกสารการรับแจ้งไปใช้เป็นหลักฐานในการประกอบการยืนยัน รับรอง หรือตรวจสอบ เท่านั้น

เมื่อผู้รับแจ้งความทำการบันทึกคำแจ้งความลงในรายงานประจำวันเรียบร้อยแล้ว ให้ผู้รับแจ้งความตรวจสอบความถูกต้อง หากเห็นว่าถูกต้องครบถ้วน ให้ลงลายมือชื่อหรือลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ท้ายข้อความ และส่งข้อมูลดังกล่าวผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์กลับไปยังผู้แจ้งความ ภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ได้รับแจ้งความ เมื่อผู้แจ้งความได้รับข้อมูลดังกล่าวและตกลงยอมรับข้อมูลนั้นในระบบแล้ว ถือเป็นการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ ตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ มีผลทำให้เป็นการแจ้งความที่สมบูรณ์เช่นเดียวกับการแจ้งความที่ สน./สภ.

๑.๒.๓ หากผู้รับแจ้งความเห็นว่าเรื่องที่แจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เป็นความผิดคดีอาญา

ให้แนะนำผู้แจ้งความมาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษที่ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป เว้นแต่เป็นความผิดต่อส่วนตัวซึ่งผู้แจ้งความไม่ประสงค์จะร้องทุกข์

๑.๒.๔ การพิสูจน์และยืนยันตัวตน

กรณีผู้ที่ประสงค์จะแจ้งความผ่านทางระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ของ ตร. จะต้องพิสูจน์และยืนยันตัวตน ตามวิธีการที่ สทส.ตร. กำหนด ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์

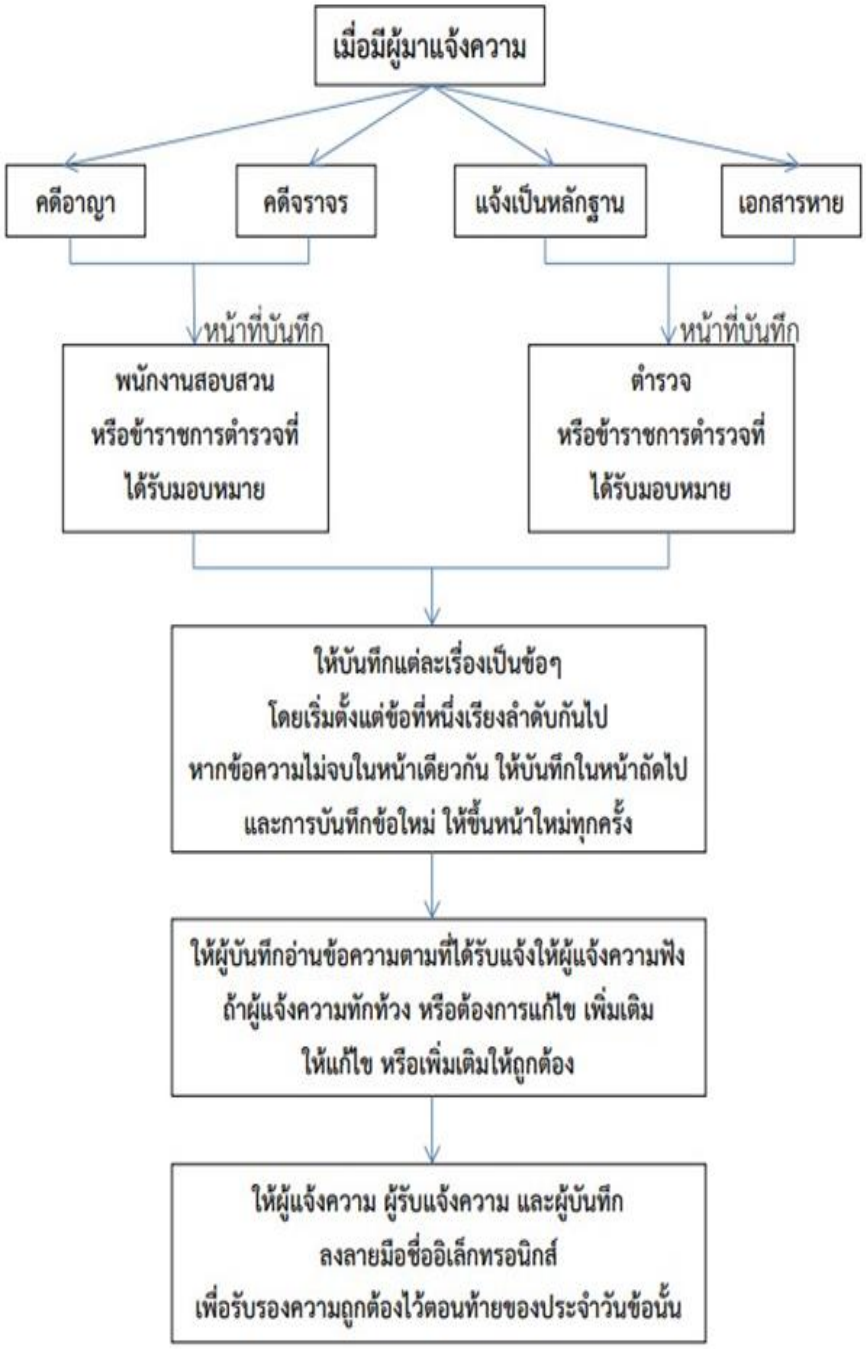
๑.๒.๕ การจัดเจ้าหน้ารับผิดชอบในการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์

๑) กรณี บช./บก. ให้ ผบช./ผบก. แล้วแต่กรณี จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบในการให้คำปรึกษาทางกฎหมาย ผ่านระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ของ ตร.

๒) กรณี สน./สภ. ให้ หน.สน./หน.สภ. แล้วแต่กรณี จัดเจ้าหน้าที่ตำรวจรับผิดชอบในการนัดหมายแจ้งความล่วงหน้า การรับแจ้งเป็นหลักฐาน และเอกสารหายอันไม่เกี่ยวกับคดีอาญา ผ่านระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ของ ตร.

ระบบการรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์รวมถึงการรับแจ้งความอื่น ๆ ตามที่ ตร. กำหนด ซึ่งปัจจุบันมีการกำหนดวิธีการรับแจ้งความคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ จะได้กล่าวโดยละเอียดต่อไปในข้อ ๒.๔

การรับแจ้งความตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔

การร้องทุกข์

๑. หลักเกณฑ์ของการร้องทุกข์

- ๑.๑ ผู้ร้องทุกข์ต้องมีอำนาจร้องทุกข์
  - เป็นผู้เสียหาย
- ๑.๒ ต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์
  - พนักงานสอบสวน
  - พนักงานฝ่ายปกครอง
  - ตำรวจซึ่งมีตำแหน่งรองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย
  - พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นซึ่งได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร
- ๑.๓ กล่าวหาว่ามีความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม
- ๑.๔ ต้องร้องทุกข์โดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ
- ๑.๕ ต้องร้องทุกข์ตามแบบวิธีการร้องทุกข์
  - ร้องทุกข์เป็นหนังสือ
  - ร้องทุกข์ด้วยปาก
- ๑.๖ ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์

๒. ผลของการร้องทุกข์

๓. การรับคำร้องทุกข์เด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

๔. การรับคำร้องทุกข์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์

๕. การแก้คำร้องทุกข์

๖. การถอนคำร้องทุกข์

๒. การร้องทุกข์

การร้องทุกข์เป็นการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีผู้กระทำผิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม ซึ่งกระทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) การร้องทุกข์เป็นหนึ่งในขั้นตอนการดำเนินคดีอาญาก่อนการพิจารณาคดี และมีความสำคัญต่อการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ เนื่องจากคำร้องทุกข์เป็นเงื่อนไขในการสอบสวน โดยเฉพาะคดีความผิดต่อส่วนตัว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ซึ่งถ้าผู้เสียหายไม่ต้องการร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็ไม่สามารถสอบสวนโดยชอบได้ และทำให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องคดี เนื่องจากคดีนั้นไม่ได้มีการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐[๒๖] ทั้งนี้ ก่อนรับคำร้องทุกข์ให้พนักงานสอบสวนหรือผู้รับแจ้งความตรวจสอบว่าผู้เสียหายเคยมาร้องทุกข์ ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายมาก่อนหรือไม่ หากผู้เสียหายเคยมีการดำเนินการมาแล้ว ให้ชี้แจงให้ผู้เสียหายทราบว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) ไม่สามารถดำเนินการตามคำร้องทุกข์ได้ หากผู้เสียหายยังคงยืนยันจะร้องทุกข์ ให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามกฎหมาย

๒.๑ หลักเกณฑ์ของการร้องทุกข์

๒.๑.๑ ผู้ร้องทุกข์ต้องมีอำนาจร้องทุกข์

กล่าวคือเป็นผู้เสียหาย ซึ่งได้มีการกล่าวไว้แล้วในบทที่ ๓

ข้อพิจารณา

๑) การมอบอำนาจให้ร้องทุกข์กระทำได้ ให้ตรวจสอบว่าหนังสือมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่ ขอบเขตของการมอบอำนาจมีเพียงใด โดยพิจารณามีความเห็นตามรูปคดี

๑.๑) หากผู้เสียหายไม่ประสงค์จะไปร้องทุกข์เอง ผู้เสียหายมอบอำนาจให้ผู้อื่นไปร้องทุกข์แทนได้ (ฎ.๗๕๕/๒๕๐๒, ๑๕๓๔/๒๕๐๓)

๑.๒) การมอบอำนาจทำเป็นหนังสือและหนังสือมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไม่ได้ติดอากรแสตมป์ก็รับฟังเป็นพยานหลักฐานได้ (ฎ.๒๓๘๖/๒๕๔๑)

๑.๓) หากมีการมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ไว้ล่วงหน้าก่อนมีการกระทำความผิด การนับอายุความ ๓ เดือนในการร้องทุกข์ ให้นับตั้งแต่วันที่ผู้รับมอบอำนาจนั้นรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด (ฎ.๒๖๙๕/๒๕๔๖)

๑.๔) หากผู้เป็นหุ้นส่วนจัดการห้างหุ้นส่วนได้ทุกคน ผู้เป็นหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งย่อมร้องทุกข์ได้โดยไม่ต้องรับมอบอำนาจจากผู้เป็นหุ้นส่วนคนอื่น ๆ (ฎ.๓๕๕๙/๒๕๕๐)

๑.๕) ความผิดตามที่โจทก์ฟ้องและศาลลงโทษจำเลยที่ ๑๐ เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดิน อันมิใช่ความผิดต่อส่วนตัวที่ห้ามพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง เมื่อมีความผิดอาญาเกิดขึ้น หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิดขึ้นและก่อให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ ย่อมเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าพนักงานตำรวจที่จะต้องสืบสวนจับกุมผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเพื่อเอาความผิดแก่ผู้กระทำความผิดอาญาทั้งปวงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘, ๑๙ ประกอบมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ไม่ว่าจะมีผู้เสียหายร้องทุกข์หรือมีผู้กล่าวโทษผู้กระทำความผิดหรือไม่ ดังนั้น แม่ทัพภาค ๒ จะมีอำนาจในการมอบอำนาจให้บุคคลใดไปทำการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนหรือไม่ จึงไม่จำต้องวินิจฉัย เมื่อมีการสอบสวนในความผิดที่ได้ฟ้อง

---

[๒๖] ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๖๓), ๔๔

ซึ่งเป็นคดีอาญาต่อแผ่นดินแล้ว โจทก์ซึ่งเป็นพนักงานอัยการย่อมมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๖๖๐๘ - ๖๖๐๙/๒๕๕๖)

๒) การมอบอำนาจช่วงให้ร้องทุกข์ ให้ตรวจสอบว่าหนังสือมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่ มีการมอบอำนาจช่วงได้หรือไม่ ขอบเขตของการมอบอำนาจมีเพียงใด โดยพิจารณามีความเห็นตามรูปคดี

๒.๑) ผู้มอบอำนาจอาจมอบอำนาจให้ผู้รับมอบอำนาจมีอำนาจมอบอำนาจช่วงให้บุคคลอื่นกระทำการแทนได้ แต่อย่างไรก็ตาม หากผู้รับมอบอำนาจเป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเท่านั้นจึงจะมีอำนาจมอบอำนาจช่วงได้ (ฎ.๓๗๖/๒๕๔๗, ๒๗๓๐/๒๕๔๙)

๒.๒) หากมีการมอบอำนาจช่วงเป็นทอด ๆ จะต้องมีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าผู้รับมอบอำนาจแต่ละทอดได้มอบอำนาจต่อไปแต่ละทอดโดยไม่ขาดตอน (ฎ.๖๗๙๕/๒๕๔๙)

๒.๑.๒ ต้องร้องทุกข์ต่อเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำร้องทุกข์ ได้แก่

๑) พนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคหนึ่ง

๒) พนักงานฝ่ายปกครองตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๓) ตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๔) พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นซึ่งได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักร ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง ซึ่งถือเป็นกรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

ข้อพิจารณา

๔.๑) ป.วิ.อ. ไม่ได้บังคับให้ต้องร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคหนึ่งเท่านั้น ดังนั้น การที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ต่อตำรวจชั้นประทวนหรือตำรวจจราจรย่อมเป็นการร้องทุกข์ต่อตำรวจ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่งเช่นกัน (ฎ. ๑๕๓๔/๒๕๐๓)

๔.๒) ผู้รับคำร้องทุกข์ หากเป็นการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ไม่ต้องคำนึงว่าพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนคดีนั้นหรือไม่ (ฎ.๒๙๗๔/๒๕๑๖) และไม่ต้องคำนึงว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะเข้าเวรปฏิบัติหน้าที่อยู่หรือไม่ (ฎ.๓๐๙๖/๒๕๓๖)

๔.๓) อำนาจรับคำร้องทุกข์เป็นคนละเรื่องกับอำนาจสอบสวน และ ป.วิ.อ. ก็ไม่ได้บังคับว่าต้องร้องทุกข์ต่อผู้มีอำนาจสอบสวนเท่านั้น แม้ยังไม่ลงบันทึกประจำวันก็เป็นการร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๒๓๗๑/๒๕๒๒)

๔.๔) ถ้าได้มีการร้องทุกข์ไว้ตามระเบียบแล้ว แม้ตำรวจจะไม่ทำบันทึกไว้ในรายงานเบ็ดเสร็จประจำวัน ก็ไม่ทำให้คำร้องทุกข์นั้นเสียไป (ฎ.๑๒๘๗/๒๕๕๓)

๔.๕) หากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนนั้น มีส่วนได้เสียกับความผิดที่เกิดขึ้น ถ้าไม่ตกอยู่ในฐานะผู้เสียหายเสียเอง ก็สามารถร้องทุกข์กับตนเองได้ด้วย (ฎ.๓๙๗๘/๒๕๕๕)

๒.๑.๓ กล่าวหาว่ามีความผิดเกิดขึ้นจะรู้ตัวผู้กระทำผิดหรือไม่ก็ตาม

ข้อพิจารณา

๑) ผู้ร้องทุกข์จะต้องระบุข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของความผิดให้ครบถ้วน

๑.๑) ผู้ร้องทุกข์ต้องระบุข้อเท็จจริงต่าง ๆ ให้ครบถ้วน หากนาย ก. นำรถไถเข้าไปไถนาในที่ดินของนาย ข. และการไถทำให้ต้นกล้วยของนาย ข. เสียหาย หากนาย ข. ระบุข้อเท็จจริงเฉพาะเรื่องการนำรถเข้ามาไถเท่านั้น ถือว่าเป็นการร้องทุกข์เฉพาะในความผิดฐานบุกรุก ไม่ได้ร้องทุกข์ในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์ด้วย เนื่องจากการทำให้เสียทรัพย์มิได้รวมอยู่ในองค์ประกอบของการบุกรุก (ฎ. ๓๙๙/๒๕๒๒)

๒) ผู้ร้องทุกข์ไม่มีหน้าที่ต้องแจ้งให้ดำเนินคดีในความผิดฐานใด

๒.๑) บันทึกคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายมีข้อความว่าจำเลยเข้ากอดปล้ำถอดเสื้อผ้าและพยายามข่มขืนกระทำชำเรา กับได้ทำร้ายผู้เสียหาย แต่พนักงานสอบสวนบันทึกระบุข้อหาไว้ว่าให้ดำเนินคดีในข้อหากระทำอนาจารเท่านั้น ไม่ระบุข้อหาพยายามข่มขืนกระทำชำเราด้วย การไม่ระบุพฤติการณ์ของจำเลยในการข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหาย เป็นความบกพร่องของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนผู้เสียหายในเวลาต่อมา ผู้เสียหายก็ได้ระบุพฤติการณ์ของจำเลยที่ข่มขืนกระทำชำเราผู้เสียหายไว้ด้วยอย่างชัดแจ้ง ถือได้ว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ในความผิดฐานพยายามข่มขืนกระทำชำเราแล้ว (ฎ. ๒๑๖๗/๒๕๒๘)

๒.๒) ผู้ร้องทุกข์อาจไม่จำต้องระบุข้อหาว่าเป็นความผิดในข้อหาใดเพราะเป็นข้อกฎหมายซึ่งพนักงานสอบสวนจะเป็นผู้วินิจฉัยตามข้อเท็จจริงที่ปรากฏ (ฎ.๓๘๐๔/๒๕๔๐)

๒.๓) แม้โจทก์ร่วมที่ ๑ ได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แต่หลังจากนั้นโจทก์ร่วมได้ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนตามคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษหรือพยาน ซึ่งมีข้อความระบุว่าโจทก์ร่วมที่ ๑ ร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถยนต์กระบะ โดยในคำให้การปรากฏชื่อและที่อยู่ของโจทก์ร่วมที่ ๑ ในฐานะผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ เข้าลักษณะเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) ประกอบมาตรา ๑๒๓ แล้ว พนักงานสอบสวนจึงมีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการโจทก์มีอำนาจฟ้องคดีนี้ตามมาตรา ๑๒๑ และมาตรา ๑๒๐ ตามลำดับ (ฎ.๔๕๖๐/๒๕๕๘)

๓) คำร้องทุกข์โดยไม่ระบุตัวผู้กระทำความผิด

๓.๑) หนังสือร้องทุกข์ของโจทก์ร่วมมีข้อความว่า มีการละเมิดลิขสิทธิ์ของโจทก์ร่วมที่บริเวณศูนย์การค้าซีคอนสแควร์ ขอแจ้งความร้องทุกข์เพื่อให้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป ถือได้ว่าเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) แล้ว ไม่จำเป็นต้องรู้ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิด (ฎ.๖๘๙๔/๒๕๔๙)

๔) คำร้องทุกข์ให้เอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดเพียงบางคน

๔.๑) คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายระบุบุคคลอื่นเป็นผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้ระบุชื่อจำเลยเป็นผู้ร่วมกระทำผิด จึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ที่ผู้เสียหายประสงค์จะให้จำเลยรับโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗), ๑๒๓ (ฎ.๑๒๙๘/๒๕๑๐, ๑๒๒/๒๕๒๘)

๔.๒) ถ้าเป็นความผิดอาญาแผ่นดินซึ่งไม่จำเป็นต้องมีการร้องทุกข์โดยผู้เสียหาย เจ้าพนักงานก็มีสิทธิดำเนินคดีแก่ผู้กระทำผิดได้ ดังนั้นแม้ผู้เสียหายจะระบุชื่อให้ดำเนินคดีแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง เจ้าพนักงานตำรวจก็มีสิทธิดำเนินคดีแก่ผู้อื่นได้ (ฎ.๔๐๘๐/๒๕๔๐)

๒.๑.๔ ต้องร้องทุกข์โดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ

ข้อพิจารณา

๑) คำให้การชั้นสอบสวนของนาง ศ. ยืนยันว่าเห็นจำเลยชักปืนออกมายิงผู้เสียหาย และทราบจาก ล. ว่าอีก ๒ คนที่หน้าร้านคือ ส. และ พ. กระสุนปืนของคนร้ายถูกตู้เย็นและตู้กับข้าวของนาง ศ. ผู้เสียหาย ประโยคสุดท้ายของคำให้การมีว่า มีความประสงค์ให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลทั้งสามคนด้วย ดังนี้ นาง ศ. เจ้าของทรัพย์ได้กล่าวหาต่อพนักงานสอบสวนโดยมีเจตนาให้ ส. และ พ. ได้รับโทษในความผิดฐานทำให้เสียทรัพย์จึงเป็นคำร้องทุกข์ในข้อหาทำให้เสียทรัพย์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) ประกอบด้วยมาตรา ๑๒๓ (ฎ.๓๖๔๗/๒๕๒๘)

๒) เจตนาเพื่อให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ คงพิจารณาเฉพาะขณะผู้เสียหายร้องทุกข์ว่าผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษหรือไม่ ถ้ามีเจตนาดังกล่าว แม้ต่อมาในชั้นพิจารณาของศาลผู้เสียหายกลับเบิกความต่อศาลว่าไม่มีเจตนาให้เอาโทษจำเลย ดังนี้ ไม่ทำให้คำร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมายเสียไป (ฎ.๓๐๙๑ - ๓๐๙๒/๒๕๒๓)

๓) การที่ผู้เสียหายให้การต่อพนักงานสอบสวนในฐานะผู้เสียหายโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ แม้ไม่ระบุให้ชัดแจ้งว่าเป็นการร้องทุกข์ ก็เป็นคำร้องทุกข์โดยชอบได้ (ฎ.๒๑๖๗/๒๕๒๘)

๔) คำร้องทุกข์ของผู้เสียหายระบุบุคคลอื่นเป็นผู้กระทำผิด แต่ไม่ได้ระบุชื่อจำเลยเป็นผู้ร่วมกระทำผิด จึงไม่เป็นคำร้องทุกข์ที่ผู้เสียหายประสงค์จะให้จำเลยรับโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) และ ๑๒๓ (ฎ.๑๒๓/๒๕๑๐)

๕) ปัญหา กรณีผู้เสียหายร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัว แต่ไม่ปรากฏตามบันทึกแจ้งความว่าผู้เสียหายมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย หรือประสงค์ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีอย่างถึงที่สุดหรือไม่

การร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวที่จะถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ตามระเบียบและพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง นั้น ต้องปรากฏว่าผู้เสียหายได้ร้องทุกข์โดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๗) กำหนดไว้ ซึ่งการร้องทุกข์โดยผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษหรือไม่ ต้องพิจารณาจากพฤติการณ์ต่างๆ ในการดำเนินคดีของผู้เสียหายเป็นหลัก

ในทางคดีปัญหามักจะเกิดขึ้นกรณีผู้เสียหายมาร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัว และพนักงานสอบสวนได้ลงบันทึกประจำวันรับแจ้งความตามที่ผู้เสียหายได้แจ้ง แต่ปรากฏว่าตามบันทึกประจำวันรับแจ้งความนั้นไม่มีถ้อยคำว่าผู้เสียหายมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย หรือประสงค์ให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีอย่างถึงที่สุดหรือไม่ ซึ่งเมื่อเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นพนักงานสอบสวนมักจะอ้างว่าได้บันทึกคำร้องทุกข์ตามที่ผู้เสียหายแจ้งแล้ว เมื่อเป็นการแจ้งความในความผิดต่อส่วนตัวและไม่ปรากฏข้อความว่าผู้เสียหายมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายหรือไม่ พนักงานสอบสวนก็มักจะไม่ดำเนินการสอบสวนต่อไปเพราะเหตุผลว่าตนไม่มีอำนาจสอบสวนเนื่องจากยังไม่มีคำร้องทุกข์ตามระเบียบจากผู้เสียหาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง

ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้เสียหาย พนักงานสอบสวนควรทำการสอบสวน และสอบถามเจตนาของผู้เสียหายที่แท้จริงให้ชัดเจนว่าตน “ประสงค์จะมาร้องทุกข์เพื่อเป็นหลักฐานไว้โดยยังไม่ประสงค์จะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิด” หรือตน “ประสงค์จะร้องทุกข์เพื่อให้พนักงานสอบสวน

ดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริง” และให้บันทึกถ้อยคำดังกล่าวในบันทึกประจำวันรับแจ้งความไว้ให้ชัดแจ้ง

ปัจจุบันมีแนวคำพิพากษาของศาลฎีกาเกี่ยวกับปัญหาการร้องทุกข์ของผู้เสียหายโดยไม่ปรากฏถ้อยคำในทำนองว่า “มีเจตนาจะผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมายหรือไม่” กล่าวคือการร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัว แม้ตามบันทึกรายงานประจำวันจะมีการร้องทุกข์โดยไม่ปรากฏข้อความทำนองว่า “ผู้เสียหายมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ตามมาตรา ๒ (๗) ตอนท้ายก็ตาม” แต่เมื่อปรากฏว่า พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งไว้และบันทึกไว้ว่า **“จะได้สอบสวนต่อไป”** อีกทั้ง ก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมได้ขอให้พนักงานสอบสวนระงับการดำเนินการสอบสวนไว้ก่อน แต่อย่างใด จึงถือได้ว่าเป็นการร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษแล้ว (ฎ.๑๓๙๔/๒๕๖๔)

ฎ.๑๓๙๔/๒๕๖๔ ตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลฉลองกรุงบันทึกไว้เมื่อวันที่ ๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐ มีใจความว่า โจทก์ร่วมแจ้งแก่พนักงานสอบสวนว่าประมาณเดือนเมษายน ๒๕๕๙ โจทก์ร่วมว่าจ้างจำเลยก่อสร้างสนามฟุตบอล โดยจำเลยมีหน้าที่ควบคุมการก่อสร้าง การจ่ายเงินในการก่อสร้าง การสั่งสินค้าต่าง ๆ ต่อมาโจทก์ร่วมเห็นว่าค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างเกินกว่างบที่ตั้งไว้ จึงให้จำเลยส่งมอบใบเสร็จรับเงินมาให้ตรวจสอบ เมื่อโจทก์ร่วมตรวจสอบแล้วจึงทราบว่าจำเลยนำใบเสร็จรับเงินซึ่งมีจำนวนเงินค่าสินค้าสูงเกินกว่าความเป็นจริงมาแอบอ้างแก่โจทก์ร่วมว่าเป็นใบเสร็จรับเงินที่ร้านค้าออกให้ ทำให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อและโอนเงินเข้าบัญชีให้จำเลยไป เหตุเกิดที่แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งไว้และจะได้สอบสวนต่อไป ข้อเท็จจริงที่โจทก์ร่วมแจ้งแก่พนักงานสอบสวนดังกล่าวพอเป็นที่เข้าใจว่าโจทก์ร่วมถูกจำเลยหลอกลวงด้วยการนำใบเสร็จรับเงินซึ่งหมายถึงบิลเงินสดที่ระบุจำนวนเงินค่าอุปกรณ์ก่อสร้างสูงกว่าความเป็นจริงมาแสดงแก่โจทก์ร่วม ทำให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อและจ่ายเงินค่าอุปกรณ์ก่อสร้างให้จำเลยไปเกินกว่า ความเป็นจริงมาแอบอ้างแก่โจทก์ร่วมว่าเป็นใบเสร็จรับเงินที่ร้านค้าออกให้ ทำให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อและโอนเงินเข้าบัญชีให้จำเลยไป เหตุเกิดที่ แขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งไว้และจะได้สอบสวนต่อไป ข้อเท็จจริงที่โจทก์ร่วมแจ้งแก่พนักงานสอบสวนดังกล่าวพอเป็นที่เข้าใจว่าโจทก์ร่วมถูกจำเลยหลอกลวงด้วยการนำใบเสร็จรับเงินซึ่งหมายถึงบิลเงินสดที่ระบุจำนวนเงินค่าอุปกรณ์ก่อสร้างสูงกว่าความเป็นจริงมาแสดงแก่โจทก์ร่วม ทำให้โจทก์ร่วมหลงเชื่อและจ่ายเงินค่าอุปกรณ์ก่อสร้างให้จำเลยไปเกินกว่าความเป็นจริง อันเป็นการกล่าวอ้างว่าจำเลยฉ้อโกงโจทก์ร่วม ทั้งยังได้ความดังกล่าวข้างต้นว่าโจทก์ร่วมส่งมอบบิลเงินสดให้พนักงานสอบสวนไว้ด้วย และในข้อที่พนักงานสอบสวนบันทึกในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีว่าจะได้สอบสวนต่อไป ก็ไม่ปรากฏว่าโจทก์ร่วมได้ขอให้พนักงานสอบสวนระงับการดำเนินการสอบสวนไว้ก่อน พฤติการณ์ของโจทก์ร่วมเป็นที่เห็นได้ว่าโจทก์ร่วมได้แจ้งข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำความผิดของจำเลยแก่พนักงานสอบสวนโดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษแล้ว จึงเป็นคำร้องทุกข์ซึ่งได้กระทำภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด คดีจึงยังไม่ขาดอายุความ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมไม่ระงับไป

๒.๑.๕ ต้องร้องทุกข์ตามแบบวิธีการร้องทุกข์ ซึ่งมี ๒ วิธี คือ

๑) ร้องทุกข์เป็นหนังสือ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคสาม

๒) ร้องทุกข์ด้วยปาก ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคสาม และมาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

โดยการร้องทุกข์ทั้งสองกรณีนี้ จะต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์
(๒) ลักษณะแห่งความผิด
(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง
(๔) ความเสียหายที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับ
(๕) ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้
(๖) ผู้ร้องทุกข์กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

ทั้งนี้ คำร้องทุกข์ที่เป็นหนังสือต้องปรากฏบันทึกวันเดือนปีที่มีการร้องทุกข์ ลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ และคำร้องทุกข์ด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนจดบันทึกไว้ ลงวันเดือนปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์และพนักงานสอบสวน

เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์ไม่ว่าจะร้องทุกข์เป็นหนังสือหรือร้องทุกข์ด้วยปากก็ตาม พนักงานสอบสวนควรบันทึกข้อความการร้องทุกข์ให้ชัดเจน อย่าให้มีข้อความที่อาจทำให้เข้าใจได้ว่าไม่เป็นการร้องทุกข์ (คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖) ดังนั้น พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ผู้เสียหายแจ้ง หากข้อเท็จจริงนั้นไม่ชัดเจนหรือไม่ครบตามหลักเกณฑ์ของการร้องทุกข์ เช่น ขาดเจตนาที่จะเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิด หรือการกระทำความผิดที่แจ้งไม่ชัดเจนว่าเป็นการกระทำผิดทางอาญาหรือความรับผิดทางแพ่ง หรือในความผิดต่อส่วนตัว วันที่ผู้เสียหายรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิดไม่ชัดเจน เป็นต้น พนักงานสอบสวนก็ควรสอบถามให้ได้ความชัดเจนจากผู้แจ้งความ โดยให้คำแนะนำหรืออธิบายว่ากรณีเหล่านี้อาจส่งผลต่ออำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนและอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ

ข้อพิจารณา

๑) ผู้เสียหายได้ทำหนังสือร้องเรียนต่อผู้บังคับการกองปราบ ขอให้ดำเนินคดีแก่จำเลย ก็เป็นคำร้องทุกข์แล้ว (ฎ.๒๔๔๑/๒๕๐๗)

๒) คำให้การของผู้เสียหายในชั้นสอบสวน ถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ได้ (ฎ.๑๖๔๑/๒๕๑๔)

๓) แม้ในบันทึกประจำวันผู้รับมอบอำนาจผู้เสียหายจะแจ้งเฉพาะชื่อและที่อยู่ของตน รวมทั้งการที่ผู้เสียหายมอบอำนาจให้ร้องทุกข์ดำเนินคดีแก่ผู้กระทำการละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้เสียหายในเขตพื้นที่ของสถานีตำรวจที่เกี่ยวข้อง แต่ผู้รับมอบอำนาจผู้เสียหายได้แจ้งด้วยวาจาเพิ่มเติมทางโทรศัพท์ถึงสถานที่ที่ความผิดเกิด และเมื่อจับกุมผู้กระทำผิดได้แล้ว ผู้รับมอบอำนาจผู้เสียหายได้ให้การเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติการณ์เกี่ยวกับการกระทำความผิด ความเสียหายที่ได้รับ และชื่อผู้กระทำผิด ถือได้ว่าเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมายที่มีรายละเอียดครบถ้วนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๗) ประกอบด้วยมาตรา ๑๒๓ แล้ว (ฎ.๔๘๒๖/๒๕๕๐)

๔) แม้หนังสือมอบอำนาจมิได้ประทับตราจึงไม่ถูกต้องสมบูรณ์ตามข้อบังคับของบริษัท แต่กรรมการผู้มีอำนาจของบริษัทไปให้การต่อพนักงานสอบสวนด้วย อาจสมบูรณ์เป็นการร้องทุกข์ด้วยวาจาหรือด้วยปากตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ ก็ได้ (ฎ.๑๒๘๗/๒๕๕๓)

๕) แม้ในเบื้องต้นโจทก์ร่วมที่ ๑ ได้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนไว้เป็นหลักฐานตามสำเนารายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี แต่หลังจากนั้นโจทก์ร่วมที่ ๑ ไปให้การต่อพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถคันดังกล่าว ตามบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษหรือพยาน ซึ่งในการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนนั้น ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคสาม บัญญัติว่า คำร้องทุกข์จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยปากก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวันเดือนปีและลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยปากให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวันเดือนปีและลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น เมื่อพิจารณาบันทึกคำให้การของผู้ร้องทุกข์ ผู้กล่าวโทษ หรือพยาน ระบุว่า วันที่ ๑๖ ต.ค. ๕๔ โจทก์ร่วมที่ ๑ ไปให้การ

ต่อพนักงานสอบสวน สภ.เขาสมิงพร้อมกับร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานฉ้อโกงรถ โดยในคำให้การดังกล่าวปรากฏชื่อและที่อยู่ของโจทก์ร่วมที่ ๑ ในฐานะผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้ เข้าลักษณะเป็นคำร้องทุกข์ ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) ประกอบมาตรา ๑๒๓ แล้ว

๒.๑.๖ ต้องร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความร้องทุกข์

ในคดีความผิดต่อส่วนตัว ถ้าผู้เสียหายไม่ได้ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด เป็นอันขาดอายุความฟ้องร้อง จะนำกรณีดังกล่าวฟ้องผู้กระทำผิดอีกไม่ได้ เนื่องจากถือว่าเป็นเงื่อนไขในการระงับคดี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๖)

ข้อพิจารณา

๑) การติดป้ายโฆษณาหมิ่นประมาทเป็นความผิดต่อเนื่องจนกว่าจะมีการปลดป้ายประกาศออกไป ซึ่งถือได้ว่าการกระทำอันเป็นมูลแห่งความผิดฐานหมิ่นประมาทได้ยุติลง อายุความย่อมจะต้องเริ่มนับตั้งแต่วันที่มีการปลดป้ายประกาศออก ดังนั้น แม้จำเลยปิดป้ายประกาศหมิ่นประมาทโจทก์ก่อนวันที่โจทก์ไปร้องทุกข์หรือฟ้องคดีเกิน ๓ เดือน แต่เมื่อโจทก์ร้องทุกข์และฟ้องคดีไม่เกิน ๓ เดือน นับแต่วันปลดป้ายประกาศโฆษณาหมิ่นประมาทออก คดีจึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๒๒๗๒/๒๕๒๗)

๒) แม้การร้องทุกข์มิใช่การทำนิติกรรม แต่การมอบอำนาจให้ไปร้องทุกข์แทนโจทก์ โจทก์ก็ต้องทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของบริษัทโจทก์ที่ได้จดทะเบียนไว้ บริษัทโจทก์จดทะเบียนไว้ว่าจำนวนกรรมการที่ลงชื่อผูกพันบริษัทได้ คือ กรรมการจำพวก ก. ๑ นาย กับกรรมการจำพวก ข. ๑ นาย เมื่อกรรมการโจทก์เพียงผู้เดียวลงชื่อมอบอำนาจให้ ค. ไปร้องทุกข์ การมอบอำนาจจึงไม่ผูกพันบริษัทโจทก์ การกระทำของ ค. ไม่ผูกพันโจทก์ ในทางกลับกัน บริษัทโจทก์ไม่สามารถถือเอาการกระทำของ ค. เป็นของโจทก์ได้ เมื่อโจทก์ไม่ได้ร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันรู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำความผิด คดีโจทก์ก็ขาดอายุความ (ฎ.๑๕๙๐/๒๕๓๐)

๓) ความผิดต่อส่วนตัวที่ต้องร้องทุกข์ แม้วันสุดท้ายที่ผู้เสียหายมีสิทธิร้องทุกข์จะตรงกับวันหยุดราชการ แต่การร้องทุกข์สามารถกระทำได้ทุกวัน ไม่เว้นวันหยุดราชการ เมื่อไม่ร้องทุกข์ในวันสุดท้าย คดีจึงขาดอายุความ (ฎ.๑๗๗๗/๒๕๕๔)

๒.๒ ผลของการร้องทุกข์

๒.๒.๑ ผลของการร้องทุกข์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

เมื่อข้อความที่ผู้แจ้งความเป็นคำร้องทุกข์ตามกฎหมายแล้ว พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนต่อไปได้ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ บทที่ ๓ คำร้องทุกข์ หรือคำกล่าวโทษ ข้อ ๑๑

ตัวอย่าง

๑) คำแจ้งความที่มีข้อความว่า “จึงได้มาแจ้งให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีกับบุคคลทั้งสี่ต่อไป” เป็นการกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษจึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) (ฎ.๑๕๕๔ - ๑๕๕๕/๒๕๑๒)

๒) ข้อความในบันทึกการร้องทุกข์ของโจทก์มีว่า “...มาร้องทุกข์พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีอาญากับผู้สั่งจ่ายตามกฎหมายจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ในชั้นนี้ขอรับเช็คคืนไปเก็บรักษาไว้เพื่อจะได้ติดต่อกับผู้สั่งจ่ายอีกทางหนึ่ง” ดังนี้เป็นการแจ้งความกล่าวหาโดยมีเจตนาให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ การขอรับเช็คคืนไปเพื่อติดต่อกับผู้สั่งจ่ายมิใช่เป็นข้อความที่แสดงว่ายังไม่มอบคดีให้ จึงเป็นคำร้องทุกข์

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) แล้ว เมื่อโจทก์ร้องทุกข์ภายใน ๓ เดือนนับแต่วันที่ธนาคารปฏิเสธการจ่ายเงิน และโจทก์ฟ้องคดีภายใน ๕ ปี คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ (ฎ.๑๒๐๙/๒๕๓๑)

๓) ข้อความในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีระบุว่าโจทก์มาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดีแก่จำเลยในข้อหาออกเช็คโดยเจตนาที่จะไม่มีการใช้เงินตามเช็คจนกว่าคดีจะถึงที่สุด ในชั้นนี้โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปเพื่อดำเนินการตามกฎหมายอีกส่วนหนึ่งต่อไป แสดงว่าโจทก์ได้แจ้งความกล่าวหาโดยมีเจตนาจะให้จำเลยได้รับโทษ ส่วนข้อความตอนท้ายหมายความว่า นอกจากโจทก์จะมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการกับจำเลยแล้ว โจทย์ยังประสงค์จะดำเนินคดีอาญากับจำเลยโดยเป็นโจทก์ฟ้องคดีเองอีกส่วนหนึ่งด้วย การที่โจทก์ขอรับเช็คกลับคืนไปไม่มีผลกระทบต่อการแจ้งความร้องทุกข์ จึงเป็นคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) (ฎ.๓๙๒๔/๒๕๓๒)

๔) ปัญหาว่า ผู้เสียหายร้องทุกข์ในความผิดต่อส่วนตัวฐานหนึ่ง พนักงานสอบสวนได้ความว่าเป็นความผิดต่อส่วนตัวอีกฐานหนึ่ง พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจสอบสวนและทำความเห็นควรสั่งฟ้องในความผิดต่อส่วนตัวตามข้อเท็จจริงที่สอบสวนได้หรือไม่

การสอบสวนในความผิดต่อส่วนตัว แม้ผู้เสียหายร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีในความผิดต่อส่วนตัวฐานหนึ่ง ถ้าพนักงานสอบสวนสอบสวนแล้วได้ความว่าไม่เป็นความผิดต่อส่วนตัวตามที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์ แต่เป็นความผิดต่อส่วนตัวฐานอื่น พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนและดำเนินคดีต่อไปได้ ไม่ต้องให้ผู้เสียหายมาร้องทุกข์ใหม่แต่อย่างใด เพราะการร้องทุกข์ผู้เสียหายไม่จำเป็นต้องระบุอ้างฐานความผิดก็ได้ หากการร้องทุกข์ของผู้เสียหายมีเจตนาจะดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดอย่างแท้จริงแล้ว เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐานและค้นหาความจริงว่าการกระทำตามที่ผู้เสียหายได้ร้องทุกข์นั้นเป็นความผิดฐานใด หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดฐานอื่นก็เป็นเรื่องของ **“ปัญหาข้อกฎหมาย”** เท่านั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำความเห็นควรสั่งฟ้องตามข้อเท็จจริงที่สอบสวนได้ (ฎ.๗๐๓/๒๔๘๓)

ฎ.๗๐๓/๒๔๘๓ คดีนี้ได้ความว่าผู้เสียหายไปร้องทุกข์ต่อเจ้าพนักงาน เมื่อเจ้าพนักงานได้รับแจ้งเหตุแล้วเห็นเป็นเรื่องยักยอกก็ทำใบมอบอำนาจให้ผู้เสียหายลงลายมือชื่อและดำเนินการสอบสวนไปในทางยักยอก แต่เมื่อเรื่องถึงอัยการ ๆ เห็นเป็นคดีฉ้อโกงจึงให้สอบสวนเพิ่มเติมไปในทางความผิดฐานฉ้อโกง แล้วโจทก์จึงฟ้องขอให้ลงโทษฐานฉ้อโกง

ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่าอัยการไม่มีอำนาจนำคดีขึ้นฟ้องฐานฉ้อโกง ในกรณีที่ผู้เสียหายร้องทุกข์ แต่ในความผิดฐานยักยอก มิได้ร้องทุกข์ในความผิดฐานฉ้อโกง ในที่สุดพิพากษายกฟ้องโจทก์

โจทก์อุทธรณ์ ศาลอุทธรณ์เห็นว่าการร้องทุกข์ไม่จำต้องให้ผู้เสียหายระบุฐานความผิด เพียงแต่ผู้เสียหายนำความไปแจ้งในทางอรรถคดีก็ถือได้แล้วว่ามีการร้องทุกข์ในเรื่องนั้น ใบมอบอำนาจเป็นเพียงบันทึกและวิธีการของเจ้าพนักงานผู้รับแจ้งเหตุ คดีนี้ จำเลยได้ใช้อุบายฉ้อโกงเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปจริง จึงพิพากษาลงโทษตามกฎหมายอาญามาตรา ๓๐๔ , ๗๐

จำเลยฎีกาว่า ผู้เสียหายมอบอำนาจให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีฐานยักยอกโจทก์จะมาฟ้องฐานฉ้อโกงไม่ได้ ศาลฎีกาเห็นว่าอัยการฟ้องจำเลยในเรื่องเอาทรัพย์ของผู้เสียหายไปแล้วไม่ส่งคืนผู้เสียหายก็ได้มาร้องทุกข์ในเรื่องทรัพย์นี้เป็นการเพียงพอแล้วส่วนรูปคดีจะเป็นความผิดฐานฉ้อโกงหรือยักยอกนั้นเป็นปัญหาข้อกฎหมายซึ่งแล้วแต่เจ้าพนักงานจะเห็นว่าจำเลยได้กระทำผิดฐานใด ก็ฟ้องไปฐานนั้น ไม่มีกฎหมายว่ามาร้องทุกข์ต้องเจาะจงฐานความผิดและถ้าผิดไปจะฟ้องฐานอื่นไม่ได้จึงพิพากษายืนตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

๒.๒.๒ ผลของการร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น ผู้ร้องทุกข์ไม่ใช่ผู้เสียหาย หรือผู้ร้องทุกข์กล่าวโดยไม่ได้มีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ หรือไม่ได้ร้องทุกข์ภายในกำหนดอายุความ เป็นต้น ในคดีความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจสอบสวนและพนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ แต่หากเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน คำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายอาจถือว่าเป็นคำกล่าวโทษได้

ตัวอย่าง

๑) ผู้เสียหายแจ้งต่อผู้ใหญ่ว่า “จำเลยข่มขืนกระทำชำเรา... แต่ขอดูไปก่อน ถ้าจำเลยย้อนมาอีกก็จะเอาเรื่อง ถ้าไม่มาอีกก็แล้วไป” แสดงว่าผู้เสียหายเพียงแจ้งไว้เป็นหลักฐานเท่านั้น ไม่มีเจตนาจะให้ผู้กระทำผิดได้รับโทษ จึงไม่ใช่คำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) (ฎ.๒๒๐๖/๒๕๒๒)

๒) ในคดียักยอกข้อความที่ว่า “นำความมาแจ้งเพื่อชะลอการดำเนินคดีไว้ก่อน ถ้าหากจำเลยไม่ชำระเงินจะได้มาแจ้งดำเนินคดีต่อไปอีก จึงนำความมาแจ้งไว้เป็นหลักฐาน” ดังนี้ ถือไม่ได้ว่าเป็นการร้องทุกข์ตามกฎหมาย เพราะขณะแจ้งยังไม่ประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดี ครั้นพ้นกำหนด ๓ เดือน นับแต่รู้เรื่องความผิดและรู้ตัวผู้กระทำผิด ผู้เสียหายจึงได้มาแจ้งความให้ดำเนินคดีกับจำเลย คดีโจทก์จึงขาดอายุความร้องทุกข์ตาม ป.อ. มาตรา ๙๖ (ฎ.๓๙๑/๒๕๒๗)

๓) โจทก์แจ้งความว่า “...จึงมอบอำนาจให้ผู้แจ้งมาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อประสงค์ให้จำเลยได้รับโทษตามกฎหมาย และโจทก์ประสงค์ขอรับเช็คของกลางคืนไปเพื่อดำเนินการฟ้องร้องกับจำเลยและผู้เกี่ยวข้องในทางศาลเองต่อไป โดยไม่ขอมอบคดีให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแต่อย่างใด” ดังนี้ แม้แจ้งความดังกล่าวมีข้อความว่ามาร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนเพื่อประสงค์ให้จำเลยรับโทษตามกฎหมาย แต่ก็มีข้อความต่อไปว่า โจทก์ขอรับเช็คคืนเพื่อดำเนินการฟ้องร้องเองจึงเห็นเจตนาของโจทก์ได้ว่าไม่ประสงค์ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนดำเนินคดีแก่จำเลย การแจ้งความดังกล่าวจึงไม่ใช่คำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๗) (ฎ.๑๔๗๘/๒๕๓๐)

๒.๓ การรับคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี

เมื่อ พ.ศ. ๒๕๕๐ ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔/๑ เกี่ยวกับการจดบันทึกคำร้องทุกข์ในคดีที่ผู้เสียหายเป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี เพื่อมิให้เด็กได้รับผลกระทบทางร่างกายและสภาวะทางจิตใจจากกระบวนการยุติธรรม โดยจำกัดประเภทคดีและกำหนดวิธีการพิเศษในการบันทึกคำร้องทุกข์[๒๗] ในการจดบันทึกคำร้องทุกข์กรณีนี้ พนักงานสอบสวนจึงต้องดำเนินการโดยนำความในบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง วรรคสอง และวรรคสาม แห่ง ป.วิ.อ. มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนี้

๒.๓.๑ ประเภทคดี

๑) คดีความผิดตาม ป.อ. ได้แก่ คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกาย อันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชกชิงทรัพย์และปล้นทรัพย์

๒) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี

๓) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก

๔) คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ

๕) คดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีร้องขอ

---

[๒๗] พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๒๖) พ.ศ. ๒๕๕๐

๒.๓.๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจดบันทึกคำร้องทุกข์

๑) ผู้รับคำร้องทุกข์จะต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก

๒) ต้องจัดให้มีบุคคลในกลุ่มสหวิชาชีพดังต่อไปนี้ร่วมอยู่ด้วยในการจดบันทึกคำร้องทุกข์ ได้แก่ นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่ผู้เสียหายซึ่งเป็นเด็กร้องขอ และพนักงานอัยการ

๓) กรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการจดบันทึกคำร้องทุกข์ด้วยการสอบถามผู้เสียหายถึงลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่ผู้เสียหายจะบอกได้ คำถามใดอาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของผู้รับคำร้องทุกข์ โดยไม่ให้ผู้เสียหายที่เป็นเด็กได้ยินคำถามของผู้รับคำร้องทุกข์ และห้ามมิให้ถามผู้เสียหายที่เป็นเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร

๒.๓.๓ ข้อยกเว้น

เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่อาจหาหรือรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอและพนักงานอัยการได้ และเด็กไม่ประสงค์จะให้มีหรือรอบุคคลดังกล่าวต่อไป ทั้งนี้ ให้ผู้รับคำร้องทุกข์ตามมาตรา ๑๒๓ หรือมาตรา ๑๒๔ แล้วแต่กรณี บันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย

ข้อสังเกต

มาตรา ๑๒๔/๑ มิได้ให้นำมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคสี่และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลมด้วย ดังนั้น ผู้รับคำร้องทุกข์จึงไม่จำต้องดำเนินการตาม มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคสี่ กล่าวคือ ไม่ต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการถามปากคำผู้เสียหายที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี และกรณีตามมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า เนื่องจากมาตรา ๑๒๔/๑ บัญญัติไว้โดยเฉพาะ “หากมีเหตุจำเป็น” ซึ่งไม่จำต้องถึงขนาด “จำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง” ดังเช่นกรณีมาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า ผู้รับคำร้องทุกข์ก็จดบันทึกคำร้องทุกข์ไปโดยลำพังได้ แต่ต้องบันทึกเหตุดังกล่าวไว้ในบันทึกคำร้องทุกข์ด้วย[๒๘]

๒.๓.๔ ผลทางกฎหมาย

กรณีผู้รับคำร้องทุกข์จดบันทึกคำร้องทุกข์โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา ๑๒๔/๑ มิได้มีบทบัญญัติมาตราใดบัญญัติถึงผลดังกล่าวไว้ การสอบสวนจึงไม่เสียไป พนักงานอัยการมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ ประกอบมาตรา ๒๘ (๒)

๒.๔ การรับคำร้องทุกข์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

พ.ร.ก.มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖ มีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๖ เนื่องจากมีการใช้วิธีการทางเทคโนโลยีหลอกลวงประชาชนผ่านอุปกรณ์เทคโนโลยีต่าง ๆ จนทำให้ประชาชนสูญเสียทรัพย์สินเป็นจำนวนมาก ซึ่งแต่ละวันประชาชนผู้สุจริตถูกหลอกลวงเป็นจำนวนมาก และมีมูลค่าความเสียหายสูงมากส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างและเป็นอันตรายร้ายแรงต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ จึงตรา พ.ร.ก. ฉบับนี้โดยกำหนดให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงินมีหน้าที่ระงับการทำธุรกรรมในช่วงระยะเวลาหนึ่งในกรณีที่พบเหตุอันควรสงสัยหรือได้รับแจ้งจากผู้เสียหาย และกำหนดให้สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจตามกฎหมายว่าด้วยระบบการชำระเงินมีหน้าที่เปิดเผยหรือแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านระบบฐานข้อมูลกลางที่กำหนด เพื่อใช้ในการป้องกัน ระงับ ยับยั้งอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

---

[๒๘] เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, พิมพ์ครั้งที่ ๗, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย), ๒๕๕๓), ๕๘๖

รวมทั้งยกเว้นข้อจำกัดในการเก็บรวบรวม ใช้ หรือเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล และกำหนดหลักเกณฑ์การดำเนินคดีในขั้นตอนการร้องทุกข์และสอบสวนสำหรับความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับความผิดในลักษณะดังกล่าวที่มีรูปแบบและวิธีการแตกต่างจากความผิดอื่น อันเป็นการสร้างกลไกที่ทำให้การแก้ไขปัญหาอาชญากรรมทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงกำหนดความรับผิดทางอาญาและบทลงโทษสำหรับผู้ที่เปิดบัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ บัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ หรือยินยอมให้ผู้อื่นใช้หมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่ในการกระทำความผิดและผู้เป็นธุระจัดหาบัญชีดังกล่าวหรือหมายเลขโทรศัพท์เคลื่อนที่เพื่อใช้ในการกระทำความผิด[๒๙] ได้แก่ฐานความผิดดังต่อไปนี้

๑) มาตรา ๙ ฐานเปิดหรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ของตน โดยมิได้มีเจตนาใช้เพื่อตนหรือเพื่อกิจการที่ตนเกี่ยวข้อง หรือยินยอมให้บุคคลอื่นใช้หรือยืมใช้เลขหมายโทรศัพท์สำหรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของตน ทั้งนี้ โดยประการที่รู้หรือควรรู้ว่าจะนำไปใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินสามแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๒) มาตรา ๑๐ ฐานเป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือไขข่าวโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อขาย ให้เช่า หรือให้ยืม บัญชีเงินฝาก บัตรอิเล็กทรอนิกส์ หรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีหรือความผิดทางอาญาอื่นใด ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

๓) มาตรา ๑๑ ฐานเป็นธุระจัดหา โฆษณา หรือไขข่าวโดยประการใด ๆ เพื่อให้มีการซื้อหรือขายเลขหมายโทรศัพท์สำหรับบริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งลงทะเบียนผู้ใช้บริการในนามของบุคคลหนึ่งบุคคลใดแล้วแต่ไม่สามารถระบุตัวผู้ใช้บริการได้ ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ต่อมา ผบ.ตร. ได้ลงนามในคำสั่ง ตร. ที่ ๑๘๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง การรับแจ้งความร้องทุกข์ การบริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอส.ตร.) กำหนดวิธีการรับแจ้งความ การบริหารคดี และการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สอดคล้องกับ พ.ร.ก. ดังกล่าว และให้ ศปอส.ตร. มีหน้าที่บริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี รวบรวมข้อมูล ตรวจสอบวิเคราะห์ความเชื่อมโยงและลักษณะคดี ควบคุมระบบรับแจ้งความออนไลน์ เป็นศูนย์กลางข้อมูลการใช้โทรศัพท์และข้อมูลทางด้านการเงิน โดยเชื่อมต่อกับผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมที่เกี่ยวข้อง สถาบันการเงินและผู้ประกอบธุรกิจเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อมีการร้องขอในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ข้อ ๒๑)

แม้คำสั่ง ตร. ที่ ๑๘๒/๒๕๖๖ จะกล่าวถึงการกำหนดวิธีการรับแจ้งความผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ แต่หากพิจารณาขั้นตอนในการปฏิบัติแล้ว จะเห็นว่าเป็นกรณีการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนเฉพาะคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ณ สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน (Walk in) และผ่านระบบการรับแจ้งทางอิเล็กทรอนิกส์ (ระบบรับแจ้งความออนไลน์ (Online)) ซึ่งได้มีกล่าวไว้แล้วส่วนหนึ่งในข้อ ๑.

---

[๒๙] พระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖

๒.๔.๑ ความหมายและลักษณะคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

อาชญากรรมทางเทคโนโลยี ตาม พ.ร.ก.มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖[๓๐] ได้แก่

๑.) การกระทำหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ เพื่อฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ บุคคลหนึ่งบุคคลใด

๒.) การกระทำหรือพยายามกระทำความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ โดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย กล่าวคือ แม้ผู้กระทำความผิดจะไม่ได้มีเจตนาประสงค์ต่อทรัพย์สินหรือประโยชน์ในลักษณะที่เป็นทรัพย์สิน แต่หากกระทำโดยประการที่น่าจะทำให้บุคคลอื่นเสียหาย ก็ถือเป็นอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

๓.) การกระทำความผิดฐานฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ โดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ กล่าวคือ ผู้กระทำความผิดใช้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ของคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมการทำงานเข้าด้วยกัน โดยได้มีการกำหนดคำสั่ง ชุดคำสั่ง หรือสิ่งอื่นใด และแนวทางปฏิบัติงานให้อุปกรณ์หรือชุดอุปกรณ์ทำหน้าที่ประมวลผลข้อมูลโดยอัตโนมัติ

ศปอส.ตร. ได้กำหนดรายละเอียดลักษณะคดีซึ่งเป็นรูปแบบการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีตาม พ.ร.ก. ดังกล่าว เพื่อให้การมอบหมายเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานรับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนคดีเป็นไปอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ดังต่อไปนี้ (ข้อ ๕ ประกอบคำอธิบายลักษณะคดี ออกตามความในข้อ ๕ ของคำสั่ง ตร. ที่ ๑๘๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๖)

๑.) คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ หมายถึง คดีที่กระทำผิดโดยทุจริตหลอกลวงมาแต่ต้น ด้วยการประกาศ หรือโฆษณาขายสินค้า หรือบริการผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เชิญชวนให้ผู้เสียหายเข้าซื้อสินค้าหรือใช้บริการ เมื่อผู้เสียหายชำระเงินแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้รับสินค้าหรือบริการนั้น หรือส่งสินค้าหรือบริการให้ในลักษณะที่มีเจตนาฉ้อโกง หรือส่งสินค้าให้ไม่ตรงตามโฆษณาทั้งในด้านแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพ หรือปริมาณแห่งสินค้า หรือผลิตภัณฑ์นั้นอันเป็นเท็จ และรวมถึงการหลอกให้ผู้ขายสินค้าในระบบออนไลน์ส่งสินค้าให้ โดยมีเจตนาตั้งแต่ต้นที่จะไม่ชำระค่าสินค้านั้น

๒.) คดีหลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน หมายความถึง คดีที่กระทำผิดโดยนำภาพบุคคลอื่นมาใช้สร้างบัญชีในสื่อสังคมออนไลน์ปลอม หรือเข้าถึงบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ของบุคคลอื่น เพื่อสวมรอยหรือแสดงตนให้ผู้เสียหายเชื่อว่าเป็นเจ้าของบัญชีสื่อสังคมออนไลน์ที่ถูกอ้างนั้นจริง แล้วได้ขอยืมเงินหรือให้โอนเงินให้โดยอ้างเหตุต่าง ๆ เช่น คนร้ายสร้างลิงก์ปลอมหลอกเอารหัสล็อกอินแอปพลิเคชันไลน์ของผู้อื่นแล้วนำไลน์ของผู้นั้น ส่งข้อความขอยืมเงินจากผู้เสียหายที่เป็นเพื่อนในไลน์ของบุคคลนั้น เป็นต้น

๓.) คดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน (Romance Scam) หมายความถึง คดีที่กระทำความผิดโดยปลอมโปรไฟล์เป็นบุคคลอื่น สุ่มเข้ามาพูดคุยตีสนิทกับผู้เสียหายในระบบออนไลน์ เพื่อให้เกิดความรัก น่าสนใจหรือน่าเชื่อถือ จากนั้นคนร้ายจะสร้างเรื่องราวหลอกให้ผู้เสียหายหลงเชื่อแล้วโอนเงินให้ เช่น ปลอมโปรไฟล์เป็นทหารอเมริกันทักมาทางเฟซบุ๊ก หรือเว็บไซต์หาคู่ พูดคุยกับผู้เสียหายจนเกิดความรักแล้วหลอกว่าจะส่งของมีค่ามาให้ผู้เสียหาย โดยมีผู้ร่วมขบวนการอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่กรมศุลกากร หรือบริษัทขนส่ง แจ้งผู้เสียหายให้โอนเงินไปชำระภาษี หรืออ้างว่าเจ็บป่วยต้องใช้เงิน ให้โอนเงินไปช่วยเหลือ หรือจำเป็นต้องใช้เงินจ้างทนายความฟ้องแบ่งมรดก เป็นต้น

---

[๓๐] หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/ว ๓๐๑ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖

๔.) คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัล หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ หมายความถึง คดีที่กระทำผิดโดยการสร้างเว็บไซต์ปลอมในสื่อสังคมออนไลน์ หรือสุ่มส่งข้อความอันเป็นเท็จให้ผู้เสียหายทางโทรศัพท์หรือวิธีการอื่น ๆ แล้วทำให้ผู้เสียหายหลงเชื่อว่าเป็นผู้โชคดีได้รับรางวัล หรือสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ แต่ต้องชำระค่าใช้จ่ายเป็นค่าสมาชิก ค่าธรรมเนียม หรือภาษี หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ก่อน เมื่อผู้เสียหายโอนเงินไปแล้ว ปรากฏว่าไม่ได้รับรางวัลนั้น และรวมถึงการฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ ผ่านระบบคอมพิวเตอร์ในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การให้โอนเงินทำบุญ โดยไม่ได้ไปทำบุญจริง หรือคนร้ายมีข้อมูลลับผู้เสียหายหรือตัดต่อภาพผู้เสียหาย แล้วข่มขู่ให้จ่ายเงิน ไม่เช่นนั้นจะนำไปเผยแพร่ในเพจเฟซบุ๊กที่เปิดแบบสาธารณะ เป็นต้น

๕.) คดีหลอกลวงให้กู้เงิน หมายความถึง คดีที่กระทำผิดโดยสุ่มส่งข้อมูล ประกาศหรือโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์เชิญชวนให้ประชาชนกู้ยืมเงิน เมื่อผู้เสียหายหลงเชื่อเข้าทำรายการขอกู้ยืมเงิน คนร้ายจะอ้างว่าเงินกู้ได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ต้องมีเงินค้ำประกันหรือเงินที่แสดงว่าสามารถผ่อนชำระได้ จากนั้นก็จะอ้างเหตุว่าข้อมูลผิด ไม่บันทึกเหตุผลในการโอน ต้องแก้ไขสัญญา เครดิตไม่พอ บัญชีถูกล็อก เพื่อให้ผู้เสียหายจ่ายเงินเพิ่มแต่ละขั้นตอน สุดท้ายผู้เสียหายไม่ได้ทั้งเงินกู้และเงินที่โอนไปให้คนร้าย รวมถึงการให้กู้ยืมเงินจริงผ่านระบบออนไลน์ แต่หักดอกเบี้ยไว้เกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนด และมีการทวงหนี้ในลักษณะที่เข้าข่ายกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์จากผู้กู้ เช่น ผู้เสียหายได้รับข้อความ (SMS) ทางโทรศัพท์ “ได้รับสิทธิกู้เงินจำนวน ๓๐๐,๐๐๐ บาท ...ลิงก์ย่อ...” เมื่อกดลิงก์ย่อไปคุยในไลน์จะอ้างเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายสินเชื่อ ส่งลิงก์เว็บไซต์กู้เงินมาให้กรอกข้อมูล แล้วคนร้ายจะติดต่อกลับมา แจ้งว่าได้รับการอนุมัติแล้ว แต่ต้องโอนเงินค้ำประกันมาก่อนร้อยละ ๑๐ จากนั้นก็จะหลอกให้โอนเงินเพิ่ม เป็นต้น

๖.) คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ หมายความถึง คดีที่มีการประกาศหรือโฆษณาในสื่อสังคมออนไลน์ สุ่มส่งข้อความชักชวนให้ผู้เสียหายทำงานพิเศษ หรือทำกิจกรรมใด ๆ ในระบบออนไลน์เพื่อสร้างรายได้ หรือค่าตอบแทน แต่ผู้เสียหายต้องซื้อแพ็กเกจเพื่อค้ำประกันการทำงาน หรือค่าใช้จ่ายอื่นก่อน เมื่อผู้เสียหายซื้อแพ็กเกจทำงานหรือทำกิจกรรมแล้ว ครั้งแรก ๆ อาจได้รับผลตอบแทนจริง แต่เมื่อจ่ายเงินสูงขึ้นเพื่อรับผลตอบแทนที่สูงขึ้น ก็จะไม่ได้รับค่าตอบแทนและเงินทุนคืน เช่น คนร้ายได้ส่งข้อความชักชวนทำงานหารายได้พิเศษหลังเลิกงานประจำในสื่อสังคมออนไลน์ โดยให้ทำงานเพียงกดไลก์ (Like) หรือแชร์ (Share) หรือเพิ่มยอดผู้ชม (View) ในเว็บไซต์ขายสินค้า ก็จะมีรายได้ต่อวันตามจำนวนเงินที่ซื้อแพ็กเกจทำงานหรือทำสต็อกสินค้าคงคลัง โดยให้ผลตอบแทนร้อยละ ๖๐ แต่ต้องลงทุนซื้อสินค้า ๘ ขั้นตอน ซึ่งต้องจ่ายเงินเพิ่มเข้าไป ๘ ครั้ง แล้วถอนเงินคืนไม่ได้ เป็นต้น

๗.) คดีข่มขู่ทางโทรศัพท์ให้เกิดความกลัวแล้วหลอกให้โอนเงิน (Call center) หมายความถึง คดีที่ใช้สื่อสังคมออนไลน์ โทรศัพท์ หรือโทรผ่านระบบอินเตอร์เน็ต (Voice over Internet Protocol หรือ VoIP) สุ่มติดต่อไปยังผู้เสียหาย สร้างเรื่องหลอกลวง อ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐ ข่มขู่ผู้เสียหายให้เกิดความกลัวเกี่ยวกับการกระทำความผิดต่าง ๆ และเพื่อเป็นการช่วยเหลือไม่ให้ถูกดำเนินคดี ให้โอนเงินไปทำการตรวจสอบแทน เช่น อ้างเป็นเจ้าหน้าที่ตำรวจ จับกุมคนร้ายเกี่ยวกับยาเสพติดได้ แล้วมีการซัดทอดว่าผู้เสียหายเป็นผู้รับโอนเงินจากผู้ค้ายาเสพติด และขอตรวจสอบทางการเงินโดยให้โอนเงินไปตรวจสอบ เป็นต้น

๘.) คดีที่กระทำต่อระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมาย (Hacking) เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์ หมายความถึง คดีที่มีการเข้าถึงระบบคอมพิวเตอร์ ล่วงรู้รหัสผ่านบัญชีของผู้อื่นแล้วนำไปเปิดเผยการเข้าถึงข้อมูลคอมพิวเตอร์ การส่งสแปมเมล (Spam mail) แก้ไข ดัดแปลง ก่อกวน หรือจำหน่ายเผยแพร่ชุดคำสั่ง ระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบ หรือทำให้ผู้หนึ่งผู้ใดเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน

เช่น การเข้าถึงข้อมูล e-mail บริษัท แล้วส่งไปหลอกบุคคลอื่นให้โอนเงินไปชำระค่าสินค้าไปยังบัญชีคนร้าย เป็นต้น

๙.) คดีที่มีการเข้ารหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ (Ransomware) หมายความถึง คดีที่มีการส่งซอฟต์แวร์ที่เป็นอันตราย หรือมัลแวร์ (Malware) เข้ามาในเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เสียหาย ซึ่งอาจส่งมาทาง e-mail, ลิงก์ URL ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ หรือติดตั้งมากับอุปกรณ์เก็บข้อมูลแบบพกพา (Flash Drive) โดยซอฟต์แวร์ที่เป็นอันตรายนั้นจะทำการคัดลอกข้อมูลจากเครื่องคอมพิวเตอร์ของผู้เสียหาย และเข้ารหัส หรือปิดกั้นไฟล์ข้อมูลเอกสาร รูปภาพ วิดีโอ ทำให้ผู้เสียหายไม่สามารถเปิดไฟล์ใด ๆ ได้ นอกจากต้องจ่ายค่าไถ่ให้คนร้ายเพื่อจะได้คีย์ (Key) หรือซอฟต์แวร์ในการปลดล็อก

๑๐.) คดีหลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์ หมายความถึง คดีที่คนร้ายสุ่มโทรศัพท์มาอ้างเป็นเจ้าหน้าที่รัฐข่มขู่ให้เกิดความกลัวว่าเกี่ยวข้องกับการกระทำผิด หลอกว่าเป็นเจ้าหน้าที่รัฐจะช่วยเหลือด้านภาษี ด้านการจดทะเบียนพาณิชย์ หรืออ้างเป็นเจ้าหน้าที่บริษัทเอกชนจะให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ หรือสร้างข้อมูลเท็จในระบบคอมพิวเตอร์ แล้วหลอกลวงให้ผู้เสียหายดาวน์โหลดลิงก์ติดตั้ง และยินยอมให้มีการควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์จากทางไกล เพื่อติดตามการทำงานหรือเข้าดำเนินการต่าง ๆ ในเครื่องแทนผู้เสียหาย หรือเอาข้อมูลจากเครื่องของผู้เสียหายไปใช้โดยมิชอบ ที่มีลักษณะเป็นการฉ้อโกง กรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ หรือทำให้บุคคลอื่นเสียหายเกี่ยวกับทรัพย์สิน เช่น หลอกลวงว่าเป็นเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร ข่มขู่ผู้เสียหายว่าไม่ชำระภาษี เพื่อตรวจสอบหรือคืนภาษีให้ผู้เสียหายดาวน์โหลดแอปพลิเคชันกรมสรรพากรปลอมที่ส่งให้ทางไลน์ ให้ใส่ข้อมูลส่วนตัวและรหัสผ่านกดยินยอมให้เข้าควบคุมเครื่อง แล้วคนร้ายทำการถอนเงินจากบัญชีเงินฝากที่ผูกไว้กับแอปพลิเคชันธนาคารในเครื่องไป เป็นต้น

๑๑.) คดีหลอกลวงเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล หมายความถึง คดีที่หลอกให้โอนสินทรัพย์ดิจิทัลในระบบเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) ทั้งในและนอกศูนย์ซื้อขายสินทรัพย์ดิจิทัล ที่ผู้เสียหายมีอยู่ก่อนแล้ว หรือถูกหลอกให้ซื้อมาเก็บไว้ในกระเป๋าเงินดิจิทัล (Crypto wallet) ของตนเอง โอนไปยังกระเป๋าเงินดิจิทัลของคนร้ายทั้งในและนอกศูนย์ซื้อขาย หรือในระบบ Peer to Peer ในตลาดอื่น ๆ เช่น คนร้ายปลอมโปรไฟล์เป็นบุคคลอื่นที่มีความน่าเชื่อถือสุ่มส่งข้อความมาพูดคุยกับผู้เสียหายทางสื่อออนไลน์จนเกิดความเชื่อใจหรือความรัก แล้วชักชวนให้ไปลงทุนในตลาดซื้อขายเหรียญสกุลเงินดิจิทัลในต่างประเทศ โดยให้ซื้อเหรียญสกุลเงินดิจิทัลจาก Bitkub แล้วโอนไปลงทุนในเว็บเทรดที่คนร้ายได้สร้างปลอมขึ้นมา เป็นต้น

๑๒.) คดีหลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ หมายความถึง คดีที่มีการชักชวนให้ลงทุนในลักษณะธุรกิจเครือข่ายหรือชักชวนเป็นรายบุคคลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ หรือปลอมโปรไฟล์เป็นบุคคลที่มีความน่าเชื่อถือสุ่มส่งข้อความมาพูดคุยกับผู้เสียหายจนเกิดความเชื่อใจ หรือความรัก หรือจากบุคคลที่ลงทุนอยู่ก่อนแล้ว ได้ชักชวนให้ผู้เสียหายลงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ในเว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันหรือแพลตฟอร์มอื่น โดยอ้างว่าจะได้รับผลตอบแทนในอัตราสูง แต่ความจริงไม่มีธุรกิจหรือกิจการที่ให้ผลตอบแทนเช่นนั้นจริง และผู้เสียหายไม่ได้รับผลตอบแทนและเงินทุนคืน เช่น คนร้ายส่งข้อความมาหลอกลวงว่าเป็นเจ้าหน้าที่การตลาดบริษัท หลอกให้ผู้เสียหายติดตั้งแอปพลิเคชันบริษัท แล้วให้โอนเงินไปลงทุนหรือปลอมโปรไฟล์เป็นหนุ่มนักธุรกิจ ชักชวนพูดคุยทางออนไลน์จนเกิดความรัก แล้วชวนให้ลงทุนกับเว็บเทรดปลอม เป็นต้น

๑๓.) คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นขบวนการ หมายความถึง คดีที่มีลักษณะการกระทำความผิดตามลักษณะหลอกขายสินค้าหรือบริการ และพบความเชื่อมโยงของคนร้ายในลักษณะที่เป็นขบวนการ หรือมีผู้เสียหายเป็นจำนวนมากหลายพื้นที่ตั้งแต่ ๑๐ รายขึ้นไป

๑๔.) คดีหลอกลวงให้ลงทุนที่เป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ หมายความถึง คดีที่กระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน โดยมีการชักชวนให้ลงทุนในลักษณะธุรกิจเครือข่ายหรือชักชวนเป็นรายบุคคล ด้วยการโฆษณาหรือประกาศให้ปรากฏต่อประชาชนทั่วไป หรือปรากฏแก่บุคคลตั้งแต่ ๑๐ คนขึ้นไป ให้เข้าร่วมลงทุนและผลตอบแทนสูงกว่าดอกเบี้ยที่สถาบันการเงินจะจ่ายให้ได้ตามกฎหมาย โดยการกระทำผิดดังกล่าวได้ใช้ระบบคอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือ หรือช่องทางในการกระทำความผิด เช่น คนร้ายเปิดเพจเฟซบุ๊กชักชวนให้ลงทุนทำฟาร์มเห็ด ให้ผลตอบแทนร้อยละ ๒๐ ต่อเดือน แล้วปิดเว็บไซต์หลบหนีไป เป็นต้น

๑๕.) คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีลักษณะอื่น นอกเหนือจาก ๑.) – ๑๔.) หมายความว่า คดีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีตามความหมายของ พ.ร.ก.มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖ แต่ไม่ได้กำหนดเป็นลักษณะคดีตามข้อ ๑.) – ๑๔.) ไว้

๒.๔.๒ การดำเนินการในคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

๑.) วิธีการร้องทุกข์

ผู้เสียหายหรือผู้แจ้งสามารถร้องทุกข์ได้ใน ๒ ลักษณะ ตามมาตรา ๘ วรรคสอง แห่ง พ.ร.ก.มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖ ดังนี้

๑.๑) ร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ณ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน (Walk in) ไม่ว่าความผิดจะเกิดขึ้น ณ ที่ใดในราชอาณาจักร (ข้อ ๖)

๑.๒) ร้องทุกข์ผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์ (Online) (ส่วนรับแจ้งความออนไลน์สำหรับประชาชน) (ข้อ ๗)

ผู้แจ้งสามารถดำเนินการผ่านระบบการแจ้งความออนไลน์ www.thaipoliceonline.com ซึ่งต้องลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตนก่อนการใช้งาน มีขั้นตอนการแจ้งความออนไลน์[๓๑] ดังต่อไปนี้

๑.๒.๑.) เข้าสู่ระบบการรับแจ้งความทางออนไลน์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้วยเบอร์โทรศัพท์ หรือ E-mail และรหัสผ่านที่ใช้ในการลงทะเบียนเพื่อยืนยันตัวตน

๑.๒.๒.) กด “แจ้งความออนไลน์”

๑.๒.๓.) ขั้นตอนที่ ๑ ข้อความยินยอม ให้ผู้แจ้งอ่านข้อตกลงให้ครบถ้วนก่อนกดยอมรับ

๑.๒.๔.) ขั้นตอนที่ ๒ คำถามก่อนการแจ้งความ ให้ผู้แจ้งตอบคำถามก่อนการแจ้งความให้ครบถ้วน และสามารถแจ้งธนาคารเพื่อขออายัดบัญชีก่อนการแจ้งความได้ หากแจ้งธนาคารเรียบร้อยแล้วให้กรอกเลขอ้างอิงที่ได้รับ

๑.๒.๕.) ขั้นตอนที่ ๓ ข้อมูลผู้เสียหาย ให้ผู้แจ้งกรอกข้อมูลเกี่ยวกับการพบเจ้าพนักงานและระบุหน่วยงานที่ผู้แจ้งสะดวกไปพบพนักงานสอบสวน กรอกข้อมูลส่วนตัวของผู้แจ้ง

๑.๒.๖) ขั้นตอนที่ ๔ ข้อมูลเรื่องที่เกิดขึ้น ให้ผู้แจ้งกรอกรายละเอียด เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นให้ครบถ้วนและถูกต้อง

---

[๓๑] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ.(๒๕๖๖). คู่มือการใช้งานระบบรับแจ้งความออนไลน์เฉพาะคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี. สืบค้นเมื่อวันที่ ๑๔ มิถุนายน ๒๕๖๖. จากเว็บไซต์ https://www.thaipoliceonline.com/resource/manual.pdf

๑.๒.๗) ขั้นตอนที่ ๕ ข้อมูลความเสียหาย ให้ผู้แจ้งกรอกรายละเอียดความเสียหายที่ได้รับให้ครบถ้วนและถูกต้อง

๑.๒.๘) ขั้นตอนที่ ๖ ข้อมูลคนร้าย ให้ผู้แจ้งใส่รายละเอียดคนร้ายเท่าที่ทราบ ให้ครบถ้วนและถูกต้อง

๑.๒.๙) ขั้นตอนที่ ๗ แนบไฟล์เพิ่มเติม ให้ผู้แจ้งเพิ่มไฟล์ข้อมูลหรือรูปภาพที่เกี่ยวข้อง

๑.๒.๑๐) ขั้นตอนที่ ๘ การกระทำความผิด เลือกข้อมูลการกระทำความผิด

๑.๒.๑๑) ขั้นตอนที่ ๙ ยืนยันความถูกต้อง ให้ผู้แจ้งตรวจสอบข้อมูลทั้งหมดที่ได้กรอกไปก่อนกดปุ่มยืนยันการแจ้งเรื่องเข้าสู่ระบบ

ผู้แจ้งสามารถตรวจสอบสถานะของคดีที่ได้แจ้งได้ทางหน้าหลัก

๒.) การรับคำร้องทุกข์

๒.๑) กรณีร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ณ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน (Walk in) (ข้อ ๖)

๒.๑.๑) หากพนักงานสอบสวนเห็นว่าเป็นความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ให้สอบถามข้อเท็จจริงทางคดีกับผู้แจ้ง ว่าได้มีการแจ้งให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้แจ้งถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ ระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวแล้วหรือไม่ อย่างไร แล้วดำเนินการดังนี้

(๑) กรณีผู้แจ้งได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจไว้แล้ว และมาพบพนักงานสอบสวนภายใน ๗๒ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจแจ้งให้ผู้แจ้งไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์และแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจทราบโดยเร็ว และให้พิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าวภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์

(๒) กรณีผู้แจ้งได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจไว้แล้ว แต่มาพบพนักงานสอบสวนเกินกว่า ๗๒ ชั่วโมงนับแต่เวลาที่สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจแจ้งให้ผู้แจ้งไปร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนชี้แจงให้ผู้แจ้งทราบว่าสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจอาจยกเลิกการระงับการทำธุรกรรมที่แจ้งไว้ และให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์และสอบสวนตามอำนาจหน้าที่ต่อไป

(๓) กรณีผู้แจ้งยังไม่ได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจก่อนมาพบพนักงานสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนแนะนำให้ผู้แจ้งรีบแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้แจ้งถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ระงับการทำธุรกรรมชั่วคราว แล้วดำเนินการตาม (๑)

๒.๑.๒) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกปากคำผู้แจ้ง และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนมาร่วมทำการสืบสวนด้วยตั้งแต่แรก เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยความรวดเร็วและทันสถานการณ์ และจัดให้มีการรับคำร้องทุกข์ต่อไป

๒.๑.๓) ในการรับคำร้องทุกข์ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกข้อมูลลงในระบบรับแจ้งความออนไลน์ (ส่วนรับแจ้งความออนไลน์สำหรับเจ้าหน้าที่ตำรวจ) เพื่อออกเลขคำแจ้งความออนไลน์ (Case ID) โดยไม่ต้องออกเลขคำแจ้งความ ตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ และ

ไม่ต้องลงรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔ โดยการบันทึกข้อมูลให้ปรากฏรายละเอียด ชื่อ และที่อยู่ของผู้แจ้ง ลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ความเสียหายที่ได้รับ และชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิดเท่าที่จะบอกได้ เพื่อให้ครบถ้วนเป็นคำร้องทุกข์ตามมาตรา ๒ (๗) แห่ง ป.วิ.อ.

๒.๑.๔) พนักงานสอบสวนสั่งพิมพ์ข้อมูลการรับแจ้งความออนไลน์จากระบบรับแจ้งความออนไลน์ จำนวน ๒ ชุด ให้พนักงานสอบสวนและผู้แจ้งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน โดยส่งมอบให้แก่ผู้แจ้ง จำนวน ๑ ชุด และให้พนักงานสอบสวนเก็บรวบรวมไว้กับบันทึกปากคำผู้แจ้งอีก ๑ ชุด

๒.๑.๕) เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์แล้ว ให้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้แจ้งถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ทราบถึงการร้องทุกข์โดยทันที

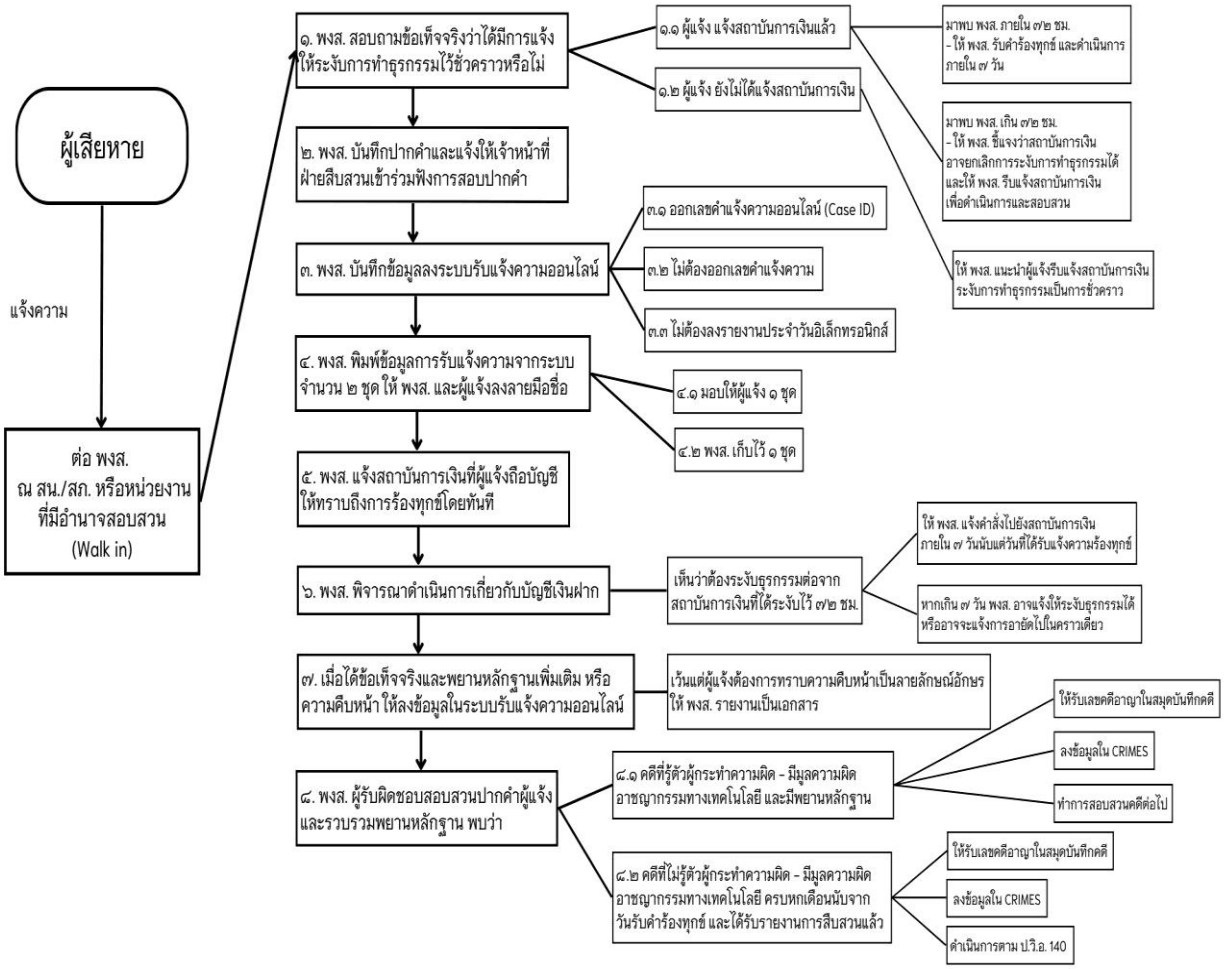
๒.๑.๖) ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

(๑) หากเห็นว่าจะต้องระงับการทำธุรกรรมนั้นต่อจากสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ได้ดำเนินการไว้ ๗๒ ชั่วโมงแล้ว ให้แจ้งคำสั่งเกี่ยวกับบัญชีไปยังสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์

(๒) หากเกิน ๗ วัน พนักงานสอบสวนอาจแจ้งให้ระงับการทำธุรกรรมนั้นได้ แต่การระงับธุรกรรมนั้นอาจไม่ต่อเนื่องจากที่ผู้แจ้งได้แจ้งให้ระงับธุรกรรมไว้แต่แรก นอกจากนี้พนักงานสอบสวนอาจแจ้งการอายัดไปในคราวเดียวกันก็ได้

๒.๑.๗) เมื่อพนักงานสอบสวนสอบสวนแล้วได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติม หรือมีความคืบหน้าทางคดี ให้ลงข้อมูลในระบบรับแจ้งความออนไลน์ให้ถูกต้องและครบถ้วน

การรับคำร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
ต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน (Walk in)

๒.๒) กรณีร้องทุกข์ผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์ (Online) (ข้อ ๗)

เมื่อผู้แจ้งเลือกสถานที่ที่จะไปแจ้งความร้องทุกข์ ระบบรับแจ้งความออนไลน์จะกำหนดเลขคำแจ้งความออนไลน์ (Case ID) และแจ้งเตือนให้ผู้แจ้ง แจ้งให้สถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้แจ้งถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ระงับธุรกรรมที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยีไว้ชั่วคราว พร้อมทั้งส่งเรื่องไปยัง สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนโดยอัตโนมัติ และพนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมาย ให้ดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๒.๑) ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบว่าผู้แจ้งได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจระงับการทำธุรกรรมไว้ชั่วคราวแล้วหรือไม่

(๑) กรณีผู้แจ้งได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจไว้แล้ว

(๑.๑) ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบข้อมูลการแจ้งในระบบรับแจ้งความออนไลน์โดยเร็ว ว่าเป็นคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและมีข้อมูลครบถ้วนที่จะถือว่าเป็นคำร้องทุกข์

(๑.๒) ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวเพื่อทราบถึงการร้องทุกข์ทันที หากข้อมูลที่แจ้งยังไม่ครบถ้วน ให้รีบติดต่อผู้แจ้งดำเนินการให้ครบถ้วนและแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวเพื่อทราบถึงการร้องทุกข์ต่อไปทันที

(๒) กรณีผู้แจ้งยังไม่ได้แจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจ

(๒.๑) ให้พนักงานสอบสวนติดต่อผู้แจ้งให้รีบแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้แจ้งถือบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ระงับการทำธุรกรรมชั่วคราวโดยเร็ว

(๒.๒) เมื่อผู้แจ้งดำเนินการแล้ว ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาข้อมูลการแจ้งว่าเป็นคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและมีข้อมูลครบถ้วนที่จะถือว่าเป็นคำร้องทุกข์ ให้พนักงานสอบสวนรีบแจ้งสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจดังกล่าวเพื่อทราบถึงการร้องทุกข์ทันที

๒.๒.๒) พนักงานสอบสวนนัดหมายผู้แจ้งเพื่อบันทึกปากคำ ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์ และให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนมาร่วมทำการสืบสวนด้วยตั้งแต่แรก เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการสอบปากคำไปดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องด้วยความรวดเร็วและทันสถานการณ์

หากผู้แจ้งไม่มาพบพนักงานสอบสวนตามกำหนดนัด แต่ได้มาพบในภายหลังก็ไม่ตัดสิทธิผู้แจ้งและไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะดำเนินการตาม ป.วิ.อ.

๒.๒.๓) เมื่อผู้แจ้งได้รับเลขคำแจ้งความออนไลน์ (Case ID) จากระบบรับแจ้งความออนไลน์แล้ว พนักงานสอบสวนไม่ต้องดำเนินการดังนี้

(๑) ไม่ต้องออกเลขคำแจ้งความ ตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ และ

(๒) ไม่ต้องลงรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔

๒.๒.๔) พนักงานสอบสวนสั่งพิมพ์ข้อมูลการรับแจ้งความออนไลน์จากระบบรับแจ้งความออนไลน์ จำนวน ๒ ชุด ให้พนักงานสอบสวนและผู้แจ้งลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน โดยส่งมอบให้แก่ผู้แจ้ง จำนวน ๑ ชุด และให้พนักงานสอบสวนเก็บรวบรวมไว้กับบันทึกปากคำผู้แจ้งอีก ๑ ชุด

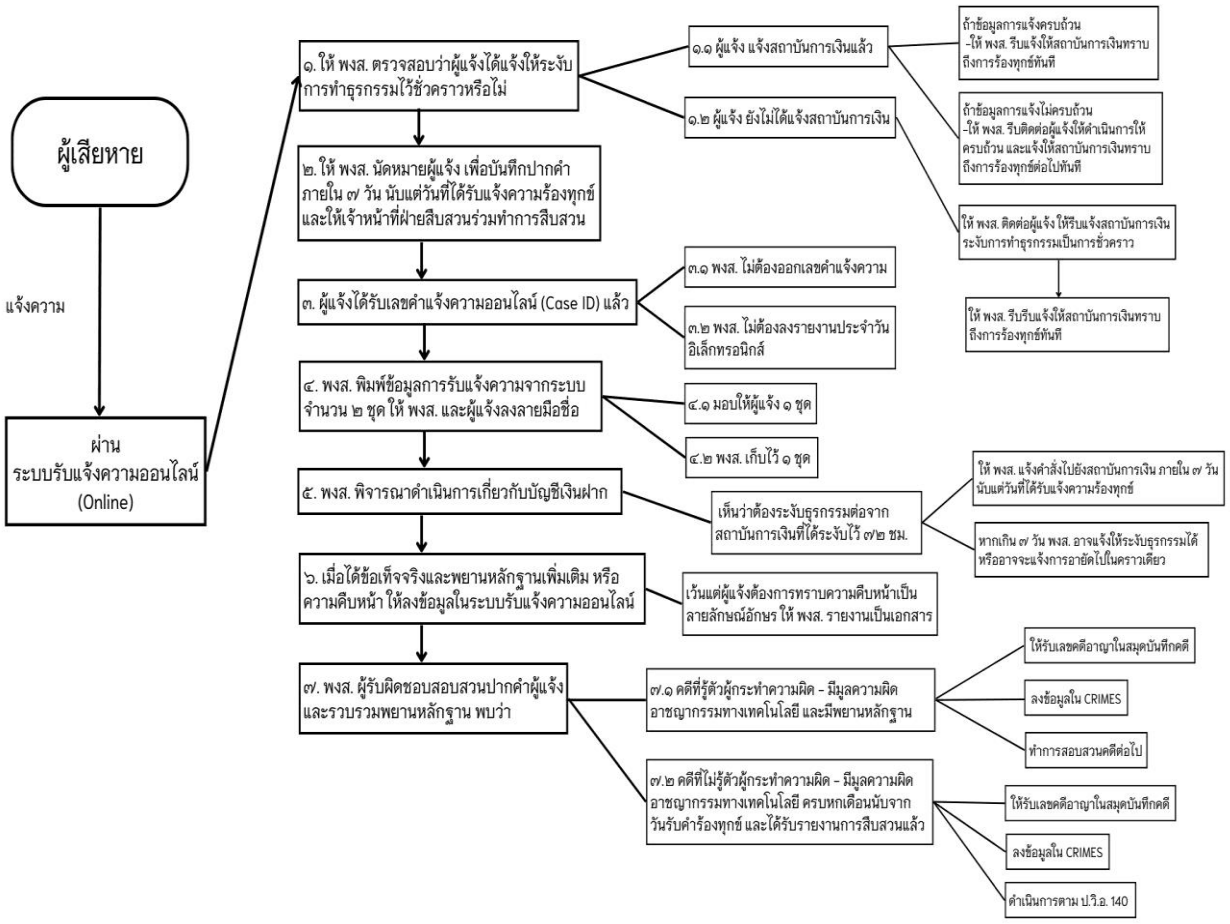
๒.๒.๕) ให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี

(๑) หากเห็นว่าจะต้องระงับการทำธุรกรรมนั้นต่อจากสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่ได้ดำเนินการไว้ ๗๒ ชั่วโมงแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งคำสั่งเกี่ยวกับบัญชีไปยังสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์

(๒) หากเกิน ๗ วัน พนักงานสอบสวนอาจแจ้งให้ระงับการทำธุรกรรมนั้นได้ แต่การระงับธุรกรรมนั้นอาจไม่ต่อเนื่องจากที่ผู้แจ้งได้แจ้งให้ระงับธุรกรรมไว้แต่แรก นอกจากนี้พนักงานสอบสวนอาจแจ้งการอายัดไปในคราวเดียวกันก็ได้

๒.๒.๖) เมื่อพนักงานสอบสวนสอบสวนแล้วได้ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพิ่มเติมหรือมีความคืบหน้าทางคดี ให้ลงข้อมูลในระบบรับแจ้งความออนไลน์ให้ถูกต้องและครบถ้วน

การรับคำร้องทุกข์ในความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
ผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์ (Online)

๒.๔.๓ การประสานงานกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจ (ข้อ ๘)

ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการโดยผ่านช่องทางระบบประสานงานธนาคาร (banking.ccib.go.th) หรือวิธีการอื่นใดที่ผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. (ผบช.สอท. หรือ รอง ผบช. ที่ ผบช.สอท. มอบหมาย) กำหนด

๒.๔.๔ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ตาม พ.ร.ก.มาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖ มาตรา ๘ วรรคสอง บัญญัติให้พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องทุกข์หรือพนักงานสอบสวน ที่ ผบ.ตร. กำหนด และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ไม่จำต้องเป็นพนักงานสอบสวนในท้องที่ที่การกระทำความผิดเกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าเกิดในเขตอำนาจของตนตาม ป.วิ.อ. มีอำนาจสอบสวนและดำเนินการเกี่ยวกับการกระทำความผิดดังกล่าวได้ ไม่ว่าความผิดนั้นจะเกิด ณ ที่ใด

ในราชอาณาจักร ส่วนการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐ พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าว[๓๒]

ทั้งนี้ คำสั่ง ตร. ที่ ๑๘๒/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๖๖ กำหนดรายละเอียดลักษณะคดีที่รับแจ้งและพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ (ข้อ ๙) สรุปได้ดังต่อไปนี้

กรณีเป็นพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๒	คดีหลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๓	คดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน (Romance Scam)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๔	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัลหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๕	คดีหลอกลวงให้กู้เงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๖	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๗	คดีข่มขู่ทางโทรศัพท์ให้เกิดความกลัวแล้วหลอกให้โอนเงิน (Call center)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๘	คดีที่กระทำต่อระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมาย (Hacking) เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-
๙	คดีที่มีการเข้ารหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ (Ransomware)	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้

[๓๒] หนังสือสำนักงานศาลยุติธรรม ด่วนที่สุด ที่ ศย ๐๑๖/ว ๓๐๑ ลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๖๖ เรื่อง ข้อพิจารณาเกี่ยวกับพระราชกำหนดมาตรการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยี พ.ศ. ๒๕๖๖

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑๐	คดีหลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้
๑๑	คดีหลอกลวงเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้
๑๒	คดีหลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑๓	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้
๑๔	คดีหลอกลวงให้ลงทุนที่เป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	ให้แจ้งให้ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาส่งเรื่องให้ บช.ก. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ หรือหากเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน ให้ พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปก็ได้
๑๕	คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ลักษณะอื่น นอกเหนือจาก ๑ – ๑๔	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ.	-

กรณีเป็นพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๒	คดีหลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๓	คดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน (Romance Scam)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๔	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัลหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๕	คดีหลอกลวงให้กู้เงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๖	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๗	คดีข่มขู่ทางโทรศัพท์ให้เกิดความกลัว แล้วหลอกให้โอนเงิน (Call center)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	คดีที่มีความเสียหายต่ำกว่าสามแสนบาท ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใด ให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หรือเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๘	คดีที่กระทำต่อระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมาย (Hacking) เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-
๙	คดีที่มีการเข้ารหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ (Ransomware)	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-
๑๐	คดีหลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-
๑๑	คดีหลอกลวงเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-
๑๒	คดีหลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-
๑๓	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑๔	คดีหลอกลวงให้ลงทุนที่เป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	ให้แจ้งผู้บริหารคดี เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ บช.ก. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๑๕	คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี ลักษณะอื่น นอกเหนือจาก ๑ – ๑๔	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท.	-

กรณีเป็นพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๒	คดีหลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๓	คดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน (Romance Scam)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๔	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัลหรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวน ในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๕	คดีหลอกลวงให้กู้เงิน	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๖	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวนและอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๗	คดีข่มขู่ทางโทรศัพท์ให้เกิดความกลัว แล้วหลอกให้โอนเงิน (Call center)	พนักงานสอบสวนในสังกัด สน./สภ. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก. เพื่อพิจารณาส่งเรื่องให้ สน./สภ. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ จะส่งเรื่องไปที่ สน./สภ. ใดให้เป็นไปตามประสงค์ของผู้แจ้ง หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปจนเสร็จสิ้นก็ได้
๘	คดีที่กระทำต่อระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมาย (Hacking) เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๙	คดีที่มีการเข้ารหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ (Ransomware)	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน
๑๐	คดีหลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑๑	คดีหลอกลวงเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน
๑๒	คดีหลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน

ที่	ลักษณะคดีที่รับแจ้ง	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ	หมายเหตุ
๑๓	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเป็นขบวนการ	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.สอท. หรือพนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	ให้แจ้งผู้บริหารคดีเพื่อพิจารณาโอนเรื่องให้ บช.สอท. รับผิดชอบทำการสอบสวนต่อ ทั้งนี้ หากผู้บริหารคดีเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะรับผิดชอบได้ จะให้พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก. ผู้นั้นเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน
๑๔	คดีหลอกลวงให้ลงทุนที่เป็นความผิดตามพระราชกำหนดการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	-
๑๕	คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีลักษณะอื่น นอกเหนือจาก ๑ – ๑๔	พนักงานสอบสวนในสังกัด บช.ก.	-

๒.๔.๕ การส่งเรื่องที่อยู่ระหว่างดำเนินการและยังไม่รับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี (ข้อ ๑๐)

(๑) ให้ผู้บริหารคดีของหน่วยงานที่รับแจ้ง (หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือ ผบก. หรือ รอง ผบก. ที่ ผบก. มอบหมาย หรือ ผบช. หรือ รอง ผบช. ที่ ผบช. มอบหมาย แล้วแต่กรณี) ตรวจสอบเรื่องที่จะส่งว่าพนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามข้อ ๖ (การรับคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ณ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน) และข้อ ๗ (การรับคำร้องทุกข์ผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์) ครบถ้วนแล้วหรือไม่

(๒) หากดำเนินการครบถ้วนแล้ว ผู้บริหารคดีของหน่วยงานสามารถส่งเรื่องผ่านระบบรับแจ้งความออนไลน์ พร้อมไฟล์เอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น บันทึกคำให้การผู้แจ้ง สำเนาการดำเนินการเกี่ยวกับบัญชี เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. (ผบช.สอท. หรือ รอง ผบช.สอท. ที่ ผบช.สอท. มอบหมาย) พิจารณาภายใน ๑๐ วันนับแต่ได้รับแจ้งความร้องทุกข์

(๓) ผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. พิจารณาและแจ้งผลการพิจารณาให้ผู้บริหารคดีของหน่วยงานที่ส่งเรื่องมาทราบภายใน ๓ วัน

หากผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. อนุมัติให้ส่งเรื่องได้ ให้พนักงานสอบสวนเจ้าของเรื่องส่งเอกสารต้นฉบับที่เกี่ยวข้องทั้งหมดให้กับ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่จะต้องรับผิดชอบทำการสอบสวนต่อไปภายใน ๗ วันนับแต่วันที่อนุมัติ ทั้งนี้ สามารถส่งเอกสาร ณ ที่ทำการของหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบต่อด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับก็ได้ และให้ผู้บริหารคดีของ สน./สภ. หรือ

หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่ได้รับอนุมัติจากผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. มอบหมายให้พนักงานสอบสวนในสังกัด เป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบทำการสอบสวนเรื่องนั้นต่อไปจนเสร็จสิ้น

(๔) กรณีที่ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่ได้รับเรื่องที่ส่งมา เห็นว่าเรื่องดังกล่าวไม่ใช่ลักษณะคดีที่พนักงานสอบสวนของหน่วยงานตนจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบ อาจขอให้ทบทวนการส่งเรื่อง โดยเสนอความเห็นพร้อมเหตุผลถึงผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. เพื่อพิจารณาสั่งการต่อไป

๒.๔.๖ การมอบหมายฝ่ายสืบสวนรับผิดชอบการสอบสวนคดี (ข้อ ๑๑)

สรุปได้ดังนี้

ที่	ลักษณะคดี	ผู้มีอำนาจมอบหมาย	ผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่ไม่มีลักษณะเป็นขบวนการ	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รอง สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๒	คดีหลอกลวงเป็นบุคคลอื่นเพื่อยืมเงิน	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รอง สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๓	คดีหลอกลวงให้รักแล้วโอนเงิน (Romance Scam)	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รอง สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๔	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อรับรางวัล หรือเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ กก.สส. ในสังกัด ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๕	คดีหลอกลวงให้กู้เงิน	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งผู้บริหารคดีระดับ บก.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ กก.สส. ในสังกัด ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๖	คดีหลอกลวงให้โอนเงินเพื่อทำงานหารายได้พิเศษ	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งผู้บริหารคดีระดับ บช.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ บก.สส. ในสังกัด ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๗	คดีข่มขู่ทางโทรศัพท์ให้เกิดความกลัวแล้วหลอกให้โอนเงิน (Call center)	พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบมีหนังสือแจ้งผู้บริหารคดีระดับ บช.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ บก.สส. ในสังกัด ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน

ที่	ลักษณะคดี	ผู้มีอำนาจมอบหมาย	ผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๘	คดีที่กระทำต่อระบบหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยผิดกฎหมาย (Hacking) เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์ ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๙	คดีที่มีการเข้ารหัสข้อมูลคอมพิวเตอร์ของผู้อื่นโดยมิชอบเพื่อกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ (Ransomware) ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๐	คดีหลอกลวงให้ติดตั้งโปรแกรมควบคุมระบบในเครื่องโทรศัพท์ เพื่อให้ได้ไปซึ่งทรัพย์ ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๑	คดีหลอกลวงเกี่ยวกับสินทรัพย์ดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน

ที่	ลักษณะคดี	ผู้มีอำนาจมอบหมาย	ผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๒	คดีหลอกลวงให้ลงทุนผ่านระบบคอมพิวเตอร์ ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๓	คดีหลอกลวงซื้อขายสินค้าหรือบริการ ที่มีลักษณะเป็นขบวนการ ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๔	คดีหลอกลวงให้ลงทุนที่เป็นความผิดตาม พ.ร.ก.การกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน พ.ศ. ๒๕๒๗ ซึ่งผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ. พิจารณาเห็นว่าเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์แก่ผู้แจ้งหรือการสืบสวนสอบสวน และรับเรื่องไว้ทำการสอบสวนเอง	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน
๑๕	คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีลักษณะอื่นนอกเหนือจาก ๑ – ๑๔	ผู้บริหารคดีระดับ สน./สภ.	เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนของ สน./สภ. ตำแหน่งไม่ต่ำกว่า รอง สว. เป็นผู้รับผิดชอบทำการสืบสวน

๑.) การดำเนินการ

เจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่ได้รับมอบหมายต้องทำการสืบสวนและส่งรายงานการสืบสวนให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำผู้แจ้ง

๒.) กรณีมีเหตุจำเป็น

ให้ผู้บริหารคดีแต่ละระดับ พิจารณาอนุญาตให้ขยายเวลาได้ ครั้งละไม่เกิน ๑๕ วัน กรณีลักษณะคดีที่ ๘ – ๑๔ สามารถขอให้ บช.สอท. หรือ บช.ก. สนับสนุนข้อมูลการสืบสวนตามที่ สน./สภ. ร้องขอได้

๒.๔.๗ เมื่อพนักงานสอบสวนได้สอบสวนปากคำผู้แจ้งและรวบรวมพยานหลักฐานแล้ว (ข้อ ๑๒) พบว่า

๑.) เป็นคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิด

หากเป็นกรณีมีมูลความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีและมีพยานหลักฐานตามสมควรที่จะออกหมายเรียกหรือหมายจับผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้

๑.๑) รับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี

๑.๒) ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) และ

๑.๓) ทำการสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมายต่อไป

๒.) เป็นคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

หากเป็นกรณีมีมูลความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยี เมื่อครบกำหนดหกเดือนนับจากวันรับคำร้องทุกข์ และได้รับรายงานการสืบสวนจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนที่รับผิดชอบแล้ว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังต่อไปนี้

๒.๑) ให้รับเลขคดีอาญาในสมุดบันทึกคดี

๒.๒) ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (CRIMES) และ

๒.๓) ดำเนินการตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐

๒.๔.๘ กรณีมีเหตุจำเป็น (ข้อ ๑๓)

กรณีที่มีเหตุจำเป็นเพื่อความสะดวกหรือเป็นประโยชน์ในการสืบสวนสอบสวนดำเนินคดีหรือการบริหารคดีในภาพรวมของ ตร. ผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. (ผบช.สอท. หรือ รอง ผบช.สอท. ที่ ผบช.สอท. มอบหมาย) จะเสนอผู้บริหารคดีระดับ ตร. (ผอ.ศปอส.ตร. หรือผู้ที่ ผอ.ศปอส.ตร. มอบหมาย) พิจารณามอบหมายให้ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนรับผิดชอบทำการสอบสวนแตกต่างไปจากที่กำหนดก็ได้

๒.๔.๙ การกำหนดแนวทางการสืบสวนสอบสวนหรือแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการรับแจ้งความร้องทุกข์และการบริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี (ข้อ ๑๔)

คำสั่งนี้ให้อำนาจแก่ผู้บริหารคดีระดับ ตร. (ผอ.ศปอส.ตร. หรือผู้ที่ ผอ.ศปอส.ตร. มอบหมาย) ดำเนินการดังกล่าว

๒.๔.๑๐ กรณีมีเหตุจำเป็นต้องวินิจฉัยหรือสั่งการเกี่ยวกับการรับแจ้งความร้องทุกข์และการบริหารคดี (ข้อ ๑๕)

ผู้บริหารการรับแจ้งระดับ ตร. (ผบช.สอท. หรือ รอง ผบช.สอท. ที่ ผบช.สอท. มอบหมาย) เสนอผู้บริหารคดีระดับ ตร. (ผอ.ศปอส.ตร. หรือผู้ที่ ผอ.ศปอส.ตร. มอบหมาย) เพื่อวินิจฉัยหรือสั่งการ

๒.๔.๑๑ การรายงานความคืบหน้า (ข้อ ๑๖)

ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนรายงานความคืบหน้าการสืบสวนสอบสวนในระบบรับแจ้งความออนไลน์ เว้นแต่ผู้แจ้งประสงค์ทราบความคืบหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร ให้พนักงานสอบสวนรายงานความคืบหน้าการสอบสวนเป็นเอกสาร โดยระยะเวลาในการแจ้งความคืบหน้าเป็นไปตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

๒.๔.๑๒ การดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ (ข้อ ๑๗)

เมื่อพนักงานสอบสวนของ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน เห็นว่าต้องดำเนินการเกี่ยวกับบัญชีเงินฝากหรือบัญชีเงินอิเล็กทรอนิกส์ เช่น การระงับการทำธุรกรรม หรืออายัดบัญชีคนร้าย หรือขอข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการสืบสวนสอบสวน

ให้ทำหนังสือส่งทางระบบประสานงานธนาคาร (banking.ccib.go.th) ไปยังสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจโดยเร็วทุกคดี พนักงานสอบสวนสามารถนำสำเนาหนังสือดังกล่าวไปประสานกับสถาบันการเงินหรือผู้ประกอบธุรกิจอีกช่องทางหนึ่งก็ได้

๒.๔.๑๓ การรับและส่งประเด็นการสอบสวน (ข้อ ๑๘)

เมื่อ สน./สภ. หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ได้รับประเด็นการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘ (๑) หรือได้รับหมายเรียกบุคคลที่อยู่ต่างท้องที่กับท้องที่ที่ซึ่งออกหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๖ จากพนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายคดี ให้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นและส่งผลการดำเนินการกลับไปยังพนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายคดีนั้นโดยเร็ว จะดำเนินการผ่านระบบ Thaipoliceonline (www.thaipoliceonline.com) ก็ได้

๒.๔.๑๔ กรณีพยานร้องขอให้ทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (ข้อ ๑๘ วรรคสอง)

ต้องปรากฏว่าเป็นกรณีที่พยานอยู่นอกเขตอำนาจสอบสวน หรืออยู่ห่างไกล หรือมีเหตุจำเป็นและพยานร้องขอให้ทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ให้พนักงานสอบสวนที่ได้รับมอบหมายคดี เป็นผู้พิจารณาให้ดำเนินการตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕

๒.๔.๑๕ กรณีมีเหตุอันควรสงสัยในการกระทำความผิดอาชญากรรมทางเทคโนโลยีที่รับผิดชอบและมีความจำเป็นต้องทราบข้อมูลการลงทะเบียนผู้ใช้งานหรือข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์ (ข้อ ๑๙)

ให้ผู้บริหารคดีแต่ละระดับเป็นผู้ดำเนินการและมีอำนาจสั่งให้ผู้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่นหรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำดังกล่าวเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องเท่าที่จำเป็น และเมื่อได้รับคำสั่งแล้วให้ผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์ ผู้ให้บริการโทรคมนาคมอื่นหรือผู้ให้บริการอื่นที่เกี่ยวข้องกับการกระทำนั้น มีหน้าที่ส่งข้อมูลดังกล่าวให้แก่ผู้สั่งภายในระยะเวลาที่ผู้สั่งกำหนด

๒.๕ การแก้คำร้องทุกข์

การแก้คำร้องทุกข์ปรากฏในมาตรา ๑๒๖ แห่ง ป.วิ.อ.บัญญัติว่า “ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใด หรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้” จึงหมายความว่า การแก้ไข เพิ่มเติม หรือตัดทอนข้อความในคำร้องทุกข์โดยไม่ได้เป็นการแก้ไขข้อความในสาระสำคัญของคำร้องทุกข์ เช่น การแก้ราคาทรัพย์ที่เสียหาย การให้รายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดกระทำลงให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นต้น

๒.๕.๑ หลักเกณฑ์ของการแก้คำร้องทุกข์

๑) ผู้แก้คำร้องทุกข์ต้องเป็นผู้ร้องทุกข์เท่านั้น

๒) เป็นการแก้ไข เพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในคำร้องทุกข์ที่ได้แจ้งต่อผู้รับแจ้งความไว้แล้ว

๓) ไม่เป็นการแก้ไข เพิ่มเติมหรือตัดทอนข้อความในสาระสำคัญของคำร้องทุกข์

๔) สามารถแก้คำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ ก่อนคดีถึงที่สุด

๕) ต้องกระทำต่อเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจ

ข้อพิจารณา

ตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีว่า ร้องทุกข์โดยได้รับมอบอำนาจจากนาย ป. กรรมการของบริษัทโจทก์ ครั้นเมื่อสืบพยานโจทก์และจำเลยเสร็จแล้วระหว่างนัดฟังคำพิพากษา โจทก์ยื่นคำร้องว่า เสมียนเวรของสถานีตำรวจฯ เขียนชื่อกรรมการผู้มอบอำนาจผิดพลาดไป ความจริงมีชื่อว่านาย ก. ตามรายชื่อกรรมการที่ได้จดทะเบียนไว้ และพนักงานสอบสวนได้จัดการแก้ไขชื่อผู้มอบอำนาจเป็นชื่อนาย ก. เป็นการถูกต้องแล้ว ปรากฏตามรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีที่โจทก์แนบมาพร้อมกับคำร้อง ดังนี้ ฟังได้ว่าโจทก์ได้มอบอำนาจให้ร้องทุกข์แล้ว การที่เสมียนประจำวันจดบันทึกชื่อกรรมการผิดพลาดเพราะพลั้งเผลอโดยจำเลยมิได้หลงต่อสู้แต่ประการใด ถือว่าโจทก์ได้ร้องทุกข์แล้วโดยชอบ (ฎ.๓๓๑๐/๒๕๒๒)

๒.๕.๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการแก้คำร้องทุกข์

๑) การแก้คำร้องทุกข์ในสมุดรายงานประจำวัน

ไม่ว่าเป็นการแก้คำร้องทุกข์ด้วยปากหรือเป็นหนังสือ พนักงานสอบสวนจะบันทึกในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา โดยอ้างข้อประจำวันเดิมที่ได้รับคำร้องทุกข์ของผู้นั้นไว้ คำหรือข้อความที่ต้องการแก้ไข ลายมือชื่อผู้แจ้งแก้คำร้องทุกข์ ผู้รับแจ้งและผู้บันทึก รับรองความถูกต้องไว้ท้ายข้อประจำวันนั้น ซึ่งเป็นการดำเนินการตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน ข้อ ๗.๑

๒) การแก้คำร้องทุกข์ในระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์

กรณีผู้รับแจ้งความได้รับแจ้งจากผู้แจ้งความหรือผู้เกี่ยวข้องว่า ข้อความในรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ และมีความประสงค์จะให้แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกข้อความในรายงานนั้น ให้ผู้รับแจ้งความบันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อใหม่ โดยให้อ้างถึงข้อความตามรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อเดิมด้วย ตามระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. ๒๕๖๔ ฉบับลง ๙ เม.ย. ๖๔ ข้อ ๑๑

๓) การแก้คำร้องทุกข์ในคำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติมของผู้ร้องทุกข์

ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติมของผู้ร้องทุกข์โดยไม่ต้องแยกทำบันทึกต่างหาก ข้อความที่บันทึกต้องชัดเจน อย่าให้มีข้อความที่อาจทำให้เข้าใจว่าไม่เป็นการร้องทุกข์หรือถอนคำร้องทุกข์

๒.๕.๓ ผลของการแก้คำร้องทุกข์

๑) ผลของการแก้คำร้องทุกข์ในส่วนที่ไม่เป็นสาระสำคัญของคำร้องทุกข์

คำร้องทุกข์ย่อมไม่เสียไป พนักงานสอบสวนยังคงสามารถดำเนินการสอบสวนต่อไปได้

๒) ผลของการแก้คำร้องทุกข์ในส่วนที่เป็นสาระสำคัญของคำร้องทุกข์

คำร้องทุกข์ดังกล่าวอาจกลายเป็นคำร้องทุกข์ที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เช่น จากความผิดทางอาญาอาจเป็นความรับผิดในทางแพ่ง หรือจากเป็นผู้เสียหายในคดีอาญาอาจไม่เป็นผู้เสียหายในคดีอาญา หรือเป็นผู้ที่ได้รับความเสียหายในทางแพ่ง เป็นต้น พนักงานสอบสวนจึงไม่สามารถดำเนินการสอบสวนคดีต่อไปได้

๒.๖ การถอนคำร้องทุกข์

การถอนคำร้องทุกข์ คือ การที่ผู้เสียหายไม่ประสงค์จะดำเนินคดีความผิดต่อส่วนตัวที่ได้ร้องทุกข์ไว้ทั้งเรื่องหรือเฉพาะการกระทำผิดฐานใดฐานหนึ่ง (ถ้าเป็นการร้องทุกข์ในการกระทำผิดหลายฐาน) หรือเฉพาะผู้กระทำผิดคนใดคนหนึ่ง (ถ้าเป็นการกล่าวหาผู้กระทำผิดหลายคน) โดยถูกต้องตามกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

๒.๖.๑ หลักเกณฑ์ของการถอนคำร้องทุกข์

๑) การถอนคำร้องทุข์สามารถกระทำได้ทั้งในความผิดต่อส่วนตัวและความผิดอาญาต่อแผ่นดิน แต่เฉพาะการถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้นที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

ข้อพิจารณา

๑.๑) ผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดอันยอมความได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของพนักงานอัยการระงับ พนักงานอัยการจึงไม่มีสิทธิขอให้ศาลบังคับจำเลยคืนหรือใช้ราคาทรัพย์สินตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๓ (ฎ.๒๕๖๗/๒๕๒๖)

๑.๒) ช. เช่ารถยนต์ของผู้เสียหายไปขับแล้วไม่ส่งคืนโดยเจตนาจะนำไปขายเป็นความผิดฐานยักยอก ต่อมา ผู้เสียหายขอถอนคำร้องทุกข์ ช. ฐานยักยอก ทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้อง ช. ฐานยักยอกย่อมระงับไป แต่การที่จำเลยรับรถยนต์ไว้โดยรู้อยู่ว่าเป็นของร้าย จำเลยยังมีความผิดฐานรับของโจร (ฎ.๖๑๕๒/๒๕๔๐)

๑.๓) หากเป็นคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์หามีผลเป็นการระงับหรือตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นต่อไปไม่ ดังนั้น หากเป็นคดีพนักงานอัยการฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยหลายข้อหาซึ่งมีทั้งข้อหาที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวและข้อหาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัว แม้ในระหว่างดำเนินคดีผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์ก็คงมีผลเพียงทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปเฉพาะข้อหาความผิดที่เป็นความผิดต่อส่วนตัวเท่านั้น ส่วนข้อหาความผิดที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องยังไม่ระงับ พนักงานอัยการยังมีอำนาจที่จะดำเนินคดีแก่จำเลยต่อไปได้แม้จะเป็นความผิดกรรมเดียวกันก็ตาม (ฎ.๑๑๒๗/๒๕๔๔)

๑.๔) กรณีเป็นการกระทำอันเป็นกรรมเดียวเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายบทตาม ป.อ. มาตรา ๙๐ หากบทหนึ่งเป็นความผิดต่อส่วนตัว ส่วนอีกบทหนึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน การถอนคำร้องทุกข์ของผู้เสียหายคงระงับไปเฉพาะบทที่เป็นความผิดต่อส่วนตัว (ฎ.๖๕๕๐/๒๕๔๘)

๒) ผู้เสียหายเท่านั้นจึงจะมีอำนาจถอนคำร้องทุกข์

ข้อพิจารณา

๒.๑) ถ้าเป็นความผิดต่อส่วนตัวที่ผู้เสียหายที่แท้จริงเป็นผู้เยาว์ มารดาซึ่งเป็นผู้แทนโดยชอบธรรมร้องทุกข์ ก็อาจขอถอนคำร้องทุกข์ได้ (ฎ.๓๓๗/๒๕๐๕) แต่จะถอนคำร้องทุกข์โดยขัดต่อความประสงค์ของผู้เยาว์ไม่ได้ (ฎ.๒๑๔/๒๔๙๔)

๒.๒) หากผู้ถือหุ้นร้องทุกข์กรณีที่กรรมการผู้จัดการบริษัทยักยอกทรัพย์ของบริษัทและต่อมาได้ฟ้องแทนบริษัท ผู้ถือหุ้นมีสิทธิถอนคำร้องทุกข์ได้ (ฎ.๑๑๕/๒๕๓๕)

๒.๓) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ เช่น ยักยอก ทำให้เสียทรัพย์ ฉ้อโกง ผู้เสียหายที่แท้จริงตายภายหลังจากร้องทุกข์ไว้แล้ว ทายาทถอนคำร้องทุกข์ได้เพราะเป็นสิทธิเกี่ยวกับทรัพย์สิน (ฎ.๓๗๒/๒๕๔๙)

๒.๔) คดีที่มีผู้เสียหายหลายคน การที่ผู้เสียหายบางคนถอนคำร้องทุกข์ไม่ทำให้สิทธิในการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายที่ไม่ได้ถอนคำร้องทุกข์ระงับ (ฎ.๗๒๔๖/๒๕๔๓)

๓) สามารถถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลก็ได้

ข้อพิจารณา

๓.๑) จะถอนกับพนักงานสอบสวนก็ได้ แม้คดีอยู่ในชั้นศาลก็ตาม (คำสั่งคำร้องของศาลฎีกาที่ ๒๔๘/๒๕๓๒)

๓.๒) การถอนคำร้องทุกข์เป็นสิทธิของผู้เสียหาย เมื่อได้มีการถอนคำร้องทุกข์แล้ว สิทธินำคดีอาญาความผิดอันยอมความได้นั้นมาฟ้องผู้กระทำผิดย่อมเป็นอันระงับไปตามพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ ฯ มาตรา ๓๘ ประกอบด้วย ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) ซึ่งการขอถอนคำร้องทุกข์จะกระทำต่อพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ หรือศาลก็ได้ แม้คดีจะอยู่ในระหว่างการพิจารณาของศาลแล้ว เพราะไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดกำหนดให้ต้องถอนคำร้องทุกข์ต่อศาลเท่านั้น เมื่อคดีนี้ได้มีการถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนแล้ว สิทธิในการนำคดีมาฟ้องจำเลยย่อมเป็นอันระงับไป (ฎ.๑๒๐๕๕/๒๕๔๗)

๔) ต้องถอนคำร้องทุกข์โดยมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

เช่น การถอนคำร้องทุกข์เพื่อนำคดีไปฟ้องเองหรือถอนคำร้องทุกข์เพื่อจะไปดำเนินการตกลงปรองดองกันเอง เช่นนี้ ย่อมเห็นได้อยู่ในตัวว่า ผู้เสียหายมิได้มีเจตนาที่จะไม่ติดใจเอาความแก่ผู้กระทำความผิด

ข้อพิจารณา

๔.๑) การที่ผู้เสียหายมีหนังสือถึงจำเลยว่าผู้เสียหายได้รับชดใช้เงินคืนแล้วไม่ประสงค์ให้จำเลยได้รับโทษทางอาญาต่อไปซึ่งมิใช่เป็นการแสดงเจตนาถอนคำร้องทุกข์ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่หรือศาล จึงไม่มีผลเป็นการถอนคำร้องทุกข์ (แต่ทั้งนี้ ศาลก็อาจจะถือว่าเป็นการยอมความกันในความผิดต่อส่วนตัว ซึ่งอาจมีผลทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปได้เช่นกัน) (ฎ.๘๒ - ๘๖/๒๕๐๖)

๔.๒) การถอนคำร้องทุกข์เพราะได้นำคดีมาฟ้องต่อศาลเองในภายหลังแล้ว จึงไม่ต้องการให้พนักงานสอบสวนดำเนินคดีต่อไป โดยมิใช่เป็นการถอนเพื่อยกเลิกไม่เอาความแก่จำเลยต่อไป ไม่ถือว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ซึ่งจะทำให้คดีอาญาที่ฟ้องไปแล้วระงับ เพราะการถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้คดีระงับจะต้องเป็นการถอนโดยเจตนาที่จะไม่เอาความผิดแก่จำเลยต่อไป (ฎ.๑๙๖๒/๒๕๐๖)

๔.๓) คำร้องทุกข์อาจไม่จำเป็นต้องใช้ถ้อยคำตรง ๆ ก็ได้ เช่น การที่ผู้เสียหายยื่นคำร้องต่อศาลและเบิกความว่าไม่ติดใจเอาความกับจำเลยเนื่องจากฝ่ายจำเลยได้จ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เสียหายจนเป็นที่พอใจของผู้เสียหายแล้วคำร้องและคำเบิกความดังกล่าวพอแปลได้ว่าผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ (ฎ.๘๔๖๓/๒๕๔๔) แต่ถ้าผู้เสียหายบอกตำรวจว่าไม่ติดใจเอาเรื่อง ไม่ถือเป็นการถอนคำร้องทุกข์หรือยอมความ (ฎ.๖๐๔๕/๒๕๓๑)

๔.๔) การถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้คดีระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) นั้นต้องเป็นการถอนโดยเจตนาที่จะไม่เอาความแก่จำเลยอีกต่อไป แต่การที่โจทก์ขอถอนคำร้องทุกข์โดยเหตุที่โจทก์ได้ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแล้ว ไม่ประสงค์จะให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนพยานหลักฐานของโจทก์อีก จึงคงระงับไปแต่เฉพาะเรื่องการร้องทุกข์ ส่วนคดีที่โจทก์ฟ้องจำเลยต่อศาลไว้แล้วนั้นหาระงับไปไม่ ศาลย่อมดำเนินคดีต่อไปได้ เสมือนว่าไม่มีการร้องทุกข์มาก่อน (ฎ.๑๗๙๒/๒๕๒๒)

๔.๕) จำเลยยื่นฎีกาและมีเอกสารแนบท้ายฎีกาเป็นสำเนาบันทึกการเจรจาตกลงกันระหว่าง บ. บุตรของจำเลยกับผู้เสียหาย และสำเนารายงานประจำวันรับแจ้งเป็นหลักฐาน มีข้อความทำนองเดียวกันระบุว่า บ. นำค่าเสียหายที่เกิดขึ้นทั้งหมด ๔๐,๐๐๐ บาท ชำระให้แก่ผู้เสียหาย ผู้เสียหายยอมรับเงินจำนวนดังกล่าวจาก บ. แล้วและไม่เรียกร้องค่าเสียหายจากจำเลยอีกต่อไปทั้งในทางแพ่งและทางอาญา ซึ่งมีความหมายว่าไม่ติดใจเอาความแก่จำเลย ท้ายข้อความดังกล่าวมีผู้เสียหายลงลายมือชื่อไว้ ซึ่งโจทก์ได้รับ

สำเนาฎีกาแล้วมิได้แก้ฎีกาหรือแถลงคัดค้านว่าเอกสารดังกล่าวมิใช่เอกสารที่ผู้เสียหายทำมอบให้แก่ฝ่ายจำเลยแต่อย่างใด กรณีจึงต้องฟังว่าเป็นเอกสารที่ผู้เสียหายทำขึ้นจริงตามที่จำเลยกล่าวอ้างและข้อความในเอกสารดังกล่าวก็ถือได้ว่าผู้เสียหายและจำเลยได้ตกลงยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายแล้ว เมื่อความผิดฐานฉ้อโกงและยักยอกตาม ป.อ. มาตรา ๓๔๑ และ ๓๕๒ วรรคแรก เป็นความผิดอันยอมความได้ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องของโจทก์ย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) (ฎ.๘๑๘๘/๒๕๖๑)

๕) ผู้เสียหายจะถอนคำร้องทุกข์เมื่อใดก็ได้ ก่อนคดีจะถึงที่สุด

ข้อพิจารณา

๕.๑) การถอนคำร้องทุกข์ จะถอนเมื่อใดก็ได้ก่อนจะคดีถึงที่สุด แม้คดีอยู่ในชั้นพิจารณาของศาลฎีกาก็ถอนได้ (ฎ. ๑๑๕๐/๒๕๓๕)

๕.๒) การขอถอนคำร้องทุกข์ที่จะทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) นั้น ต้องถอนคำร้องทุกข์ก่อนคดีถึงที่สุด (ฎ.๕๖๘๙/๒๕๔๕)

๒.๖.๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการถอนคำร้องทุกข์

๑) การถอนคำร้องทุกข์ในสมุดรายงานประจำวัน

ไม่ว่าเป็นการถอนคำร้องทุกข์ด้วยปากหรือเป็นหนังสือ พนักงานสอบสวนจะบันทึกในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีอาญา โดยอ้างข้อประจำวันเดิมที่ได้รับคำร้องทุกข์ของผู้นั้นไว้ ข้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้แจ้งมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ลายมือชื่อผู้แจ้งแก้คำร้องทุกข์ ผู้รับแจ้งและผู้บันทึก รับรองความถูกต้องไว้ท้ายข้อประจำวันนั้น

๒) การถอนคำร้องทุกข์ในระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์

พนักงานสอบสวนเข้าระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ โดยอ้างข้อประจำวันเดิมที่ได้รับคำร้องทุกข์ของผู้นั้นไว้ ข้อความที่แสดงให้เห็นว่าผู้แจ้งมีเจตนาจะไม่ให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ ลายมือชื่อผู้แจ้งถอนคำร้องทุกข์และผู้รับแจ้ง

๓) การถอนคำร้องทุกข์ในคำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติมของผู้ร้องทุกข์

๓.๑) ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติมของผู้ร้องทุกข์หรือผู้ถอนคำร้องทุกข์โดยไม่ต้องแยกทำบันทึกต่างหาก

๓.๒) ให้ระบุชื่อผู้ประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์ไว้ทุกคน

๓.๓) กรณีการถอนคำร้องทุกข์ หลังจากการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการถอนคำร้องทุกข์ไว้ในคำให้การ แล้วส่งบันทึกคำให้การนั้นไปรวมไว้ในสำนวน

๒.๖.๓ ผลของการถอนคำร้องทกุข์

๑) ความผิดต่อส่วนตัว สิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒)

๒) ความผิดอาญาแผ่นดินไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานอัยการที่จะฟ้องคดีนั้นต่อไป เนื่องจากพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีนั้นได้ โดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๖ วรรคสอง อย่างไรก็ตาม หากผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในคดีความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนอาจจะไม่ทำการสอบสวนคดีนั้นก็ได้ โดยถือเสมือนหนึ่งว่าผู้เสียหายขอความช่วยเหลือแต่ไม่ยอมร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๒ (๑)

๓) ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ การรายงานคดีอาญา บทที่ ๓ คำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ การถอนคำร้องทุกข์ถือเป็นกรณีภายหลังการสอบสวนปรากฏว่าไม่มีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ซึ่งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องดำเนินการขอถอนเลขคดีอาญา เพื่อเป็นการปรับสถิติคดี

ให้ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริง ส่วนเลขคดีที่ปรากฏในสมุดสารบบการดำเนินคดีก็ยังคงอยู่ พนักงานสอบสวนจึงยังต้องสรุปความเห็นทางคดีส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑ หรือ ๑๔๒ แล้วแต่กรณี

การกล่าวโทษ

๑. หลักเกณฑ์การกล่าวโทษ

- ๑. บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่
- ๒. กล่าวหาว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

๒. ข้อยกเว้นที่จะไม่บันทึกกล่าวโทษ

- ๑. เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร
- ๒. เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

๓. ผลของการกล่าวโทษ

- พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้น

๔. การแก้คำกล่าวโทษ

- ให้นำความในเรื่องคำร้องทุกข์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๕. การถอนคำกล่าวโทษ

- ให้นำความในเรื่องคำร้องทุกข์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓. การกล่าวโทษ

การกล่าวโทษตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๘) มีได้เฉพาะแต่ความผิดอาญาแผ่นดินเท่านั้น โดย ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๗ ให้นำมาตรา ๑๒๓ – ๑๒๖ เรื่องคำร้องทุกข์มาบังคับใช้โดยอนุโลมกับคำกล่าวโทษ

๓.๑ หลักเกณฑ์ของการกล่าวโทษ

๓.๑.๑ บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายกล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่

ข้อพิจารณา

๑) บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหาย

๑.๑) บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของผู้เยาว์ซึ่งถูกทำร้ายร่างกายจนเป็นเหตุให้ผู้ถูกทำร้ายรับอันตรายสาหัส เป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ได้ไปแจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่ผู้ต้องหาในความผิดดังกล่าว ถือว่าเป็นการกล่าวโทษด้วย (ฎ.๒๓๐๐/๒๕๕๔)

๑.๒) ความผิดฐานประกอบกิจการโรงงานจำพวกที่ ๓ โดยไม่ได้รับใบอนุญาตตาม พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๕, ๗, ๑๒, ๕๐ เป็นความผิดอาญาแผ่นดินไม่ใช่ความผิดต่อส่วนตัวอันยอมความได้ คดีนี้พนักงานอัยการได้มีหนังสือถึงพนักงานสอบสวนให้ดำเนินคดีแก่จำเลยกับพวก ซึ่งหนังสือดังกล่าวถือได้ว่าเป็นคำกล่าวโทษเพื่อให้ดำเนินคดีแก่จำเลยทั้งสองแล้ว ดังนั้น แม้จะไม่มีผู้เสียหายแจ้งความร้องทุกข์ พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนคดีได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๑๒๐ บัญญัติว่า ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน เมื่อปรากฏว่าคดีนี้ได้มีการสอบสวน โดยไม่ปรากฏว่าการสอบสวนไม่ชอบ โจทก์จึงมีอำนาจฟ้อง (ฎ.๑๐๗๖๙/๒๕๕๔)

๑.๓) แม้ผู้ร้องทุกข์จะไม่ใช่ผู้เสียหายโดยนิตินัย เพราะสมัครใจวิวาทกัน พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจสอบสวนเนื่องจากเป็นความผิดต่อแผ่นดิน พนักงานอัยการจึงมีอำนาจฟ้องคดี (ฎ.๙๒๘๒/๒๕๕๕)

๑.๔) ความผิดตามฟ้องเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการสอบสวนเพื่อเอาผิดแก่ผู้กระทำความผิดอาญาโดยไม่ต้องมีคำร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ ประกอบมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง ดังนั้น ไม่ว่าผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจังหวัดเพชรบูรณ์จะมีอำนาจร้องทุกข์หรือไม่ก็ตาม เมื่อผู้อำนวยการแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนก็ถือว่าเป็นการกล่าวโทษให้ดำเนินคดีแก่จำเลย พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวน ซึ่งเมื่อทำการสอบสวนโดยชอบ โจทก์ย่อมมีอำนาจฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ (ฎ.๗๑๒๕/๒๕๕๗)

๒) การกล่าวหา

คำกล่าวโทษให้นำความในเรื่องคำร้องทุกข์มาใช้บังคับโดยอนุโลม ดังนั้น การกล่าวโทษจึงสามารถดำเนินการได้ ๒ วิธี คือ

๒.๑) กล่าวโทษเป็นหนังสือ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคสาม

๒.๒) กล่าวโทษด้วยปาก ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ วรรคสาม และมาตรา ๑๒๔ วรรคสาม

การกล่าวโทษทั้งสองกรณีนี้ จะต้องมีเนื้อหาสาระสำคัญ ดังนี้

(๑) ชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์

(๒) ลักษณะแห่งความผิด

(๓) พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง

(๔) ความเสียหายที่ผู้ร้องทุกข์ได้รับ

(๕) ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

(๖) ผู้ร้องทุกข์กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ

ทั้งนี้ คำกล่าวโทษที่เป็นหนังสือต้องปรากฏบันทึกวันเดือนปีที่มีการกล่าวโทษ ลายมือชื่อของผู้กล่าวโทษ และคำกล่าวโทษด้วยปาก ให้พนักงานสอบสวนจดบันทึกไว้ ลงวันเดือนปี และลายมือชื่อของผู้กล่าวโทษและพนักงานสอบสวน

๓) เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจรับคำกล่าวโทษ ได้แก่

๓.๑) พนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๒๓ วรรคหนึ่ง

๓.๒) พนักงานฝ่ายปกครองตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๓.๓) ตำรวจซึ่งมีตำแหน่งหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง

๓.๔) พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นซึ่งได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษในความผิดอาญาซึ่งมิได้เกิดในเขตอำนาจของตนหรือที่เกิดนอกราชอาณาจักรตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๕๖ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๑.๓.๑ วรรคสอง ซึ่งถือเป็นกรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง

๓.๑.๒ กล่าวหาว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น

ข้อพิจารณา

๑) คดีนี้ ไม่ใช่ความผิดอันยอมความได้ที่ห้ามมิให้ทำการสอบสวน เว้นแต่จะมีการร้องทุกข์ตามระเบียบ มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง ประกอบกับหนังสือที่นายอำเภอด่านขุนทดมีไปถึงสารวัตรใหญ่สถานีตำรวจภูธรอำเภอด่านขุนทด ให้ดำเนินคดีแก่จำเลยในความผิดฐานบุกรุกที่ดินสาธารณประโยชน์ ซึ่งมีใจความว่านายอำเภอด่านขุนทดมอบอำนาจให้กำนันตำบลบ้านเก่าเป็นผู้แจ้งความต่อพนักงานสอบสวนนั้น มีลักษณะเป็นการการกล่าวโทษจำเลยเป็นหนังสือแล้ว พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนคดีได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓ (ฎ.๒๕๒๔ - ๒๕๒๕/๒๕๔๓)

๒) จำเลยเข้าไปในอาคารพิพาทสำนักงานของโจทก์ร่วมที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลและส่งเสียงดังอันเป็นการรบกวนการทำงานและทำให้พนักงานของโจทก์ร่วมที่ ๑ ไม่อาจทำงานได้ซึ่งเป็นการกระทำความผิดฐานก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อื่นตาม ป.อ. มาตรา ๓๙๗ อันเป็นความผิดลหุโทษนั้น เป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินและมิใช่ความผิดต่อส่วนตัวที่จะต้องมีการร้องทุกข์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง พนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง โดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์กล่าวโทษจากผู้เสียหาย ดังนั้น แม้ศาลจะวินิจฉัยว่าโจทก์ร่วมที่ ๑ ซึ่งเป็นนิติบุคคลจะมิใช่ผู้เสียหายในความผิดฐานดังกล่าวและการร้องทุกข์จะไม่ชอบด้วยกฎหมายก็ตาม ย่อมไม่ทำให้ผลของคดีเปลี่ยนแปลงไป เพราะถึงอย่างไร โจทก์ก็มีอำนาจฟ้องจำเลยในความผิดฐานดังกล่าวได้ (ฎ.๔๑๐๔/๒๕๖๒)

๓.๒ ข้อยกเว้นที่จะไม่บันทึกคำกล่าวโทษ

เจ้าพนักงานผู้มีหน้ารับคำกล่าวโทษจะไม่บันทึกคำกล่าวโทษ ในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

๓.๒.๑ เมื่อผู้กล่าวโทษไม่ยอมแจ้งว่าเขาคือใคร

๓.๒.๒ เมื่อคำกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์

เมื่อบันทึกคำกล่าวโทษแล้ว แต่ผู้กล่าวโทษไม่ยอมลงลายมือชื่อ เจ้าพนักงานผู้รับคำกล่าวโทษจะไม่จัดการแก่คำกล่าวโทษนั้นก็ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๒ (๓)

๓.๓ ผลของการกล่าวโทษ

แม้คำร้องทุกข์ในคดีความผิดอาญาแผ่นดินจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่อาจถือว่าเป็นคำกล่าวโทษ ซึ่งพนักงานสอบสวนย่อมมีอำนาจในการสอบสวนเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑

๓.๔ การแก้คำกล่าวโทษ

ให้นำความในเรื่องคำร้องทุกข์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

๓.๕ การถอนคำกล่าวโทษ

ให้นำความในเรื่องคำร้องทุกข์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

บทที่ ๕
การบันทึกในงานสอบสวน

ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๒๐) “บันทึก” หมายความถึง หนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา รวมทั้งบันทึกคำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษด้วย

โดยหลักแล้ว การสอบสวนและการทำบันทึกจะเป็นหนังสือใดที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจดไว้เป็นหลักฐานในการสอบสวนความผิดอาญา การจดบันทึกคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษก็ตาม ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งในคดีอาญา บันทึกทุกอย่างจึงต้องระบุสถานที่ วัน เดือน ปี ที่ทำบันทึก นามและตำแหน่งของพนักงานผู้ทำบันทึกและลงนามไว้ โดยเอกสารที่เจ้าพนักงานเป็นผู้ทำจะต้องเขียนด้วยน้ำหมึกหรือพิมพ์ พิมพ์ดีด ถ้าพิมพ์ผิด ให้ขีดฆ่า เขียนใหม่และลงลายมือชื่อกำกับ ห้ามมิให้ลบออก หรือกรณีมีการเพิ่มเติมแทรกข้อความเจ้าพนักงานก็ต้องลงลายมือชื่อกำกับไว้ด้วยเช่นกัน และเมื่อบันทึกเสร็จแล้ว ให้เจ้าพนักงานผู้บันทึกอ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง หากมีการแก้ไขเพิ่มเติม ให้เจ้าพนักงานทำการแก้ไขเพิ่มเติมให้ครบถ้วนและให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ การสอบสวน

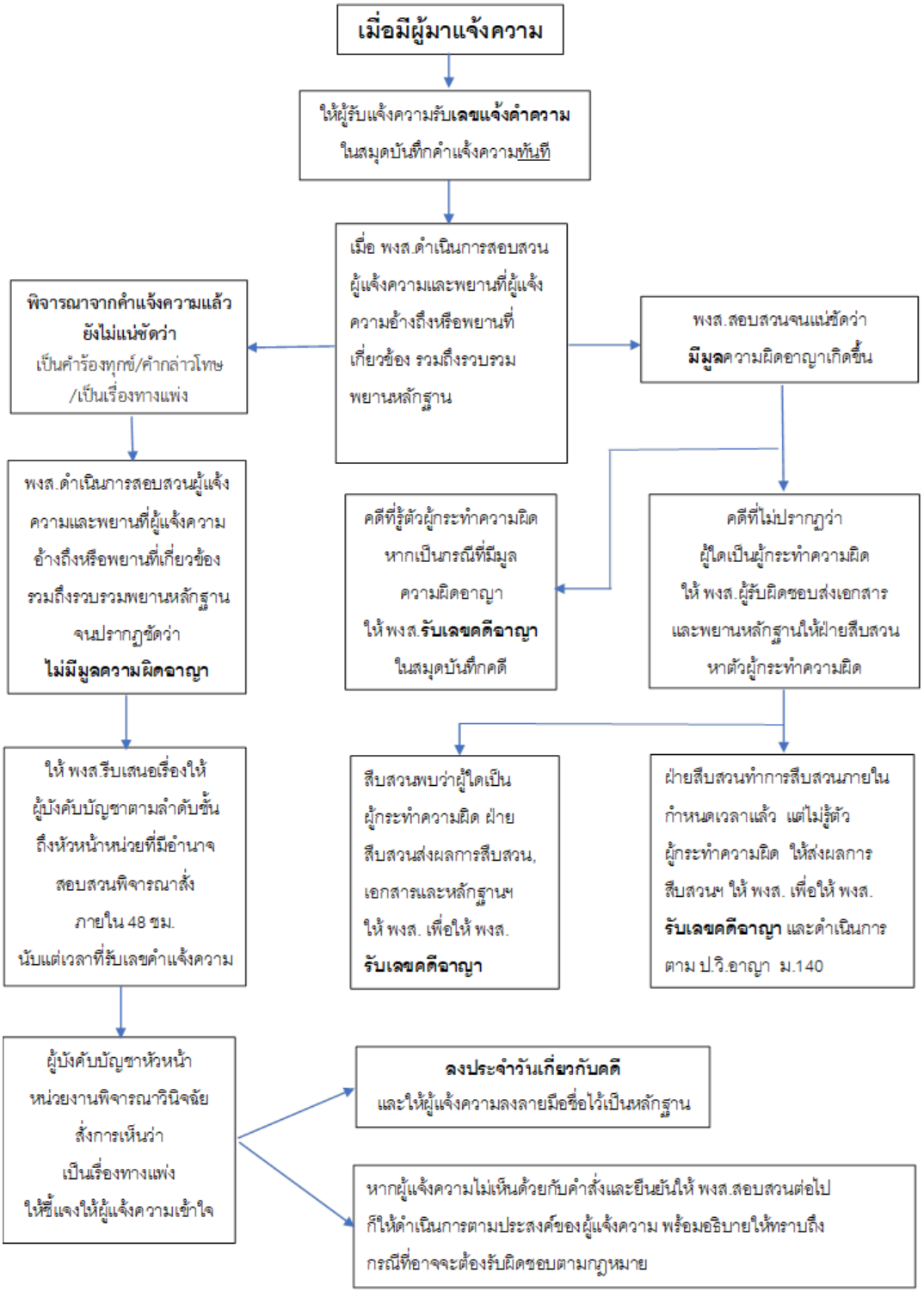
๑. การบันทึกสำหรับการรับแจ้งความ

โดยปกติแล้ว เมื่อมีผู้มาแจ้งความ ผู้รับแจ้งความต้องลงบันทึกไว้ในลักษณะของการจดบันทึกลงในสมุดรายงานประจำวัน และลงบันทึกในระบบ CRIMES ซึ่งหลักในการจดบันทึกนั้น หากพิจารณาตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา กำหนดแต่เพียงหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจที่จะต้องรับแจ้งความทุกกรณี

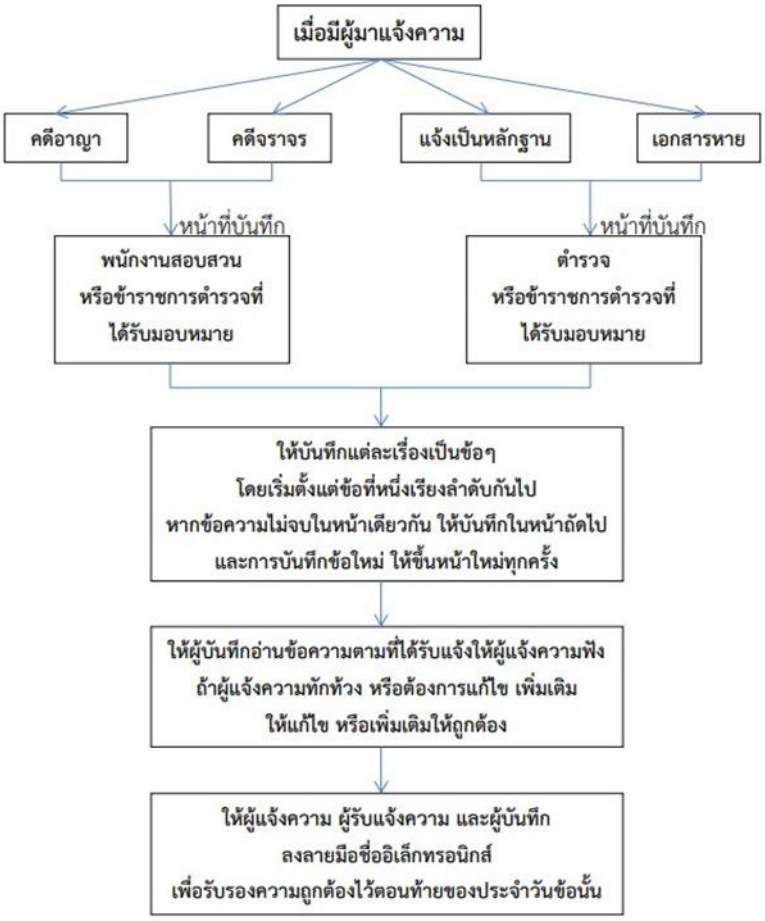
ปัจจุบัน ได้มีระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ.๒๕๖๕ กำหนดขั้นตอนการรับแจ้งความไว้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา เพิ่มเติม และควรศึกษาประกอบกับการรับแจ้งความตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๖๔ ในส่วนของการรับแจ้งความประกอบกัน (สามารถศึกษารายละเอียดได้จากในบทที่ ๔)

กล่าวโดยสรุปเป็น Flow Chart ได้ดังนี้

๑.๑ การลงรับเลขคำแจ้งความตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความ และเลขคดีอาญา พ.ศ.๒๕๖๕

๑.๒ การรับแจ้งความตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับแจ้งความทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๖๔

๒. การบันทึกในรายงานประจำวัน

๒.๑ รายงานประจำวันทั่วไป

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับการลงบันทึกในรายงานประจำวัน สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๒.๑.๑ ความหมายของรายงานประจำวัน

รายงานประจำวันเป็นหลักฐานสำคัญสำหรับจดบันทึกเหตุการณ์ทุกอย่าง ตลอดจนกิจการต่างๆ ที่เจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติภายในวงการปกครองของหน่วยงานนั้นๆ แสดงถึงมีเหตุการณ์หรือกิจการอย่างใดเกิดขึ้นในวันนั้นๆ และเจ้าพนักงานตำรวจได้ดำเนินการอย่างไร ก็ให้ลงในรายงานประจำวันไว้เป็นหลักฐานด้วย

ทั้งนี้ ให้ถือว่าข้อความทั้งหลายที่ลงบันทึกในรายงานประจำวันเป็นความลับในทางราชการ ห้ามมิให้บุคคลภายนอกอ่านหรือคัดลอกข้อความที่ลงบันทึกไว้ในรายงานประจำวัน เว้นแต่

ผู้แจ้งประสงค์จะขอดูหรือสำเนาข้อความที่แจ้งไว้เอง ซึ่งเป็นอำนาจของ ผบช., ผบก., หัวหน้าสถานี, สว. หรือผู้รักษาการในตำแหน่งนั้นๆ เป็นผู้พิจารณาอนุญาต

๒.๑.๒ หน้าที่ของผู้ลงรายงานประจำวัน

ให้ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับรายงานประจำวันและผู้บังคับบัญชา ระมัดระวังเอาใจใส่ตรวจตราข้อความต่างๆ ที่บันทึกไว้ในรายงานประจำวัน ให้มีความถูกต้อง เป็นความจริง และอยู่ในสภาพที่เรียบร้อย

๒.๑.๓ ข้อมูลที่ต้องลงรายงานประจำวัน

๑) ในวันหนึ่ง ให้เริ่มลงรายงานประจำวัน เวลา ๐๐.๐๑ – ๒๔.๐๐ น. ของวันนั้นและเริ่มใหม่ทุกวัน

๒) ให้มีสารบัญแนบอยู่หน้ารายงานประจำวันแสดงเลขลำดับ

๓) ยศ ชื่อ ชื่อสกุล ของผู้รับแจ้ง/ผู้บันทึกรายงานประจำวันนั้นๆ /ข้าราชการตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่เวรยามของวันนั้น

๔) ข้าราชการตำรวจคนใด ลาป่วย ลากิจ ขาดราชการ ต้องคดี ต้องโทษทางวินัย เหลือระยะเวลาเท่าใด ให้ลงไว้ในสารบัญด้วย

๒.๑.๔ วิธีลงรายงานประจำวัน

๑) ประเภทเหตุการณ์ภายนอกสถานที่ ให้จดชื่อสถานที่อยู่และข้อความจากผู้ที่มาแจ้ง รวมทั้งเจ้าหน้าที่ทุกหน่วยงานที่แจ้ง เช่น การรับแจ้งสิ่งของตกหาย เด็กหลงทาง สัตว์พลัดเพลิด หรือเหตุการณ์อื่นที่มีผู้มาแจ้ง และต้องบรรยายเหตุผลและการดำเนินการให้ชัดเจนทุกครั้ง

กรณีผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเป็นคดีอาญา จะต้องลงบันทึกให้ปรากฏลักษณะแห่งความผิด พฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดนั้นได้เกิดขึ้น ความเสียหายที่ได้รับ ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำความผิด วัน เวลา สถานที่เกิดเหตุ พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษนั้นได้ดำเนินการอย่างไร หากเป็นเรื่องทางแพ่ง ให้แนะนำว่าต้องไปใช้สิทธิทางศาลเอง และลงรายงานประจำวันไว้

๒) ประเภทเหตุการณ์ภายในสถานที่

เจ้าพนักงานตำรวจได้ปฏิบัติหน้าที่อย่างไร เช่น การเข้าและออกเวรยาม การไปและกลับจากการปฏิบัติราชการ ตลอดจนกิจการอื่นที่ได้ปฏิบัติไปในอำนาจหน้าที่ ก็ให้ลงรายงานประจำวันไว้

๒.๑.๕ การเขียนรายงานประจำวัน

๑) การเขียนรายงานประจำวันให้เขียนด้วยหมึกดำ ห้ามขูดลบแก้ไข

๒) ถ้ามีการแก้ไขให้ขีดฆ่าข้อความที่ผิดและต้องยังสามารถอ่านข้อความที่ผิดนั้นได้ และลงลายมือชื่อกำกับไว้ริมกระดาษ

๓) กระดาษแผ่นใดเสียใช้ไม่ได้ให้ขีดฆ่าด้วยหมึกแดงทแยงมุม และเขียนว่า “ไม่ใช้” กำกับไว้ ห้ามฉีกทิ้งเด็ดขาด

๔) รายงานประจำวันทุกข้อ เมื่อเขียนเสร็จแล้วให้จดย้ำข้อความของประจำวันข้อนั้นกำกับไว้ทางด้านซ้ายของข้อความ

ถ้าเป็นการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ให้ขีดเส้นด้วยหมึกแดงใต้ตัวย่อของข้อความนั้น

๕) การลงเวลาในข้อหนึ่งๆ ต้องลงให้ตรงกับเวลาที่รับแจ้งเหตุการณ์นั้น และเขียนจากต้นขั้วประจำวันก่อนแล้วจึงคัดข้อความนั้นลงในปลายขั้วรายงานประจำวันทันที และให้ผู้เขียนลงนามกำกับไว้ที่ตอนท้ายประจำวันข้อนั้นทางขวามือทุกข้อ

๒.๑.๖ หน้าที่ของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวัน

จะต้องรับทราบข้อมูลที่ลงรายงานประวันของวันที่ตนเข้าเวรยาม และก่อนเสนอรายงานประจำวันให้ผู้บังคับบัญชาในวันนั้น ให้นายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่เวรประจำวันนั้น ลงลายมือชื่อกำกับไว้ที่ท้ายประจำวันในวันนั้นทั้งต้นและปลายขั้วด้วย

๒.๑.๗ กิจการที่ต้องลงรายงานประจำวัน

๑) กรณีข้าราชการตำรวจ ยศตั้งแต่ จ.ส.ต.ขึ้นไป จะออกไปจากสถานที่ปฏิบัติราชการ หรือที่ทำการไป ณ ที่ใด กิจธุระหรือราชการเรื่องใด ให้ระบุ สถานที่ที่จะไปถึงไว้ในรายงานประจำวันให้ชัดเจน และการไปกลับ ให้นายตำรวจลงนามรับรองไว้ในตอนท้ายของรายงานประวันข้อนั้นด้วย

๒) นายตำรวจเวร สิบเวร และเสมียนเวร เมื่อเข้าและออกเวร ให้รายงานประจำวัน การรับมอบของหลวงหรือของกลาง ผู้ต้องหาที่ตนมีหน้าที่ดูแลก็ให้ตรวจนับให้ถูกต้อง และลงนามรับรองไว้ในต้นขั้วรายงานประจำวันข้อนั้นไว้เป็นหลักฐาน

๓) การยึด การมอบ หรือคืนของกลางหรือของส่วนตัว ให้ลงรายงานประจำวันไว้ และให้นายตำรวจผู้ยึด ผู้มอบ ผู้คืน และผู้รับ ลงลายมือชื่อกำกับไว้ในรายงานประจำวัน หากผู้รับไม่สามารถลงลายมือชื่อก็ให้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้

๔) กรณีผู้รับสินบนนำจับผู้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีสิทธิได้รับเงินสินบนตามกฎหมาย ให้ลงรายงานประจำวันว่า “มีผู้รับสินบนหรือรางวัลนำจับ โดยผู้แจ้งประสงค์ขอรับเงินสินบนหรือรางวัล” และให้ผู้แจ้งลงลายมือชื่อ หากผู้แจ้งไม่ประสงค์เปิดเผยชื่อสกุล ก็ให้พิมพ์ลายนิ้วมือไว้ที่ต้นขั้วรายงานประจำวัน หากข้าราชการตำรวจคนใดเป็นผู้จับเอง ก็ให้ลงรายงานประจำวันไว้ให้ชัดเจน

๕) การรับคำร้องทุกข์ในคดีความผิดต่อส่วนตัว แต่ผู้แจ้งยังไม่ต้องการให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินคดี เพียงแต่ขอแจ้งไว้เป็นหลักฐาน ให้ลงรายงานประจำวันและลงลายมือชื่อกำกับไว้ในรายงานประจำวันข้อนั้น

๖) เมื่อสิ้นวันหนึ่งๆ ให้หมายเหตุไว้ว่า ในวันนั้นมีคดีอุกฉกรรจ์ คดีอาญาธรรมดา คดีจราจร และคดีลหุโทษหรือเทียบเท่าลหุโทษ เกิดขึ้นประเภทละกี่ราย คดีเหล่านี้ยังคงดำเนินการไม่เสร็จสิ้น ตั้งแต่ต้นปี ถึงวันที่ลงรายงานประจำวันนั้น เป็นจำนวนประเภทคดีละกี่ราย

๒.๒ รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ และ ระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR)

ปัจจุบันได้มีประกาศ สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง กำหนดหน่วยงานเริ่มดำเนินการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) ลง ๑๒ ม.ค.๖๖ ให้หน่วยงานดังต่อไปนี้นำระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) มาใช้ในการลงรายงานประจำวันและจัดทำสมุดรายงานประจำวันตามแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นับแต่วันที่ ๑๖ ม.ค.๖๖ เป็นต้นไป ได้แก่

- หน่วยในสังกัด ตำรวจภูธรภาค ๔ – ๙
- หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในสังกัด กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
- หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในสังกัด กองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด

- หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในสังกัด กองบัญชาการตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยี
- หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในสังกัด สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง
- หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในสังกัด กองบังคับการตำรวจจราจร

การใช้รายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ให้ดำเนินการโดยระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) ที่สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนด

๒.๒.๑ วิธีบันทึกในระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR)

วิธีการบันทึกในระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) แทนการบันทึกรายงานประจำวันแต่ละประเภท ให้บันทึกตามแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่กำหนดไว้ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ โดยให้ดำเนินการดังนี้

๑) การเข้าใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) ต้องใช้ชื่อผู้ใช้ (Username) และรหัสผ่าน (Password) ประจำตัวของผู้รับแจ้งความหรือผู้บันทึกเองเท่านั้น แล้วบันทึกรายงานตามประเภท รูปแบบ และขนาดแนบท้ายประกาศนี้

๒) ในแต่ละวันให้เริ่มบันทึกตั้งแต่เวลา ๐๐.๐๑ น. และสิ้นสุด ณ เวลา ๒๔.๐๐ น. โดยให้เป็นไปตามวันที่ เวลา และข้อประจำวัน ตามระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR)

๓) ผู้บันทึกเลือกประเภทรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ แล้วไปบันทึกตามแบบที่กำหนดไว้

๔) กรณีมีผู้แจ้งความ ต้องบันทึกข้อมูลเบื้องต้นที่ระบุตัวตนของผู้แจ้งความ เช่น เลขประจำตัวประชาชน เลขที่หนังสือเดินทาง ชื่อ นามสกุล หมายเลขโทรศัพท์ ข้อความรับแจ้งให้บันทึกตามความประสงค์ของผู้แจ้งความ

หากเป็นคำร้องทุกข์ ให้บันทึก

- ลักษณะแห่งความผิด
- พฤติการณ์ต่างๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง
- ความเสียหายที่ได้รับ และ
- ชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

๕) จัดให้มีบันทึกภาพถ่ายใบหน้าของผู้แจ้งความในระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) ทุกกรณี หากผู้แจ้งความมีสัญชาติไทยให้สอบถามความสมัครใจ

๖) ให้ผู้บันทึกอ่านข้อความตามที่ได้รับแจ้งให้ผู้แจ้งความฟัง หรือให้ผู้แจ้งความอ่านข้อความหรือตรวจสอบด้วยตนเอง ถ้าต้องการแก้ไขเพิ่มเติม ให้แก้ไขเพิ่มเติมให้ถูกต้อง

๗) ให้ผู้แจ้งความ ผู้รับแจ้งความ และผู้บันทึก ตรวจสอบความถูกต้องก่อนลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรับรองความถูกต้องของประจำวันข้อนั้น

๘) หากการบันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกิดความไม่ถูกต้อง ไม่สมบูรณ์ มีความประสงค์ให้แก้ไขเพิ่มเติม ข้อความในรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อใดนั้น ให้บันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อใหม่ โดยให้อ้างถึงข้อความตามรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อเดิมด้วย

เมื่อผู้ใช้งานบันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ใหม่เรียบร้อยแล้ว ระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) จะดำเนินการแก้ไขรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อเดิมที่อ้างถึง โดยใช้ข้อความคาดเอียงว่า “ยกเลิกไม่ใช้” แทนอัตลักษณ์ของรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อ ๑๗(๑) และในส่วนท้ายเอกสารรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อใหม่จะปรากฏข้อความว่า “ถูกแก้ไขมาจากประจำวัน ข้อที่....วันที่....เวลา.....น.”

๒.๒.๒ วิธีการแก้ไขเพิ่มเติมหรือยกเลิกข้อความในรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์

กรณีผู้รับแจ้งความได้รับแจ้งจากผู้แจ้งความหรือผู้เกี่ยวข้องว่า ข้อความในรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ถูกต้องหรือไม่สมบูรณ์ และมีความประสงค์จะให้แก้ไขเพิ่มเติม หรือยกเลิกข้อความในรายงานนั้น ให้บันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อใหม่ โดยให้อ้างถึงข้อความตามรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ข้อเดิมด้วย

๒.๒.๓ การบันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เกี่ยวกับคดีอาญาและคดีจราจรในแต่ละวัน

ให้ข้าราชการตำรวจที่ได้รับมอบหมาย สรุปและบันทึกข้อมูลรายงานประจำวันไว้ในข้อสุดท้ายของรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์นั้น เพื่อให้หัวหน้า สน./สภ. หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนสามารถตรวจสอบได้

๒.๒.๔ การลงรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์เมื่อมีเหตุขัดข้อง

๑) กรณีระบบเครือข่ายสารสนเทศของ ตร. (Virtual Private Network : VPN) ขัดข้อง หรือไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากสาเหตุตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๖๔ ส่วนที่ ๓ ข้อ ๑๖(๑) ยังคงสามารถบันทึกรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจได้ตามปกติในรูปแบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์แบบฉุกเฉิน โดยจะแสดงสัญลักษณ์การทำงานแบบ Offline Mode ให้ผู้ใช้งานทราบ

ก) ให้บันทึกคำแจ้งความตามปกติ

ข) ลำดับข้อของรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์นั้น (ตามประกาศของสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)

ค) เมื่อระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้งานได้ตามปกติแล้ว ให้รีบดำเนินการส่งข้อมูลเข้าเครื่องแม่ข่ายโดยเร็ว

๒) กรณีมีเหตุขัดข้องอื่นใดที่ไม่อาจจัดทำข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ได้ เช่น กระแสไฟฟ้าดับ อุปกรณ์ชำรุด

ก) ให้บันทึกคำแจ้งความลงในสมุดรายงานประจำวันตามแบบพิมพ์ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ตามที่กำหนดในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน)

ข) เมื่อระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สามารถใช้งานได้แล้ว ให้รีบนำข้อมูลที่บันทึกไว้บันทึกลงในระบบรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์สถานีตำรวจ (Police Daily Activity Report : PDAR) (ตามวิธีการที่สำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนด) โดยเร็ว

๓. การบันทึกคำให้การ

๓.๑ การบันทึกคำให้การผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา หรือพยาน

๓.๑.๑ ลักษณะของการบันทึกคำให้การผู้เสียหาย ผู้กล่าวหา หรือพยาน

การบันทึกคำให้การจะต้องมีความสัมพันธ์กับการถามปากคำเสมอ โดยคำถามจะต้องเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีและบันทึกตามความจริง เริ่มตั้งแต่

๑) ภูมิลำเนาหรือสถานที่พำนักพักพิงเป็นประจำหรือชั่วคราว หรือสถานที่ที่สามารถติดต่อได้จริง หมายเลขโทรศัพท์ของผู้กล่าวหาหรือพยาน รวมถึงบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หากไม่สามารถติดต่อผู้กล่าวหาหรือพยานนั้น

๒) ความเกี่ยวข้องในคดีนี้ เกี่ยวข้องในฐานะเป็นผู้กล่าวหาหรือพยาน

๓) เหตุหรือพฤติการณ์ที่เกิดขึ้น ประสบเหตุการณ์เองหรือรู้เห็นมาอย่างไร

๔) มีผู้อื่นรับรู้หรือรู้เห็นในเหตุการณ์นี้หรือไม่ อย่างไร หรือมีพยานหลักฐานอื่นอ้างอิงหรือไม่

๕) หากจะอ้างผู้ใด เอกสารใด หรือวัตถุใดเป็นพยานหลักฐานในคดี ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การและดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นเข้ามาในสำนวนการสอบสวนด้วย

๖) คำถามอื่นๆ ที่จะทำให้คำให้การครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๗) เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดในคดีมาก่อนหรือไม่ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ท้ายคำให้การด้วย

๓.๑.๒ การบันทึกคำให้การเกี่ยวกับทรัพย์ที่ถูกประทุษร้าย บันทึกให้ปรากฏว่า

๑) ทรัพย์ที่เสียหายมีอะไรบ้าง

๒) ราคาเท่าใด

โดยต้องบันทึกรูปพรรณและหลักฐานการได้มาแห่งกรรมสิทธิ์โดยละเอียด

๓.๑.๓ การบันทึกปากคำเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินของกลางที่ยึดได้จากคนร้าย ให้บันทึกว่า

๑) ของกลางนั้นเป็นของเจ้าของทรัพย์หรือไม่

๒) มีหลักฐานการได้มาแห่งกรรมสิทธิ์อย่างไร

๓) จำทรัพย์สินนั้นได้เพราะเหตุใด

๔) ตำหนิรูปพรรณและเครื่องหมายอะไรเป็นสำคัญ

ในกรณีที่ผู้ต้องหาไม่ได้โต้แย้งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์ของกลาง ให้บันทึกไว้ให้ปรากฏในบันทึกคำให้การผู้ต้องหาด้วย

๓.๑.๔ การบันทึกปากคำผู้กล่าวหาหรือพยาน “เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับคู่กรณี”

ให้พิจารณาก่อนว่าผู้ให้ถ้อยคำ (ผู้กล่าวหาหรือพยาน) เกี่ยวข้องเป็นอะไรกับผู้ต้องหาหรือผู้กล่าวหาหรือไม่

๑) ถ้าไม่เกี่ยวข้องให้บันทึกว่า “ไม่เกี่ยวข้อง”

๒) ถ้าเกี่ยวข้อง ก็ให้บันทึกตามฐานะของผู้ให้ถ้อยคำ เช่น “เป็นบิดา” หรือ “เป็นคู่สมรส”

๓.๑.๕ การบันทึกปากคำและการแจ้งสิทธิผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ให้ถามปากคำและบันทึกการแจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ

(มาตรา ๑๓๓ ทวิ “ในคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุก ซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็ก อายุไม่เกินสิบแปดปีร้องขอ การถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้พนักงานสอบสวนแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก และให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำเด็กนั้น และในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใด หรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้พนักงานสอบสวนถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตาม ประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้ง โดยไม่มีเหตุอันสมควร”)

๓.๑.๖ การบันทึกปากคำผู้เสียหายในคดีที่ผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทน

ให้แจ้งสิทธิและบันทึกปากคำให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑

(มาตรา ๔๔/๑ วรรคแรก “ในคดีที่พนักงานอัยการเป็นโจทก์ ถ้าผู้เสียหายมีสิทธิที่จะเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนเพราะเหตุได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือได้รับความเสื่อมเสียต่อเสรีภาพในร่างกาย ชื่อเสียงหรือได้รับความเสียหายในทางทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดของจำเลย ผู้เสียหายจะยื่นคำร้องต่อศาลที่พิจารณาคดีอาญาขอให้บังคับจำเลยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ตนก็ได้”)

๓.๑.๗ การบันทึกปากคำผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ

การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงและการบันทึก ให้ปฏิบัติตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่

(มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้”)

๓.๑.๘ การบันทึกปากคำพยานผู้ชำนาญการพิเศษ หรือแพทย์ผู้ตรวจชันสูตรบาดแผลหรือศพ

หากออกรายงานผลการตรวจไว้แล้ว ไม่ต้องบันทึกปากคำอีก เว้นแต่มีประเด็นที่ต้องสอบสวนนอกเหนือจากรายงานผลการตรวจ หรือมีประเด็นอื่นที่ยังไม่สิ้นสงสัย

๓.๑.๙ การบันทึกปากคำผู้กล่าวหา หรือพยาน กรณีมีผู้ร่วมถามปากคำ

ให้บันทึกรายละเอียด ชื่อ ชื่อสกุล สถานภาพ ที่อยู่ ของผู้เข้าร่วมในการถามปากคำไว้โดยละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถติดตามตัวในภายหลังได้

๓.๒ การบันทึกคำให้การผู้ต้องหา

๓.๒.๑ การถามคำให้การเพื่อบันทึกคำให้การผู้ต้องหา

นอกจากถามคำให้การตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรคแรก แล้ว จะต้องถามคำให้การเพิ่มเติมเพื่อให้มีความชัดเจน แสดงถึงความประพฤติและความเป็นมาของตัวผู้ต้องหา พร้อมบันทึกรายละเอียด ลงในคำให้การของผู้ต้องหา ดังนี้

๑) ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิตหรือผู้ต้องหามีอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ถามว่า “มีทนายความหรือไม่”

ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกนอกจากคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือผู้ต้องหาอายุไม่เกินสิบแปดปี ให้ถามว่า “มีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มี ต้องการทนายความหรือไม่”

๒) ทราบและเข้าใจข้อหาที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ทราบหรือไม่ จะให้การอย่างไร

๓) ก่อนคดีนี้เคยต้องโทษคดีอาญามาก่อนหรือไม่

๔) ภูมิลำเนาหรือสถานที่พำนักพักพิงเป็นประจำหรือชั่วคราว หรือสถานที่ที่สามารถติดต่อได้จริง หรือนอกจากสถานที่ดังกล่าวแล้วสามารถติดต่อได้ที่ใดอีกหรือไม่ หมายเลขโทรศัพท์ของผู้ต้องหา รวมถึงบุคคลอื่นที่สามารถติดต่อได้ หากไม่สามารถติดต่อผู้ต้องหาได้

๕) กระทำผิดจริงตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่

๖) จะอ้างผู้ใด เอกสารใด หรือวัตถุใดเป็นพยาน ถ้ามีการอ้างก็ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ในคำให้การและดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานนั้นเข้าสำนวนการสอบสวนต่อไป

๗) คำถามอื่นๆ เพื่อให้คำให้การครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

๘) เคยรู้จักหรือมีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้หนึ่งผู้ใดในคดีมาก่อนหรือไม่ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ท้ายคำให้การด้วย

๓.๒.๒ การบันทึกคำให้การเกี่ยวกับการแจ้งข้อหา

จะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดตามข้อหานั้น โดยจะต้องบันทึกการแจ้งข้อหา รายละเอียดการกล่าวหา ดังนี้

๑) ผู้ต้องหาทำอะไร ที่ไหน เมื่อไร อย่างไร อันเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่ผู้ต้องหาได้ก่อขึ้น

๒) ยืนยันให้ผู้ต้องหาทราบรายละเอียดตามข้อ ๑) อีกครั้ง ว่าเข้าลักษณะความผิดในข้อหาใด

๓.๓ การบันทึกคำให้การผู้ต้องหาเกี่ยวกับการแจ้งสิทธิ

ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

๑. ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และ

๒. ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

เมื่อผู้ต้องหาให้การอย่างไรก็ให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้

๓.๔ การบันทึกคำให้การผู้ต้องหา กรณีมีผู้ร่วมถามคำให้การ

ให้บันทึกรายละเอียด ชื่อ ชื่อสกุล สถานภาพ ที่อยู่ ของผู้เข้าร่วมในการถามปากคำไว้โดยละเอียดชัดเจนเพียงพอที่จะสามารถติดตามตัวในภายหลังได้

๓.๕ การบันทึกคำให้การและแจ้งสิทธิผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกินสิบแปดปี

ให้ถามคำให้การ แจ้งสิทธิ และบันทึกตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ โดยอนุโลม

๔. การทำบัญชีทรัพย์ และบันทึกต่างๆ

๔.๑ การทำบัญชีทรัพย์ต่างๆ

๔.๑.๑ การกรอกรายการเกี่ยวกับทรัพย์ที่เสียหายในบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน และบัญชีของกลาง

ไม่ต้องบันทึกรูปพรรณของทรัพย์โดยละเอียด เนื่องจากต้องบันทึกไว้ในคำให้การไว้แล้ว

๔.๑.๒ การปฏิบัติเกี่ยวกับแบบพิมพ์บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

ให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวน

- หากสามารถบันทึกรวมไว้ในแบบพิมพ์เดียวกันก็ให้บันทึกไว้ในแบบพิมพ์เดียวกัน หรือ
- หากไม่สามารถบันทึกรวมกันได้ ก็ให้แยกบันทึก

๔.๑.๓ การทำบัญชีของกลาง ที่ผู้กล่าวหาหรือผู้ต้องหาอ้าง/ส่งมอบ

ให้พนักงานสอบสวนทำบัญชีของกลางแยกเป็นกลุ่มของแต่ละกลุ่ม โดยเรียงพยานเอกสาร วัตถุพยาน และเรียงต่อบัญชีของกลาง

๔.๒ การทำบันทึกต่างๆ

พนักงานสอบสวนจะต้องระบุสถานที่ วัน เดือน ปี ที่ทำ และตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำทุกครั้งที่บันทึก และจะต้องบันทึกในขณะปฏิบัติในเรื่องนั้นๆ เว้นแต่มีกรณีจำเป็นที่ไม่อาจบันทึกได้ในทันทีที่มีการปฏิบัติ อาจบันทึกในภายหลังได้โดยเร็ว และในการบันทึกจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยทุกครั้ง

สำหรับบันทึกที่พนักงานสอบสวนทำขึ้นแต่ฝ่ายเดียว เช่น บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนรีบจัดทำโดยเร็วเมื่อมีการปฏิบัติเรื่องนั้น

๔.๒.๑ บันทึกพนักงานสอบสวน ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการปฏิบัติของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนคดีนั้น เช่นเดียวกับที่พนักงานสอบสวนไปเบิกความในศาล ดังนี้

- การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ บันทึกว่าได้รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษจากใคร กล่าวหาผู้ใด ในเรื่องอะไร หลังจากรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว ได้ดำเนินการอย่างไร
- การสอบสวนผู้ต้องหา บันทึกว่า ได้แจ้งข้อหาว่าอย่างไร ผู้ต้องหาให้การอย่างไร ควบคุมหรือปล่อยชั่วคราว การขอผัดฟ้อง การฝากขัง
- การรวบรวมพยานหลักฐานอื่นๆ อย่างไร ก็ให้ระบุถึงการได้มาของพยานหลักฐานแต่ละชนิด
- การดำเนินการเกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้นๆ อย่างไร ให้บันทึกการส่งตรวจพิสูจน์พร้อมด้วยผลการตรวจพิสูจน์
- เมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้บรรยายว่ามีความเห็นทางคดีเป็นอย่างไร (หลักฐานทางคดีและการทำความเห็นทางคดีของพนักงานสอบสวน ให้สรุปพยานหลักฐานพร้อมความเห็นในทางคดีของพนักงานสอบสวน ว่าควรเชื่อหรือไม่เชื่อเพราะเหตุผลอย่างไร รวมทั้งเหตุผลในการอ้างความเห็นว่าควรสั่งฟ้อง หรือควรสั่งไม่ฟ้อง เพราะเหตุใด โดยความเห็นนั้น ให้อ้างข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย ที่ยกขึ้นปรับประกอบด้วย และต้องพิเคราะห์ถึงพยานหลักฐานทางคดีว่ามีเพียงใด น้ำหนักพยานหลักฐานน่าเชื่อหรือไม่เพียงใด และวินิจฉัยไปตามเหตุและผลที่ควรจะเป็น)

๔.๒.๒ บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา

ให้บันทึกเหตุผลและความจำเป็นที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ ในกรณีคดีมีผู้ต้องหาหลายคนและถูกควบคุมพร้อมกันในคราวเดียวกัน อาจรวมบันทึกไว้ในบันทึกการควบคุมฉบับเดียวกันก็ได้

๔.๒.๓ บันทึกการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

ให้ทำบันทึกพร้อมถ่ายภาพการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพไว้ โดยไม่ต้องสอบสวนผู้ต้องหาเพิ่มเติมในเรื่องการนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพอีกก็ได้ (แต่หากเป็นคดีสำคัญหรือพนักงานสอบสวนเห็นว่ามีความจำเป็นก็ให้สอบสวนพยานบุคคลที่น่าเชื่อถือประกอบด้วย)

๔.๒.๔ บันทึกการชี้ตัวผู้ต้องหา

ให้จัดทำบันทึกพร้อมถ่ายภาพการชี้ตัวผู้ต้องหาไว้ โดยไม่ต้องสอบสวนเพิ่มเติมในเรื่องการชี้ตัวผู้ต้องหาอีกก็ได้

๔.๒.๕ การบันทึกรายละเอียดลงในแผ่นพิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหาก่อนส่งไปตรวจสอบประวัติ

ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบว่า มีการกรอกข้อมูลเกี่ยวกับชื่อ ที่อยู่ อายุ เลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือรายละเอียดต่างๆ ครบถ้วนถูกต้องตามความเป็นจริง และตามคำให้การของผู้ต้องหาหรือไม่

๔.๒.๖ การบันทึกประวัติต้องโทษของผู้ต้องหา

๑) กรณีเป็นประวัติในหน่วยงานที่พนักงานสอบสวนสังกัดอยู่ ให้พนักงานสอบสวนคัดลอกประวัติต้องโทษของผู้ต้องหาลงในรายการประวัติแล้วลงชื่อรับรองไว้

๒) กรณีเป็นประวัติการต้องโทษต่างสถานีตำรวจหรือต่างหน่วยงาน จะต้องมีหลักฐานโต้ตอบเป็นหนังสือ

๓) ในกรณีที่พนักงานสอบสวนอ้างประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหาเพื่อขอให้บวกโทษตาม ป.อ. มาตรา ๕๘ หรือขอให้เพิ่มโทษตามมาตรา ๙๒ และ ๙๓ หรือตามกฎหมายอื่น

ให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบรายการประวัติและผลคดีว่าเป็นของผู้ต้องหาหรือไม่ด้วย

๔.๓ หมายจับ

การขอให้ศาลออกหมายจับในกรณีที่ต้องระบุเหตุผลเป็นพิเศษไว้ในหมายจับ เช่น กรณีผู้ต้องหาหลบหนีต้องขอให้ศาลออกหมายจับ ในหมายจับของศาลที่มีข้อความว่า “ด้วยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า...” ให้พนักงานสอบสวนระบุเหตุผลพิเศษโดยละเอียดไว้ในหมายจับที่มีข้อความดังกล่าวด้วย

๔.๔ คำร้องและสัญญาประกัน

การบันทึกข้อความในกรณีใช้ตำแหน่งบุคคลเป็นประกัน หรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว ให้พนักงานสอบสวนที่รับคำร้องขอประกัน บันทึกคำรับรองของบุคคลดังกล่าวเพิ่มเติมไว้ในคำร้องขอประกันด้วยว่า ได้เคยใช้ตำแหน่งของตนเองประกันตัวผู้ต้องหาอื่นมาก่อนหรือไม่ ที่ใด จำนวนกี่ราย วงเงินเท่าใด และให้ผู้ขอประกันลงชื่อรับรองไว้เป็นหลักฐาน เพื่อประกอบการพิจารณาตามหลักเกณฑ์ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๐๘ (๔) ด้วย

๔.๕ การร้องทุกข์ แก้ หรือถอนคำร้องทุกข์

๑) ให้บันทึกไว้ในคำให้การหรือคำให้การเพิ่มเติมของผู้ร้องทุกข์ หรือผู้ถอนคำร้องทุกข์ โดยไม่ต้องแยกทำบันทึกต่างหากอีก ข้อความที่บันทึกต้องมีความชัดเจนว่ามีเจตนาที่จะร้องทุกข์หรือถอนคำร้องทุกข์

๒) ให้ระบุชื่อผู้ที่ประสงค์จะดำเนินคดีหรือประสงค์จะถอนคำร้องทุกข์ไว้ทุกคน

๓) กรณีถอนคำร้องทุกข์หลังจากการสอบสวนเสร็จสิ้น ให้บันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับการถอนคำร้องทุกข์ไว้ในคำให้การ แล้วส่งบันทึกคำให้การนั้นรวมเข้าไว้ในสำนวน

๔.๖ การแจ้งสิทธิผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ

ให้พนักงานสอบสวนเวรซึ่งรับมอบตัวผู้ต้องหา (อาจไม่ใช่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ) หรือผู้ถูกจับ เป็นผู้มีหน้าที่แจ้งสิทธิตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๗/๑ ให้ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับทราบ โดยบันทึกเรื่องการแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี ข้อเดียวกันกับข้อที่รับตัวผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับไว้ควบคุม โดยไม่ต้องบันทึกเรื่องการแจ้งสิทธิดังกล่าวไว้ในบันทึกคำให้การผู้ต้องหา และไม่ต้องจัดทำบันทึกการแจ้งสิทธิอีก โดยให้ปรากฏข้อความดังนี้

“.....(ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง).....พนักงานสอบสวนซึ่งรับมอบตัว.....ผู้ต้องหา หรือผู้ถูกจับ ไว้ควบคุม ได้แจ้งสิทธิของผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับให้ทราบดังนี้

(๑) มีสิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหา ไว้วางใจทราบถึงการถูกจับและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก

(๒) มีสิทธิพบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว

(๓) มีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบสวนปากคำตนในชั้นสอบสวน

(๔) มีสิทธิได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร

(๕) มีสิทธิได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

.....ผู้ต้องหาหรือผู้ถูกจับ ซึ่งถูกควบคุมได้รับทราบสิทธิของตนแล้ว จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ต้องหา/ผู้ถูกจับ

(ลงชื่อ).....ผู้รับมอบตัว ”

หากพนักงานอัยการต้องการบันทึกการแจ้งสิทธิ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ สำเนาบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อที่แจ้งสิทธิ มอบให้พนักงานอัยการ

๕. การบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา

ด้วยคำสั่ง ตร. ที่ ๑๗๘/๒๕๖๔ ลง ๙ เม.ย.๖๔ เรื่อง การบันทึกภาพและเสียง การตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา มีเจตนารมณ์ในการที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติเห็นสมควรกำหนดแนวทางปฏิบัติในการบันทึกภาพและเสียงการตรวจค้น จับกุม และการสอบสวนคดีอาญา เพื่อให้สอดคล้องกับแผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม ซึ่งกำหนดให้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ของตำรวจและพนักงานสอบสวน โดยคำสั่ง ตร. ฉบับนี้ กำหนดนิยามที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

(๑) “ตำรวจ” หมายความว่า ตำรวจซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนตาม ป.วิ.อ.

(๒) “สิ่งบันทึกภาพและเสียง” หมายความว่า งานอันประกอบด้วยลำดับภาพและเสียงที่ลงบันทึกลงในวัสดุไม่ว่าจะมีลักษณะใดๆ อันสามารถที่จะนำมาเล่นซ้ำได้อีก โดยใช้เครื่องมือที่จำเป็นสำหรับการใช้วัสดุนั้น

(๓) “การบันทึกภาพและเสียง” หมายความว่า การจัดทำข้อมูลสิ่งบันทึกภาพและเสียงด้วยวิธีการต่อเนื่องด้วยลำดับภาพและเสียงโดยมิได้มีการตัดต่อเพิ่มเติมลงในภาพและเสียงที่ได้มีการบันทึกไว้

(๔) “ผู้บันทึก” หมายความว่า ตำรวจผู้ได้รับมอบหมาย หรือพนักงานสอบสวนที่เป็นผู้จัดทำสิ่งบันทึกภาพและเสียง

จากคำนิยามข้างต้น เห็นได้ว่า พนักงานสอบสวนเป็นผู้บันทึกตามคำสั่ง ตร.นี้ ในการบันทึกภาพและเสียงคดีอาญาเฉพาะการสอบสวน “ผู้ต้องหา” และพนักงานสอบสวนสามารถบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญาในคดีบางประเภทเท่านั้น อันเป็นการจำกัดอำนาจของพนักงานสอบสวนไว้ ซึ่งจะกล่าวโดยสรุปได้ดังนี้

๕.๑ ประเภทคดีอาญาที่อยู่ในบังคับให้พนักงานสอบสวนต้องบันทึกภาพและเสียง การสอบสวน

ให้พนักงานสอบสวนทำการบันทึกภาพและเสียงผู้ต้องหา โดยใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์ที่ทางราชการจัดหาให้ หรือสิ่งอื่นใดที่สามารถบันทึกภาพและเสียงได้ในคดีอาญาดังต่อไปนี้

(๑) คดีความผิดต่อชีวิตหรือร่างกาย โดยมีผู้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส

(๒) คดีความผิดฐานชิงทรัพย์และมีผู้ถึงแก่ความตาย หรือได้รับอันตรายสาหัส

(๓) คดีความผิดฐานปล้นทรัพย์

(๔) คดีที่มีความสำคัญ หรือเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น คดีเรียกค่าไถ่ คดีที่ผู้กระทำผิดมีแผนประทุษกรรมเป็นที่น่าสนใจ หรือคดีโจรกรรมรถยนต์ที่ใช้วิธีการพิเศษ เป็นต้น

(๕) คดีที่ไม่ปรากฏหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือไม่อาจใช้วิธีการทางนิติวิทยาศาสตร์ในการแสวงหาพยานหลักฐานอื่นใดได้ นอกจากคำรับสารภาพของผู้ต้องหา

(๖) คดีที่ผู้กระทำความผิดหรือผู้ต้องหาให้การเป็นประโยชน์อันเป็นข้อมูลสำคัญต่อการดำเนินคดีกับผู้บงการหรือตัวการสำคัญหรือพิสูจน์ความผิดของผู้ร่วมกระทำความผิดคนอื่นในข้อหาความผิดที่กฎหมายกำหนดอัตราโทษอย่างต่ำไว้ให้จำคุกตั้งแต่สิบปีขึ้นไป

อย่างไรก็ดี หากมีเหตุอันมิอาจดำเนินการบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนในคดีอาญาทั้ง ๖ ประเภทข้างต้น ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุแห่งการนั้นไว้ในบันทึกของพนักงานสอบสวน

๕.๒ การจัดเก็บ

๕.๒.๑ ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา ได้แก่

- หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือ

- หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมอบหมายตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา

๕.๒.๒ หน้าที่ของผู้บันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญา ได้แก่

ตำรวจผู้บันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญามีหน้าที่ส่งสิ่งบันทึกภาพและเสียงนั้นให้ตำรวจผู้รับผิดชอบตามข้อ ๕.๒.๑

๕.๒.๓ กรณีจำเป็นต้องใช้สิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญาประกอบสำนวนการสอบสวน

ให้ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญาตามข้อ ๕.๒.๑ จัดทำสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบสวนคดีอาญานั้น จำนวน ๒ ชุด ส่งให้พนักงานสอบสวนเพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

๖. การลงข้อมูลในระบบ CRIMES (Criminal Record Information Management Enterprise System)

๖.๑ ระบบ CRIMES คืออะไร

จากนิยามตามประกาศสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.๒๕๖๕ “ระบบสารสนเทศสถานีตำรวจ (Criminal Record Information Management Enterprise System : CRIMES)” หมายความว่า ระบบงานที่รองรับการป้อนข้อมูลเชิงปฏิบัติการด้านอาชญากรรมจากผู้ใช้ในสถานีลูกข่ายที่มีอำนาจในการสอบสวน และค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับงานสืบสวน สอบสวน และป้องกันปราบปรามอาชญากรรม จากผู้ใช้ในสถานีลูกข่ายต่างๆ สามารถออกแบบ รายงานเอกสาร รายงานสถิติความต้องการของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความยืดหยุ่นและรองรับการพัฒนาระบบงานเพิ่มเติมในอนาคต อีกทั้งสามารถนำข้อมูลเชิงปฏิบัติงานมาปรับปรุง ไปสู่ข้อมูลเชิงบริหารได้ ดังนี้ ระบบ CRIMES จึงมีลักษณะเป็น One Stop Service ที่บริการในเรื่องการรับแจ้งความต่างๆ เจ้าหน้าที่จะต้องมีการกรอกข้อมูลการบริการประชาชนในเรื่องต่างๆ ตั้งแต่แจ้งเอกสารหาย, แจ้งเป็นหลักฐาน, เสียค่าปรับ, แจ้งความคดี เป็นต้น และหากลงข้อมูลได้ครบถ้วนแล้ว ระบบ CRIMES จะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ[๓๑]

๖.๒ ผู้ใช้งานในระบบ CRIMES และกลุ่มระบบงาน CRIMES

ระบบสารสนเทศข้อมูลอาชญากรรมสำนักงานเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารสามารถจำแนกผู้ใช้เป็น ๕ กลุ่ม ได้แก่[๓๒]

๑) พนักงานสอบสวน ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน หรือเจ้าหน้าที่ประจำสถานีที่ติดตั้งเครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย ผู้มีหน้าที่บันทึกหรือเพิ่มเติมข้อมูลอาชญากรรมให้ถูกต้อง

---

[๓๑] ระบบ CRIMES ปฏิวัติการทำงานตำรวจ, เว็บไซต์ : http://www.scdc7.forensic.police.go.th/index.php/component/k2/item/319-crimes. (สืบค้นข้อมูล ๑๓ ม.ค.๖๖).

[๓๒] เรียนรู้ CRIMES, เว็บไซต์ : www.crimes.police.go.th/study.html. (สืบค้นข้อมูล ๑๓ ม.ค.๖๖).

๒) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้มีหน้าที่ด้านสืบสวน ป้องกันและปราบปราม ที่ต้องใช้ข้อมูลในการดำเนินงาน

๓) เจ้าหน้าที่ตำรวจ ผู้มีหน้าที่บริหารงานที่ต้องใช้ข้อมูลอาชญากรรมในด้านงานสถิติ

๔) เจ้าหน้าที่ตำรวจประจำกองทะเบียนประวัติอาชญากร ผู้มีหน้าที่ตรวจสอบ ยืนยัน ประวัติผู้ต้องหาลายพิมพ์นิ้วมือ ภาพถ่ายและหมายจับ

๕) เจ้าหน้าที่เทคนิค ผู้มีหน้าที่ด้านเทคนิคในการดำเนินการ บำรุงรักษาระบบ ให้สามารถทำงานได้ตลอดเวลา

ผู้ปฏิบัติงานแต่ละตำแหน่งจะถูกกำหนดสิทธิ (Authorization) ในการเข้าถึง Resource และ Service ของระบบโดยผู้ดูแลระบบสามารถจำกัดสิทธิการเข้าถึงข้อมูลและการเรียกใช้งานโปรแกรมแต่ละชนิดรวมทั้งสามารถกำหนด Owner และ Access ของ File และ Resource ต่างๆ ในระบบ ซึ่งประกอบด้วย ๕ กลุ่มระบบงาน คือ

กลุ่มระบบงานบันทึก (Data Entry) ประกอบด้วย

๑) ระบบงานบันทึกข้อมูล คดีอาญาทั่วไป คดีอุบัติเหตุจราจร เหตุทรัพย์หาย เหตุรถหาย เหตุคนหาย พลัดหลง เหตุคนตายไม่ทราบชื่อ แผนประทุษกรรม เหตุที่ต้องรายงาน

๒) ระบบบันทึกและติดตามบุคคลพ้นโทษ

๓) ระบบการขอหมายจับ ประกาศสืบจับ และถอนประกาศสืบจับ

๔) ระบบการออกคำขอต่างๆ เช่น หมายจับ ผัดฟ้องฝากขัง

๕) ระบบบันทึกการปล่อยตัวชั่วคราวและการประกันตัว

๖) ระบบการขออายัดตัว และการรับรองการอายัดตัว

๗) ระบบบันทึกผลการตรวจสอบประวัติ

๘) ระบบรับเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E - Form) เช่น การรับเอกสารอเล็กทรอนิกส์ที่เจ้าหน้าที่บันทึกแบบ Off-line เพื่อนำเข้าสู่ระบบ

กลุ่มระบบงานสืบค้นข้อมูล (Data Search) เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลทะเบียนยานพาหนะ ข้อมูลใบอนุญาตขับรถยนต์และจักรยานยนต์ ข้อมูลทะเบียนปืน ข้อมูลใบอนุญาตพกพาอาวุธ

กลุ่มระบบงานบริการข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Data Services)

๑) ระบบรายงานสถิติ (Statistic Report) ตามรูปแบบต่างๆที่กำหนดไว้ เช่น นาฬิกาอาชญากรรมตามประเภทคดี รายงานคดีประจำวัน เดือน ปี ตามสถานี

๒) ระบบพิมพ์เอกสาร (Form Printing) ตามรูปแบบต่างๆ ที่กำหนดไว้ เช่น คำขอหมายจับ หมายจับ แบบรายงานคดีอุบัติเหตุจราจร

๓) ระบบแลกเปลี่ยนข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ (Data Exchange) สำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลเพื่อนำข้อมูลเข้าสู่ระบบงานอื่นๆ เช่น ข้อมูลบุคคลพ้นโทษ

กลุ่มระบบแจ้งเตือน (Alarm & Alert Services)

๑) ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการครบกำหนดเวลาของงานต่างๆ (Alarm Service) เช่น ครบกำหนดการส่งสำนวนคดี ครบกำหนดการขอผัดฟ้องฝากขัง

๒) ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการตรวจสอบอัตโนมัติ (Alert Service) เช่น การพบหมายจับอื่นๆ

๓) ระบบแจ้งเตือนเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน (Collaborative Service) เช่น การแจ้งข้อมูลเพิ่มเติมจากกองทะเบียนประวัติอาชญากร การแจ้งอายัดตัวจากสถานีอื่น เป็นต้น

กลุ่มระบบงานบริหารจัดการข้อมูลและระบบ (Data & System Management)

๑) ระบบตรวจสอบคดีในความรับผิดชอบ และบริหารสิทธิเจ้าของคดี การเข้าถึงข้อมูลคดี

๒) ระบบบริหารสิทธิต่างๆ สำหรับระบบทั้งหมดผ่าน LDAP Server สำหรับข้อมูล โปรแกรมระบบงาน เครื่องคอมพิวเตอร์แม่ข่ายและลูกข่าย อุปกรณ์ และผู้ใช้

๓) ระบบ Backup/Restore/Archive ของข้อมูล ระบบงาน Operating และ System Software

๔) ระบบบันทึกและตรวจสอบการทำงานต่างๆ ของผู้ใช้ระบบงานทั้งหมด (Audit Trail/Logging)

๕) ระบบบริหารการเชื่อมโยงและเฝ้าดูการทำงานของเครื่องคอมพิวเตอร์ลูกข่าย (Client Management and Monitoring)

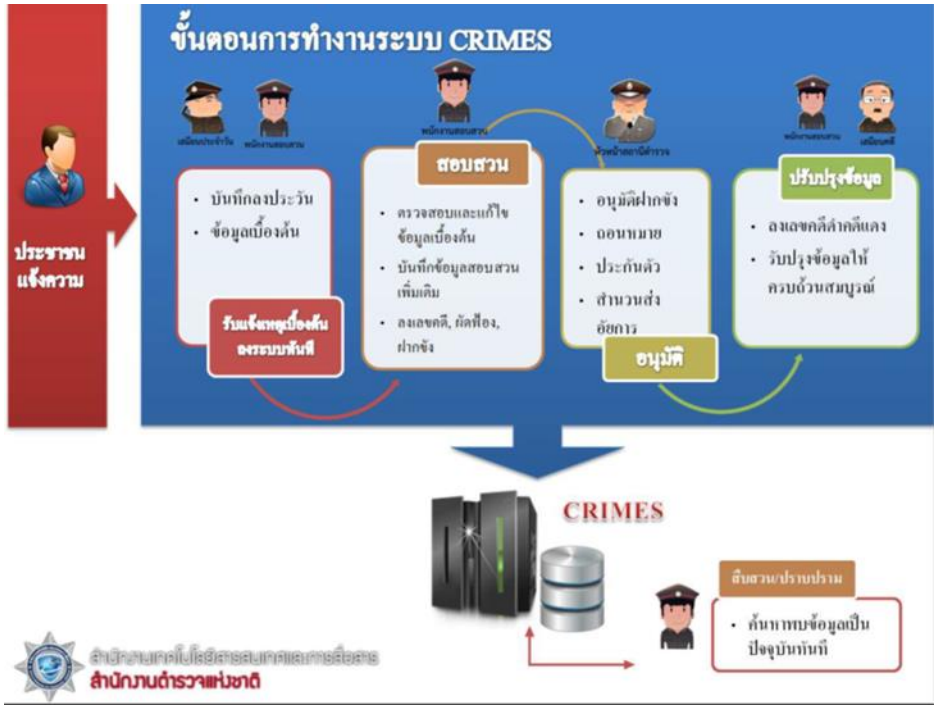
การลงข้อมูลในระบบ CRIMES ใช้หลักการบันทึกเช่นเดียวกับการลงรับแจ้งความ รายงานประจำวัน บันทึกคำให้การต่างๆ ที่กล่าวมาในหัวข้อก่อนนี้ อย่างไรก็ดี การนำเทคโนโลยีมาช่วยในงานสอบสวน ทำให้มีความทันสมัย สะดวกในการเก็บข้อมูลหรือค้นหาข้อมูลยิ่งขึ้น พนักงานสอบสวนเองก็ต้องพัฒนาศักยภาพด้านสื่อสารสนเทศ และระบบอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น เพื่อทำให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นการให้บริการประชาชนที่ทันสมัยอีกด้วย

๖.๓ ขั้นตอนการทำงานของระบบ CRIMES[๓๓]

---

[๓๓] พ.ต.อ.มนตรี สีทอง, ระบบสารสนเทศ ของ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, เว็บไซต์ : https://www.police๙.go.th/media/documents/summary-crimes.pdf. (สืบค้นข้อมูล ๑๕ ม.ค.๖๖).

๖.๔ ตัวอย่างการบันทึกข้อมูลของพนักงานสอบสวน (การรับคดีลงในระบบ CRIMES)[๓๔]

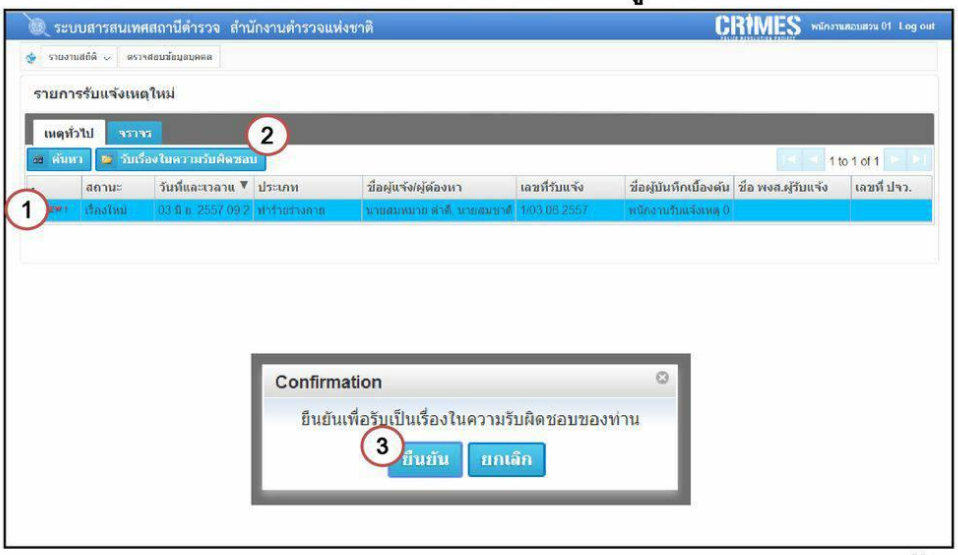
[๓๔] พ.ต.อ.มนตรี สีทอง, อ้างแล้ว, หน้า ๑๓๔.

พนักงานสอบสวน

การรับคดี

คลิกเลือกรายการรับแจ้งที่ต้องการ และกดดูรายละเอียด เพื่อรับเป็น

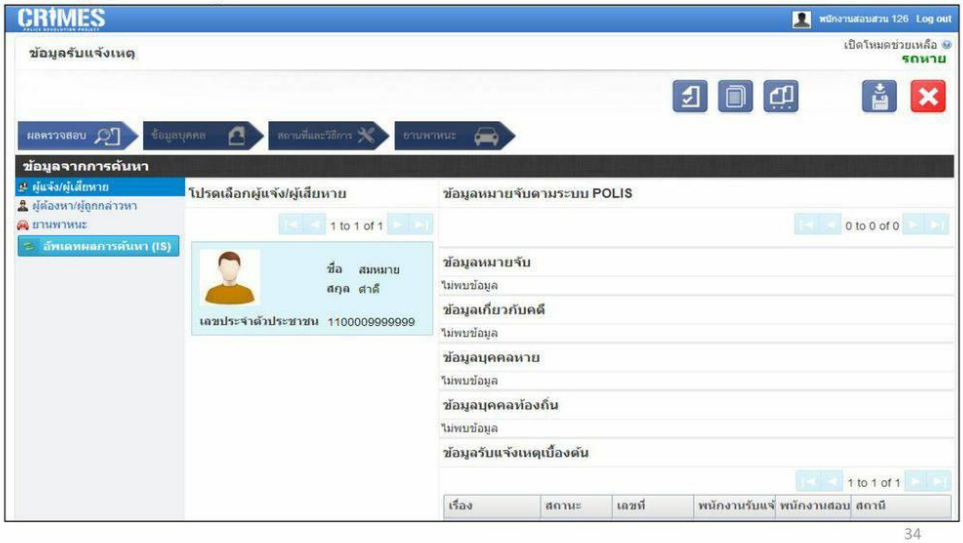
33

พนักงานสอบสวน

การรับคดี

เข้าสู่การตรวจสอบข้อมูล เช่น หมายจับ, บุคคลหาย, ข้อมูลเกี่ยวกับ ของผู้แจ้งและผู้ต้องหา

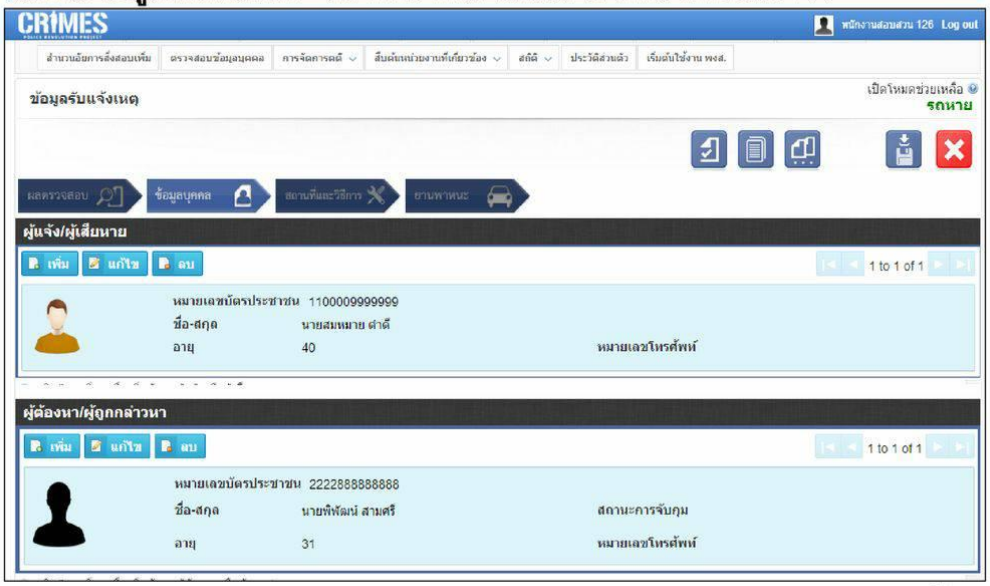
34

พนักงานสอบสวน

การรับคดี

แสดงข้อมูลทั้งหมดที่ เจ้าหน้าที่รับแจ้งเบื้องต้นได้บันทึกไว้

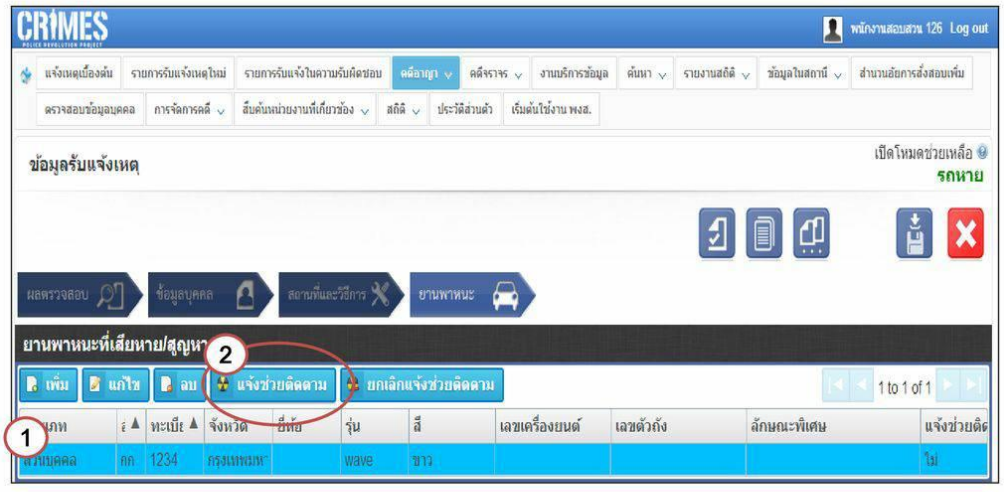
35

พนักงานสอบสวน

การรับคดี

คลิกเลือกรถที่ต้องการและ คลิกปุ่มแจ้งเป็นรถช่วยติดตาม

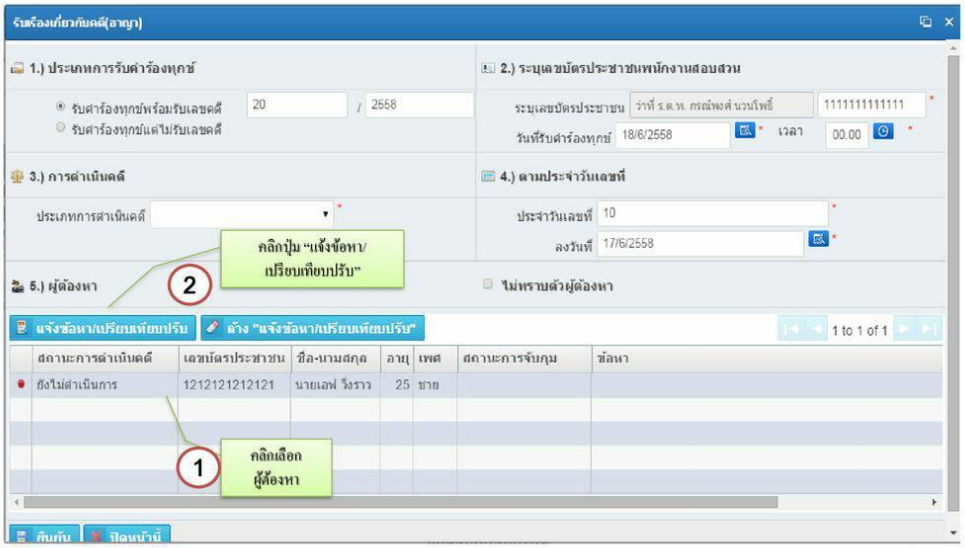
36

พนักงานสอบสวน

การรับคดี

การใส่ข้อหา หรือเปรียบเทียบปรับ

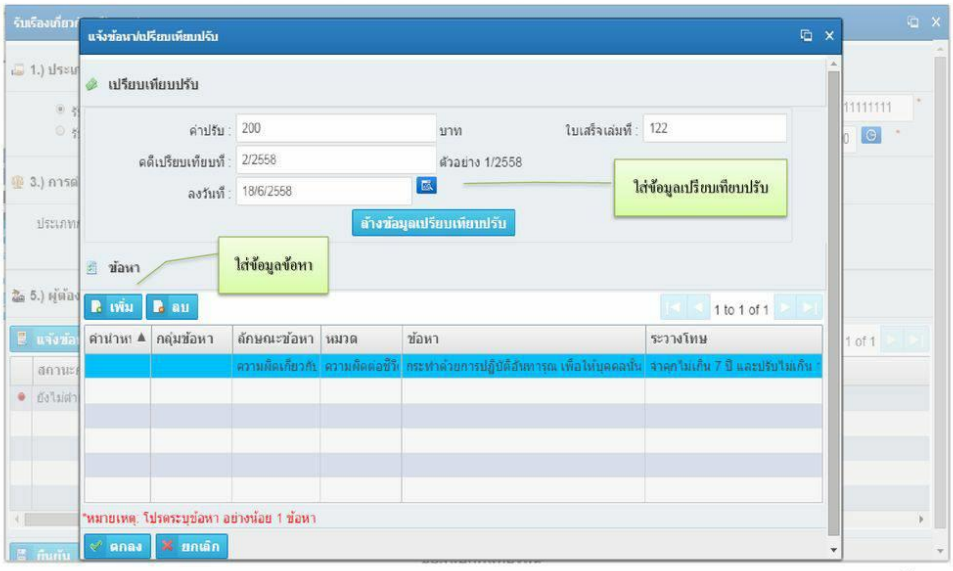
41

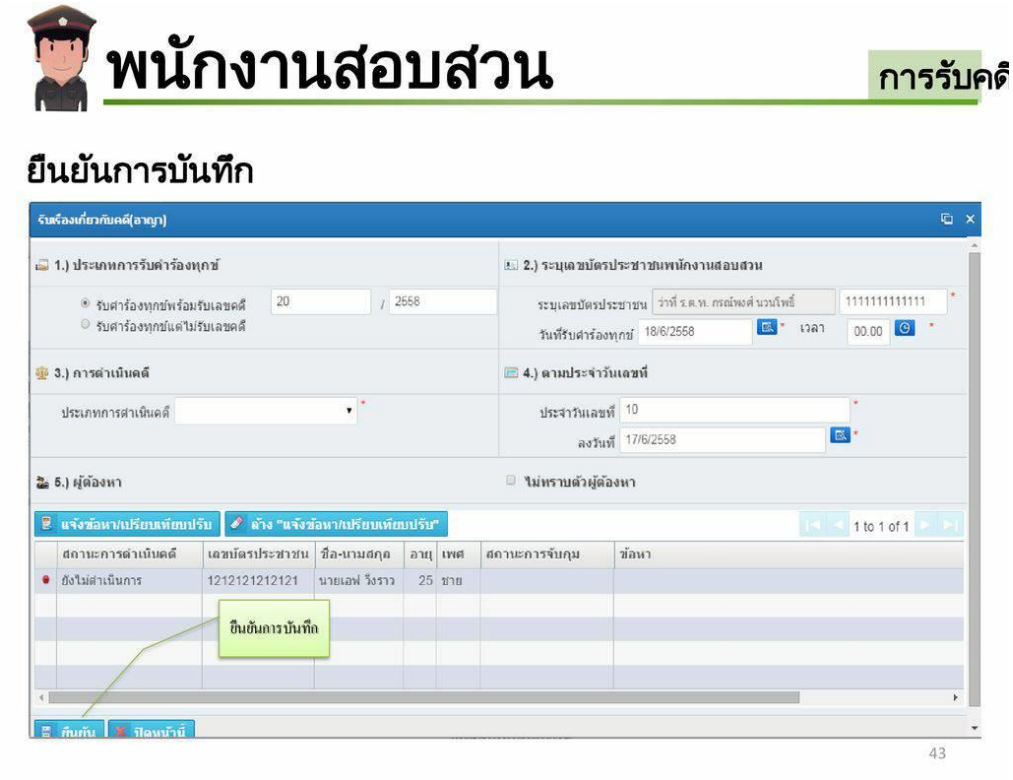
พนักงานสอบสวน

การรับคดี

การใส่ข้อหา หรือ การเปรียบเทียบปรับ

42

พนักงานสอบสวน
การรับคดี
ยืนยันการบันทึก
รับคำร้องทุกข์พร้อมรับเลขคดี
รับคำร้องทุกข์แต่ไม่รับเลขคดี
แจ้งข้อหา/เปรียบเทียบปรับ
ล้าง "แจ้งข้อหา/เปรียบเทียบปรับ"
1 to 1 of 1
ยืนยันการบันทึก
43

บทที่ ๖
การสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา

ในเรื่องการสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหานั้น แม้จะไม่ใช่หน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงของผู้ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวน แต่ก็อยู่ในหน้าที่และความรับผิดชอบของ สว. ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) หรือ รอง สว. ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) ซึ่งเป็นหัวหน้าส่วนสนับสนุนงานสอบสวน มีหน้าที่รับผิดชอบในการวางแผน อำนวยการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนปฏิบัติงานด้านการบริหารทางคดีและการสอบสวน ประสานเพื่อบังคับใช้กฎหมายงานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบสวนสอบสวน การรับ- ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย การสนับสนุนเวรสอบสวน และการสนับสนุนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งความรับผิดชอบการสอบสวนคดี ในบางลักษณะ เช่น การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งพนักงานอัยการ, การสอบสวนเพิ่มเติมในคดีที่ออกหมายจับไว้ ต่อมาจับกุมผู้ต้องหาได้ภายหลัง ทั้งนี้ ตามที่หัวหน้างานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควรที่จะต้องมอบหมายให้เป็นผู้ทำการสอบสวน หรือกรณีการสอบสวนที่หัวหน้างานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาสำนวนค้างหรือช่วยสนับสนุนการสอบสวนในภาพรวมของสถานีตำรวจ

นอกจากนี้สำหรับตำแหน่ง ผบ.หมู่ -รอง สว. ที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ยังมีลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวนขณะเข้าเวรสอบสวน ทั้งในสถานีตำรวจและนอกสถานีตำรวจ ซึ่งเป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนเวรโดยตรง เช่น ปฏิบัติงานตามที่พนักงานสอบสวนเวรมอบหมายให้ทำแทนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนเวร สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน, ร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีอาญา – จราจร ถ่ายภาพ ทำแผนที่ จัดเก็บ พยานหลักฐานต่างๆ ทางคดี ตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนและยังมีงานที่สนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเวรบนสถานีตำรวจเพื่อให้บริการประชาชนที่มาแจ้งความ

ในบทนี้จึงขอกล่าวถึงการสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหาเอาไว้ด้วยเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๑. ความหมายของการสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวน

๑.๑ ความหมายของการสอบสวน

ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๑) การสอบสวนหมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตาม ป.วิ.อ. ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

การฟ้องคดีของพนักงานอัยการต้องผ่านการสอบสวนจากพนักงานสอบสวน คดีอาญาไม่ว่าจะเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัวหากผู้ยื่นฟ้องคดีดังกล่าวคือพนักงานอัยการ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๐ บัญญัติว่า ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

คดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้โดยไม่ต้องผ่านการร้องทุกข์ของผู้เสียหายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า“พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” ในส่วนคดีความผิดต่อส่วนตัวนั้น พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนได้ต่อเมื่อมีการร้องทุกข์ของผู้เสียหายเสียก่อนเสมอ ตามป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบ”

๑.๒ ผู้มีอำนาจสอบสวน

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง” แสดงว่าโดยหลักแล้ว “พนักงานสอบสวน” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๖) คือผู้มีอำนาจสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่ง นั่นเอง[๓๕] ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๖) ได้ให้นิยามว่าพนักงานสอบสวน หมายความถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนจากบทบัญญัติดังกล่าวการเป็นพนักงานสอบสวนจึงต้องพิจารณาจากเนื้อหาของกฎหมายว่าให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวนหรือไม่ ประกอบด้วย[๓๖] เช่น กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒๐ เป็นต้น

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคหนึ่ง ในเขตจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจสอบสวนคือพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอ และข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิด หรืออ้างหรือเชื่อว่าได้เกิด ภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่ หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคสอง ในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้มีอำนาจสอบสวนคือข้าราชการตำรวจชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป หรือเทียบเท่าชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไป มีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาซึ่งได้เกิดหรืออ้าง หรือเชื่อว่าได้เกิดในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหามีที่อยู่หรือถูกจับภายในเขตอำนาจของตนได้

การสอบสวนนั้นตามปกติผู้มีอำนาจทำการสอบสวนซึ่งเรียกว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะต้องเป็นผู้ทำด้วยตนเอง เว้นแต่กรณีบางอย่างเกี่ยวแก่สำนวนโดยไม่ต้องสอบสวนถ้อยคำ แล้วจะให้ผู้อื่นทำแทนในข้อกำหนดดังต่อไปนี้ก็ได้คือ

(๑) การใดอยู่นอกเขตอำนาจส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจทำการนั้นจัดการได้

(๒) การใดเป็นสิ่งเล็กน้อย เช่น เขียนคดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบได้เขียนรูปพรรณต่าง ๆเขียนรายงานชันสูตรบาดแผลหรือศพไปให้แพทย์ตรวจ เป็นต้น (ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๘ การสอบสวนบทที่ ๑)

นอกจากนี้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘ กำหนดสิ่งที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำการแทนได้ดังต่อไปนี้

(๑) ส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการสอบสวนในเรื่องที่อยู่นอกเขตอำนาจของตน

(๒) การสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของตนไม่ว่าทำเองหรือจัดการตามประเด็นมีอำนาจสั่งให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำแทนได้แต่ต้องไม่มีกฎหมายเจาะจงให้ทำด้วยตนเอง

ดังนั้น ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องสอบสวนด้วยตนเองในทุกเรื่อง จาก

---

[๓๕] อรรถพล ใหญ่สว่าง, คำอธิบายวิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ. ภาค๑, ภาค ๒, ภาค ๓, ภาค ๔, ภาค ๕, ภาค ๖, ภาค ๗), (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, ๒๕๖๔), ๒๘๕

[๓๖] ธนวัฒ พิสิฐจินดา, คำอธิบายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑), (บริษัท ดับบลิว ลีกัลป์ คอนซัลแทนท์ ,๒๕๖๓), ๑๑๘,๙๖

บทบัญญัติมาตรา ๑๒๘ (๒) ที่ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำการสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยได้ แสดงว่าการสอบสวนในเรื่องสำคัญๆ พนักงานสอบสวนต้องทำการสอบสวนด้วยตนเองจะให้เจ้าพนักงานอื่นทำแทนไม่ได้ สำหรับการสอบสวนในเรื่องเล็กน้อยได้แก่การแจ้งข้อหาเพิ่มเติมแก่จำเลย (ฎ.๓๐๓๑/๒๕๔๗)

๒. หลักทั่วไปเกี่ยวกับการสอบสวน

การสอบสวนของพนักงานสอบสวนให้ปฏิบัติตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๘ ตลอดจนระเบียบและคำสั่งของสำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นสำคัญ รวมทั้งให้ปฏิบัติดังนี้

๒.๑ ก่อนรับคำร้องทุกข์ให้ตรวจสอบว่าผู้เสียหายเคยมาร้องทุกข์ ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้อง หรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมายมาก่อนหรือไม่ หากผู้เสียหายเคยมีการดำเนินการดังกล่าวมาก่อนแล้วก็ให้ชี้แจงให้ผู้เสียหายทราบว่าสิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙ (๒) ไม่อาจดำเนินการตามคำร้องทุกข์ได้ และหากผู้เสียหายยังคงยืนยันจะร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีต่อไป ก็ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการไปตามกฎหมายต่อไป

๒.๒ คดีความผิดอันยอมความได้ กรณีมีการมอบอำนาจให้ตรวจสอบว่าหนังสือมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่ มอบอำนาจช่วงได้หรือไม่ ขอบเขตของการมอบอำนาจมีเพียงใด ให้พิจารณามีความเห็นไปตามรูปคดี

๒.๓ การสอบสวนปากคำผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา หรือพยาน ให้บันทึกบัตรประจำตัวประชาชนให้ปรากฏชื่อ ที่อยู่ เลขหมายประจำตัวประชาชน ออกให้ที่ใด เมื่อใดหมดอายุเมื่อใด หากผู้นั้นอ้างว่าไม่ได้นำบัตรประจำตัวประชาชนติดตัวมาหรือไม่มีก็ให้บันทึกจากเอกสารอื่นๆที่ทางราชการออกให้เช่นหนังสือเดินทาง ใบอนุญาตขับขี่ หรือตรวจสอบข้อมูลทางทะเบียนราษฎร์ และบันทึกไว้

๒.๔ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องจัดทำรูปถ่ายผู้ต้องหาพร้อมระบุชื่อ วันเดือนปีเกิด อายุ สัญชาติ และลายมือชื่อหรือลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องหา รวมทั้งสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาทะเบียนสูติบัตร หรือหนังสือสำคัญของทางราชการซึ่งยืนยันตัวผู้ต้องหา ประกอบสำนวนการสอบสวนโดยพนักงานสอบสวนลงลายมือชื่อกำกับไว้ โดยให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบกระทำในโอกาสแรกที่เริ่มคดี

กรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าข้อมูลอาจมีความคลาดเคลื่อน ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนบิดามารดาหรือญาติพี่น้องของผู้ต้องหา เพื่อยืนยันถึงอายุของผู้ต้องหา

๒.๕ ในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยหรือกรณีที่ผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไม่สามารถนำเอกสารบัตรประจำตัวประชาชนหรือบัตรประจำตัวที่ทางราชการออกให้ซึ่งมีภาพถ่ายผู้ถือบัตรมาแสดงได้ ก็ให้สอบถามข้อมูลประวัติของบุคคลนั้นโดยละเอียด พร้อมกับทำการตรวจสอบไปยังหน่วยงานของทางราชการที่มีฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร์ เช่น ที่ว่าการอำเภอหรือสำนักงานเขต หากมีความจำเป็นก็ให้นำตัวบุคคลนั้นไปตรวจสอบด้วย เพื่อป้องกันมิให้ผู้ถูกจับกุมหรือผู้ต้องหาแอบอ้างใช้ชื่อและนามสกุลของบุคคลอื่นในการดำเนินคดีจนเป็นเหตุให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายจากการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานสอบสวน

๓. การสอบสวนผู้เสียหาย พยาน และผู้ต้องหา

เมื่อรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษแล้ว พนักงานสอบสวนจะต้องพิจารณาว่าตามพฤติการณ์แห่งคดีการกระทำของผู้ต้องหานั้นเข้าข่ายเป็นการกระทำความผิดฐานใดตามกฎหมายฉบับใดบทบัญญัติมาตราใด เป็นความผิดทางอาญาหรือไม่ ประกอบบทมาตราที่กำหนดการกระทำใดเป็นความผิดและกำหนด

โทษไว้ ภายใต้อายุความพนักงานสอบสวนต้องแยกองค์ประกอบความผิดแต่ละคดีให้ได้เสียก่อน จึงจะตั้งรูปคดีและเตรียมประเด็นในการสอบสวน จากนั้นจึงจะแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อสนับสนุนข้อกล่าวหา โดยมีอำนาจเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาถามปากคำตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ และมีอำนาจแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ เมื่อมีหลักฐานตามสมควรโดยคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ บทที่ ๓ การทำสำนวนการสอบสวนในเรื่องการถามปากคำและการบันทึกคำให้การของผู้กล่าวหา ผู้ต้องหาและพยาน ให้ถือปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ และกฎหมายมิได้บังคับว่าจะต้องถามผู้กล่าวหา หรือพยานอย่างไรบ้าง เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนต้องพิจารณาในการสอบสวนถามถ้อยคำของเขาที่อาจเป็นประโยชน์หรือก่อให้เกิดประโยชน์แก่คดี

๓.๑ การสอบสวนผู้เสียหาย

ผู้เสียหาย มี ๒ จำพวก กล่าวคือเอกชนเป็นผู้เสียหายในความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ประการหนึ่ง กับรัฐเป็นผู้เสียหายในความผิดอาญาแผ่นดินหรืออีกนัยหนึ่งเรียกว่าความผิดอันยอมความไม่ได้อีกประการหนึ่ง ความผิดอาญาแผ่นดินบางคดีทั้งเอกชนและรัฐเป็นผู้เสียหายด้วยกันทั้งคู่ เมื่อกรณีเหตุเกิดผู้เสียหายที่เป็นเอกชนจะมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา ไม่ว่าความผิดนั้นจะเป็นความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอาญาแผ่นดินก็ตาม เรียกว่าเป็นการร้องทุกข์ ส่วนเอกชนผู้อื่นที่มิได้เป็นผู้เสียหายหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำคดีความผิดอาญาแผ่นดินมาแจ้งความต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ดำเนินคดีกับผู้ต้องหา เรียกว่าการกล่าวโทษ ทั้งสองกรณีเมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้วจะทำการสอบปากคำไว้เป็นผู้กล่าวหา โดยใช้แบบพิมพ์บันทึกคำให้การผู้กล่าวหาหรือพยาน (แบบ ส ๕๖-๔) ตามบทที่ ๕ แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดี ลำดับที่ ๘ ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา[๓๗]

๓.๑.๑ หลักทั่วไปในการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยาน

การสอบปากคำเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็นการสอบปากคำผู้เสียหาย การสอบปากคำพยาน และการสอบปากคำผู้ต้องหา ซึ่ง ป.วิ.อ. ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการสอบสวนผู้เสียหาย และพยานไว้ ดังนี้

๑.) ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓ วางหลักว่าการสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย หากผู้ถูกสอบปากคำไม่สามารถใช้ภาษาไทยได้พนักงานสอบสวนต้องจัดหาล่ามให้ หรือหากไม่สามารถพูดหรือไม่สามารถได้ยินหรือสื่อความหมายได้ พนักงานสอบสวนต้องจัดล่ามภาษามือให้ และผู้ทำหน้าที่ล่ามดังกล่าวต้องสาบานหรือปฏิญาณตนด้วยว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริต ไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น

การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการออกหมายเรียกพยานมาตรา ๑๓๓ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามเวลาและสถานที่ในหมาย แล้ว

---

[๓๗] คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน Police Investigation Manual สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔, (โรงพิมพ์ตำรวจสำนักงานตำรวจแห่งชาติ,๒๕๖๔),๙๕

ให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้” พนักงานสอบสวนจึงอาจทำการสอบสวนสถานที่อื่นนอกจากสถานีตำรวจก็ได้

๒.) พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตัว ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง บัญญัติว่า “การถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ และต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. ว่าด้วยพยานบุคคล” บทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ วรรคสอง ไม่ได้บังคับว่าการถามปากคำนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนดังเช่นการสืบพยานในชั้นพิจารณา ดังนั้นการที่พนักงานสอบสวนสอบปากคำโดยมิได้จัดให้มีการสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อน ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป (ฎ.๖๑๔/๒๔๘๖)

๓.) ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสาม ได้กำหนดข้อห้ามในการสอบปากคำ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือนพูดให้ท้อใจหรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

๔.) การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้นไว้ ทั้งนี้ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้”

กรณีพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นชายทำการสอบปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ โดยไม่ปรากฏว่าผู้เสียหายยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่นก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป (ฎ.๖๐๑๗/๒๕๖๐,๓๔๑๙/๒๕๕๙)

๕.) การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า

๕.๑) เป็นคดีตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง กำหนดไว้ ได้แก่คดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดเกี่ยวกับชีวิตร่างกายอันมิใช่ความผิดที่เกิดจากการชุลมุนต่อสู้ ความผิดเกี่ยวกับเสรีภาพ ความผิดฐานกรรโชก ชิงทรัพย์ และปล้นทรัพย์ ตาม ป.อ.ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้าประเวณี ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรการในการป้องกันและปราบปรามการค้าหญิงและเด็ก ความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสถานบริการ หรือคดีความผิดอื่นที่มีอัตราโทษจำคุกซึ่งผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีร้องขอ

๕.๒) ต้องแยกกระทำเป็นส่วนสัดในสถานที่ที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง)

๕.๓) บุคคลที่ต้องเข้าร่วมด้วยในการสอบปากคำ ต้องมีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมด้วยในการสอบปากคำเด็กนั้น และเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนในการแจ้งให้บุคคลดังกล่าวเข้าร่วมการสอบปากคำ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง และวรรคสองอย่างไรก็ดีหากผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กต้องการให้เปลี่ยนตัวบุคคลดังกล่าวก็มีสิทธิเปลี่ยนได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคสาม ที่บัญญัติว่า นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์หรือพนักงานอัยการที่เข้าร่วมในการถามปากคำอาจถูกผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น

๕.๔) พนักงานสอบสวนต้องจัดให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำดังกล่าวไว้เป็นพยาน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคสี่ แต่พนักงานสอบสวนก็ยังคงต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยบันทึกคำให้การพยานเป็นลายลักษณ์อักษรไปตามปกติ เพียงแต่ต้องมีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำ

เป็นพยานเพิ่มเติมขึ้นเท่านั้น

๕.๕) การถามปากคำผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ในกรณีที่นักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เห็นว่าการถามปากคำเด็กคนใดหรือคำถามใด อาจจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจเด็กอย่างรุนแรง ให้ถามผ่านนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์เป็นการเฉพาะตามประเด็นคำถามของพนักงานสอบสวน โดยมิให้เด็กได้ยินคำถามของพนักงานสอบสวนและห้ามมิให้ถามเด็กซ้ำซ้อนหลายครั้งโดยไม่มีเหตุอันสมควร (มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคหนึ่ง)

๕.๖) กรณีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ วรรคห้า บัญญัติว่า“ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่งซึ่งมีเหตุอันควรไม่อาจรอนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ บุคคลที่เด็กร้องขอ และพนักงานอัยการเข้าร่วมในการถามปากคำพร้อมกันได้ ให้พนักงานสอบสวนถามปากคำเด็กโดยมีบุคคลใดบุคคลหนึ่งตามวรรคหนึ่งอยู่ร่วมด้วยก็ได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอบุคคลอื่นไว้ในสำนวนการสอบสวน และมิให้ถือว่าการถามปากคำผู้เสียหายหรือพยานซึ่งเป็นเด็กในกรณีดังกล่าวที่ได้กระทำไปแล้วไม่ชอบด้วยกฎหมาย”

๖.) การแจ้งสิทธิของผู้เสียหาย

๖.๑) แจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ในคดีที่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ซึ่งเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา

๖.๒) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ ตามมาตรา ๖/๑ ในคดีที่มีการร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายที่มาร้องทุกข์ดังกล่าวทราบถึงสิทธิการได้รับค่าตอบแทนตาม พ.ร.บ.นี้ ซึ่งตาม มาตรา ๒๒ ผู้เสียหายหรือทายาทซึ่งได้รับความเสียหายหรือบุคคลตามมาตรา ๒๓ ต้องยื่นคำขอตามแบบภายใน ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้เสียหายได้รู้ถึงการกระทำความผิด

๖.๓) สิทธิในการได้รับการแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนให้ผู้เสียหายทราบตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ข้อ ๑.๒ การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวน ซึ่งกำหนดให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติ ดังนี้

(๑) คดีทุกประเภทที่มีผู้แจ้งความร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนให้แจ้งความคืบหน้าผลการดำเนินการให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษ รวมทั้งผู้ที่ได้รับความเสียหายในคดีจราจรทางบกซึ่งมิใช่ผู้ต้องหา หรือญาติของผู้ตายในสำนวนชันสูตรพลิกศพทราบ โดยให้พนักงานสอบสวนเจ้าของสำนวนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีหน้าที่แจ้งความคืบหน้า

(๒) การแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนให้ผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบให้ทำเป็นหนังสือแจ้งความคืบหน้าการสอบสวน โดยมีระยะเวลาในการแจ้งความคืบหน้าผลการสอบสวนดังนี้

<u>ครั้งแรก</u>เมื่อครบกำหนด ๓๐ วันนับแต่วันรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

<u>ครั้งที่สอง</u> เมื่อครบกำหนด ๖๐ วันนับแต่วันที่แจ้งครั้งแรก

<u>ครั้งที่สาม</u> เมื่อสรุปสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการ

ทั้งนี้หากมีการออกหมายจับหรือจับกุมผู้ต้องหาได้ ก็ให้แจ้งผู้ร้องทุกข์หรือผู้กล่าวโทษทราบด้วย

๖.๔) แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๓๔,๓๕ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดฐานค้ามนุษย์

๖.๕) ในการถามปากคำเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ให้มีสหวิชาชีพหรือบุคคลที่เด็กร้องขอร่วมอยู่ด้วยในการถามปากคำตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ (อาจถูกผู้เสียหายหรือพยานตั้งข้อรังเกียจได้หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

๖.๖) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ. ๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามมาตรา ๔๓ (แจ้งผู้เสียหาย)

๓.๑.๒ ประเด็นในการถามปากคำผู้เสียหาย

ประเด็นในการสอบสวน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ก) หลักการถามปากคำผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ข้อ ๒๔๖ ประกอบหนังสือ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย.๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น[๓๘] ดังนี้

๑.) ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อสกุล อายุ เชื้อชาติ สัญชาติ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด

(๔) ชื่อบิดา มารดา

(๕) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๖) ประวัติพอสังเขป เกี่ยวกับสถานภาพว่าสมรสหรือหย่าร้าง หรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยาโดยไม่จดทะเบียนสมรสกับผู้ใด มีบุตรด้วยกันหรือไม่กี่คน ใครบ้าง จบการศึกษาระดับใด สถานที่ติดต่อได้ที่บ้าน ที่ทำงาน หมายเลขโทรศัพท์ที่ใช้ติดต่อของตนเอง และหมายเลขโทรศัพท์ของผู้ใกล้ชิดหากติดต่อกับตนเองไม่ได้ หรือทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นใด

(๗) ความสามารถเข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่

(๘) หากเป็นบุคคลต่างประเทศหรือใช้ภาษาถิ่นที่ไม่เข้าใจ ก็ให้ใช้ล่ามแปลเป็นภาษาไทย

(๙) หากเป็นคนใบ้ หูหนวก หรือตาบอด ในการให้ปากคำก็ให้เขาสามารถสื่อความหมายทางอื่นเพื่อให้เข้าใจคำถามได้หรืออาจใช้ล่ามมาช่วยในการสื่อความหมาย

(๑๐) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓

(๑๑) ในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นหญิงเป็นผู้สอบสวน เว้นแต่ผู้เสียหายนั้นยินยอมหรือมีเหตุจำเป็นอย่างอื่น และให้

---

[๓๘] คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน Police Investigation Manual สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔, (โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,๒๕๖๔),๙๕-๙๙

บันทึกความยินยอมหรือเหตุจำเป็นนั้น ทั้งนี้ ผู้เสียหายจะขอให้บุคคลใดอยู่ร่วมในการถามปากคำนั้นด้วยก็ได้ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่

(๑๒) จะให้ปฏิญาณหรือสาบานตามลัทธิศาสนาของเขาก่อนก็ได้

๒.) กรณีผู้กล่าวหาเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ

(๑) ให้ระบุตำแหน่ง /หน่วยงานที่สังกัด

(๒) ขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย/หน้าที่ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

(๓) มีความเกี่ยวข้องกับคดีอย่างไร

๓.) ประเด็นหรือคำถามที่เกี่ยวกับคดี

๓.๑) วัตถุประสงค์ที่มาพบพนักงานสอบสวน เพื่อต้องการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษผู้ใด โดยเฉพาะความผิดส่วนตัวต้องมีการร้องทุกข์มอบคดีให้กับพนักงานสอบสวนมิเช่นนั้นพนักงานสอบสวนจะไม่มีอำนาจในการสอบสวน และการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษดังกล่าวมีการกระทำความผิดใดเกิดขึ้น ไม่จำเป็นต้องระบุข้อกฎหมาย ถ้าเป็นผู้รับมอบอำนาจหรือผู้มีอำนาจจัดการแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔,๕ หรือ ๖ ให้กล่าวไว้ด้วย และมอบหลักฐานที่เกี่ยวข้องให้กับพนักงานสอบสวนหากหลักฐานยังไม่ครบให้พนักงานสอบสวนติดตามเอกสารมาประกอบต่อไป

๓.๒) วัน เดือน ปี เวลา กับสถานที่เกิดเหตุ(จุดเกิดเหตุ) ตำบล อำเภอใด โดยชัดแจ้ง

๓.๓) อาการกิริยาของผู้กล่าวหาและผู้กระทำนั้นเป็นอย่างไร ตลอดจนพฤติการณ์แห่งคดีและเหตุการณ์ที่เกี่ยวเนื่องก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุ ให้ตรวจสถานที่เกิดเหตุเก็บร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เพื่อตรวจพิสูจน์และเปรียบเทียบกับผู้ต้องสงสัย ในคดีที่เห็นว่าจำเป็นต้องตรวจสถานที่เกิดเหตุ

๓.๔) มูลเหตุจูงใจแห่งคดีมีอย่างไร

๓.๕) ใครเป็นผู้กระทำ รู้จักหรือเพียงแต่จำได้หรือจำไม่ได้เลย ถ้ารู้จักชื่อให้ระบุไว้ให้ชัด หากมีหลายชื่อให้ระบุไว้ทุกชื่อ ถ้าไม่รู้ชื่อต้องถามตำหนิรูปพรรณของผู้กระทำผิดไว้ให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้ ถ้าสามารถระบุชื่อบิดา มารดา ภรรยา บุตรหรือญาติของผู้กระทำผิดได้ด้วยยิ่งดีถ้ามีหลายคนให้แยกรายละเอียดของคนร้ายทุกคน แต่ละคนร่วมกันหรือแบ่งหน้าที่กระทำผิดกันอย่างไร ซึ่งการสอบปากคำในส่วนนี้ หากรู้เห็นผู้กระทำความผิดจะต้องสอบให้ปรากฏถึงตำหนิรูปพรรณไว้ทุกครั้งเพราะเป็นส่วนสำคัญในการขอศาลออกหมายจับซึ่งบางกรณีสามารถออกหมายจับโดยอาศัยตำหนิรูปพรรณเพียงอย่างเดียวได้

๓.๖) เหตุที่รู้จักและจำได้อาศัยเหตุผลอย่างไร เช่น เป็นคนเคยรู้จักหรือเห็นหน้ากันมาก่อนหรือมีเหตุผลประการใดเป็นเหตุให้จำได้

๓.๗) ถ้าไม่รู้จักชื่อและหรือไม่เคยเห็นหน้ามาก่อน เห็นหน้าในระยะเวลานานเท่าใด เหตุที่จำได้อย่างแม่นยำเพราะเหตุใด เห็นอีกครั้งจำได้หรือไม่ หากเป็นไปได้ให้สเก็ตช์ภาพคนร้ายไว้ด้วย

๓.๘) ให้ดูแฟ้มภาพประวัติคนร้าย/สำเนาภาพถ่ายทะเบียนราษฎร์ผู้ต้องสงสัย/บุคคลพ้นโทษ/พักโทษ/ ประวัติคนร้าย/เปรียบเทียบแผนประทุษกรรมของอาชญากรรมกลุ่มความผิดต่าง ๆ หากตรงกับคนร้ายให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานประกอบคดีพร้อมให้ผู้เกี่ยวข้องลงชื่อรับรองไว้ด้วย

๓.๙) หากได้ตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องสงสัย จัดให้มีการชี้ตัวกรณีไม่รู้จักกันมาก่อน หรือดูตัวกรณีที่รู้จักกันมาก่อน

๓.๑๐) ขณะเกิดเหตุเป็นเวลากลางวันหรือกลางคืน เห็นเหตุการณ์ชัดเจนหรือไม่เห็นจากแสงสว่างใด แสงสว่างดังกล่าวทำให้มองเห็นได้ชัดเจนในระยะกี่เมตร หากเป็นเวลากลางคืนเห็นจากแสงสว่างอะไร จุดที่มีแสงส่องสว่างมายังเหตุการณ์ระยะทางเท่าใด หากก้ำกึ่งไม่เป็นการชัดเจนว่าเวลาเกิดเหตุ

เป็นเวลากลางวันหรือกลางคืนให้สอบถามกรมอุตุนิยมวิทยามาประกอบคดี ระยะการมองเห็นของผู้ให้ปากคำเห็นได้ระยะทางเท่าใดกี่เมตร

๓.๑๑) ทรัพย์ที่ต้องสูญหายเสียหายนั้นมีอะไรบ้างเป็นของใคร การได้มาของทรัพย์สินเป็นอย่างไร แต่ละชิ้นมีราคาเท่าใด รวมทั้งหมดราคาเท่าใด (จดรูปพรรณโดยละเอียดเท่าที่จำได้อาทิ ทรัพย์ที่สูญหายเป็นอะไร ยี่ห้อ รุ่น หมายเลขประกอบของทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง ตำหนิรูปพรรณพิเศษ เช่น รอยบุบ สัญลักษณ์ต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาในเมื่อพบทรัพย์ที่หายหรือที่ถูกประทุษร้ายในภายหลัง)

๓.๑๒) ผู้เสียหายในคดีมีใครบ้าง ถูกทำร้ายหรือได้รับความเสียหายอย่างไร เหตุใดจึงต้องมาเกิดเหตุด้วยกัน หากมีผู้เสียหายหลายคนให้เรียงลำดับเป็นผู้กล่าวหาที่ ๑,ที่ ๒, ที่ ๓ ตามลำดับไป

๓.๑๓) การเดินทางมายังหรือผ่านมาทางที่เกิดเหตุมาด้วยยานพาหนะใด มาจากที่ใดผ่านเส้นทางใดบ้างและจะไปยังที่ใด โดยใช้เส้นทางใดในการเดินทางสู่จุดหมายปลายทาง

๓.๑๔) ถ้าผู้กล่าวหาได้รับบาดเจ็บ จะต้องสอบสวนด้วยว่าได้ถูกทำร้ายด้วยอาวุธชนิดใดถูกทำร้ายอย่างไร มีบาดแผลมากน้อยเท่าใด กรณีถูกทำร้ายอาจถึงแก่ชีวิตได้ให้พนักงานสอบสวนรีบไปพบผู้ที่ถูกทำร้ายนั้นเพื่อสอบปากคำเพื่อได้คำบอกเล่าของคนที่มีความรู้สึกว่าตนเองตายแน่แล้วจะพูดความจริงว่าใครเป็นผู้กระทำความผิดเพื่อฟังประกอบพยานอื่นจะมีน้ำหนักของพยานมาก หากเป็นไปได้ควรสอบต่อหน้าแพทย์หรือพยาบาลและให้บุคคลเหล่านั้นลงชื่อไว้ในบันทึกคำให้การด้วย (ให้แพทย์ตรวจร่างกายบาดแผลและให้มีความเห็นของแพทย์ประกอบด้วย ถ้าถึงตายก็ต้องมีใบชันสูตรพลิกศพตามระเบียบการชันสูตรพลิกศพ)

๓.๑๕) ผู้กระทำผิดใช้ยานพาหนะชนิดใด ยี่ห้อ สี รูปพรรณยานพาหนะสภาพของยานพาหนะ ตำหนิที่สังเกต หมายเลขทะเบียนรถอะไร ก่อนเกิดเหตุคนร้ายมาจากทิศทางใด หลังเกิดเหตุเส้นทางหลบหนีของคนร้ายไปทิศทางใด

๓.๑๖) ของกลางในคดีมีอะไรบ้าง/ยึดจากผู้ใด/หรือยึดจากที่เกิดเหตุ/มีการถ่ายภาพจุดที่ยึดของกลางในที่เกิดเหตุหรือไม่ อย่างไร หากเป็นอาวุธมีดให้บอกลักษณะของมีด ความกว้างยาวของตัวมีด ความยาวของด้าม หากยึดมาได้ให้ถ่ายภาพของกลางพร้อมวางสเกลล์ นำเข้าสำนวน

๓.๑๗) มีใครรู้เห็นเหตุการณ์นั้นบ้าง มีใครอยู่ใกล้เคียงที่เกิดเหตุบ้างหรือไม่ สงสัยผู้ใดบ้างหรือไม่อย่างไร หรือจะอ้างพยานวัตถุ พยานเอกสาร พยานบุคคลอย่างไรบ้าง

๓.๑๘) หากได้ตัวผู้ต้องหามาดำเนินคดีแล้วจะคัดค้านการปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่เพราะเหตุใด (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๐๘/๒)

๓.๑๙) การถามปากคำผู้กล่าวหาควรถามไปตามลำดับเหตุการณ์ เพื่อมิให้เกิดความสับสนและเข้าใจง่าย

๓.๒๐) คำถามอื่น ๆ ตามประเด็นและตามรูปคดี

๓.๒ การสอบสวนพยาน

๓.๒.๑ สอบสวนประจักษ์พยาน ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหายเท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๓.๒.๒ สอบสวนพยานแวดล้อมกรณี ประเด็นเช่นเดียวกับผู้เสียหาย เท่าที่เกี่ยวข้องกับพยาน

๓.๓ การสอบสวนผู้ต้องหา

เมื่อผลการสอบสวน มีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น พนักงานสอบสวนจึงจะใช้อำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ แจ้งข้อหาดำเนินคดีกับผู้ต้องหานั้น ซึ่งผู้ต้องหามาอยู่ในอำนาจการสอบสวน โดยอาจถูกเรียก หรือถูกส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏตัวต่อหน้าพนักงานสอบสวนซึ่งการถามคำให้การผู้ต้องหา ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการให้คำมั่นสัญญา ขู่เข็ญ หลอกลวง ทรมาน ใช้กำลังบังคับ หรือกระทำโดยมิชอบประการใด ๆ เพื่อจูงใจให้เขาให้การอย่างใดๆ ในเรื่องที่ต้องหานั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๕

๓.๓.๑ หลักทั่วไปในการสอบสวนผู้ต้องหา

๑.) การแจ้งข้อเท็จจริงและข้อหา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔

เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนถามชื่อและแจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิดและแจ้งข้อหาให้ทราบ มาตรา ๑๓๔ วรรคหนึ่ง โดยการแจ้งข้อหาจะต้องมีหลักฐานตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำผิดตามข้อหานั้น มาตรา ๑๓๔ วรรคสอง ผู้ต้องหาที่จะได้รับการแจ้งข้อเท็จจริงและข้อหาตามมาตรานี้อาจเป็นผู้ที่ถูกจับตัวมาส่งให้พนักงานสอบสวนหรือเข้ามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน หรือชั้นแรกสอบสวนในฐานะพยานแต่ได้ความว่าเป็นผู้ต้องหาก็ได้

๒.) การจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ แบ่งออกเป็น ๒ กรณี ดังนี้

<u>กรณีที่หนึ่ง</u> กรณีที่ต้องจัดหาทนายความให้เสมอ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง

มาตรา ๑๓๔/๑ บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปีในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้” กรณีนี้แม้ผู้ต้องหาไม่ต้องการทนายความ พนักงานสอบสวนต้องจัดหาทนายความให้เสมอ

<u>กรณีที่สอง</u> กรณีที่ต้องจัดหาทนายความให้เมื่อผู้ต้องหาไม่มีและต้องการ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง

มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความให้รัฐจัดหาทนายความให้”

ทั้งสองกรณีดังกล่าวข้างต้นพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการก่อนเริ่มถามคำให้การจากผู้ต้องหา

๓.) ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๓

๔.) การแจ้งสิทธิในชั้นสอบสวนให้ผู้ต้องหาทราบ

มาตรา ๑๓๔/๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ในการถามคำให้การผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า

๔.๑) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การถ้อยคำที่ผู้ต้องหา

ให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

๔.๒) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อกำหนดให้พนักงานสอบสวนแจ้งสิทธิของผู้ต้องหาให้ผู้ต้องหาทราบเสียก่อนให้การมาตรา ๑๓๔/๔ วรรคสอง เมื่อผู้ต้องหาให้การอย่างใดก็ให้จดคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้กันเลยก็ให้บันทึกไว้

๕.) การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี (ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๒ประกอบมาตรา ๑๓๓ ทวิ)

ในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาก่อนเริ่มถามคำให้การให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้รัฐจัดหาทนายความให้ (มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง) การถามเรื่องทนายความนี้กฎหมายไม่ได้จำกัดว่าต้องเป็นความผิดอาญาที่มีโทษเพียงใด ความผิดอาญาทุกประเภทที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี พนักงานสอบสวนจึงต้องสอบถามเรื่องทนายความทุกคดี และมีข้อสังเกตคือการดูอายุของเด็กให้ดูในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ไม่ใช่วันที่กระทำความผิด

นอกจากนี้มาตรา ๑๓๔/๒ ให้นำบทบัญญัติมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปีจากบทบัญญัติดังกล่าวการสอบสวนผู้ต้องหาที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี พนักงานสอบสวนจึงต้องปฏิบัติในลักษณะเดียวกันกับการสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ เช่นการจัดให้มีนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์ พนักงานอัยการ บุคคลที่ผู้ต้องหาร้องขอ เข้าร่วมในการสอบสวนผู้ต้องหาอายุไม่เกิน ๑๘ ปีด้วย สำหรับอายุของผู้ต้องหาให้ถือขณะสอบปากคำ (ฎ.๒๑๓๒/๒๕๔๘)

๓.๓.๒ ประเด็นในการสอบสวน

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๘ บทที่ ๕ การถามปากคำ ข้อ ๒๔๕ ข) หลักการถามปากคำผู้ต้องหา ข้อ ๒๔๗ ประกอบหนังสือ กองคดี สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๐๙๔๐ ลง ๓ ก.ย. ๒๕๔๕ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการทำสำนวนการสอบสวนเพิ่มเติมและได้เพิ่มเติมประเด็นที่ยังขาดอยู่ให้สมบูรณ์ขึ้น ดังนี้

๑.) ประเด็นหรือคำถามทั่วไป

(๑) ถามชื่อตัว ชื่อรอง ชื่อสกุล เชื้อชาติ สัญชาติ อายุ ศาสนา อาชีพ

(๒) เลขบัตรประจำตัวประชาชน

(๓) บิดา มารดา

(๔) ภูมิลำเนา ที่อยู่ที่เกิด ที่ทำงานที่บ้าน หมายเลขโทรศัพท์ที่ติดต่อได้

(๕) ความสัมพันธ์หรือความเกี่ยวข้องกับคู่กรณี ว่าเกี่ยวข้องกันสัมพันธ์อย่างไร

(๖) ความสามารถเข้าใจและตอบคำถามพนักงานสอบสวนได้หรือไม่ สามารถต่อสู้คดีได้ไม่เป็นกรณีตามเงื่อนไข ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔

(๗) ถ้าใช้ล่ามแปล ล่ามต้องแปลให้ถูกต้อง ล่ามต้องสาบานหรือปฏิญาณตนว่าจะทำหน้าที่โดยสุจริตใจ จะไม่เพิ่มเติมหรือตัดทอนสิ่งที่แปล และให้ล่ามลงลายมือชื่อในคำแปลนั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓

(๘) แจ้งให้ทราบถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการกระทำที่กล่าวหาว่าผู้ต้องหาได้กระทำผิด แล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ (คำว่าแล้วจึงแจ้งข้อหาให้ทราบ ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๕๖ ลง ๑ ก.ค. ๒๕๕๖ ให้ระบุฐานความผิด)

(๙) ถ้าผู้ต้องหามีหลายคนให้เรียงลำดับไป หากผู้ต้องหาเป็นนิติบุคคล ให้พนักงานสอบสวนเรียกเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลและตรวจสอบว่าบุคคลที่พนักงานสอบสวนจะแจ้งข้อหานั้นมีอำนาจทำการแทนนิติบุคคลนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗ ด้วย การสอบสวนผู้ต้องหาในฐานะนิติบุคคลหรือในฐานะส่วนตัวให้แยกดำเนินการให้ชัดเจน ซึ่งบุคคลที่ถูกแจ้งข้อหาหรือถูกสอบสวนอาจเป็นบุคคลเดียวกันแต่อยู่คนละฐานะกันได้ เช่น นาย ก.(ในฐานะผู้แทนบริษัท... หรือห้างหุ้นส่วนจำกัด....) ผู้ต้องหาที่ ๑ , นาย ก. (ในฐานะส่วนตัว) ผู้ต้องหาที่ ๒ เป็นต้น

(๑๐) ประวัติของผู้ต้องหาพอสังเขป สถานภาพโสดหรือสมรสหรืออยู่กินกันฉันสามีภรรยากับใคร มีบุตรกี่คน ใครบ้าง หรือหย่าร้าง จบการศึกษาระดับใด มีประวัติเคยต้องหาคดีอาญาหรือเคยต้องโทษหรือไม่อย่างไร

(๑๑) กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ.การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามมาตรา ๔๓ (แจ้งผู้ต้องหา)

๒.) ประเด็นหรือคำถามเกี่ยวกับคดี

(๑) ตามที่ถูกกล่าวหานั้นจริงหรือไม่

(๒) ถ้าไม่จริงในวันเวลาเกิดเหตุนั้น ผู้ต้องหากระทำอะไร อยู่ที่ไหน มีหลักฐานที่อ้างอย่างไร คือใครบ้าง และเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานอาจตรวจสอบย้อนเวลาก่อนเกิดเหตุและตรวจสอบภายหลังเกิดเหตุด้วย

(๓) ถ้าผู้ต้องหารับสารภาพ อย่าเชื่อว่าในชั้นศาลจะให้การรับสารภาพเหมือนชั้นสอบสวน ให้ทำการสอบสวนเสมือนว่าผู้ต้องหานั้นให้การปฏิเสธและพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหาว่าสิ่งที่ได้ให้ปากคำนั้นเป็นความจริงทุกประการ โดยต้องสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องที่ถูกอ้างอิงหรือพาดพิงถึงทุกรายเท่าที่สามารถทำได้ในประเด็นแห่งคดีตลอดจนประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เว้นแต่ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงต้องส่งตัวไปให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาจับกุม

(๔) มูลเหตุจูงใจในการกระทำผิดมีอย่างไร

(๕) คำรับสารภาพของผู้ต้องหา หากเป็นการกล่าวหาที่มีหลายข้อหาโดยบางข้อหาใช้คำว่าหรือ เช่น ลักทรัพย์หรือรับของโจร เวลาถามปากคำผู้ต้องหาให้ถามให้ชัดเจนว่าผู้ต้องหารับสารภาพในข้อหาใด และปฏิเสธในข้อหาใด เพื่อมิให้ผู้ต้องหาหลงข้อต่อสู้

(๖) ในการพิสูจน์คำรับของผู้ต้องหา นอกจากสอบปากคำบุคคลแล้ว ยังต้องพิสูจน์ติดตามตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางพยานวัตถุ เช่น อาวุธ สิ่งของผิดกฎหมาย ยานพาหนะที่ใช้หลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์ ตลอดจนพยานเอกสารทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันการกระทำผิดดังกล่าวด้วย

(๗) หากมีการกล่าวอ้างมีการใช้โทรศัพท์ หรือไลน์หรือการสื่อสารทางออนไลน์หรือสื่อสารสารสนเทศหรืออิเล็กทรอนิกส์ไปถึงหน่วยงานหรือถึงบุคคลใด ให้ตรวจสอบและขอหลักฐานการสื่อสารจากบริษัทผู้ให้บริการหรือหน่วยงานใดมาประกอบสำนวนและสอบปากคำบุคคลที่ติดต่อถึงกันตามรูปคดี

(๘) ในการอ้างถึงบุคคลหรือสถานที่ ให้นำข้อมูลหรือภาพถ่ายประกอบสำนวนการสอบสวน

(๙) หากมีการโอนเงิน ให้ขอหลักฐานการโอนเงินไปยังสถาบันการเงินและสอบปากคำผู้เกี่ยวข้อง

(๑๐) คดีที่ไม่ต้องฟ้องด้วยวาจา หากผู้ต้องหาสมัครใจนำชี้ที่เกิดเหตุ ให้พนักงานสอบสวนจัดให้ผู้ต้องหานำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ

(๑๑) ตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางเข้าออกสถานที่เกิดเหตุ เส้นทางหลบหนี สำรวจว่ามีกล้องวงจรปิดหรือไม่ หากมีให้นำภาพจากกล้องวงจรปิดประกอบสำนวนการสอบสวน

(๑๒) กรณีผู้ต้องหาปฏิเสธขอให้การชั้นศาล พนักงานสอบสวนไม่ควรถามคำถามเดียวและให้ผู้ต้องหาตอบคำตอบเดียวว่าปฏิเสธขอให้การชั้นศาล แต่ควรถามโดยแตกประเด็นคำถามให้ผู้ต้องหาตอบไล่ไปทีละประเด็นคำถามและพนักงานสอบสวนต้องแสวงหาพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้นโดยจะต้องมีการแจ้งสิทธิที่เกี่ยวข้องตามกฎหมายให้ทราบก่อนการดำเนินการเรื่องดังกล่าว

(๑๓) การถามปากคำผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องถามเรียงลำดับเหตุการณ์ก็ได้ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ให้ความร่วมมือและการสอบปากคำผู้ต้องหาจะไม่ได้ความจริง การหลีกเลี่ยงลำดับคำถามจะทำให้ผู้ต้องหาปรุงแต่งคำให้การได้ยากขึ้น

(๑๔) ถามผู้ต้องหาว่า จะอ้างพยานบุคคล พยานเอกสารหรือพยานวัตถุใดเป็นพยานหลักฐานบ้างหรือไม่ อย่างไร

(๑๕) ในการสอบปากคำผู้ต้องหานั้น ไม่ว่าจะเป็นในชั้นจับกุม หรือชั้นสอบสวนจะต้องพยายามสอบปากคำผู้ต้องหาให้ปรากฏรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคดี เพื่อประโยชน์ในการนำข้อเท็จจริงหรือรายละเอียดอื่นที่เกี่ยวข้องมาใช้ประกอบการสืบพยานในชั้นศาลได้ แม้ว่ากฎหมายจะบัญญัติห้ามนำคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดมารับฟังเป็นพยานหลักฐาน ก็ตาม[๓๙] แต่ก็หมายเฉพาะคำรับสารภาพว่าผู้ถูกจับได้กระทำความผิดเท่านั้น หากเป็นถ้อยคำอื่น สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้เมื่อได้มีการแจ้งสิทธิตามกฎหมายแก่ผู้ถูกจับแล้ว

๓.) การแจ้งสิทธิผู้ต้องหา

๓.๑) ผู้ต้องหามีสิทธิได้รับการสอบสวนด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

๓.๒) คดีที่มีอัตราโทษประหารชีวิต หรือในคดีที่ผู้ต้องหามีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ในวันที่พนักงานสอบสวนแจ้งข้อหา ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคหนึ่ง

๓.๓) คดีที่มีอัตราโทษจำคุก ก่อนเริ่มถามคำให้การ ให้พนักงานสอบสวนถามผู้ต้องหาว่ามีทนายความหรือไม่ ถ้าไม่มีและผู้ต้องหาต้องการทนายความ ให้จัดหาทนายความให้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสอง (เมื่อจัดหาทนายความให้แก่ผู้ต้องหาแล้ว ในกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากทนายความไม่อาจมาพบผู้ต้องหาได้โดยไม่แจ้งเหตุขัดข้องให้พนักงานสอบสวนทราบ หรือแจ้งแต่ไม่มาพบผู้ต้องหาภายในเวลา

---

[๓๙] ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ถ้อยคำใด ๆ ที่ผู้ถูกจับให้ไว้ต่อเจ้าพนักงานผู้จับ หรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นจับกุมหรือรับมอบตัวผู้ถูกจับ ถ้อยคำนั้นเป็นคำรับสารภาพของผู้ถูกจับว่าตนได้กระทำความผิดห้ามมิให้รับฟังเป็นพยานหลักฐานแต่ถ้าเป็นถ้อยคำอื่นจะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ต่อเมื่อมีการแจ้งสิทธิตามวรรคหนึ่ง หรือตามมาตรา ๘๓ วรรคสอง แก่ผู้ถูกจับแล้วแต่กรณี”

อันสมควร ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนผู้ต้องหาไปได้โดยไม่ต้องรอทนายความ แต่พนักงานสอบสวนต้องบันทึกเหตุนั้นไว้ในสำนวนการสอบสวนด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๑ วรรคสี่)

๓.๔) ให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๑๓๓ ทวิ มาใช้บังคับโดยอนุโลมแก่การสอบสวนผู้ต้องหาที่มีอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๒ (สหวิชาชีพตาม มาตรา ๑๓๓ ทวิ อาจถูกผู้ต้องหาตั้งข้อรังเกียจได้ หากมีกรณีดังกล่าวให้เปลี่ยนตัวผู้นั้น)

๓.๕) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๓

๓.๖) ก่อนถามคำให้การผู้ต้องหา ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔/๔ ก่อนว่า

(๑) ผู้ต้องหามีสิทธิที่จะให้การหรือไม่ให้การก็ได้ ถ้าผู้ต้องหาให้การ ถ้อยคำที่ผู้ต้องหาให้การนั้น อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

(๒) ผู้ต้องหามีสิทธิให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้

ข้อสังเกต

ถ้อยคำใดๆ ที่ผู้ต้องหาให้ไว้ต่อพนักงานสอบสวนก่อนมีการแจ้งสิทธิตาม มาตรา ๑๓๔/๔ หรือก่อนที่จะดำเนินการตามมาตรา ๑๓๔/๑ มาตรา ๑๓๔/๒ และมาตรา ๑๓๔/๓ จะรับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้นั้นไม่ได้

๔. การสอบสวนกรณีพิเศษอื่น

๔.๑ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕

สำหรับการสอบปากคำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เป็นทางเลือกของพนักงานสอบสวนนอกจากการส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการแทน กรณีการสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของตน ตามมาตรา ๑๒๘ แห่ง ป.วิ.อ. ตร. ได้มีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕

ระเบียบดังกล่าวมีรายละเอียดที่สำคัญ ๆ ดังนี้

๑.) ในกรณีพยานอยู่นอกเขตอำนาจสอบสวน หรืออยู่ห่างไกล หรือมีเหตุจำเป็น และพยานร้องขอ ให้ทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ หากพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนเห็นว่า เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และการสอบปากคำนั้นไม่ยุ่งยากจนเกินไป โดยคำนึงถึงเอกสารรวมทั้งวัตถุพยานที่เกี่ยวข้อง สถานที่ที่พยานจะให้ปากคำผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบปากคำพยานดังกล่าวตามที่พยานร้องขอ โดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้พยานไปสอบปากคำให้ชัดเจน (ข้อ ๔ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒.) ให้ใช้สถานที่ของสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเป็นสถานที่ทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ เช่น ระบบ Zoom, Webox, Google Meet หรือMicrosoft Teams ฯลฯ โดยให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานที่มีความประสงค์จะสอบปากคำพยาน มีหนังสือแจ้งการสอบปากคำพยานและกำหนด

วัน เวลาสอบปากคำพยาน ชื่อ และจำนวนพยานบุคคลไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ที่ประสงค์จะทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน เพื่อให้จัดเตรียมความพร้อมของห้องสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ส่วนวิธีการสอบสวนให้เป็นไป ตาม ป.วิ.อ.

หากกรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถสอบปากคำพยาน ณ สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนได้ เนื่องจากพยานเจ็บป่วย ให้ทำการสอบปากคำพยาน ณ สถานที่ที่พยานเข้ารับการรักษา หรือสถานที่พักอาศัย โดยบันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในบันทึกคำให้การพยาน

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจอาจสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ณ สถานฑูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศก็ได้ โดยให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานที่มีความประสงค์จะสอบปากคำพยาน มีหนังสือตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อประสานไปยังกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณีด้วย (ข้อ ๕ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๓.) ในวันสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มอบหมายพนักงานสอบสวน หรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นสักขีพยานตลอดการสอบสวนปากคำ

ในการสอบปากคำพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทย หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่ดังกล่าว หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจเป็นสักขีพยานตามวรรคหนึ่งก็ได้

กรณีที่พยานอาจคัดค้านสักขีพยานที่หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมอบหมายตามวรรคหนึ่ง พยานอาจจัดหาบุคคลที่ตนไว้วางใจมาเป็นสักขีพยานในการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพก็ได้ (ข้อ ๖ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๔.) ในการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนต้องกระทำการตามหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. โดยตลอดการสอบปากคำพยานต้องปรากฏสัญญาณภาพและเสียงของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนและพยานที่สื่อสารระหว่างกัน ณ ขณะนั้น และให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำพยานดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน โดยให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมอบหมายข้าราชการตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำพยานดังกล่าว

การดำเนินการตามวรรคหนึ่งให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัย การรักษาความลับของการสอบสวนและสำนวนการสอบสวน (ข้อ ๗ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๕.) ในการบันทึกคำให้การพยาน ก่อนเริ่มสอบปากคำพยานให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนถามคำพยานโดยให้ปรากฏข้อความว่า "พยานมีความประสงค์และได้ร้องขอให้พนักงาน

สอบสวนสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือไม่ อย่างไร"

เมื่อทำการสอบปากคำพยานเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนอ่านบันทึกคำให้การให้พยานฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไขทักท้วงหรือเพิ่มเติมให้แก้ไขให้ถูกต้อง และให้บันทึกคำให้การดังกล่าวในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์ประเภท PDF แล้วส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E -mail) ผ่านระบบอีเมล์สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ลงทะเบียนใน http://register.police.go.th/?q=register) ไปยังพนักงานสอบสวนหรือสักขีพยานในการสอบปากคำตามข้อ ๖ และให้พนักงานสอบสวนหรือสักขีพยานทำการจัดทำสิ่งพิมพ์ดังกล่าวจากระบบคอมพิวเตอร์ โดยให้พยานและสักขีพยานลงลายมือชื่อรับว่าเป็นความจริงถูกต้อง ถ้าพยานไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้ ทั้งนี้ อาจใช้วิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการลงลายมือชื่อก็ได้

ในการสอบปากคำพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ หากไม่สามารถดำเนินการให้พยานลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การได้ ก็ให้ใช้การบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนบันทึกคำให้การของพยาน (ข้อ ๘ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๖.) ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่จัดให้มีการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพส่งบันทึกคำให้การพยานตามข้อ ๘ (ของระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ฯ) ทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนที่ร้องขอให้ดำเนินการดังกล่าวภายใน ๓ วันนับแต่วันที่มีการสอบปากคำพยาน และเมื่อพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนได้รับบันทึกคำให้การพยานแล้วให้ลงลายมือชื่อในบันทึกคำให้การพยานทั้งนี้ หากใช้วิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์ก็มิต้องดำเนินการดังกล่าวข้างต้น (ข้อ ๙ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

๔.๒ การสอบสวนตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

ตาม พ.ร.บ. ดังกล่าว ได้กำหนดวิธีการสอบสวนไว้เป็นกรณีพิเศษ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อคุ้มครองบุคคลทุกคนจากการทรมาน และการกระทำให้บุคคลสูญหายซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตลอดจนเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อป้องกัน ปราบปราม และเยียวยาผู้เสียหาย

๔.๒.๑ การควบคุมตัว

๑.) ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกภาพและเสียงอย่างต่อเนื่องในขณะจับและควบคุม จนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวบุคคลดังกล่าวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยที่ไม่สามารถกระทำได้ ก็ให้บันทึกเหตุนั้นเป็นหลักฐานไว้ในบันทึกการควบคุมตัว (มาตรา ๒๒ วรรคหนึ่ง)

๒.) ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบแจ้งพนักงานอัยการและนายอำเภอในท้องที่ที่มีการควบคุมตัวโดยทันที สำหรับในกรุงเทพมหานครให้แจ้งพนักงานอัยการและผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ กรมการปกครอง หากผู้รับแจ้งเห็นว่ามีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการทรมาน การกระทำที่โหดร้ายไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้บุคคลสูญหายให้ผู้รับแจ้งดำเนินการตาม

มาตรา ๒๖ ต่อไป (มาตรา ๒๒ วรรคสอง)

๓.) ต้องมีการบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว (มาตรา ๒๓)

ในการควบคุมตัว เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบต้องบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัวโดยอย่างน้อยต้องมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(๑) ข้อมูลอัตลักษณ์เกี่ยวกับผู้ถูกควบคุมตัว เช่น ชื่อ นามสกุล หรือตำหนิรูปพรรณ

(๒) วัน เวลา และสถานที่ ของการถูกควบคุมตัว และข้อมูลเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ทำการควบคุมตัว ในกรณีที่มีการย้ายสถานที่ดังกล่าว จะต้องระบุถึงสถานที่ปลายทางที่รับตัวผู้ถูกควบคุมตัว รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้รับผิดชอบการย้ายนั้น

(๓) คำสั่งที่ให้มีการควบคุมตัวและเหตุแห่งการออกคำสั่งนั้น

(๔) เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ออกคำสั่งให้ควบคุมตัว

(๕) วัน เวลา และสถานที่ ของการปล่อยตัวผู้ถูกควบคุมตัว และผู้มารับตัวผู้ถูกควบคุมตัว

(๖) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ถูกควบคุมตัว การถูกควบคุมตัว และก่อนการปล่อยตัว ในกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตายระหว่างการควบคุมตัว จะต้องระบุถึงสาเหตุแห่งการตายและสถานที่เก็บศพ

(๗) ข้อมูลอื่น ๆ ที่คณะกรรมการกำหนดเพื่อป้องกันการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการจัดทำให้บุคคลสูญหาย

๔.๒.๒ ผู้มีอำนาจสอบสวน และพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๓๑ วรรคแรก บัญญัติว่า “ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดอื่นนอกจากพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. แล้ว ให้พนักงานฝ่ายปกครองชั้นผู้ใหญ่ พนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปในสังกัดกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย พนักงานสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการเป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและรับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. และดำเนินคดีความผิดตาม พ.ร.บ.นี้และความผิดอื่นที่เกี่ยวพันกัน” จะเห็นได้ว่านอกจากพนักงานสอบสวนแล้ว กฎหมายยังกำหนดให้เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ เป็นพนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนและรับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. และดำเนินคดีความผิดตาม พ.ร.บ. นี้และความผิดอื่นที่เกี่ยวพันกันด้วย แต่หากเป็นการสอบสวนโดยหน่วยงานอื่นที่ไม่ใช่พนักงานอัยการให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบแจ้งเหตุแห่งคดีให้พนักงานอัยการทราบ เพื่อเข้าตรวจสอบหรือกำกับการสอบสวนทันที (มาตรา ๓๑ วรรคสาม)

๔.๒.๓ การแจ้งความคืบหน้าให้ผู้เสียหายทราบ (มาตรา ๓๓)

ตาม พ.ร.บ. นี้ ผู้เสียหาย คือ บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือจิตใจจากการทรมาน การกระทำที่โหดร้าย ไร้มนุษยธรรม หรือย่ำยีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ หรือการกระทำให้บุคคลสูญหาย และให้หมายความรวมถึง สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้ซึ่งอยู่กินกันฉันสามีภริยาซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส ผู้อุปการะและผู้อยู่ในอุปการะของผู้ถูกกระทำให้สูญหายด้วย (มาตรา ๓) โดยกำหนดเรื่องการแจ้งความคืบหน้าให้ผู้เสียหายทราบไว้ ดังนี้

๑.) ให้หน่วยงานที่มีอำนาจสืบสวนสอบสวนในคดีความผิดตาม พ.ร.บ. นี้ รายงานให้ผู้เสียหายทราบถึงผลความคืบหน้าของคดีอย่างต่อเนื่อง

๒.) ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ หรือเจ้าหน้าที่ซึ่งได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจติดตามผลความคืบหน้าของคดีและดำเนินมาตรการต่าง ๆ เพื่อคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัย ชดเชยเยียวยา และฟื้นฟูความเสียหายทางร่างกายและจิตใจ ให้คำปรึกษาแนะนำด้านกฎหมาย และสนับสนุนช่วยเหลือด้านการดำเนินคดี โดยการมีส่วนร่วมจากผู้เสียหาย (มาตรา ๓๒)

๓.) การแจ้งสิทธิให้ผู้เสียหายทราบถึงสิทธิในการเรียกค่าสินไหมทดแทน (มาตรา ๓๓) ให้พนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ แจ้งให้ผู้เสียหายทราบในโอกาสแรกถึงสิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนอันเนื่องมาจากการกระทำความผิดตามพ.ร.บ. นี้ และสิทธิที่จะได้รับความช่วยเหลือตามกฎหมาย

ในกรณีที่ผู้เสียหายมีสิทธิและประสงค์ที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนดังกล่าวในวรรคหนึ่ง ให้พนักงานอัยการเรียกค่าสินไหมทดแทนแทนผู้เสียหายด้วย

การสอบสวนผู้เสียหาย

ผู้เสียหายในคดีความผิด ๒ ประเภท

- ในคดีความผิดต่อส่วนตัว หรือความผิดอันยอมความได้

– ในคดีความผิดอาญาแผ่นดิน หรือความผิดอันยอมความไม่ได้

หลักทั่วไปในการสอบสวนผู้เสียหาย

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓ วางหลักว่าการสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย

พนักงานสอบสวนมีอำนาจให้ผู้เสียหายสาบานหรือปฏิญาณตัว ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสอง

แจ้งสิทธิผู้เสียหาย
- แจ้งสิทธิตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๔๔/๑ ในคดีที่สามารถเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนได้ซึ่งเป็นคดีแพ่งเกี่ยวเนื่องกับคดีอาญา
- แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๔ ตามมาตรา ๖/๑
- แจ้งสิทธิในการได้รับการแจ้งผลความคืบหน้าการสอบสวนให้ผู้เสียหายทราบ
- แจ้งสิทธิตาม พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. ๒๕๕๑ ตามมาตรา ๓๔, ๓๕
- กรณีเป็นความผิดที่เข้าเงื่อนไขที่จะไกล่เกลี่ยได้ ตาม พ.ร.บ. การไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๒ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้คู่กรณีทราบในโอกาสแรกว่ามีสิทธิยื่นคำร้องขอไกล่เกลี่ยข้อพิพาททางอาญา ตามมาตรา ๔๓

การถามปากคำผู้เสียหายซึ่งเป็นหญิงในคดีความผิดเกี่ยวกับเพศ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสี่

การสอบปากคำผู้เสียหายหรือพยานที่เป็นเด็กอายุไม่เกิน ๑๘ ปี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ ทวิ

ประเด็นในการถามปากคำผู้เสียหาย

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๓ วรรคสาม ได้กำหนดข้อห้ามในการสอบปากคำ ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนตักเตือน พูดให้ท้อใจ หรือใช้กลอุบายอื่นเพื่อป้องกันมิให้บุคคลใดให้ถ้อยคำซึ่งอยากจะให้ด้วยความเต็มใจ

คณะกรรมการสอบสวน
คณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรง
ผู้มีอำนาจสั่งแต่งตั้งค

แนวทางการสอบสวนโรค

- แนวทางการสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ฉบับปรับปรุง ๗/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๓

- แนวทางการสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ในสถานที่กักกันของรัฐ ๒/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

- แนวทางการสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ในสถานที่กักกันของรัฐ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

- แนวทางการสอบสวนโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙ (COVID-19) ในผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ ๑/๒๕๖๓ ลงวันที่ ๒๙ มกราคม ๒๕๖๓

การสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

(เป็นทางเลือกของพนักงานสอบสวน นอกจากการส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนอื่นทำการแทน กรณีการสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของตน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘)

ในกรณีพยานอยู่นอกเขตอำนาจสอบสวน หรืออยู่ห่างไกล หรือมีเหตุจำเป็น และพยานร้องขอ

(ข้อ ๔ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕

- หากพนักงานสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวนเห็นว่า เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนและเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม และการสอบปากคำนั้นไม่ยุ่งยากจนเกินไป
- ให้พนักงานสอบสวน ทำการสอบปากคำพยานดังกล่าวตามที่พยานร้องขอ โดยกำหนดวัน เวลา และสถานที่ที่จะให้พยานไปสอบปากคำให้ชัดเจน

สถานที่ และวิธีการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์

(ข้อ ๕, ข้อ ๖ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

- ให้ใช้สถานที่ของสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเป็นสถานที่ทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ
- ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานที่มีความประสงค์จะสอบปากคำพยาน มีหนังสือแจ้งการสอบปากคำพยาน และกำหนดวัน เวลาสอบปากคำพยาน ชื่อ และจำนวนพยานบุคคลไปยังหัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ที่ประสงค์จะทำการสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน
- หากกรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถสอบปากคำพยาน ณ สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนได้ เนื่องจากพยานเจ็บป่วย ให้ทำการสอบปากคำพยาน ณ สถานที่ที่พยานเข้ารับการรักษา หรือสถานที่พักอาศัย โดยบันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในบันทึกคำให้การพยาน
- ในวันสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มอบหมายพนักงานสอบสวน หรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นสักขีพยานตลอดการสอบสวนปากคำ
- วิธีการสอบสวนให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ.

การสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

ในกรณีที่พยานมีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ

(ข้อ ๕, ข้อ ๖ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจอาจสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ณ สถานฑูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศก็ได้

ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนของพนักงานที่มีความประสงค์จะสอบปากคำพยานมีหนังสือตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อประสานไปยังกระทรวงการต่างประเทศ ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงข้อตกลงระหว่างกัน หรือธรรมเนียมปฏิบัติระหว่างประเทศ แล้วแต่กรณีด้วย

ในวันสอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน มอบหมายพนักงานสอบสวน หรือข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป เป็นสักขีพยานตลอดการสอบสวนปากคำ

ในการสอบปากคำพยานที่มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ ให้เจ้าหน้าที่สถานทูตหรือสถานกงสุลไทย หรือบุคคลที่ทำงานในสถานที่ดังกล่าว หรือบุคคลที่พยานไว้วางใจเป็นสักขีพยานก็ได้

การสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ

การสอบปากคำพยาน และวิธีการบันทึกคำให้การพยาน ผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ (ข้อ ๗, ข้อ ๘ ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ. ๒๕๖๕)

- ในการสอบปากคำพยาน พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนต้องกระทำการตามหน้าที่และอำนาจตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.
- ตลอดการสอบปากคำพยานต้องปรากฏสัญญาณภาพและเสียงของ พงส. ผู้มีอำนาจสอบสวนและพยานที่สื่อสารระหว่างกัน ณ ขณะนั้น และให้มีการบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำพยานดังกล่าวซึ่งสามารถนำออกถ่ายทอดได้อย่างต่อเนื่องไว้เป็นพยาน
- ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนมอบหมายข้าราชการตำรวจเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บสิ่งบันทึกภาพและเสียงการสอบปากคำพยานดังกล่าว
- ให้ถือปฏิบัติตามมาตรฐานการรักษาความมั่นคงปลอดภัยการรักษาความลับของการสอบสวนและสำนวนการสอบสวน
- ในการบันทึกคำให้การพยาน ก่อนเริ่มสอบปากคำพยานให้พนักงานสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวนถามคำพยานโดยให้ปรากฏข้อความว่า "พยานมีความประสงค์และได้ร้องขอให้พนักงานสอบสวน สอบปากคำพยานผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพหรือไม่ อย่างไร"
- เมื่อทำการสอบปากคำพยานเสร็จสิ้น ให้พนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนอ่านบันทึกคำให้การให้พยานฟัง ถ้ามีข้อความแก้ไขทักท้วงหรือเพิ่มเติมให้แก้ไขให้ถูกต้อง และให้บันทึกคำให้การดังกล่าวในรูปแบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นไฟล์ประเภท PDF แล้วส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (E - mail) ผ่านระบบอีเมลสำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ลงทะเบียนใน http://register.police.go.th/?q=register) ไปยังพนักงานสอบสวนหรือสักขีพยานในการสอบปากคำ และให้พนักงานสอบสวน หรือสักขีพยานทำการจัดทำสิ่งพิมพ์ดังกล่าวจากระบบคอมพิวเตอร์ โดยให้พยานและสักขีพยานลงลายมือชื่อรับว่าเป็นความจริงถูกต้อง ถ้าพยานไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ให้บันทึกหรือรายงานเหตุนั้นไว้ ทั้งนี้ อาจใช้วิธีการลงลายมือชื่ออิเล็กทรอนิกส์แทนการลงลายมือชื่อก็ได้

บทที่ ๗
เครื่องมือการสอบสวนคดีอาญา

ที่มา กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง

๑. ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๕๘ ง.ด้านกระบวนการยุติธรรม[๔๐] ฯลฯ (๒) ปรับปรุงระบบการสอบสวนคดีอาญาให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการอย่างเหมาะสม กำหนดระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อมิให้คดีขาดอายุความ และสร้างความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของ พนักงานสอบสวน และพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีอาญา รวมทั้งกำหนดให้การสอบสวน ต้องใช้ประโยชน์จากนิติวิทยาศาสตร์และจัดให้มีบริการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์มากกว่าหนึ่งหน่วยงานที่มีอิสระจากกัน เพื่อให้ประชาชนได้รับบริการในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างมีทางเลือก โดยมี พ.ร.บ. การให้บริการด้านนิติวิทยาศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๕ (๑) ช่วยเหลือและสนับสนุนการสืบสวนสอบสวนและการดำเนินคดีอาญา ตามที่เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายร้องขอ

๒. ป.วิ.อ. ได้กำหนดอำนาจหน้าที่พนักงานสอบสวนไว้อย่างชัดเจนกล่าวคือ ในบทบัญญัติ มาตรา ๑๓๑ กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่รวบรวม หลักฐานทุกชนิด เท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับ ความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและบทบัญญัติมาตรามาตรา ๑๓๑/๑[๔๑] ยังให้อำนาจพนักงานสอบสวนทำการตรวจพิสูจน์ บุคคล วัตถุ หรือเอกสาร โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ในกรณีจำเป็นต้องใช้พยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์ เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริง รวมทั้งบทบัญญัติมาตรา ๑๓๒ ,๑๓๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการดำเนินการออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลให้มาตามเวลา และสถานที่ในหมาย ตลอดจนตรวจค้น หรือยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้

สังเกตได้ว่า บทบัญญัติมาตรา มาตรา ๑๓๑/๑ ในกรณีให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ มีอำนาจให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจต้องกระทำเพียงเท่าที่จำเป็นและสมควรโดยวิธีการที่ก่อให้เกิดความเจ็บปวดน้อยที่สุดนั้นผู้ต้องหาผู้เสียหายหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องต้องให้ความยินยอม หากไม่ยินยอมโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรให้สันนิษฐานไว้เบื้องต้นว่าข้อเท็จจริงเป็นไปตามผลการตรวจพิสูจน์ที่หากได้ตรวจพิสูจน์แล้วจะเป็นผลเสียต่อผู้ต้องหาหรือผู้เสียหายนั้นแล้วแต่กรณี

หากเป็นผู้กระทำผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก (ฉบับที่ ๑๓) พ.ศ.๒๕๖๕ ข้อหาขับขี่รถในขณะเมาสุราแล้วไม่ยินยอมตรวจแล้ว พนักงานสอบสวนจะใช้ข้อสันนิษฐานนี้เพียงอย่างเดียวเพื่อให้ศาลรับฟังลงโทษนั้นอาจจะมีน้ำหนักน้อยหรือไม่มีน้ำหนักพอคงต้องมีพยานหลักฐานอื่นมาประกอบ เช่น ภาพจากกล้องวงจรปิดในร้านที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือพยานบุคคลที่ให้การยืนยันถึงสถานที่ที่ร่วมดื่มหรือกริยาอาการขณะขับรถของผู้กระทำผิดจากวีดีโอจากที่ต่าง ๆ ในเวลาที่ใกล้เคียงเชื่อมโยงกันด้วยก็จะทำให้พยานหลักฐานมีน้ำหนักมากขึ้น

---

[๔๐] ราชกิจจานุเบกษา เล่ม ๑๓๔ ตอน ๔๐ก หน้า ๗๙ ๖ เมษายน ๒๕๖๐

[๔๑] มาตรา ๑๓๑/๑ เพิ่มเติมโดยมาตรา ๗ แห่งพ.ร.บ.แก้ไขเพิ่มเติม ป.วิ.อ. (ฉบับที่ ๒๘) พ.ศ.๒๕๕๑

เมื่อพิจารณาตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่ากฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนซึ่งเป็นเจ้าพนักงานของรัฐ มีเครื่องมือที่ใช้การในรวบรวมพยานหลักฐาน ต่าง ๆ เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริง หรือ พิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ตามอำนาจหน้าที่นั้น แบ่งได้ดังนี้

๑. นิติวิทยาศาสตร์

๑.๑ ความหมายของนิติวิทยาศาสตร์[๔๒]

คือ การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ทุกสาขามาประยุกต์ใช้ เพื่อประโยชน์ในทางด้านกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นทางนิติบัญญัติในเรื่องการออกกฎหมาย รวมทั้งการคลี่คลายปัญหาและการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีความเพื่อผลในการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษผู้กระทำผิดหรือพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของผู้ที่ถูกกล่าวหา

๑.๒ ความสำคัญของนิติวิทยาศาสตร์[๔๓]

คือ การนำหลักวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ และการแพทย์มาใช้ในการตรวจพิสูจน์ เพื่อให้ทราบถึงความจริง หรือข้อสงสัยต่างๆในการดำเนินการสอบสวน และการพิสูจน์ข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง

๑.๓ ประโยชน์ของนิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา[๔๔]

๑.๓.๑ เพื่อทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานในกระบวนการสอบสวนคดีอาญาเกิดความน่าเชื่อถือ เนื่องจากเป็นพยาน หลักฐานที่เกิดขึ้นจากการวิเคราะห์ การวิจัยการสังเกตเหตุการณ์ หรือสิ่งของต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคดี

๑.๓.๒ เพื่อได้นำความรู้ความชำนาญเป็นพิเศษในวิชาการบางอย่างของพยานผู้เชี่ยวชาญซึ่งต้องอาศัยเทคนิคทางวิทยาศาสตร์ หรือความรู้ทางด้านสังคมศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงต่างๆ เพื่อพิจารณาและทำความเห็นเพื่อเสนอต่อพนักงานสอบสวนหรือการวินิจฉัยคดีของศาล เพื่อช่วยในการลำดับหรือจำลองเหตุการณ์ต่าง ๆ ว่าเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นอย่างไร เพราะเหตุใด อีกทั้งใช้ในการพิสูจน์หาตัวผู้กระทำผิด หรือขยายผลคดีในการสืบสวนและสอบสวนคดีอาญา เพื่อใช้ช่วยในการจัดทำและจัดเก็บฐานข้อมูล (Database) เช่น การตรวจเก็บลายนิ้วมือ การตรวจเพื่อจัดเก็บรหัสพันธุกรรม

๒. หมายเรียก

๒.๑ กฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๙), ๕๗, ๕๙, ๕๙/๑, ๖๖, ๖๙, ๗๗, ๑๓๒ (๓), ๑๓๓ วรรคแรก

พ.ร.บ.การสอบสวนคดีพิเศษ พ.ศ.๒๕๔๗ มาตรา ๒๓, ๒๔ (๓) (๔)

พ.ร.บ.ว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๑๘ (๑) (๒) (๓)

---

[๔๒] คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา ศูนย์บริหารงานสอบสวน ตร. พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน้า ๑ ส่วนที่ ๑ ข้อ ๑.๑

[๔๓] คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา ศูนย์บริหารงานสอบสวน ตร. พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน้า ๑ ส่วนที่๑ ข้อ ๑.๒

[๔๔] คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา ศูนย์บริหารงานสอบสวน ตร. พิมพ์ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๖๕ หน้า ๖

ข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๒, ๓, ๔ และ ๕

๒.๒ แบบของหมายเรียกและหมายอาญา

มาตรา ๕๒ การที่จะให้บุคคลใดมาที่พนักงานสอบสวนหรือมาที่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือมาศาล เนื่องในการสอบสวน การไต่สวนมูลฟ้อง การพิจารณาคดี หรือการอย่างอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ จักต้องมีหมายเรียกของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หรือของศาลแล้ว แต่กรณี แต่ในกรณีที่พนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ไปทำการสอบสวนด้วยตนเอง ย่อมมีอำนาจที่จะเรียกผู้ต้องหาหรือพยานมาได้โดยไม่ต้องออกหมายเรียก

มาตรา ๕๓ หมายเรียกต้องทำเป็นหนังสือและมีข้อความดังต่อไปนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) ชื่อและตำบลที่อยู่ของบุคคล ที่ออกหมาย เรียกให้มา

(๔) เหตุที่ต้องเรียกผู้นั้นมา

(๕) สถานที่ วันเดือนปีและเวลาที่จะให้ผู้นั้นไปถึง

(๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาลหรือลาย มือชื่อและตำแหน่ง เจ้าพนักงานผู้ออกหมาย

ตัวอย่าง

ล่าเลื่อน หากท่านไม่มาตามหมายนัด หน้าที่งานสอบสวนจะมีอำนาจออกหมาย จับกุมตัวท่านมาดำเนินคดีตามกฎหมาย

หมายเรียกผู้ต้องหา

ครั้งที่ 2

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถานที่ออกหมาย สภ.อ.เมืองทิพยุโลก

ออกหมายวันที่ 26 เดือน มกราคม พ.ศ. 2548

ความอาญา

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา

..... ผู้ต้องหา

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๕๒

หมายมายัง .....

บ้านเลขที่ ..... ถนน ..... ตำบล .....

ผู้ใหญ่บ้าน ..... กำนัน .....

อำเภอ ..... จังหวัด .....

ด้วยเหตุที่ท่านต้องหาว่า .....

ฉะนั้นให้ .....

ไป ณ ที่ ..... พบ ..... หน้างานสอบสวนเจ้าของคดี

ในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกา

(ลงชื่อ) ร.ต.ต. ..... ผู้ออกหมาย

ตำแหน่ง .....

ใบรับหมายตำรวจ

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกา

ข้าพเจ้า ..... ได้รับหมายเรียกของหน้างานตำรวจ

ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าไปยัง .....

ใน วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกาไว้แล้ว

(ลงชื่อ) ..... ผู้รับหมาย

(ลงชื่อ) ..... ผู้ส่งหมาย

ต. ๒๑ – ต. ๕๕๒

* หมายเหตุ * ส่วนนี้ให้ผู้นำส่งหมาย นำกลับมาส่งคืนแก่หน้างานสอบสวนผู้ออกหมาย

๓ บันทึกหลังหมาย ๓

ข้าพเจ้า (ยศ ชื่อผู้ส่งหมาย) ..... ตำแหน่ง ผบ.หมู่ (ป/สส.) .....

สภ.อ.เมืองทิพยุโลก ได้มาดำเนินการส่งหมายเรียกให้กับ .....

ที่ ..... หมู่ที่ ..... ถนน .....

ตำบล ..... อำเภอ ..... จังหวัด .....

.....

ปรากฏผลส่งหมาย ดังนี้ ☐ ส่งได้และผู้ต้องหารับทราบกำหนดนัดแล้ว ☐ ส่งไม่ได้

เนื่องจาก .....

.....

(ลงชื่อ) ..... ผู้ส่งหมาย

(.....)

ตำแหน่ง ผบ.หมู่ (ป/สส.) สภ.อ.เมืองทิพยุโลก .....

* คำเตือน * การขัดขืนหลีกเลี่ยงไม่มาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวนมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

หมายเรียกพยาน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สถานที่ออกหมาย .....

ออกหมายเมื่อวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

ความอาญา

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา

..... ผู้ต้องหา

อาศัยอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๕๒

หมายมายัง นางตลุ่ม โพธิ์ทอง .....

บ้านเลขที่ ..... ถนน ..... ตำบล .....

ผู้ใหญ่บ้าน ..... กำนัน .....

อำเภอ ..... จังหวัด ..... ด้วยเหตุ .....

.....

ฉะนั้น ให้ ..... ไป ณ ที่ .....

ในวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกา

พบ ..... ณ .....

ลายมือชื่อผู้ออกหมาย .....

ตำแหน่ง .....

.....

ส่วนนี้สำหรับผู้รับหมาย

ใบรับหมายตำรวจ

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกา

ข้าพเจ้า ..... ได้รับหมายเรียกของเจ้าพนักงานตำรวจ .....

ซึ่งกำหนดให้ข้าพเจ้าไปยัง .....

ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เวลา ..... นาฬิกาไว้แล้ว

(ลงชื่อ) ..... ผู้รับหมาย

(ลงชื่อ) ..... ผู้ส่งหมาย

ค.๑๐ - ศ. ๕๕

หมายเหตุ * ส่วนนี้ ให้ผู้จัดส่งหมาย นำส่งคืนแก่พนักงานสอบสวนผู้ออกหมาย

๒.๓ การส่งหมายเรียก

การส่งหมายเรียกผู้ต้องหานั้นก็ต้องส่งให้แก่ผู้ต้องหานั้นเอง แต่ถ้าไม่พบตัวก็อาจส่งให้แก่สามีภรรยา ญาติ หรือผู้ปกครองผู้ต้องหานั้นจะส่งให้แก่บุคคลอื่นใดไม่ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๕ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐๐

การส่งหมายเรียกพยานหรือบุคคลอื่นนั้น ป.วิ.อ. มิได้บัญญัติไว้จึงอาศัย ป.วิ.พ. มาตรา ๗๖ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕ คือถ้าไม่พบบุคคลนั้น ผู้ส่งหมายเรียกอาจส่งหมายเรียกให้แก่บุคคลใดๆที่มีอายุเกิน ๒๐ ปี ซึ่งอยู่หรือทำงานในบ้านเรือนหรือสำนักทำการงานของบุคคลที่ถูกเรียกนั้นก็ได้

ถ้าพยานเป็นตำรวจ หรือบุคคลที่รับราชการสังกัด ตร. ให้ทำหนังสือถึงผู้บังคับบัญชาของพยานสั่งให้ไปเป็นพยานตามวันเวลาและสถานที่ตามที่นัด

กรณีนิติบุคคลก็อาจตกเป็นผู้ต้องหาได้ สามารถออกหมายเรียกนิติบุคคลได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗ โดยให้ออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลนั้น

(๑) กรณีพบผู้ที่ระบุไว้ในหมายเรียก เมื่อเจ้าพนักงานนำหมายเรียกไปส่งให้ผู้ถูกเรียกแล้วหากพบตัวแต่ผู้นั้นปฏิเสธไม่ยอมรับหมายโดยปราศจากเหตุอันชอบด้วยกฎหมาย เจ้าพนักงานนั้นชอบที่จะขอให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจไปด้วยเพื่อเป็นพยานและผู้ถูกเรียกนั้นยังคงปฏิเสธไม่ยอมรับอีกให้วางหมายไว้ณ ที่นั้นตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๗๘ ประกอบ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕

(๒) กรณีไม่พบผู้ที่ระบุไว้ในหมายเรียกเมื่อพบบุคคลที่อาจรับหมายเรียกแทนได้หากบุคคลนั้นปฏิเสธไม่ยอมรับเจ้าพนักงานจะต้องส่งหมายคืน และรายงานแก่ผู้ออกหมาย

หากเป็นหมายเรียกของศาล ศาลอาจสั่งให้ส่งโดยวิธีอื่นได้กล่าวคือให้ปิดหมายในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือที่สำนักทำการงานของบุคคลที่มีชื่อในหมายนั้น หรือมอบหมายเรียกดังกล่าวให้แก่พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจในท้องที่แล้วปิดประกาศแสดงการมอบหมายดังกล่าวนั้น หรือลงโฆษณาหรือทำวิธีอื่นใดตามที่ศาลเห็นสมควร

เวลาส่งหมายเรียกให้ส่งในเวลากลางวันตั้งแต่เวลาพระอาทิตย์ขึ้นจนถึงพระอาทิตย์ตก ตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะที่ ๕ บทที่ ๑ ข้อ๑๐๐ (๑)

๒.๔ สถานที่ส่งหมายเรียก

(๑) ส่งให้แก่ผู้รับหมาย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักการทำงานของผู้รับตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๗๗

(๒) ถ้าพบตัวผู้รับหมายที่อื่นนอกจาก ข้อ๑ หากผู้นั้นยอมรับก็ถือเป็นการส่งโดยชอบตาม ป.วิ.พ. มาตรา ๗๗ (๑)

(๓) บุคคลที่รับหมายเรียกอยู่ต่างท้องที่ที่ออกหมาย หากเป็นหมายของพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ให้ส่งไปยังพนักงานสอบสวนหรือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งผู้ถูกเรียกอยู่ในท้องที่ เมื่อพนักงานสอบสวนพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้รับหมายนั้นแล้วก็ให้สลักหลังหมายและส่งแก่ผู้รับต่อไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๖

การขัดขืนหมายเรียก หมายถึง ผู้ที่ถูกระบุในหมายได้รับหมายเรียกซึ่งรับทราบคำสั่งหรือคำบงการตามหมายแล้วจงใจขัดขืนไม่ปฏิบัติตามหมาย

(๑) กรณีผู้รับหมายเป็นพยานของพนักงานสอบสวนหรือผู้ที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ส่งเอกสาร หรือวัตถุ การขัดขืนหมายจะมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๘, ๑๖๙

(๒) ถ้าผู้รับหมายเป็นผู้ต้องหา การขัดขืนหมายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานยื่นคำร้องออหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ วรรคท้าย

(๓) กรณีหมายเรียกนิติบุคคล หากผู้จัดการหรือผู้แทนไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกพนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายจับได้ และเมื่อการสอบสวนเสร็จแล้วก็ต้องปล่อยผู้นั้นไปจะควบคุมตัวหรือปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันกับผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นไม่ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗

๒.๕ การขัดขืนหมายเรียก

หมายถึง การที่ผู้ถูกระบุในหมายได้รับหมายเรียกซึ่งรับทราบคำสั่งหรือคำบงการนั้น แล้วจงใจขัดขืนไม่ปฏิบัติตามหมายโดยไม่มีเหตุอันจะอ้างได้ผลทางกฎหมาย ดังนี้

ผู้รับหมายเป็นพยานของพนักงานสอบสวน หรือเป็นผู้ที่พนักงานสอบสวนสั่งให้ส่งเอกสารหรือวัตถุ การขัดขืนหมายจะมีความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของเจ้าพนักงานตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๘, ๑๖๙ การขัดขืนคำบังคับ ตามกฎหมาย หมายถึงทราบคำบังคับตามกฎหมายแล้วขัดขืนไม่ปฏิบัติตามและคำบังคับของเจ้าพนักงานดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามกฎหมายด้วย หากไม่มีกฎหมายที่จะออกคำบังคับ ผู้ขัดขืนย่อมไม่มีความผิด เช่น

เมื่อพนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเสร็จแล้วและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว ย่อมหมดอำนาจที่จะทำการสอบสวนต่อไป ผู้ใดที่พนักงานสอบสวนมีหมายเรียกเพื่อมาให้การในภายหลังแล้วไม่ยอมมาให้การ ย่อมไม่มีความผิดตามมาตรานี้ (ฎ.๙/๒๔๘๑)

ถ้าผู้รับหมายเป็นผู้ต้องหา ซึ่งขัดขืนหมายของเจ้าพนักงาน การขัดขืนหมายเป็นเหตุให้เจ้าพนักงานยื่นคำร้องต่อศาลให้ออกหมายจับบุคคลนั้นได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ วรรคท้าย แต่ไม่มีโทษทางอาญาอย่างอื่นอีกผู้ขัดขืนหมายที่เป็นผู้ต้องหาไม่มีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานอีกกระทงหนึ่ง เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ (๓) (ปัจจุบันคือมาตรา ๖๖ วรรคท้าย) กำหนดวิธีการในทางที่เป็นโทษแก่ผู้ต้องหาที่ขัดขืนหมายเรียกนั้นแล้ว (ฎ.๑๑๔๐/๒๔๘๑ และ ฎ.๑๓๔๑/๒๕๐๙)

กรณีผู้ต้องหาขัดขืนไม่มาให้การตามหมายเรียกโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรนั้น ป.วิ.อ. มาตรา ๖(๒) บัญญัติทางแก้ไว้ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อออกหมายจับตัวมาได้เป็นการลงโทษอยู่แล้ว จึงเห็นได้ว่าเจตนารมณ์ของ ป.อ. มาตรา ๑๖๘ หาได้มุ่งหมายจะใช้บังคับกับผู้ต้องหาที่ขัดขืนไม่มาให้การต่อพนักงานสอบสวนตามหมายเรียกด้วยไม่

๒.๕.๑ ผู้มาตามหมายเรียก แต่ไม่ยอมให้การ

ผลของการไม่ยอมให้การหรือเบิกความแตกต่างกัน แล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหา จำเลย พยานในชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

๒.๕.๑.๑ ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลเหล่านี้กฎหมายไม่บังคับว่าต้องให้การ แต่ถือเป็นสิทธิว่าจะให้การก็ได้ไม่ให้ก็ได้ ถ้าเขาไม่เต็มใจให้การ กฎหมายเพียงให้เจ้าพนักงานหรือศาลบันทึกหรือจดรายงานไว้เท่านั้น ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๓๔/๔, ๑๖๕, ๑๗๒

๒.๕.๑.๒ พยานในชั้นสอบสวน เมื่อพยานมาตามหมายเรียกของพนักงานสอบสวนแล้วแต่ไม่ยอมให้การเป็นความผิดฐานขัดขืนคำบังคับของพนักงานสอบสวนที่ตาม ป.อ. มาตรา ๑๖๙

๒.๕.๑.๓ พยานในชั้นศาลแม้เมื่อพยานมาศาลแล้วไม่ยอมเบิกความพยานอาจมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๑

๒.๕.๒ ผู้มาตามหมายเรียกให้ถ้อยคำเป็นเท็จ

ผลของการให้ถ้อยคำเป็นเท็จนั้นมีความแตกต่างกันแล้วแต่ว่าผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาจำเลย หรือพยานชั้นสอบสวน หรือพยานในชั้นศาล

๒.๕.๒.๑ ผู้ต้องหาหรือจำเลย บุคคลทั้งสองประเภทนี้กฎหมายให้สิทธิที่จะให้การอย่างใดก็ได้และมีสิทธิต่อสู้คดีได้อย่างเต็มที่ หากบุคคลดังกล่าวให้ถ้อยคำเป็นเท็จจึงไม่มีความผิด ต่อกฎหมายอาญา

๒.๕.๒.๒ พยานชั้นสอบสวน เมื่อให้ถ้อยคำในชั้นสอบสวนเป็นเท็จ ย่อมมีความผิดตาม ป.อ. มาตรา ๑๗๒, ๑๗๓, ๑๗๔ แล้วแต่กรณี

๒.๕.๓ คดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา

ในคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไปยังพนักงานสอบสวนได้ หากผู้จัดการหรือผู้แทนนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนสามารถยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ออกหมายจับผู้นั้นมาเพื่อการสอบส่วนได้ และเมื่อการสอบสวนเสร็จแล้วก็จะต้องปล่อยผู้นั้นไป จะควบคุมหรือจะปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันกับผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้นไม่ได้ เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗

๓. หมายอาญา

หมายอาญา หมายความถึง หนังสือบงการที่ออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับ ขัง จำคุก หรือปล่อยผู้ต้องหา จำเลย หรือนักโทษ หรือให้ทำการค้นรวมทั้งสำเนาหมายจับหรือ หมายค้นอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับ หรือหมายค้นแล้ว ตลอดจนสำเนาหมายจับหรือหมายค้นที่ได้ส่งทางโทรสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศประเภทอื่น ทั้งนี้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๗ ซึ่งปรากฏความหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๙)

จากบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้น จึงอาจแบ่งหมายอาญาได้เป็น ๕ ประเภท ดังนี้

(๑) หมายจับออกเพื่อจับผู้ต้องหาหรือจำเลยตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๖

(๒) หมายค้นออกเพื่อค้นหาบุคคลหรือสิ่งของตามพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๖๙

(๓) หมายขังออกเพื่อขังผู้ต้องหาหรือจำเลยในระหว่างการสอบสวนไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณาตามมาตรา ๗๑

(๔) หมายจำคุก ออกเพื่อจำคุกจำเลยซึ่งต้องคำพิพากษาให้จำคุก หรือประหารชีวิต หรือจำคุกแทนค่าปรับ ตามมาตรา ๗๔

(๕) หมายปล่อย ออกเพื่อปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยในพฤติการณ์ ดังเช่นที่ระบุไว้ตามมาตรา ๗๒, ๗๓ และ ๗๕

๓.๑ ผู้มีอำนาจออกหมายอาญา

ศาลเป็นผู้มีอำนาจในการออกหมายอาญา การจะจับ ขัง จำคุก ค้นหรือปล่อยบุคคลซึ่งต้องขังหรือจำคุกตามหมายศาล เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๕๗ มีอำนาจออกคำสั่งหรือหมายอาญาภายในเขตอำนาจตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา การออกหมายจับ หมายค้น หรือหมายขังศาลจะออกหมายนั้นตามที่ศาลเห็นสมควรหรือโดยมีผู้ร้องขอก็ได้ตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๕๙ ที่เกี่ยวข้องกับพนักงานสอบสวนในการที่จะยื่นคำร้องขอต่อศาลเพื่อออกหมายอาญา ได้แก่กรณีการขอให้ศาลออกหมายค้นเพื่อพบพยานหลักฐานในการยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาเหตุในการขอหมายค้นเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๙ การออกหมายเรียกผู้ต้องหาเพื่อนำตัวมารับทราบข้อกล่าวหาในการดำเนินคดี

แต่ผู้ต้องหาไม่ยอมมาตามหมายเรียกและมีเหตุให้ขออำนาจศาลออกหมายจับได้ ตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ หรือเมื่อมีการแจ้งข้อหากับผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลออกหมายขังได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ วรรค ๕ หรือกรณีผู้ต้องหาถูกออกหมายจับแล้ว ถูกนำตัวส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีหากพนักงานสอบสวนยังทำการสอบสวนไม่เสร็จก็ขออำนาจศาล ออกหมายขังระหว่างสอบสวน ดังนั้นเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นที่เกี่ยวกับการสอบสวนพนักงานสอบสวนจึงจำเป็นต้องยื่นคำร้องต่อศาลในการออกหมายอาญาดังกล่าวเพื่อให้การสอบสวนเสร็จสิ้นและส่งสำนวนให้พนักงานอัยการพิจารณาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๔๒

๓.๒ การยื่นคำร้องขอหมายอาญา หมายจับ หมายค้นหรือหมายขัง ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒.๑ ในกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้ร้องขอให้ศาลออกหมาย มีหลักเกณฑ์ ดังนี้

๓.๒.๑.๑ กรณีปกติ การร้องขอให้ออกหมายจับ ให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจชำระคดีหรือศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการจับกุมส่วนหมายค้นให้ร้องขอต่อศาลที่มีเขตอำนาจเหนือท้องที่ที่จะทำการค้นตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๘ ผู้ร้องขอกรณีพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจร้องขอออกหมายจับ หรือหมายค้นต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ปฏิบัติการหรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไป

๓.๒.๑.๒ กรณีพิเศษ เจ้าพนักงานที่จะทำการจับหรือค้นนอกเขตศาลอาญาจะร้องขอให้ออกหมายจับ หรือหมายค้นต่อศาลอาญาได้ต่อเมื่อเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนอย่างยิ่ง และการร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจจะเกิดความล่าช้าเสียหายอย่างร้ายแรงต่อการปฏิบัติหน้าที่ เช่น ผู้จะถูกออกหมายจับกำลังจะหลบหนี หรือสิ่งของที่ต้องการจะหาหรือยึดกำลังจะถูกโยกย้ายหรือถูกทำลาย ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๕

ผู้ร้องขอ กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือ เจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับเชี่ยวชาญขึ้นไป ในกรณีที่เป็นตำรวจผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พลตำรวจตรีขึ้นไป

กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรซึ่งผู้ร้องขอไม่อาจไปพบผู้พิพากษาได้ ผู้ร้องขออาจร้องขอต่อผู้พิพากษาทางโทรศัพท์ โทรสารสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ ประเภทอื่นที่เหมาะสมเพื่อขอให้ศาลออกหมายจับหรือหมายค้นก็ได้ ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ผู้ร้องขอหากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ในกรณีเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป

กรณีร้องขอออกหมายค้นเพื่อจับผู้ดุร้ายหรือผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน หากเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือเจ้าพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการพิเศษขึ้นไป ถ้าเป็นตำรวจต้องมียศตั้งแต่ พันตำรวจเอกขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๓๕

ข้อสังเกต การเปิดช่องให้มีการขอหมายจับหรือหมายค้นในกรณีจำเป็นเร่งด่วนตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๘ ในการวินิจฉัยคำร้องกรณีจำเป็นเร่งด่วน ต้องพิจารณาถึงข้อเท็จจริงตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๒(๑), (๒), (๓) ประกอบด้วย ซึ่งเห็นว่าเป็นคนละกรณีกับการจับ หรือการค้นที่เป็นข้อยกเว้นกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ หรือ ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ แต่ก็อาจทำให้เกิดประเด็นปัญหาได้หากไม่ระมัดระวัง ดังนั้นการค้นหรือการจับหากไม่จำเป็นก็ควรต้องขอหมายจับหรือหมายค้นจากศาลเสียก่อน

๓.๒.๒ ในกรณีที่ปรากฏว่าศาลออกหมายได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เช่น กรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการประกันตัวไปจากศาลแล้วไม่มาตามนัดศาลก็ออกหมายจับได้เองทันทีแต่บางกรณีเหตุไม่ปรากฏแก่

เจ้าพนักงาน หรือศาล เช่น ผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งได้รับการประกันตัวแล้วไปข่มขู่ผู้เสียหายด้วยประการต่างๆ เพื่อจะให้บิดเบือนรูปคดี ผู้เสียหายจึงมาร้องขอต่อพนักงานสอบสวนเพื่อให้ออกหมายจับผู้ต้องหาได้ สำหรับกรณีหลังนี้กฎหมายต้องการให้เจ้าพนักงาน หรือศาลสอบหลักฐานตามสมควรว่ามีมูลดังที่อ้างหรือไม่เพื่อเป็นหลักประกันว่าจำเลยหรือผู้ต้องหาจะไม่ถูกกลั่นแกล้ง อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง จะบัญญัติให้ศาลออกหมายอาญาได้ตามที่ศาลเห็นสมควร หรือมีผู้ร้องขอก็ตามแต่ศาลก็ต้องพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานตามสมควรที่จะออกหมายดังกล่าวหรือไม่ทั้งนี้เป็นไปตาม มาตรา ๕๙/๑ วรรคหนึ่ง

๓.๓ แนวทางการออกหมายจับ หมายค้น หมายขัง และหมายปล่อย

๓.๓.๑ แนวทางการออกหมายจับ ในชั้นพนักงานสอบสวนสำหรับแนวทางการพิจารณาออกหมายจับของศาลนั้น ศาลได้วางแนวทางการพิจารณาหลักเกณฑ์การออกหมายจับไว้ โดยข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยว กับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๓.๓.๑.๑ การเสนอพยานหลักฐาน

ผู้ร้องขอ ต้องเสนอพยานหลักฐานตามสมควรว่าผู้จะถูกจับจะได้กระทำความ ผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควร เชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๔ วรรคหนึ่ง

กรณีผู้จะถูกจับไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งหรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันควรให้สันนิษฐานว่าผู้นั้น จะหลบหนีตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๑๔ วรรคสอง

พยานหลักฐานที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายจับ ให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวน ข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์ หรือที่ได้จากการใช้เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของพนักงานอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๘) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายจับผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๓.๓.๑.๒ กรณีที่ยังไม่รู้จักชื่อบุคคลที่จะถูกจับ ก็ไม่เป็นเหตุที่จะออกหมายจับไม่ได้ เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๖๗ได้ให้อำนาจไว้แต่หมายจับดังกล่าวจะต้องระบุรูปพรรณของผู้ที่จะถูกออกหมายจับให้ละเอียดเท่าที่จะทำได้สอดคล้องกับแบบของหมายจับตาม ป.อ. มาตรา ๖๐ (๔) (ก)

๓.๓.๑.๓ ขอบเขตและอายุของหมายจับ หมายจับใช้ได้ทั่วราชอาณาจักรตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๗ และหมายจับสิ้นอายุ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๘ เมื่อ

(๑) จับตัวบุคคลที่ปรากฏอยู่ในหมายจับได้

(๒) ความผิดอาญาตามหมายนั้นขาดอายุความ

(๓) ศาลได้ถอนหมายนั้นแล้ว เช่น กรณีผู้เสียหายถอนคำร้องทุกข์ในความผิดอันยอมความได้ หรือพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องบุคคลนั้น หรือโจทก์ถอนฟ้อง หรือบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย

๓.๓.๒ แนวทางการขอหมายค้น

หลักเกณฑ์การขอหมายค้นได้กำหนดไว้ในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

๓.๓.๒.๑ เกี่ยวกับการเสนอพยาน หลักฐาน

(๑) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่าสิ่งของที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้น และสิ่งของนั้นจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวนหรือมีไว้เป็นความผิดหรือได้มาโดยผิดกฎหมายหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิดหรือเป็นสิ่งของซึ่งต้องยึดหรืออริบตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งของศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๑๕.๑

(๒) ผู้ร้องขอต้องเสนอพยานหลักฐานที่น่าเชื่อว่า บุคคลที่ค้นหาอยู่ในสถานที่ที่จะค้นโดยบุคคลนั้นถูกหน่วงเหนี่ยว หรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย หรือมีหมายให้จับบุคคลนั้นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๕.๒

(๓) พยานหลักฐาน ที่อาจพิสูจน์ได้ว่ามีเหตุสมควรในการออกหมายค้นให้รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ทางนิติวิทยาศาสตร์หรือที่ได้จากวิทยาศาสตร์หรือเทคโนโลยี ข้อมูลที่ได้จากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ได้จากหนังสือของอัยการเรื่องขอให้จัดการให้ได้ตัวผู้ต้องหา (อ.ก.๒๙) ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๗

(๔) ในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาอนุญาตให้ออกหมายค้นผู้พิพากษาไม่จำต้องถือเคร่งครัดเช่นเดียวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่ใช้พิสูจน์ความผิดของจำเลยตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๑๘

๓.๓.๒.๒ ขอบเขตและอายุของหมายค้นขอบเขตของหมายค้นใช้ได้แค่เพียงตามวันเวลาและสถานที่ที่ระบุไว้ในหมายค้นเท่านั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๐ (๔)(ค) จะใช้หมายค้นที่ออกมานั้นไปค้นสถานที่อื่นที่ไม่ได้ระบุในหมายค้นนั้นไม่ได้ดังนั้นหมายค้นจึงใช้ได้ไม่ทั่วราชอาณาจักรอย่างเช่น หมายจับและ หมายค้นที่ออกมานั้นใช้ได้เพียงครั้งเดียวเฉพาะการค้นเพื่อพบบุคคลหรือสิ่งของที่ระบุในหมายเมื่อค้นเสร็จแล้วก็เป็นอันยุติ

๓.๓.๓ แนวทางการออกหมายขังในชั้นพนักงานสอบสวน

๓.๓.๓.๑ หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการขังผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนในระหว่างการสอบสวน เมื่อผู้ต้องหาถูกจับและส่งมายังพนักงานเพื่อทำการสอบสวน พนักงานสอบสวนจะมีอำนาจควบคุมตัวไว้เท่าเวลาที่กฎหมายให้อำนาจ ป.วิ.อ. มาตรา ๗๑ พนักงานสอบสวนสามารถนำตัวผู้ต้องหาไปยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อให้ศาลออกหมายขังไว้ตามมาตรา ๘๗ ได้ และให้นำบทบัญญัติในมาตรา ๖๖ มาใช้บังคับโดยอนุโลม หมายขังคงใช้ได้อยู่จนกว่าศาลจะเพิกถอน โดยออกหมายปล่อยหรือออกหมายจำคุกแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๑ ยังได้วางหลักเกณฑ์ให้อำนาจศาลที่จะไม่ออกหมายขังหรือให้ออกหมายปล่อยผู้ต้องหาหรือจำเลยซึ่งถูกขังได้ อย่างใดอย่างหนึ่งใน ๔ กรณี คือ

(๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยมีอายุไม่ถึงสิบแปดปี

(๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงมีครรภ์

(๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นหญิงเพิ่งคลอดบุตรมาไม่ถึงสามเดือน

(๔) ผู้ต้องหาหรือจำเลยเจ็บป่วยซึ่งถ้าจะต้องขังจะถึงอันตรายแก่ชีวิตกรณีดังกล่าวศาลอาจมีคำสั่งกำหนดเงื่อนไขและวิธีการอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้

(๑) สั่งให้ผู้ต้องหา หรือจำเลยอยู่ในความดูแลของเจ้าพนักงานหรือบุคคลที่ยินยอมรับไว้

(๒) กำหนดวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น

๓.๓.๓.๒ การร้องขอต่อศาลในการออกหมายขัง

แนวปฏิบัติในการออกหมายขังตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับการออกคำสั่งหรือหมายอาญา พ.ศ.๒๕๔๘

(๑) ในระหว่างการสอบสวน พนักงานสอบสวนอาจยื่นคำร้องให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ ได้ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๙

(๒) พนักงานสอบสวนซึ่งร้องขอให้ศาลออกหมายขังจะต้องเป็นผู้มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวข้องกับคดี หรือสอบสวนคดีที่ร้องขอออกหมายนั้น และต้องพร้อมที่จะมาให้ผู้พิพากษาสอบถามได้ทันที ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๔๐

(๓) คำร้องขอต้องมีรายละเอียดตามแบบที่กำหนดตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๑

๓.๓.๓.๓ การไต่สวนและการออกหมายขัง

(๑) ก่อนที่จะออกหมายขังตามคำขอให้ผู้พิพากษาสอบถามผู้ต้องหาว่าจะมีข้อคัดค้านประการใดหรือไม่ หากมีข้อคัดค้านผู้พิพากษาอาจเรียกพนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการมาชี้แจงเหตุจำเป็น โดยจะให้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนเพื่อประกอบการพิจารณาตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคหนึ่ง

(๒) เมื่อผู้ต้องหาต้องขังในระหว่างสอบสวนครบ ๔๘ ชม. แล้ว หากร้องขอให้ขังผู้ต้องหานั้นต่อไปอีก จะต้องอ้างเหตุจำเป็นมาในคำร้องขอด้วย และผู้พิพากษาจะสั่งอนุญาตให้ขังต่อไปได้ก็ต่อเมื่อการร้องขอได้แสดงถึงเหตุจำเป็นและได้นำพยานหลักฐานมาให้ผู้พิพากษาไต่สวนจนเป็นที่พอใจแก่ผู้พิพากษาแล้วตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๒ วรรคสอง

(๓) ก่อนที่ศาลจะออกหมายขังตามข้อ ๓๙ จะต้องปรากฏพยานหลักฐานตามสมควรที่ทำให้เชื่อได้ว่าผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสามปี หรือผู้ต้องหาน่าจะได้กระทำความผิดอาญาและมีเหตุอันควรเชื่อว่าผู้นั้นจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๔๓

(๔) ถ้าผู้ต้องหาที่ผู้พิพากษาจะออกหมายขังนั้น เป็นผู้ซึ่งศาลได้ออกหมายจับไว้หรือต้องขังตามหมายศาลอยู่แล้วไม่ว่าจะมีผู้ร้องขอหรือไม่ผู้พิพากษาจะออกหมายขังผู้นั้นต่อไปโดยไม่ต้องไต่สวนตามวรรคหนึ่ง ก็ได้ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๔๓ วรรคสอง

(๕) ให้นำหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานและออกคำสั่งตามข้อ ๑๗ ถึงข้อ ๑๙ มาใช้บังคับแก่การออกหมายขังด้วยโดยอนุโลม

๓.๓.๔ แนวทางการออกหมายปล่อย

๓.๓.๔.๑ หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการออกหมายปล่อยผู้ต้องหาระหว่างสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๒ หมายปล่อยผู้ต้องหา ซึ่งต้องขังอยู่ตามหมายศาลให้ออกในกรณีต่อไปนี้

(๑) เมื่อศาลสั่งปล่อยชั่วคราว

(๒) เมื่อพนักงานสอบสวนขอให้ศาลปล่อยโดยเห็นว่าไม่จำเป็นต้องขังไว้ระหว่างสอบสวนผู้ต้องหาซึ่งต้องถูกขังตามหมายขังของศาลในระหว่างการสอบสวนอาจได้รับการปล่อยตัวให้

ได้รับอิสรภาพได้โดยการออกหมายปล่อยซึ่งศาลเท่านั้นเป็นผู้มีอำนาจออกหมายปล่อย ส่วนการจัดการตามหมายปล่อยนั้นต้องกระทำโดยทันที

๓.๔ แบบของหมายอาญา

หมายอาญา ต้องทำเป็นหนังสือ และมีข้อความเป็นไปตาม ป.วิ.อ มาตรา ๖๐ ดังนี้

(๑) สถานที่ที่ออกหมาย

(๒) วันเดือนปีที่ออกหมาย

(๓) เหตุที่ต้องออกหมาย

(๔) (ก) ในกรณีออกหมายจับ ต้องระบุชื่อหรือรูปพรรณของบุคคลที่จะถูกจับ

(ข) ในกรณีออกหมายขัง หมายจำคุก หรือหมายปล่อย ต้องระบุชื่อบุคคลที่จะถูกขัง จำคุก หรือปล่อย

(ค) ในกรณีออกหมายค้น ให้ระบุสถานที่ ที่จะค้น และชื่อหรือรูปพรรณบุคคลหรือลักษณะสิ่งของที่ต้องการค้น กำหนดวัน เวลาที่จะทำการค้น และชื่อกับตำแหน่งของเจ้าพนักงานผู้ทำการค้นนั้น

(๕) (ก) ในกรณีออกหมายจับ หมายขัง หรือหมายค้นให้ระบุความผิด หรือวิธีการเพื่อความปลอดภัย

(ข) ในกรณีออกหมายจำคุก ให้ระบุความผิดและกำหนดโทษตามคำพิพากษา

(ค) ในกรณีออกหมายขังหรือหมายจำคุก ให้ระบุสถานที่ที่จะให้ขังหรือจำคุก

(ง) ในกรณีออกหมายปล่อย ให้ระบุเหตุที่ให้ปล่อย

(๖) ลายมือชื่อและประทับตราของศาล

๓.๕ ผู้จัดการตามหมายอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เป็นผู้มีอำนาจและหน้าที่จัดการให้เป็นไปตามหมายซึ่งได้มอบหรือส่งมาให้จัดการภายในอำนาจของเขา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๑

(๑) การจัดการตามหมายอาญาของศาล เมื่อศาลออกหมายอาญาแล้วหรือสลักหลังหมายที่ศาลอื่นส่งมาแล้ว ศาลนั้นอาจมอบหรือส่งผู้มีหน้าที่จัดการได้ ๒ วิธี ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๑ คือ มอบหรือส่งไปยังพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งอยู่ภายในเขตอำนาจของศาลดังระบุในหมายหรือมอบหรือส่งแก่หัวหน้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจประจำจังหวัดหรืออำเภอกิ่งอำเภอซึ่งจะให้จัดการให้เป็นไปตามนั้น ในกรณีที่หมายนั้นไม่ได้ระบุชื่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในกรณีหลังเจ้าพนักงานผู้ได้รับมอบหมายต้องรับผิดชอบในการจัดการตามหมายนั้นอาจจัดการตามหมายเอง หรือสั่งให้เจ้าพนักงานรองลงไปจัดการให้ก็ได้ หรือจะมอบหรือส่งสำเนาว่าถูกต้องให้แก่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจคนอื่น ซึ่งมีหน้าที่จัดการตามหมายซึ่งตนได้รับนั้นจัดการให้ก็ได้ถ้าหมายนั้นได้มอบหรือส่งให้แก่เจ้าพนักงานตั้งแต่สองนายขึ้นไป เจ้าพนักงานจะจัดการตามหมายนั้นแยกกันหรือร่วมกันก็ได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๑ วรรคสาม (กรณี "สำเนาหมาย" ที่ถือว่าเป็นหมายอาญามีเฉพาะสำเนาหมายจับ และสำเนาหมายค้น เท่านั้น ทั้งนี้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๙))

(๒) บทบัญญัติพิเศษ สำหรับหมายนั้น มาตรา ๙๗ บัญญัติว่า "ในกรณีที่ค้นโดยมีหมายเจ้าพนักงานผู้มีชื่อในหมายค้นหรือผู้รักษาการแทน ซึ่งต้องเป็นพนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสาม (ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกา ฯ ระบุระดับปฏิบัติการขึ้นไป) หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรีขึ้นไปเท่านั้นมีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้น กรณีที่เจ้าพนักงานตำรวจอื่นที่ไปร่วมทำการค้นด้วย แม้ไม่มีชื่อในหมายค้นก็สามารถทำการค้นได้ในฐานะเป็นเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการ

ตามหมายค้น เพื่อจับผู้ดุร้ายสำคัญในเวลากลางคืน กรณีเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือพนักงานอื่น ผู้นั้นต้องดำรงตำแหน่งตั้งแต่ระดับชำนาญการขึ้นไป กรณีเป็นข้าราชการตำรวจ ผู้นั้นต้องมียศตั้งแต่พันตำรวจตรีขึ้นไป ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๓๘

๓.๖ วิธีจัดการตามหมายอาญา

ป.วิ.อ. ได้บัญญัติถึงวิธีจัดการตามหมายอาญา ไว้ดังนี้

(๑) พนักงานผู้จัดการตามหมายจับและหมายค้น ต้องแจ้งข้อความในหมายให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทราบ และถ้าคำขอร้องให้ส่งหมายนั้นให้ตรวจดูตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๒

(๒) การแจ้งข้อความในหมาย การส่งหมายให้ตรวจดูและวันเดือนปีที่จัดการตามหมายให้บันทึกไว้ในหมายนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๒ วรรคสอง

(๓) เมื่อจัดการตามหมายแล้ว ให้เจ้าพนักงานบันทึกรายละเอียดในการจัดการนั้น ถ้าจัดการตามหมายไม่ได้ ให้บันทึกพฤติการณ์ไว้ แล้วส่งบันทึกนั้นไปยังศาลที่ออกหมายโดยเร็ว ตาม ป.วิ.อ. มตรา ๖๓

(๔) การรายงานผลการปฏิบัติตามหมายต่อศาล ตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ฯ ข้อ ๒๓ เมื่อจับบุคคลตามหมายจับ ให้รายงานให้ศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๗ วัน นับแต่จับ ส่วนหมายค้นเมื่อจัดการตามหมายค้นแล้ว ให้รายงานศาลทราบโดยเร็ว แต่ไม่ช้ากว่า ๑๕ วัน นับแต่วันจัดการตามหมาย

(๕) เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับหรือหมายค้น ให้รายงานหรือแจ้งให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็ว กรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน ตามข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๔ วรรคหนึ่ง

(๖) ถ้าบุคคลที่มีชื่อในหมายอาญาถูกจับ หรือบุคคล หรือสิ่งของที่มีหมายให้ค้นได้ค้นพบแล้ว ถ้าสามารถจะทำได้ก็ให้ส่งบุคคลหรือสิ่งของนั้นโดยด่วนไปยังศาลซึ่งออกหมายหรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดไว้ในหมาย แล้วแต่กรณี เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๔ คำว่า "ถ้าสามารถจะทำได้" ตามความในมาตรา ๖๔ นั้น ก็เพราะว่าบางกรณีไม่สามารถส่งบุคคลที่ถูกจับหรือสิ่งของที่ค้นพบไปยังผู้ออกหมายโดยด่วนได้ เช่น นำตัวบุคคลผู้ถูกจับนั้นไปยังโรงพยาบาล หรือเคลื่อนย้ายสิ่งของนั้นไปยังที่ที่เห็นว่าปลอดภัย เป็นต้นส่วนคำว่า "เว้นแต่จะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น" ตามความในมาตรา ๖๔ หมายถึงว่าไม่ต้องส่งไปยังศาลซึ่งออกหมาย เช่น ผู้ออกหมายมีคำสั่งให้ส่งตัวบุคคล หรือสิ่งของไปยังพนักงานสอบสวนเป็นต้น

(๗) กรณีบุคคลที่ถูกจับตามหมายหลบหนีหรือมีผู้ช่วยให้หนีไปได้ เจ้าพนักงานผู้จับมีอำนาจติดตามจับกุมผู้นั้นได้โดยไม่ต้องมีหมายอีก ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๕

๔. การประกาศสืบจับ

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๕ หมายเรียกและหมายอาญา บทที่ ๒ หมายจับ ข้อ ๑๑๓ กำหนดว่า คดีที่อยู่ระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวนนั้น หากเข้าเกณฑ์ที่จะออกหมายจับผู้ต้องหาได้ให้พนักงนสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนการสอบสวนเพื่อให้เจ้าพนักงานอื่นใดมีอำนาจทำการจับกุมตัวผู้ต้องหานั้นโดยสมบูรณ์เมื่อได้ออกหมายจับตามความในวรรคก่อน การที่จะวินิจฉัยว่า กรณีใดควรจะส่งสำเนาหมายหรือควรออกประกาศสืบจับด้วยหรือไม่นั้นให้ถือปฏิบัติดังนี้

(๑) ในคดีเล็กน้อยหรือคดีมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี ให้ออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวน เมื่อทราบหรือสงสัยว่าผู้ต้องหานั้นหลบหนีไปอยู่ที่ใด จึงให้สำเนาหมายส่งไปให้สถานีตำรวจเจ้าของท้องที่ทราบหรือสงสัยนั้นจัดการจับกุมตัวส่งให้ต่อไปในกรณีเช่นนี้ หากต่อมาส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการพิจารณา และพนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา ให้มีการจัดการถอนหมายคืน

(๒) ในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกเกิน ๓ ปี หรือคดีที่มีเหตุผลพิเศษที่จะต้องโฆษณาสั่งจับ เมื่อพนักงานสอบสวนจัดให้มีการออกหมายจับประกอบไว้ในสำนวนแล้วให้นำสำนวนนั้นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการตำรวจเจ้าของท้องที่พิจารณาว่าจะสมควรโฆษณาสั่งจับหรือไม่ จึงให้สำเนาหมายจับนั้นให้แผนกสืบจับดำเนินการต่อไป

๕. การเพิกถอนหมายจับ

กรณีเมื่อศาลออกหมายจับแล้ว หมายจับใช้ได้จนกว่าจะจับได้ เว้นแต่ความผิดตามหมายนั้นขาดอายุความหรือศาลซึ่งออกหมายนั้นได้ถอนหมายคืนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๘ แต่กรณีที่ศาลอาจต้องเพิกถอนหมายจับที่ออกไปแล้วได้ เช่น กรณีออกหมายจับผู้ต้องหาผิดคนเป็นต้นซึ่งข้อบังคับประธานศาลฎีกาฯ ข้อ ๒๔ กำหนดว่า เมื่อมีเหตุที่จะเพิกถอนหมายจับให้เจ้าพนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องรายงานให้ศาลที่ออกหมายทราบโดยเร็วในกรณีเช่นนี้ให้ผู้พิพากษาไต่สวนและมีคำสั่งเป็นการด่วน

ประกอบกับคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา บทที่ ๓ การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๓.๓.๓ กำหนดว่า หลังจากที่ศาลออกหมายจับแล้ว หากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่า ผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายจับไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบยื่นคำร้องขอให้ศาลถอนหมายจับ และมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

กรณีมีการจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหากปรากฏพยานหลักฐานชัดเจนว่าผู้ต้องหาที่ถูกออกหมายไม่ใช่ผู้กระทำผิด (ออกหมายจับผิดตัว) หรือการกระทำของผู้ต้องหาที่ถูกกล่าวหาตามหมายจับไม่เป็นความผิด ให้พนักงานสอบสวนรีบรายงานหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนเพื่อปล่อยตัวผู้ร้องหรือยื่นคำร้องขอให้ศาลปล่อยตัวผู้ต้องหาแล้วรวบรวมพยานหลักฐานมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา จากนั้นส่งความเห็นพร้อมสำนวนหรือเอกสารการสอบสวนเพิ่มเติมแล้วแต่กรณีไปยังพนักงานอัยการต่อไป

๖. การแจ้งย้ายทะเบียนบ้านของผู้ต้องหาตามหมายจับไปยังทะเบียนบ้านกลาง

กรณีที่ผู้ต้องหาถูกออกหมายจับ และยังมิได้ตัวมาดำเนินคดีภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับโดยเริ่ม ตั้งแต่วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๖๒ เป็นต้นไป เมื่อพนักงานสอบสวนได้อนุมัติหมายจับจากศาลแล้ว แต่ยังจับตัวผู้ต้องหาตามหมายจับนั้นไม่ได้ภายใน ๑๘๐ วันนับแต่วันที่ศาลออกหมายจับ พนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางทราบและให้ผู้อำนวยการทะเบียนกลางดำเนินการให้นายทะเบียนผู้รับแจ้ง ย้ายผู้นั้นออกจากทะเบียนบ้านและเพิ่มชื่อและรายการของผู้นั้นไว้ในทะเบียนบ้านกลาง และให้หมายเหตุไว้ในรายการของบุคคลนั้นว่าอยู่ในระหว่างการติดตามตัวตามหมายจับด้วยตาม พ.ร.บ. การทะเบียนราษฎร (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๒

ตัวอย่าง

หมายจับ ที่...../ 2547

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ลาย .....

วันที่ ..... เดือน ..... พุทธศักราช .....

ความอาญา

..... ผู้ร้อง

หมายถึง .....

ด้วยผู้ร้องยื่นคำร้องว่า .....

.....

.....

.....

.....

ซึ่งต้องหาว่ากระทำผิดฐาน .....

.....

เพราะฉะนั้นให้ท่านจับตัว .....

.....

เชื้อชาติ สัญชาติ อาชีพ อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ถนน .....

ใกล้เคียง ตำบล อำเภอ จังหวัด โทรศัพท์ .....

ไปส่งที่ ..... ภายในอายุความ ..... ปี

นับตั้งแต่วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ..... เพื่อจะได้ดำเนินการตามกฎหมาย

แต่ไม่เกินวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

..... ผู้พิพากษา

หมายเหตุ: ให้ระบุชื่อหรือรูปพรรณ และแบบคำหนิรูปพรรณผู้กระทำผิดไปพร้อมกับหมายนี้ด้วย

สำหรับศาลใช้

○ (๕๒ ตรี)
หมายจำคุก
เมื่อคดีถึงที่สุด

คดีหมายเลขดำที่..... /๒๕.....
คดีหมายเลขแดงที่..... /๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่..... ศาล.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความอาญา

..... โจทก์

ระหว่าง

..... จำเลย

หมายถึงผู้บัญชาการเรือนจำ.....
ตามหมายจำคุกระหว่างอุทธรณ์ฎีกาที่.....ลงวันที่.....
เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....ให้จำคุก.....จำเลย
ไว้ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกานั้น บัดนี้คดีถึงที่สุดแล้ว ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐาน
.....
.....
ต้องตามกฎหมาย.....
.....
มาตรา.....
ให้จำคุก.....
.....
นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....เป็นต้นไป จำเลยต้องขังมา
แล้ว.....วัน คิดหักไว้ด้วย (คดีถึงที่สุดวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....)
เพราะฉะนั้น ภายใต้บังคับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติราชทัณฑ์ให้
ท่านจำคุก.....
จำเลยไว้ตามหมายนี้ เมื่อครบกำหนดแล้วให้ปล่อยตัวทันที

.....ผู้พิพากษา

สำหรับศาลใช้

○ (๕๒ ทวิ)
หมายกักขัง
เมื่อคดีถึงที่สุด

คดีหมายเลขดำที่..... /๒๕.....
คดีหมายเลขแดงที่..... /๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ที่..... ศาล.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความอาญา

ระหว่าง { ..... โจทก์
..... จำเลย

หมายถึง.....
ตามหมายกักขังระหว่างอุทธรณ์ฎีกาที่.....ลงวันที่.....
เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....ให้กักขัง.....จำเลย
ไว้ในระหว่างอุทธรณ์ฎีกานั้น บัดนี้คดีถึงที่สุดแล้ว ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดฐาน
.....
.....
ต้องตามกฎหมาย.....
.....
มาตรา.....
ให้กักขัง.....
.....
นับตั้งแต่วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....เป็นต้นไป จำเลยต้องขังมา
แล้ว.....วัน คิดหักให้ด้วย (คดีถึงที่สุดวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....)
เพราะฉะนั้น ให้ท่านกักขัง.....
.....
จำเลยไว้ตามหมายนี้ เมื่อครบกำหนดโทษให้ปล่อยตัวทันที

.....ผู้พิพากษา

ถนนราชดำเนินกลาง
เมื่อครบโทษตามหมายนี้แล้วให้ส่ง .....
หรือถ้ามีคำสั่งปล่อยชั่วคราวหรือยกฟ้องหรือคดีถึงที่สุด (ถ้ามี) ให้ปล่อย .....
เพื่อจัดการตามกฎหมายต่อไป
.....ผู้พิพากษา

หมายเหตุ : ให้ระบุชื่อหรือรูปประมวลกฎหมายหรือพ.ร.บ.ที่ลงโทษด้วย

สำหรับศาลใช้

○ (๕๓)
หมายปล่อย

คดีหมายเลขดำที่...../๒๕.....
คดีหมายเลขแดงที่...../๒๕.....

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์

ศาล.....
วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความอาญา

ระหว่าง ผู้ร้อง/โจทก์
ผู้ต้องหา/จำเลย

หมายถึง.....

ด้วย..... ซึ่งต้องหาว่า

.....ตามที่ศาลได้มีหมาย.....ที่.....

ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ. ๒๕.....นั้น บัดนี้.....

.....

.....แล้ว

เพราะฉะนั้นให้ปล่อยตัว.....

.....ไปทันที

.....ผู้พิพากษา

ร.ต.อ.เขมรัชท์ มีเขียว รอง สว.กวช.๒ สบส.
ร.ต.อ.หญิง ดังใจ โอภาสเอี่ยมลิขิต รอง สว.กวช.๒ สบส.
ร.ต.ท.อภิชาติ สงวนสัตย์ รอง สว.กวช.๒ สบส.

บทที่ ๘
อำนาจการจับกุมตัวผู้ต้องหา และการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด ของผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน นอกจากจะต้องปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ช่วยของพนักงานสอบสวนโดยอาศัยอำนาจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๘ (๒) ที่กำหนดให้ การใดที่เป็นสิ่งเล็กน้อย ในการสอบสวนซึ่งอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสืบสวนสอบสวนคดี หรือของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี เจ้าพนักงานผู้นั้นสามารถสั่งการให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา (ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน) ทำการแทนได้ ทั้งนี้ แต่เฉพาะกรณีที่ไม่มีกฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะว่าพนักงานสอบสวนต้องทำด้วยตนเอง นอกนั้นสามารถทำแทนได้ อย่างไรก็ดีในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานีตำรวจ ผู้ช่วยพนักงานสอบสวนยังมีหน้าที่ต้องปฏิบัติงานในสถานีตำรวจด้วย เช่น การจับกุม การตรวจค้น การตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด ทั้งนี้ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่อีกส่วนหนึ่งด้วย

เบื้องต้นเกี่ยวกับการจับกุมผู้กระทำผิด ก่อนอื่นต้องเข้าใจก่อนว่าเหตุที่จะจับกุมตัวผู้กระทำความผิดก็เพื่อความสงบสุขของประชาชน และเพื่อให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษตามกฎหมาย จะได้เป็นทางป้องกัน และมิให้บุคคลอื่นเอาเยี่ยงอย่าง ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องพึงระมัดระวังอย่าเที่ยวจับผิดตัว ดังนั้น หากกรณีใดไม่ใช่ความผิดที่เกิดขึ้นซึ่งหน้า หรือ ไม่จำเป็นต้องระงับปราบปรามในทันที หรือไม่เข้าเหตุข้อยกเว้นตามกฎหมายที่ให้กระทำได้โดยไม่จำต้องมีหมาย หรือเชื่อว่าผู้ต้องหาจะไม่หลบหนีโดยมีเหตุผลอันควรเชื่อได้แล้ว ก็ไม่สมควรจับกุมผู้นั้นโดยทันที แต่ควรรีบเร่งสืบสวนสอบสวนค้นหาพยานหลักฐานต่างๆ ตามที่ฝ่ายผู้กล่าวหาอ้างไว้ให้พร้อมมูลก่อน จนเห็นว่าคดีมีมูลพอฟ้องผู้ต้องหาคนนั้นได้แล้ว จึงค่อยดำเนินการจับกุม หรือออกหมายเรียก เพื่อสอบสวนดำเนินคดีต่อไป โดยเฉพาะหากผู้ต้องหาเป็นพระภิกษุสงฆ์ นักการเมือง กำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน ชาวต่างประเทศชั้นผู้ดี หรือคหบดีมีชื่อเสียงในทางสัมมาชีพแล้ว ต้องคำนึงถึงข้อนี้ให้มากตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๑ อำนาจการจับกุม ข้อที่ ๑๔ และข้อที่ ๑๗

กล่าวถึงอำนาจจับกุมตัวผู้กระทำความผิด เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจทุกชั้นยศมีอำนาจที่จะจับตัวผู้ต้องหาได้ทั่วราชอาณาจักรตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ โดยที่การจับตัวผู้ต้องหานั้น สามารถพิจารณาได้เป็น ๔ ลักษณะ คือ ๑. การจับตัวผู้ต้องหาที่มีหมายจับ ๒. การจับตัวผู้ต้องหาที่ไม่มีหมายจับ ๓. การจับในที่รโหฐาน และ ๔. การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน โดยพิจารณาตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๑ อำนาจการจับกุม, บทที่ ๒ การจับในที่รโหฐาน, บทที่ ๔ วิธีการจับ และ ป.วิ.อ. ลักษณะ ๕ หมวด ๑ จับ ขัง จำคุก ประกอบ คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา

อนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการจับกุมในลักษณะใดก็ตาม เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุมจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ อีกด้วย

๑. การจับตัวผู้ต้องหาที่มีหมายจับ

๑.๑ หลักทั่วไป

เนื่องจากการจับกุมตัวผู้กระทำผิดของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายนั้น โดยสภาพเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของประชาชน ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรับรองและคุ้มครองไว้ในบทบัญญัติ มาตรา ๒๘ ที่กำหนดไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล ฉะนั้น โดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะทำการจับกุมตัวผู้ใด โดยไม่มีคำสั่งหรือหมายจับของศาลไม่ได้ เว้นแต่จะเข้ากรณีข้อยกเว้น ๔ ประการตามความ ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ ทั้งจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ อีกด้วย

๑.๑.๑ บทนิยาม

“หมายจับ” หมายถึง หนังสือบงการที่ศาลออกตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สั่งให้เจ้าหน้าที่ทำการจับกุมตัวผู้ต้องหา ทั้งนี้ ให้หมายความรวมถึงสำเนาหมายจับอันได้รับรองว่าถูกต้อง และคำบอกกล่าวทางโทรเลขว่าได้ออกหมายจับแล้ว รวมตลอดถึงสำเนาหมายจับที่ได้ส่งทางโทรสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อเทคโนโลยีสงารสนเทศประเภทอื่น ตามบทนิยามมาตรา ๒ แห่ง ป.วิ.อ.

“ควบคุมตัว” หมายถึง การจับ คุมตัว ขัง กักตัว กักขัง หรือกระทำด้วยประการอื่นใดในทำนองเดียวกันอันเป็นการจำกัดเสรีภาพในร่างกายของบุคคล มาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

“เจ้าหน้าที่ของรัฐ” หมายถึง บุคคลซึ่งใช้อำนาจรัฐ หรือได้รับมอบอำนาจ หรือได้รับการแต่งตั้ง อนุญาต สนับสนุน หรือยอมรับโดยตรงหรือโดยปริยาย จากผู้มีอำนาจรัฐให้ดำเนินการตามกฎหมาย มาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

“คณะกรรมการ” หมายถึง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย มาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

“การจับ” หมายถึง การที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้ใช้อำนาจและหน้าที่ที่มีอยู่ตามกฎหมายทำให้ผู้ถูกจับถูกจำกัดเสรีภาพในร่างกาย และทำให้เสรีภาพในการเคลื่อนที่สิ้นสุดลง รวมทั้งกรณีที่ผู้จับแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามนัยคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ ๔ (๘)

“ผู้ถูกจับ” หมายถึง บุคคลที่ถูกจับมาหาเจ้าพนักงานโดยจะถูกกล่าวหาแล้วหรือไม่ก็ตาม คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในดคีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ข้อ ๔ (๙)

๑.๑.๒ เหตุที่จะขอให้ศาลออกหมายจับ

เมื่อมีเหตุ ๓ กรณีตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๖ ดังต่อไปนี้ คือ

๑) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๓ ปี

๒) เมื่อมีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนี หรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น โดยไม่จำกัดอัตราโทษ

๓) เมื่อบุคคลผู้ถูกกล่าวหานั้นไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง หรือไม่มาตามหมายเรียกหรือตามนัดโดยไม่มีข้อแก้ตัวอันสมควร กฎหมายให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้นั้นจะหลบหนี

ดังนั้น เมื่อมีเหตุอย่างหนึ่งอย่างใดเกิดขึ้นในสามอย่างนี้ ย่อมเป็นเหตุที่ศาลจะออกหมายจับบุคคลนั้นได้โดยชอบด้วยกฎหมาย

๑.๑.๓ ความมีผลและสิ้นผลบังคับของหมายจับ

กฎหมายกำหนดให้ หมายจับที่ศาลได้ออกแล้วนั้น ให้ใช้ได้ทั่วราชอาณาจักร ทั้งนี้ จนกว่าจะจับตัวได้ เว้นแต่คดีความผิดอาญาตามหมายนั้นได้ขาดอายุความแล้ว หรือ ศาลได้มีการถอนหมายจับนั้นแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๗ และ มาตรา ๖๘

๑.๑.๔ ผู้มีอำนาจจัดการตามหมายจับ

กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะต้องจัดการให้เป็นไปตามหมายนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๑ ดังนั้น ทั้งฝ่ายปกครองและตำรวจจึงเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐตามบทนิยามมาตรา ๓ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

๑.๒ วิธีการ ขั้นตอน ในการจับตัวผู้ต้องหา

๑.๒.๑ เมื่อพบบุคคลต้องสงสัยว่า เป็นบุคคลตามหมายจับ ให้เจ้าหน้าที่ผู้พบเห็นทำการสืบสวนเบื้องต้นและตรวจสอบให้ได้ความว่าผู้ที่จะทำการจับกุมตัวนั้น เป็นบุคคลคนเดียวกับที่ปรากฏในหมายเพื่อไม่ให้จับผิดตัว (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๑ อำนาจการจับกุม ข้อที่ ๑๔)

๑.๒.๒ การดำเนินการก่อนมีการจับกุมบุคคลตามหมายจับ

๑) **กรณีการจับโดยเจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่ที่มีการขอออกหมายจับ และจะดำเนินการจับกุมนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง** ต้องแจ้งให้ตำรวจเจ้าของพื้นที่ที่พบบุคคลตามหมายจับทราบล่วงหน้า

เว้นแต่มีเหตุอันควรสงสัยว่าตำรวจผู้รับแจ้งจะมีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการกระทำความผิดนั้นด้วย ให้ทำการจับกุมได้ทันทีไม่ต้องแจ้ง แล้วค่อยแจ้งเมื่อจับกุมได้แล้ว (ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๔ วิธีการจับกุม ข้อที่ ๓๒ และข้อ ๓๔ หน้า ๓๔ – ๓๕)

๒) **กรณีการจับโดยเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจในเขตพื้นที่ที่มีการขอออกหมายจับ** เมื่อพบบุคคลตามหมายจับ และ**จะดำเนินการจับกุม** ควรประสานไปยังเจ้าพนักงานผู้ขอออกหมายจับเพื่อเป็นการตรวจสอบ ดังนี้

- หมายจับที่เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการจับจะดำเนินการจับนั้นยังมีผลใช้บังคับอยู่หรือไม่ หรือมีการเพิกถอนหมายจับดังกล่าวแล้ว

- เจ้าหน้าที่ผู้ขอออกหมายจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบยังคงต้องการตัวบุคคลตามหมายจับมาดำเนินการตามกฎหมายอยู่หรือไม่

๑.๒.๓ ขณะเข้าทำการจับกุม เจ้าพนักงานผู้ทำการจับต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) **ขณะเข้าทำการจับกุมต้องบันทึก VDO ทั้งภาพและเสียงต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวน (ท้องที่ที่จับ) หรือปล่อยตัวไปตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕**

๒) แจ้งแก่ผู้จะถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” ให้ยอมมอบตัวโดยสั่งให้ผู้ถูกจับไปยัง

- ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือ

- ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี หากสามารถพาตัวผู้ถูกจับไป ณ ขณะนั้นได้

๓) **แจ้งข้อกล่าวหาและแสดงหมายจับ**ให้ผู้ถูกจับทราบ (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคสอง)

๔) **แจ้งสิทธิ**ให้ผู้ถูกจับทราบตาม (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคสอง)

- เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ

- ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และ

- เขามีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

** หากมิได้แจ้งสิทธิทั้งสามสิทธิข้างต้น หรือแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วน ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้

๕) การอนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้นั้นสามารถกระทำได้หากไม่เป็นการขัดขวางการจับกุมหรือการควบคุม แม้เป็นสิทธิของผู้ถูกจับก็ตาม แต่ก็มิใช่สิทธิที่เจ้าพนักงานผู้ทำการจับ หรือพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ

๖) หากบุคคลผู้จะต้องถูกจับต่อสู้ขัดขวาง หรือจะต่อสู้ขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจใช้ยุทธวิธีหรือการกระทำการป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับนั้นได้ โดยพิจารณาจาก ๑. อาการกิริยา ๒. อาวุธและความร้ายแรงของอาวุธ และ ๓. กำลังของฝ่ายผู้ก่อเหตุและความจำเป็นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคท้าย และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๔ วิธีการจับ ข้อ ๓๕ หน้า ๓๕ - ๓๖ โดย**หากผู้ถูกจับถึงแก่ความตายในขณะทำการจับกุม** ให้ผู้รับผิดชอบแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายทราบเพื่อตรวจสอบ ตามมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ (หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๒๐๔๕ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เรื่อง ทางการปฏิบัติในการแจ้งเรื่องกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย ตาม พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕)

๗) เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุม มีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ จะต้องเป็นการค้นโดยสุภาพ และหากผู้ถูกจับกุมเป็นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕)

๑.๒.๔ ให้หัวหน้าชุดจับกุม (นายตำรวจสัญญาบัตรขึ้นไป) ทำการแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการจับตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

- ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

(หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๒๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖ และหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๘๙ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕)

๑.๒.๕ จัดทำบันทึกการจับกุม โดยบันทึกพฤติการณ์เหตุแห่งการจับ พยานบุคคล พยานวัตถุต่างๆ และของกลางที่ยึดได้ ผู้ถูกจับให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธอย่างไรให้บันทึกไว้ด้วย และให้บันทึกการแจ้งสิทธิไว้ในบันทึกจับกุมนั้นด้วย แล้ว**อ่านให้ผู้ถูกจับกุมฟังแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้** หากไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกไว้ด้วย และมอบ**สำเนาบันทึกการจับกุม**นั้นให้แก่ผู้ถูกจับไว้ ๑ ฉบับ ส่วนสำเนาหมายจับนั้นไม่ต้องมอบให้กับผู้ถูกจับแต่อย่างใด (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคแรก ประกอบคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาฯ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรม ข้อ ๓ การจับ ข้อ ๓.๓ หน้า ๑๒ – ๑๓)

๑.๒.๖ เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุม ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับการจับกุมตัวบุคคลตามหมายจับ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ทำการจับ เพื่อเป็นหลักฐาน

*** ระยะเวลาในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ๔๘ ชั่วโมง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ เริ่มนับตั้งแต่ที่ได้มีการลงบันทึกประจำวัน ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่รับตัวผู้ถูกจับ** ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓

๑.๒.๗ **การส่งนำตัวผู้ถูกจับของเจ้าหน้าที่ชุดจับกุม** (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓) ให้นำส่งตัวผู้ถูกจับพร้อมของกลาง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ไปยัง

- ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ

- ข้อยกเว้น ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี ในกรณีที่สามารถนำตัวผู้ถูกจับไป **ณ ขณะนั้นได้**

*** กรณีท้องที่ที่ถูกจับ เป็นคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือผู้ขอออกหมายจับ** ให้**หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับรีบส่งตัวผู้ถูกจับ**ไปยังพนักงานสอบสวนท้องที่ที่รับผิดชอบโดยทันที และให้คำนึงถึงระยะเวลาในการควบคุมผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาด้วย ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาฯ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรม ข้อ ๓ การจับ ข้อ ๓.๖ หน้า ๑๓

๑.๒.๘ เมื่อผู้ถูกจับตามหมายจับได้ถูกนำตัวมายังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบให้ชุดจับกุมลงบันทึกประจำวันไว้เป็นหลักฐาน เกี่ยวกับการส่งมอบตัวผู้ถูกจับ พร้อมของกลาง และพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่ได้ส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๑.๒.๙ เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับตามหมายจับ (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสอง) ดำเนินการ ดังนี้

๑) แจ้งผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗/๑

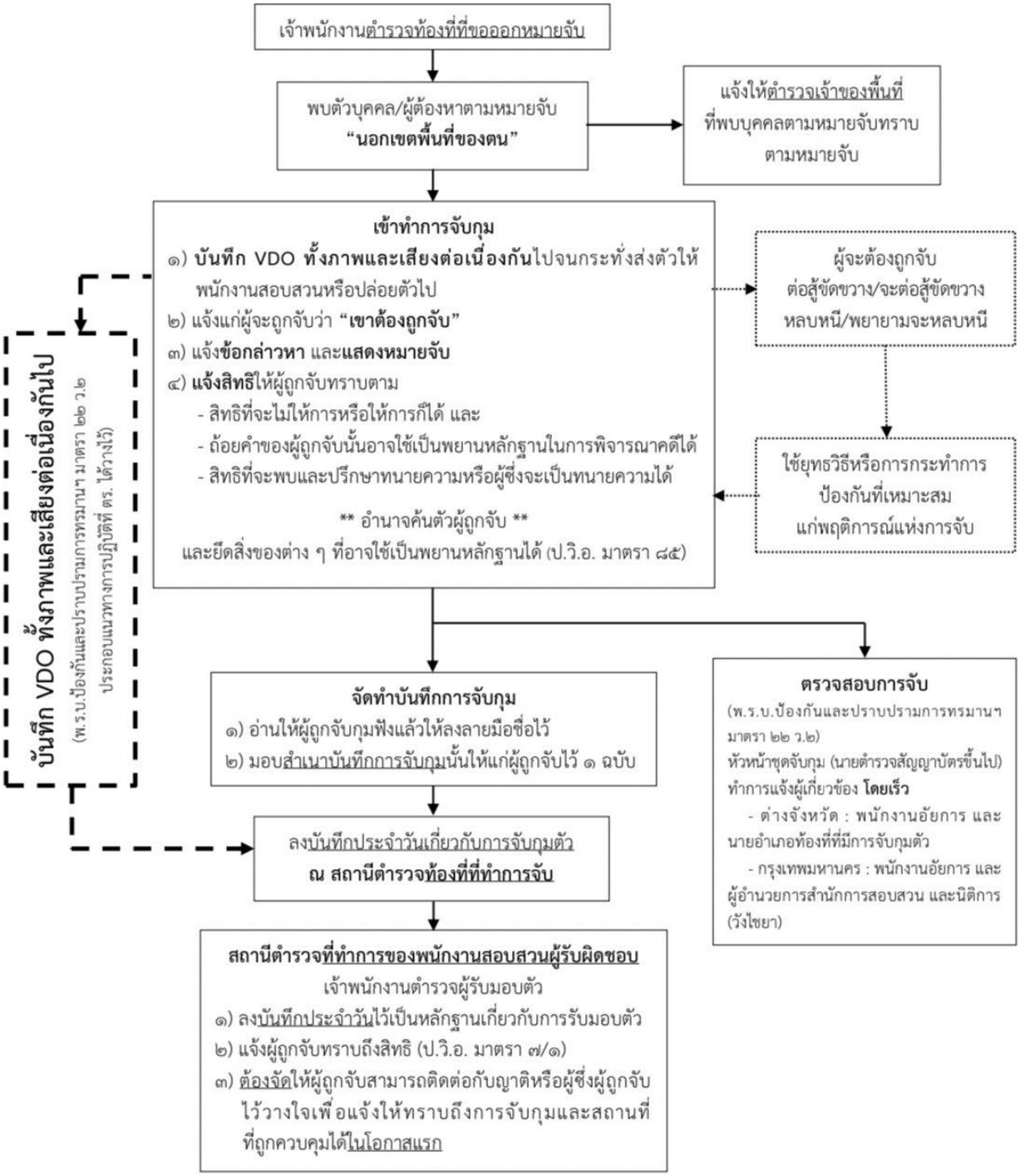
- สิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
- พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

๒) ต้องจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้**ในโอกาสแรก** ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

๑.๒.๑๐ พนักงานสอบสวนดำเนินการแจ้งข้อหาและสิทธิของผู้ต้องหาก่อนเริ่มถามคำให้การตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ – ๑๓๔/๔ แล้วจึงดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป โดยในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ พนักงานสอบสวนมีอำนาจนำตัวผู้ต้องหาไปขออำนาจศาลฝากขังได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องสรุปรายงานการสอบสวนและมีความเห็นตามท้องสำนวน แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ , มาตรา ๑๔๑ และ มาตรา ๑๔๒

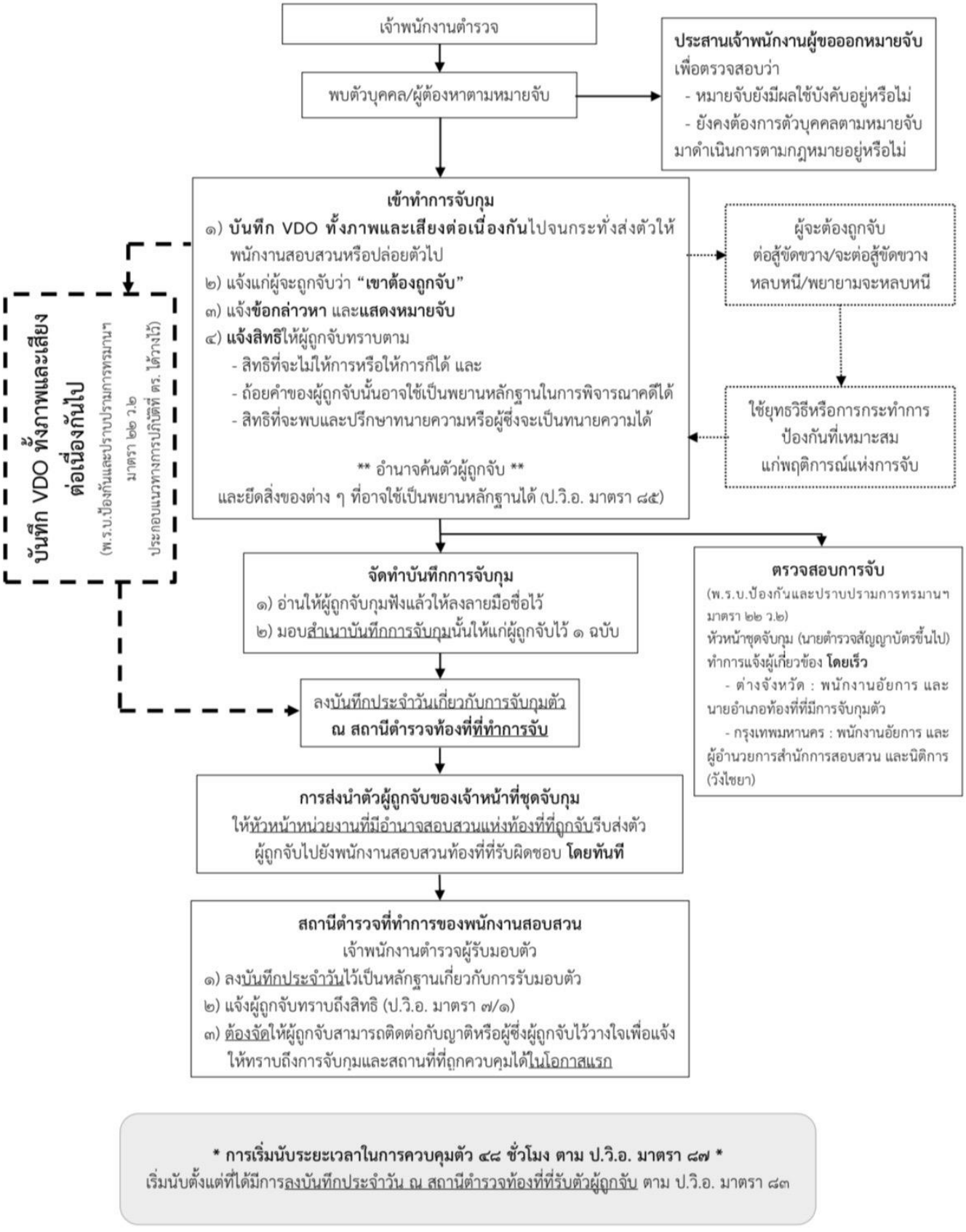
๑.๓ แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุมโดยมีหมายจับ

กรณีเจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ที่ขอออกหมายจับ จับกุมนอกเขตพื้นที่รับผิดชอบ

*** การเริ่มนับระยะเวลาในการควบคุมตัว ๔๘ ชั่วโมง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ ***
เริ่มนับตั้งแต่ที่ได้มีการลงบันทึกประจำวัน ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่รับตัวผู้ถูกจับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓

กรณีเจ้าพนักงานตำรวจซึ่งมิใช่เจ้าพนักงานตำรวจท้องที่ที่มีการขอออกหมายจับ เป็นผู้จับ

*** การเริ่มนับระยะเวลาในการควบคุมตัว ๔๘ ชั่วโมง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ ***

เริ่มนับตั้งแต่ที่ได้มีการลงบันทึกประจำวัน ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่รับตัวผู้ถูกจับ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓

๒. การจับตัวผู้ต้องหาโดยที่ไม่มีหมายจับ

ข้อความคิดเบื้องต้น พึงเข้าใจก่อนว่าการจับกุมตัวผู้กระทำผิดของเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจดำเนินการตามกฎหมายนั้น โดยสภาพเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิและเสรีภาพในเนื้อตัวร่างกายของประชาชน ที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้บัญญัติรับรองและคุมครองไว้ในบทบัญญัติ มาตรา ๒๘ ที่กำหนดไว้ว่า บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย การจับและคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะมีคำสั่งหรือหมายของศาล ฉะนั้น เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติพึงระลึกเสมอว่าโดยหลักแล้วพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจะทำการจับกุมตัวผู้ใดโดยไม่มีคำสั่งหรือหมายจับของศาลไม่ได้ เว้นแต่จะเข้ากรณีข้อยกเว้น ๕ ประการ ตามความ ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ และมาตรา ๖๕ ทั้งจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ อีกด้วย

๒.๑ เงื่อนไข การจับตัวผู้ต้องหาได้โดยที่ไม่ต้องมีหมาย

กฎหมายได้กำหนดเงื่อนไขการจับตัวบุคคลของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลไว้ ๕ กรณีดังนี้

๒.๑.๑ การจับตามมาตรา ๗๘ (๑) เมื่อบุคคลทำผิดซึ่งหน้าตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๐ ความผิดซึ่งหน้า ได้แก่ ความผิดซึ่งเห็นขณะกำลังลงมือกระทำความผิด หรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่มีความสงสัยเลยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้วสดๆ นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นความผิดซึ่งหน้าได้เช่นกัน กรณีหากเป็นความผิดอาญาที่ระบุไว้ในบัญชีท้าย ป.วิ.อ. กล่าวคือ

๑) เมื่อพบบุคคลหนึ่งถูกวิ่งไล่จับดังผู้กระทำโดยมีเสียงร้องเอะอะ

๒) เมื่อพบบุคคลหนึ่งแทบจะทันทีทันใดหลังจากการกระทำผิดในถิ่นแถวใกล้เคียงกับที่เกิดเหตุนั้น และมี
- สิ่งของที่ได้มาจากการกระทำผิด
- เครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสันนิษฐานได้ว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด
- ร่องรอยพิรุธเห็นประจักษ์ที่เสื้อผ้าหรือเนื้อตัวของผู้นั้น

๒.๑.๒ การจับตามมาตรา ๗๘ (๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์ของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือหรืออาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด กล่าวคือ เป็น “พฤติการณ์ก่อนที่จะเป็นความผิดซึ่งหน้า” เช่น เจ้าพนักงานพบกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นรวมตัวกันบริเวณหน้าวิทยาลัยคู่อริ โดยมีเครื่องมือ หรือวัตถุที่สามารถใช้ในการกระทำความผิด หรือพบชายฉกรรจ์หลายคนเดินทางในเวลากลางคืน โดยไม่พกบัตรประชาชน ท่าทางมีพิรุธ และพบอุปกรณ์เครื่องมือต่าง ๆ เช่น ตะปูเรือใบ เหล็กแหลม คีมตัดเหล็ก ไขควง ภายในรถยนต์ (สหรัฐ กิติ ศุภการ, ๒๕๖๔, น. ๒๕๓)

<u>ข้อสังเกต</u> :

๑. หากพฤติการณ์ที่ต้องถูกจับนั้น กฎหมายมิได้บัญญัติให้เป็นความผิดและมิได้กำหนดโทษไว้ บุคคลผู้ถูกจับกุมตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ (๒) จะมีสถานะเป็น “ผู้ถูกจับ” มิใช่ “ผู้ต้องหา”

๒. เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุมตัวผู้ถูกจับ จะต้องดำเนินการแจ้งพฤติการณ์แห่งการกระทำที่ต้องถูกจับ ให้ผู้ถูกจับทราบ และจัดทำบันทึกการจับกุม (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓)

๓. เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับตามหมายจับ (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสอง) ดำเนินการ ดังนี้

๑) แจ้งผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗/๑

- สิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
- พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน
- ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

๒) ต้องจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้**ในโอกาสแรก** ในการนี้มิให้เรียกค่าใช้จ่ายใด ๆ จากผู้ถูกจับ

๔. พนักงานสอบสวน ดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง โดยพนักงานสอบสวน**สามารถควบคุมตัวผู้ถูกจับได้ ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ** แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลา ๔๘ ชั่วโมงนั้นด้วย (พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎมหายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙ มาตรา ๗ *)

** กรณีมิใช่การควบคุมตัวตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ เนื่องจากผู้ถูกจับยังมิใช่ผู้ต้องหา **

๕. ก่อนครบกำหนดเวลาควบคุม พนักงานสอบสวนต้องนำผู้ถูกจับส่งไปยังพนักงานอัยการ เพื่อให้พนักงานอัยการดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลให้สั่ง “เรียกประกันทัณฑ์บน” อันเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัย ตาม ป.อ. มาตรา ๔๖ ทั้งนี้ พนักงานอัยการมีอำนาจขอให้ศาลสั่งริบเครื่องมือหรืออาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓ (๑)

๒.๑.๓ การจับตามมาตรา ๗๘ (๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับผู้นั้นตามมาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ กล่าวคือ

๑) เจ้าพนักงานตำรวจจะต้องมีพยานหลักฐานเบื้องต้นตามสมควรว่าผู้นั้นน่าจะได้กระทำความผิดอาญา และ

๒) มีเหตุอันควรเชื่อว่า - บุคคลนั้นจะหลบหนี หรือ
- จะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือ
- ก่อเหตุภยันตรายประการอื่น

และ ๓) มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้ทัน

ยกตัวอย่างกรณีตามคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๒๐๙๑/๒๕๕๘ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุม นาย ช. กับพวกข้อหาลักรถยนต์ในเวลากลางคืนได้ และนาย ช. ได้ให้การซัดทอดว่า นาย ก. และนาย ข. เป็นผู้ใช้จ้างวานผู้บังคับบัญชาจึงสั่งการให้ชุดสืบสวนนำตัวนาย ช. ไปสืบสวนขยายผลและนัดหมายนาย ก. และนาย ข. บริเวณหน้าห้างสรรพสินค้า เมื่อนาย ก. และนาย ข. มาตามนัด ชุดสืบสวนจึงเข้าจับกุม แม้ไม่มีหมายจับ แต่เป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วน หากต้องไปขอหมายจับจากศาล ผู้ร่วมกระทำความผิดอาจหลบหนีไปได้...

*** พ.ร.บ.ให้ใช้ประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. ๒๔๙๙**

มาตรา ๗ ในกรณีวิธีการเพื่อความปลอดภัยตามมาตรา ๔๖ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับเสมือนเป็นความผิดอาญา แต่ห้ามมิให้คุมขังชั้นสอบสวนเกินกว่าสี่สิบแปดชั่วโมงนับแต่เวลาที่ผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ แต่มิให้นับเวลาเดินทางตามปกติที่นำตัวผู้ถูกจับมาศาลรวมเข้าในกำหนดเวลาสี่สิบแปดชั่วโมงนั้นด้วย

๒.๑.๔ เป็นการจับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราวตาม มาตรา ๑๑๗ กล่าวคือ เป็นกรณีที่ ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือกำลังจะหลบหนีในระหว่างที่ถูกปล่อยตัวชั่วคราวทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนหรือชั้นพิจารณาของศาล ซึ่งกฎหมายให้อำนาจแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจสามารถจับกุมตัวได้ทันทีที่พบตัวโดยไม่ต้องมีหมายจับ

อนึ่ง กรณีบุคคลที่ได้เคยถูกจับกุมตามหมายจับแล้ว แต่ต่อมาได้หลบหนีหรือมีผู้ช่วยเหลือให้หนีไปได้ เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับสามารถติดตามจับกุมตัวผู้นั้นได้ทันที โดยที่ไม่ต้องมีหมายจับแต่ประการใด ป.วิ.อ. มาตรา ๖๕

ข้อสังเกตุ : กรณีราษฎรเป็นผู้จับ

๑) หลักการเบื้องต้น

นอกจากกฎหมายจะให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานจับกุมตัวผู้กระทำผิดโดยไม่มีหมายจับแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจจับกุมนี้แก่ประชาชนด้วยตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๙ วางหลักไว้ว่า โดยปกติราษฎร จะจับใครไม่ได้ เว้นแต่เฉพาะใน ๒ กรณี ดังต่อไปนี้

๑.๑) กรณีเจ้าพนักงานผู้จัดการตามหมายจับ ขอความช่วยเหลือจากราษฎรที่อยู่ใกล้เคียงให้ช่วยเหลือจับกุมผู้กระทำความผิดตามหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๒

๑.๒) เมื่อพบผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า และความผิดนั้นได้ระบุไว้ในบัญชีท้ายประมวลกฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๙ (ดูข้อ ๒.๑.๑ เงื่อนไข การจับตัวผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับ หน้า ๑๘๓)

๑.๓) กรณีราษฎรซึ่งเป็นผู้ทำสัญญาประกันหรือเป็นหลักประกัน หากพบเห็นผู้ต้องหาหรือจำเลยหลบหนี หรือกำลังจะหลบหนีประกัน และไม่สามารถขอความช่วยเหลือจากเจ้าพนักงานได้ทันท่วงที สามารถทำการจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยได้เองทันที แล้วนำตัวส่งฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่ใกล้ที่สุด ตาม ป.อ. มาตรา ๑๑๗

๒) ขั้นตอนการจับกุมตัวผู้กระทำผิดโดยราษฎร

อย่างไรก็ดี ไม่ว่าจะมีหมายจับหรือไม่ก็ตาม กฎหมายห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน คือที่ซึ่งโดยปกติแล้ว คนทั่วไปไม่มีสิทธิจะเข้าไปได้เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครอง (พิจารณา ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๓) “ที่รโหฐาน” ประกอบ ป.อ. มาตรา ๑ (๓) “สาธารณสถาน”)

๒.๑) แจ้งแก่ผู้ต้องถูกจับว่า เขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคหนึ่ง

๒.๒) ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคท้าย

๒.๓) ให้พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งรับมอบตัวบันทึกชื่อ อาชีพ ที่อยู่ของผู้จับ อีกทั้งข้อความและพฤติการณ์แห่งการจับนั้นไว้ และให้ผู้จับลงลายมือชื่อกำกับไว้เป็นสำคัญเพื่อดำเนินการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบและแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่าผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ (๒)

๒.๔) ให้พนักงานสอบสวนผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗/๑ รวมทั้งจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรกเมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสอง

๒.๕) ในกรณีที่จำเป็น ราษฎรซึ่งทำการจับจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสาม

๒.๒ วิธีการ ขั้นตอน ในการจับตัวผู้ต้องหากรณีไม่มีหมายจับโดยเจ้าพนักงาน

๒.๒.๑ ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้พบตัวบุคคลซึ่งมีเหตุที่จะทำการจับได้ โดยไม่ต้องมีหมายจับได้ในกรณีดังต่อไปนี้

- มีเหตุหรือพฤติการณ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘
- ผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยตัวชั่วคราวตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๑๗

ขณะเข้าทำการจับกุม เจ้าพนักงานผู้ทำการจับต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) **ขณะเข้าทำการจับกุมต้องบันทึก VDO ทั้งภาพและเสียงต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวน (ท้องที่ที่จับ) หรือปล่อยตัวไปตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕**

๒) แจ้งแก่ผู้จะถูกจับว่า “เขาต้องถูกจับ” ให้ยอมมอบตัวโดยสั่งให้ผู้ถูกจับไปยัง

- ที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ หรือ
- ที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี หากสามารถพาตัวผู้ถูกจับไป ณ ขณะนั้นได้

๓) **แจ้งข้อกล่าวหา**ให้ผู้ถูกจับทราบ (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคสอง)

๔) **แจ้งสิทธิ**ให้ผู้ถูกจับทราบตาม (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคสอง)

- เขามีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และ
- ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้ และ
- เขามีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความได้

** หากมิได้แจ้งสิทธิทั้งสามสิทธิข้างต้น หรือแจ้งสิทธิไม่ครบถ้วน ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นจะไม่สามารถรับฟังเป็นพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้

๕) การอนุญาตให้ผู้ถูกจับแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมได้นั้นสามารถกระทำได้หากไม่เป็นการขัดขวางการจับกุมหรือการควบคุม แม้เป็นสิทธิของผู้ถูกจับก็ตาม แต่ก็มิใช่สิทธิที่เจ้าพนักงานผู้ทำการจับ หรือพนักงานสอบสวนจะต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ

๖) หากบุคคลผู้จะต้องถูกจับต่อสู้ขัดขวาง หรือจะต่อสู้ขัดขวางการจับ หรือหลบหนีหรือพยายามจะหลบหนี เจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจใช้ยุทธวิธีหรือการกระทำการป้องกันที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งการจับนั้นได้ โดยพิจารณาจาก ๑. อาการกิริยา ๒. อาวุธและความร้ายแรงของอาวุธ และ ๓. กำลังของฝ่ายผู้ก่อเหตุและความจำเป็นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคท้าย และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ การจับกุม บทที่ ๔ วิธีการจับ ข้อ ๓๕ หน้า ๓๕ - ๓๖ โดย**หากผู้ถูกจับถึงแก่ความตายในขณะทำการจับกุม** ให้ผู้รับผิดชอบแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคล

สูญหายทราบเพื่อตรวจสอบ ตามมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ (หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๒๐๔๕ ลงวันที่ ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เรื่อง ทางการปฏิบัติในการแจ้งเรื่องกรณีที่ผู้ถูกควบคุมตัวถึงแก่ความตาย ตาม พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕)

๗) เจ้าพนักงานผู้ทำการจับกุม มีอำนาจค้นตัวผู้ถูกจับ และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ทั้งนี้ จะต้องเป็นการค้นโดยสุภาพ และหากผู้ถูกจับกุมเป็นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕)

๒.๒.๒ ให้หัวหน้าชุดจับกุม (นายตำรวจสัญญาบัตรขึ้นไป) ทำการแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการจับตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

- ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

(หนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๒๕ ลงวันที่ ๑๘ พฤษภาคม ๒๕๖๖ และหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๑๑.๒๔/๑๙๘๙ ลงวันที่ ๒๓ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เรื่อง กำหนดแนวทางการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒.๒.๓ จัดทำบันทึกการจับกุม โดยบันทึกพฤติการณ์เหตุแห่งการจับ พยานบุคคล พยานวัตถุต่างๆ และของกลางที่ยึดได้ ผู้ถูกจับให้การรับสารภาพหรือปฏิเสธอย่างไรให้บันทึกไว้ด้วย และให้บันทึกการแจ้งสิทธิไว้ในบันทึกจับกุมนั้นด้วย แล้ว**อ่านให้ผู้ถูกจับกุมฟังแล้วให้ลงลายมือชื่อไว้** หากไม่ยอมลงลายมือชื่อให้บันทึกไว้ด้วย และมอบ**สำเนาบันทึกการจับกุม**นั้นให้แก่ผู้ถูกจับไว้ ๑ ฉบับ ส่วนสำเนาหมายจับนั้นไม่ต้องมอบให้กับผู้ถูกจับแต่อย่างใด (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคแรก ประกอบคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญาฯ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรม ข้อ ๓ การจับ ข้อ ๓.๓ หน้า ๑๒ – ๑๓)

๒.๒.๔ ควบคุมตัวผู้ถูกจับ พร้อมยึดของกลางและพยานหลักฐานต่างๆ นำส่ง ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ เว้นแต่จะสามารถพาตัวผู้ถูกจับไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดี ณ ขณะนั้นได้ ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔

๒.๒.๕ เจ้าหน้าที่ผู้ทำการจับกุม ลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับการจับกุมตัวบุคคลตามหมายจับ ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ทำการจับ เพื่อเป็นหลักฐานเกี่ยวกับการจับกุมและการรับมอบตัว

*** ระยะเวลาในการควบคุมตัว ๔๘ ชั่วโมง เริ่มนับตั้งแต่ที่ได้มีการลงบันทึกประจำวัน ณ สถานีตำรวจท้องที่ที่ได้ทำการจับและรับมอบตัว**

๒.๒.๖ เมื่อผู้ถูกจับมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้รับมอบตัวผู้ถูกจับตามหมายจับ (ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ วรรคสอง) ดำเนินการดังนี้

๑) แจ้งผู้ถูกจับทราบถึงสิทธิตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๗/๑

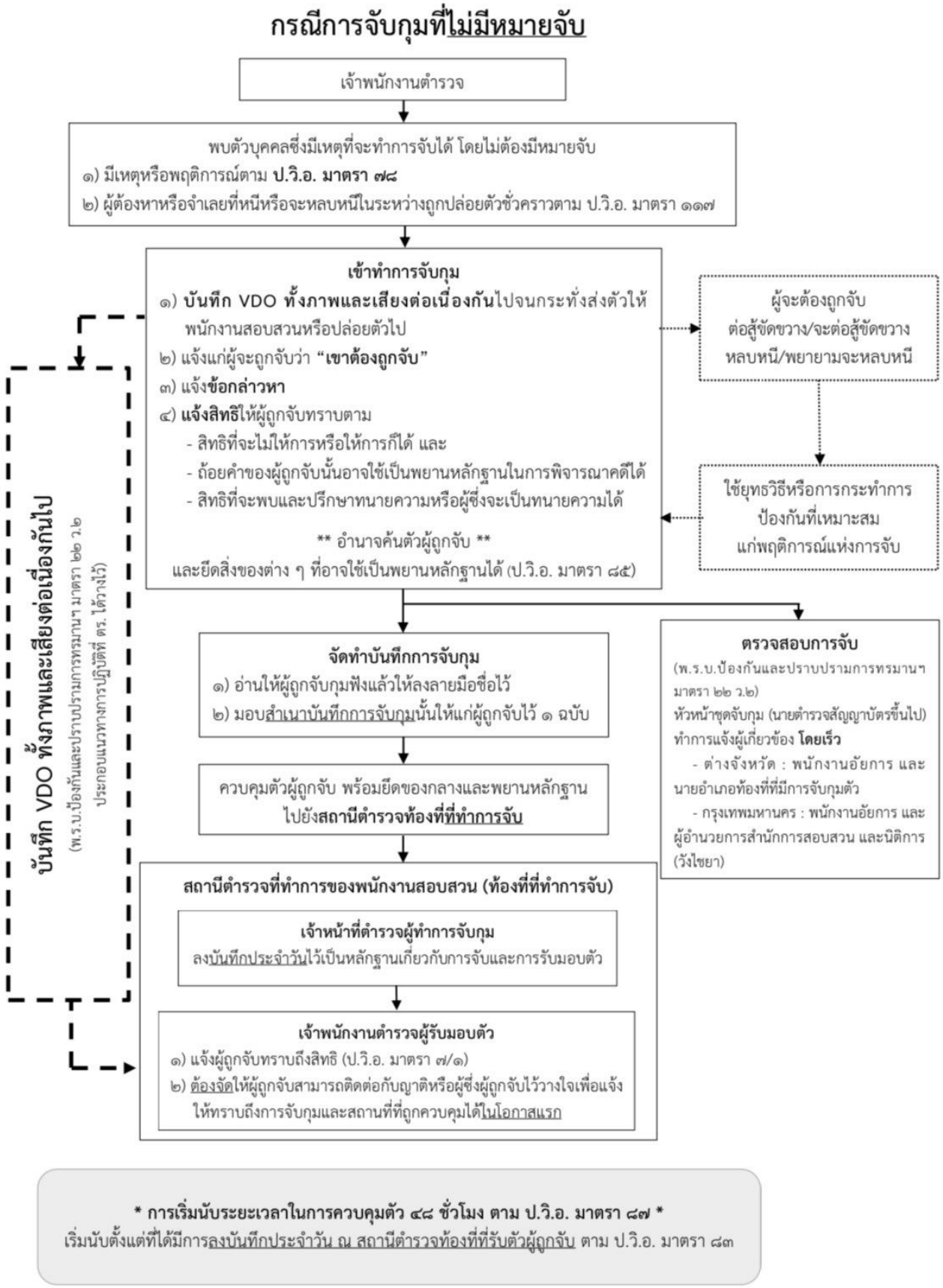
- สิทธิแจ้งหรือขอให้เจ้าพนักงานแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาไว้วางใจทราบถึงการถูกจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมในโอกาสแรก
- พบและปรึกษาผู้ซึ่งจะเป็นทนายความเป็นการเฉพาะตัว
- ให้ทนายความหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจเข้าฟังการสอบปากคำตนได้ในชั้นสอบสวน

- ได้รับการเยี่ยมหรือติดต่อกับญาติได้ตามสมควร
- ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

๒) ต้องจัดให้ผู้ถูกจับสามารถติดต่อกับญาติหรือผู้ซึ่งผู้ถูกจับไว้วางใจเพื่อแจ้งให้ทราบถึงการจับกุมและสถานที่ที่ถูกควบคุมได้ในโอกาสแรก

๒.๒.๗ พนักงานสอบสวนดำเนินการแจ้งข้อหาและสิทธิของผู้ต้องหาก่อนเริ่มถามคำให้การตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ – ๑๓๔/๔ แล้วจึงดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานต่อไป โดยในระหว่างที่การสอบสวนยังไม่แล้วเสร็จ พนักงานสอบสวนมีอำนาจนำตัวผู้ต้องหาไปขออำนาจศาลฝากขังได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๗ เมื่อดำเนินการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบต้องสรุปรายงานการสอบสวนและมีความเห็นตามท้องสำนวน แล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ , มาตรา ๑๔๑ และ มาตรา ๑๔๒

๒.๓ แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติในการจับกุม โดยไม่มีหมายจับ

๓. การจับในที่รโหฐาน

กฎหมายได้วางหลักในเรื่องการจับในที่รโหฐานไว้ว่า ไม่ว่ามีหมายจับหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้จับในที่รโหฐาน เว้นแต่จะได้ทำตามบทบัญญัติว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน นอกจากนี้กฎหมายยังกำหนดห้ามมิให้มีการจับในพระบรมมหาราชวัง พระราชวัง พระราชนิเวศน์ หรือพระตำหนัก ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๑ และมาตรา ๘๑/๑ และถึงแม้จะเป็นการจับในที่รโหฐานก็ต้องปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ ด้วยเช่นกัน

เบื้องต้นควรทำความเข้าใจก่อนว่า “ที่รโหฐาน” นั้น หมายถึง สถานที่ใดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๓) ให้นิยามว่า หมายถึงที่ต่างๆ ซึ่งมิใช่ที่สาธารณสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา พิจารณา ป.อ. มาตรา ๑ (๓) “สาธารณสถาน” หมายความว่า สถานที่ใดๆ ที่ประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ เมื่อรวมความตามบทนิยามข้างต้น จึงอาจสรุปความได้ว่า “ที่รโหฐาน” หมายถึง สถานที่ใดๆ ที่ประชาชนไม่มีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้โดยชอบด้วยกฎหมาย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น หรือมีหมายของศาล เช่น (ฎ.๘๘๓/๒๕๒๐) ห้องโถงสถานค้าประเวณีผิดกฎหมาย เวลารับแขกที่มาเที่ยว เป็นสาธารณสถานซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ ไม่ใช่ที่รโหฐาน (ฎ.๓๗๕๑/๒๕๕๑) ร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยขณะเปิดให้บริการมิใช่ที่รโหฐาน แต่เป็นที่สาธารณสถาน เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจมีเหตุอันควรเชื่อว่าจำเลยมีเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองอันเป็นความผิดต่อกฎหมาย ย่อมมีอำนาจค้นร้านก๋วยเตี๋ยวของจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๓ และเมื่อตรวจค้นพบเมทแอมเฟตามีนไว้ในครอบครองของจำเลย การกระทำความผิดของจำเลยจึงเป็นความผิดซึ่งหน้า เจ้าพนักงานตำรวจย่อมมีอำนาจจับจำเลยได้โดยไม่ต้องมีหมายจับตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗๘ (๑)

อนึ่ง การจับในที่รโหฐานมีด้วยกัน ๒ กรณี คือ ๑. การจับบุคคลในที่รโหฐานโดยมีหมายค้น และ ๒. การจับบุคคลในที่รโหฐานได้โดยไม่มีหมาย

๓.๑ การจับบุคคลในที่รโหฐานโดยมีหมายค้น

เป็นกรณีที่เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีหมายค้นของศาลที่จะเข้าไปทำการตรวจค้นในที่รโหฐาน ซึ่งจะได้ทำความเข้าใจถึงหลักกฎหมายเบื้องต้น แนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ และแผนผังการปฏิบัติต่อไป

๓.๑.๑ หลักกฎหมายเบื้องต้น

กฎหมายกำหนดไว้โดยเฉพาะให้พนักงานฝ่ายปกครองตั้งแต่ระดับสามหรือตำรวจยศร้อยตำรวจตรีเท่านั้น มีอำนาจเป็นหัวหน้าไปจัดการ ป.วิ.อ. มาตรา ๙๗ โดยในกรณีดังกล่าวนี้ เจ้าหน้าที่สามารถจับบุคคลในที่รโหฐานได้ใน ๒ กรณี ได้แก่

๑) กรณีมีทั้งหมายค้น และ หมายจับ สามารถจับตัวบุคคลตามหมายจับได้

๒) กรณีมีหมายค้นอย่างเดียว แต่ในขณะที่กำลังค้นนั้นได้พบบุคคลกระทำความผิดซึ่งหน้าเจ้าพนักงานสามารถจับได้

สำหรับแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ กรณีมีทั้งหมายค้นและหมายจับ และกรณีมีหมายค้นอย่างเดียว แต่ในขณะที่กำลังค้นนั้นได้พบบุคคลกระทำความผิดซึ่งหน้านั้น ได้มีการวางแนวปฏิบัติไว้ใน ป.วิ.อ. ส่วนที่เกี่ยวกับการค้น มาตรา ๙๒ และมาตรา ๑๐๒ และส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจับกุมตัว มาตรา ๗๘ มาตรา ๘๐ มาตรา ๘๑ มาตรา๘๓ และมาตรา ๘๔ ประกอบ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๔ การค้น บทที่ ๒ วิธีปฏิบัติเกี่ยวแก่การค้นในที่รโหฐาน ดังนี้

๓.๑.๒ แนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ กรณีมีทั้งหมายค้นและหมายจับ

๑) ก่อนลงมือค้นเจ้าพนักงานตำรวจต้องแสดงหมายค้นและหมายจับ โดยแจ้งข้อความในหมายให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และจะต้องแสดงความบริสุทธิ์เท่าที่จะทำได้ต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่นั้นเสียก่อน แล้วจึงลงมือเข้าทำการตรวจค้น

๒) เมื่อพบบุคคลตามหมายจับ ให้ดำเนินการจับกุมตามขั้นตอนการจับกุมตัวบุคคลที่มีหมายจับตามข้อ ๑.๒ (ข้อ ๑.๒.๑ ถึง ข้อ ๑.๒.๑๐)

๓.๑.๓ กรณีมีหมายค้นอย่างเดียว แต่ในขณะที่กำลังค้นนั้นได้พบบุคคลกระทำความผิดซึ่งหน้า ให้เจ้าพนักงานตำรวจดำเนินการจับกุมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

๑) ก่อนลงมือค้นเจ้าพนักงานตำรวจต้องแสดงหมายค้น และแจ้งข้อความในหมายให้แก่เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่หรือผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และจะต้องแสดงความบริสุทธิ์เท่าที่จะทำได้ต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่นั้นเสียก่อน แล้วจึงลงมือค้น

๒) เมื่อพบบุคคลกระทำความผิดซึ่งหน้า เข้าเงื่อนไขการจับได้โดยไม่ต้องมีหมายตามข้อ ๒.๑ ให้ดำเนินการจับกุมตามขั้นตอนในข้อ ๒.๒. (ข้อ ๒.๒.๑ ถึงข้อ ๒.๒.๘)

๓.๒ การจับบุคคลในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้น

การจับบุคคลในที่รโหฐานโดยไม่มีหมายค้นนั้น เป็นอำนาจเฉพาะตัวของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองและตำรวจเท่านั้น (ราษฎรไม่มีอำนาจ) ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ มีเงื่อนไข ๕ ประการ ที่เจ้าพนักงานสามารถจับบุคคลในที่รโหฐานได้โดยไม่มีหมายค้น ได้ดังต่อไปนี้

๓.๒.๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียงหรือพฤติการณ์อื่นใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

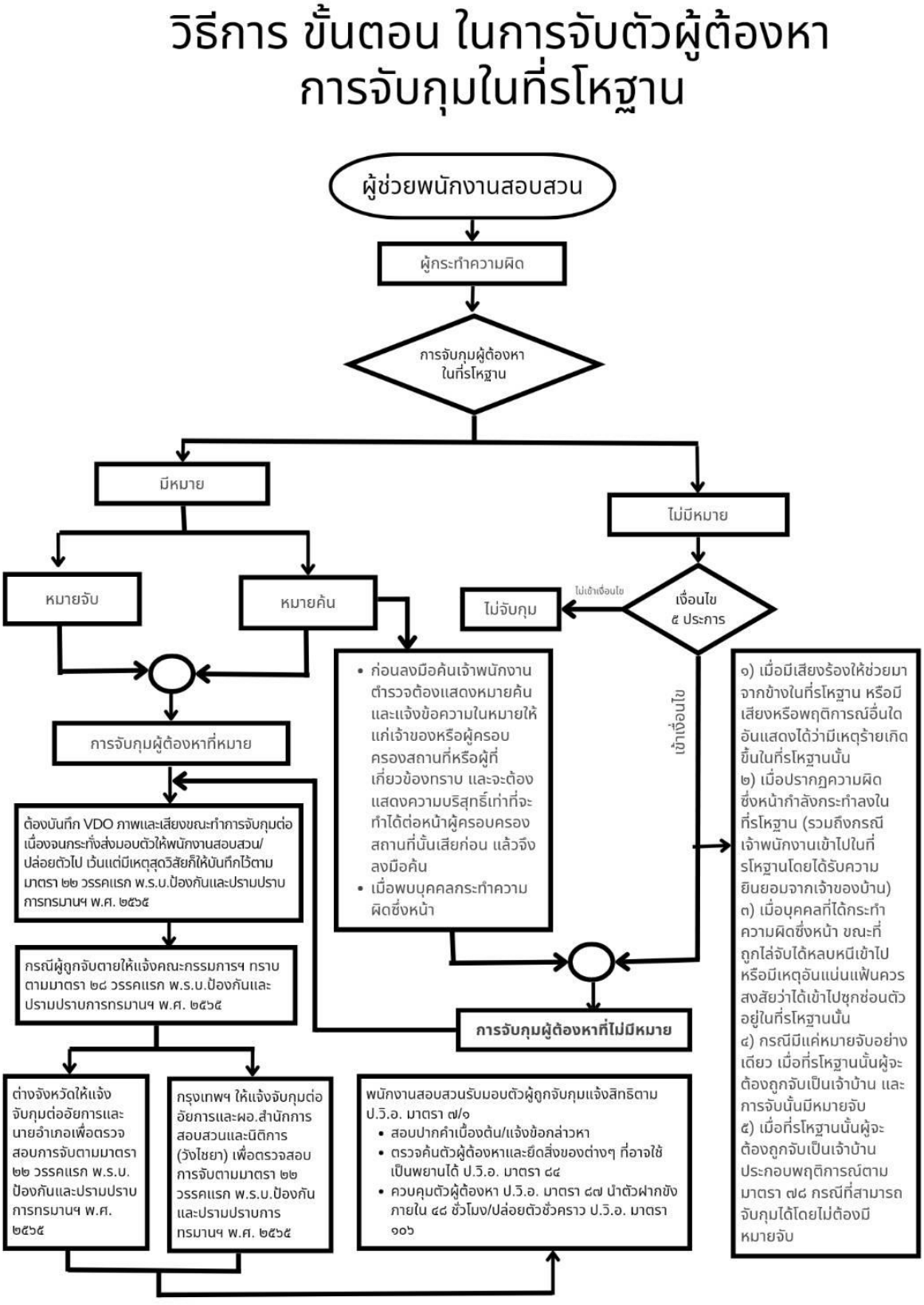
๓.๒.๒) เมื่อปรากฏความผิดซึ่งหน้ากำลังกระทำลงในที่รโหฐาน (รวมถึงกรณีเจ้าพนักงานเข้าไปในที่รโหฐานโดยได้รับความยินยอมจากเจ้าของบ้าน)

๓.๒.๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ขณะที่ถูกไล่จับได้หลบหนีเข้าไปหรือมีเหตุอันแน่นแฟ้นควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

๓.๒.๔) กรณีมีแค่หมายจับอย่างเดียว เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ

๓.๒.๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน ประกอบพฤติการณ์ตามมาตรา ๗๘ กรณีที่สามารถจับกุมได้โดยไม่ต้องมีหมายจับ ในข้อ ๒.๑.๑ ถึงข้อ ๒.๑.๓

๓.๓ แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติ

๔. การจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน[๔๕]

การจับกุมตัวผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน นอกจะต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่ง ป.วิ.อ. แล้ว ขณะเดียวกันยังต้องอยู่ภายใต้บังคับแห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ เกี่ยวกับการตรวจสอบการจับโดยศาลส่วนหนึ่งแล้ว เจ้าหน้าที่ผู้จับกุมก็ยังต้องปฏิบัติตามขั้นตอนวิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ อีกด้วย

๔.๑ หลักการเบื้องต้นการจับกุมเด็กและเยาวชน ตามพ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓

โดยกฎหมายได้จำแนกการจับเด็กและเยาวชนเป็น ๒ กรณี กล่าวคือ

๔.๑.๑ ห้ามมิให้จับกุมเด็ก (บุคคลอายุยังไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์) ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่ กรณีดังต่อไปนี้ ตามมาตรา ๖๖

๑) เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือ

๒) มีหมายจับหรือคำสั่งของศาล

๔.๑.๒ การจับกุมเยาวชน (บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์) ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. ทั่วไป

๔.๒ การออกหมายจับ

การพิจารณาออกหมายจับเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด นอกจากต้องอยู่ภายใต้บังคับมาตรา ๖๖ แห่ง ป.วิ.อ. แล้ว ให้ศาลคำนึงถึงการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนเป็นสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องอายุ เพศ และอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่พึงได้รับการพัฒนาและปกป้องคุ้มครอง หากการออกหมายจับจะมีผลกระทบกระเทือนต่อจิตใจของเด็กหรือเยาวชนอย่างรุนแรงโดยไม่จำเป็น ให้พยายามเลี่ยงการออกหมายจับ โดยใช้วิธีติดตามตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นด้วยวิธีอื่นก่อน ตามมาตรา ๖๗ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ

๔.๓ ขั้นตอนและ วิธีการในการจับกุมเด็กหรือเยาวชน (อายุ ๐ ปี - ไม่เกิน ๑๘ ปีบริบูรณ์) ตามความมาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวฯ พ.ศ. ๒๕๕๓

๔.๓.๑ เจ้าหน้าที่ตำรวจ เมื่อพบเด็กหรือเยาวชนขณะกระทำความผิดซึ่งหน้า หรือมีหมายจับให้ผู้จับแจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนนั้นว่าเขาต้องถูกจับ และต้องบันทึก VDO ทั้งภาพและเสียงต่อเนื่องกันไปจนกระทั่งส่งตัวให้พนักงานสอบสวนหรือปล่อยตัวไป ตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

๔.๓.๒ โดยหากผู้ถูกจับถึงแก่ความตายในขณะทำการจับกุม ให้ผู้รับผิดชอบแจ้งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายทราบเพื่อตรวจสอบ ตามมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

๔.๓.๓ เมื่อจับกุมตัวเด็กหรือเยาวชนได้แล้ว ให้แจ้งข้อกล่าวหา รวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ และหากมีหมายจับให้แสดงต่อผู้ถูกจับ

๔.๓.๔ ก่อนส่งตัวผู้ถูกจับให้พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับ

---

[๔๕] พ.ต.อ.อภิรักษ์ นักไร่, **การจับกุมเด็ก** [Online], available URL: https://sobdek.blogspot.com, ๒๐๒๓ (January,๘).

- ทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ ทั้งนี้ ห้ามมิให้ถามคำให้การผู้ถูกจับ

- ถ้าขณะทำบันทึกดังกล่าว กรณีมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคล หรือผู้แทน ซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ต้องกระทำต่อหน้าบุคคลดังกล่าว และจะให้ลงลายมือชื่อเป็นพยานด้วยก็ได้

- ถ้อยคำของเด็กหรือเยาวชนในชั้นจับกุม มิให้ศาลรับฟังเป็นพยานเพื่อพิสูจน์ความผิดของเด็กหรือเยาวชน แต่ศาลอาจนำมาฟังเป็นคุณแก่เด็กหรือเยาวชนได้

๔.๓.๕ ชุดจับกุมนำตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที เพื่อให้พนักงานสอบสวนของท้องที่ดังกล่าวส่งตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบโดยเร็ว

- เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีได้รับตัวเด็กหรือเยาวชนไว้แล้ว ต้องพาไปตรวจสอบการจับที่ศาลเยาวชนและครอบครัวที่มีเขตอำนาจภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่เด็กหรือเยาวชนมาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนตาม มาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓

๔.๓.๖ ให้หัวหน้าชุดกับกุมทำการแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการจับ ตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

- ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

หมายเหตุ

๑. ถ้าขณะจับกุมมีบิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วยในขณะนั้น ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการดังต่อไปนี้ด้วย

๑.๑ แจ้งเหตุแห่งการจับให้บุคคลดังกล่าวทราบ และ

๑.๒ ในกรณีความผิดอาญาซึ่งมีอัตราโทษอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้ให้จำคุกไม่เกินห้าปีเจ้าพนักงานผู้จับจะสั่งให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้นำตัวเด็กหรือเยาวชนนั้นไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนตามวรรคหนึ่งก็ได้

๒. ถ้าในขณะนั้นไม่มีบุคคลดังกล่าวอยู่กับผู้ถูกจับ ให้เจ้าพนักงานผู้จับ

๒.๑ แจ้งให้บุคคลดังกล่าวคนใดคนหนึ่งทราบถึงการจับกุมในโอกาสแรกเท่าที่กระทำได้ และ

๒.๒ หากผู้ถูกจับประสงค์จะติดต่อสื่อสารหรือปรึกษาหารือกับบุคคลเหล่านั้นซึ่งไม่เป็นอุปสรรคต่อการจับกุม และอยู่ในวิสัยที่จะดำเนินการได้ ให้เจ้าพนักงานผู้จับดำเนินการให้ตามควรแก่กรณี โดยไม่ชักช้า

๔.๔ ข้อพึงระมัดระวังในการจับกุมและควบคุมตัวเด็กหรือเยาวชน

ในการจับกุมและควบคุมเด็กหรือเยาวชนกฎหมายกำหนดให้ เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องกระทำการด้วย

๔.๔.๑ ความละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

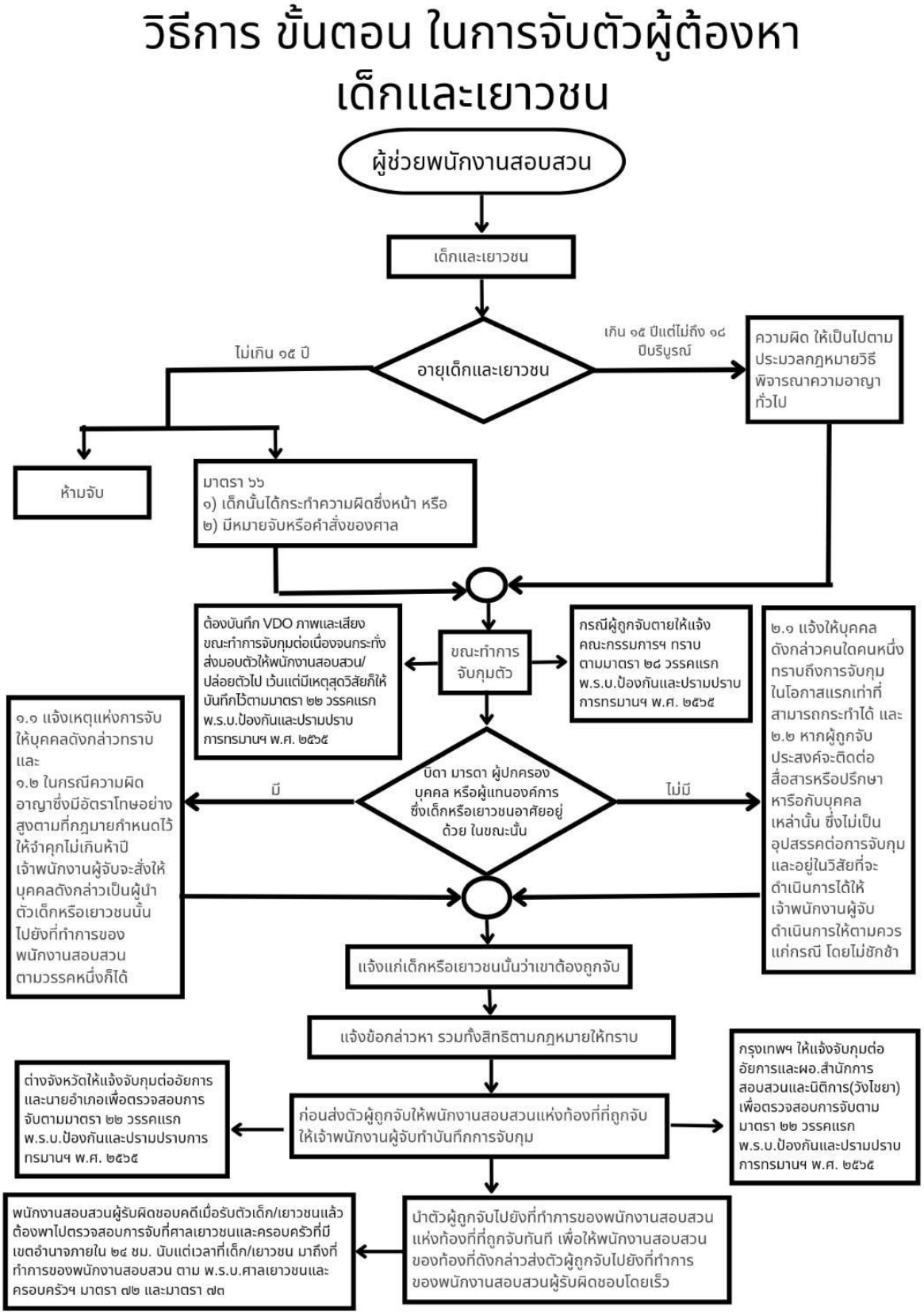
๔.๔.๒ ต้องไม่เป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และ

๔.๔๓ ห้ามมิให้ใช้วิธีการควบคุมเกินกว่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันการหลบหนี หรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ หรือบุคคลอื่น รวมทั้ง

๔.๔.๔ มิให้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็กไม่ว่ากรณีใด ๆ เว้นแต่ มีความจำเป็นอย่างยิ่งอันมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น

๔.๔.๕ ห้ามถ่ายภาพเด็กหรือเยาวชน เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด ห้ามมิให้เจ้าพนักงานผู้จับกุมเด็กหรือเยาวชน หรือพนักงานสอบสวน จัดให้มี หรืออนุญาตให้มี หรือยินยอม ให้มีการถ่ายภาพ หรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชน ซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน ตามมาตรา ๗๖ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนฯ

๔.๕ แผนผังแนวทางขั้นตอนการปฏิบัติ

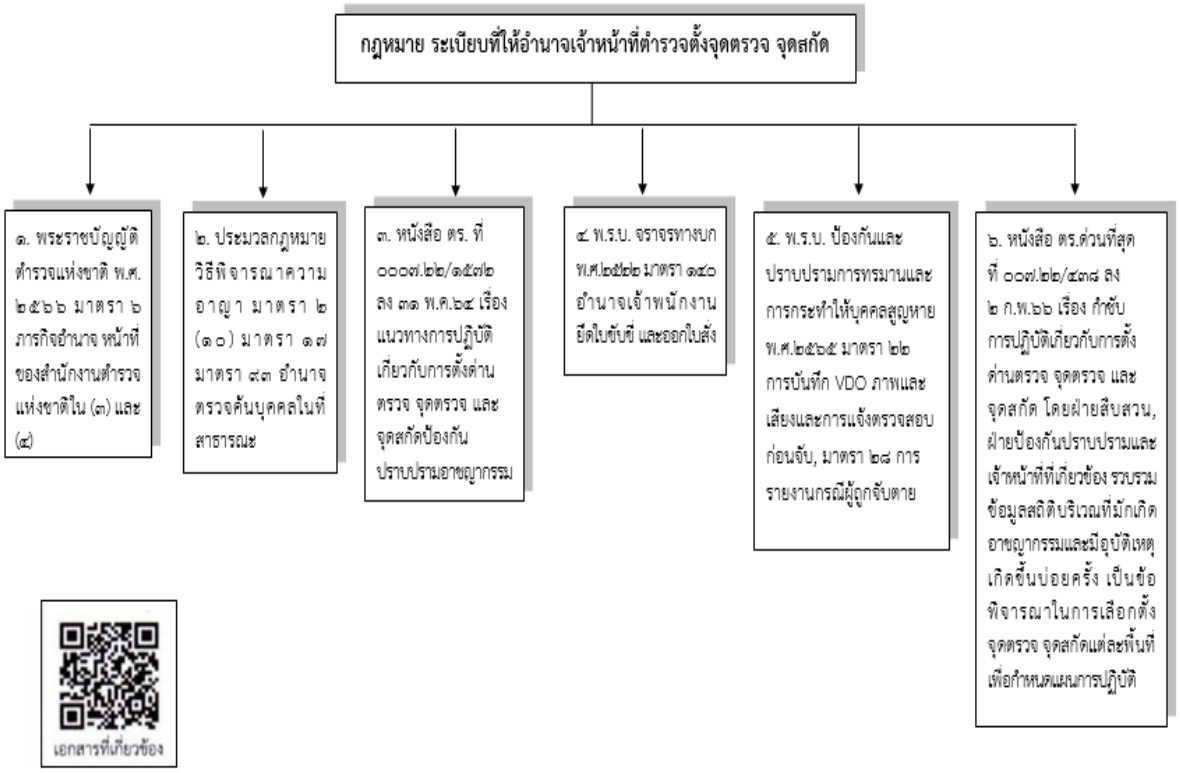

๕. การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ได้ทรงพระราชทานพระบรมราโชวาท สำหรับการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจไว้ ความตอนหนึ่งว่า “ การจับผู้ร้ายนั้นไม่ถือเป็นความชอบ แต่นับว่าผู้นั้นได้กระทำการครบถ้วนแก่หน้าที่นั้น แต่จะถือเป็นความชอบได้ต่อเมื่อได้ปกครองป้องกันเหตุร้ายให้ชีวิตและทรัพย์สินข้าแผ่นดินในท้องที่นั้น อยู่เย็นเป็นสุขตามสมควร...”

ในส่วนภารกิจของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ด้านป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย และความปลอดภัยของประชาชน ตามความบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ.ตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕ มาตรา ๖ (๓) และ (๔) จะสามารถบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพได้ นอกจากการจักกุมตัวผู้กระทำความผิดมารับโทษทางอาญาโดยรวดเร็วแล้ว การตั้งจุดตรวจ จุดสกัดก็เป็นมาตรการที่จำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการรักษาความสงบเรียบร้อยให้ประชาชนผู้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข ซึ่งการตั้งจุดตรวจหรือจุดสกัดนั้น สอดคล้องกับ ป.วิ.อ. มาตรา ๙๓ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นบุคคลในที่สาธารณะในกรณีมีเหตุอันควรสงสัยเพื่อป้องปรามระงับเหตุร้ายที่ได้เกิดขึ้นหรือกำลังจะเกิดได้โดยชอบด้วย ต่อมาผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ไว้ให้เป็นแนวทางเดียวกันตาม หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๒๒/๑๕๗๒ ลง ๓๑ พฤษภาคม ๖๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม ทั้งจะต้องปฏิบัติตามขั้นตอน วิธีการ เงื่อนไข ที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ที่มีผลใช้บังคับในวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖ และหนังสือกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจและจุดสกัด ตามหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๐๗.๒๒/๔๓๘ ลง ๒ ก.พ.๖๖ เรื่องกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ และจุดสกัด อีกด้วย

แผนผังกฎหมาย ระเบียบที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจตั้งจุดตรวจ จุดสกัด

๕.๑ กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด

การตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัดป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เป็นการกระทำรูปแบบหนึ่งของการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้รับผิดชอบดูแลพื้นที่ในฐานะผู้พิทักษ์สันติราษฎร์จึงมีอำนาจหน้าที่ในการตรวจค้น จับกุม ยึดสิ่งของที่ผิดกฎหมายได้ เพื่อเป็นการป้องกันมิให้มีการก่อเหตุภยันตรายแก่สุจริตชน หรือปราบปรามผู้กระทำความผิดให้เข็ดหลาบมิให้ไปก่อเหตุร้ายในภายหลังอีกต่อไป แต่เนื่องจากการตรวจค้น จับกุม และยึดสิ่งของนั้นโดยพื้นฐานเป็นการกระทำที่ละเมิดต่อสิทธิ เสรีภาพของประชาชน จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจไว้โดยเฉพาะ เพื่อถ่วงดุลระหว่างประโยชน์สาธารณะกับสิทธิของปัจเจกชน กฎหมายที่ให้อำนาจในการรักษาความสงบเรียบร้อยการตั้งด่านจุดตรวจ จุดสกัด มีดังนี้

๕.๑.๑ พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๕

มาตรา ๖ (๓) และ (๔) กำหนดภารกิจอำนาจ หน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ในการป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดทางอาญา การรักษาความสงบเรียบร้อย ความปลอดภัยของประชาชนและความมั่นคงแห่งราชอาณาจักร

กฎหมายได้กำหนดภารกิจ อำนาจ และหน้าที่ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติไว้แจ้งชัดแล้ว จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการที่จะกระทำการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เพื่อคุ้มครองความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยตรง ซึ่งการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด จึงเป็นหนึ่งในหลายมาตรการที่ใช้ขับเคลื่อนภารกิจรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่ที่รับผิดชอบ สามารถป้องกันก่อนที่จะเกิดเหตุร้าย หรือกรณีมีเหตุร้ายเกิดขึ้นแล้ว ก็เป็นส่วนช่วยในการติดตามจับกุมตัวผู้กระทำผิดมารับโทษตามกฎหมายต่อไป

๕.๑.๒ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

เจ้าหน้าที่ตำรวจเจ้าของพื้นที่มีอำนาจในการสืบสวน แสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานทั้งก่อนเกิดเหตุ ขณะเกิดเหตุ และหลังเกิดเหตุได้ เพราะเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกคนเป็นนักสืบ[๔๖] ดังนั้น ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด นั้น จึงเป็นทั้งการสืบสวนและการป้องกันปราบปรามการกระทำความผิดไปในคราวเดียวกัน และหากพบการกระทำความผิดซึ่งหน้าอันเข้าเหตุที่สามารถทำการจับกุมผู้กระทำความผิดได้ทันที ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับอำนาจการจับกุมโดยไม่มีหมายจับของเจ้าหน้าที่ การจับกุมในที่รโหฐาน การจับกุมในที่สาธารณะ การตรวจค้นจับกุมในยานพาหนะ แล้วแต่กรณี

มาตรา ๑๗ กฎหมายกำหนดให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้

ฝ่ายปกครอง จะถูกจำกัดด้วยเขตอำนาจหน้าที่ที่ตนรับผิดชอบเท่านั้น ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจทุกนายโดยหลักแล้วมีอำนาจทำการสืบสวนในทั่วราชอาณาจักร แต่อย่างไรก็ต้องพึงระมัดระวังเรื่องของการมีอำนาจตามกฎหมาย แต่ไม่มีหน้าที่ไว้ด้วย

มาตรา ๒ (๑๐) การสืบสวนคดีอาญาของเจ้าหน้าที่ตำรวจ

การตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ในพื้นที่เพื่อตรวจค้นบุคคลต้องสงสัย เพื่อพบและยึดสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดต่อกฎหมาย หรือที่ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด ย่อมเป็นการแสวงหาข้อเท็จจริง และพยานหลักฐาน ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนในพื้นที่ และหากว่าบุคคลได้ลงมือกระทำความผิดมาแล้วหลบหนีมา ก็เป็นการปฏิบัติเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดนั้นในการตรวจค้น จับกุม ยึดสิ่งของที่ได้มาจากการกระทำความผิด หรือที่มีไว้เป็นความผิด หรือที่ใช้ในการกระทำความผิดด้วยนั่นเอง

มาตรา ๙๓ อำนาจตรวจค้นบุคคลในที่สาธารณะ

กฎหมายวางหลักไว้ว่า ห้ามมิให้ทำการค้นบุคคลใดในที่สาธารณสถาน เว้นแต่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเป็นผู้ค้นในเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่า บุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิดหรือซึ่งมีไว้เป็นความผิด การที่กฎหมาย

---

[๔๖] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **คู่มือการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่งานสืบสวนในสถานีตำรวจ**, ๒๕๕๗, หน้า ๑-๕.

ได้วางหลักการไว้เช่นนี้ ก็เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของสุจริตชนมิให้ถูกกระทำการจาบจ้วงล่วงเกินจากการใช้อำนาจหน้าที่เพื่อกลั่นแกล้งจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ กล่าวคือ มิใช่ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจนึกพอใจจะค้นใครก็ค้นได้ หรือนึกจะแกล้งใครก็แกล้งค้นได้ตามอำเภอใจ ดังนั้น ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่ควรที่จะมีการสืบสวนหาข่าวเบื้องต้นให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้กระทำความผิดส่วนหนึ่งเสียก่อน หรือกรณีเกิดเหตุพบผู้ต้องสงสัยเฉพาะหน้าควรที่จะมีการบันทึกภาพและเสียงเพื่อเป็นพยานหลักฐานแสดงถึงพฤติกการณ์อันควรน่าสงสัยนั้นไว้ เพื่อนำสืบในชั้นการพิจารณาของศาลต่อไป ทั้งเป็นการป้องกันตนเองมิให้ต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวอีกด้วย

ข้อสังเกตุ[๔๗] เกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เกี่ยวกับการตรวจค้นในยานพาหนะ ดังนี้

- กรณีเป็นยานพาหนะที่ใช้สัญจรทั่วๆ ไป เช่น รถจักรยานยนต์ รถยนต์ รถเก๋ง รถบรรทุกนั้น เจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด สามารถทำการตรวจค้นได้ตามปกติ เสมือนเป็นสิ่งของที่ติดตัวผู้ถูกค้นปกติ

- แต่หากกรณี รถหรือยานพาหนะคันนั้น ประชาชนใช้เป็นที่อยู่อาศัยหลับนอนเป็นปกติไม่ว่าชั่วคราวหรือถาวร กรณีดังกล่าว รถหรือยานพาหนะนั้นถือเป็นที่รโหฐานทันที หากเจ้าหน้าที่จะทำการค้นต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์วิธีปฏิบัติว่าด้วยการค้นในที่รโหฐาน เจ้าหน้าที่จะลงมือตรวจค้นโดยพละกาลไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาติให้ตรวจค้นจากเจ้าของหรือผู้ครอบครองรถในขณะนั้น หรือเข้าเงื่อนไขของกฎหมายที่เจ้าหน้าที่สามารถตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒

๕.๑.๓ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๖๒)

กฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเป็นเจ้าพนักงานจราจรในการควบคุมการจราจร เมื่อพบการกระทำความผิดตามกฎหมายจราจร เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะว่ากล่าวตักเตือนออกใบสั่ง หรือตัดคะแนนความประพฤติ ตามมาตรา ๑๔๐ และมาตรา ๑๔๒/๑

๕.๑.๔ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และวิธีการ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย การปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด นอกจากจะต้องติดตั้งกล้อง CCTV อย่างน้อย ๔ ตัวแล้ว เจ้าหน้าที่ทุกนายต้องติดตั้งกล้อง BODY CAMERA เพื่อบันทึก VDO ทั้งภาพและเสียงเพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบการจับ และเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี และเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน กฎหมายจึงได้กำหนดให้หัวหน้าชุดจับกุมทำการแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการจับตามมาตรา ๒๒ ดังนี้

- ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

กรณีพบผู้กระทำความผิดซึ่งหน้า หรือพบบุคคลตามหมายจับ และได้มีการต่อสู้ขัดขวางการจับกุม ต่อมาปรากฏว่าผู้ถูกจับกุมถึงแก่ความตาย หัวหน้าผู้รับผิดชอบด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด มีหน้าที่ต้องแจ้งแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายเพื่อตรวจสอบตามมาตรา ๒๘ ด้วย

---

[๔๗] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, **คู่มือปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจ**, ๒๕๕๓, หน้า ๕.

๕.๒ ระเบียบที่วางแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด

ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อย และขณะเดียวกันก็ต้องคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชนด้วย จึงได้กำหนดแนวทางมาตรฐานการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อความมีประสิทธิภาพและความโปร่งใสให้ทุกหน่วยยึดถือเป็นแนวปฏิบัติตาม หนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๒๒/๑๕๗๒ ลง ๓๑ พฤษภาคม ๒๕๖๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ และจุดสกัด ป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รายละเอียดดังนี้

อนึ่ง ในการจัดทำคู่มือผู้ช่วยพนักงานสอบสวนเล่มนี้ ผู้จัดทำมุ่งเน้นไปที่การปฏิบัติหน้าที่ในการตั้งจุดตรวจ จุดสกัดของเจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ปฏิบัติหน้าที่ ณ สถานีตำรวจ สายงานผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ซึ่งโดยทั่วไปมักจะพบว่าเกิดปัญหากระทบกระทั่งกับประชาชนจนเป็นข่าวอยู่เป็นประจำ

๕.๒.๑ ความเข้าใจเบื้องต้น

“ด่านตรวจ” หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้นเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ (ความหมายตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒) หรือ (ความหมายตาม พ.ร.บ.ทางหลวง พ.ศ.๒๕๓๕) โดยระบุสถานที่ไว้ชัดแจ้งเป็นการถาวร การตั้งด่านตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีหรือผู้มีอำนาจตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง หรือ กอ.รมน. แล้วแต่กรณี

“จุดตรวจ” หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจค้น เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถหรือทางหลวงในกรณีปกติเป็นการชั่วคราว โดยมีกำหนดระยะเวลาเท่าที่จำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว แต่ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง เมื่อเสร็จสิ้นภารกิจแล้วจะต้องยุบเลิกจุดตรวจดังกล่าวทันที การตั้งจุดตรวจจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาตั้งแต่ชั้น ผบก. ขึ้นไป ของหน่วยที่ขอตั้งจุดตรวจนั้น ๆ

“จุดสกัด” หมายถึง สถานที่ที่เจ้าพนักงานตำรวจออกปฏิบัติหน้าที่ตรวจคัน เพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเรงด่วนเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว และจะต้องยุบเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าว การตั้งจุดสกัดจะต้องได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาราชการแทนขึ้นไป

๕.๒.๒ ระบบสารสนเทศของ ตร.(Thai Police Checkpoint Control : TPCC) และ QR Code ประเมินความพึงพอใจของประชาชน

๑.) ด่านตรวจ

ให้สถานีตำรวจบันทึกข้อมูลรายละเอียดแผนการตั้งด่านตรวจในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https:/tpcc.police.go.th และจัดพิมพ์ OR Code ประเมินความพึงพอใจของประชาชนนำไปติดตั้งที่ด่านตรวจเพื่อให้ประชาชนได้ Scan OR Code ประเมินระดับความพึงพอใจ และบันทึกรายงานผลการปฏิบัติไว้ในระบบทุกวันพร้อมกับรายงานให้ ผบก. ทราบ

๒.) จุดตรวจ

ให้สถานีตำรวจบันทึกข้อมูลรายละเอียดแผนการตั้งจุดตรวจในระบบสารสนเทศของ ตร.(Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https://tpcc.police.go.th ก่อนที่จะมีการตั้งจุดตรวจ ๗ วัน เพื่อให้ผู้มีอำนาจตามข้อ ๕.๒.๑ พิจารณาอนุมัติในระบบภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่สถานีตำรวจ

บันทึกข้อมูลในระบบ (หากผู้มีอำนาจตามข้อ ๕.๒.๑ ไม่อนุมัติแผนการตั้งจุดตรวจ ให้สถานีตำรวจดำเนินการแก้ไขข้อมูลในระบบดังกล่าว) แล้วแจ้งผลการพิจารณาให้สถานีตำรวจทราบในคราวเดียวกัน เมื่อได้รับอนุมัติตั้งจุดตรวจให้จัดพิมพ์ OR Code ประเมินความพึงพอใจของประชาชนนำไปติดตั้งที่จุดตรวจเพื่อให้ประชาชนได้ Scan QR Code ประเมินระดับความพึงพอใจและบันทึกรายงานผลการปฏิบัติไว้ในระบบทุกครั้ง

๓.) จุดสกัด

ไม่ต้องขอผ่านระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control :TPCC) เนื่องจากหัวหน้าสถานีเป็นผู้อนุมัติเพื่อจับกุมผู้กระทำความผิดในเขตทางเดินรถ หรือทางหลวง ในกรณีที่มีเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนเกิดขึ้นเป็นการชั่วคราว และจะต้องยุบเลิกเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจดังกล่าว และรายงานผลการปฏิบัติให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๕.๒.๓ รูปแบบการตั้งด่าน

การตั้งด่าน จุดตรวจ จุดสกัด ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจยึดหลักการตั้งด่านตรวจ/จุดตรวจตามหลักยุทธวิธีและคู่มือยุทธวิธีตำรวจ โดยแยกพิจารณาได้ ๓ กรณี คือ

๑.) การตั้งด่าน/จุดตรวจ กรณีไม่ถูกจำกัดด้วยพื้นที่ ให้แบ่งพื้นที่การปฏิบัติออกเป็น ๕ โซน ดังนี้

- โซนที่ ๑ พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัย
- โซนที่ ๒ พื้นที่คัดกรอง
- โซนที่ ๓ พื้นที่ตรวจค้น/กองอำนวยการ
- โซนที่ ๔ พื้นที่คอยสกัดรถ
- โซนที่ ๕ พื้นที่ควบคุมผู้กระทำผิด

๒.) การตั้งจุดตรวจ กรณีมีข้อจำกัดด้านพื้นที่ หรือด้านกำลังพล การปฏิบัติอาจปรับการแบ่งพื้นที่ปฏิบัติการ เหลือเพียง ๓ โซน คือ

- โซนที่ ๑ พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัยและพื้นที่คัดกรอง
- โซนที่ ๒ พื้นที่ตรวจค้น/กองอำนวยการ
- โซนที่ ๓ พื้นที่คอยสกัดรถ/พื้นที่ควบคุมผู้กระทำผิด

๓.) การตั้งจุดสกัด การแบ่งพื้นที่ให้ปรับตามสถานการณ์ และสภาพพื้นที่ โดยให้เป็นไปตามหลักยุทธวิธีและคำนึงถึงหลักความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานและประชาชน

๕.๒.๔ กำลังพลที่ใช้

กำลังพลที่ใช้ในการตั้งด่านตรวจ/จุดตรวจ ให้คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ความปลอดภัยของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน กรณีที่มีหน่วยงานอื่นร่วมในการตั้งด่านตรวจ/จุดตรวจ ให้หัวหน้าชุดควบคุมการปฏิบัติพิจารณาบริหารกำลังพลจากหน่วยงานร่วมปฏิบัติตามความเหมาะสม

๕.๒.๕ อุปกรณ์ที่ใช้

๑.) ด่านตรวจหรือจุดตรวจตามรูปแบบการแบ่งพื้นที่ ๕ โซน ประกอบด้วยอุปกรณ์ ดังนี้

๑.๑) ป้ายแจ้งเตือน (ป้ายไวนิล) ติดตั้งในโซนที่ ๑ พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัย ที่มีแสงสว่างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน มีข้อความระบุระยะทางก่อนถึงด่านตรวจหรือจุดตรวจ" อีก.....เมตร ถึงด่านตรวจ/จุดตรวจ สน/สก..."โดยระยะทางให้พิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ปฏิบัติงานจริง

๑.๒) ป้ายไฟเตือนติดตั้งในโซนที่ ๒ พื้นที่คัดกรอง ที่มีความสว่างชัดเจนที่ผู้ขับขี่สามารถเห็นป้ายไฟเตือนได้ชัดเจนในระยะ ๑๕๐ เมตร มีข้อความ "ข้างหน้ามีด่านตรวจ/จุดตรวจ ลดความเร็ว สน. .... /สภ. ...." วางอยู่ในระยะที่ยานพาหนะสามารถหยุดได้อย่างปลอดภัย

๑.๓) ป้ายไฟด่านตรวจ/จุดตรวจ ติดตั้งในโซนที่ ๒ พื้นที่คัดกรองมีความสว่างชัดเจนและข้อความที่ผู้ขับขี่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน โดยมีข้อความ "ด่านตรวจ/จุดตรวจ สน ผู้ควบคุม (ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง) หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ให้แจ้ง ผบก. (ระบุยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ)"

๑.๔) ป้ายแสดงขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ขับขี่ ติดตั้งในโซนที่ ๓ พื้นที่ตรวจคัน/กองอำนวยการและมีข้อความ

๑.๔.๑) ดับไฟหน้า

๑.๔.๒) เปิดไฟหรี่

๑.๔.๓) ลดกระจกลงทุกบาน

๑.๔.๔) เปิดไฟในรถ

๑.๔.๕) แสดงใบอนุญาตขับขี่และบัตรประจำตัวประชาชน

๑.๔.๖) ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงาน

๑.๕) กรวยยาง จำนวนกรวยยางพิจารณาตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้องกับหลักยุทธวิธี และสภาพพื้นที่ปฏิบัติการ

๑.๖) กล้องวงจรปิด (CCTV) อย่างน้อย ๔ ตัว ติดตั้งในจุดที่สามารถมองเห็นและบันทึกแผ่นป้ายทะเบียนหน้าและหลังของรถโดยให้ครอบคลุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการขอดูใบขับขี่ตรวจค้นบุคคล และยานพาหนะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสร้างความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

๑.๗) กล้อง Body Camera ติดอยู่ที่หน้าอกหรือที่หมวกเจ้าหน้าที่ทุกนาย

๑.๘) ให้มีรถยนต์ควบคุมผู้ต้องหา หรือรถยนต์สายตรวจ และ รถจักรยานยนต์ประจำออยู่ในพื้นที่ด่านตรวจ

๑.๙) อุปกรณ์เครื่องก็ดขวาง ป้องกันการหลบหนี

๑.๑๐) ป้าย OR Code ประเมินความพึงพอใจของประชาชน

๒.) ด่านตรวจ/จุดตรวจตามรูปแบบการแบ่งพื้นที่ " โซน ประกอบด้วยอุปกรณ์ดังนี้

๒.๑) ป้ายแจ้งเตือน (ป้ายไวนิล) ติดตั้งในโซนที่ : พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัย/พื้นที่คัดกรอง ที่มีแสงสว่างสามารถมองเห็นได้ชัดเจน มีข้อความระบุระยะทางก่อนถึงด่านตรวจหรือจุดตรวจอีก...เมตร ถึงด่านตรวจ/จุดตรวจ สน. ..../สภ. .... โดยระยะทางให้พิจารณาตามความเหมาะสมของพื้นที่ปฏิบัติงานจริง

๒.๒) ป้ายไฟเตือน ติดตั้งในโซนที่ ๑ พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัย/พื้นที่คัดกรองที่มีความสว่างชัดเจนที่ผู้ขับขี่สามารถเห็นป้ายไฟเตือนได้ชัดเจนในระยะ ๑๕๐ เมตร มีข้อความ "ข้างหน้ามีด่านตรวจ/จุดตรวจ ลดความเร็ว สน. ..../สภ. .... " วางอยู่ในระยะที่ยานพาหนะสามารถหยุดได้อย่างปลอดภัย

๒.๓) ป้ายไฟด่านตรวจ/จุดตรวจ ติดตั้งในโซนที่ ๑ พื้นที่เฝ้าระวังสังเกตรถต้องสงสัย/พื้นที่คัดกรอง มีความสว่างชัดเจนและข้อความที่ผู้ขับขี่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน โดยมีข้อความ "ด่านตรวจ/จุดตรวจ สน. .../สภ. ... ผู้ควบคุม (ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง) หากพบเจ้าหน้าที่ทุจริตหรือประพฤติมิชอบ ให้แจ้ง

ผบก. (ระบุยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่ง พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ติดต่อ)

๒.๔) ป้ายแสดงขั้นตอนการปฏิบัติของผู้ขับขี่ ติดตั้งในโซนที่ ๒ พื้นที่ตรวจค้น/กองอำนวยการและมีข้อความ

๒.๔.๑) ดับไฟหน้า

๒.๔.๒) เปิดไฟหรี่

๒.๔.๓) ลดกระจกลงทุกบาน

๒.๔.๔) เปิดไฟในรถ

๒.๔.๕) แสดงใบอนุญาตขับขี่และบัตรประจำตัวประชาชน

๒.๔.๖) ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงาน

๒.๕) กรวยยาง จำนวนกรวยยางพิจารณาตามความเหมาะสม โดยให้สอดคล้อง

๒.๖) กล้องจงจรปิด (CCTV) อย่างน้อย ๔ ตัว ติดตั้งในจุดที่สามารถมองเห็นและบันทึกแผ่นป้ายทะเบียนหน้าและหลังของรถโดยให้ครอบคลุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการขอดูใบขับขี่ ตรวจค้นบุคคล และยานพาหนะ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และสร้างความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้

๒.๗) กล้อง Body Camera ติดอยู่ที่หน้าอกหรือที่หมวกเจ้าหน้าที่ทุกนาย

๒.๘) ให้มีรถยนต์ควบคุมผู้ต้องหา หรือรถยนต์สายตรวจ และ รถจักรยานยนต์ประจำอยู่ในพื้นที่จุดตรวจ

๒.๙) อุปกรณ์เครื่องกีดขวาง ป้องกันการหลบหนี (ถ้ามี)

๒.๑๐) ป้าย QR Code ประเมินความพึงพอใจของประชาชน

๓.) จุดสกัดประกอบด้วยอุปกรณ์ ดังนี้

๓.๑) ไฟเตือน ใช้ไฟหรือสัญญาณไฟจากยานพาหนะของผู้ปฏิบัติหน้าที่

๓.๒) กล้อง Body Camera ติดอยู่ที่หน้าอกหรือที่หมวกเจ้าหน้าที่ทุกนาย

๕.๒.๖. คำพูดมาตรฐาน

- สวัสดีครับ
- ขออนุญาตครับ
- ขอบคุณครับ
- เดินทางปลอดภัยครับ

๕.๒.๗. ผู้ควบคุม/ตรวจสอบการปฏิบัติ

๑) ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ให้มีระดับสัญญาบัตรเป็นผู้ควบคุมโดยให้ผู้บังคับบัญชาระดับสารวัตรขึ้นไป ตรวจสอบการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด

๒) จุดสกัด ผู้เผชิญเหตุคนแรกและมีอาวุโสสูงสุด ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารเหตุการณ์และปรับเป็นผู้มีตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับเมื่อมีกำลังมาสนับสนุน

๕.๒.๘ การรายงานผลการปฏิบัติ ผู้ควบคุมผู้รับผิดชอบ รายงานผู้บังคับบัญชาเมื่อสิ้นสุดภารกิจ

๑.) ด่านตรวจหรือจุดตรวจ ให้รายงานผลการปฏิบัติในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control :TPCC) ผ่านช่องทาง https:/tpcc.police.go.th และรายงานทางวิทยุไปยัง สน./สภ. และ บก./ภ.จว. ทราบทุกครั้ง

๒.) จุดสกัด รายงานทางวิทยุไปยัง สน./สภ. และ บก/ภ.จว. ทราบทุกครั้ง

๕.๒.๙. การกำหนดแผนการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ให้พิจารณา ดังนี้

๑.) ด่านตรวจให้วางกำลังตามมาตรฐาน โดยกำหนดแผนการตั้งด่านตรวจและลงข้อมูลในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https:/tpcc.police.go.th รายงานผลการปฏิบัติในระบบทุกวันเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

๒.) จุดตรวจ ให้สถานีตำรวจเป็นผู้กำหนดแผนการตั้งจุดตรวจตามสถานภาพอาชญากรรม หรือตามห้วงเทศกาล หรือห้วงที่มีกิจกรรมสำคัญในพื้นที่ เพื่อควบคุมและป้องกันอาชญากรรมโดยให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง ช่วงเวลาปฏิบัติ กำลังพล ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https://tpcc.police.go.th เพื่อเสนออนุมัติก่อนการตั้งจุดตรวจ ๗ วันและให้ ผบก.พิจารณาอนุมัติภายใน ๓ วัน นับแต่วันที่สถานีตำรวจบันทึกข้อมูลในระบบ (หาก ผบก. ไม่อนุมัติแผนการตั้งจุดตรวจ ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติดำเนินการแก้ไขข้อมูลรายละเอียดในระบบดังกล่าว) และรายงานผลการปฏิบัติในระบบทุกวันเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อผู้บังคับบัญชาทราบ

๓.) จุดสกัด ให้ร้อยเวร ๒๐ หรือสายตรวจผู้รับแจ้งเหตุเป็นผู้พิจารณากำหนดจุดสกัดในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเรงด่วน ตามความเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพในการระงับ ยับยั้ง สกัดกั้น ปิดล้อม ปราบปราม จับกุมผู้กระทำผิด หรือตามแผนเผชิญเหตุ โดยขออนุมัติจาก หัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบก่อนการปฏิบัติทุกครั้ง เมื่อหมดความจำเป็นให้ยุบเลิกการตั้งจุดสกัด และรายงานให้หัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบทันที

๔.) ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติกำหนดจุดตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ โดยให้ประสานกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และหน่วยที่มีพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน เพื่อจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจ ให้สลับเหลื่อมเวลากันและไม่กระทบการเดินทางของประชาชน

๕.) ให้ รอง ผบช.น. ก.๑ - ๙ และ ก. ที่รับผิดชอบงานป้องกันปราบปรามเป็นผู้ควบคุมกำกับ ดูแลในภาพรวม เพื่อให้การตั้งจุดตรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมิให้เกิดความซ้ำซ้อนอันจะส่งผลให้เกิดความเดือดร้อนแก่ประชาชน

๖.) กรณีมีเหตุจำเป็นต้องปรับย้ายสถานที่ตั้งจุดตรวจ ให้ หน.สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจเสนอ ผบก.เพื่ออนุมัติ โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ในระบบให้เรียบร้อย

๕.๒.๑๐ การปฏิบัติ

๑.) ก่อนการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ให้หัวหน้าผู้ควบคุมแจ้งข้อมูลให้ศูนย์วิทยุระดับ สน. /สภ, บก. /ภ.จว. ทราบทุกครั้ง โดยให้ปรากฏยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งของหัวหน้าผู้ควบคุม จำนวนเจ้าหน้าที่ และห้วงเวลาในการปฏิบัติ เมื่อเสร็จสิ้นการปฏิบัติให้แจ้งผลการปฏิบัติให้ศูนย์วิทยุข้างต้นทราบทันที และให้บันทึกผลการปฏิบัติลงในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control: TPCC) ให้เรียบร้อย

๒.) การปฏิบัติต้องใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ และแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ

๓.) ในกรณีมีเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติจากหน่วยงานอื่น หรืออาสาสมัครร่วมปฏิบัติให้ผู้ควบคุมด่านตรวจ จุดตรวจ ชี้แจงทำความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ และต้องมีเครื่องหมายบอกฝ่ายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน รวมทั้งให้มีการบันทึก ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ผู้ร่วมปฏิบัติการในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ให้เรียบร้อย

๕.๒.๑๑ การควบคุม การตรวจสอบการปฏิบัติ การกำกับดูแล และมาตรการลงโทษ

๑.) การควบคุมการปฏิบัติงานระหว่างการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจทุกประเภท ผู้ควบคุมการปฏิบัติต้องคำนึงถึงประสิทธิภาพ ความสัมฤทธิ์ผลในการปฏิบัติงาน ความปลอดภัย ความสุจริต โปร่งใส และภาพลักษณ์ที่ดี

๒.) การตรวจสอบการปฏิบัติของผู้บังคับบัญชาทุกระดับ ให้ตรวจสอบมาตรฐานการปฏิบัติงานในทุกๆ ด้าน สามารถแนะนำ แก้ไขปัญหา และวางแนวทางการปฏิบัติที่ถูกต้อง ในเวลาที่เหมาะสม โดยใช้ระบบ Check List ในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC)

๓.) การกำกับดูแล ให้ผู้บังคับบัญชาในแต่ละลำดับชั้น สนับสนุนการปฏิบัติอย่างใกล้ชิด กำกับดูแลการปฏิบัติในขณะปฏิบัติหน้าที่โดยใช้ระบบกล้องวงจรปิดที่ด่านตรวจ/จุดตรวจ

๔.) ในกรณีที่พบว่า การปฏิบัติไม่เป็นไปตามมาตรฐาน โดยมีความบกพร่องเล็กน้อยแต่ไม่เกิดผลเสียหายต่อการปฏิบัติงาน ให้ผู้บังคับบัญชาที่ตรวจพบ แนะนำ ตักเตือน ให้มีการปรับปรุง แต่หากเป็นกรณีเกิดผลเสียหายต่อการปฏิบัติงานให้ผู้บังคับบัญชาที่ตรวจพบ ดำเนินการทางวินัยตามความเหมาะสม และในกรณีที่ตรวจพบการทุจริตประพฤติมิชอบ ให้ผู้บังคับบัญชาที่ตรวจพบดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ทันที

๕.) ให้จเรตำรวจสุ่มตรวจการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจจุดสกัด หากพบเจ้าหน้าที่ตำรวจมีพฤติการณ์ไม่เหมาะสมหรือส่อไปในทางทุจริตหรือแสวงหาผลประโยชน์ โดยมิชอบให้รายงานให้ ตร.ทราบทันที

๕.๓ หนังสือกำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ และจุดสกัด

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวตามสื่อต่างๆ กรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน.ห้วยขวาง ถูกกล่าวหาว่า ตั้งจุดตรวจรีดไถเงินนักท่องเที่ยวดาราสาวชาวไต้หวัน จำนวน ๒๗,๐๐๐ บาท เหตุเกิดเมื่อวันที่ ๔ ม.ค.๖๖ เวลาประมาณ ๐๑.๐๐ น. สร้างความเสื่อมเสียชื่อเสียงของประเทศชาติ และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ[๔๘] เพื่อฟื้นคืนศรัทธาความเชื่อมั่น ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงได้มีหนังสือ ตร. ด่วนที่สุด ที่ ๐๐๐๗.๒๒/๔๓๘ ลง ๒ ก.พ.๖๖ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่าน จุดตรวจ และจุดสกัด ซึ่งเนื้อหาโดยส่วนใหญ่จะเป็นการกำชับการปฏิบัติตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๐๗.๒๒/๑๕๗๒ ลง ๓๑ พ.ค.๖๔ เรื่อง แนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับการตั้งด่านจุดตรวจ และจุดสกัดป้องกันปราบปรามอาชญากรรม สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

๕.๓.๑ ให้ทุกหน่วยพิจารณาการตั้งด่าน จุดตรวจ และจุดสกัด เท่าที่จำเป็นโดยจะต้องนำข้อมูลสถานภาพอาชญากรรม สถิติการเกิดอุบัติเหตุในแต่ละพื้นที่เป็นปัจจัยหลักในการกำหนดจุดในการตั้งด่านจุดตรวจและจุดสกัด ทั้งต้องเป็นการปฏิบัติหน้าที่ในลักษณะ “จุดตรวจสัมพันธ์” เพื่อลดผลกระทบต่อการเดินทางและการปฏิบัติกิจธุระตามปกติของประชาชน

๕.๓.๒ ให้เจ้าหน้าที่ทุกนายแต่งเครื่องแบบและติดกล้อง Body Camera ติดตัวตลอดเวลา และให้เจ้าหน้าที่บันทึก VDO ทั้งภาพและเสียง จัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยในโอกาสแรกหลังเลิกภารกิจ โดยให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน

๕.๓.๓ ในการตั้งจุดสกัด ให้ปฏิบัติได้เฉพาะกรณีจำเป็นเร่งด่วน เพื่อระงับยับยั้ง สกัดกั้นหรือจับกุมผู้กระทำความผิดเท่านั้น โดยไม่ต้องขออนุมัติจากผู้ใด

---

[๔๘] ข่าวเวิร์คพ้อยท์ดอทคอม, **ย้อนดูตำรวจไทยรีดไถเงิน? ดาราสาวไต้หวัน** [Online], available URL: https://workpointtoday.com/timelinetaiwan/, ๒๐๒๓ (Febuary,๕).

๕.๓.๔ สำหรับจุดตรวจ ต้องขออนุมัติ ผบก.ขึ้นไป ทุกกรณี และลงข้อมูลในระบบสารสนเทศ (TPCC) ตร.

๕.๓.๕ ให้ผู้บังคับบัญชาระดับ ตร. บช./ภ. บก./ภ.จว. และ จต.ออกสุ่มตรวจการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และนำผลการตรวจเข้าประชุมบริหารระดับ บช./ภ. ทุกเดือน

๕.๓.๖ ให้ สยศ.ตร.นำผลการสุ่มตรวจของ จเร รายงานให้ ผบ.ตร.ทราบ และนำเข้าที่ประชุมบริหาร ตร.

๕.๓.๗ หากตรวจสอบพบ หรือปรากฏการร้องเรียน หนือสื่อสังคมออนไลน์ว่า ด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด เรียกรับสินบน ให้ดำเนินการทางวินัยและอาญา รวมทั้งพิจารณาข้อบกพร่องผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ถึง หน.สน./สภ.

๕.๓.๘ หากตรวจสอบพบว่า ผู้บังคับบัญชาระดับ บก./ภ.จว. ปล่อยปละละเลย ไม่ใส่ใจในการควบคุม กำกับดูแล จะพิจารณาข้อบกพร่อง รอง ผบก.ที่รับผิดชอบ และ ผบก.ด้วย

๕.๓.๙ กำชับให้ทุกหน่วยแจ้งหนังสือสั่งการดังกล่าวให้ข้าราชการตำรวจทุกนายทราบ และให้ถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด

๕.๔ สรุปขั้นตอนการปฏิบัติการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด

๕.๔.๑ การตั้งจุดตรวจ จุดสกัด

๑) จุดตรวจ ให้สถานีตำรวจเป็นผู้กำหนดแผนการตั้งจุดตรวจตามสถานภาพอาชญากรรม หรือตามห้วงเทศกาล หรือห้วงที่มีกิจกรรมสำคัญในพื้นที่ เพื่อควบคุมและป้องกันอาชญากรรมโดยให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง ช่วงเวลาปฏิบัติ กำลังพล ลงข้อมูลในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https://tpcc.police.go.th เพื่อเสนออนุมัติก่อนการตั้งจุดตรวจ ๗ วันและให้ ผบก.พิจารณาอนุมัติภายใน ๓ วันนับแต่วันที่สถานีตำรวจบันทึกข้อมูลในระบบ (หาก ผบก.ไม่อนุมัติแผนการตั้งจุดตรวจ ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติดำเนินการแก้ไขข้อมูลโดยละเอียดในระบบดังกล่าว) และรายงานผลการปฏิบัติในระบบทุกวันเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อผู้บังคับบัญชาทราบ / หัวหน้าผู้ควบคุมการปฏิบัติคือ สารวัตร

๒) จุดสกัด ให้ร้อยเวร ๒๐ หรือสายตรวจผู้รับแจ้งเหตุเป็นผู้พิจารณากำหนดจุดสกัดในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน ตามความเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพในการระงับ ยับยั้ง สกัดกั้น ปิดล้อม ปราบปราม จับกุมผู้กระทำผิด หรือตามแผนเผชิญเหตุ โดยขออนุมัติจากหัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบก่อนการปฏิบัติทุกครั้ง เมื่อหมดความจำเป็นให้ยุบเลิกการตั้งจุดสกัด และรายงานให้หัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบทันที / หัวหน้าผู้ควบคุมการปฏิบัติคือ ผู้เผชิญเหตุคนแรกและมีอาวุโสสูงสุด ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารเหตุการณ์ และปรับเป็นผู้มีตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับเมื่อมีกำลังมาสนับสนุน

๕.๔.๒ ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติกำหนดจุดตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ โดยให้ประสานกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และหน่วยที่มีพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน เพื่อจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจ ให้สลับเหลื่อมเวลากันและไม่กระทบการเดินทางของประชาชน

กรณีมีเหตุจำเป็นต้องปรับย้ายสถานที่ตั้งจุดตรวจ ให้ หน.สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจเสนอ ผบก.เพื่ออนุมัติ โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ในระบบให้เรียบร้อย

๕.๔.๓ ก่อนการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ให้หัวหน้าผู้ควบคุมแจ้งข้อมูลให้ศูนย์วิทยุระดับ สน. /สภ., บก. /ภ.จว. ทราบทุกครั้ง โดยให้ปรากฏยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งของหัวหน้าผู้ควบคุม

จำนวนเจ้าหน้าที่ ห้วงเวลาในการปฏิบัติ รวมทั้งให้มีการบันทึก ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ผู้ร่วมปฏิบัติการในระบบ สารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control: TPCC) ให้เรียบร้อย

๕.๔.๔ ขณะปฏิบัติหน้าที่ ณ ด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด เจ้าหน้าที่ต้องใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ และแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้น จับกุม ตรวจยึดสิ่งของตามหลักยุทธวิธีโดยเคร่งครัด โดยมีการติดตั้งกล้อง CCTV อย่างน้อย ๔ ตัว และเจ้าหน้าที่ทุกนายต้องติดตั้งกล้อง BODY CAMERA เพื่อบันทึก VDO ทั้งภาพและเสียง เพื่อใช้สำหรับการตรวจสอบการจับ และเพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในคดี และเพื่อความโปร่งใสตรวจสอบได้ สร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชน ตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕

๕.๔.๕ ในกรณีมีเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติจากหน่วยงานอื่นหรืออาสาสมัครร่วมปฏิบัติ ให้ผู้ควบคุมด่านตรวจจุดตรวจ ชี้แจงทำความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ และต้องมีเครื่องหมายบอกฝ่ายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน

๕.๔.๖ ภายหลังการปฏิบัติเสร็จสิ้นให้หัวหน้าผู้ควบคุมแจ้งข้อมูลให้ศูนย์วิทยุระดับ สน. /สภ., บก. /ภ.จว. ทราบทุกครั้ง โดยให้ปรากฏยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งของหัวหน้าผู้ควบคุม จำนวนเจ้าหน้าที่ ห้วงเวลาในการปฏิบัติทันที และให้บันทึกผลการปฏิบัติลงในระบบสารสนเทศของ ตร. (Thai Police Checkpoint Control: TPCC) และให้เจ้าหน้าที่บันทึก VDO ทั้งภาพและเสียง จัดเก็บไว้ในเครื่องคอมพิวเตอร์ของหน่วยในโอกาสแรกหลังเลิกภารกิจ โดยให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ไม่น้อยกว่า ๒๐ วัน ให้เรียบร้อย

๕.๔.๗ ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดที่ปฏิบัติหน้าที่ตั้งด่าน/จุดตรวจ/จุดสกัด นำตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด พร้อมของกลาง บันทึกการจับกุม/ตรวจค้นและการแจ้งสิทธิ พร้อมพยานหลักฐานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องส่งให้พนักงานสอบสวนร้อยเวรแห่งท้องที่นั้น เพื่อสอบสวนดำเนินคดีต่อไป

๕.๔.๘ กรณีมีการจับกุมตัวผู้กระทำความผิด ให้หัวหน้าผู้ควบคุมการปฏิบัติทำการแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อตรวจสอบการจับ ตามมาตรา ๒๒ วรรคสอง แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ดังนี้

- ต่างจังหวัด ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร ให้แจ้งแก่ พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

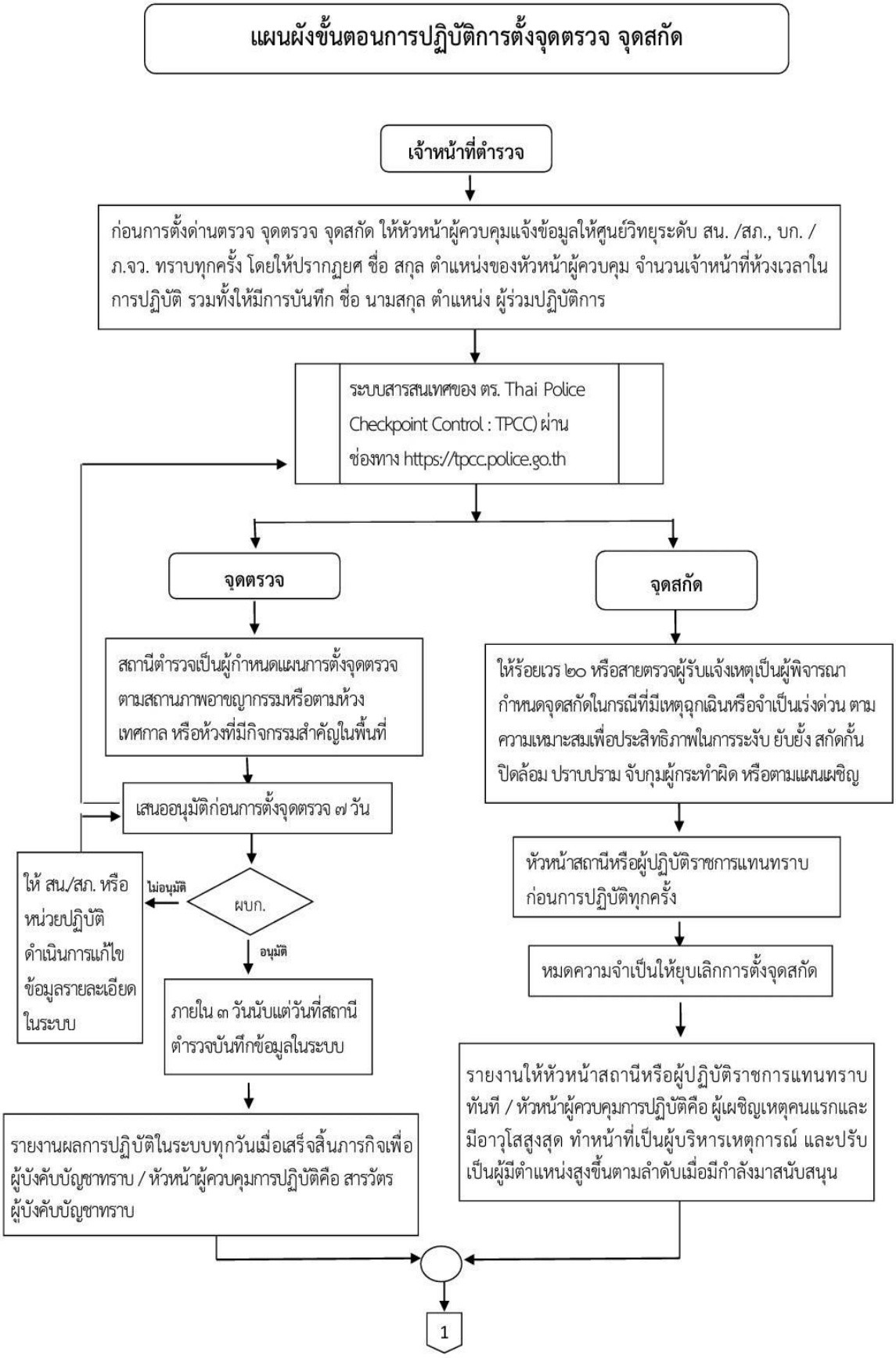
๕.๔.๙. ในกรณีพบผู้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือพบบุคคลตามหมายจับ และได้มีการต่อสู้ขัดขวางการจับกุมของเจ้าหน้าที่ และปรากฏว่าผู้ถูกจับกุมถึงแก่ความตาย หัวหน้าผู้รับผิดชอบด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด มีหน้าที่ต้องแจ้งแก่คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหายเพื่อตรวจสอบต่อไป ตามมาตรา ๒๘ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ ด้วย

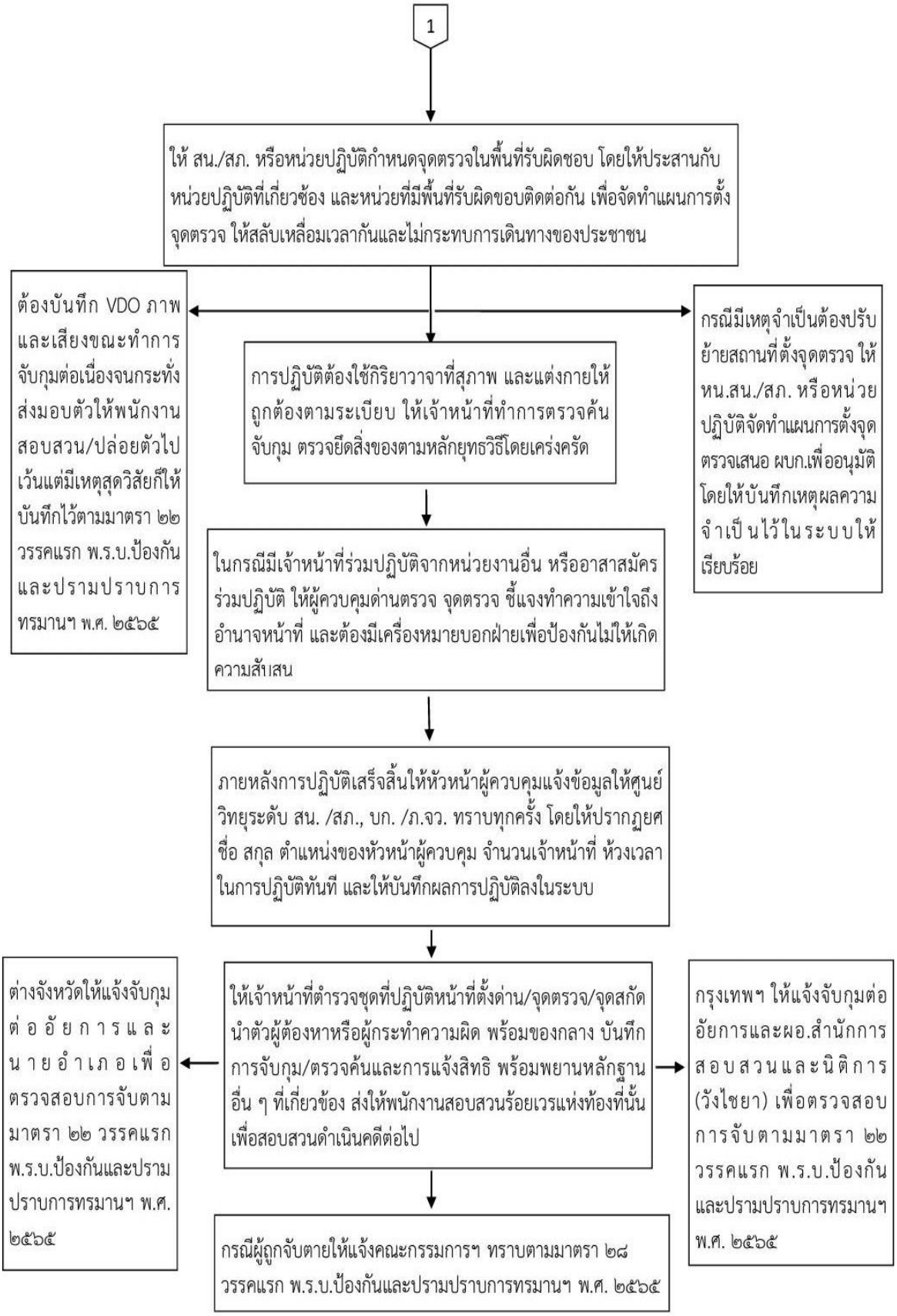
ข้อสังเกต

พิจารณาตามบทบัญญัติมาตรา ๒๒ แห่ง พ.ร.บ.ป้องกันปราบปรามการทรมานและการกระทำให้บุคคลสูญหาย พ.ศ. ๒๕๖๕ กรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐ (หน่วยอื่นๆ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจ) เป็นผู้จับกุมตัวผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหา กฎหมายกำหนดให้ หัวหน้าผู้รับผิดชอบในการจับกุมต้องแจ้งผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้มีการตรวจสอบการจับ ดังนี้

- ต่างจังหวัด แจ้ง พนักงานอัยการ และนายอำเภอท้องที่ที่มีการจับกุมตัว
- กรุงเทพมหานคร แจ้ง พนักงานอัยการ และผู้อำนวยการสำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา)

ประเด็น คือ หากเป็นกรณีที่พนักงานฝ่ายปกครองเป็นผู้จับกุมผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องหาเองแล้ว หน่วยงานใดจะเป็นผู้รับการแจ้ง เพื่อให้มีการตรวจสอบและถ่วงดุลอำนาจตามเจตนารมณ์แห่งบทบัญญัติ มาตรา ๒๒ นี้ ? ? ?

แผนผังขั้นตอนการปฏิบัติการตั้งจุดตรวจ จุดสกัด
เจ้าหน้าที่ตำรวจ
ก่อนการตั้งด่านตรวจ จุดตรวจ จุดสกัด ให้หัวหน้าผู้ควบคุมแจ้งข้อมูลให้ศูนย์วิทยุระดับ สน. /สภ., บก. / ภ.จว. ทราบทุกครั้ง โดยให้ปรากฏยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งของหัวหน้าผู้ควบคุม จำนวนเจ้าหน้าที่ห้วงเวลาในการปฏิบัติ รวมทั้งให้มีการบันทึก ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง ผู้ร่วมปฏิบัติการ
ระบบสารสนเทศของ ตร. Thai Police Checkpoint Control : TPCC) ผ่านช่องทาง https://tpcc.police.go.th
จุดตรวจ
จุดสกัด
สถานีตำรวจเป็นผู้กำหนดแผนการตั้งจุดตรวจตามสถานภาพอาชญากรรมหรือตามห้วงเทศกาล หรือห้วงที่มีกิจกรรมสำคัญในพื้นที่
ให้ร้อยเวร ๒๐ หรือสายตรวจผู้รับแจ้งเหตุเป็นผู้พิจารณากำหนดจุดสกัดในกรณีที่มีเหตุฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วน ตามความเหมาะสมเพื่อประสิทธิภาพในการระงับ ยับยั้ง สกัดกั้น ปิดล้อม ปราบปราม จับกุมผู้กระทำผิด หรือตามแผนเผชิญ
เสนออนุมัติก่อนการตั้งจุดตรวจ ๗ วัน
ผบก.
ไม่อนุมัติ
ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติดำเนินการแก้ไขข้อมูลรายละเอียดในระบบ
อนุมัติ
ภายใน ๓ วันนับแต่วันที่สถานีตำรวจบันทึกข้อมูลในระบบ
หัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบก่อนการปฏิบัติทุกครั้ง
หมดความจำเป็นให้ยุบเลิกการตั้งจุดสกัด
รายงานผลการปฏิบัติในระบบทุกวันเมื่อเสร็จสิ้นภารกิจเพื่อผู้บังคับบัญชาทราบ / หัวหน้าผู้ควบคุมการปฏิบัติคือ สารวัตรผู้บังคับบัญชาทราบ
รายงานให้หัวหน้าสถานีหรือผู้ปฏิบัติราชการแทนทราบทันที / หัวหน้าผู้ควบคุมการปฏิบัติคือ ผู้เผชิญเหตุคนแรกและมีอาวุโสสูงสุด ทำหน้าที่เป็นผู้บริหารเหตุการณ์ และปรับเป็นผู้มีตำแหน่งสูงขึ้นตามลำดับเมื่อมีกำลังมาสนับสนุน
1

1
ให้ สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติกำหนดจุดตรวจในพื้นที่รับผิดชอบ โดยให้ประสานกับหน่วยปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง และหน่วยที่มีพื้นที่รับผิดชอบติดต่อกัน เพื่อจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจ ให้สลับเหลื่อมเวลากันและไม่กระทบการเดินทางของประชาชน
ต้องบันทึก VDO ภาพและเสียงขณะทำการจับกุมต่อเนื่องจนกระทั่งส่งมอบตัวให้พนักงานสอบสวน/ปล่อยตัวไป เว้นแต่มีเหตุสุดวิสัยก็ให้บันทึกไว้ตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก พ.ร.บ.ป้องกันและปรามปราบการทรมานฯ พ.ศ. ๒๕๖๕
การปฏิบัติต้องใช้กิริยาวาจาที่สุภาพ และแต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ ให้เจ้าหน้าที่ทำการตรวจค้นจับกุม ตรวจยึดสิ่งของตามหลักยุทธวิธีโดยเคร่งครัด
กรณีมีเหตุจำเป็นต้องปรับย้ายสถานที่ตั้งจุดตรวจ ให้ หน.สน./สภ. หรือหน่วยปฏิบัติจัดทำแผนการตั้งจุดตรวจเสนอ ผบก.เพื่ออนุมัติ โดยให้บันทึกเหตุผลความจำเป็นไว้ในระบบให้เรียบร้อย
ในกรณีมีเจ้าหน้าที่ร่วมปฏิบัติจากหน่วยงานอื่น หรืออาสาสมัครร่วมปฏิบัติ ให้ผู้ควบคุมด่านตรวจ จุดตรวจ ชี้แจงทำความเข้าใจถึงอำนาจหน้าที่ และต้องมีเครื่องหมายบอกฝ่ายเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความสับสน
ภายหลังการปฏิบัติเสร็จสิ้นให้หัวหน้าผู้ควบคุมแจ้งข้อมูลให้ศูนย์วิทยุระดับ สน. /สภ., บก. /ภ.จว. ทราบทุกครั้ง โดยให้ปรากฏยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งของหัวหน้าผู้ควบคุม จำนวนเจ้าหน้าที่ ห้วงเวลาในการปฏิบัติทันที และให้บันทึกผลการปฏิบัติลงในระบบ
ต่างจังหวัดให้แจ้งจับกุมต่ออัยการและนายอำเภอเพื่อตรวจสอบการจับตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก พ.ร.บ.ป้องกันและปรามปราบการทรมานฯ พ.ศ. ๒๕๖๕
ให้เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดที่ปฏิบัติหน้าที่ตั้งด่าน/จุดตรวจ/จุดสกัด นำตัวผู้ต้องหาหรือผู้กระทำความผิด พร้อมของกลาง บันทึกการจับกุม/ตรวจค้นและการแจ้งสิทธิ พร้อมพยานหลักฐานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ส่งให้พนักงานสอบสวนร้อยเวรแห่งท้องที่นั้นเพื่อสอบสวนดำเนินคดีต่อไป
กรุงเทพฯ ให้แจ้งจับกุมต่ออัยการและผอ.สำนักการสอบสวนและนิติการ (วังไชยา) เพื่อตรวจสอบการจับตามมาตรา ๒๒ วรรคแรก พ.ร.บ.ป้องกันและปรามปราบการทรมานฯ พ.ศ. ๒๕๖๕
กรณีผู้ถูกจับตายให้แจ้งคณะกรรมการฯ ทราบตามมาตรา ๒๘ วรรคแรก พ.ร.บ.ป้องกันและปรามปราบการทรมานฯ พ.ศ. ๒๕๖๕

๓๑

ป.จ.ว.ข้อ.....เวลา.....น.
คดีอาญาที่.....
บัญชีของกลางลำดับที่.....

บันทึกการจับกุม

สถานที่บันทึก .....
วัน/เดือน/ปี ที่บันทึก.....
วัน/เดือน/ปี ที่จับกุม.....
สถานที่จับกุม ที่.....บ้านเลขที่.....หมู่.....
ตรอก/ซอย.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....
จังหวัด..... นามเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการจับกุม.....(ระบุยศ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สังกัด ของเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการการจับกุม ทุกคน).....
.....
.....
.....
.....
ได้ร่วมกันจับกุมตัว.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
พร้อมด้วยของกลางมี .....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

(ส ๕๖ – ๒๗)

(๒)

ตำแหน่งที่พบของกลาง .....

.....

.....

.....

.....

โดยกล่าวหาว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบด้วยว่า

๑. ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้

๒. ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

๓. ผู้ถูกจับมีสิทธิจะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

๔. ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เจ้าพนักงานสามารถอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

ขณะจับกุมผู้ถูกจับรับทราบข้อกล่าวหา และสิทธิของผู้ถูกจับดังกล่าวข้างต้นแล้ว และให้การ.....

.....

.....

.....

เหตุเกิดที่ .....

เมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น.

อนึ่งในการจับกุมครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมิได้ทำให้ผู้ใดได้รับอันตรายแก่กาย หรือจิตใจแต่อย่างใด

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้ถูกจับฟังแล้ว รับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) .....ผู้ถูกจับ

(ลงชื่อ) .....ผู้ถูกจับ

(ลงชื่อ).....ผู้จับ

ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ).....ผู้จับ

ตำแหน่ง.....

(ลงชื่อ).....ผู้จับ/บันทึก/อ่าน

ตำแหน่ง.....

(ส ๕๖ – ๒๗)

๓๓

บันทึกการตรวจค้น

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

บันทึกนี้แสดงว่า วันนี้ ..... เวลา.....น. พนักงานเจ้าหน้าที่ประกอบด้วย.....

.....

.....

.....

ได้มาขอทำการตรวจค้น บ้านเลขที่.....ถนน.....แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ .....จังหวัด.....โดยมี (นาย/นาง/นางสาว).....เป็นเจ้าของบ้านหรือผู้ดูแลแทนเจ้าของบ้าน เนื่องจาก.....

.....

.....

.....พนักงานเจ้าหน้าที่ชุดดังกล่าวได้พบ (นาย/นาง/นางสาว).....ซึ่งเป็น.....พนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงตัว และชี้แจงวัตถุประสงค์ต่อ (นาย/นาง/นางสาว).....เข้าใจในวัตถุประสงค์ของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว จึงเป็นผู้นำทำการตรวจค้น ซึ่งก่อนลงมือทำการตรวจค้นพนักงานเจ้าหน้าที่ทุกคนได้แสดงความบริสุทธิ์ให้ (นาย/นาง/นางสาว).....ดูเป็นที่พอใจแล้ว จึงเริ่มทำการตรวจค้น

ผลการตรวจค้นปรากฏว่า.....

.....

.....

เสร็จสิ้นการตรวจค้นเวลา.....น. หลังการตรวจค้นพนักงานเจ้าหน้าที่ได้แสดงความบริสุทธิ์ให้ (นาย/นาง/นางสาว).....ดูจนเป็นที่น่าพอใจอีกครั้งหนึ่ง

อนึ่ง ในการตรวจค้นครั้งนี้ พนักงานเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติอย่างสุภาพ มิได้ทำการขู่เข็ญ บังคับหรือกระทำประการหนึ่งประการใดอันเป็นการประทุษร้ายแก่กายหรือจิตใจต่อผู้หนึ่งผู้ใด อีกทั้งมิได้ทำให้ทรัพย์สินอื่นใดเสียหาย สูญหาย เสื่อมค่าหรือไร้ประโยชน์แต่ประการใด

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ (นาย/นาง/นางสาว).....ฟังแล้วรับว่าเข้าใจข้อความในบันทึกนี้ดีและถูกต้องเป็นความจริงทุกประการ จึงลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....เจ้าบ้านหรือผู้ดูแลแทนเจ้าบ้าน (ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจค้น

(.....) (.....)

(ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจค้น (ลงชื่อ).....พนักงานเจ้าหน้าที่/บันทึก/อ่าน

(.....) (.....)

๓๔

บัญชีทรัพย์ประกอบบันทึกการตรวจค้น

ลำดับ	รายการทรัพย์สิน	จำนวน/น้ำหนัก	ราคา	สภาพ/ตำหนิ	จุดที่พบ	หมายเหตุ

ข้าฯ ขอรับรองว่าทรัพย์ตามรายการดังกล่าวข้างต้น เป็นทรัพย์ที่ผู้ตรวจค้นพบและยึดไว้ตาม บันทึกการตรวจค้นและหมายค้นของศาล.....ที่...../.....ลงวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....จริง

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น/บันทึก/อ่าน

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น

(ลงชื่อ).....พยาน(ถ้ามี) (ลงชื่อ).....พยาน(ถ้ามี)

ได้รับสำเนาบันทึกการตรวจค้นนี้ไว้แล้ว

(ลงชื่อ).....เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่

(.....)

...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓๐)

ป.จ.ว.ข้อ.....เวลา.....น.
คดีที่.....
บัญชีของกลางลำดับที่.....

๓๕

บันทึกการตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ตาม ป.วิ.อาญา ม.๙๒(๔)

สถานที่บันทึก .....
วัน/เดือน/ปี ที่บันทึก.....
วัน/เดือน/ปี ที่ตรวจค้น.....
สถานที่ตรวจค้น.....
นามเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการจับกุม.....(ระบุยศ ชื่อ นามสกุล ตำแหน่ง สังกัด ของเจ้าพนักงานตำรวจที่ทำการจับกุม ทุกคน) .....
.....
.....
ได้ร่วมกันตรวจค้นสถานที่ดังกล่าวข้างต้น เนื่องจากมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าทรัพย์ที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานพิสูจน์การกระทำความผิด ได้ซ่อนอยู่หรืออยู่ในนั้น และมีเหตุอันควรเชื่อว่าหากเนิ่นช้ากว่าจะเอาหมายค้นมาได้ ทรัพย์นั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน โดยมี(ระบุชื่อ นามสกุล อายุ ที่อยู่ของผู้ครอบครองหรือผู้นำการตรวจค้น)
.....
.....
ผลการตรวจค้นปรากฏว่า....(พบหรือไม่พบทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้นโดยไม่มีหมายค้น ถ้าพบให้ระบุว่าพบทรัพย์ตามเหตุที่เข้าตรวจค้น ซึ่งมีรายละเอียดตามบัญชีทรัพย์ที่แนบท้ายบันทึกการตรวจค้น).....
.....
เสร็จสิ้นการตรวจค้น เวลา..... น.

อนึ่งในการตรวจค้นครั้งนี้ เจ้าพนักงานตำรวจผู้ตรวจค้นมิได้ทำให้ทรัพย์สินของผู้ใดเสียหาย สูญหาย หรือเสื่อมค่าแต่ประการใด และมิได้เอาทรัพย์สินของผู้หนึ่งผู้ใดมาเป็นประโยชน์ของตนเองแต่อย่างใด

ได้อ่านบันทึกนี้ให้ผู้นำการตรวจค้นฟังแล้ว รับว่าถูกต้องและได้มอบสำเนาบันทึกการตรวจค้นกับบัญชีทรัพย์ (ถ้ามี) ให้ผู้นำการตรวจค้นไว้แล้ว จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ) .....เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น
(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น/บันทึก/อ่าน
ตำแหน่ง.....
(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น
(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น
(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น

ได้รับสำเนาบันทึกการตรวจค้นนี้ไว้แล้ว
(ลงชื่อ).....เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่
(.....)
...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓๑)

๓๖

บัญชีทรัพย์ประกอบบันทึกการตรวจค้น

โดยไม่มีหมายค้น ตาม ป.วิ.อาญา ม.๙๒ (๔)

ลำดับ	รายการทรัพย์สิน	จำนวน/น้ำหนัก	ราคา	สภาพ/ตำหนิ	จุดที่พบ	หมายเหตุ

ข้าฯ ขอรับรองว่าทรัพย์ตามรายการดังกล่าวข้างต้น เป็นทรัพย์ที่ผู้ตรวจค้นพบและยึดไว้ตามบันทึกการตรวจค้นจริง

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้อง จึงให้ลงชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ครอบครอง/ผู้นำการตรวจค้น

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น/บันทึก/อ่าน

(ลงชื่อ).....ผู้ตรวจค้น

ได้รับสำเนาบันทึกการตรวจค้นนี้ไว้แล้ว

(ลงชื่อ).....เจ้าบ้านหรือผู้ครอบครองสถานที่

(.....)

...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓๒)

๓๒

บันทึกการจับกุมผู้ต้องหาที่เป็นเด็กหรือเยาวชน

สถานที่ทำบันทึก

.....

วัน/เดือน/ปี ที่บันทึก

.....

วัน/เดือน/ปี ที่จับกุม

.....

สถานที่จับกุม

.....

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับ

.....

.....

.....

ได้แจ้งแก่ผู้ที่ถูกจับตามรายชื่อข้างล่างว่าเขาต้องถูกจับ

.....

.....

.....

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกจับทราบว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ได้แจ้งให้ผู้ถูกจับ ทราบว่า

๑. ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้

๒. ถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

๓. ผู้ถูกจับมีสิทธิจะพบและปรึกษาทนายหรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

๔. ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติ หรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้โดยสะดวกและไม่เป็นการขัดขวางการจับหรือการควบคุมถูกจับ หรือทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยแก่บุคคลหนึ่งบุคคลใด เจ้าพนักงานสามารถอนุญาตให้ผู้ถูกจับดำเนินการได้ตามสมควรแก่กรณี

ผู้ถูกจับรับทราบสิทธิแล้ว ( ) ไม่ขอดำเนินการตามข้อ ๔

( ) ขอดำเนินการตามข้อ ๔ และได้ดำเนินการเรียบร้อย

( ) ขอให้การรับว่าเป็นบุคคลตามหมายจับ และยังไม่เคยถูกดำเนินคดีนี้มาก่อน

ในการจับกุมผู้ต้องหาครั้งนี้ เจ้าหน้าที่ตำรวจชุดจับกุมได้กระทำไปตามอำนาจและหน้าที่ โดย

○ มีหมายจับ

○ มีคำสั่งศาล

○ กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ในมาตรา ๘๐

○ มีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดภยันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

○ เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖ (๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

○ เป็นการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราว ตามมาตรา ๑๑๗

การปฏิบัติของเจ้าพนักงานผู้จับต่อเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับ กระทำโดย (ม.๖๙)

○ แจ้งแก่เด็กหรือเยาวชนว่าเขาต้องถูกจับ

○ แจ้งข้อกล่าวหารวมทั้งสิทธิตามกฎหมายให้ทราบ

○ กรณีมีหมายจับได้แสดงต่อผู้ถูกจับ

○ นำตัวไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับทันที

○ แจ้งเหตุแห่งการจับกุมให้บิดา มารดา ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย <u>กรณีอยู่ด้วยในขณะจับกุม / ในโอกาสแรกเท่าที่สามารถทำได้</u>

ทำบันทึกการจับกุม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับให้ผู้ถูกจับทราบ และได้กระทำต่อหน้า ผู้ปกครอง บุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอยู่ด้วย ในกรณีที่ขณะทำบันทึกมีบุคคลดังกล่าวอยู่ด้วย

ในการจับกุมและควบคุมได้กระทำโดยละมุนละม่อม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และไม่เป็นการประจานมิได้ใช้วิธีการเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันการหลบหนีหรือเพื่อความปลอดภัยของเด็กหรือเยาวชนผู้ถูกจับหรือบุคคลอื่น และมิได้ใช้เครื่องพันธนาการแก่เด็ก

เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้จับได้อ่านบันทึกให้ผู้ถูกจับฟังแล้วและผู้ถูกจับได้อ่านด้วยตนเองแล้ว รับว่าถูกต้องและได้มอบสำเนาบันทึก การจับกุมให้แก่ผู้ถูกจับเรียบร้อย จึงให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

(ลงชื่อ).....ผู้ถูกจับ

(ลงชื่อ) .....ผู้ปกครอง (ถ้ามี)

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม

(ลงชื่อ) .....ผู้จับกุม/บันทึก

ร.ต.ท.ภาณุรุจ ลิ้มสังกาศ รอง สว.กวช.๒ สบส.
ร.ต.ท.ปพนธีร์ รอดชูแสง รอง สว.กวช.๒ สบส.

บทที่ ๙
การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว

เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๓, ๑๒๗ ต้องเริ่มการสอบสวนโดยมิชักช้า ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๐ รวบรวมพยานหลักฐานและดำเนินการทั้งหลายอื่นเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ โดยนำตัวผู้ต้องหามาแจ้งข้อหาเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๔ ไม่ว่าผู้ต้องหาจะเข้าพบพนักงานสอบสวนเอง หรือการจับกุมของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในความผิดซึ่งหน้า หรือตามหมายจับหรือตามข้อยกเว้นของกฎหมายนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี ซึ่งในระหว่างสอบสวนยังไม่เสร็จกฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการควบคุมตัวผู้ต้องหา ๔๘ ชั่วโมงกรณีคดีที่อยู่ในอำนาจศาลอาญาหรือศาลจังหวัดหรือศาลแขวงหรือศาลทหาร หรือไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง กรณีที่เด็กหรือเยาวชนถูกจับกุมในอำนาจศาลเยาวชนและครอบครัวหากสอบสวนไม่เสร็จต้องขออำนาจศาลในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนตามกฎหมาย การตรวจสอบการจับสำหรับเด็กหรือเยาวชน ตลอดจนอำนาจการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

๑. ความหมายของการควบคุม

การควบคุม ตามคำจำกัดความแห่ง ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๒๑) และตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๖ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒๗ หมายความถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

คำจำกัดความใช้คำว่า “หมายความถึง”การคุมหรือกักขัง จึงเป็นการยกตัวอย่างเท่านั้นคำว่า “การคุม”ไม่พบคำจำกัดความในกฎหมาย ส่วนคำว่า “กักขัง” เป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า “ขัง” ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๒(๒๒) คำว่า **“ขัง”** หมายความรวมถึงการกักขังจำเลยหรือผู้ต้องหาโดยศาล การควบคุมอาจจะอยู่ในรูปแบบอื่นก็ได้ เช่น การที่เจ้าพนักงานสั่งให้บุคคลนั้นอยู่กับเจ้าพนักงานห้ามมิให้ไปไหนมาไหนโดยสะดวกโดยทำให้ขาดเสรีภาพในลักษณะอย่างนี้ก็เป็นไปได้เช่นกันโดยไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องพันธนาการหรือนำเข้าห้องควบคุมแต่อย่างใด

นอกจากนี้ ยังปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของความหมายคำว่า **“คุมขัง”** ตาม ป.อ. มาตรา๑(๑๒) คุมขัง หมายความว่า คุมตัว ควบคุม ขัง กักขังหรือจำคุก

๒. การควบคุมในชั้นจับกุมของเจ้าพนักงาน

เมื่อพิจารณาอำนาจการควบคุมของเจ้าพนักงานแล้ว กฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เริ่มตั้งแต่ขั้นตอนการจับกุมผู้ต้องหาของเจ้าพนักงาน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ โดยในการจับนั้นเจ้าพนักงานซึ่งทำการจับต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับนั้นว่าเขาต้องถูกจับ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่ถูกจับพร้อมด้วยผู้จับ เว้นแต่สามารถนำไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบได้ในขณะนั้น แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป

จะเห็นได้ว่าช่วงเวลาตั้งแต่แจ้งว่าเขาต้องถูกจับและให้ผู้ถูกจับไปพร้อมกับผู้จับนั้น ความหมายก็คือนับแต่นั้นไปผู้ถูกจับอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานนั่นเอง และมีหน้าที่ต้องนำส่งพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๘๔

ขั้นตอนการเก็บรักษาเงินประกันตัวผู้ต้องหา ที่ไม่สามารถเก็บรักษาในตู้นิรภัยที่สถานีตำรวจได้ แบบทะเบียนคุมเงินประกันตัวผู้ต้องหา แบบรายละเอียดการ รับ-จ่าย เงินประกันตัวผู้ต้องหา และการปฏิบัติทางบัญชี

ให้สถานีตำรวจถือปฏิบัติในการรับเงิน เก็บรักษาเงิน จ่ายเงิน และการปฏิบัติทางบัญชีดังต่อไปนี้

เมื่อได้รับอนุมัติให้ถอนประกันแล้ว ให้สถานีตำรวจจ่ายเงินคืนประกันผู้ต้องหาให้นายประกัน โดยให้ใช้ใบสำคัญการรับเงินเป็นหลักฐานการจ่าย

ในกรณีที่มีการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนโดยมีการวางเงินสดเป็นประกันไม่ว่าต่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการ และยังไม่ได้รับคืน หากผู้ต้องหาหรือจำเลยประสงค์จะขอปล่อยชั่วคราวต่อไป ผู้ต้องหาหรือจำเลยหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้องอาจยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี โดยขอให้เอาเงินสดดังกล่าวเป็นหลักประกันต่อไปได้ เมื่อพนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรอาจมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยถือว่าเงินสดดังกล่าวนั้นเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการหรือศาล แล้วแต่กรณีได้ให้พนักงานอัยการหรือศาลนั้น แจ้งพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการนั้น แล้วแต่กรณี ให้ส่งเงินสดนั้นต่อพนักงานอัยการหรือศาลภายในระยะเวลาที่พนักงานอัยการหรือศาลเห็นสมควรให้สถานีตำรวจนำส่งเงินสดที่เป็นหลักประกันโดยออกเป็นเช็คให้สำนักงานอัยการหรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี และให้ใช้ใบเสร็จรับเงินที่ได้รับจากสำนักงานอัยการหรือสำนักงานศาลยุติธรรมเป็นหลักฐานการจ่าย

การจ่ายคืนเงินประกันตัวผู้ต้องหา ให้จ่ายเป็นเช็คโดยสั่งจ่ายในนามนายประกันขีดคำว่า “**หรือผู้ถือ**” ออก และขีดคร่อมเช็คด้วย

การนำส่งเงินประกันตัวผู้ต้องหาที่ยังไม่ได้รับคืนเป็นหลักประกันในชั้นพนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี ให้จ่ายเป็นเช็คโดยสั่งจ่ายในนาม “**สำนักงานอัยการ**” หรือ “**สำนักงานศาลยุติธรรม**”แล้วแต่กรณี ขีดคำว่า “**หรือผู้ถือ**” ออก และขีดคร่อมด้วย

การสั่งจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากประกันตัวผู้ต้องหาของสถานีตำรวจ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย และข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรประจำสถานีตำรวจเป็นผู้ลงนามร่วมกันอย่างน้อยสองคน

สมุดเช็คหรือเอกสารอื่นใดที่เกี่ยวกับการฝากเงิน ให้เก็บรักษาไว้ในที่มั่นคงและปลอดภัยโดยอยู่ในความรับผิดชอบของหัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ที่หัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย

เจ้าหน้าที่เสมียนประจำวันคดี ลงบันทึกประจำวันการมอบหลักทรัพย์ (**เช็คสั่งจ่ายเงิน**) คืนนายประกันหรือนำส่งเงินสดเป็นเช็คให้สำนักงานอัยการหรือสำนักงานศาลยุติธรรม แล้วแต่กรณี โดยมีพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบคดีนั้นและเจ้าหน้าที่การเงินลงลายมือชื่อในบันทึกประจำวัน

วงเงินประกันตัวผู้ต้องหา

ผู้ต้องหาและจำเลยมีสิทธิยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวหรือที่เรียกว่าการประกันตัวได้ โดยการขอปล่อยชั่วคราวมีได้ทั้งในชั้นพนักงานสอบสวนและในชั้นศาลผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับอนุญาตให้ได้รับการปล่อยชั่วคราว ในทั้งสองชั้น หรือเฉพาะชั้นพนักงานสอบสวน หรือชั้นศาลก็ได้ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของศาล การขอปล่อยตัวชั่วคราว ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะมีค่าใช้จ่ายในส่วนของหลักทรัพย์ที่จะใช้ประกัน ซึ่งจะต้องใช้จำนวนวงเงินประกันตัว มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับ ตามความผิดอาญาข้อหาที่ตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย ประกอบกับค่าใช้จ่ายในการขอออกหนังสือรับรองหลักทรัพย์ประกันต่างๆ มายื่นประกอบกับหลักทรัพย์ด้วย

คำสั่ง ตร.ที่ ๔๓๖/๒๕๖๕ เรื่อง การปล่อยชั่วคราว การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

คำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
ที่ ๔๓๖ /๒๕๖๕
เรื่อง การปล่อยชั่วคราว การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน
และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

ตามคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน และคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑๕ มิถุนายน ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา ได้กำหนดเรื่องการปล่อยชั่วคราว และวงเงินในการปล่อยชั่วคราวไว้แล้ว นั้น

ต่อมาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๐ วรรคหนึ่ง ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ฉบับที่ ๓๔) พ.ศ. ๒๕๖๒ บัญญัติให้ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินสิบปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ ประกอบกับได้มีการยกเลิกข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม และออกข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยการปล่อยชั่วคราวและวิธีเรียกประกันในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๕ ซึ่งในกรณีการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนนั้น พนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน พ.ศ.๒๕๔๙ ข้อ ๑ ที่ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนกำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าว ดังนั้นเพื่อให้การปล่อยชั่วคราว การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กฎกระทรวง และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาดังกล่าว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๖ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประกอบมาตรา ๑๑(๔) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๗ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ ๗/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๕ กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๕๙ เรื่อง การกำหนดตำแหน่งของข้าราชการตำรวจซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวน ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่งไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ให้ยกเลิกความในข้อ ๕.๗ บทที่ ๒ การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา ของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา และให้ใช้ความดังต่อไปนี้แทน

"๕.๗ ในคดีมีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๑๐ ปีขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

ข้อ ๒ ให้ยกเลิกคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน และการใช้บุคคลเป็นประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน

ข้อ ๓ เพื่อให้การเรียกประกันหรือหลักประกันผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนมีความเหมาะสมกับพฤติการณ์แห่งคดี และไม่สร้างภาระแก่ผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนในการที่จะได้รับการปล่อยชั่วคราวจนเกินควรแก่กรณี จึงวางแนวทางเกี่ยวกับการกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกันและการใช้บุคคลเป็นประกัน ในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ดังต่อไปนี้

(๑) การกำหนดวงเงินประกัน

ลำดับที่	ความผิดหรือพฤติการณ์ในการขอปล่อยชั่วคราว	อัตราขั้นต่ำ	อัตราขั้นสูง
๑	คดีความผิดลหุโทษหรือที่มีโทษปรับสถานเดียว	ไม่มี	ไม่เกินร้อยละ ๑๘.๗๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงของความผิดนั้น แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดีอาจกำหนดวงเงินเกินกว่าอัตราดังกล่าวได้ แต่ไม่เกินร้อยละ ๓๗.๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูง
๒	คดีความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม	ไม่มี	ไม่เกินร้อยละ ๑๘.๗๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูงของความผิดนั้น แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดีอาจกำหนดวงเงินเกินกว่าอัตราดังกล่าวได้ แต่ไม่เกินร้อยละ ๗๕ ของอัตราโทษปรับขั้นสูง
๓	คดีความผิดที่มีความเสียหายต่อทรัพย์มูลค่าสูงหรือส่งผลเสียหายในวงกว้าง เช่น ความผิดฐานฉ้อโกง ความผิดเกี่ยวกับการกู้ยืมเงินอันเป็นการฉ้อโกงประชาชน ความผิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถาบันการเงิน	ไม่มี	ไม่เกินร้อยละ ๒๕ ของราคาหรือมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดีอาจกำหนดวงเงินเกินกว่าอัตราดังกล่าวได้ แต่ต้องไม่เกินร้อยละ ๗๕ ของราคาหรือมูลค่าทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายและพึงคำนึงถึงอัตราโทษจำคุกในคดีที่ถูกกล่าวหาประกอบด้วย

ลำดับที่	ความผิดหรือพฤติการณ์ในการขอปล่อยชั่วคราว	อัตราขั้นต่ำ	อัตราขั้นสูง
๔	คดีที่มีอัตราโทษจำคุก และไม่เข้ากรณีตามข้อ ๑ ข้อ ๒ ข้อ ๓ ข้อ ๕ และข้อ ๖	ไม่มี	ไม่เกิน ๗,๕๐๐ บาท ต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดี อาจกำหนดให้สูงกว่าวงเงินดังกล่าวได้ แต่ไม่ควรเกิน ๑๕,๐๐๐ บาท ต่อระวางโทษจำคุก ๑ ปี
๕	คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต	ไม่มี	ไม่เกิน ๒๒๕,๐๐๐ บาท แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดี อาจกำหนดให้สูงกว่าวงเงินดังกล่าวได้ แต่ไม่เกิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท
๖	คดีที่มีโทษประหารชีวิต	ไม่มี	ไม่เกิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท แต่หากมีพฤติการณ์พิเศษในคดี อาจกำหนดให้สูงกว่าวงเงินดังกล่าวได้ แต่ไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท
๗	คดีที่มีหลายข้อหา (๑) ความผิดกรรมเดียวผิดกฎหมายหลายบท หรือ (๒) ความผิดหลายกรรมต่างกัน	ไม่มี	ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์
๘	กรณี (๑) ผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือ (๒) ผู้ขอประกันใช้หลักทรัพย์ที่มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดี	ไม่มี	จะกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้
๙	ผู้ขอประกันเป็นญาติพี่น้องหรือมีความเกี่ยวพันโดยทางสมรสเป็นผู้ใช้เงินสดหรือหลักทรัพย์ของผู้ขอประกันที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนและสะดวกแก่การบังคับคดีเป็นหลักประกัน	ไม่มี	ให้วางเงินสดหรือหลักทรัพย์เพียงร้อยละ ๒๐ จากจำนวนวงเงินประกันที่กำหนดก็ได้

ลำดับที่	ความผิดหรือพฤติการณ์ในการขอปล่อยชั่วคราว	อัตราขั้นต่ำ	อัตราขั้นสูง
๑๐	กรณีผู้ต้องหา (๑) เป็นหญิงมีครรภ์ หรือ (๒) มีบุตรอายุไม่เกิน ๓ ปี อยู่ในความดูแล หรือ (๓) เป็นผู้เจ็บป่วย ถ้าต้องขังจะเป็นอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือ (๔) เป็นผู้พิการหรือสูงอายุ ซึ่งโดยสภาพร่างกายหรือจิตใจอาจจะเกิดความทุกข์ยากลำบากเกินกว่าปกติในระหว่างต้องขัง	ไม่มี	ใช้ดุลพินิจอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราวโดยไม่ต้องมีประกันหรือกำหนดวงเงินประกันให้ต่ำกว่าเกณฑ์ปกติก็ได้
๑๑	กรณีผู้ต้องหาถูกดำเนินคดีหลายคดีในสถานีเดียวกัน	ไม่มี	กำหนดวงเงินประกันในแต่ละคดีต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ โดยให้ใช้หลักประกันร่วมกันก็ได้ ทั้งนี้ให้คำนึงถึงพฤติการณ์ของคดีและผู้ต้องหาประกอบกัน

หมายเหตุ ข้อ ๔ ข้อ ๕ และข้อ ๖ ถ้าลักษณะและพฤติการณ์แห่งคดีมีเหตุจำเป็นต้องกำหนดวงเงินประกันสูงกว่าที่วางไว้ข้างต้น ก็อาจเพิ่มวงเงินให้สูงขึ้นอีกได้

(๒) การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้เป็นหลักประกัน

ลำดับที่	หลักทรัพย์	เอกสารที่ต้องแสดง
๑	ที่ดินมีโฉนด	(๑) โฉนดที่ดิน และ (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๒	ที่ดินมีหนังสือรับรองการทำประโยชน์	(๑) หนังสือรับรองการทำประโยชน์ และ (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๓	ห้องชุด	(๑) หนังสือกรรมสิทธิ์ห้องชุด (๒) หนังสือรับรองราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
๔	ที่ดิน และสิ่งปลูกสร้างบนที่ดิน	(๑) โฉนดที่ดิน หรือหนังสือรับรองการทำประโยชน์ และ (๒) สำเนาทะเบียนบ้าน และ (๓) หนังสือประเมินราคาสิ่งปลูกสร้างที่น่าเชื่อถือ
๕	หลักทรัพย์มีค่าอย่างอื่นที่กำหนดราคามูลค่าที่แน่นอนได้ เช่น (๑) พันธบัตรที่ออกโดยหน่วยงานรัฐ (๒) สลากออมสิน (๓) บัตรหรือสลากออมทรัพย์ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (๔) เงินฝากของสถาบันการเงินหรือสหกรณ์ออมทรัพย์	เอกสารหลักฐานของหลักทรัพย์แต่ละประเภท อนึ่ง ในกรณีมีข้อสงสัยให้พนักงานสอบสวนตรวจสอบเพื่อขอคำยืนยันจากหน่วยงานที่ออกพันธบัตร ธนาคาร บริษัทประกันภัย หรือส่วนราชการ ที่ออกหนังสือรับรองนั้น

ลำดับที่	หลักทรัพย์	เอกสารที่ต้องแสดง
	(๕) ใบรับเงินฝากประจำธนาคาร (๖) ตั๋วแลกเงินที่ธนาคารเป็นผู้จ่ายและธนาคารผู้จ่ายได้รับรองตลอดไปแล้ว (๗) ตั๋วสัญญาใช้เงินที่ธนาคารเป็นผู้ออกตั๋ว (๘) เช็คที่ธนาคารเป็นผู้สั่งจ่ายหรือรับรองซึ่งสามารถเรียกเก็บเงินได้ในวันที่ทำสัญญาประกัน (๙) หนังสือค้ำประกันหรือหนังสือรับรองของธนาคารหรือบริษัทประกันภัยเพื่อชำระเบี้ยปรับแทนในกรณีผิดสัญญาประกัน (๑๐) หนังสือรับรองการชำระเงินของกองทุนยุติธรรม (๑๑) หนังสือรับรองของส่วนราชการเพื่อขออนุญาตประกันตัวข้าราชการ	

หมายเหตุ ให้มีหนังสือแจ้งอายัดไปยังสำนักงานที่ดิน สำนักงานเขตหรืออำเภอ หน่วยงานที่ออกพันธบัตร ธนาคารหรือสหกรณ์ออมทรัพย์ แล้วแต่กรณีทันที และเมื่อสัญญาประกันสิ้นสุดลง ให้รีบคืนหลักประกันและแจ้งยกเลิกการอายัดโดยเร็ว

(๓) การใช้บุคคลเป็นประกัน

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
๑	ผู้ขอประกันเป็นบุคคลธรรมดา ผู้ขอประกันจะต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงาน หรือมีรายได้แน่นอน และ (๑) เป็นผู้มีความสัมพันธ์กับผู้ต้องหา เช่น เป็นบุพการี ผู้สืบสันดาน สามี ภริยา ญาติพี่น้อง ผู้บังคับบัญชา นายจ้าง บุคคลที่เกี่ยวพันโดยทางสมรส หรือ (๒) เป็นบุคคลที่เห็นว่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดเสมือนเป็นญาติพี่น้อง หรือมีความสัมพันธ์ในทางอื่นที่เห็นสมควรให้ประกันได้	ให้พิจารณาจากเงินเดือน หรือรายได้ โดยให้ทำสัญญา ไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๑. ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้าง หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจเสนอหนังสือรับรองได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้นและให้นำหนังสือรับรองหรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง ๒. หากวงเงินประกันมียอดสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
			๓. อาจให้ผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกัน โดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้ ๔. หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไป โดยอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมได้
๒	**ผู้ขอประกันเป็นนิติบุคคล** กรณีผู้ต้องหาเป็นกรรมการ ผู้แทน ตัวแทน หุ้นส่วน พนักงาน หรือลูกจ้างของนิติบุคคล	ตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป	๑. อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันวางเงินหรือหลักทรัพย์อื่นตามจำนวนที่เห็นสมควรเพิ่มเติมด้วยก็ได้ โดยจะต้องแสดงหนังสือรับรองการจดทะเบียนและหลักฐานแสดงฐานะการเงิน และผู้มีอำนาจทำการแทน ๒. ในกรณีฉุกเฉินไม่สามารถนำต้นฉบับเอกสารมาแสดงได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงสำเนาเอกสารดังกล่าวและให้นำต้นฉบับเอกสารมาแสดงภายหลัง
๓	**ผู้ขอประกันเป็นส่วนราชการ** ตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการช่วยเหลือข้าราชการหรือลูกจ้างของทางราชการที่ต้องหาคดีอาญา	ตามที่เห็นสมควรเป็นกรณีๆ ไป	หากจำนวนเงินที่ระบุไว้ในหนังสือรับรองหรือคำร้อง ขอให้ปล่อยชั่วคราวเพียงพอแล้ว ควรถือว่าหนังสือรับรองหรือคำร้องนั้นเป็นหลักประกันที่น่าเชื่อถือได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ (๔)
๔	**ผู้ต้องหาทำสัญญาประกันตนเอง** (๑) ผู้ต้องหาต้องเป็นผู้มีตำแหน่งหน้าที่การงานหรือมีรายได้แน่นอน	ให้พิจารณาจากเงินเดือน หรือรายได้ โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่า ของอัตราเงินเดือน หรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	๑. ให้ยื่นคำร้องด้วยตนเอง และเสนอหนังสือรับรองจากต้นสังกัดหรือนายจ้าง หรือหลักฐานอื่นที่เชื่อถือได้ และหากผู้ขอประกันมีคู่สมรส ให้แสดงหลักฐานการยินยอมของคู่สมรสด้วย ในกรณีฉุกเฉินไม่อาจเสนอหนังสือรับรองได้ทัน ให้ผ่อนผันโดยแสดงหลักฐานอื่น เช่น บัตรประจำตัวที่แสดงฐานะเช่นนั้นและ

ลำดับที่	บุคคลเป็นประกัน	วงเงินสัญญาประกัน	หลักเกณฑ์
	(๒) ผู้ต้องหา - เป็นพนักงานหรือประกอบวิชาชีพ เช่น แพทย์ เภสัชกร พยาบาล วิศวกร สถาปนิก ทนายความ ผู้สอบบัญชี ครู ผู้ประกอบวิชาชีพด้านสื่อมวลชน หรือผู้ประกอบวิชาชีพอื่นที่เห็นสมควรให้ประกันได้ และ - การกระทำที่ถูกกล่าวหา ว่าเป็นความผิดเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือการปฏิบัติงานในการประกอบวิชาชีพนั้น	ให้พิจารณาจากเงินเดือน หรือรายได้ โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๕ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน	ให้นำหนังสือรับรองหรือหนังสือยินยอมมาแสดงภายหลัง ๒. หากวงเงินประกันมียอดสูงกว่าวงเงินที่ผู้นั้นมีสิทธิประกันได้ อาจกำหนดให้ผู้ขอประกันมอบเงินหรือหลักทรัพย์อื่นเพิ่มเติมให้เพียงพอกับวงเงินประกันนั้นได้ ๓. อาจให้ผู้ขอประกันหลายคนร่วมกันทำสัญญาประกัน โดยใช้วงเงินของแต่ละคนรวมกันได้ ๔. หากผู้ประกันพ้นจากตำแหน่งหน้าที่การงาน ก็ให้คงมีสิทธิประกันต่อไป โดยอาจใช้ดุลพินิจสั่งให้หาหลักประกันเพิ่มหรือดีกว่าเดิมได้

ข้อ ๔ บรรดาระเบียบ หรือคำสั่งที่ขัดหรือแย้งกับคำสั่งนี้ให้เป็นอันยกเลิก และให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้โดยเคร่งครัด

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๒๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๖๕

พลตำรวจเอก

(สุวัฒน์ แจ้งยอดสุข)

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ

ข้าราชการตำรวจประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย
ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี บทที่ ๓
ข้าราชการตำรวจประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

ข้อ ๒๐๐ ห้ามมิให้ข้าราชการตำรวจประกันตัวผู้ต้องหรือจำเลยในคดีอาญาเว้นแต่ผู้ต้องหาหรือจำเลยเกี่ยวข้องเป็นญาติมิตรกับข้าราชการตำรวจผู้นั้น และคดีที่ต้องหานั้นเป็นเรื่องสมควรจะช่วยเหลือประกัน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน

ข้อ ๒๐๑ คดีใดที่ผู้บังคับบัญชาชั้นใดจะอนุญาตได้ตามความในข้อก่อนนั้นให้เป็นไปตามกำหนด ดังนี้

๑. คดีสูงกว่าลหุโทษ แต่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึง ๑๐ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้บังคับบัญชาที่จะอนุญาตได้ ได้แก่ผู้บังคับบัญชาซึ่งเหนือผู้ขออนุญาตประกัน แต่ต้องเป็นผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าชั้นผู้บังคับกองหรือเทียบเท่าชั้นผู้บังคับกองขึ้นไป

๒. คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปี ขึ้นไป ผู้บังคับบัญชาที่จะอนุญาตได้ ได้แก่ผู้บังคับบัญชาซึ่งเหนือกว่าผู้ขออนุญาตประกัน แต่ต้องผู้บังคับบัญชาที่ไม่ต่ำกว่าชั้นผู้กำกับการหรือเทียบเท่าผู้กำกับการขึ้นไปแต่ทั้งนี้ให้พึงเข้าใจว่า ผู้รับประกันจะต้องรับผิดตามข้อผูกพันแห่งสัญญาประกันเป็นการเฉพาะตัว

ข้อ ๒๐๒ เมื่อข้าราชการตำรวจหรือลูกจ้างของทางราชการสำนักงานตำรวจแห่งชาติซึ่งรับเงินเดือนหรือค่าจ้างจากเงินงบประมาณรายจ่าย บุคคลอื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ราชการและให้รวมถึงบุคคลดังกล่าวที่ออกหรือพ้นจากหน้าที่ราชการไปแล้วแต่ได้ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องคดีอาญาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการและทางราชการมิได้เป็นผู้กล่าวหา หรือฟ้องคดีนั้นเอง แล้วให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการโดยร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองระบุจำนวนเงินที่ต้องชดใช้เมื่อผิดสัญญาประกัน นำไปมอบให้พนักงานสอบสวนพนักงานอัยการ หรือศาลแล้วแต่กรณี โดยไม่ต้องวางเงินสดหรือหลักทรัพย์ประกัน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเท่าที่จ่ายจริงตามที่พนักงานเรียกเก็บ แต่สำหรับการได้รับความช่วยเหลือในชั้นศาลให้ได้รับการช่วยเหลือเฉพาะคดีที่มิใช่พนักงานอัยการเป็นโจทก์

ข้อ ๒๐๓ การที่นายตำรวจตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป จะรับรองนายประกันว่าเป็นผู้สมควรกับการที่พนักงานสอบสวนจะเชื่อถือและทำสัญญาด้วยได้ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจให้ประกันไม่รู้จักกับนายประกัน แต่นายตำรวจผู้นั้นรู้จักกับนายประกันและหลักฐานของนายประกันดีสามารถจะติดตามตัวได้ทันทีให้อนุญาตให้รับรองได้

การใช้บุคคลเป็นประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราว

๑. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ ๓ ถึง ๕ หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตรี เรือตรี เรืออากาศตรี ร้อยตำรวจตรี ถึงพันตรี นาวาตรี นาวาอากาศตรี หรือพันตำรวจตรี ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

๒. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ ๖ ถึง ๘ หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศตั้งแต่พันโท นาวาโท นาวาอากาศโทหรือพันตำรวจโท ถึงพันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอก ข้าราชการตุลาการหรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น ๑ ถึง ๒ ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินสองแสนบาท

๓. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ ๙ ถึง ๑๐ หรือข้าราชการอื่น ที่เทียบเท่า ข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศตั้งแต่พันเอก นาวาเอก นาวาอากาศเอกหรือพันตำรวจเอกที่ได้รับอัตราเงินเดือนพันเอก (พิเศษ) นาวาเอก (พิเศษ)นาวาอากาศเอก (พิเศษ) พันตำรวจเอก (พิเศษ) ถึงพลตรี พลเรือตรี พลอากาศตรีหรือพลตำรวจตรี ข้าราชการ ตุลาการ หรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น ๓ ถึง ๔ ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินห้าแสนบาท

๔. ให้ข้าราชการพลเรือนระดับ ๑๑ หรือข้าราชการอื่นที่เทียบเท่าข้าราชการทหารหรือตำรวจที่มียศตั้งแต่พลโท พลเรือโท พลอากาศโทหรือพลตำรวจโท ข้าราชการตุลาการ หรือข้าราชการอัยการ ตั้งแต่ชั้น ๕ ขึ้นไปทำสัญญาประกันตนเองหรือผู้อื่น ได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

ข้าราชการดังกล่าว

๑. หมายถึงข้าราชการประจำเท่านั้น

๒. ให้ข้าราชการบำนาญตั้งแต่ระดับ ๖ หรือเทียบเท่าขึ้นไป ทำสัญญาประกันตนเองหรือผู้อื่นได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

๓. ให้พนักงานรัฐวิสาหกิจทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในทำนองเดียวกันกับข้าราชการตามที่ระบุไว้ในข้อ ๑

๔. ให้สมาชิกรัฐสภา ข้าราชการการเมือง หรือผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหนึ่งล้านบาท

๕. ให้สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร สมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาเทศบาล สมาชิกสภาเมืองพัทยา สมาชิกสภาเขตกรุงเทพมหานคร กรรมการสุขาภิบาล กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ทำสัญญาประกันผู้อื่นหรือตนเองได้ในวงเงินไม่เกินหกหมื่นบาท

๖. ให้ผู้ที่ขอทำสัญญาประกันตามข้อ ๑ ถึง ข้อ ๕ แสดงบัตรประจำตัวต่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบพิจารณาอนุญาตโดยไม่ชักช้า ในกรณีจำเป็นเพื่อทราบเกี่ยวกับสถานะระดับอัตราเงินเดือน หรือภาระผูกพันอื่นใดอาจให้ผู้ยื่นประกันแสดงหนังสือรับรองจากต้นสังกัดและภาระผูกพันนั้นภายในห้าวันนับตั้งแต่วันที่ได้รับอนุญาต ให้ประกัน

๗. ในกรณีบุคคลตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ บุคคลใดได้ทำสัญญาประกันผู้อื่น หรือตนเองไว้แต่หลักประกันยังไม่เป็นการเพียงพอให้ใช้บุคคลตามข้อ ๑ ถึงข้อ ๕ บุคคลอื่นหรือใช้หลักทรัพย์อื่นเป็นหลักประกันเพิ่มเติม

๘. ในกรณีจำเป็นเพื่อให้การปฏิบัติตามคำสั่งนี้หรือมีวิธีการอื่นใด เพื่ออำนวยความสะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น ให้ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้พิจารณากำหนด และรายงานกระทรวงมหาดไทย

การห้ามเจ้าหน้าที่รัฐประกันตัวในชั้นสอบสวน

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยมาตรการทางบริหารในการป้องกันเจ้าหน้าที่รัฐมิให้เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ พ.ศ.๒๕๕๘

ข้อ ๑๓ เจ้าหน้าที่ของรัฐผู้ใดกระทำการ ดังต่อไปนี้

๑. สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

๒. จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่ หรือวัตถุใดๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

๓. รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

๔. คบค้าสมาคมเป็นอาจิณกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์โดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้น เกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์

๕. ใช้หลักทรัพย์หรือสถานะของการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาเป็นประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลในคดีความผิดเกี่ยวกับการค้ามนุษย์

ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ตามระเบียบนี้ เว้นแต่การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๓) หรือ (๔) เป็นการปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามธรรมจรรยา หรือ การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๕) กระทำกับบุคคลซึ่งเป็นสามีหรือภริยา บุพการี หรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น

ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๔๒ แก้ไขเพิ่มเติมโดย ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการป้องกันเจ้าหน้าที่ของรัฐมิให้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด (ฉบับที่ ๒) พ.ศ.๒๕๔๔

ข้อ ๑๒ เจ้าหน้าที่รัฐผู้ใด

(๑) สนับสนุนหรือช่วยเหลือผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเฉพาะในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด

(๒) จัดหาหรือให้เงินหรือทรัพย์สิน ยานพาหนะ สถานที่หรือวัตถุใดๆ เพื่อประโยชน์หรือให้ความสะดวกแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเฉพาะในการกระทำที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดนั้น

(๓) รับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

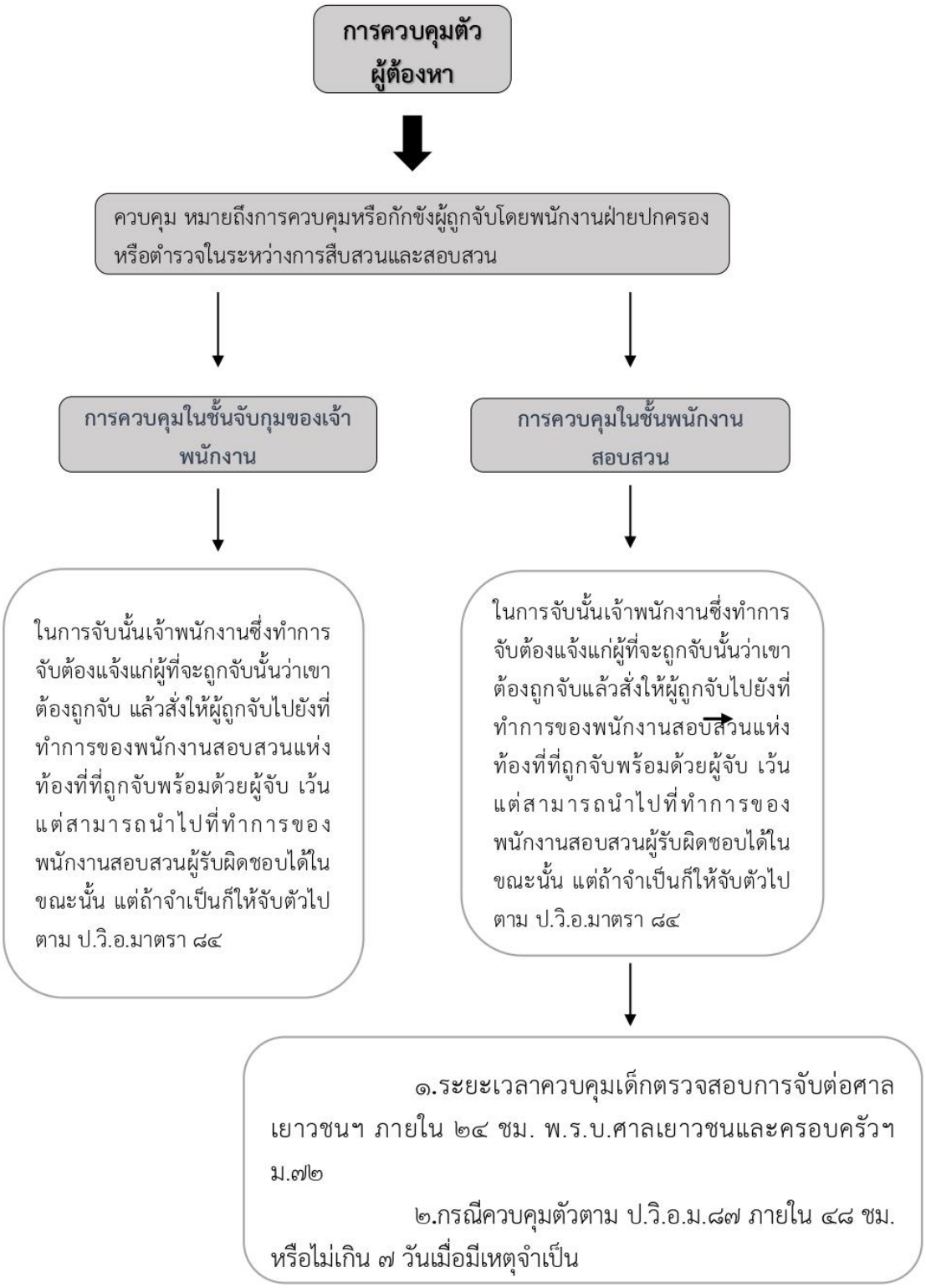
(๔) คบค้าสมาคมเป็นอาจิณกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดโดยรู้หรือควรจะได้รู้ว่าผู้นั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติด

(๕) เป็นผู้ประกันผู้ต้องหาหรือจำเลยโดยใช้หลักทรัพย์หรือสถานการณ์เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือศาลในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในข้อหาผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด หรือข้อหามีไว้ในครอบครัวซึ่งวัตถุออกฤทธิ์ ในประเภทที่ ๑

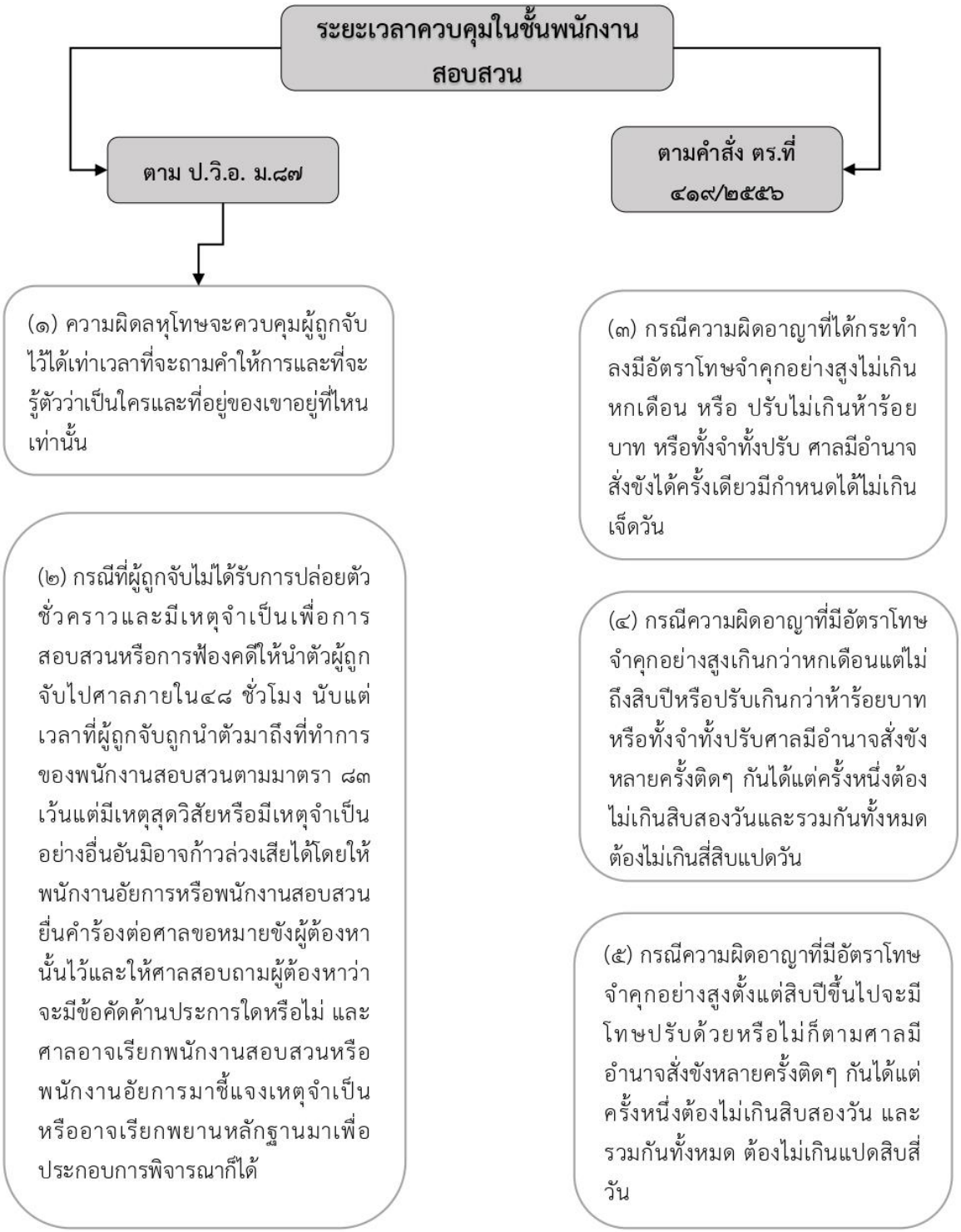
หรือประเภทที่ ๒ เกินปริมาณที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด อันเป็นความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ให้ถือว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นเกี่ยวข้องกับยาเสพติดตามระเบียบนี้ เว้นแต่การกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐตาม (๓) หรือ (๔) อันเป็นการกระทำตามหน้าที่ในกฎหมายหรือตามธรรมจรรยา หรือ เป็นการกระทำของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้นตาม (๕) ทั้งนี้กับบุคคลซึ่งเป็นสามีหรือภริยา บุพการี หรือ ผู้สืบสันดานไม่ว่าชั้นใด ๆ ของเจ้าหน้าที่ของรัฐนั้น

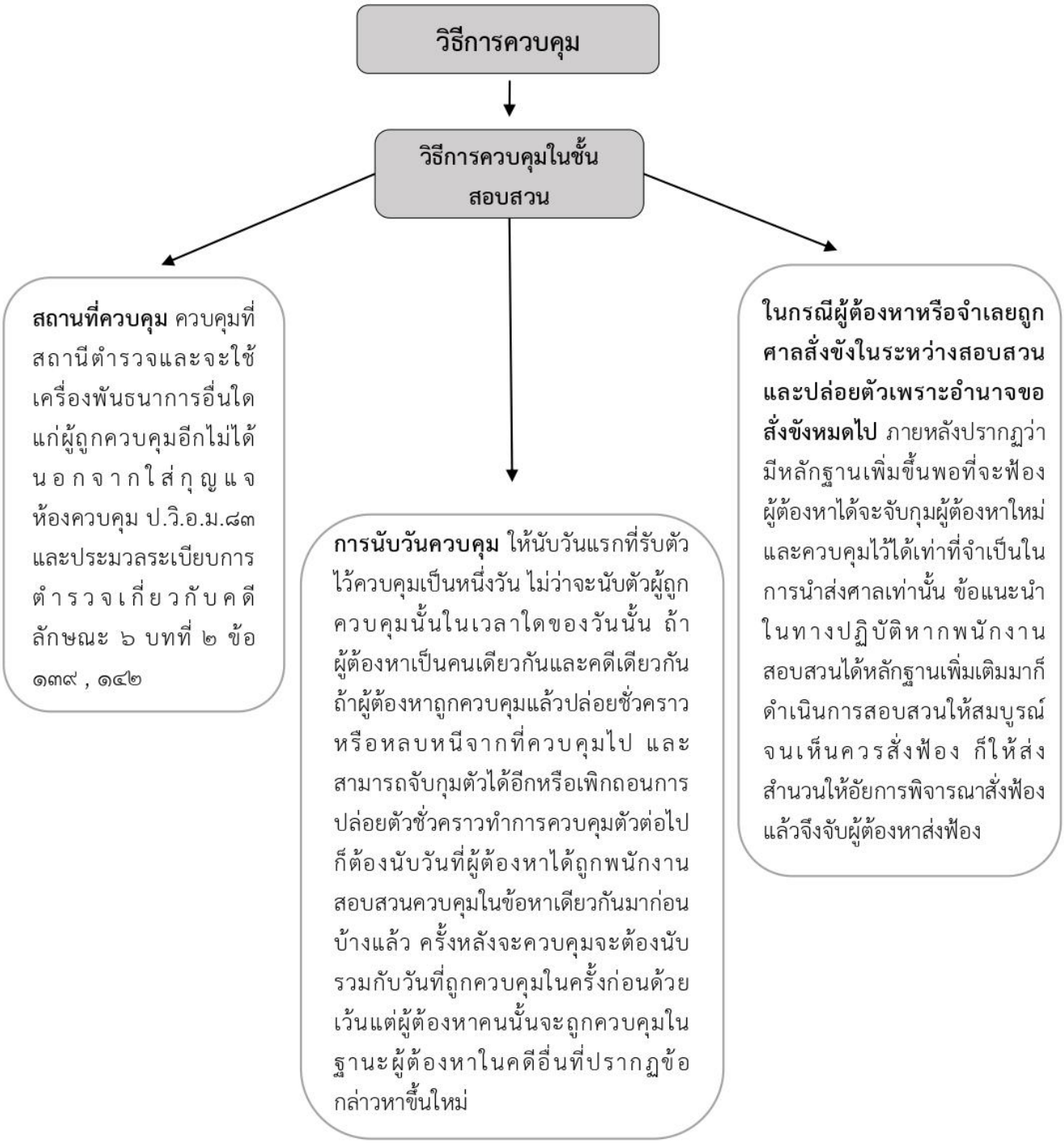
บทที่ ๙
การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว

บทที่ ๙
การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว (ต่อ)

การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว (ต่อ)

การควบคุมตัวผู้ต้องหาการผัดฟ้อง ฝากขัง และการปล่อยชั่วคราว (ต่อ)

การใช้เครื่องพันธนาการ

↓

การจะใช้เครื่องพันธนาการ คือกุญแจมือกับโซ่ร้อยในการควบคุมผู้ต้องหา เจ้าพนักงานตำรวจไม่จำเป็นต้องใช้พร่ำเพรื่อทุกกรณี ให้พิเคราะห์ตามหลักต่อไปนี้

๑. **การกระทำผิด** จะต้องพิเคราะห์ว่าเป็นความผิดอุกฉกรรจ์หรือความผิดเพียงเล็กน้อย ถ้าไม่ใช่บุคคลที่มีหลักฐานอันสมควรหรือไม่แน่ใจว่าจะไม่หลบหนีก็ควรใช้กุญแจมือได้

๒. **บุคคล** มีบุคคลบางจำพวกที่ควรจะให้เกียรติ เช่น
- ๒.๑ ข้าราชการที่รับราชการมีหลักฐานมั่นคง
- ๒.๒ พระภิกษุ สามเณร นักพรตต่างๆ
- ๒.๓ ทหารสวมเครื่องแบบ
- ๒.๔ ชาวต่างประเทศชั้นผู้ดี
- ๒.๕ หญิงชรา เด็ก คนพิการ คนป่วยเจ็บซึ่งไม่สามารถจะหลบหนีได้ด้วยกำลังตนเอง
- ๒.๖ พ่อค้าคหบดี ซึ่งมีชื่อเสียงและมีหลักฐานการทำมาหากินโดนสุจริต

๓. **สถานที่** ให้พิเคราะห์ถึงสถานที่ที่จะควบคุมไป หากเป็นทางเปลี่ยวไม่มีบ้านคนหรือมีบ้างเล็กน้อย เช่น ทางในป่า ในทุ่ง เป็นต้น มีโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนี หรือทำอันตรายผู้ควบคุม ก็ควรใช้ด้วย

๔. **เวลา** หากเป็นเวลาค่ำคืนหรือจำเป็นต้องพักค้างคืน ณ ที่ใดที่หนึ่งในระหว่างทางซึ่งไม่มีที่ควบคุม เพื่อป้องกันการหลบหนีและการต่อสู้จะใช้กุญแจมือก็ควร

๕. **กิริยาความประพฤติ** เจ้าพนักงานต้องสังเกตดูความประพฤติเป็นอย่างไร เคยต้องคดีอาญามาแล้วหรือไม่ หรือเคยหลบหนีจากการควบคุมมาก่อน หรือมีอาการท่าทางแสดงออกทำให้สงสัยว่าจะมีหรือคิดจะทำร้ายผู้ควบคุม จะใส่กุญแจมือก็ควร

การผัดฟ้อง ฝากขัง

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา

↓

กรณีผู้ต้องหาถูกจับ

๑. เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหาแล้วผู้จับนำส่งที่ทำการพนักงานสอบสวนตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๓ อาจเป็นที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

๒. อำนาจการควบคุมผู้ต้องหา ไม่เกิน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาถูกจับ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวง

๓.หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ไม่เกิน ๕ ครั้งๆ ละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

๔. หากผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน ก็ให้พนักงานสอบสวนควบคุมตัวผู้ต้องหามาศาลเพื่อยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและขอให้ศาลออกหมายขังครั้งที่ ๑ มาในคราวเดียวกัน ส่วนการผัดฟ้องฝากขังครั้งต่อๆไป ไม่มีหน้าที่ต้องนำตัวผู้ต้องหามาศาลเพราะตัวผู้ต้องหาถูกคุมขังตามอำนาจศาลแล้ว

๕. หากผู้ต้องหาได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นสอบสวน หากสำนวนการสอบสวนเสร็จไม่ทันภายในกำหนด ๔๘ ชั่วโมง ก็ให้พนักงานสอบสวนเพียงแต่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องผู้ต้องหาเพียงอย่างเดียวไม่ต้องยื่นคำร้องขอให้ศาลออกหมายขังมาด้วยแต่อย่างใด

การผัดฟ้อง ฝากขัง กรณีผู้ต้องหาถูกจับ (เพิ่มเติม)

- เมื่ออัยการสูงสุดหรือผู้รับมอบหมายได้อนุญาตให้ผัดฟ้องและพนักงานอัยการมีหนังสือแจ้งให้พนักงานสอบสวนนำตัวผู้ต้องหาไปเพื่อฟ้องพนักงานสอบสวนต้องจัดการอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้ได้ตัวผู้ต้องหามาและเพื่อนำส่งให้พนักงานอัยการฟ้องศาลโดยพนักงานสอบสวนอาจใช้วิธีการออกหมายเรียกผู้ต้องหาตามหนังสือ อก.๒๙ ของพนักงานอัยการ ถ้าผู้ต้องหาไม่มาตามหมายเรียก เป็นเหตุให้ออกหมายจับได้ แต่การจับไม่ใช่จับมาเพื่อทำการสอบสวน แต่จับมาเพื่อนำตัวมาฟ้อง ถือว่ามีความจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดีตาม ป.วิ อาญา มาตรา ๕๗ วรรคแรก

เมื่อพนักงานสอบสวนยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังครบกำหนดทั้ง ๕ คราวแล้ว ถ้าในแต่ละคราวศาลไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังครบตามกำหนด ๖ วัน ตามที่ยื่นคำร้องขอ พนักงานสอบสวนจะยื่นคำร้องขอผัดฟ้องฝากขังครั้งที่ ๖ หรือ ๗ เพื่อขอให้ศาลอนุญาตผัดฟ้องและฝากขังในจำนวนวันที่เหลือที่ไม่อนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้นไม่ได้ เพราะพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมกำหนดหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกับ ป.วิอาญา มาตรา ๘๗

- ในระหว่างยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาลได้ และพนักงานสอบสวนก็ยังคงมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลแขวงต่อไปตามปกติ

- ในระหว่างยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลผู้ต้องหาสามารถยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นศาลได้ และพนักงานสอบสวนก็ยังคงมีหน้าที่ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังต่อศาลแขวงต่อไปตามปกติ

- ถ้าผู้ต้องหาให้การรับสารภาพในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังในครั้งแรก ศาลจะยกคำร้องขอผัดฟ้องฝากขัง และพนักงานสอบสวนต้องนำตัวผู้ต้องหาไปส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงต่อไป

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนไม่สามารถจะยื่นฟ้องได้ทันตามกำหนดภายใน ๔๘ ชั่วโมง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุม ต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป

- การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังของพนักงานสอบสวน ยื่นคำร้องขอได้คราวละไม่เกิน ๖ วัน แต่ศาลจะอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังไม่ครบกำหนดตามจำนวนวันที่ขอก็ได้ เป็นดุลพินิจของศาล

การผัดฟ้อง ฝากขัง กรณีผู้ต้องหาถูกจับ (เพิ่มเติม)

- หากผู้จับกุมส่งผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนท้องที่ที่ถูกจับ ก็ต้องส่งต่อไปยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ เนื่องจากในการส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาล พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ. ๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ กำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบเป็นผู้นำส่งตัวผู้ต้องหาพร้อมสำนวนการสอบสวน

- กรณีผู้ต้องหาถูกจับ ให้หมายความรวมถึงผู้ต้องหาถูกศาลออกหมายจับไว้แล้ว ต่อมาผู้ต้องหาได้เข้ามอบตัว
กับพนักงานสอบสวน การเริ่มนับเวลา ๔๘ ชั่วโมง ก็เริ่มนับแต่เวลาที่เข้ามอบตัวกับพนักงานสอบสวน

- อัยการสูงสุด อาจมอบหมายพนักงานอัยการผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอธิบดีอัยการหรืออธิบดีอัยการภาค ในการอนุญาตฟ้องแทนอัยการสูงสุดได้ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๙

- กรณีมีเหตุจำเป็นไม่สามารถนำตัวผู้ต้องหาฝากขังต่อศาลได้ เช่น ผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำมาศาลได้ ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องขออนุญาตศาลรวมมาในคำขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ในสถานที่อื่น โดยมีพยานหลักฐานประกอบจนเป็นที่พอใจแก่ศาลในเหตุที่ไม่อาจนำตัวผู้ต้องหามาศาลได้ เมื่อหมดความจำเป็น เช่น ผู้ต้องหาออกจากโรงพยาบาลแล้วก็ต้องนำตัวผู้ต้องหานั้นไปศาลในโอกาสแรกเพื่อให้ศาลออกหมายขังเพื่อระบุสถานที่คุมขังใหม่

- ถ้าหากพนักงานสอบสวนทำสำนวนการสอบสวนไม่แล้วเสร็จในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องและฝากขังนั้น หรือพนักงานสอบสวนลืมผัดฟ้องหรือขาดผัดฟ้องย่อมหมดอำนาจที่จะควบคุมผู้ต้องหาต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาไป แต่สำนวนการสอบสวนต้องดำเนินการสอบสวนต่อไป และเสนอพนักงานอัยการเพื่อขออนุญาตฟ้องจากอัยการสูงสุดต่อไป

การผัดฟ้อง ฝากขัง

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายในการผัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา

กรณีผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่ศาล ยังไม่ออกหมายจับ

๑) เมื่อมีกรณีผู้ต้องหาถูกเรียก หรือส่งตัวมา หรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง หรือปรากฏว่าผู้ใดมาอยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนเป็นผู้ต้องหา โดยที่ศาลยังมิได้ออกหมายจับ พนักงานสอบสวนจึงแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗วรรคสอง

๒) พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ ต้องส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการพร้อมกับสั่งให้ผู้ต้องหาไปพบพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องต่อศาลแขวงให้ทันภายในเวลา ๔๘ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่ผู้ต้องหาได้รับแจ้งข้อหา

๓) หากทำการสอบสวนไม่เสร็จภายในระยะเวลาตาม (๒) และผู้ต้องหาให้การปฏิเสธ ก็ต้องยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลได้ไม่เกิน ๕ ครั้งๆละไม่เกิน ๖ วัน และในการยื่นผัดฟ้องครั้งที่ ๔ และครั้งที่ ๕ ศาลจะทำการไต่สวนผู้ร้องถึงเหตุผลความจำเป็นจนเป็นที่พอใจแก่ศาล

๔) ในการยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลในแต่ละครั้ง พนักงานสอบสวนไม่ต้องนำตัวผู้ต้องหาไปศาลแต่อย่างใด

๕) หากในการแจ้งข้อหาของพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ และมีเหตุที่จะขอให้ศาลขังผู้ต้องหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔
วรรค ๕ พนักงานสอบสวนมีอำนาจสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลเพื่อขอออกหมายขังโดยทันที แต่ถ้าขณะนั้นเป็นเวลาที่ศาลปิดหรือใกล้จะปิดทำการให้พนักงานสอบสวนสั่งให้ผู้ต้องหาไปศาลในโอกาสแรกที่ศาลเปิดทำการ หากผู้ต้องหาไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจับกุมผู้ต้องหานั้นได้ โดยถือว่าเป็นกรณีจำเป็นเร่งด่วนที่จะจับผู้ต้องหาได้โดยไม่มีหมายจับและมีอำนาจปล่อยชั่วคราวหรือควบคุมตัวผู้ต้องหานั้นไว้

๖) การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องตาม (๕) กับการขออำนาจศาลขัง เป็นไปตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๘ วรรคห้า ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องพร้อมกับขอให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาไว้ แล้วให้นำ มาตรา ๗ วรรคสาม วรรคสี่ และวรรคห้า มาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่ศาลสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้อง ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาเท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง แต่ถ้าการขอให้ออกหมายขังดังกล่าวกระทำภายหลังจากที่ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ผัดฟ้องแล้ว ให้ศาลออกหมายขังผู้ต้องหาได้เท่ากับระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง

การผัดฟ้อง ฝากขัง

กรณีผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่ศาล ยังไม่ออกหมายจับ (เพิ่มเติม)

↓

- หากเป็นกรณีที่ผู้ต้องหาให้การรับสารภาพตลอดข้อกล่าวหา พนักงานสอบสวนต้องส่งตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทุกกรณีไม่ว่าผู้ต้องหานั้นจะถูกจับมาหรือถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ โดยไม่ต้องทำการสอบสวน เป็นไปตามพ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐

↓

คำว่า “**ไม่ต้องทำการสอบสวน**” ในคดีที่อยู่ในอำนาจศาลแขวงนั้น ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนต้องสอบสวนด้วยแบบพิมพ์คำให้การผู้ต้องหาฟ้องด้วยวาจา ที่เรียกว่า “**ใบแดง**” แบบย่อพฤติการณ์สั้นๆ แต่บางคดีหากไม่มีการสอบปากคำพยานหรือผู้เสียหายบางปาก ผลการตรวจชันสูตรที่เกี่ยวข้องกับคดี เช่น การชันสูตรบาดแผลในคดีทำร้ายร่างกาย หรือในคดีจราจรที่เกิดเหตุรถเฉี่ยวชนมีผู้ได้รับบาดเจ็บ เป็นต้น ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวมักจะใช้เวลานานออกไปเกิน ๔๘ ชั่วโมงหลังจากเกิดเหตุ หากผู้ต้องหารับสารภาพ ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๒๐ จะต้องนำตัวผู้ต้องหาส่งให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องด้วยวาจาต่อศาลแขวงทันที ซึ่งหากไม่ได้แนบเอกสารดังกล่าวไปด้วยพนักงานอัยการมักจะไม่รับตัวผู้ต้องหาและสำนวนฟ้องด้วยวาจา (**ใบแดง**) ดังกล่าว ในทางปฏิบัติพนักงานสอบสวนจะไม่รีบแจ้งข้อหากับผู้ต้องหา รอจนเอกสารดังกล่าวครบถ้วน จึงจะเรียกผู้ต้องมารับทราบข้อกล่าวหาและนำตัวส่งพนักงานอัยการในวันเดียวกันหรือวันถัดไปภายใน ๔๘ ชั่วโมง นับแต่แจ้งข้อหา

การผัดฟ้อง ฝากขัง

กรณีผู้ต้องหาถูกพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ โดยที่ศาล ยังไม่ออกหมายจับ (เพิ่มเติม) ต่อ

↓

- กรณีพนักงานสอบสวนแจ้งข้อหาตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๓๔ ประกอบ พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา ๗ หากไม่มีเหตุที่จะต้องขอให้ศาลออกหมายขัง พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาทั้งไม่สามารถใช้วิธีการปล่อยตัวชั่วคราวโดยมีประกันและหรือหลักประกันแต่อย่างใด เพียงแต่หากไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาได้ทันภายใน ๔๘ ชั่วโมง ให้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องต่อศาลแขวง

↓

- พนักงานสอบสวนมีอำนาจยื่นคำร้องขอผัดฟ้องและฝากขังได้ ๕ คราวๆละไม่เกิน ๖ วัน และต้องทำสำนวนการสอบสวนส่งให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นฟ้องภายในระยะเวลาที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้อง ถ้าหากผัดฟ้องไม่ทันภายในกำหนดที่ศาลอนุญาตให้ผัดฟ้องดังกล่าว จะต้องส่งสำนวนการสอบสวนเสนอต่ออัยการสูงสุดเพื่อขออนุญาตฟ้องต่อไป เช่นเดียวกันกับกรณีที่มีการจับกุม

การผัดฟ้อง ฝากขัง

รายละเอียดที่ต้องบรรยายในการ ผัดฟ้อง ฝากขัง

↓

- การยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังครั้งที่ ๑ ผู้ร้องควรบรรยายถึงข้อหาและพฤติการณ์แห่งคดี วันและเวลาที่กระทำผิด รวมทั้งบทมาตรากฎหมายที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้มีสิ่งที่ควรบรรยายในคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขัง ครั้งที่ ๑ เสมอ คือ

๑. ชื่อพนักงานสอบสวนผู้ยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขัง และชื่อผู้ต้องหา หากในคดีเดียวกันมีผู้ต้องหาหลายคน พนักงานสอบสวนยื่นคำร้องฝากขังรวมกันในคำร้องเดียวกันได้

๒. พฤติการณ์แห่งคดี วันเวลา และสถานที่เกิดเหตุ

๓. ฐานความผิด พนักงานสอบสวนจะต้องระบุให้ชัดเจนว่าการกระทำความผิดของผู้ต้องหาเป็นความผิดฐานใด ทั้งนี้จะมีผลต่อจำนวนวันที่ขอทำการผัดฟ้องหรือฝากขังได้

๔. เหตุผลความจำเป็นที่ไม่สามารถฟ้องคดีได้ทันภายในกำหนดระยะเวลาการควบคุมของเจ้าพนักงานตามกฎหมาย ซึ่งต้องเป็นเหตุเกี่ยวกับการสอบสวนโดยตรง ในทางปฏิบัติศาลมักจะพิจารณาอนุญาตให้เฉพาะความจำเป็นที่เกี่ยวกับการสอบสวนเท่านั้น เช่น จะต้องสอบสวนพยานอีกหลายปากหรือรอผลการตรวจชันสูตรบาดแผลจากแพทย์ หรือรอผลการตรวจพิสูจน์ของกลาง เป็นต้น หากเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนโดยตรง เช่น เสนอสำนวนการสอบสวนต่อผู้บังคับบัญชาแล้วกำลังรอฟังคำสั่งผู้บังคับบัญชาอยู่ หรือหากสำนวนการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว แต่หากส่งสำนวนให้พนักงานอัยการ พนักงานอัยการจะไม่มีเวลาเพียงพอในการร่างฟ้องจึงยื่นคำร้องขอผัดฟ้องหรือฝากขังเพื่อให้พนักงานอัยการมีเวลาในการร่างฟ้องทันโดยพนักงานอัยการไม่ต้องมายื่นคำร้องผัดฟ้องหรือฝากขังเอง เช่นนี้ ไม่ถือว่าเป็นเหตุจำเป็น

๕ จำนวนวันที่พนักงานสอบสวนขอผัดฟ้องหรือฝากขังผู้ต้องหา ตั้งแต่วันที่เท่าใดถึงวันที่เท่าใด

๖. หากมีเหตุสุดวิสัยหรือมีกรณีจำเป็นอย่างอื่นอันมิอาจก้าวล่วงได้ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๘๗ วรรคสาม หรือกรณีผู้ต้องหาป่วยอยู่ในสภาพที่ไม่อาจนำตัวมาศาลได้ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลแขวงและวิธีพิจารณาความอาญาในศาลแขวง พ.ศ.๒๔๙๙ และที่แก้ไขเพิ่มเติมมาตรา ๘วรรคสอง ทำให้พนักงานสอบสวนไม่อาจนำตัวผู้ต้องหาไปขออำนาจศาลในการผัดฟ้องหรือฝากขังได้ ก็ต้องบรรยายเหตุดังกล่าวไว้ในคำร้องพร้อมหลักฐานประกอบด้วย แล้วแต่กรณี

๗. กรณีการฝากขังผู้ต้องหา ให้ระบุด้วยว่าหากผู้ต้องหาจะขอประกันตัวในชั้นศาล พนักงานสอบสวนจะคัดค้านการประกันตัวหรือไม่อย่างไร

การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา

ในคดีอาญาต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่า ผู้ต้องหาเป็นผู้บริสุทธิ์ หรือไม่มีความผิดจนกว่าศาลจะได้พิพากษาถึงที่สุดว่าบุคคลนั้นเป็นผู้กระทำผิด

↓

การไม่อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวเป็นข้อยกเว้นเท่านั้น ซึ่ง ป.วิอาญา ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ตั้งแต่มาตรา ๑๐๖ –๑๑๙ทวิ และมีประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๗ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๒ ข้อ ๕ ได้วางแนวทางให้กับพนักงานสอบสวนได้ถือปฏิบัติ

หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว

↓

เป็นไปตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๖ ถ้าผู้ต้องหาถูกควบคุมตัวอยู่และยังมิได้ถูกฟ้องต่อศาล หากคดีอยู่ระหว่างการสอบสวนก็ให้ยื่นต่อพนักงานสอบสวน ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๐๗ เมื่อได้รับคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ให้รีบสั่งอย่างรวดเร็ว และผู้ต้องหาทุกคนพึงได้รับอนุญาตให้ปล่อยชั่วคราว โดยอาศัยตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๑๐๘,๑๐๘/๑,๑๐๙,๑๑๐,๑๑๑,๑๑๒,๑๑๓ และ ๑๑๓/๑

หลักเกณฑ์และขั้นตอนการปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวน

๑) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน กำหนดลำดับอาวุโสของพนักงานสอบสวนไว้ตามกฎ ก.ตร.ว่าด้วยการกำหนดลำดับอาวุโสของข้าราชการตำรวจในการรักษาราชการแทน มีอำนาจเป็นผู้พิจารณาสั่งปล่อยชั่วคราวแทนได้ กรณีที่หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้และเป็นกรณีที่มิได้มีการสั่งแต่งตั้งผู้รักษาการในตำแหน่งหรือผู้ปฏิบัติหน้าที่แทนไว้ให้พนักงานสอบสวนที่มีอาวุโสตามลำดับที่กำหนดไว้นั้น มีอำนาจพิจารณาสั่งหรือเสนอคำร้องขอปล่อยชั่วคราวได้ เช่นเดียวกับผู้ดำรงตำแหน่งนั้น ๆ แล้วแต่กรณี

๒) การปล่อยตัวชั่วคราวนั้น ผู้ต้องหาต้องยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวในขณะที่อยู่ในอำนาจ การควบคุมของพนักงานสอบสวน โดยต้องยื่นคำร้องปล่อยตัวชั่วคราวก่อนครบกำหนด ๔๘ ชั่วโมง หรือก่อนที่พนักงานสอบสวนจะนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขัง

๓) เมื่ออนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็ไม่ต้องไปยื่นคำร้องฝากขังผู้ต้องหาต่อศาลอีก

๔) เมื่อมีคำร้องให้ปล่อยชั่วคราว ไม่ว่าผู้ยื่นคำร้องจะเป็นผู้ต้องหานั้นหรือผู้มีประโยชน์เกี่ยวข้อง ให้พนักงานสอบสวนซึ่งเป็นพนักงานสอบสวนคดีนั้นหรือพนักงานสอบสวนซึ่งเข้าเวรสอบสวนในขณะนั้น หรือพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบรับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกันแล้วรีบเสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันและบันทึกเสนอสัญญาประกัน ไปยังผู้มีอำนาจสั่งโดยเร็ว

๕) ให้หัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน พิจารณาสั่งคำร้องให้ปล่อยชั่วคราวโดยเร็ว โดยให้พิจารณาสั่งให้เสร็จสิ้นภายใน ๑ ชั่วโมง นับแต่ได้รับเรื่องเว้นแต่มีกรณีเหตุจำเป็น ไม่อาจพิจารณาสั่งได้ภายในกำหนดก็ให้บันทึกเหตุจำเป็นนั้นไว้ในคำร้องหรือบันทึกเสนอสัญญาประกัน แต่ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่ได้รับคำร้อง

๖) การวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราวต้องพิจารณาและสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดโดยพิจารณาเหตุผลเหล่านี้ประกอบด้วย

- ความหนักเบาแห่งข้อหา โดยพิจารณาจากอัตราโทษของความผิดที่ถูกกล่าวหานั้นมีเพียงใด กรณีมีอัตราโทษสูงหากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะหลบหนีมีหรือไม่

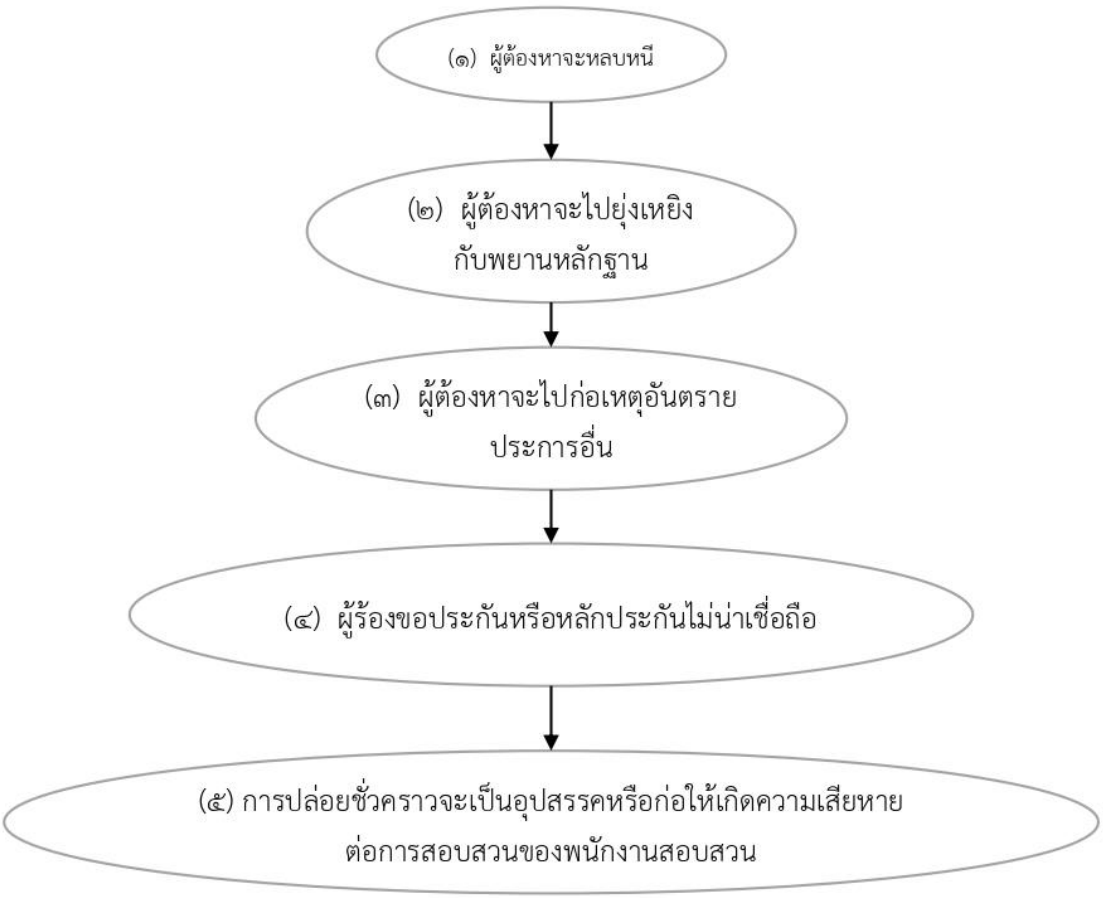
- พยานหลักฐานที่ปรากฏแล้วมีเพียงใด โดยพิจารณาพยานหลักฐานที่ได้จากการสอบสวนว่า สามารถที่จะพิสูจน์ความผิดที่ผู้ต้องหาถูกกล่าวหานั้นมีมากน้อยเพียงใด หากปล่อยชั่วคราวแล้วโอกาสที่ผู้ต้องหาจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานให้เสียรูปคดีหรือไม่อย่างไร

- พฤติการณ์ต่างๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร โดยพิจารณาจากข้อเท็จจริงในการกระทำผิดของผู้ต้องหานั้นว่า เกิดจากการกระทำโดยเจตนา จำเป็น ป้องกัน ถูกบังคับ หรือขู่เข็ญให้กระทำความผิดหรือกระทำโดยประมาท

- เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันเพียงใด ผู้ร้องขอประกันมีความน่าเชื่อถือเพียงใด โดยให้ดูความถูกต้องของเอกสาร เช่น บัตรประจำตัว หรือหนังสือรับรองตำแหน่งหน้าที่ว่าถูกต้องตามระเบียบที่กำหนดไว้หรือไม่ เป็นฉบับจริงหรือไม่ ยศ ชื่อ สกุล ตำแหน่งหน้าที่ในบัตรประจำตัวกับที่ระบุในหนังสือรับรองถูกต้องตรงกันหรือไม่ กรณีเป็นหลักทรัพย์ให้ตรวจสอบว่าผู้ร้องขอประกันเป็นเจ้าของหลักทรัพย์หรือไม่ หากได้รับการมอบอำนาจมีหลักฐานการมอบอำนาจถูกต้องหรือไม่

๗) การเรียกประกันหรือหลักประกัน จะเรียกจนเกินควรแก่กรณีไม่ได้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ข้อบังคับประธานศาลฎีกา รวมทั้งคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง

๘)การสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวจะกระทำได้ต่อเมื่อมีเหตุหนึ่งเหตุใดดังนี้

๙) กรณีที่มีคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวต้องแสดงเหตุผลและต้องแจ้งเหตุดังกล่าวให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติ ดังนี้

> ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคำร้องหรือพนักงานสอบสวนเวรแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราว พร้อมทั้งเหตุผลให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวทราบโดยเร็ว โดยบันทึกคำสั่งพร้อมด้วยเหตุผลไว้ในรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดี โดยให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวลงลายมือชื่อรับทราบไว้เป็นหลักฐาน และ

> สำเนาบันทึกเสนอสัญญาประกัน ซึ่งปรากฏคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวพร้อมเหตุผลหรือหนังสือแจ้งคำสั่งไม่ปล่อยชั่วคราวและเหตุผลมอบให้ผู้ต้องหาและผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

๑๐) ในสัญญาประกันจะกำหนดภาระหน้าที่ หรือเงื่อนไขให้ผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือนายประกันต้องปฏิบัติเกินความจำเป็นไม่ได้ เช่น นัดหมายให้มารายงานตัวกับพนักงานสอบสวนบ่อยครั้ง จนผู้ถูกปล่อยชั่วคราวหรือผู้ประกันไม่สามารถจะทำการงานอื่นได้ตามปกติ แต่ในสัญญาประกันจะต้องนัดวันส่งตัวผู้ต้องหาที่แน่นอน ห้ามใช้คำว่า จนกว่าพนักงานสอบสวนมีหมายเรียกให้มาพบเป็นอันขาด เพราะหากผู้ต้องหาไม่มาพบหรือนายประกันไม่สามารถส่งตัวผู้ต้องหาได้ จะไม่มีวันที่นายประกันผิดนัดในสัญญาประกัน

๑๑)ในคดีที่มีอัตราโทษอย่างสูงเกิน ๕ ปี ขึ้นไป ผู้ที่ถูกปล่อยชั่วคราวต้องมีประกันและจะมีหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้ ส่วนคดีอื่นจะปล่อยชั่วคราวโดยไม่มีประกันเลย หรือมีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยก็ได้

*การเรียกประกันหรือหลักประกันการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน คำสั่ง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ที่ ๘๐/๒๕๕๑ ลงวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๑ เรื่อง การกำหนดวงเงินประกัน การกำหนดหลักทรัพย์ที่อาจใช้ประกันและการใช้บุคคลเป็นประกัน กำหนดให้นำหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ.๒๕๔๘ มาใช้ในชั้นสอบสวนโดยอนุโลม โดยห้ามมิให้พนักงานสอบสวน หรือพนักงานอัยการ กำหนดวงเงินประกันเกินสามในสี่ของวงเงินประกันที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงออกคำสั่งวางแนวทางปฏิบัติไว้ ดังนี้*

-ความผิดลหุโทษหรือมีโทษปรับสถานเดียว

-ความผิดที่มีผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งมีอัตราโทษปรับสูง ไม่ว่าจะมีโทษจำคุกด้วยหรือไม่ก็ตาม

-คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๕ ปี

-คดีที่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกิน ๕ ปี แต่ไม่มีโทษสถานอื่นที่หนักกว่าโทษจำคุกรวมอยู่ด้วยให้เรียกได้ไม่เกิน ๑๕,๐๐๐บาทต่อระวางโทษจำคุก๑ปี

-การขอถอนสัญญาประกันหรือขอถอนหลักประกันย่อมทำได้ เมื่อทำสัญญามอบตัวผู้ต้องหาคืนแก่พนักงานสอบสวน

ข้าราชการตำรวจประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย

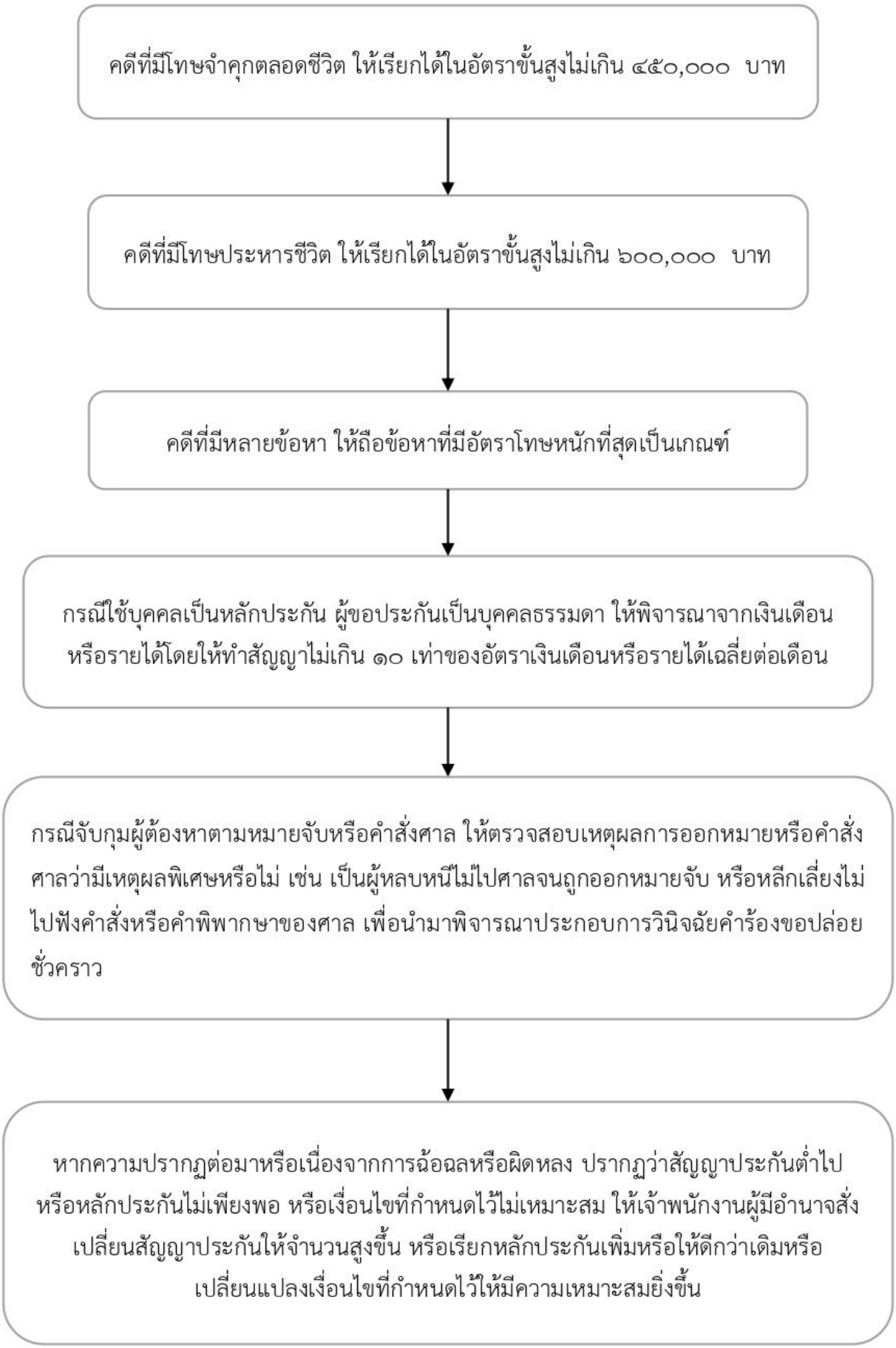
ห้ามมิให้ข้าราชการตำรวจประจำการประกันตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เว้นแต่ผู้ต้องหาคนนั้นเกี่ยวข้องเป็นญาติมิตรกับข้าราชการตำรวจนั้น และคดีที่ต้องหานั้นเป็นเรื่องซึ่งสมควรจะช่วยเหลือประกัน แต่ต้องได้รับอนุญาตจากผู้บังคับบัญชาก่อน

คดีใดที่ผู้บังคับบัญชาชั้นใดจะอนุญาตได้นั้นให้เป็นไปตามกำหนดดังนี้

(๑) คดีสูงกว่าลหุโทษ แต่มีอัตราโทษจำคุกอย่างสูงไม่ถึง ๑๐ ปี จะมีโทษปรับด้วยหรือไม่ก็ตาม ผู้บังคับบัญชาจะอนุญาตได้ ได้แก่ผู้บังคับบัญชาซึ่งเหนือผู้ขออนุญาตประกัน แต่ต้องเป็นผู้มีตำแหน่งไม่ต่ำกว่าชั้นผู้บังคับกองหรือเทียบเท่าผู้กองขึ้นไป

(๒) คดีที่มีอัตราโทษจำคุกตั้งแต่ ๑๐ ปีขึ้นไป ผู้บังคับบัญชาที่จะอนุญาตได้ ได้แก่ผู้บังคับบัญชาซึ่งเหนือผู้ขออนุญาตประกัน แต่ต้องเป็นผู้บังคับบัญชาที่ไม่ต่ำกว่าชั้นผู้กำกับการหรือเทียบเท่าผู้กำกับการขึ้นไป แต่ผู้รับประกันจะต้องรับผิดตามข้อผูกพันแห่งสัญญาประกันตัว

- เมื่อข้าราชการตำรวจหรือลูกจ้างของทางราชการกรมตำรวจ ซึ่งรับเงินเดือนหรือค่าจ้างจากเงินงบประมาณรายจ่าย บุคคลอื่นใดที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติราชการและให้รวมถึงบุคคลที่ออกหรือพ้นจากหน้าที่ราชการไปแล้วแต่ได้ถูกกล่าวหาหรือถูกฟ้องคดีอาญาเนื่องจากการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยชอบ หรือระเบียบแบบแผนของทางราชการและทางราชการมิได้เป็นผู้กล่าวหา หรือฟ้องคดีนั้นเอง และให้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากทางราชการโดยร้องขอให้ผู้บังคับบัญชาผู้มีอำนาจออกหนังสือรับรองระบุจำนวนเงินที่ต้องชดใช้เมื่อผิดสัญญาประกัน นำไปมอบให้พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือศาลแล้วแต่กรณี โดยไม่ต้องวางเงินสดหรือหลักทรัพย์ประกัน ตลอดจนค่าใช้จ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาเท่าที่จ่ายจริง ตามจำนวนที่พนักงานอัยการเรียกเก็บ แต่สำหรับการได้รับความช่วยเหลือในชั้นศาล ให้ช่วยเหลือเฉพาะคดีที่มิใช่พนักงานอัยการเป็นโจทก์
- กรณีที่นายตำรวจตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าขึ้นไป จะรับรองนายประกันว่าเป็นผู้สมควรกับการที่พนักงานสอบสวน จะเชื่อถือและทำสัญญาด้วยได้ ในกรณีที่ผู้มีอำนาจให้ประกันไม่รู้จักกับนายประกัน แต่นายตำรวจผู้นั้นรู้จักกับนายประกัน ก็ให้อนุญาตรับรองได้

คดีที่มีโทษจำคุกตลอดชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๔๕๐,๐๐๐ บาท
คดีที่มีโทษประหารชีวิต ให้เรียกได้ในอัตราขั้นสูงไม่เกิน ๖๐๐,๐๐๐ บาท
คดีที่มีหลายข้อหา ให้ถือข้อหาที่มีอัตราโทษหนักที่สุดเป็นเกณฑ์
กรณีใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ผู้ขอประกันเป็นบุคคลธรรมดา ให้พิจารณาจากเงินเดือนหรือรายได้โดยให้ทำสัญญาไม่เกิน ๑๐ เท่าของอัตราเงินเดือนหรือรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
กรณีจับกุมผู้ต้องหาตามหมายจับหรือคำสั่งศาล ให้ตรวจสอบเหตุผลการออกหมายหรือคำสั่งศาลว่ามีเหตุผลพิเศษหรือไม่ เช่น เป็นผู้หลบหนีไม่ไปศาลจนถูกออกหมายจับ หรือหลีกเลี่ยงไม่ไปฟังคำสั่งหรือคำพิพากษาของศาล เพื่อนำมาพิจารณาประกอบการวินิจฉัยคำร้องขอปล่อยชั่วคราว
หากความปรากฏต่อมาหรือเนื่องจากการฉ้อฉลหรือผิดหลง ปรากฏว่าสัญญาประกันต่ำไปหรือหลักประกันไม่เพียงพอ หรือเงื่อนไขที่กำหนดไว้ไม่เหมาะสม ให้เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสั่งเปลี่ยนสัญญาประกันให้จำนวนสูงขึ้น หรือเรียกหลักประกันเพิ่มหรือให้ดีกว่าเดิมหรือเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขที่กำหนดไว้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

ผลของสัญญาประกันและพนักงานสอบสวนต้องปฏิบัติ

๑) เมื่อพนักงานสอบสวนสั่งปล่อยชั่วคราวผู้ต้องหาไม่ว่าจะมีประกันหรือไม่มีประกันและหลักประกันหรือไม่ การปล่อยชั่วคราวนั้นให้ใช้ได้ระหว่างการสอบสวน หรือจนกว่าผู้ต้องหาจะถูกสั่งขังระหว่างสอบสวน หรือจนถึงศาลประทับรับฟ้อง แต่ไม่ให้เกิน ๓ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยตัวชั่วคราว ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๑๓

๒) หากมีเหตุจำเป็นสอบสวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๓ เดือน จะยืดเวลาการปล่อยชั่วคราวให้เกิน ๓ เดือนก็ได้แต่ต้องไม่เกิน ๖ เดือน ทั้งนี้พนักงานสอบสวนก็ต้องปฏิบัติในเรื่องการขอขยายเวลาการสอบสวนตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๖๓ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๑.๔ อย่างเคร่งครัดด้วย

๓) หากทำสำนวนไม่เสร็จภายในกำหนด ๖ เดือน ก่อนครบ ๖ เดือน ให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้นายประกันนำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบและคืนหลักประกันให้แก่นายประกัน ส่วนตัวผู้ต้องหาถ้ามีเหตุจำเป็นต้องควบคุมตัวผู้ต้องหาต่อไป ให้นำตัวไปยื่นคำร้องขอฝากขังต่อศาล ส่วนระยะเวลาในการฝากขังดูตามอัตราโทษ ตามมาตรา ๘๗ วรรคสี่ถึงวรรคเก้า แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๔) ถ้านายประกันไม่ส่งมอบตัวผู้ต้องหาตามที่พนักงานสอบสวนนัดก่อนครบ ๖ เดือนนับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราวถือว่านายประกันผิดสัญญาประกัน สามารถปรับนายประกันตามสัญญาประกันได้

๕) เมื่อพ้น ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว พนักงานสอบสวนไม่แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งเพื่อนำตัวไปฝากขังในกรณีจำเป็นต้องขังไว้สอบสวน สัญญาประกันระงับทันที กรณีนี้ถือว่านายประกันไม่ได้ผิดสัญญาประกัน ต้องคืนหลักประกันให้นายประกันไป

๖) กรณีที่พนักงานสอบสวนได้แจ้งนายประกันให้นำตัวผู้ต้องหามาส่งมอบก่อนครบกำหนด ๖เดือน เพื่อนำตัวไปขออำนาจศาลฝากขังแต่นายประกันไม่นำตัวผู้ต้องหาส่งและผู้ต้องหาหลบหนีไปให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสนอขอหมายจับต่อศาล และดำเนินการสอบสวนต่อไปจนแล้วเสร็จ ส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา๑๔๒ วรรคสาม

สัญญาประกันสิ้นสุดลงเมื่อใด

(๑) นายประกันตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๒) ผู้ต้องหาตายก่อนถึงกำหนดนัด

(๓) พ้นระยะ ๖ เดือน นับแต่วันแรกที่มีการปล่อยชั่วคราว

(๔) นายประกันส่งตัวมอบตัวผู้ต้องหาตามกำหนดนัดและไม่ได้ขอประกันตัวผู้ต้องหาต่อ

(๕) นายประกันส่งมอบตัวผู้ต้องหาก่อนกำหนดนัดและขอถอนหลักประกัน

(๖) นายประกันมอบตัวผู้ต้องหาต่อพนักงานสอบสวนในเวลาใดๆ ก่อนครบระยะเวลา ๖ เดือน

ขั้นตอนการปฏิบัติกรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) ให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือแจ้งนายประกันส่งตัวผู้ต้องหา ๒ ครั้ง ส่งทางไปรษณีย์ตอบรับและลงประจำวันไว้เป็นหลักฐาน

๒) ทำหนังสือแจ้งให้นายประกันชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันผิดสัญญาประกันและแจ้งว่าหากนายประกันไม่ชำระเบี้ยปรับภายในกำหนดให้ถือว่านายประกันผิดนัดชำระเบี้ยปรับอันจะต้องเสียดอกเบี้ยนับแต่นั้นเป็นต้นไป (ให้ถือปฏิบัติตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ ๙๗๔/๒๕๔๖)

๓) กรณีเงินสดให้ทำบันทึกเสนอหัวหน้าสถานีตำรวจขอริบเงินสดหลักประกัน และทำหนังสือแจ้งนายประกันทราบ เมื่อริบเงินเบี้ยปรับแล้วให้นำส่งกองการเงิน หรือคลังจังหวัด แล้วแต่กรณีในวันรุ่งขึ้น แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๔) กรณีหลักทรัพย์หรือใช้บุคคลเป็นหลักประกัน ให้ปฏิบัติตามข้อ ๒ หากนายประกันนำเบี้ยปรับมาชำระ ให้ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในข้อ ๓ ส่วนหลักทรัพย์นั้นให้คืนแก่นายประกันไปภายใน ๑๕ วัน แล้วรายงานให้ทราบตามลำดับชั้นจนถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๕) หากนายประกันไม่ยอมชำระค่าปรับถือว่าโต้แย้งสิทธิของพนักงานสอบสวนต้องฟ้องบังคับคดีต่อไป

๖) ทำหนังสือสอบถามค่าใช้จ่ายในการฟ้องคดีแพ่งตามทุนทรัพย์ไปยังศาลหรืออัยการกองคดีแพ่ง

๗) รวบรวมเอกสารทั้งหมดเกี่ยวกับสัญญาประกัน ถ่ายสำเนา ๒ ชุดประกอบสำนวนคดีอาญา ๑ ชุด

๘) ประมวลเรื่องเสนอตามลำดับชั้นถึงสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อขออนุมัติฟ้องนายประกัน พร้อมเอกสารฉบับจริง ตามข้อๆ ระบุลำดับเอกสารในบัญชีสำนวน

หลักฐานประกอบการพิจารณาเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรณีนายประกันผิดสัญญาประกัน

๑) คำร้องขอประกัน

๒) บันทึกเสนอสัญญาประกัน

๓) หนังสือมอบอำนาจ(กรณีนายประกันเป็นผู้รับมอบอำนาจ)

๔) สำเนาหลักทรัพย์ประกัน

๕) หนังสือประเมินราคาหลักทรัพย์ประกันของเจ้าพนักงานที่ดิน

๖) สำเนาทะเบียนบ้านของนายประกัน

๗) หนังสือขอทราบค่าใช้จ่ายในการดำเนินการฟ้องทางแพ่งจากพนักงานอัยการ

๘) รายชื่อนายตำรวจติดต่ออำนวยการความสะดวกแก่พนักงานอัยการ

เอกสารประกอบสัญญาประกัน
กรณีนำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์

- บันทึกเสนอสัญญาประกัน
- โฉนดที่ดิน
- สำเนาทะเบียนบ้านของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน
- หนังสือประเมินราคาที่ดินจากสำนักงานที่ดิน หรือที่ดินจังหวัด
- บัตรประจำตัวของผู้ยื่นคำร้องขอประกัน
- ใบยินยอมของคู่สมรสที่อนุญาตให้นำโฉนดที่ดินมาเป็นหลักทรัพย์ ประกันตัวผู้ต้องหา
- คำร้องขอประกัน
- บัตรประจำตัวประชาชนของสมรสผู้ยื่นประกัน
- สำเนาทะเบียนบ้านของคู่สมรสผู้ยื่นประกัน

กรณีผู้ยื่นประกัน ไม่ใช่เจ้าของโฉนดที่ดินต้องมีใบมอบอำนาจจากเจ้าของที่ดินให้นำโฉนดที่ดินมาประกันตัวผู้ต้องหาได้พร้อมกับหนังสือยินยอมของคู่สมรสเจ้าของที่ดินด้วย โดยหนังสือมอบอำนาจต้องติดอากรแสตมป์ให้เรียบร้อยและมีเอกสารเพิ่มเติมคือ บัตรประจำตัวของผู้รับมอบอำนาจและสำเนาทะเบียนบ้านของผู้รับมอบอำนาจ

หน้าที่ของนายตำรวจติดต่อประสานงานในการฟ้องแพ่งฐานผิดสัญญาประกัน

ตามหนังสือ ตร.ด่วนมาก ที่ ๐๕๐๓.๒๒/๕๘๙๕ ลง ๓๐ เมษายน ๓๖

๑) ให้รีบดำเนินการประสานงานไปพบพนักงานอัยการผู้ว่าคดีแพ่งเรื่องนั้นทันทีในโอกาสแรก พร้อมกับนำหลักฐานเอกสารที่เกี่ยวข้องในทางคดีไปด้วย

๒) ต้องคอยติดตามสอบถามความเคลื่อนไหวทางคดีโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ จากพนักงานอัยการผู้ว่าคดีอย่างต่อเนื่องมิให้เกิดการหลงลืมได้เป็นอันขาด

๓) เมื่อศาลพิพากษาคดีแล้ว ถ้าหากเป็นฝ่ายชนะคดี นายตำรวจประสานงานยังมีหน้าที่ในการติดตามบังคับคดีตามกำหนดระยะเวลาในการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ภายใน ๑๐ ปี นับแต่วันที่มีคำพิพากษาหรือคำสั่ง

๔) ต้องคอยตรวจสอบว่านายประกันนั้นมีกรณีถูกเจ้าหนี้อื่นฟ้องร้องคดีล้มละลายหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อจะได้รีบยื่นคำขอรับชำระหนี้ในคดีล้มละลายที่เจ้าหนี้อื่นได้ฟ้องไว้แล้ว

๕) ในชั้นบังคับคดี หากปรากฏว่านายประกันไม่มีทรัพย์สินใดอีกที่จะบังคับคดีได้ต่อไป และจำนวนหนี้นั้นอยู่ในหลักเกณฑ์ที่จะฟ้องลูกหนี้ให้เป็นบุคคลล้มละลายแล้วให้สรุปผลการติดตามทรัพย์สินในชั้นบังคับคดีพร้อมเหตุผลเสนอสำนักงานตำรวจแห่งชาติ เพื่อพิจารณาฟ้องในคดีล้มละลายต่อไป

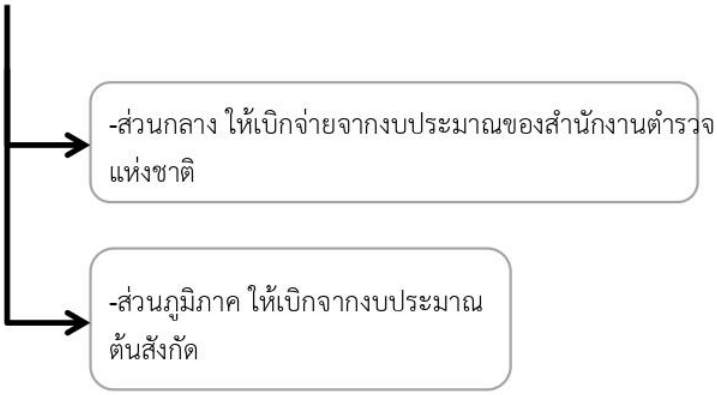
๖) ระหว่างการประสานงาน หากปรากฏว่านายประกันถึงแก่ความตายหรือสาบสูญ ให้รีบรายงานสำนักงานตำรวจแห่งชาติโดยด่วนพร้อมทั้งสืบหาทรัพย์มรดกหรือทายาทผู้รับมรดกไปด้วยโดยละเอียดว่ามีอยู่หรือไม่เพียงใด

๗) ต้องรายงานความเป็นไปแห่งคดี ให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติทราบทุก ๖๐ วัน

๘) หากมีปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้น ให้รีบประมวลข้อเท็จจริงเสนอหรือหารือผู้มีอำนาจหรือสำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการ โดยด่วน

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดี

๑) กรณีค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีทางแพ่ง

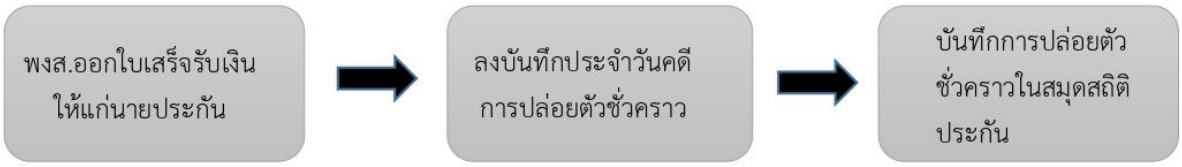

๒) กรณีการนำเงินไปชดใช้ค่าเสียหายตามคำสั่งศาล งบประมาณเพื่อการนี้จะจัดสรรให้ทางสำนักงานตำรวจแห่งชาติเพียงแห่งเดียว

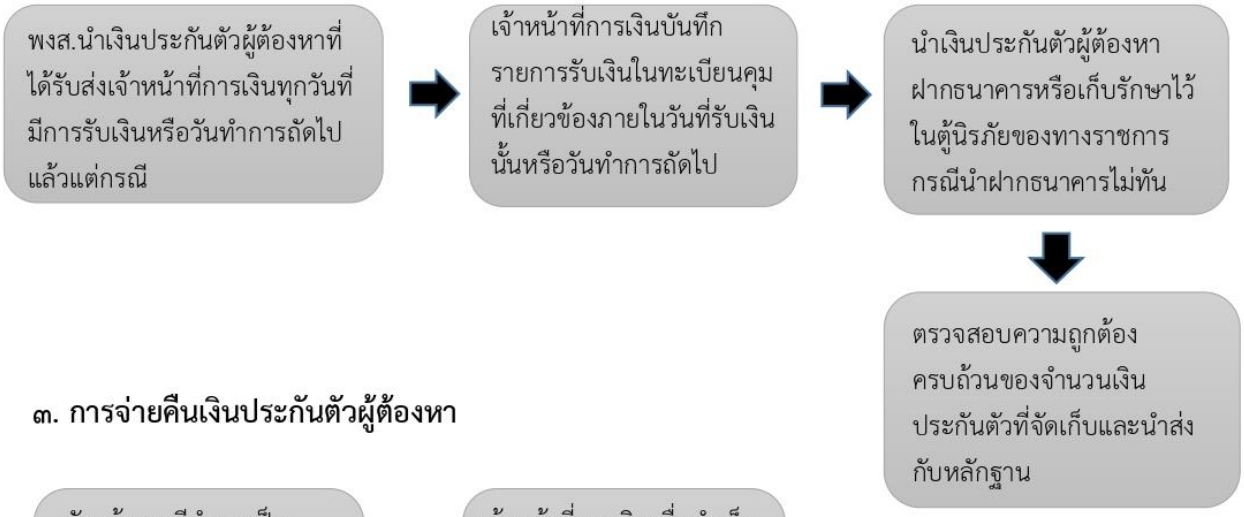
ทุกหน่วยต้องส่งเรื่องมาเบิกทางกองการเงินโดยผ่านกองคดี เพื่อนำเงินไปวางศาลแล้ว กองการเงินจะได้รายงานให้กระทรวงการคลังทราบภายใน ๑๕ วัน พร้อมแจ้งให้กองคดีดำเนินการสอบสวนหาตัวผู้รับผิดชอบชดใช้ทางแพ่งต่อไป

แนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับเงินประกันตัวผู้ต้องหา

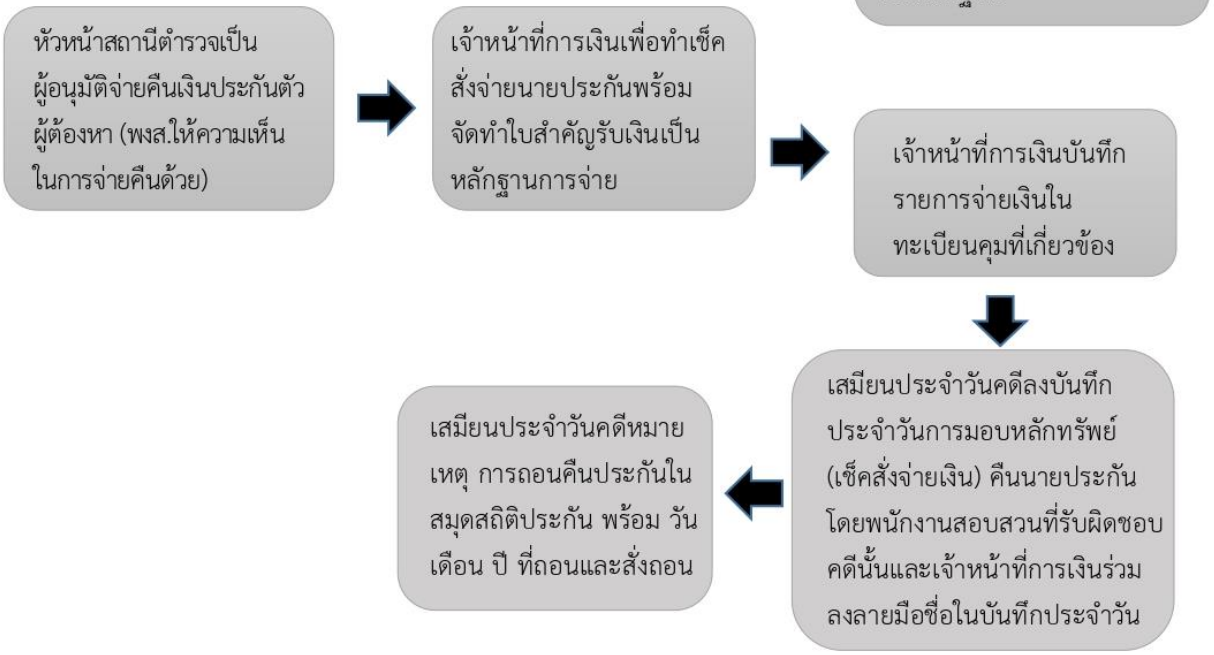
๑. การรับเงินประกันตัวผู้ต้องหา

๒. การเก็บรักษาเงินประกันตัวผู้ต้องหา

๓. การจ่ายคืนเงินประกันตัวผู้ต้องหา

(คำร้องผัดฟ้องครั้งแรกกรณีไม่มีตัวมาศาล)

(คำร้อง)

ขอผัดฟ้องผู้ต้องหาครั้งที่ ๑

คดีหมายเลขดำที่ ผ...../๒๕.....

- สอบแล้ว อนุญาตให้ผัดฟ้องได้.....วัน สำเนาให้ผู้ต้องหา./

.....ผู้พิพากษา

...../...../.....

.....ผู้ร้อง

ศาลจังหวัดนาทวี

วันที่.....เดือน.....พุทธศักราช ๒๕.....

ความอาญา

ระหว่าง พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร สะเดา (ชื่อพนักงานสอบสวน) **ผู้ร้อง**

นาย ก อายุ ๓๐ ปี ไทย – ไทย (๑ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐๐ ๐๐ ๐) **ผู้ต้องหา**

ข้าพเจ้าพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธร สะเดา อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา ขอยื่นคำร้องมีข้อความตามที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. ด้วยเมื่อวันที่.....เวลา.....นาฬิกา ได้แจ้งข้อกล่าวหาแก่ผู้ต้องหา คือ.....

โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐาน.....

พฤติการณ์ คือ .....

.....

.....

.....

พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหา พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด และแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว

ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การ ปฏิเสธ

ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การ.....

เหตุเกิดที่ .....

การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดตาม.....

.....

ข้อ ๒. พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนและควบคุมตัวผู้ต้องหามาจะครบ ๔๘ ชั่วโมงในวันนี้แล้ว แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เนื่องจากต้องทำการสอบพยานอีก.....ปาก รอผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหาและประวัติต้องโทษของผู้ต้องหา ด้วยความจำเป็นดังกล่าว จึงขออนุญาตผัดฟ้องผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนมีกำหนด.....วัน นับตั้งแต่วันที่.....ถึงวันที่.....ขอประทานศาลได้โปรดอนุญาตตามขอด้วย

(พลิก)

ข้อ ๓. พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อกล่าวหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้ว เนื่องจากผู้ต้องหามีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง ไม่มีพฤติการณ์หลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐานหรือก่อเหตุอันตรายประการอื่น จึงได้ปล่อยตัวไป โดยไม่ได้มีการจับกุมหรือควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้แต่ประการใด และผู้ต้องหารับว่าจะมาตามนัดของพนักงานสอบสวน

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ ..... ผู้ร้อง
(.....)

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธร.....อำเภอ..... จังหวัดสงขลา เป็นผู้เรียง/พิมพ์

ลงชื่อ .....ผู้เรียง / พิมพ์
(.....)

ร.ต.อ. ..... พนักงานสอบสวน โทร. .....

(คำร้อง)

ขอผัดฟ้อง/ฝากขังผู้ต้องหาครั้งที่ ๑

- รับคำร้อง เรียกไต่สวนผ่านระบบการประชุมทางจอภาพ สำเนาให้ผู้ต้องหา
- สอบผู้ต้องหาแล้ว ไม่คัดค้านการขอผัดฟ้อง/ฝากขัง และไม่คัดค้านการขอให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนพยานหลักฐานในการออกหมายขังผ่านระบบการประชุมทางจอภาพในครั้งต่อๆ ไป ทุกครั้ง
- อนุญาตตามคำร้อง

ผู้พิพากษา
/ /

คดีหมายเลขดำที่ /๒๕

ศาลจังหวัดนาทวี

วันที่ เดือน พุทธศักราช ๒๕

ความอาญา

ระหว่าง

พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธร สะเดา (ชื่อพนักงานสอบสวน) **ผู้ร้อง**

นาย ก อายุ ๓๐ ปี ไทย – ไทย (๐ ๐๐๐๐ ๐๐๐๐๐ ๐๐ ๐) **ผู้ต้องหา**

ข้าพเจ้าพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธร สะเดา อำเภอ สะเดา จังหวัดสงขลา ขอยื่นคำร้องมีข้อความตามที่จะกล่าวต่อไปนี้

ข้อ ๑. ด้วยเมื่อวันที่ เวลา นาฬิกา เจ้าพนักงานตำรวจได้จับกุมตัว นาย ก อายุ ปี เชื้อชาติ สัญชาติ อยู่บ้านเลขที่

พร้อมของกลาง คือ

โดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐาน

ได้นำตัวผู้ต้องหาพร้อมของกลางส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยได้**นำตัวผู้ต้องหามาถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวน**ในวันที่ เวลา นาฬิกา

พฤติการณ์ คือ

พนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหา พฤติการณ์แห่งการกระทำความผิด และแจ้งสิทธิให้ผู้ต้องหาทราบ

ในชั้นจับกุมผู้ต้องหาให้การ

ในชั้นสอบสวนผู้ต้องหาให้การ

เหตุเกิดที่

การกระทำของผู้ต้องหาเป็นความผิดตาม.....

.....

.....

- ๒ -

ข้อ ๒. พนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนและควบคุมตัวผู้ต้องหานี้ไว้จะครบ ๔๘ ชั่วโมงในวันที่..... แต่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้น เนื่องจากต้องทำการสอบสวนพยานอีก.....ปาก รอผลการตรวจลายพิมพ์นิ้วมือผู้ต้องหาและประวัติต้องโทษของผู้ต้องหา ด้วยความจำเป็นดังกล่าว จึงขออนุญาตผัดฟ้อง/ฝากขังผู้ต้องหาระหว่างการสอบสวนมีกำหนด.....วัน **นับตั้งแต่วันที่**..... **ถึงวันที่**..... ขอประทานศาลได้โปรดอนุญาตตามขอด้วย

ข้อ 3. หากมีการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหา พนักงานสอบสวน

☐ ไม่คัดค้าน

☐ ขอคัดค้าน เนื่องจากคดีนี้มีอัตราโทษสูง หากปล่อยตัวไปเกรงผู้ต้องหาจะหลบหนีและไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุร้ายประการอื่น จึงขอคัดค้านการประกันตัวผู้ต้องหานี้

☐ ขอให้อยู่ในดุลยพินิจของศาล

ข้อ 4. พนักงานสอบสวนมีความประสงค์ขอดำเนินการยื่นคำร้องและผัดฟ้อง/ฝากขัง โดยขอให้ศาลสอบถามผู้ต้องหาหรือทำการไต่สวนพยานหลักฐานในการออกหมายขังผู้ต้องหาผ่านระบบการประชุมทางจอภาพในการผัดฟ้อง/ฝากขังครั้งต่อๆ ไปทุกครั้ง

ควรมิควรแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อ ..... ผู้ร้อง

(.....)

คำร้องฉบับนี้ ข้าพเจ้า.....พนักงานสอบสวน สถานีตำรวจภูธร.....อำเภอ..... จังหวัด..... เป็นผู้เรียง/พิมพ์

- ได้รับสำเนาคำร้องแล้ว
- ไม่คัดค้านการผัดฟ้อง/ฝากขังผ่านระบบการประชุมทางจอภาพในครั้งต่อๆ ไป ทุกครั้ง
- หากมีผู้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว

☐ ข้าฯ ไม่คัดค้าน ☐ ข้าฯ คัดค้าน

.....ผู้ต้องหา

ลงชื่อ.....ผู้เรียง / พิมพ์

(.....)

ร.ต.อ. ..... พนักงานสอบสวน โทร. .....

บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา

คดีอาญาที่ ..... สถานีตำรวจ ภูธรอำเภอธัญบุรี .....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ต้องหาว่า .....

วันและเวลาเริ่มการควบคุม .....

วัน เดือน ปี	รายการทำเฉพาะวัน	ลงชื่อพนักงาน ผู้สอบสวน	ลงชื่อหัวหน้า พนักงานสอบสวน
๒๓ ส.ค.๖๕	รับตัวผู้ต้องหา,พิมพ์มือ,แจ้งสิทธิ,ควบคุมระหว่างการ	ร.ต.ต.	พ.ต.ท.
	สอบสวน		
๒๔ ส.ค.๖๕	แจ้งการจับกุมและส่งตัวผู้ต้องหาไปยังสถานพินิจฯ	ร.ต.ต.	พ.ต.ท.
๑๙ ก.ย.๖๕	ได้ขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	ร.ต.ต.	พ.ต.ท.
	ตามคำร้องที่ ผ.๒๖๗๘/๒๕๖๕ ครั้งที่ ๑ กำหนด ๑๕ วัน ศาล		
	อนุญาตตามขอ		
๖ ต.ค.๖๕	ได้ขอผัดฟ้องผู้ต้องหาต่อศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง	ร.ต.ต.	พ.ต.ท.
	ตามคำร้องเดิม ครั้งที่ ๒ กำหนด ๑๕ วัน ศาลอนุญาต-		
	ตามขอ		

บทที่ ๑๐
การดำเนินคดีกับบุคคลบางประเภท

ป.วิ.อ. ได้กำหนดและวางหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการสืบสวนสอบสวน การรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ที่จะต้องใช้ปฏิบัติแก่บุคคลทุกคนอย่างเท่าเทียม เพียงแต่ยังมีบุคคลบ้างประเภทที่มีความจำเป็นที่จะมีขั้นตอนหรือการปฏิบัติที่แตกต่างจากการกระบวนการตามปกติ ด้วยเหตุผลหลายประการแล้วแต่กรณี อย่างเช่น การดำเนินคดีกับทูตานุทูตพนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศนั้นจำต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ว่าด้วยเอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ และ พ.ร.บ. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นกฎหมายอนุวัตรการจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. ๑๙๖๓ การดำเนินคดีกับพระภิกษุ สามเณร แพทย์ หรือพยาบาล ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญานั้น เนื่องจากด้วยฐานะและอาชีพที่ได้รับความรับความไว้วางใจการดำเนินคดีจึงมีหลักที่ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของบุคคลดังกล่าวข้างต้น นอกจากนี้การดำเนินการกับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น เหตุผลที่มีขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินคดีที่แตกต่างจากการดำเนินคดีกับผู้ใหญ่ เนื่องจากกฎหมายไม่ได้มีเจตนารมณ์มุ่งลงโทษอย่างที่ผู้ใหญ่กระทำความผิด อีกทั้ง ยังเห็นว่าเด็กในช่วงอายุที่กฎหมายกำหนดนั้นยังอยู่ในช่วงวัยที่ยังไม่เจริญเติบโตเต็มที่จึงอาจกระทำการบางอย่างโดยไม่ตั้งใจ กฎหมายจึงต้องการให้โอกาสเด็กเหล่านั้นโดยเน้นใช้หลักการฟื้นฟู หรืออบรมสั่งสอนเพื่อให้เด็กไม่ไปกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อสังคมและเด็กเองมากกว่าจะส่งเด็กไปจำคุกเหมือนกับผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ เป็นต้น

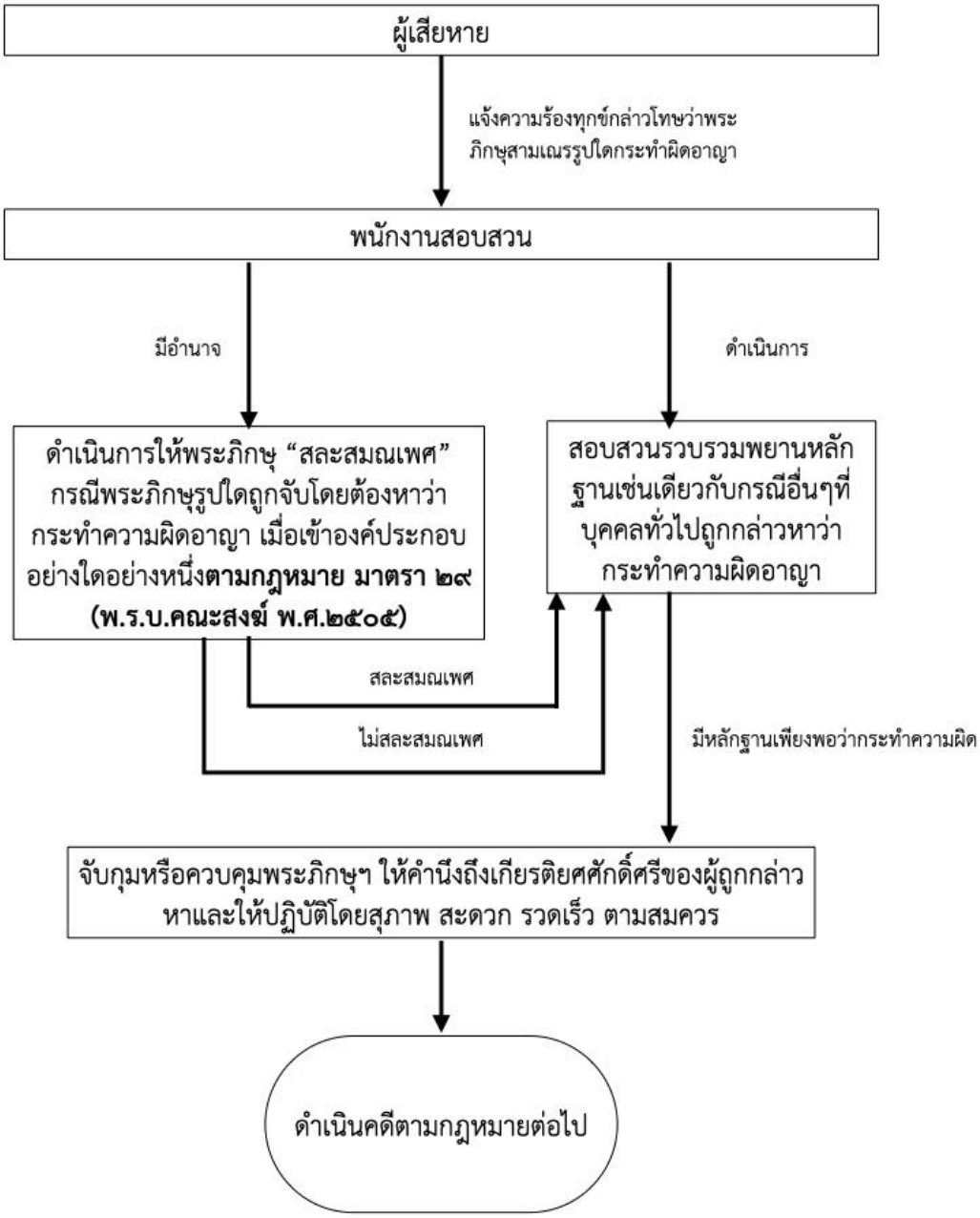
อย่างไรก็ตาม แม้ในบทนี้จึงได้รวบรวมการดำเนินคดีแก่บุคคลบางประเภทแต่ก็ครอบคลุมเพียงบุคคล ๘ ประเภทเท่านั้น ได้แก่

๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร
๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา
๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุล และพนักงานองค์การระหว่างประเทศ
๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้
๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล
๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา
๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา
๘. การดำเนินการกับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ซึ่งในปัจจุบันอาจมีบทบัญญัติการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลประเภทอื่นที่นอกเหนือจากที่กล่าวอยู่ในบทที่ ๑๐ นี้ หรือในอนาคตเมื่อสังคมและเทคโนโลยีมีการเปลี่ยนแปลง พัฒนามากขึ้น กฎหมายจึงอาจมีการบัญญัติการดำเนินคดีอาญาแก่บุคคลบางประเภทเพิ่มเติมได้เช่นกัน พนักงานตำรวจจึงต้องพิจารณาเป็นแต่ละกรณีไปว่ามีกฎหมายใดบัญญัติขั้นตอนให้ปฏิบัติไว้เป็นการเฉพาะแล้วหรือแตกต่างจาก ป.วิ.อ. หรือไม่ เป็นต้น

๑.การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๕ ข้อ ๓๙ และ พ.ร.บ.คณะสงฆ์ พ.ศ.๒๕๐๕

๑. การดำเนินคดีกับพระภิกษุสามเณร

พระภิกษุสามเณรอาจถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดอาญาได้ ไม่มีกฎหมายใดบัญญัติห้ามมิให้ทำการจับกุม แต่ให้ระลึกไว้ว่าพระภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใด ๆ ต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพและอ่อนโยนในทุกกรณี[๔๙] นอกจากนี้พนักงานสอบสวนและผู้ช่วยพนักงานสอบสวนยังต้องนำบทบัญญัติแห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาพิจารณาประกอบเกี่ยวกับการควบคุมคุมขังระหว่างการสอบสวน ว่าควรมีแนวทางอย่างไร ทั้งนี้บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญากับ "พระภิกษุ" ได้แก่ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐

บทบัญญัติมาตรา ๒๙ แห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ “พระภิกษุใดถูกจับโดยต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เพื่อพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการไม่เห็นสมควรให้ปล่อยชั่วคราวและ เจ้าอาวาสแห่งวัดที่พระภิกษุรูปนั้นสังกัดไม่รับมอบตัวไว้ควบคุม หรือพนักงานสอบสวนไม่เห็นสมควร ให้เจ้าอาวาสรับตัวไปควบคุม หรือพระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นมิได้สังกัดในวัดใดวัดหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจจัดดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศเสียได้”

บทบัญญัติมาตรา ๓๐ แห่ง พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ “เมื่อจะต้องจำคุก กักขังหรือขังพระภิกษุรูปใดตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาล ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจหน้าที่ปฏิบัติการให้เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งของศาลมีอำนาจดำเนินการให้พระภิกษุรูปนั้นสละสมณเพศได้ และให้รายงานให้ศาลทราบถึงการสละสมณเพศนั้น”

ข้อสังเกต[๕๐]

ขั้นตอนการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ให้ดำเนินการเช่นเดียวกับการสอบสวนและการทำสำนวนคดีกับบุคคลทั่วไปที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญาทุกประการ เช่น การแจ้งข้อหาแก่พระภิกษุสามเณรตาม มาตรา ๑๓๔ แห่ง ป.วิ.อ.

พ.ร.บ. คณะสงฆ์ พ.ศ. ๒๕๐๕ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๓๐ กล่าวถึงพระภิกษุเท่านั้น ส่วนสามเณรไม่มีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้เกี่ยวกับการสละสมณเพศ แต่ทางปฏิบัติก็ควรหลีกเลี่ยงในการควบคุมคุมขังสามเณรที่กระทำผิดอาญา ในขณะที่ห่มผ้าเหลืองเช่นเดียวกับพระภิกษุ

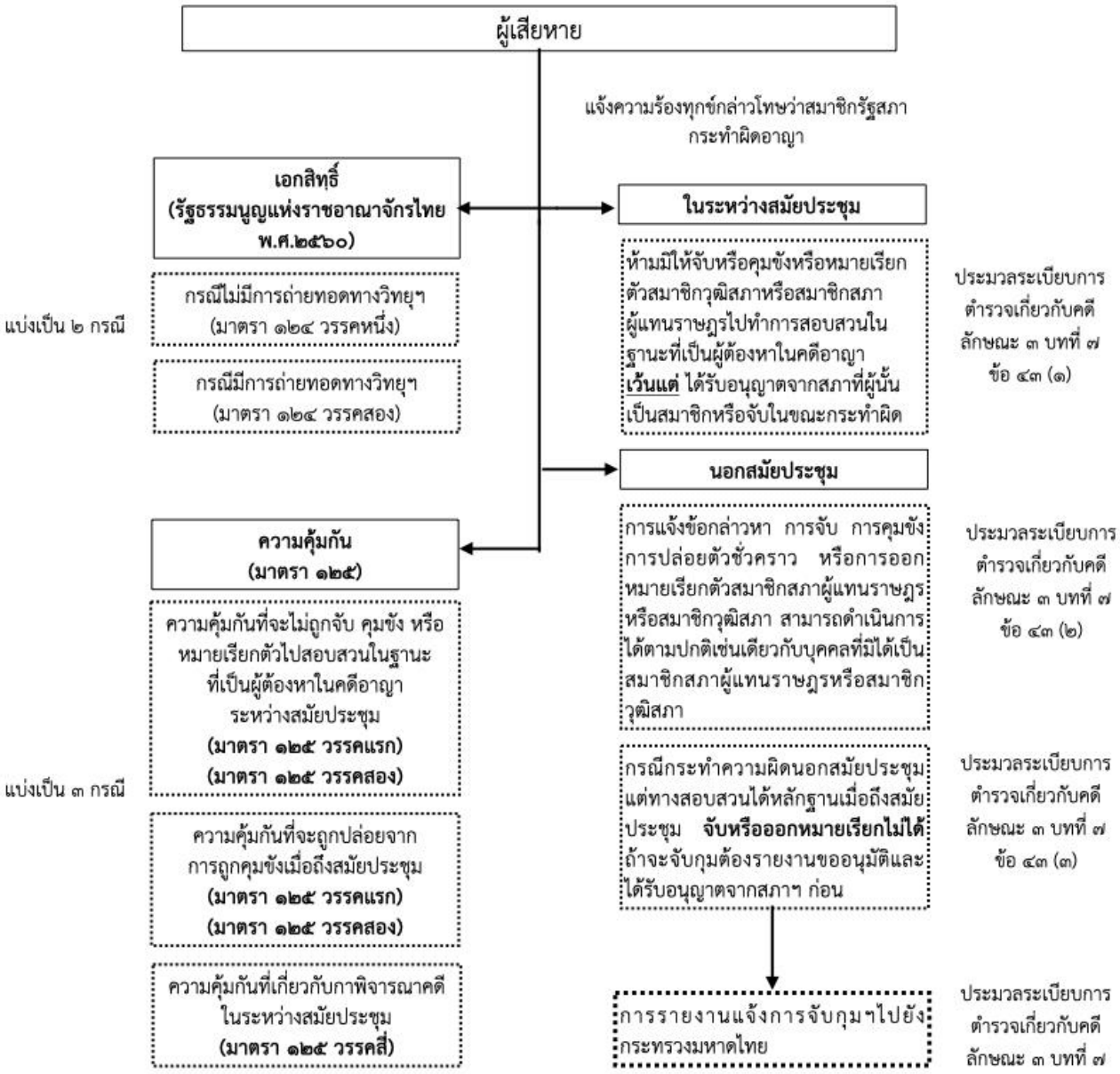
หากกรณีการส่งสำนวนการสอบสวนซึ่งออกหมายจับไว้ แต่ยังไม่ได้ตัวผู้ต้องหา ตามมาตร ๑๔๑ แห่ง ป.วิ.อ. แต่หากภายหลังจับกุมพระภิกษุสามเณรผู้ต้องหารูปนั้นได้ ให้นำส่งพนักงานอัยการเพิ่มเติม พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้ทำการสอบสวน แต่ควบคุมตัวเพื่อส่งพนักงานอัยการตามความเห็นควรสั่งฟ้อง พนักงานสอบสวนก็ไม่จำต้องควบคุมตัวไว้ในที่คุมขังแต่สามารถส่งตัวให้พนักงานอัยการดำเนินการ โดยไม่ต้องพิจารณาการสละสมณเพศก็ได้

---

[๔๙]ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๕ ข้อ ๓๙ “ในกรณีที่พระภิกษุสามเณรในพระพุทธศาสนากระทำความผิดอาญานั้น ไม่มีกฎหมายในที่ใดบัญญัติห้ามมิให้ทำการจับกุมแต่ประการใด เจ้าพนักงานคงทำการจับกุมได้เช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป แต่ให้ระลึกไว้ว่า พระภิกษุสามเณรนั้นเป็นที่เคารพกราบไหว้ของพุทธศาสนิกชน การกระทำใด ๆ ต่อพระภิกษุสามเณรนั้นจะต้องกระทำด้วยความเคารพสุภาพและอ่อนโยนในทุกกรณี แต่เมื่อทำการจับกุมตัวมาได้แล้วถ้าจำเป็นจะต้องควบคุม ให้ปฏิบัติตามระเบียบที่ว่าด้วยการควบคุมต่อไป”

[๕๐]สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๔), หน้า ๑๗๑–๑๗๖.

๒.การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา
ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ.๒๕๖๐ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๗

***หมายเหตุ หลักปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๗ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๖๐

๒. การดำเนินคดีกับสมาชิกรัฐสภา

๒.๑ ลักษณะของเอกสิทธิของความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตาม ร.ธ.น. ฉบับปี ๒๕๖๐

เอกสิทธิของสมาชิกรัฐสภา (Parliamentary Privilege) หมายถึง สิทธิของสมาชิกรัฐสภาที่จะแถลงข้อเท็จจริง แสดงความคิดเห็น ออกคะแนนเสียง หรือดำเนินการอื่นในที่ประชุมสภา เช่น ยื่นกระทู้ถาม หรือเสนอญัตติ โดยผู้ใดจะนำไปฟ้องร้องเป็นคดีอาญาหรือคดีแพ่งไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่ออกกฎหมายและควบคุมการบริหารราชการแผ่นดินในสภาได้อย่างเต็มที่ ไม่ต้องกลัวว่าจะถูกฟ้องเป็นคดีความในภายหลัง

ตาม ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง กล่าวว่า บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภา ดังนั้น กรณีหากสมาชิกสภาท้องถิ่นกล่าวพาดพิงบุคคลใดในสภาท้องถิ่น จะไม่ได้รับเอกสิทธิตามบทบัญญัติดังกล่าว และอาจถูกฟ้องดำเนินคดีอาญาหรือคดีแพ่งได้ นอกจากนี้ยังได้แบ่งลักษณะของเอกสิทธิ เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่ เอกสิทธิกรณีที่การประชุมไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด (มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง) และ เอกสิทธิในกรณีที่การประชุมมีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด (มาตรา ๑๒๔ วรรคสอง) รวมทั้งเอกสิทธิดังกล่าวคุ้มครองเฉพาะการกล่าวถ้อยคำในที่ประชุมสภา ในเวลาที่มีการประชุม และต้องเป็นการกล่าวให้ที่ประชุมฟังด้วย

๒.๑.๑. เอกสิทธิในกรณีไม่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด

กรณีนี้เป็นเอกสิทธิเด็ดขาด ตาม ร.ธ.น. มาตรา ๑๒๔ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “... ผู้ใดจะนำไปเป็นเหตุฟ้องร้องว่ากล่าวสมาชิกผู้นั้นในทางใดมิได้ ...” ทั้งนี้ คำว่า “ในทางใด” นั้น หมายถึงทั้งการฟ้องเป็นคดีอาญา คดีแพ่ง รวมทั้งทางวินัยด้วย และจะฟ้องไม่ได้ตลอดไป แม้ผู้กล่าวถ้อยคำสิ้นสมาชิกภาพสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาแล้ว อีกทั้ง แม้ว่าถ้อยคำที่กล่าวไม่เป็นความจริงก็ฟ้องไม่ได้ เพื่อให้สมาชิกสภาสามารถทำหน้าที่ของตนในสภาได้อย่างเต็มที่

๒.๑.๒ เอกสิทธิในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด

เอกสิทธิตามมาตรา ๑๒๔ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “เอกสิทธิตามวรรคหนึ่งไม่คุ้มครองสมาชิกผู้กล่าวถ้อยคำในการประชุมที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์หรือทางอื่นใด หากถ้อยคำที่กล่าวในที่ประชุมไปปรากฏนอกบริเวณรัฐสภา และการกล่าวถ้อยคำนั้นมีลักษณะเป็นความผิดทางอาญา หรือละเมิดสิทธิในทางแพ่งต่อบุคคลอื่น ซึ่งมิใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น...”

เอกสิทธิในกรณีที่มีการถ่ายทอดทางวิทยุกระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ หากผู้ถูกพาดพิงในทางเสียหายเป็นบุคคลอื่นที่ไม่ใช่รัฐมนตรีหรือสมาชิกแห่งสภานั้น สมาชิกสภาฯ ผู้กล่าวถ้อยคำไม่ได้รับเอกสิทธิ ผู้ถูกพาดพิงในทางเสียหายฟ้องได้ แต่มีข้อยกเว้น คือ หากผู้ถูกพาดพิงเป็นรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาแห่งนั้น สมาชิกสภาฯ ผู้กล่าวถ้อยคำยังคงได้รับเอกสิทธิ รัฐมนตรี หรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงฟ้องไม่ได้ เพราะรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาที่ถูกพาดพิงสามารถใช้สิทธิพาดพิงชี้แจงข้อกล่าวหาในสภาได้อยู่แล้ว

๒.๒ ลักษณะของความคุ้มกันสมาชิกรัฐสภาตาม ร.ธ.น. ฉบับปี ๒๕๖๐

บุคคลที่ได้รับความคุ้มกัน คือบุคคลตาม ร.ธ.น. มาตรา ๑๒๕ ได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา ไม่ครอบคลุมบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องกับการประชุมสภา เช่น รัฐมนตรีและกรรมาธิการ ต่างจากเอกสิทธิ ช่วงเวลาที่ได้รับความคุ้มกัน สมาชิกรัฐสภาได้รับความคุ้มกันในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น หากเป็นช่วงเวลานอกสมัยประชุมหรือปิดสมัยประชุมแล้ว ความคุ้มกันจะหมดไป“สมัยประชุม” หมายถึง กำหนดเวลาในรอบปีหนึ่งที่ให้รัฐสภาทำการประชุมพิจารณาเรื่องต่าง ๆ สมัยประชุมตาม ร.ธ.น. ฉบับปี

๒๕๖๐ มี ๒ ประเภท คือสมัยประชุมสามัญ ตามมาตรา ๑๒๑ วรรคสอง กับสมัยประชุมวิสามัญ ตามมาตรา ๑๒๒ วรรคสาม และมาตรา ๑๒๓ และลักษณะของความคุ้มกันแบ่งออกเป็น ๓ ลักษณะ ได้แก่

๒.๒.๑ ความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาระหว่างสมัยประชุม

มาตรา ๑๒๕ วรรคแรก แห่ง ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือเป็นการจับในขณะกระทำความผิด

มาตรา ๑๒๕ วรรคสอง ได้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า ในกรณีที่มีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำความผิด ให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และเพื่อประโยชน์ในการประชุมสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้มาประชุมสภาได้

ทั้งนี้ แม้ความผิดที่ถูกกล่าวหาเกิดขึ้นก่อนเข้าดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ และมิได้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติหน้าที่ของสมาชิก เช่น ความผิดฐานฆ่า ฉ้อโกง หรือความผิดต่อ พ.ร.บ.ว่าด้วยความผิดอันเกิดจากใช้เช็คฯ สมาชิกสภาฯ ผู้นั้นก็ยังได้รับความคุ้มกัน เพราะความคุ้มกันมีไว้เพื่อให้สามารถไปทำหน้าที่ในสภาฯ ได้

ข้อสังเกต

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีห้ามจับกุมฯ ตามมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามจับกุม คุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาเท่านั้น หากเป็นการจับตาม ป.วิ.พ. เช่น ศาลมีคำพิพากษาในคดีแพ่งและมีคำบังคับให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่แพ้คดีออกไปจากที่ดินพิพาท แต่สมาชิกผู้นั้นไม่ยอมออกจนเป็นเหตุให้ศาลต้องออกคำสั่งให้จับกุมและกักขัง กรณีเช่นนี้ สมาชิกผู้นั้นจะอ้างความคุ้มกันไม่ได้

นอกจากนี้พนักงานสอบสวนและศาลยังมีอำนาจออกหมายเรียกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะพยานได้ เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่ง ห้ามเฉพาะหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะผู้ต้องหาเท่านั้น กรณีการค้นเคหสถานหรือสถานที่ที่อยู่ในความครอบครองของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาในระหว่างสมัยประชุม ยังสามารถกระทำได้เช่นกัน เพราะมาตรา ๑๒๕ วรรคหนึ่งไม่ได้ห้ามเรื่องการค้น แต่ทั้งนี้ ก็มีข้อยกเว้นที่ถึงแม้ว่าจะยังอยู่ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาอาจถูกจับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้ ได้แก่ กรณีที่สภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอนุญาต แต่โดยธรรมเนียมปฏิบัติของรัฐสภาไทย จะไม่อนุญาตให้จับกุมสมาชิกรัฐสภาในระหว่างสมัยประชุม และกรณีที่มีการจับกุมในขณะที่สมาชิกผู้นั้นในกระทำความผิดหรือที่เรียกว่าความผิดซึ่งหน้า เช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาขับรถชนคนข้ามถนนต่อหน้าเจ้าพนักงานตำรวจ เจ้าพนักงานตำรวจจับกุมได้ทันที แต่เมื่อจับกุมแล้ว เจ้าพนักงานตำรวจผู้จับจะต้องรายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยพลัน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอาจสั่งปล่อยผู้ถูกจับเพื่อให้ไปประชุมสภาได้

ความคุ้มกันของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาเกิดขึ้นโดย ร.ธ.น. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไม่ใช่เจ้าของ การที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาสละความคุ้มกันจึงไม่มีผลให้ความคุ้มกันหมดไป หากเจ้าพนักงานตำรวจประสงค์จับ คุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิก

ผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภาไปสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา ก่อนขอให้ศาลออกหมาย เจ้าพนักงานตำรวจยังต้องไปขออนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกก่อน แต่การแถลงขอสละความคุ้มกันของสมาชิกสภา อาจจะเป็นเหตุผลที่มีน้ำหนักในการตัดสินใจของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกว่าสมควรอนุญาตตามคำขอของเจ้าพนักงานตำรวจหรือไม่ อย่างไรก็ตาม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาไปที่สถานีตำรวจด้วยตนเองเพื่อขอรับทราบข้อกล่าวหา เจ้าพนักงานตำรวจย่อมแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบได้ เพราะมิใช่การจับ

๒.๒.๒ ความคุ้มกันที่จะถูกปล่อยจากการถูกคุมขังเมื่อถึงสมัยประชุม

หลักเกณฑ์ของ ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๑๒๕ วรรคสาม

๑) ถ้าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม

๒) เมื่อถึงสมัยประชุม พนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องสั่งปล่อยทันที ถ้าประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ โดยศาลจะสั่งให้มีประกันหรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

บทบัญญัติดังกล่าวมีความหมายว่า หากมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาคนใดถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณามาตั้งแต่ก่อนสมัยประชุม ซึ่งอาจเพราะไม่ได้ยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราว หรือยื่นคำร้องขอปล่อยชั่วคราวแล้ว แต่ไม่ได้รับอนุญาต เมื่อถึงวันเปิดสมัยประชุมรัฐสภา ประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกมีอำนาจร้องขอต่อพนักงานสอบสวนหรือศาลให้ปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นได้ เมื่อพนักงานสอบสวนหรือศาลได้รับคำร้องขอดังกล่าว จะต้องสั่งปล่อยสมาชิกสภาผู้นั้นทันที โดยในกรณีของศาลจะสั่งให้มีประกัน หรือมีประกันและหลักประกันด้วยหรือไม่ก็ได้

๒.๒.๓ ความคุ้มกันที่เกี่ยวกับการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม

ความคุ้มกันในเรื่องนี้อยู่ใน ร.ธ.น. มาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ บัญญัติว่า “ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะได้ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ แต่ต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้นจะมาประชุมสภา”

บทบัญญัติดังกล่าวมีผลว่า ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในคดีอาญา ไม่ว่าจะเป็นการฟ้องตั้งแต่ก่อนเปิดสมัยประชุม หรือเพิ่งฟ้องในระหว่างสมัยประชุม ศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมก็ได้ เพียงแต่การพิจารณาคดีจะต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่ผู้นั้นจะไปประชุมสภา เช่น ต้องไม่นัดพิจารณาคดีในวันที่มีการประชุมสภา

ขอบเขตของความคุ้มกันกรณีการพิจารณาคดีจะเป็นความคุ้มกันในกรณีนี้มีเฉพาะในคดีอาญา ไม่รวมถึงคดีแพ่ง เพราะการพิจารณาคดีแพ่งไม่ต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นในคดีอาญา จึงไม่เป็นอุปสรรคต่อการไปทำหน้าที่ในสภา

ข้อสังเกต

ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ฟ้องสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาเป็นคดีอาญาด้วยตนเอง หากศาลจะดำเนินกระบวนพิจารณาชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยไม่มีตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่ตกเป็นจำเลยมาศาลก็ย่อมทำได้ เพราะ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๖๕ วรรคสาม ที่แก้ไขใหม่ ศาลยังมีอำนาจไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้ จำเลยจึงไม่จำเป็นต้องไปศาล แต่หากจำเลยแถลงว่าประสงค์จะไปศาลในวันนัดไต่สวนมูลฟ้อง การนัดวันไต่สวนมูลฟ้องต้องคำนึงถึงมาตรา ๑๒๕ วรรคสี่ ด้วย

๒.๓ แนวทางปฏิบัติของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

เมื่อสมาชิกรัฐสภาต้องหาว่าได้กระทำผิดอาญาข้อห้ามและข้อพึงปฏิบัติสำหรับตำรวจและพนักงานสอบสวนเกี่ยวกับการจับ การคุมขัง หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ตามหนังสือ ตร. ด่วนมาก ที่ ๐๐๐๔.๖/๑๒๗๙ ลง ๒๑ ก.พ.๒๕๔๑ เรื่อง แนวปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญา สามารถสรุปหลักการปฏิบัติของตำรวจและพนักงานสอบสวนได้ดังนี้[๕๑]

นอกสมัยประชุม การแจ้งข้อกล่าวหา การจับ การคุมขัง การปล่อยตัวชั่วคราว หรือการออกหมายเรียกตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา สามารถดำเนินการได้ตามปกติเช่นเดียวกับบุคคลที่มิได้เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา

ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ กรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก หรือในกรณีที่จับในขณะกระทำผิด

ข้อห้ามดังกล่าวข้างต้นไม่ใช่เอกสิทธิเฉพาะตัวของผู้ที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาที่จะสละได้ด้วยตนเองเพราะเป็นข้อห้ามที่มีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ การปฏิบัติของตำรวจหรือพนักงานสอบสวนในเรื่องนี้ต้องพิจารณาโดยละเอียดรอบคอบว่ามีหลักฐานการได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกอยู่หรือไม่ การได้รับอนุญาตจากสภา หมายความถึง การได้รับอนุญาตโดยมติของสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกเท่านั้น

ในระหว่างสมัยประชุม เมื่อมีการจับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาในขณะกระทำผิด ให้หัวหน้าหน่วยงานชั้นต้นของผู้ที่จับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา รายงานไปยังประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกและ ตร. ทราบโดยพลัน เมื่อได้รายงานให้ประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกทราบดังกล่าวแล้ว และประธานที่สภาผู้นั้นเป็นสมาชิกสั่งให้ปล่อยผู้ถูกจับ ให้จัดการปล่อยผู้ถูกจับโดยพลัน แล้วให้รายงาน ตร. ทราบ

ในกรณีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภา ถูกควบคุมอยู่ในระหว่างสอบสวนก่อนสมัยประชุม เมื่อถึงสมัยประชุมพนักงานสอบสวนสามารถควบคุมผู้ถูกจับต่อไปได้แต่ต้องปล่อยตัวไปทันทีเมื่อประธานสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกร้องขอ การปล่อยตัวดังกล่าว ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันสั่งปล่อยถึงวันสุดท้ายของสมัยประชุม ดังนั้น เมื่อสิ้นสุดวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุมพนักงานสอบสวนต้องจัดการนำตัวผู้ถูกปล่อยมาควบคุมตัวไว้ตามกฎหมายต่อไป

ในระหว่างสมัยประชุม หากสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรหรือสมาชิกวุฒิสภาซึ่งเป็นผู้ต้องหา และสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกไม่อนุญาตให้จับหรือหมายเรียกตัวสมาชิกผู้นั้นมาทำการสอบสวนในฐานะผู้ต้องหา หรือยังอยู่ระหว่างการพิจารณาของสภา แต่สมาชิกผู้นั้นเข้าหาพนักงานสอบสวนเอง ให้พนักงานสอบสวนเพียงแจ้งข้อกล่าวหาให้ทราบและทำการสอบสวนไว้เป็นผู้ต้องหา แต่ห้ามมิให้จับสมาชิกผู้นั้น

---

[๕๑] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อ้างแล้ว. หน้า ๑๗๖-๑๗๙.

๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูตพนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๘ บทที่ ๙

***หมายเหตุ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๓ บทที่ ๘ บทที่ ๙ จะใช้หลักปฏิบัติตาม พ.ร.บ.เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางทูต พ.ศ.2527 และพ.ร.บ.เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ.2541 ซึ่งเป็นกฎหมายอนุวัตรการจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ.1961 และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. 1963

๓. การดำเนินคดีกับทูตานุทูตพนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศ

บุคคลในคณะทูตต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ทางทูตหรือทางกงสุล จะได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูตหรือทางกงสุล จากอำนาจรัฐและกระบวนการยุติธรรมไทย ตาม พ.ร.บ. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางทูต พ.ศ. ๒๕๒๗ และ พ.ร.บ. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางกงสุล พ.ศ. ๒๕๔๑ ซึ่งเป็นกฎหมายอนุวัตรการจากอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางทูต ค.ศ. ๑๙๖๑ (The Vienna Convention on Diplomatic Relations ค.ศ. ๑๙๖๑) และอนุสัญญากรุงเวียนนาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางกงสุล ค.ศ. ๑๙๖๓ (Vienna Convention on Consular Relations ค.ศ. ๑๙๖๓) ทำให้ศาลไม่สามารถออกหมายเรียกบุคคลดังกล่าวเพื่อเข้าสู้กระบวนการพิจารณาคดีได้ ไม่ว่าในฐานะคู่ความหรือพยานบุคคล เว้นแต่บุคคลดังกล่าวจะได้สละเอกสิทธิและความคุ้มกันเสียก่อน ซึ่งศาลต้องประสานมายังสำนักงานศาลยุติธรรม เพื่อขอความร่วมมือไปยังกระทรวงการต่างประเทศในประสานไปยังสถานเอกอัครราชทูตหรือสถานกงสุลต่างประเทศว่ารัฐผู้ส่งให้ความยินยอมสละเอกสิทธิและความคุ้มกันหรือไม่เสียก่อน ดังนั้น เพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอนุสัญญาฯ กรณีจะต้องส่งหมายเรียกไปยังคณะผู้แทนทางการทูต หรือทางกงสุล ให้ส่งหมายเรียกดังกล่าวไปยังสำนักงานศาลยุติธรรมเพื่อดำเนินการผ่านกระทรวงการต่างประเทศต่อไป[๕๒]

๓.๑ ความหมายของเอกสิทธิ (Privilage) และความคุ้มกัน (Immunity)

ประเทศไทยให้เอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูตและกงสุลตามหลักในอนุสัญญาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตและกงสุล โดยมีกฎหมายภายใน เช่น ป.อ. ประมวลรัษฎากร ให้เอกสิทธิและความคุ้มกันกับนักการทูตที่ปฏิบัติหน้าที่ในประเทศไทย หรือกับองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ[๕๓]

๓.๒ บุคคลที่ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุม

๓.๒.๑ คณะผู้แทนทางการทูต ได้แก่ หัวหน้าคณะผู้แทน, ตัวแทนทางการทูต, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต,บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน, บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ, คนรับใช้ส่วนตัว

๑.) หัวหน้าคณะผู้แทน คือ บุคคลที่ได้รับมอบหมายจากรัฐผู้ส่ง ให้มีหน้าที่กระทำการในฐานะนั้น แบ่งออกเป็น ๓ ชั้น ได้แก่ ชั้นเอกอัครราชทูต หรือเอกอัครสมณทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐและหัวหน้าคณะผู้แทนอื่นที่มีชั้นเท่ากัน ชั้นรัฐทูต อัครราชทูต และอัครสมณราชทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังประมุขของรัฐและชั้นอุปทูต ซึ่งแต่งตั้งไปยังรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

๒.) ตัวแทนทางการทูต คือ หัวหน้าของคณะผู้แทนหรือบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตของคณะผู้แทน

๓.) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูต คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนซึ่งมีตำแหน่งทางทูต

---

[๕๒]สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม. (๒๕๖๐). แนวปฏิบัติของศาลเกี่ยวกับออกหมายเรียกไปยังบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ. https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/๘/cid/๙๖๙๗/iid/๑๗๓๕๒

[๕๓]ฉันทนา ไกรสถิต. เอกสิทธิและความคุ้มกันทางการทูต. http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=๑๓๘๑๖

๔.) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายทูตคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการและคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารของคณะผู้แทน

๕.) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการและฝ่ายวิชาการ คือบุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับบริการฝ่ายธุรการและวิชาการของคณะผู้แทน

๖.) บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ คือ บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ของคณะผู้แทนในฝ่ายบริการรับใช้ของคณะผู้แทน

๗.) คนรับใช้ส่วนตัว คือ บุคคลซึ่งอยู่ในฝ่ายบริการรับใช้ของบุคคลในคณะผู้แทนและซึ่งมิได้เป็นลูกจ้างของรัฐผู้ส่ง

๓.๒.๒ บุคคลอื่น ๆ ในคณะผู้แทน ได้แก่ ๑. คนในครอบครัวของตัวแทนทางทูต ซึ่งประกอบเป็นส่วนของครัวเรือน ถ้าไม่ใช่คนชาติของผู้รับ จะได้รับอุปโภคเอกสิทธิและความคุ้มกันตาม Article ๒๙-๓๖ ๒. บุคคลในคณะเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการ และฝ่ายวิชาการของคณะผู้แทน รวมทั้งคนในครอบครัว ซึ่งประกอบเป็นส่วนของครัวเรือน ได้รับสิทธิตาม Article ๒๙-๓๕ แต่ความคุ้มกันจากอำนาจศาลทางแพ่งและทางปกครองไม่ขยายไปถึงการกระทำนอกวิถีทางของหน้าที่ตน ได้รับการยกเว้นเมื่อนำเข้าสิ่งของตาม Article ๓๖ (๑) สำหรับการเข้ารับหน้าที่ครั้งแรก ๓. เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริการ ได้รับการคุ้มกันในการกระทำตามวิถีทางของหน้าที่ของตน ยกเว้นภาษีจากค่าจ้างและการประกันสังคม ๔. คนรับใช้ส่วนตัว ได้รับการยกเว้นภาษีจากการรับจ้างของตน และเอกสิทธิหรือความคุ้มกันอื่น ๆ เท่าที่รัฐผู้รับยอมให้เท่านั้น

๓.๒.๓ พนักงานฝ่ายกงสุล หมายถึง บุคคลใด ๆ รวมทั้งหัวหน้าสถานที่ทำการกงสุลที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในฐานะนั้น และยังแบ่งออกได้เป็น ๒ ฝ่าย คือ พนักงานฝ่ายกงสุลอาชีพ คือ ข้าราชการของรัฐผู้ส่งที่ปฏิบัติหน้าที่กงสุลในรัฐผู้รับโดยมิได้มีอาชีพอื่นใด และพนักงานฝ่ายกงสุลกิตติมศักดิ์ คือ บุคคลที่มีสัญชาติไทยของรัฐผู้รับ หรือสัญชาติอื่นและปฏิบัติหน้าที่ในทางกงสุลให้กับรัฐผู้ส่งในราชอาณาจักรไทย

และคณะกงสุล ได้แก่ กงสุลเป็นตัวแทนของรัฐในกิจการด้านการบริหาร เช่น การออกพาสปอร์ต วีซ่า ส่งเสริมผลประโยชน์ทางการค้า และให้ความช่วยเหลือแก่คนชาติ มีภารกิจทางการเมืองน้อย โดยหลักการได้รับความคุ้มกันเช่นเดียวกันกับคณะผู้แทนทางทูต แต่คุ้มกันในระดับที่น้อยกว่า

๓.๒.๔ พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ได้แก่ พนักงานองค์การสหประชาชาติ พนักงานทบวงการชำนัญพิเศษ และพนักงานองค์กรระหว่างประเทศที่ประเทศไทยยอมรับความมีอยู่ในเอกสิทธิและความคุ้มกัน

๓.๓ ความคุ้มกันแก่สถานที่

กล่าวคือเป็นสถานที่ที่ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกันที่จะไม่ถูกตรวจค้น ยึด อายัด ได้แก่ สถานที่ทำงาน สถานที่ส่วนตัว หนังสือโต้ตอบ ถุงทางทูต หีบห่อซึ่งรวมเป็นถุงทางทูต ผู้สื่อสารทางทูตและการสื่อสารโทรคมนาคมของคณะผู้แทนทางทูต พนักงานกงสุล พนักงานองค์การระหว่างประเทศ ได้รับเอกสิทธิและความคุมกัน ตำรวจไม่มีอำนาจทำการค้น ยึด หรืออายัดเป็นอันขาด เว้นแต่จะได้รับความยินยอมจากผู้มีอำนาจหรือผู้ครอบครอง

กระทรวงการต่างประเทศโดยกรมพิธีการทูต ได้ออกบัตรประจำตัวให้กับ คณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ ซึ่งประจำในราชอาณาจักร ในกรณีที่บุคคลดังกล่าวแสดงบัตรประจำตัว ตำรวจไม่มีอำนาจที่จะละเมิดเอกสิทธิและความคุ้มกันและให้ปฏิบัติต่อบุคคลเหล่านี้ตามจารีตประเพณีและกฎหมายระหว่างประเทศด้วยอัธยาศัยไมตรี

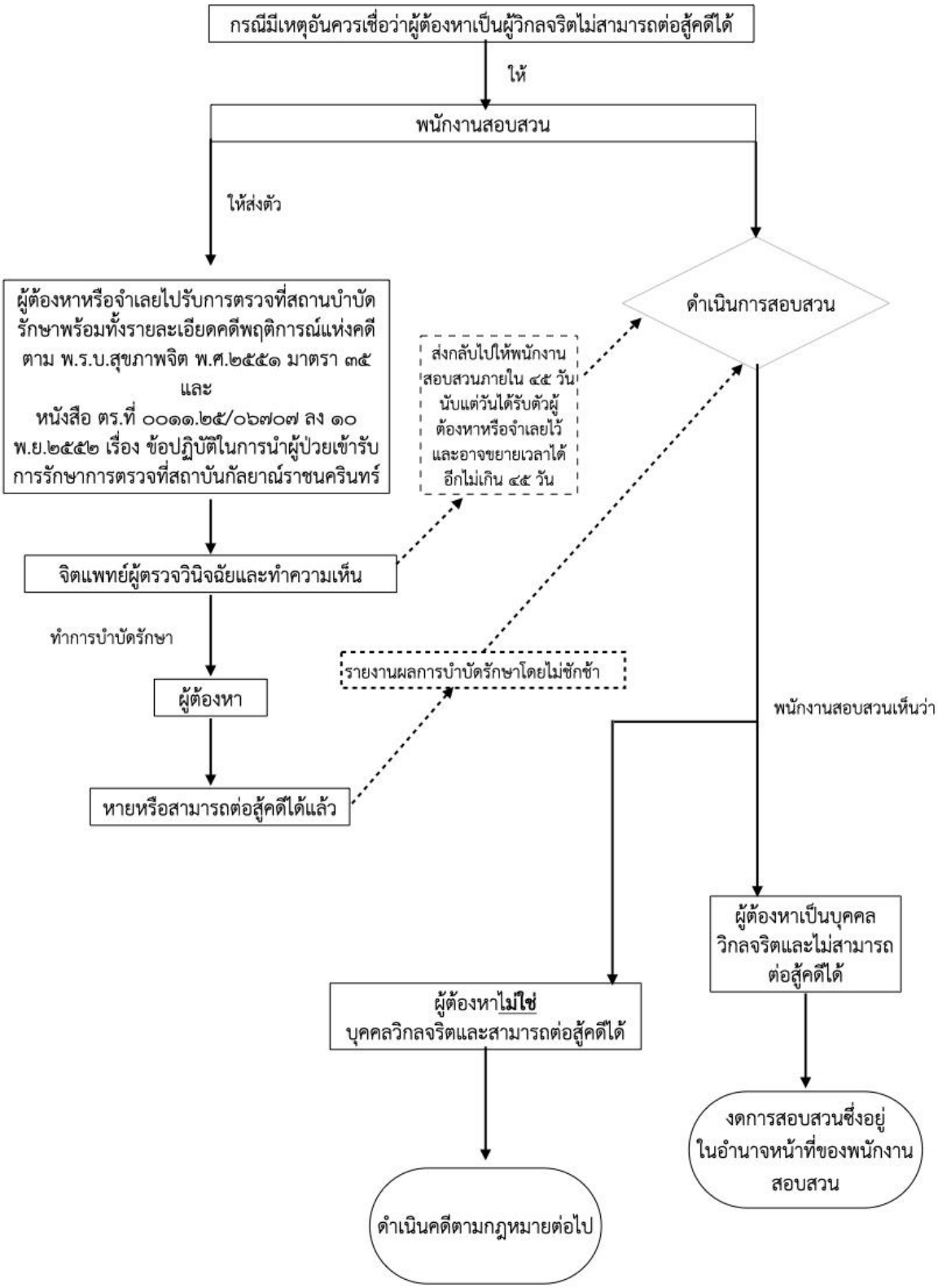
เมื่อตำรวจพบ คณะผู้แทนทางการทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศ กระทำความผิดอาญาร้ายแรง มีลักษณะจะก่อเหตุให้เกิดภยันตรายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ภายนอกบริเวณสถานที่ได้รับเอกสิทธิและความคุ้มกัน ให้ตำรวจควบคุมตัวบุคคลนั้นไว้เพื่อป้องกันเหตุร้าย แล้วรีบแจ้งเหตุไปยังกรมพิธีการทูตกระทรวงการต่างประเทศและสถานทูต หรือสถานกงสุล หรือองค์กรระหว่างประเทศที่บุคคลที่ก่อเหตุอยู่ในบังคับ เพื่อกรมพิธีการทูตกระทรวงต่างประเทศ จะได้ประสานให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ข้อสังเกต

ในการดำเนินคดีนั้นสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กรณี ดังนี้ กรณีแรกจะทำการจับกุมทูตานุทูต พนักงานฝ่ายกงสุลและพนักงานองค์การระหว่างประเทศและบริวารของเขา ต้องประสานการปฏิบัติกับกระทรวงการต่างประเทศ และดำเนินการตามขั้นตอนทางการทูตด้วย ซึ่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๓ บทที่ ๘ บทที่ ๙ ไว้วางแนวทางปฏิบัติไว้

กรณีต่อมาคือคณะผู้แทนทางทูต พนักงานฝ่ายกงสุล พนักงานองค์กรระหว่างประเทศและคนในครอบครัวอันประกอบเป็นส่วนของครัวเรือนของบุคคลดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่คนสัญชาติไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ถาวรในราชอาณาจักรไทยได้รับความคุ้มกันที่จะไม่ถูกจับและไม่ถูกควบคุมจากการกระทำผิดอาญา เมื่อตรวจสอบแล้วปรากฏว่าบุคคลเหล่านั้นถูกจับ หรือถูกควบคุมอยู่ ให้ตำรวจรีบปล่อยตัวไปทันที

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้

๔. การดำเนินคดีกับผู้ต้องหาวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔[๕๔]

กรณีพนักงานสอบสวนเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ให้งดการสอบสวนซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ไม่ต้องส่งความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ เพื่อสั่งการอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๕๐๓/๑๓๐๓๙ ลง ๑๔ ก.ย.๔๗ เรื่อง แนวทางปฏิบัติในการสอบสวนกรณีที่ผู้ต้องหาเป็นบุคคลวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ทั้งนี้หากผลการบำบัดรักษาผู้ต้องหาได้หายหรือสามารถต่อสู้คดีได้แล้วก็ให้ดำเนินการสอบสวนดำเนินคดีกับผู้ต้องหาต่อไป ในส่วนนี้ตามมาตรา ๓๖ แห่ง พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ให้จิตแพทย์ทำรายงานการบำบัดรักษาของตนส่งให้พนักงานสอบสวนภายใน ๑๘๐ วัน เมื่อผู้ต้องหาได้รับการบำบัดรักษาจนหายหรือทุเลาสามารถต่อสู้คดีได้แล้วต้องรายงานผลการบำบัดรักษาต่อพนักงานสอบสวนโดยไม่ชักช้า

นอกจากนี้ พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ได้ระบุชัดเจนลงไปว่าให้พนักงานสอบสวนหรือศาลส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษาตาม พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ พร้อมทั้งระบุรายละเอียดพฤติการณ์แห่งคดี ที่มีเหตุเชื่อว่าผู้นั้นเป็นผู้วิกลจริตไปด้วย ซึ่งมีการกำหนดให้จิตแพทย์ผู้ตรวจวินิจฉัยและทำความเห็นพร้อมทั้งทำรายงานความเห็นกลับไปให้พนักงานสอบสวนภายใน ๔๕ วัน นับแต่วันได้รับตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไว้และอาจขยายเวลาได้อีกไม่เกิน ๔๕ วัน

และมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ ยังกำหนดให้พนักงานสอบสวนส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปรับการตรวจที่สถานบำบัดรักษาพร้อมทั้งรายละเอียดคดีพฤติการณ์แห่งคดี ตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๐๖๗๐๗ ลง ๑๐ พ.ย.๒๕๕๒ เรื่อง ข้อปฏิบัติในการนำผู้ป่วยเข้ารับการรักษาการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ ได้แจ้งขั้นตอนวิธีการนำผู้ป่วยเข้าทำการตรวจที่สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์ โดยให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในกรณีนำส่งผู้ป่วยเข้ารับการตรวจดังนี้

ให้พนักงานสอบสวนมีหนังสือส่งตัวระบุชื่อหน่วยงานนำส่ง ชื่อ-นามสกุล ผู้ป่วยหรือผู้ส่งตรวจ คดีหมายเลขคดีดำ/แดง(กรณีมีคดีผู้ป่วยหรือผู้ถูกส่งตรวจ เป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย) เอกสารประกันตัว (กรณีมีประกันตัว) พร้อมนี้ให้มีหนังสืออายัดตัวที่สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล (กรณีไม่มีประกันตัว) โดยทำหนังสือ ๓ ฉบับ ฉบับที่ ๑ ให้สถานีตำรวจในพื้นที่ตั้งของโรงพยาบาล ฉบับที่ ๒ ให้สถาบันกัลยาณ์ราชนครินทร์เก็บเข้าแฟ้มผู้ป่วย ฉบับที่ ๓ ให้หน่วยงานนำส่ง บัตรประชาชนหรือสำเนาบัตรประชาชนผู้ป่วยหรือผู้ถูกส่งตรวจเพื่อตรวจสอบความเป็น บุคคล สิทธิการรักษาและหลักฐานในการเรียกเก็บค่ารักษาพยาบาลจากสถานพยาบาลต้นสังกัดกรณีส่งตรวจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔ พ.ร.บ. สุขภาพจิต พ.ศ. ๒๕๕๑ มาตรา ๓๕ (ในกรณีมีคดี) ให้ส่งพฤติกรรมแนบพร้อมหนังสือส่งตัว

ข้อสังเกต

กรณีมีการจับตัวบุคคลวิกลจริตเพื่อดำเนินคดีอาญา ในระหว่างอยู่ในอำนาจการควบคุมตัวของพนักงานสอบสวนและมีการนำตัวส่งโรงพยาบาล โดยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว(การประกันตัว) พนักงานสอบสวนต้องอายัดตัวไว้ เมื่อครบกำหนดการควบคุมตัวชั้นพนักงานสอบสวนและผู้ต้องหาไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว พนักงานสอบสวนต้องยื่นคำร้องขออำนาจศาลสั่งขังตามแต่กรณี (ขอฝากขังกรณีศาลจังหวัด ผัดฟ้อง ฝากขัง กรณีศาลแขวง) โดยหมายเหตุในคำร้องฝากขังว่าไม่ได้นำตัวผู้ต้องหาส่งต่อศาลเนื่องจากรักษาตัวที่โรงพยาบาล และควรมีหลักฐานการเข้ารับการตรวจรักษาจากทางโรงพยาบาลแนบประกอบคำร้องฝากขังไปด้วยซึ่งบางกรณีการรักษาอาจเกินอำนาจการสั่งขังของศาล พนักงานสอบสวน

---

[๕๔] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อ้างแล้ว. หน้า ๑๘๑-๑๘๒.

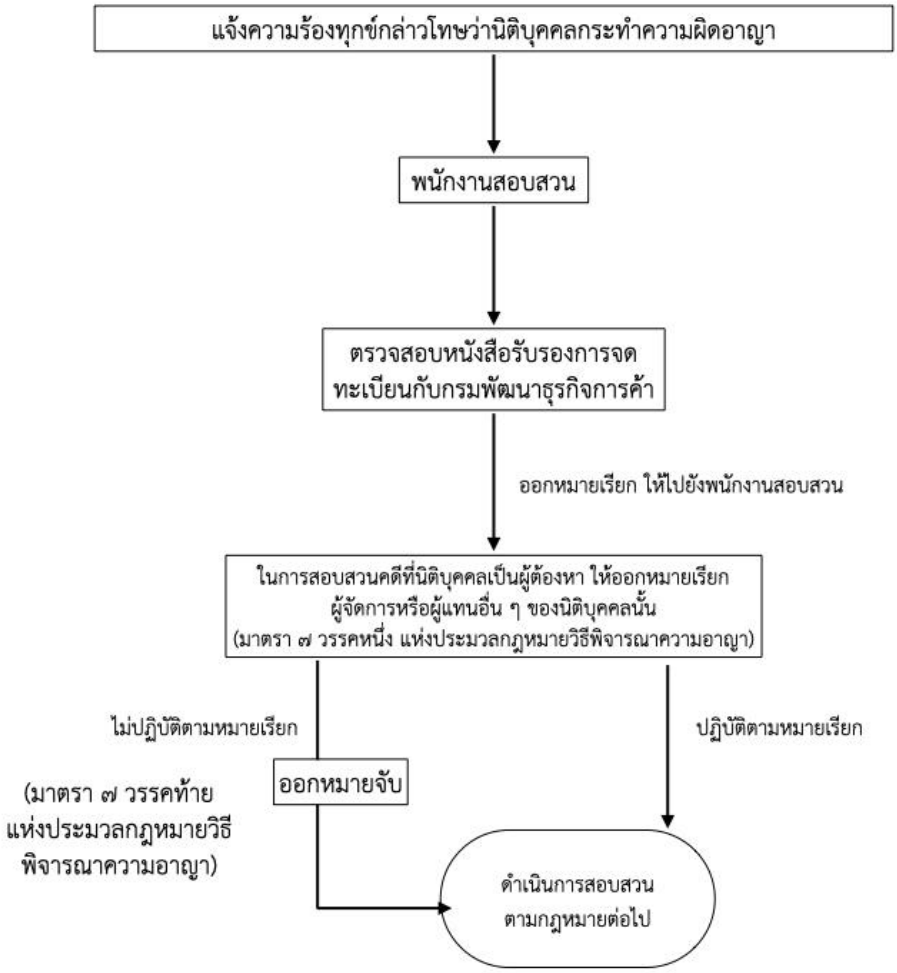
ต้องดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องภายหลังที่บุคคลผู้วิกลจริตนั้น สามารถต่อสู่คดีได้ (นำตัวนำส่งพนักงานอัยการเพื่อฟ้องคดี หรือขออนุญาตฟ้องคดีตามแต่กรณี)

ในระหว่างการสอบสวนและยังไม่ได้รับผลการตรวจของแพทย์เพื่อรับรองว่าบุคคลนั้นเป็นผู้วิกลจริตและไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็ยังต้องทำการสอบสวนต่อไป หากผลการตรวจของแพทย์ยืนยันว่าผู้ต้องหาวิกลจริตหรือไม่สามารถต่อสู้คดีได้ พนักงานสอบสวนก็สามารถที่จะงดการสอบสวนไว้ได้

หากบุคคลที่เป็นผู้วิกลจริตหรือไม่สามารถให้การได้เนื่องจากได้รับการกระทบกระเทือนทางสมองไม่ใช่ผู้ต้องหา ก็ไม่เป็นเหตุให้งดการสอบสวนแต่อย่างใด เช่น ในคดีรถเฉี่ยวชนกันแล้วมีผู้ได้รับบาดเจ็บทางสมองเป็นต้น พนักงานสอบสวนก็ต้องทำการสอบสวนต่อไป

ในคดีที่คู่กรณีขับขี่รถเฉี่ยวชนกัน หากคู่กรณีที่ขับขี่รถมีส่วนประมาททั้ง ๒ ฝ่าย และมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับความกระทบกระเทือนทางสมองไม่สามารถให้การได้ จะดำเนินการอย่างไร เห็นว่าพนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการสอบสวนโดยแยกสำนวนการสอบสวนออกเป็น ๒ สำนวน สำนวนหนึ่งสำหรับผู้ต้องหาที่รู้สำนึกมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน สามารถต่อสู้คดีได้ ก็สอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานแล้วมีความเห็นส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการตามปกติ ส่วนอีกสำนวนหนึ่งสำหรับผู้ต้องหาที่ได้รับการกระทบกระเทือนทางสมอง ยังไม่สามารถต่อสู้คดีได้ ก็ให้งดการสอบสวนไว้ก่อน แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินคดีก็ต้องภายในอายุความ

๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล

หมายเหตุ

- จะควบคุมตัวไม่ได้เว้นแต่ผู้แทนนิติบุคคลนั้นจะถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะส่วนตัวด้วย (บุคคลธรรมดา) การยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลต้องระบุฐานะให้ชัดเจนว่าออกหมายจับในฐานะส่วนตัวหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือทั้งสองฐานะ
- ปัจจุบันต้องพิจารณาหลักการตามที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐ ด้วย
- ทั้งนี้ห้ามนำบทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขังหรือจำคุกมาบังคับใช้แก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา (มาตรา ๗ วรรคท้าย แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา)

๕. การดำเนินคดีนิติบุคคล

นิติบุคคลนั้นกฎหมายสมมุตให้มีสภาพบุคคลตามมาตรา ๖๗ แห่งประมวลแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันได้มีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ. ให้ใช้บทบัญญัติบรรพ ๑ แห่ง ป.พ.พ. ที่ได้ตรวจชำระใหม่ พ.ศ. ๒๕๓๕[๕๕] ความรับผิดของนิติบุคคลหรือผู้แทนนิติบุคคลนั้น มีบัญญัติอยู่ในกฎหมายหลายฉบับ จึงจำเป็นต้องพิจารณาเป็นรายกรณีไป ทั้งนี้สามารถพิจารณาความรับผิดของนิติบุคคลได้ดังนี้

๕.๑ พิจารณาความรับผิดของนิติบุคคลตามหลักกฎหมายอาญา

โครงสร้างความรับผิดทางอาญา ตามป.อ. ตามมาตรา ๕๙ วรรคหนึ่ง ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะต้องรับผิดในทางอาญาก็ต่อเมื่อได้กระทำโดยเจตนา เว้นแต่จะได้กระทำโดยประมาท ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องรับผิดเมื่อได้กระทำโดยประมาท หรือเว้นแต่ในกรณีที่กฎหมายบัญญัติไว้โดย.....” นั้น ได้มีนักนิติศาสตร์แสดงความคิดเห็นเรื่อง สภาพ การกระทำ และเจตนา ของนิติบุคคล ออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ นักนิติศาสตร์ที่สนับสนุนทฤษฎีสมมติ (Fiction Theory) มีแนวคิดว่า นิติบุคคลเป็นบุคคลประเภทหนึ่งเพราะกฎหมายบัญญัติ ทำให้มีความแตกต่างกับบุคคลธรรมดา นิติบุคคลจึงไม่ใช่คนจริง ๆ ไม่มีตัวตนและไม่มีชีวิตจิตใจ ดังนั้น จึงไม่อาจมีการกระทำและไม่อาจมีเจตนา[๕๖] ซึ่งศาสตราจารย์จิตติ ติงศภัทิย์[๕๗] และคณิต ณ นคร[๕๘] คือ นักนิติศาสตร์ไทยที่มีแนวคิดเรื่องความรับผิดทางอาญาของนิติบุคคลตามทฤษฎีนี้

ส่วนนักนิติศาสตร์ที่สนับสนุนทฤษฎีที่ว่านิติบุคคลมีสภาพบุคคล (Realistic Theory) สามารถรับผิดทางอาญาได้ เพราะนิติบุคคลมีตัวตนเป็นบุคคลต่างหากจากบุคคลธรรมดาจึงสามารถแสดงเจตนาผ่านบุคคลธรรมดาหรือผู้แทนนิติบุคคล[๕๙] ประเด็นนี้ได้มีฎ. ๗๘๗-๗๘๘/๒๕๐๖ โดยมติที่ประชุมใหญ่ได้วางบรรทัดฐานไว้ว่า “เจตนาของนิติบุคคลย่อมแสดงออกทางผู้แทนของนิติบุคคล เมื่อผู้แทนของนิติบุคคลแสดงเจตนาซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้แทนในทางการของการดำเนินกิจการตามวัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลเจตนานั้นก็ผูกพันนิติบุคคล และต้องถือว่าเป็นเจตนาของนิติบุคคลนั้นเอง ฉะนั้น นิติบุคคลจึงอาจมีเจตนาอันเป็นองค์ประกอบความผิดในทางอาญาและกระทำความผิดซึ่งผู้กระทำต้องมีเจตนารวมทั้งต้องรับโทษทางอาญาเท่านี่ลักษณะแห่งโทษเปิดช่องให้ลงแก่นิติบุคคลได้ ซึ่งต้องพิจารณาตามลักษณะความผิดพฤติการณ์แห่งการกระทำและอำนาจหน้าที่ของผู้แทนนิติบุคคลประกอบกับวัตถุที่ประสงค์ของนิติบุคคลเป็นราย ๆ ไป”[๖๐] ทั้งนี้มาตรา ๗๐ วรรคท้าย แห่งป.พ.พ. ได้บัญญัติว่า “ความประสงค์ของนิติบุคคลย่อมแสดงออกโดยผู้แทนของนิติบุคคล”

---

[๕๕]สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับอัพเดทล่าสุด). https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/๘/cid/๑๑๒/iid

[๕๖] ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. **“รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดทางอาญา ของนิติบุคคลและผู้แทนนิติบุคคลของประเทศไทยกับประเทศต่าง ๆ ในอาเซียน”**, พิมพ์ครั้งแรก (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๘), หน้า ๑๗.

[๕๗] จิตติ ติงศภัทิย์, **กฎหมายอาญาภาค ๑, พิมพ์ครั้งที่ ๙** (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา ,๒๕๓๖), หน้า ๕๑๒-๕๑๕.

[๕๘] คณิต ณ นคร, **กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑** (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕), หน้า ๒-๓.

[๕๙]ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. อ้างแล้ว, หน้า ๑๗-๑๘.

[๖๐]ฎ. *๗๘๗ – ๗๘๘/๒๕๐๖*

ทั้งนี้ นิติบุคคลอาจประกอบด้วยผู้แทนนิติบุคคลหลายคนตามมาตรา ๗๐ วรรคแรก บัญญัติว่า “นิติบุคคลต้องมีผู้แทนคนหนึ่งหรือหลายคน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายข้อบังคับ หรือตราสารจัดตั้งจะได้กำหนดไว้”

ดังนั้นในการสอบสวนคดีที่นิติบุคคลเป็นผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องออกหมายเรียกผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลนั้น ให้ไปยังพนักงานสอบสวน และถ้าผู้จัดการหรือผู้แทนของนิติบุคคลนั้นไม่ปฏิบัติตามหมายเรียก จะออกหมายจับผู้นั้นมาก็ได้ แต่ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขังแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลใน คดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหา ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๗ ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการดำเนินคดีกับนิติบุคคลไว้

เมื่อออกหมายเรียกแล้วผู้นั้นไม่ยอมมาตามหมายเรียก พนักงานสอบสวนก็มีสิทธิที่จะยื่นคำร้องต่อศาล เพื่อให้ออกหมายจับผู้แทนของนิติบุคคลได้ แต่จะควบคุมตัวไม่ได้เว้นแต่ผู้แทนนิติบุคคลนั้นจะถูกดำเนินคดีอาญาในฐานะส่วนตัวด้วย (บุคคลธรรมดา) ซึ่งในการยื่นคำร้องขอหมายจับต่อศาลต้องระบุฐานะให้ชัดเจนว่าออกหมายจับในฐานะส่วนตัวหรือผู้แทนนิติบุคคลหรือทั้งสองฐานะ

๕.๒ พิจารณาความรับผิดของนิติบุคคลตาม พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐

ปัจจุบัน พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐ ซึ่งกฎหมายนี้ได้แก้ไขกฎหมายความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลให้เป็นประโยชน์ต่อผู้แทนนิติบุคคลมากกว่ากฎหมายเดิมหลาย ๆ ฉบับ โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๐ เป็นต้นไป ซึ่ง พ.ร.บ. ฉบับนี้สาระสำคัญคือ ออกมาเพื่อยกเลิกและแก้ไขกฎหมาย พ.ร.บ. และ พ.ร.ก. จำนวน ๗๖ ฉบับ เช่น พ.ร.บ. กำหนดความผิดเกี่ยวกับห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน ห้างหุ้นส่วนจำกัด บริษัทจำกัด สมาคม และมูลนิธิ พ.ศ. ๒๔๙๙ ,พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. ๒๕๐๘ ,พ.ร.บ. อาคารชุด พ.ศ. ๒๕๒๒ เป็นต้น เป็นการแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับข้อสันนิษฐานความรับผิดทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคลให้สอดคล้องกับ ร.ธ.น. พ.ศ. ๒๕๖๐ มาตรา ๒๙ วรรคสอง ที่บัญญัติว่า “...ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด...”

จากการศึกษา พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐ เป็นบทบัญญัติจำกัดความรับผิดของผู้แทนนิติบุคคลไม่ให้รับผิดร่วมกับนิติบุคคลทุกกรณี ดังนั้นเมื่อนิติบุคคลกระทำความผิด ผู้แทนนิติบุคคลจะมีความรับผิดทางอาญา ๒ กรณี ดังนี้

กรณีแรก เป็นกรณีที่เกิดจากสั่งการหรือการกระทำการ กล่าวคือการกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดจากการสั่งการหรือกระทำการของ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคล

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่เกิดจากการไม่สั่งการหรือไม่กระทำการ กล่าวคือการกระทำความผิดของนิติบุคคลเกิดจากการละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการของ กรรมการ ผู้จัดการ หรือบุคคลซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลซึ่งมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการดังกล่าว

ตัวอย่างเช่น ในกรณีของ มาตรา ๗๔ แห่ง พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ มีเจตนารมณ์ให้ดำเนินคดีเพื่อลงโทษกรรมการหรือผู้จัดการของนิติบุคคลที่นิติบุคคลนั้นกระทำความผิดด้วย โดยให้ถือว่าร่วม

กระทำผิดกับนิติบุคคลเป็นตัวการด้วยกันตาม ป.อ. มาตรา ๘๓ แต่ความเป็นนิติบุคคลของบริษัทจำเลยที่ ๑ เป็นส่วนหนึ่งต่างหากจากจำเลยที่ ๒ ที่มีฐานะเป็นกรรมการ ประกอบกับความรับผิดในทางอาญาเป็นเรื่องเฉพาะตัวของผู้กระทำผิด และความเป็นนิติบุคคลของบริษัท ก. จำเลยที่ ๑ เป็นส่วนต่างหากจากความเป็นบุคคลของจำเลยที่ ๒ ที่มีฐานะเป็นกรรมการ แม้ว่า พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ จะบัญญัติให้ถือว่าจำเลยที่ ๒ ร่วมกระทาความผิดกับนิติบุคคลจำเลยที่ ๑ ด้วยก็ตาม แต่ในขณะที่ไปร้องทุกข์ดังกล่าวโจทก์ร่วมไม่ได้ร้องทุกข์ห้ำเนินคดีแก่จำเลยที่ ๒ ด้วย คดีโจทก์ที่เกี่ยวกับจำเลยที่ ๒ จึงขาดอายุความ[๖๑]

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า เหตุที่ผู้แทนนิติบุคคลต้องร่วมรับผิดและรับโทษทางอาญากับนิติบุคคลนั้นเป็นผลจากข้อสันนิษฐานเด็ดขาดที่กฎหมายบัญญัติให้ กรรมการผู้จัดการผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น ต้องรับโทษทางอาญาร่วมกับการกระทำความผิดของนิติบุคคล โดยไม่ปรากฏว่ามีการกระทำหรือเจตนาประการใดอันเกี่ยวกับการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้น ขัดหรือแย้งต่อ ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓๙ วรรคสอง (มาตรา ๒๙ แห่ง ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐) เป็นอันใช้บังคับไม่ได้ตาม ร.ธ.น. แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๖ (เดิม)

ปัจจุบันจึงมีการแก้ไขมาตรา ๗๔ พ.ร.บ. ลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ จากเดิมเป็น บัญญัติว่า “ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นนิติบุคคล ถ้าการกระทำความผิดของนิติบุคคลนั้นเกิดจากการสั่งการหรือการกระทำของกรรมการ หรือผู้จัดการ หรือบุคคลใดซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงานของนิติบุคคลนั้น หรือในกรณีที่บุคคลดังกล่าวมีหน้าที่ต้องสั่งการหรือกระทำการและละเว้นไม่สั่งการหรือไม่กระทำการจนเป็นเหตุให้นิติบุคคลนั้นกระทำความผิด ผู้นั้นต้องรับโทษตามที่บัญญัติไว้สำหรับความผิดนั้น ๆ ด้วย”[๖๒]

ข้อสังเกต

ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่นของนิติบุคคลตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง หมายถึง ผู้ที่มีอำนาจกระทำการแทนและมีผลผูกพันตามที่ได้จดทะเบียนไว้กับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ดังนั้นพนักงานสอบสวนต้องทำการตรวจสอบหนังสือรับรองการจดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า เช่น ขอสำเนาหนังสือรับรองการจดทะเบียนฯ เพื่อทราบว่าผู้ใดมีอำนาจจัดการแทนนิติบุคคลนั้น ๆ ก่อนออกหมายเรียกผู้แทนของนิติบุคคลนั้น

ตามมาตรา ๗ วรรคสอง แห่ง ป.วิ.อ. บทบัญญัติว่า “...ห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขัง หรือจำคุกแก่ผู้จัดการหรือผู้แทนนิติบุคคลในคดีที่นิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย” นั้น ความความว่าเมื่อออกหมายจับและจำ ตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคล มาสอบสวนหรือพิจารณาเสร็จสิ้นแล้ว พนักงานสอบสวนหรือศาลก็จะต้องปล่อยตัวตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติ

---

[๖๑] ฎ.๕๔๑๐/๒๕๔๖

[๖๒] มาตรา ๗๔ แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่เกี่ยวกับความรับผิดในทางอาญาของผู้แทนนิติบุคคล พ.ศ. ๒๕๖๐

บุคคล ดังกล่าวนั้นไป โดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ การขังหรือจำคุก บุคคลดังกล่าวข้างต้นไม่ได้ เพราะว่า ตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคล ไม่ใช่ผู้ต้องหาหรือจำเลย ดังนั้น จึงไม่จำต้องมีประกันหรือหลักประกันใด ๆ กระบวนการปล่อยชั่วคราว ขัง หรือจำคุกจึงไม่อาจเกิดขึ้นได้ในกรณีที่นิติบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลย และเมื่อพิจารณาสภาพประกอบด้วยแล้ว จะเห็นว่า การที่นิติบุคคลตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยนั้น นิติบุคคลดังกล่าว ย่อมไม่อาจเคลื่อนที่หลบหนีไปไหนได้ทั้งสิ้น แม้จะปรากฏว่า ตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคล นั้น หลบหนีไปก็ตาม ก็ย่อมตั้งผู้แทนนิติบุคคลขึ้นใหม่ได้ นอกจากนี้ ในกรณีที่นิติบุคคลเป็นผู้กระทำความผิดอาญานั้น ก็จะเห็นว่า ตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคล ไม่จำต้องรับผิดเป็นการส่วนตัว (ตามนัยคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๔/๒๔๙๓, คำพิพากษาฎีกาที่ ๒๑๙/๒๕๐๐) ด้วยเหตุนี้ ป.วิ.อ. มาตรา ๗ วรรคสอง จึงบัญญัติห้ามมิให้ใช้บทบัญญัติว่าด้วยปล่อยชั่วคราว ขัง หรือจำคุก แก่ตัวผู้จัดการของนิติบุคคลหรือผู้แทนของนิติบุคคล[๖๓]

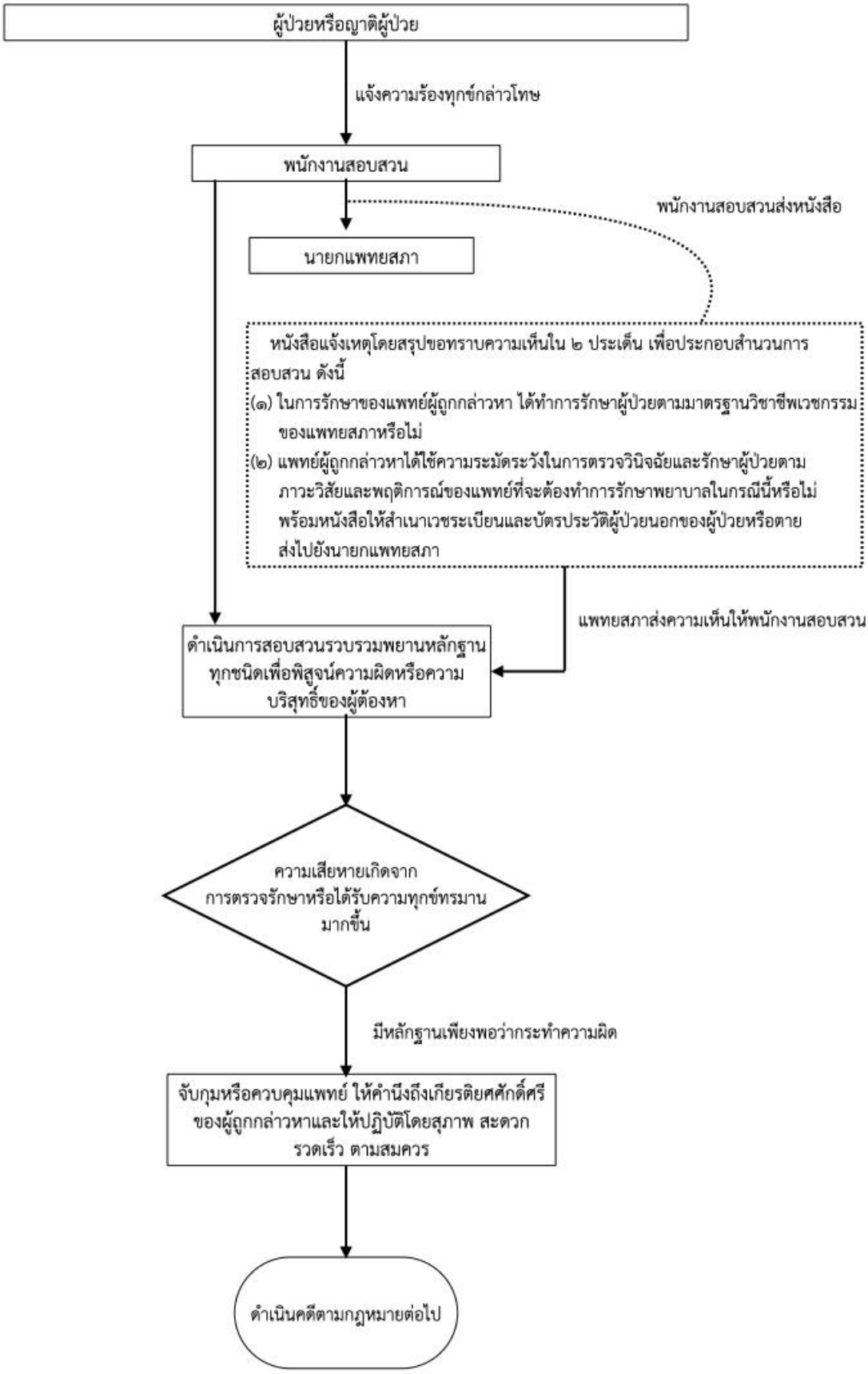
สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้กำชับการปฏิบัติหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และมีส่วนที่เกี่ยวข้องกับนิติบุคคลร ะบุอยู่ในหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/๐๓๗๒๑ ลง ๑๑ มิถุนายน ๒๕๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการตรวจค้นจับกุมคดีละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ข้อ ๔[๖๔]

---

[๖๓] อรรถพล ใหญ่สว่าง, **คำอธิบาย วิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.ภาค ๑, ภาค ๒, ภาค ๓, ภาค ๔, ภาค ๕ ,ภาค ๖, ภาค ๗) พิมพ์ครั้งที่ ๗** (กรุงเทพ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา), หน้า ๖๗ – ๖๘.

[๖๔] ข้อ ๔ “ในการดำเนินคดีกับผู้กระทำความผิดที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลให้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ทำการตรวจค้นทำการรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับนิติบุคคลนั้น เพื่อส่งมอบให้ พงส.พร้อมกับบันทึกการตรวจค้นและห้ามมิให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้เข้าตรวจค้นสถานที่เกิดเหตุ จับกุมตัวพนักงาน, ลูกจ้างของนิติบุคคลนั้นเป็นผู้ต้องหาในขณะเข้าทำการตรวจค้น เว้นแต่ ผู้กระทำผิดจะเป็นกรรมการหรือผู้มีอำนาจในการบริหารงานของนิติบุคคลนั้น และเป็นการกระทำผิดซึ่งหน้า ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานตามหลักการว่าด้วยการสอบสวนนิติบุคคล”

๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา
ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลง ๑๑ ก.ย.๒๕๔๙

๖. การดำเนินคดีอาญากรณีแพทย์เป็นผู้ถูกกล่าวหา

การสอบสวน พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานไปตามปกติ เช่นเดียวกับการสอบสวนในคดีอาญาทั่ว ๆ ไป ตามแนวทางตามหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๓๑.๒๑๒/ว ๙๑ ลง ๑๑ ก.ย.๒๕๔๙ กำหนดแนวทางปฏิบัติกรณีแพทย์ถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญากรณีเนื่องมาจากการรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิต เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายและมีมาตรฐานเป็นไปในทางเดียวกัน กำหนดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการดังนี้[๖๕]

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญาแพทย์ผู้ทำการตรวจรักษาผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกาย หรือชีวิตของผู้ป่วยแล้ว ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาหากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัดให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป และให้พนักงานสอบสวนทำหนังสือแจ้งเหตุโดยสรุปไปยังนายกแพทย์สภา โดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คือ ในการรักษาของแพทย์ผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการรักษาผู้ป่วยตามมาตรฐานวิชาชีพเวชกรรมของแพทย์สภาหรือไม่

ประเด็นที่สอง คือ แพทย์ผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะวิสัยและพฤติการณ์ของแพทย์ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่ พร้อมหนังสือให้สำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกแพทย์สภา

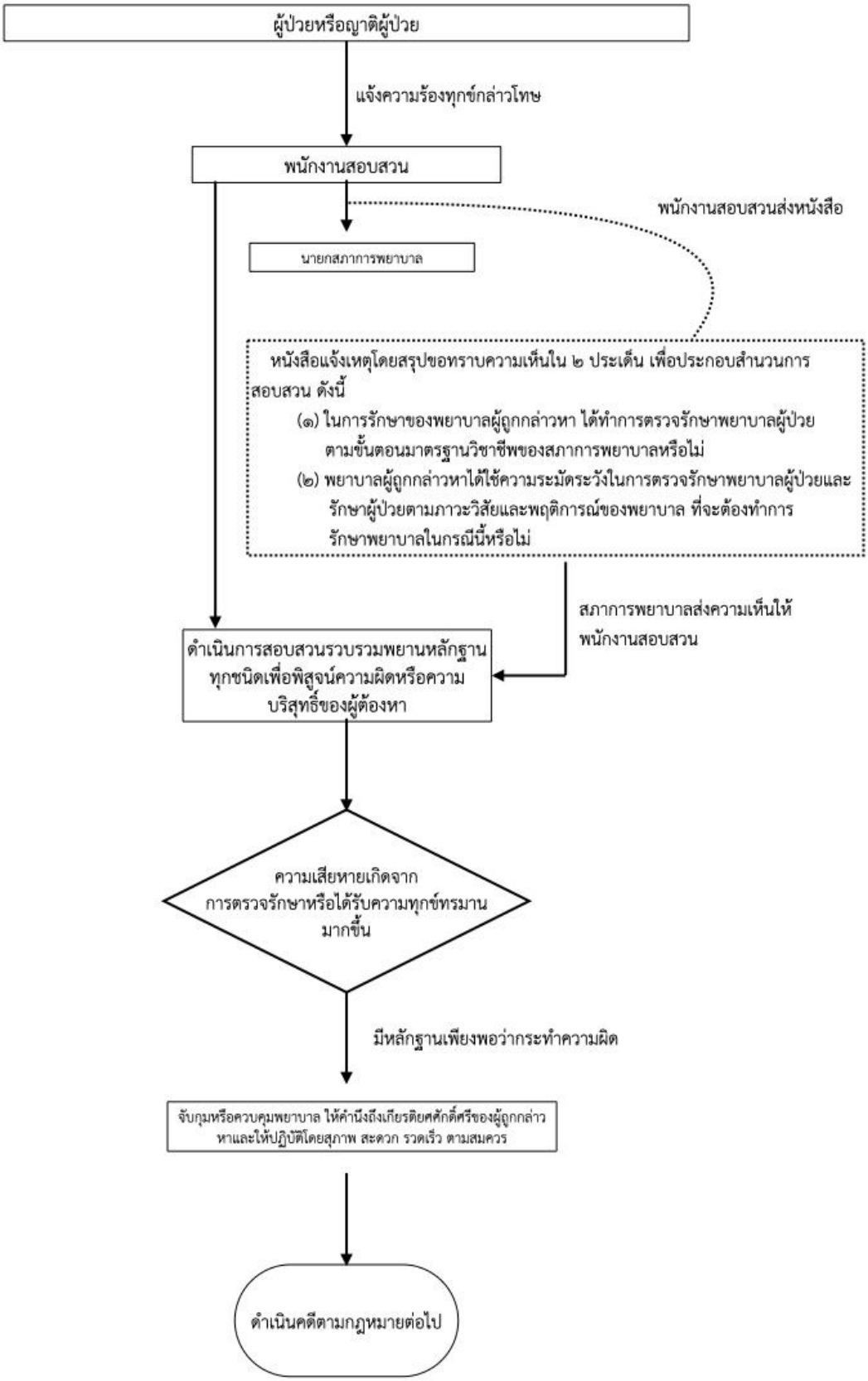
สุดท้ายนี้หากต้องดำเนินการสอบสวนแพทย์ในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมแพทย์ ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็วตามสมควร

---

[๖๕] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อ้างแล้ว. หน้า ๑๘๔.

๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา

ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๔/ว ๘๕ ลง ๑๓ ก.ย.๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีพยาบาลถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญา

๗. การดำเนินคดีอาญากรณีพยาบาลเป็นผู้ถูกกล่าวหา

การดำเนินการของพนักงานสอบสวน เหตุผลเช่นเดียวกันกับกรณีแพทย์ถูกดำเนินคดี กล่าวคือ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษให้ดำเนินคดีอาญากับพยาบาลผู้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยแล้วเกิดความเสียหายต่อร่างกายหรือชีวิตของผู้ป่วย ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางหนังสือ ตร. ที่ ๐๐๑๑.๒๔/ว ๘๕ ลง ๑๓ ก.ย.๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติกรณีพยาบาลถูกแจ้งความดำเนินคดีอาญาโดยให้พนักงานสอบสวนดำเนินการ ดังนี้[๖๖]

ขั้นตอนที่หนึ่ง เมื่อมีการแจ้งความร้องทุกข์ให้ดำเนินคดีอาญากับพยาบาล พนักงานสอบสวนจะต้องทำการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา หากมีพยานหลักฐานเพียงพอและแน่ชัด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

ต่อมาเมื่อรับคำร้องทุกข์กล่าวโทษแล้ว ให้มีหนังสือแจ้งเหตุโดยมีสรุป พร้อมสำเนาเวชระเบียนและบัตรประวัติผู้ป่วยนอกของผู้ป่วยหรือตายส่งไปยังนายกสภาการพยาบาล โดยขอทราบความเห็นใน ๒ ประเด็น เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน ได้แก่

ประเด็นแรก คือ ในการรักษาของพยาบาลผู้ถูกกล่าวหา ได้ทำการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามขั้นตอนมาตรฐานวิชาชีพของสภาการพยาบาลหรือไม่

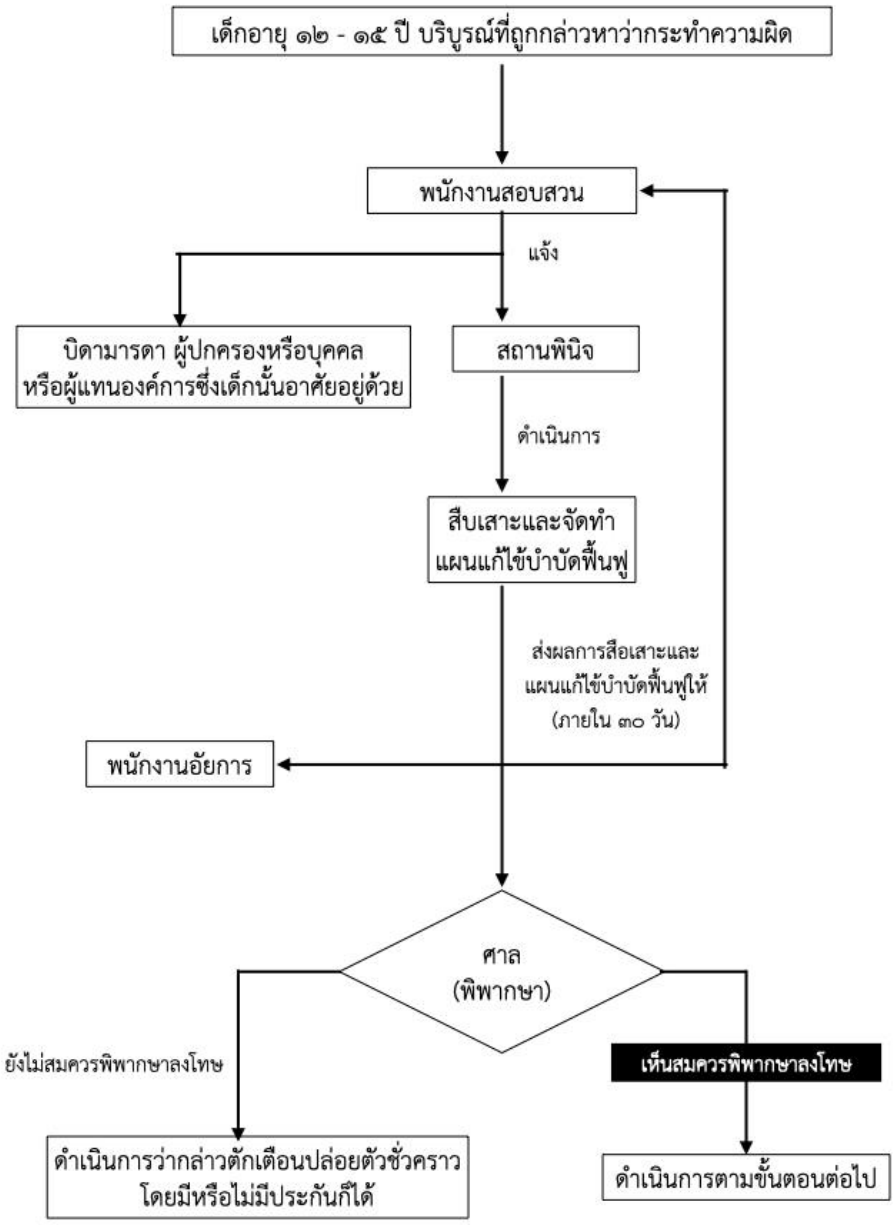
ประเด็นที่สอง คือ พยาบาลผู้ถูกกล่าวหาได้ใช้ความระมัดระวังในการตรวจรักษาพยาบาลผู้ป่วยและรักษาผู้ป่วยตามภาวะ วิสัย และพฤติการณ์ของพยาบาล ที่จะต้องทำการรักษาพยาบาลในกรณีนี้หรือไม่

ส่วนกรณีที่ต้องดำเนินการสอบสวนพยาบาลในฐานะผู้ถูกกล่าวหา และหากมีความจำเป็นต้องจับกุมหรือควบคุมพยาบาล ให้คำนึงถึงเกียรติยศศักดิ์ศรีของผู้ถูกกล่าวหาและให้ปฏิบัติโดยสุภาพ สะดวก รวดเร็วตามสมควร

---

[๖๖] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อ้างแล้ว. หน้า ๑๘๔.

การดำเนินการกับเด็กอายุ ๑๒ - ๑๕ ปี บริบูรณ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

๘. การดำเนินการกับเด็กที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

ปัจจุบัน พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้มีการแก้ไขเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติ เป็นบทบัญญัติที่สอดคล้องกับข้อเสนอแนะทั่วไป ฉบับที่ ๑๐ (ค.ศ. ๒๐๐๗) (General Comment No. ๑๐ (๒๐๐๗) Children's rights in juvenile justice) ที่ออกตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on the Rights of the Child – CRc) ที่กำหนดเกณฑ์อายุของเด็กซึ่งไม่ต้องรับโทษแม้ได้กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดจากอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี เป็นอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี และประเทศไทยได้ตอบรับและให้คำมั่น โดยสมัครใจที่จะปฏิบัติตามภายใต้กลไก Universal Periodic Review (UPR) รอบที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๕๙ ถึง พ.ศ. ๒๕๖๓)[๖๗]

ทั้งนี้กระบวนการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาเด็กจะแตกต่างจากกระบวนการดำเนินคดีอาญาผู้ต้องหาที่เป็นผู้ใหญ่ โดยกฎหมายหลักที่ใช้ คือ พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และ พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติมป.อ. (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๖๕

๘.๑ กรณีกฎหมายยกเว้นโทษตามป.อ. มาตรา ๗๓

พ.ร.บ. แก้ไขเพิ่มเติม ป.อ. (ฉบับที่ ๒๙) พ.ศ. ๒๕๖๕ ได้แก้ไข ป.อ. มาตรา ๗๓ จากเดิมที่ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๐ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ เป็นเด็กอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

การดำเนินคดีกรณีข้างต้นให้พิจารณาตามมาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งได้วางแนวทางการดำเนินการสำหรับเด็กที่มีอายุไม่เกิน ๑๒ ปี ไว้ว่า กรณีเป็นการกระทำความผิดที่กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น (มาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง) นำมาใช้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตาม มาตรา ๗๓ แห่ง ป.อ. ด้วย (มาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง)

กรณีที่มีข้อเท็จจริงปรากฏว่าเป็นการกระทำครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียก เด็ก บิดามารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยมาว่ากล่าวตักเตือนภายใต้เงื่อนไข ดังนี้ เด็กสำนึกในการกระทำ และ บิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป (มาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง)

แต่หากไม่เข้าเงื่อนไขดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ เด็กไม่สำนึกในการกระทำและบิดา มารดา ผู้ปกครองหรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วยไม่สามารถดูแลเด็กได้ ต้องส่งเด็กนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

ส่วนกรณีกระทำความผิดอื่นนอกจากที่กล่าวมาข้างต้น กล่าวคือเป็นคดีที่ไม่อาจเปรียบเทียบได้ ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

---

[๖๗] สำนักงานกิจการยุติธรรม. (๒๐๒๒).เกณฑ์อายุเด็กหรือเยาวชนเมื่อถูกจับในคดีอาญ.https://justicechannel.org/new-laws/juvenile-justice-๒๐๒๒

๘.๒ การดำเนินการกับเด็กอายุ ๑๒ - ๑๕ ปี บริบูรณ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด

เมื่อเป็นกรณีที่เด็กอายุ ๑๒ - ๑๕ ปี บริบูรณ์ที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องแจ้งผู้ปกครอง และสถานพินิจ โดยสถานพินิจจะต้องมีการสืบเสาะและจัดทำแผนแก้ไข้บำบัดฟื้นฟูส่งคือกลับให้เจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน ๓๐ วัน ก่อนจะนำตัวเด็กส่งต่อศาลเยาวชนและครอบครัว ภายใน ๒๔ ชั่วโมง หากศาลเยาวชนและครอบครัวพิจารณาคดีกรณีศาลเห็นว่ายังไม่เห็นสมควรพิพากษาลงโทษ จะดำเนินการว่ากล่าวตักเตือนปล่อยตัวชั่วคราว โดยมีหรือไม่มีประกันก็ได้ และจะต้องส่งตัวเด็กไปยังสถานศึกษา สถานฝึกอบรม มอบตัวเด็กให้อยู่กับบุคคลหรือองค์กรที่ศาลเห็นสมควร หรือกำหนดเงื่อนไขที่จะต้องปฏิบัติตามภายในระยะเวลาที่กำหนด

ข้อสังเกต

กรณีมีการจับกุมเด็ก มาตรา ๖๖ วรรคแรก แห่ง พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้จับกุมเด็กซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เว้นแต่เด็กนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าหรือมีหมายจับหรือคำสั่งของศาล” อีกทั้ง มาตรา ๖๙ แห่ง พ.ร.บ. ฉบับเดียวกัน กำหนดให้พนักงานผู้จับต้องแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิตามกฎหมายให้เด็กและเยาวชนทราบ หลังจากนั้นก็ให้นำตัวเด็กหรือเยาวชนไปที่ทำการของพนักงานสอบสวนโดยเร็ว ทำการสอบสวนสอบปากคำดำเนินกระบวนการตามกฎหมาย และให้ ส่งตัวเด็กหรือเยาวชน ที่ถูกจับไปศาลเพื่อตรวจสอบการจับกุมภายในเวลา ๒๔ ชั่วโมง แต่ทั้งนี้ห้ามมิให้ผู้เสียหายฟ้องบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อ. เป็นคดีอาญาต่อศาลได้

พ.ร.บ. ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๓ หมวด ๖ การสอบสวนคดีอาญา ได้บัญญัติขั้นตอนและการดำเนินการสอบสวนเด็กไว้เป็นการเฉพาะ เช่น มาตรา ๗๐ วรรคสองประกอบมาตรา ๗๕ ซึ่งวางหลักให้จัดหาสถานที่ที่เหมาะสมในการสอบสวนเด็ก โดยไม่เลือกปฏิบัติและไม่ปะปนกับผู้ต้องหาอื่นหรือมีบุคคลอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องอยู่ในสถานที่นั้นอันมีลักษณะเป็นการประจานเด็กหรือเยาวชน และต้องใช้ภาษาและถ้อยคำที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนสามารถเข้าใจได้ง่าย หรือตามมาตรา ๗๖ ที่วางหลักว่า พนักงานผู้จับกุมหรือพนักงานสอบสวนต้องห้ามมิให้มีการถ่ายภาพหรือบันทึกภาพเด็กหรือเยาวชนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิด เพื่อเป็นการคุ้มครองสิทธิเด็กหรือเยาวชน เว้นแต่เพื่อประโยชน์ในการสอบสวน เป็นต้น

กรณีในระหว่างการสอบสวนแล้วปรากฏในภายหลังว่าเป็นเด็กที่มีอายุไม่เกินอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อ. ในขณะกระทำความผิดและอยู่ในความควบคุมของสถานพินิจหรือองค์การอื่นใดในสถานพินิจหรือองค์การดังกล่าวรายงานให้ศาลทราบ เพื่อให้ศาลมีคำสั่งปล่อยตัวบุคคลนั้นและให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามมาตรา ๖๙/๑ วรรคสองต่อไป

บทที่ ๑๑
การชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ เป็นการสอบสวนลักษณะหนึ่งนอกจากการสอบสวนสามัญ ดังที่มีบัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. ภาค ๒ สอบสวน ในส่วนของการชันสูตรพลิกศพ มีกฎหมาย ป.วิ.อ. หมวดที่ ๒ ตั้งแต่มาตรา ๑๔๘ ถึงมาตรา ๑๕๖ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ได้วางแนวทางการปฏิบัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้บังคับโดยอนุโลม โดยวางหลักว่ากรณีที่ความตายเป็นผลจากการกระทำผิดอาญา ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหายังศาล ดังนั้นการชันสูตรพลิกศพ จึงมีความสำคัญกับการดำเนินคดีอาญา

๑. ความหมายของการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพ กฎหมายไม่ได้ให้คำจำกัดความไว้ แต่ปรากฏความหมายอยู่ในประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ อำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ข้อ ๒ ว่าการชันสูตรพลิกศพ หมายถึง การตรวจพิสูจน์ศพโดยพนักงานสอบสวน แพทย์และเจ้าพนักงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อค้นหาสาเหตุและพฤติการณ์ที่ทำให้เกิดการตายตามที่กฎหมายบัญญัติไว้[๖๘]

๒. วัตถุประสงค์ของการชันสูตรพลิกศพ

เพื่อทราบเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ซึ่งตามความมุ่งหมายของกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า เป็นการมุ่งไปที่ผู้ตายเป็นหลักเพื่อค้นหาความจริงเกี่ยวกับสาเหตุการตาย ไม่ได้มุ่งไปที่ตัวผู้กระทำให้ถึงแก่ความตายเป็นหลัก เพราะเหตุว่าหากความตายเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่นหรือของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ ตามหน้าที่ก็ต้องแยกคดีทำสำนวนการสอบสวนอีกส่วนหนึ่งต่างหากว่าผู้ที่กระทำให้ตายนั้น ได้กระทำผิดทางอาญาที่ทำให้เขาตายหรือไม่ โดยต้องนำส่วนของการชันสูตรพลิกศพไปเป็นส่วนประกอบในคดีอาญานั้น

นอกจากนั้น ในการสอบสวนรวมทั้งการชันสูตรพลิกศพ ในกรณีที่ความตายเป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ถ้ากรณีที่มีการชันสูตรแล้วต้องทำการชันสูตรพลิกศพต่อเนื่องให้เสร็จสิ้น หากได้มีการทำการชันสูตรแล้วแต่ยังไม่เสร็จสิ้น กรณีดังกล่าวนี้ยังไม่สามารถฟ้องผู้ต้องหาเกี่ยวกับการกระทำดังกล่าว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๙ แต่อย่างใดก็ตามในกรณีนี้ถ้าหากไม่มีการชันสูตรตั้งแต่ต้นเช่นนี้ หากพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวน โดยชอบ ไม่ตัดอำนาจการฟ้องของพนักงานอัยการแต่อย่างใดซึ่งมีคำพิพากษาฎีกาไว้วางหลักในเรื่องดังกล่าวไว้

การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

---

[๖๘] กองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ, (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๔๔), หน้า ๒๓๘/๒.

๓. หลักเกณฑ์กฎหมายในการชันสูตรพลิกศพ

การใดจะต้องทำการชันสูตรพลิกศพนั้นต้องเข้าหลักเกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๘ ซึ่งวางหลักไว้ ดังนี้

๓.๑ ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ

๓.๒ ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน

๓.๓ การตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย ไม่ต้องมีการชันสูตรพลิกศพ

๓.๔ กำหนดกรอบการตายโดยผิดธรรมชาติ มี ๕ ประการ คือ ๑. ฆ่าตัวตาย ๒. ถูกผู้อื่นทำให้ตาย ๓. ถูกสัตว์ทำร้ายตาย ๔. ตายโดยอุบัติเหตุ ๕. ตายโดยยังมิปรากฏเหตุ

ดังนั้น การตายตามธรรมชาติจึงไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งได้แก่ ป่วยตาย ตายจากชราภาพ และนอกจากนี้การตายจากการถูกประหารชีวิตตามกฎหมายก็ไม่ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ แต่อย่างไรก็ตาม หากการตายนั้นยังมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติหรือไม่ ก็ต้องทำการชันสูตรพลิกศพ หาสาเหตุการตายให้สิ้นข้อสงสัย การสงสัยไม่เพียงแต่การสงสัยของเจ้าพนักงานเท่านั้น แต่หากญาติหรือผู้มีส่วนได้เสียเกิดความสงสัย เจ้าพนักงานก็ต้องดำเนินการให้สิ้นข้อสงสัยเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๘ ไม่ได้กล่าวถึงการตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แต่ไปปรากฏถ้อยคำใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ว่าความตายที่เกิดขึ้นจากเหตุดังกล่าวให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองร่วมชันสูตรพลิกศพด้วย กล่าวได้ว่าการตายดังกล่าวก็ถือเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติตามหลักเกณฑ์หนึ่งในห้าประการคือถูกผู้อื่นทำให้ตายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๘ นั่นเอง

๔. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไป

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจและหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพ ดังนี้

๔.๑ พนักงานสอบสวนแห่งท้องที่ที่พบศพนั้น

๔.๒ แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา เกี่ยวกับแพทย์ผู้มีหน้าที่นั้นกฎหมายได้ลำดับความสำคัญไว้ไม่ได้ให้เลือกเอาอย่างใดอย่างหนึ่ง การจะให้แพทย์ใดร่วมชันสูตรพลิกศพกฎหมายได้จัดลำดับไว้ โดยลำดับแรกไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้เท่านั้น จึงจะใช้แพทย์อื่น เป็นไปตามลำดับ ดังนี้

๔.๒.๑ แพทย์ทางนิติเวชศาสตร์ซึ่งได้รับวุฒิบัตรหรือได้รับหนังสืออนุมัติจากแพทยสภา

๔.๒.๒ แพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐ

๔.๒.๓ แพทย์ประจำสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด

๔.๒.๔ แพทย์ประจำโรงพยาบาลของเอกชนหรือแพทย์ผู้ประกอบวิชาชีพเวชกรรมที่ขึ้นทะเบียนเป็นแพทย์อาสาสมัครตามระเบียบของกระทรวงสาธารณสุข

จะเห็นได้ว่าเฉพาะลำดับที่ ๔.๒.๔ มีแพทย์อยู่ ๒ ประเภท สามารถเลือกแพทย์ประเภทใดประเภทหนึ่งได้ กรณีแพทย์ตามลำดับใดไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผล

อันเป็นข้อเท็จจริงให้ปรากฏความจำเป็นต้องใช้แพทย์ผู้นั้นร่วมทำการชันสูตรพลิกศพให้ชัดเจนว่าไม่มีหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นที่แน่นอนว่าการชันสูตรพลิกศพเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย[๖๙]

๕. ผู้มีหน้าที่ในการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ

การชันสูตรพลิกศพนอกเหนือจากกรณีทั่วไปดังกล่าวแล้ว จะต้องมีพนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองตำแหน่งตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอหรือเทียบเท่าขึ้นไปแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่ เป็นผู้ทำการชันสูตรพลิกศพร่วมด้วย ในกรณีใดกรณีหนึ่งตามหลักเกณฑ์ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ดังต่อไปนี้

๕.๑ ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

๕.๑.๑ เป็นเจ้าพนักงานหรือไม่ ก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า ใครบ้างเป็นเจ้าพนักงาน ซึ่งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ ได้ให้คำจำกัดความไว้ เป็นต้นว่า

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หมายความถึงเจ้าพนักงาน ซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน ให้รวมทั้งพัศดี เจ้าพนักงาน กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร กรมเจ้าท่า พนักงานตรวจคนเข้าเมือง และเจ้าพนักงานอื่นๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๖)

๕.๑.๒ เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่มีข้อพิจารณาว่าขอบเขตการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องมีกฎหมายบัญญัติให้อำนาจและหน้าที่ไว้ว่าปฏิบัติหน้าที่อย่างไรได้บ้าง การกระทำนอกเหนือหรือเกินขอบเขตอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายบัญญัติ จึงไม่สามารถทำได้ แต่อย่างไรก็ตาม เกี่ยวกับเรื่องการชันสูตรพลิกศพนี้ กฎหมายใช้คำว่า “อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่”

ดังนั้น เมื่อพิจารณาแล้วผู้กระทำเป็นเจ้าพนักงาน เพียงแต่เจ้าพนักงานผู้นั้นอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ก็ครบองค์ประกอบแล้วในการที่จะทำการชันสูตรพลิกศพในกรณีพิเศษ ร่วมกัน ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง ตั้งแต่ระดับปลัดอำเภอขึ้นไป โดยไม่ต้องพิจารณาว่าจะปฏิบัติหน้าที่ชอบด้วยกฎหมายตามที่ได้อ้างหรือไม่ การชันสูตรพลิกศพ กับการดำเนินคดีอาญากับผู้กระทำความผิดเป็นคนละส่วนกัน หากในทางคดีอาญาพบว่าผู้ที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่แท้ที่จริงแล้วไม่เป็นเช่นนั้น ก็ต้องรับผิดในทางอาญา ตัวอย่างที่จะต้องร่วมกันชันสูตรพลิกศพในกรณีนี้ เช่น การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายของเจ้าพนักงาน กรณีเข้าทำการจับกุมคนร้ายระหว่าง การจับกุมคนร้ายได้ยิงต่อสู้ เจ้าพนักงานจึงได้ยิงคนร้ายถึงแก่ความตาย เป็นต้น

๕.๒ ตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

อย่างใดจึงจะเข้าหลักเกณฑ์ดังกล่าว มีข้อพิจารณา ดังนี้

๕.๒.๑ อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานก็ต้องมีกฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ คำว่า“ควบคุม” ปรากฏอยู่ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๒๑) หมายความถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนสอบสวน นอกจากนี้เห็นว่ารวมถึงการคุมขังตามอำนาจศาลที่อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานอื่นด้วย

---

[๖๙] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๔), หน้า ๒๒๙-๒๓๐.

๕.๒.๒ เป็นการปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์ความตายที่เกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ ตามหน้าที่ โดยในระหว่างการควบคุมนั้น เจ้าพนักงานผู้นั้นเพียงแต่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ผู้มีอำนาจชันสูตรพลิกศพไม่ต้องพิจารณาว่าเป็นการปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

๖. ขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพ

ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ ประกอบ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ บทที่ ๑ ข้อ ๓ ให้อำนาจพนักงานสอบสวนจัดให้มีการชันสูตรพลิกศพ เมื่อปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งรวมถึงความตายที่เกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานที่อ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้นด้วย โดยปกติกฎหมายได้บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ.มาตรา ๑๔๙ ระบุให้ผู้ที่พบศพมีหน้าที่เก็บศพไว้ ณ ที่ซึ่งพบนั้นเองเพียงเท่าที่จะทำได้ แล้วแจ้งความแก่พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยเร็วที่สุด ซึ่งได้กำหนดโทษทางอาญาสำหรับผู้ฝ่าฝืนเอาไว้ด้วย โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติ ดังนี้

๖.๑ ให้เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนผู้รับแจ้ง บันทึกการรับแจ้งลงรายงานประจำวันไว้

๖.๒ รีบไปยังที่พบศพเพื่อดำเนินการรักษาศพ สภาพแวดล้อมในบริเวณที่พบศพ ตลอดจนวัตถุร่องรอย อันเป็นหลักฐานแสดงถึงเหตุที่ตายนั้นให้อยู่ในสภาพเดิมทุกประการ จนกว่าการชันสูตรพลิกศพจะแล้วเสร็จ เว้นแต่มีเหตุจำเป็นต้องกระทำเพื่อป้องกันอันตรายแก่อนามัยของประชาชนหรือเพื่อ ประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

๖.๓ ในการชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งผู้มีหน้าที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบ อันได้แก่ แพทย์ พนักงานอัยการ พนักงานฝ่ายปกครอง แล้วแต่กรณี และก่อนชันสูตรพลิกศพให้พนักงานสอบสวนแจ้งให้สามี ภริยา ผู้บุพการี ผู้สืบสันดาน ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาลหรือญาติของผู้ตายอย่างน้อยหนึ่งคนทราบเท่าที่จะทำได้

๖.๔ กรณีจะต้องชันสูตรพลิกศพ ให้พนักงานสอบสวนท้องที่พบศพและแพทย์ร่วมกันชันสูตรพลิกศพดังกล่าวทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันทีและเป็นหน้าที่ของแพทย์ทำรายงานแนบท้ายบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพรายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ

๖.๕ หากจำเป็นเพื่อพบเหตุของการตายเจ้าพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจสั่งให้ผ่าศพ แยกธาตุ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๑ และมาตรา ๑๕๒ ได้ การชันสูตรพลิกศพผู้นับถือศาสนาอิสลาม ถ้าไม่จำเป็นจะต้องทำการผ่าศพ ก็ให้พยายามหลีกเลี่ยง เพื่อมิให้เป็นการละเมิดข้อบัญญัติทางศาสนาอิสลาม

๖.๖ ศพฝังแล้ว ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพจัดให้ขุดศพขึ้นเพื่อตรวจดู เว้นแต่จะเห็นว่าไม่จำเป็นหรือจะเป็นอันตรายแก่อนามัยของประชาชน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๓

๖.๗ ให้ผู้ชันสูตรพลิกศพทำความเห็นเป็นหนังสือแสดงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครหรือสงสัยว่าใครเป็นผู้กระทำผิดเท่าที่จะทราบได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๔

ข้อสังเกต

๑. การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวนเมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่

การชันสูตรพลิกศพเป็นส่วนหนึ่งของการรวบรวมพยานหลักฐาน ตามอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนได้ทำการสอบสวนโดยชอบแล้ว แม้ไม่มีการชันสูตรพลิกศพก็หาเป็นเหตุให้พนักงานอัยการไม่มีอำนาจฟ้องไม่ (ฎ.๒๔๑๐/๒๕๓๐)

๒. แม้ว่าจะไม่มีการชันสูตรพลิกศพหรือการชันสูตรพลิกศพจะไม่ชอบ ก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้องกฎหมายหาได้ห้ามไม่ให้ฟ้องในกรณีที่ไม่มีการชันสูตรพลิกศพไม่และแม้การชันสูตรพลิกศพ จะไม่ชอบก็ไม่มีกฎหมายห้ามไม่ให้ฟ้อง (ฎ.๓๖๓/๒๔๙๓)

๗. การทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

การชันสูตรพลิกศพกับการทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพเป็นคนละส่วนกัน แต่เมื่อทำการชันสูตรพลิกศพเสร็จแล้ว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ ข้อ ๕ รายงานผลการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ดังนั้นจึงต้องนำรายงานดังกล่าวมาประกอบสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ในการสอบสวน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๒๙ ประกอบมาตรา ๑๕๕ ให้นำบทบัญญัติว่าด้วยการสอบสวนมาใช้แก่การชันสูตรพลิกศพโดยอนุโลม ดังได้กล่าวมาแล้วว่า พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพเป็นพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจและหน้าที่ทำการชันสูตรพลิกศพและทำการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ

วิธีการทำและรายละเอียดประเด็นการสอบสวน เป็นไปตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ ประกอบข้อ ๙ และคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๑๓

๗.๑ พนักงานสอบสวนจะต้องทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพ โดยดำเนินการเหมือนเช่นสำนวนการสอบสวนทั่วไปแบ่งเป็น ๓ กรณี ดังนี้[๗๐]

๗.๑.๑. กรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าหากเป็นความตายโดยผิดธรรมชาติ จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑.) ดำเนินการตามขั้นตอนเช่นเดียวกับการทำสำนวนการสอบสวนคดีอาญาทั่วไป

๑.๑) มีการลงบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดีข้อรับแจ้ง และรับเลขคดีชันสูตรพลิกศพ

๑.๒) ทำการสอบสวนผู้แจ้งหรือญาติผู้ตายระบุฐานะเป็น “ผู้กล่าวหา” โดยไม่ใช้คำว่า “ผู้ร้อง”

---

[๗๐] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา, คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๕๖), หน้า ๕๘.

๑.๓) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ชันสูตรพลิกศพร่วมกับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง รวบรวมพยานหลักฐานต่างๆรายละเอียดประเด็นการสอบสวนตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒.) เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวน มีความเห็นเสนอสำนวนไปยัง ผู้บังคับการตำรวจนครบาล หรือผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด เพื่อพิจารณาสั่งการแล้วส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการท้องที่ที่ชันสูตรพลิกศพพิจารณาโดยเร็ว และเป็นหน้าที่ของอัยการส่งสำนวนไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๖ ประกอบ ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๑

๗.๑.๒. กรณีความตายเป็นผลจากการกระทำความผิดอาญา

ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑ กล่าวไว้ว่าในการสอบสวนคดีอาญานั้น หากความตายเป็นผลจากการกระทำอาญา จะต้องทำการชันสูตรพลิกศพตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. ถ้าการชันสูตรพลิกศพยังไม่เสร็จ ห้ามมิให้ฟ้องผู้ต้องหาต่อศาล การสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพจะต้องดำเนินการควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑.) ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตามข้อ ๗.๑.๑

๒.) ให้ทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพประกอบสำนวนการสอบสวนคดีอาญา ถ้าพนักงานสอบสวนผู้ชันสูตรพลิกศพ เป็นพนักงานสอบสวนคนละท้องที่กับพนักงานสอบสวนผู้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา ไม่ว่าพนักงานสอบสวนนั้นจะได้ขอมาหรือไม่ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๒ ก็ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน

ข้อสังเกต

ไม่ปรากฏว่าสำนวนการชันสูตรพลิกศพกรณีนี้ จะต้องส่งสำนวนให้ผู้บังคับการเพื่อเสนอต่อให้กับพนักงานอัยการดำเนินการไต่สวนการตายแต่อย่างใด เนื่องจากภายหลังการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้วกฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าจะต้องดำเนินการอย่างไร

๗.๑.๓. กรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้าประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม วรรคสี่และวรรคห้า กล่าวไว้ว่าเมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสาม กล่าวคือชันสูตรพลิกศพกรณีพิเศษ ซึ่งต้องมีพนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ แพทย์ พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครองแล้วให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนชันสูตรพลิกศพแล้วส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการเพื่อทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่พบศพนั้นอยู่เพื่อให้ศาลทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อไร เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้ทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ กรณีดังกล่าวนี้ก็เช่นเดียวกันต้องดำเนินการสอบสวนและชันสูตรพลิกศพควบคู่กันไป

ขั้นตอนการสอบสวน

๑.) ขั้นตอนการสอบสวนเช่นเดียวกับกรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญาตาม ข้อ ๗.๑.๑ แต่ต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่

๒.) เมื่อสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว หัวหน้าพนักงานสอบสวน มีความเห็นเสนอสำนวนไปยังพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ข้อ ๕ วรรคห้า เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนการตาย

๓.) คำสั่งของศาลชั้นต้นให้ถึงที่สุดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ

๔.) เมื่อศาลมีคำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

๕.) สิ่งที่พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตามข้อ ๔ ได้แก่นำสำนวนการไต่สวนของศาลไปประกอบเพื่อพิจารณาในสำนวนอื่นๆ ที่พนักงานสอบสวนรับไว้ทำการสอบสวนควบคู่กันกับสำนวนการชันสูตรพลิกศพ เช่น สำนวนที่มีการกล่าวหาเจ้าพนักงานของรัฐที่กระทำให้เป็นเหตุบุคคลนั้นถึงแก่ความตายหรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือกล่าวหาผู้ตายนั้นว่าต่อสู้ขัดขวางการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๐.๓

ข้อสังเกต

ห้ามเจ้าพนักงานหรือผู้ควบคุมผู้ทำให้ตายทำหน้าที่เป็นพนักงานสอบสวนผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ ตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๑๒

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒,ข้อ ๔.๓ กำหนดให้รองผู้บังคับการ หรือพนักงานสอบสวนผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับมอบหมายทำการสอบสวนด้วยตนเอง

๘. การทำสำนวนการสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการทำสำนวนการสอบสวน เป็น ๓ สำนวนตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย.๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ดังนี้

๘.๑ สำนวนการชันสูตรพลิกศพ ซึ่งการชันสูตรพลิกศพต้องกระทำด้วยเจ้าพนักงาน ๔ ฝ่าย ได้แก่ ๑.พนักงานสอบสวนท้องที่ที่พบศพ ๒.แพทย์ ๓.พนักงานอัยการ ๔.พนักงานฝ่ายปกครอง และในการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ พนักงานสอบสวนต้องร่วมกับพนักงานอัยการทำการสอบสวน โดยตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการ ที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อสอบสวนเสร็จต้องส่งสำนวนการสอบสวนให้พนักงานอัยการเพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนสาเหตุการตาย เมื่อศาลมีคำสั่งแล้วถือเป็นที่สุด และศาลส่งสำนวนการไต่สวนยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งให้พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป

๘.๒ สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตายและคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการ เข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการสูงสุดเป็นผู้สั่งคดี แต่การทำสำนวนดังกล่าวต้องเสนอผ่านผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร. เพื่อพิจารณาก่อนส่งให้อัยการสูงสุดพิจารณาและสั่งคดี

๘.๓. สำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ สำนวนดังกล่าวต้องมีพนักงานอัยการเข้าร่วมการสอบสวนตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕/๑ โดยตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ข้อ ๔.๓ พนักงานสอบสวนระดับรองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำการสอบสวนด้วยตนเอง เมื่อทำการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณาด้วย โดยต้องทำความเห็นเสนอไปยังอัยการจังหวัดท้องที่ที่เกิดเหตุพิจารณาสั่งคดี[๗๑]

ข้อสังเกต

รองผู้บังคับการ ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้รับผิดชอบทำการสอบสวน โดยให้ผู้บังคับการหรือผู้รักษาราชการแทนเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ วรรคสี่ และเป็นพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๐ ในคดีที่เกิดในเขตท้องที่ของตน

สำนวนคดีฆาตกรรมที่ผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) หลังจาก ผบก.หรือผู้รักษาราชการแทนพิจารณาและมีความเห็นแล้ว ให้เสนอสำนวนพร้อมความเห็นไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึง ตร.เพื่อพิจารณาและส่งสำนวนให้อัยการสูงสุดหรือผู้รักษาราชการแทนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๔๓ ต่อไป

การสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๕/๑ ประกอบคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓ กรณีแจ้งให้พนักงานอัยการเข้าร่วมทำการสอบสวน กำหนดให้พนักงานสอบสวนเป็นผู้รับผิดชอบ กรณีจำเป็นเร่งด่วนและมีเหตุอันควรไม่อาจรอพนักงานอัยการเข้าร่วมในการทำสำนวนการสอบสวนให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนต่อไปได้ แต่ต้องบันทึกเหตุที่ไม่อาจรอพนักงานอัยการไว้ในสำนวนและถือว่าเป็นการทำสำนวนการสอบสวนที่ชอบด้วยกฎหมาย

ในการทำสำนวนการสอบสวนที่กล่าวหาเจ้าพนักงานที่ทำให้ผู้นั้นถึงแก่ความตาย โดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หากทางการสอบสวนได้ความว่าไม่ได้เป็นเช่นที่อ้าง พนักงานสอบสวนก็ต้องทำความเห็นควรสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นไปในฐานความผิดฐานฆ่าผู้อื่น หรืออาจเป็นการป้องกันเกินกว่าเหตุก็เป็นได้หรือในบางกรณีพนักงานสอบสวนมีความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องไปยังอัยการสูงสุด แต่อัยการสูงสุดอาจมีความเห็นแย้งสั่งฟ้องเจ้าพนักงานผู้นั้นได้

ดังนั้น พนักงานสอบสวนควรทราบถึงหลักเกณฑ์ในการมีความเห็นทางคดีว่า มีหลักเกณฑ์อย่างไร ซึ่งโดยปกติในฐานะเจ้าพนักงานการปฏิบัติหน้าที่ก็ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตของกฎหมายเช่นเดียวกัน

---

[๗๑] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, อ้างแล้ว. หน้า ๕๙.

หากกฎหมายไม่ได้บัญญัติให้ทำได้ เจ้าพนักงานก็ไม่มีสิทธิทำได้ การฆ่าผู้ร้ายในขณะปฏิบัติหน้าที่ในทางการตำรวจเราเรียกกันอย่างคุ้นหูว่า “การวิสามัญฆาตกรรม” ซึ่งมีคำอธิบายในหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๒๑ พ.ย.๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติการสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ข้อ ๑.๑ คดีวิสามัญฆาตกรรม หมายถึง คดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายถูกเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย แต่อย่างไรก็ตาม การวิสามัญฆาตกรรมคนร้ายที่จะไม่เป็นความผิดก็ต้องพิจารณานำหลักการป้องกันตาม มาตรา ๖๘ แห่ง ป.อ. มาใช้เพื่อเป็นการระงับยับยั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อบังคับใช้กฎหมาย เหตุที่จะอ้างได้ มีดังนี้

๑.) เพื่อเป็นการป้องกันสิทธิของตนหรือของผู้อื่น

๒.) ให้พ้นภยันตราย

๓.) ซึ่งเกิดจากการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมายและ

๔.) เป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึงและ

๕.) ต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ

การป้องกัน ไม่จำเป็นต้องป้องกันสิทธิของตนเองเท่านั้น แต่สามารถป้องกันสิทธิของคนอื่นได้ด้วย การจะอ้างป้องกันต้องได้สัดส่วน หากคนร้ายมีและใช้อาวุธปืน เจ้าพนักงานก็สามารถใช้อาวุธปืนได้ถือว่าได้สัดส่วนกัน ภยันตรายที่ใกล้จะถึง ไม่จำเป็นต้องให้คนร้ายยิงก่อน เจ้าพนักงานสามารถยิงคนร้ายก่อนได้หากตามพฤติการณ์เห็นว่าขณะนั้นเป็นภยันตรายที่ใกล้จะถึง เช่นคนร้ายชักอาวุธปืนจากสะเอวแล้วยกปืนขึ้นมาเพื่อจะยิงเจ้าพนักงานไม่จำต้องถึงขั้นเล็งตรงเป้าหมายแต่อย่างใด และในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบด้วยหากปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบก็ไม่มีสิทธิอ้างป้องกันได้และคนร้ายต้องกระทำการประทุษร้ายอันละเมิดต่อกฎหมาย นอกจากนั้นกฎหมายยังวางหลักว่าต้องกระทำพอสมควรแก่เหตุ หมายความว่า กฎหมายให้เจ้าพนักงานกระทำได้เพื่อการระงับยับยั้งการที่คนร้ายประทุษร้ายโดยการต่อสู้เจ้าพนักงาน ตัวอย่างเจ้าพนักงานจะเข้าจับกุมคนร้าย ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการจับกุมเพื่อนำตัวไปดำเนินคดี ป.วิ.อ. มาตรา ๘๓ วรรคท้าย บัญญัติว่า “ถ้าบุคคลซึ่งจะถูกจับขัดขวางหรือจะขัดขวางการจับหรือหลบหนี หรือพยายามจะหลบหนี ผู้ทำการจับมีอำนาจใช้วิธีหรือการป้องกันทั้งหลายเท่าที่เหมาะสมแก่พฤติการณ์แห่งเรื่องในการจับนั้น” ดังนั้น เจ้าพนักงานจึงต้องใช้มาตรการเท่าที่จำเป็นก็เพื่อการจับกุมเท่านั้น หากคนร้ายซึ่งมีอาวุธปืนเพื่อใช้ต่อสู้เจ้าพนักงาน แต่ได้ทิ้งอาวุธปืนยอมมอบตัวแล้ว ภยันตรายก็หมดไปแล้วหรือคนร้ายวิ่งหลบหนี ไม่ต่อสู้แล้ว อย่างนี้ ก็ไม่จำต้องยิงคนร้ายให้ถึงแก่ความตายแต่อย่างใด มิฉะนั้นจะเป็นการกระทำที่เกินกว่าเหตุได้

๙. การไต่สวนการชันสูตรพลิกศพ

กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ซึ่งต้องมีการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่ายและพนักงานอัยการจะต้องเข้ามาร่วมทำการสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐วรรคสี่ เมื่อส่งสำนวนให้พนักงานอัยการแล้ว พนักงานอัยการจะต้องยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ เพื่อทำการไต่สวนและมีคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย หากตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า และคำสั่งของศาลให้เป็นที่สุดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบ เมื่อศาลมี

คำสั่งแล้ว ให้ส่งสำนวนการไต่สวนของศาลไปยังพนักงานอัยการ เพื่อส่งแก่พนักงานสอบสวนดำเนินการต่อไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสิบเอ็ด

ในการไต่สวนการเสียชีวิตนั้น การยื่นคำร้องจะยื่นต่อศาลชั้นต้นแห่งที่ศพนั้นอยู่ อย่างไรก็ตาม หากเป็นกรณีที่ทหารเสียชีวิตในระหว่างการควบคุมหรือการกระทำของเจ้าพนักงาน เช่นนี้การยื่นคำร้องไต่สวนการเสียชีวิตของทหารผู้นั้นต้องยื่นต่อศาลทหารหรือศาลพลเรือน ซึ่งในเรื่องนี้มีแนวทางของกฤษฎีกาวางไว้หลักการยื่นคำร้องยังคงยื่นไต่สวนต่อศาลพลเรือน และคำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล โดยคณะกรรมการวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาล ซึ่งมีประธานศาลฎีกา ประธานศาลปกครองสูงสุด และหัวหน้าสำนักตุลาการทหาร ร่วมเป็นกรรมการอยู่ด้วย ได้วางหลักเช่นกันว่าถ้าไม่แน่ชัดอยู่ในอำนาจศาลใด ศาลพลเรือนย่อมมีอำนาจไต่สวนเช่นกัน

คณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๑๒๙/๒๕๐๑

ในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้มีการชันสูตรพลิกศพแล้ว ให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ ให้พนักงานอัยการทำคำร้องขอต่อศาลชั้นต้นแห่งท้องที่ที่ศพนั้นอยู่ให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใดและถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้าย ให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ ฯลฯ จะเห็นได้ว่า วิธีการเหล่านี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการสอบสวนเพื่อทราบถึงสาเหตุแห่งความตายนั้นเท่านั้น หาใช่เป็นการให้ศาลพลเรือนพิจารณาพิพากษาคดีแต่อย่างใดไม่ ฉะนั้น แม้ว่าเป็นกรณีที่ผู้ตายและเจ้าพนักงานนั้นเป็นบุคคลที่อยู่ในอำนาจศาลทหารก็จะต้องอยู่ในบังคับมาตรานี้เช่นเดียวกัน กล่าวคือ จะต้องมีการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพด้วย และตามคำสั่งของกระทรวงกลาโหมที่ ๒๖๙/๑๖๘๘๗ ลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๔๙๙ ซึ่งได้วางข้อกำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ตามที่กระทรวงกลาโหมและกระทรวงมหาดไทยตกลงกัน ก็สอดคล้องกับบทบัญญัติใน ป.วิ.อ.ที่กำหนดว่า เมื่อมีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงาน ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่โดยผู้ตายเป็นทหาร ก็ให้จัดให้มีการสอบสวนและชันสูตร พลิกศพตาม ป.วิ.อ. โดยในการสอบสวนของเจ้าพนักงานสอบสวนนั้นให้มีนายทหารชั้นสัญญาบัตรเข้านั่งฟังอยู่ด้วย ถ้าจะทำบันทึกหลักฐานเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพ และขอส่งเอกสารนั้นต่อพนักงานชันสูตรพลิกศพ ก็ให้พนักงานชันสูตรพลิกศพรับบันทึกรวมเข้าสำนวนไว้ แล้วให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนการชันสูตรพลิกศพไปยังพนักงานอัยการ เพื่อดำเนินการยื่นคำร้องต่อศาลพลเรือนให้ทำการไต่สวนและทำคำสั่งต่อเมื่อศาลพลเรือนได้ไต่สวนและทำคำสั่งอย่างใดแล้ว จึงดำเนินการต่อไป คือถ้าปรากฏว่าความตายนั้นมิได้เกิดขึ้นจากการกระทำอันมิชอบด้วยกฎหมายแล้ว กรณีก็เป็นอันยุติลงได้ แต่ถ้าเจ้าพนักงานได้กระทำการไปโดยมิชอบแล้ว ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน ก็เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการที่จะดำเนินคดีในศาลพลเรือนตาม ป.วิ.อ. แต่ถ้าเป็นคดีที่อยู่ในอำนาจศาลทหาร ก็คงเป็นหน้าที่ของอัยการทหารที่จะดำเนินคดีในศาลทหารตาม พ.ร.บ. ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ ต่อไปอีกชั้นหนึ่ง

คำวินิจฉัยชี้ขาดอำนาจหน้าที่ระหว่างศาลที่ ๙๒/๒๕๕๘

การไต่สวนชันสูตรพลิกศพตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ เป็นการสอบสวนอย่างหนึ่งเพื่อหาตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษด้วยวิธีการพิเศษที่บัญญัติให้ศาลต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยในชั้นสอบสวน เพื่อให้ศาลทำการ

ไต่สวนและทำคำสั่งแสดงว่าผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด และถึงเหตุและพฤติการณ์ที่ตาย ถ้าตายโดยคนทำร้ายให้กล่าวว่าใครเป็นผู้กระทำร้ายเท่าที่จะทราบได้ แม้ตามคำร้องจะระบุว่าผู้ตายเป็นทหารกองประจำการและตายในระหว่างถูกคุมขังในเรือนจำจังหวัดทหารบกเพชรบูรณ์ ซึ่งอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานทหารก็ตาม แต่กรณียังเป็นการไม่อาจทราบแน่ชัดว่า ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์ที่ตายเป็นอย่างไร ถ้าตายโดยคนทำร้ายแล้วใครเป็นผู้กระทำร้ายและผู้ที่ทำร้ายเป็นทหารซึ่งปฏิบัติราชการตามหน้าที่ตามที่ปรากฏในคำร้องจริงหรือไม่ หากศาลไต่สวนแล้วปรากฏว่า การตายของผู้ตายมิได้เกิดจากการถูกเจ้าพนักงานที่เป็นทหารทำร้ายหรือเกิดจากการที่ทหารกับ พลเรือนกระทำความผิดด้วยกันหรือเป็นคดีที่เกี่ยวพันกับคดีที่อยู่ในอำนาจศาลพลเรือน หรือเป็นคดีที่ต้องดำเนินในศาลคดีเด็กและเยาวชน คดีก็จะไม่อยู่ในอำนาจของศาลทหารตาม พ.ร.บ.ธรรมนูญศาลทหาร พ.ศ. ๒๔๙๘ มาตรา ๑๔ กรณีจึงยังเป็นการไม่แน่ชัดว่าคดีจะอยู่ในอำนาจศาลใดกันแน่ ดังนั้นการไต่สวนชันสูตรพลิกศพคดีนี้ จึงอยู่ในอำนาจพิจารณาของศาลยุติธรรม

ข้อสังเกต

การไต่สวนการตายเป็นอำนาจของศาลจังหวัด มิใช่อำนาจของศาลแขวง เนื่องจากตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๗ กำหนดให้ศาลแขวงมีอำนาจตามมาตรา ๒๔,๒๕ ซึ่งตามมาตรา ๒๔,๒๕ มิได้บัญญัติให้ผู้พิพากษานายเดียวมีอำนาจเกี่ยวกับการชันสูตรพลิกศพแต่อย่างใด จึงต้องกลับไปพิจารณาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ ซึ่งกำหนดให้ศาลจังหวัดมีอำนาจพิจารณาคดีแพ่งและคดีอาญาทั้งปวงที่มิได้อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรมอื่น

๑๐. ระยะเวลาในการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ

๑๐.๑ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีทั่วไป เป็นการชันสูตร ๒ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนกับแพทย์

๑๐.๑.๑ การทำสำนวนการสอบสวนและการชันสูตรพลิกศพให้ทำควบคู่กันไป โดยให้พนักงานสอบสวนและแพทย์ทำบันทึกรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพทันที และให้แพทย์ดังกล่าว ทำรายงานแนบท้ายรายละเอียดแห่งการชันสูตรพลิกศพด้วยภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งเรื่อง ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่งประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ (รายงานดังกล่าวให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ)

๑๐.๑.๒ ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายเวลาไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้งๆละไม่เกิน ๓๐ วันโดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายระยะเวลาทุกครั้งติดไว้ในสำนวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก โดยการขยายระยะเวลาการสอบสวน ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ขอขยายระยะเวลากับผู้บังคับการที่รับผิดชอบการสอบสวนในเขตพื้นที่นั้น

ข้อสังเกต

ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก ให้ชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน หากไม่เสร็จขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน รวมแล้วใช้เวลาการชันสูตรพลิกศพและสอบสวน ๖๗ วัน

ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๑ ให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง หากไม่เสร็จขอขยายระยะเวลาต่อผู้บังคับการฯ ได้ แต่ไม่ได้กำหนดว่าจะขอขยายได้กี่ครั้ง แสดงให้เห็นว่าระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕๐ เป็นระยะเวลาเร่งรัดแม้จะใช้เวลาในการสอบสวนเกินระยะเวลาตามที่ ป.วิ.อ. กำหนดไว้ก็ไม่ทำให้การสอบสวนเสียไป

แต่อย่างใด แต่อย่างไรก็ตามหากไม่จำเป็นก็ควรจะดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตาม ป.วิ.อ. กล่าวคือรวมแล้วไม่เกิน ๖๗ วัน

๑๐.๒ ระยะเวลาการดำเนินการกรณีพิเศษ เป็นการชันสูตร ๔ ฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวน แพทย์ พนักงานอัยการ และพนักงานฝ่ายปกครอง

๑๐.๒.๑ ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพ ๗ วัน เช่นเดียวกับ ๑๐.๑.๑ เพียงแต่ต้องแจ้งให้พนักงานอัยการและฝ่ายปกครองเข้าร่วมทำการชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม ประกอบประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสาม

๑๐.๒.๒ กรณีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ เมื่อได้ทำการชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ และประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสี่ ใช้คำว่า “นับแต่วันที่ได้ทราบเรื่อง”

๑๐.๒.๓ ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้งครั้งละไม่เกิน ๓๐ วัน โดยต้องบันทึกเหตุผลและความจำเป็นในการขยายเวลาทุกครั้งไว้ในสำนวนชันสูตรพลิกศพ ตาม ป.วิ.อ.มาตรา ๑๕๐วรรคสี่ ซึ่งตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ บทที่ ๑ ข้อ ๕ วรรคสี่ ระบุว่าในกรุงเทพมหานครให้เสนอขอขยายระยะเวลาไปยังผู้บังคับการ (ในกองบัญชาการตำรวจนครบาลก็คือ ผู้บังคับการต่าง ๆ ในสังกัดนั่นเอง) ส่วนในจังหวัดอื่นให้เสนอไปยังผู้บังคับการตำรวจภูธรจังหวัด

ข้อสังเกต

ตาม ๑๐.๒.๒ ข้อความที่ว่าเมื่อชันสูตรพลิกศพตามวรรคสามเสร็จแล้ว พอจะอธิบายความได้ว่า ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม เกี่ยวกับระยะเวลามีข้อความปรากฏตอนท้ายวรรคสามความว่า “ให้พนักงานอัยการและพนักงานฝ่ายปกครอง”...ร่วมกับพนักงานสอบสวนและแพทย์ตามวรรคหนึ่ง ความหมายก็คือว่า ระยะเวลาการชันสูตรพลิกศพกรณีทั่วไปกับกรณีพิเศษ ต้องดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐วรรคแรกนั่นเอง หากไม่เสร็จสิ้นก็ให้ขยายระยะเวลาได้

การนับระยะเวลาการสอบสวนในกรณีพิเศษ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ ระบุให้ทำสำนวนการสอบสวนให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง กรณีการชันสูตรพลิกศพและการทำสำนวนการสอบสวนเป็นคนละขั้นตอนกัน สังเกตจากขั้นตอนการชันสูตรพลิกศพมีเจ้าพนักงานผู้ชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย แต่ในขั้นตอนการสอบสวนมี ๒ ฝ่าย คือ พนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวนเท่านั้น การนับระยะเวลาการสอบสวน ๓๐ วัน กรณีนับแต่วันรับแจ้งตามที่ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่กำหนดไว้จึงยังไม่ชัดเจนว่าหมายถึงการนับระยะเวลานับแต่การรับแจ้งกรณีพบศพในขั้นตอนแรก หรือหมายถึงพนักงานอัยการรับแจ้งจากพนักงานสอบสวนหลังจากการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย เพื่อทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่าย (ระหว่างพนักงานสอบสวนกับพนักงานอัยการ) ในขั้นตอนที่ ๒

ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙ / ๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๓.๒.๒ กำหนดให้รองผู้บังคับการที่ได้รับมอบหมาย ทำการสอบสวนด้วยตนเองและให้แจ้งพนักงานอัยการเข้าร่วมกับพนักงานสอบสวนในการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้ง ถ้ามีความจำเป็นให้ขยายระยะเวลาออกไปได้ไม่เกิน ๒ ครั้งๆละไม่เกิน ๓๐ วัน แต่ก็ไม่ได้ระบุว่าหลังจากสิ้นระยะเวลาดังกล่าวแล้วจะดำเนินการ

อย่างไรต่อไป และการนับระยะเวลานับแต่รับแจ้ง คำว่า “นับแต่รับแจ้ง”ก็ไม่ชัดเจนเช่นเดียวกับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่เช่นเดียวกัน

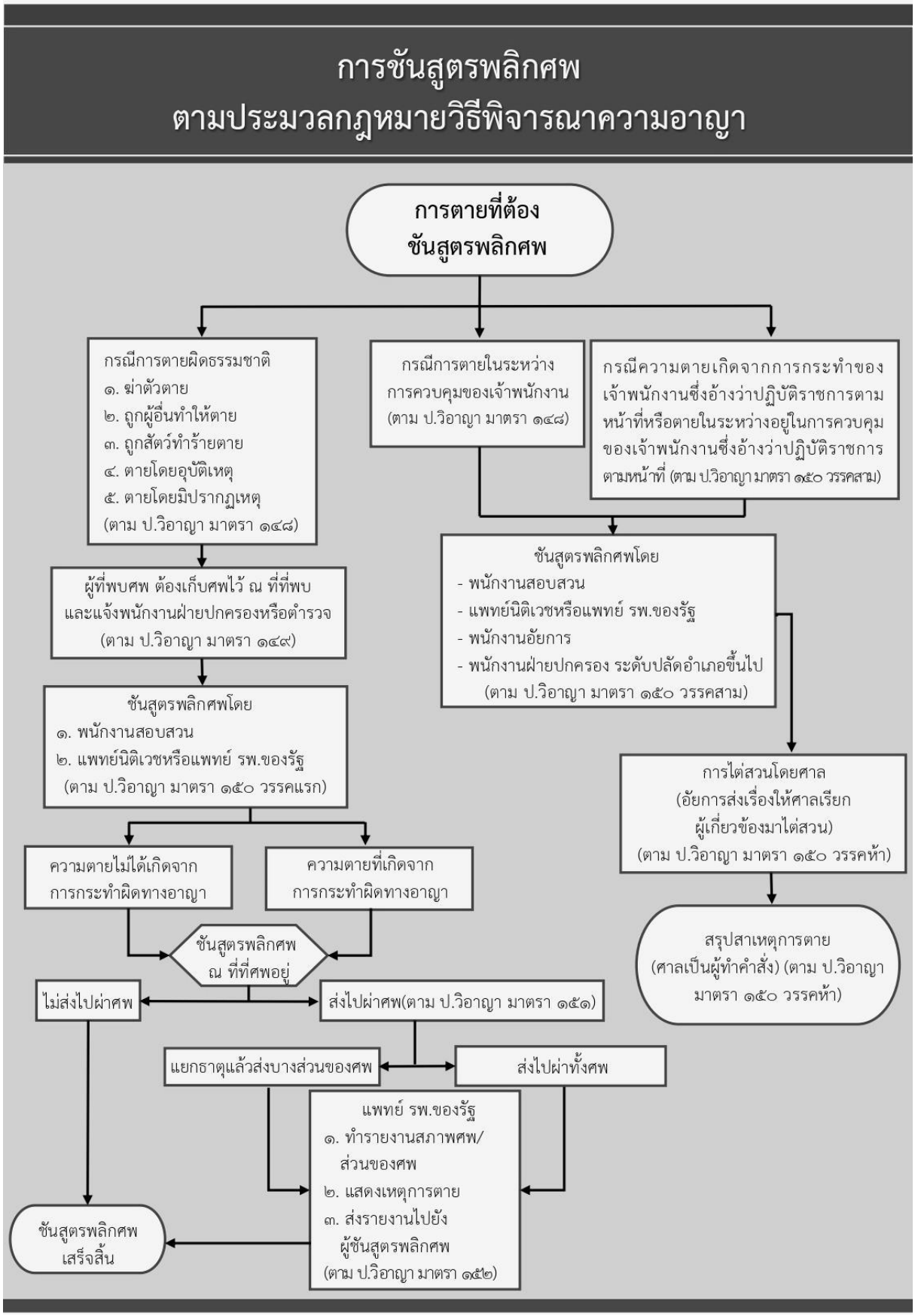
ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ ระยะเวลาในการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพในกรณีตาม ๑๐.๑ ซึ่งขอขยายเวลาได้ตามความจำเป็นไม่ระบุขอบเขตไว้ว่าจะขยายเวลาได้กี่ครั้ง แตกต่างกับระยะเวลาในกรณีตาม ๑๐.๒ ซึ่งกรณีตาม ๑๐.๒ กำหนดให้ขยายเวลาได้ ๒ ครั้ง ทั้งที่ขั้นตอนและความยุ่งยากซับซ้อนมากกว่า แต่ก็เห็นว่าระยะเวลาการสอบสวนดังกล่าวเป็นเพียงระยะเวลาการเร่งรัดหากเลยกำหนดเวลาดังกล่าวเห็นว่าการสอบสวนก็ไม่เสียไป แต่อย่างไรก็ตามก็ควรที่จะทำการสอบสวนให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลงวันที่ ๑ ก.ค.๕๖ ข้อ ๓.๒.๒ เนื่องจากสอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคสี่ กำหนดให้ทำสำนวนการสอบสวนการชันสูตรพลิกศพให้เสร็จภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งและขยายได้ไม่เกิน ๒ ครั้ง ครั้งละ ๓๐ วัน

เพื่อเป็นแนวทางเดียวกันในการเริ่มนับระยะเวลาการทำสำนวนการสอบสวนชันสูตรพลิกศพเนื่องจากตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๕๐ วรรคหนึ่ง กล่าวว่ารายงานการชันสูตรพลิกศพให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของสำนวนชันสูตรพลิกศพ จึงเห็นควรเริ่มนับเวลาการทำสำนวนการชันสูตรพลิกศพตั้งแต่วันที่ได้รับแจ้งการพบศพทั้ง ๒ กรณีคือทั้งกรณีทั่วไปที่ชันสูตรพลิกศพ ๒ ฝ่ายและทั้งกรณีพิเศษที่ทำการชันสูตรพลิกศพ ๔ ฝ่าย

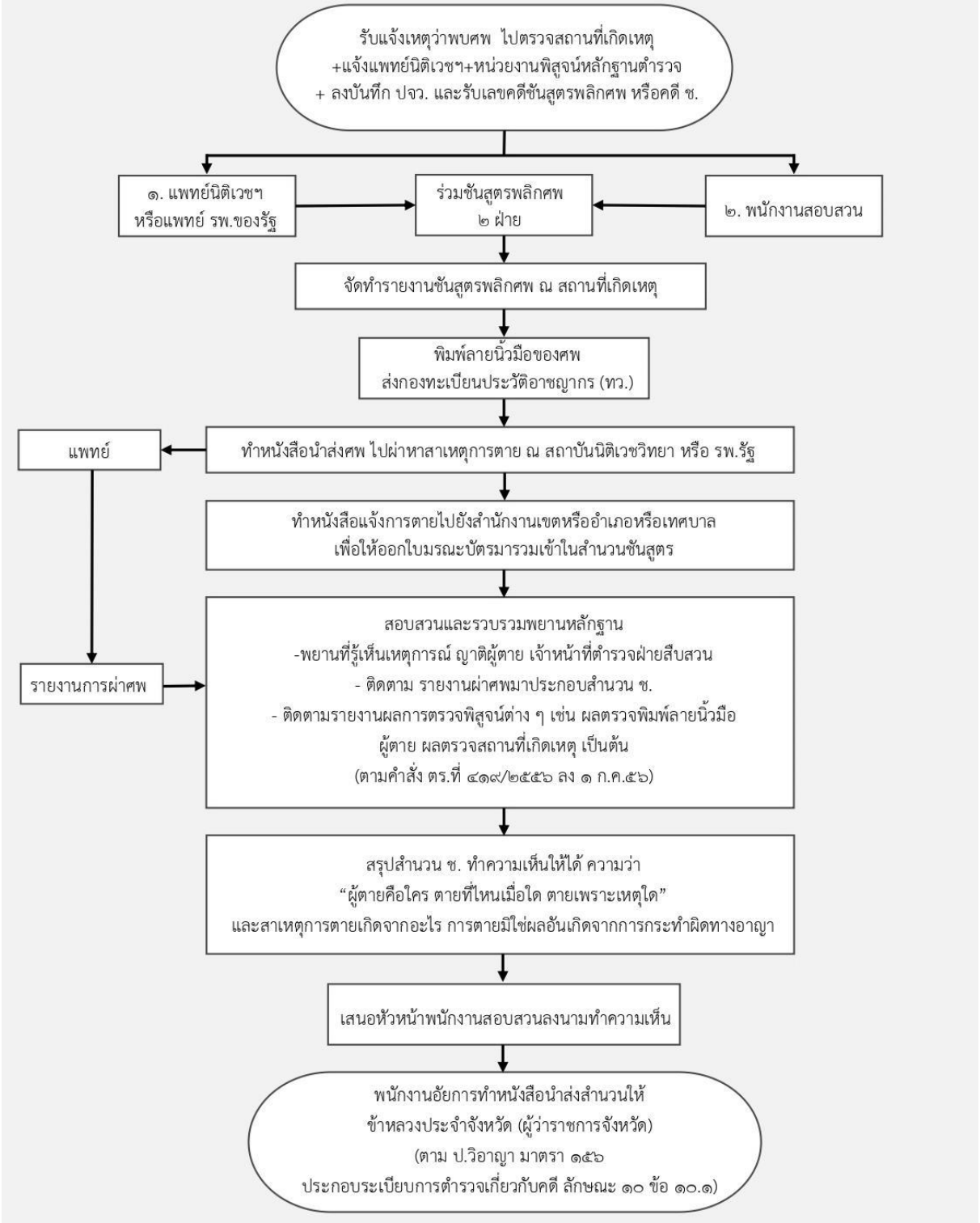
นอกจากนี้หากเป็นไปได้พนักงานสอบสวนควรดำเนินการใน ๒ กรณีดังกล่าว โดยชันสูตรพลิกศพ ให้เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน ทั้งการชันสูตรพลิกศพและการสอบสวนหากไม่เสร็จสิ้นภายใน ๗ วัน ก็พยายามขยายเวลาออกไปไม่ควรเกิน ๒ ครั้ง ครั้งละ ๓๐ วัน เพื่อจะได้สอดคล้องกับระยะเวลาตาม ป.วิ.อ.[๗๒]

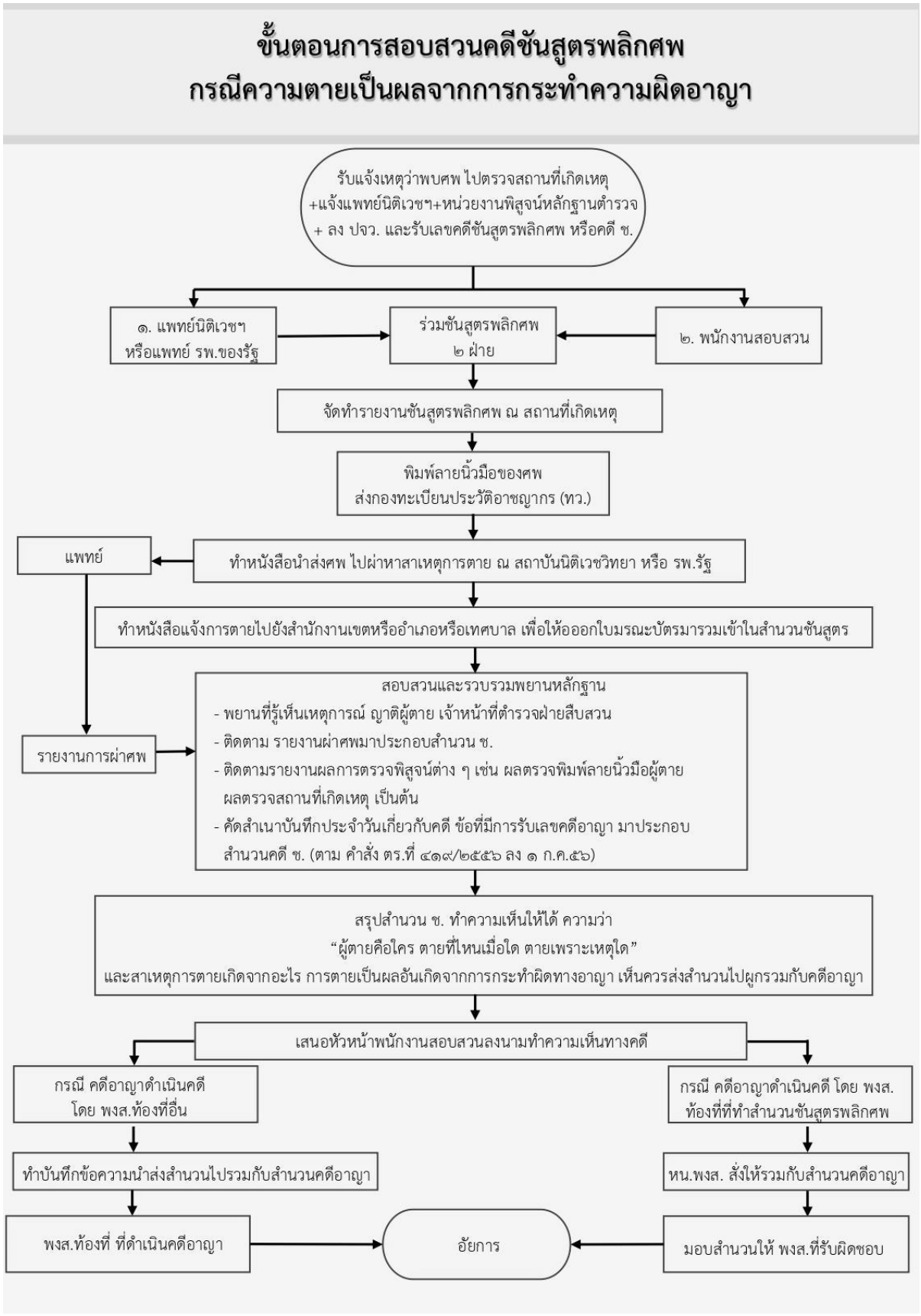
---

[๗๒] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, อ้างแล้ว. หน้า ๒๓๑-๒๔๒.

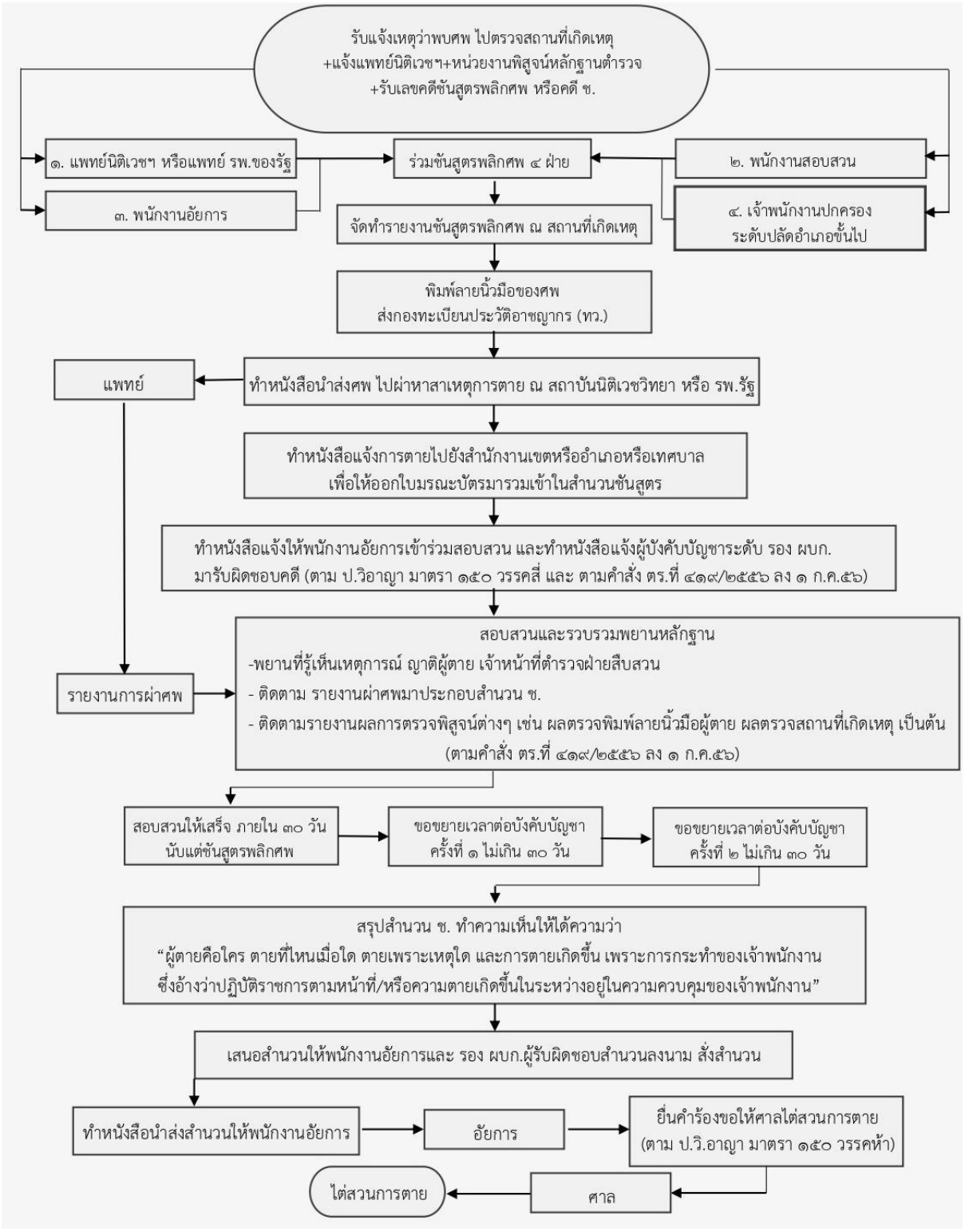

การชันสูตรพลิกศพ
ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
การตายที่ต้อง
ชันสูตรพลิกศพ
กรณีการตายผิดธรรมชาติ
๑. ฆ่าตัวตาย
๒. ถูกผู้อื่นทำให้ตาย
๓. ถูกสัตว์ทำร้ายตาย
๔. ตายโดยอุบัติเหตุ
๕. ตายโดยมิปรากฏเหตุ
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘)
กรณีการตายในระหว่าง
การควบคุมของเจ้าพนักงาน
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๘)
กรณีความตายเกิดจากการกระทำของ
เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตาม
หน้าที่หรือตายในระหว่างอยู่ในการควบคุม
ของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการ
ตามหน้าที่ (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม)
ผู้ที่พบศพ ต้องเก็บศพไว้ ณ ที่ที่พบ
และแจ้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๔๙)
ชันสูตรพลิกศพโดย
- พนักงานสอบสวน
- แพทย์นิติเวชหรือแพทย์ รพ.ของรัฐ
- พนักงานอัยการ
- พนักงานฝ่ายปกครอง ระดับปลัดอำเภอขึ้นไป
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม)
ชันสูตรพลิกศพโดย
๑. พนักงานสอบสวน
๒. แพทย์นิติเวชหรือแพทย์ รพ.ของรัฐ
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก)
การไต่สวนโดยศาล
(อัยการส่งเรื่องให้ศาลเรียก
ผู้เกี่ยวข้องมาไต่สวน)
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า)
ความตายไม่ได้เกิดจาก
การกระทำผิดทางอาญา
ความตายที่เกิดจาก
การกระทำผิดทางอาญา
สรุปสาเหตุการตาย
(ศาลเป็นผู้ทำคำสั่ง) (ตาม ป.วิอาญา
มาตรา ๑๕๐ วรรคห้า)
ชันสูตรพลิกศพ
ณ ที่ที่ศพอยู่
ไม่ส่งไปผ่าศพ
ส่งไปผ่าศพ(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๑)
แยกธาตุแล้วส่งบางส่วนของศพ
ส่งไปผ่าทั้งศพ
แพทย์ รพ.ของรัฐ
๑. ทำรายงานสภาพศพ/
ส่วนของศพ
๒. แสดงเหตุการตาย
๓. ส่งรายงานไปยัง
ผู้ชันสูตรพลิกศพ
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๒)
ชันสูตรพลิกศพ
เสร็จสิ้น

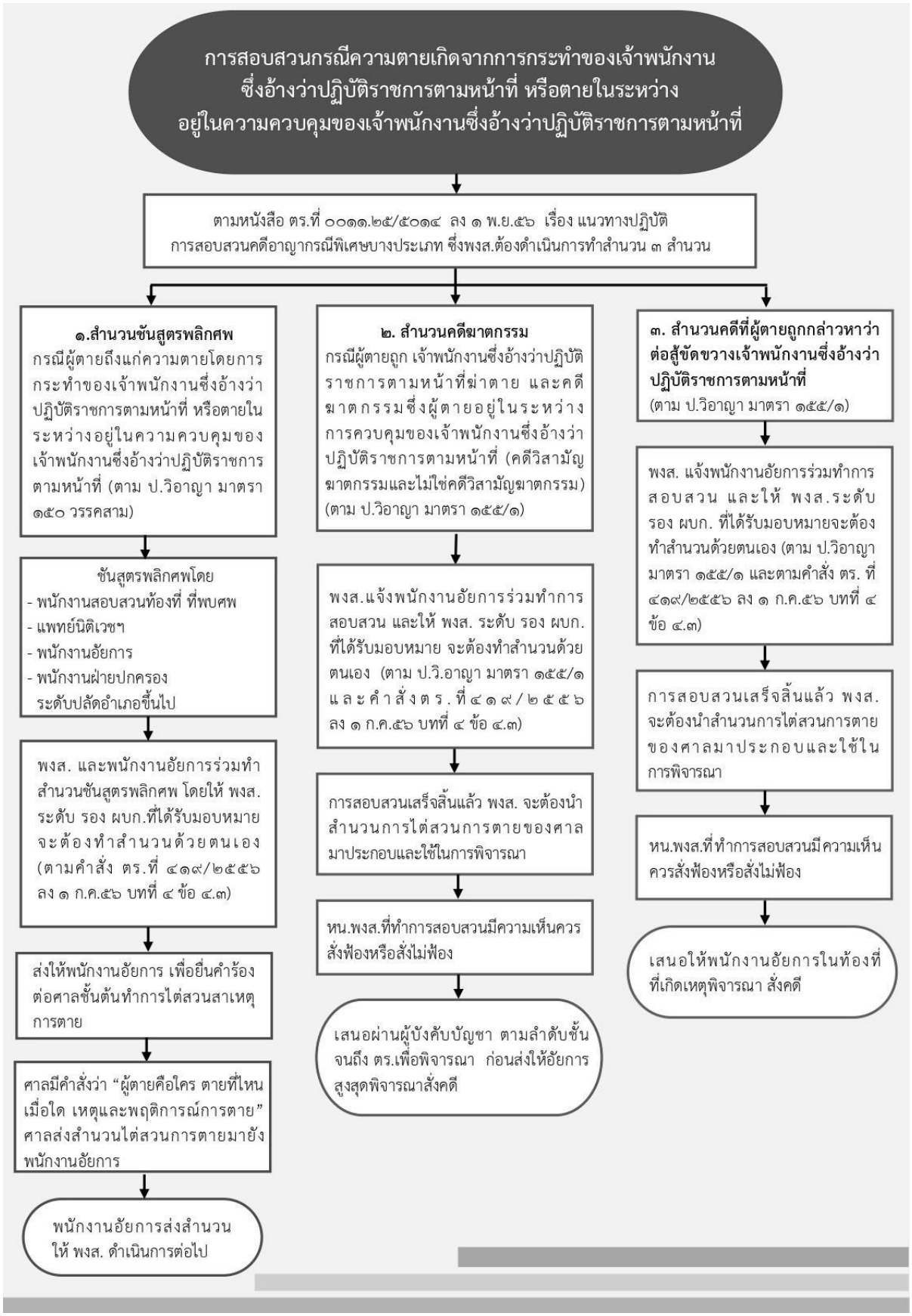
ขั้นตอนการสอบสวนคดีชันสูตรพลิกศพ
กรณีความตายมิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา

ขั้นตอนการสอบสวนคดีชันสูตรพลิกศพ
กรณีความตายเป็นผลจากการกระทำความผิดอาญา
รับแจ้งเหตุว่าพบศพ ไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ
+แจ้งแพทย์นิติเวชฯ+หน่วยงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ
+ ลง ปจว. และรับเลขคดีชันสูตรพลิกศพ หรือคดี ช.
๑. แพทย์นิติเวชฯ
หรือแพทย์ รพ.ของรัฐ
ร่วมชันสูตรพลิกศพ
๒ ฝ่าย
๒. พนักงานสอบสวน
จัดทำรายงานชันสูตรพลิกศพ ณ สถานที่เกิดเหตุ
พิมพ์ลายนิ้วมือของศพ
ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร (ทว.)
แพทย์
ทำหนังสือนำส่งศพ ไปผ่าหาสาเหตุการตาย ณ สถาบันนิติเวชวิทยา หรือ รพ.รัฐ
ทำหนังสือแจ้งการตายไปยังสำนักงานเขตหรืออำเภอหรือเทศบาล เพื่อให้ออกใบมรณะบัตรมารวมเข้าในสำนวนชันสูตร
สอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐาน
- พยานที่รู้เห็นเหตุการณ์ ญาติผู้ตาย เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน
- ติดตาม รายงานผ่าศพมาประกอบสำนวน ช.
- ติดตามรายงานผลการตรวจพิสูจน์ต่าง ๆ เช่น ผลตรวจพิมพ์ลายนิ้วมือผู้ตาย
ผลตรวจสถานที่เกิดเหตุ เป็นต้น
- คัดสำเนาบันทึกประจำวันเกี่ยวกับคดี ข้อที่มีการรับเลขคดีอาญา มาประกอบ
สำนวนคดี ช. (ตาม คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖)
รายงานการผ่าศพ
สรุปสำนวน ช. ทำความเห็นให้ได้ ความว่า
“ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหนเมื่อใด ตายเพราะเหตุใด”
และสาเหตุการตายเกิดจากอะไร การตายเป็นผลอันเกิดจากการกระทำผิดทางอาญา เห็นควรส่งสำนวนไปผูกรวมกับคดีอาญา
เสนอหัวหน้าพนักงานสอบสวนลงนามทำความเห็นทางคดี
กรณี คดีอาญาดำเนินคดี
โดย พงส.ท้องที่อื่น
กรณี คดีอาญาดำเนินคดี โดย พงส.
ท้องที่ที่ทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ
ทำบันทึกข้อความนำส่งสำนวนไปรวมกับสำนวนคดีอาญา
หน.พงส. สั่งให้รวมกับสำนวนคดีอาญา
พงส.ท้องที่ ที่ดำเนินคดีอาญา
อัยการ
มอบสำนวนให้ พงส.ที่รับผิดชอบ

ขั้นตอนการสอบสวนคดีชันสูตรพลิกศพ กรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่

การสอบสวนกรณีความตายเกิดจากการกระทำของเจ้าพนักงาน
ซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่าง
อยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
ตามหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/๕๐๑๔ ลง ๑ พ.ย.๕๖ เรื่อง แนวทางปฏิบัติ
การสอบสวนคดีอาญากรณีพิเศษบางประเภท ซึ่งพงส.ต้องดำเนินการทำสำนวน ๓ สำนวน
๑.สำนวนชันสูตรพลิกศพ
กรณีผู้ตายถึงแก่ความตายโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ หรือตายในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคสาม)
ชันสูตรพลิกศพโดย
- พนักงานสอบสวนท้องที่ ที่พบศพ
- แพทย์นิติเวชฯ
- พนักงานอัยการ
- พนักงานฝ่ายปกครอง ระดับปลัดอำเภอขึ้นไป
พงส. และพนักงานอัยการร่วมทำสำนวนชันสูตรพลิกศพ โดยให้ พงส. ระดับ รอง ผบก.ที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำสำนวนด้วยตนเอง (ตามคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓)
ส่งให้พนักงานอัยการ เพื่อยื่นคำร้องต่อศาลชั้นต้นทำการไต่สวนสาเหตุการตาย
ศาลมีคำสั่งว่า “ผู้ตายคือใคร ตายที่ไหน เมื่อใด เหตุและพฤติการณ์การตาย” ศาลส่งสำนวนไต่สวนการตายมายังพนักงานอัยการ
พนักงานอัยการส่งสำนวนให้ พงส. ดำเนินการต่อไป
๒. สำนวนคดีฆาตกรรม
กรณีผู้ตายถูก เจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ฆ่าตาย และคดีฆาตกรรมซึ่งผู้ตายอยู่ในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่ (คดีวิสามัญฆาตกรรมและไม่ใช่คดีวิสามัญฆาตกรรม) (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑)
พงส.แจ้งพนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวน และให้ พงส. ระดับ รอง ผบก. ที่ได้รับมอบหมาย จะต้องทำสำนวนด้วยตนเอง (ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๕๕/๑ และคำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓)
การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พงส. จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณา
หน.พงส.ที่ทำการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง
เสนอผ่านผู้บังคับบัญชา ตามลำดับชั้นจนถึง ตร.เพื่อพิจารณา ก่อนส่งให้อัยการสูงสุดพิจารณาสั่งคดี
๓. สำนวนคดีที่ผู้ตายถูกกล่าวหาว่าต่อสู้ขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่
(ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑)
พงส. แจ้งพนักงานอัยการร่วมทำการสอบสวน และให้ พงส.ระดับรอง ผบก. ที่ได้รับมอบหมายจะต้องทำสำนวนด้วยตนเอง (ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๑๕๕/๑ และตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๔ ข้อ ๔.๓)
การสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว พงส. จะต้องนำสำนวนการไต่สวนการตายของศาลมาประกอบและใช้ในการพิจารณา
หน.พงส.ที่ทำการสอบสวนมีความเห็นควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง
เสนอให้พนักงานอัยการในท้องที่ที่เกิดเหตุพิจารณา สั่งคดี

แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดีชันสูตรพลิกศพในสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

๑. แบบสำนวนชันสูตรพลิกศพ (ส ๕๖-๓/๓)
๒. แบบใบนำส่งผู้บาดเจ็บหรือศพให้แพทย์ตรวจชันสูตร (ส ๕๖ – ๑๗)
๓. แบบผลการตรวจชันสูตรบาดแผลหรือศพของแพทย์ (ส ๕๖ – ๑๗)
๔. แบบรายงานชันสูตรพลิกศพ (ส ๕๖ – ๑๙)
๕. แบบความเห็นของแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุ (ส ๕๖ – ๑๙)

สำนวนชันสูตรพลิกศพ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานการสอบสวน

ลำดับที่ ช. ...../.....

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....เขต/อำเภอ ..... จังหวัด .....

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

เสนอ หัวหน้าหน่วยงาน (กรณีความตายเกิดจากผู้อื่นทำให้ตาย ยกเว้นกรณีเจ้าพนักงานทำให้ตายโดยอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่).....

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา

..... ผู้ต้องหา

กรณีที่ชันสูตร ตายโดยผิดธรรมชาติเนื่องจาก .....(ฆ่าตัวตาย หรือผู้อื่นทำให้ตาย หรือสัตว์ทำให้ตาย หรือตายโดยไม่ปรากฏเหตุ หรือตายโดยอุบัติเหตุ).....

.....

วันเวลาที่พบศพ .....

ตำบลที่พบศพ .....

บาดแผล (ปรากฏตามรายงานการตรวจศพของแพทย์ ที่ ...../..... ลงวันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. .....

วันเวลาที่รับแจ้ง .....

หลักฐานจากการสอบสวนและความเห็นของพนักงานสอบสวน

การสอบสวนชันสูตรพลิกศพเสร็จสิ้นแล้ว ทางการสอบสวนได้ความว่าผู้ตายคือ .....

ตายที่ ..... เมื่อวันที่ ..... เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย.....

เนื่องจาก..... การตายของผู้ตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๘(๑) หรือ(๓) หรือ(๔) หรือ(๕) ซึ่งเป็นความตายที่มิได้เป็นผลแห่งการกระทำความผิดอาญา เห็นควรส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก ต่อไป หรือการตายของผู้ตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๘(๒) ซึ่งเป็นความตายที่เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา เห็นควรส่งสำนวนไปรวมกับสำนวนคดีอาญา หรือจราจร ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๒๙ ต่อไป

(ศ ๕๖ – ๓/๓)

(๒)

จึงเสนอความเห็นพร้อมสำนวนการสอบสวนมาเพื่อโปรดพิจารณา

(ลงชื่อ)..... (ลงชื่อ).....
(.....) (.....)
ตำแหน่ง ..... ตำแหน่ง .....

(ลงชื่อ)..... หัวหน้าพนักงานสอบสวน
(.....)
ตำแหน่ง .....

ความเห็นของหัวหน้าหน่วยงาน

- พิจารณาแล้วเห็นว่า การตายของผู้ตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๘(๑)หรือ (๓)หรือ(๔) หรือ(๕) ซึ่งเป็นความตายที่มิได้เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๕๐ วรรคแรก ต่อไป หรือ

- พิจารณาแล้วเห็นว่า การตายของผู้ตายเป็นการตายโดยผิดธรรมชาติ ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๔๘(๒) ซึ่งเป็นความตายที่เป็นผลแห่งการกระทำผิดอาญา ให้ส่งสำนวนไปรวมกับสำนวนคดีอาญาหรือคดีจราจรทางบก ตาม ป.วิ.อาญา มาตรา ๑๒๙ ต่อไป

(ลงชื่อ) .....
(.....)
ตำแหน่ง .....
...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓/๓)

๒๑

ใบนำส่งผู้บาดเจ็บหรือศพให้แพทย์ตรวจชันสูตร

คดีที่ _____ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____

วันที่ ____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ส่งที่ _____

ชื่อผู้บาดเจ็บหรือศพ _____

วันเวลาที่เกิดเหตุ _____

วันเวลาส่งผู้บาดเจ็บหรือศพ _____

ชื่อผู้นำส่ง _____

เหตุที่ต้องบาดเจ็บหรือตายด้วยประการใดโดยย่อ _____

(ลงชื่อ) _____

(_____)

(ตำแหน่ง) _____

(ส ๕๖ – ๑๗)

ผลการตรวจชันสูตรบาดแผลหรือศพของแพทย์

เลขที่ _____ ตำบลที่แพทย์ตรวจ _____
ชื่อของผู้บาดเจ็บหรือศพ _____
สถานีตำรวจที่นำส่ง _____
รับไว้วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ เวลา _____ น.

รายการที่แพทย์ได้ตรวจและความเห็น

(ลงชื่อ) _____ นายแพทย์ผู้ตรวจ
(_____)

(ส ๕๖ – ๑๗)

๒๓

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

รายงานการชันสูตรพลิกศพ

ที่ _____ /๒๕ สถานีตำรวจ _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

ชื่อผู้ตาย _____ อายุ _____ ปี เพศ _____

เชื้อชาติ _____ สัญชาติ _____ ศาสนา _____

ชื่อบิดา _____ ชื่อมารดา _____

ที่อยู่ บ้านเลขที่ _____ หมู่ _____ แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____

จังหวัด _____ วัน เวลาที่ตาย _____ วัน เวลาที่พบศพ _____

ที่ที่ตาย _____ แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____

จังหวัด _____

ที่ที่พบศพ _____ แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____

จังหวัด _____

ชื่อผู้ที่ทำให้ตาย ถ้ามี _____

ชื่อผู้พบศพ _____

ชื่อและตำแหน่งพนักงานผู้ทำการชันสูตรพลิกศพ _____

เหตุและพฤติการณ์ที่ตาย _____

ได้จัดการแก่ศพนั้นอย่างไร _____

(ลงชื่อ) _____ ผู้ชันสูตรพลิกศพ

(ลงชื่อ) _____ "

(ลงชื่อ) _____ "

(ลงชื่อ) _____ "

(ส ๕๖ – ๑๙)

(๒)

ความเห็นของแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุ

๑. สภาพของศพ หรือส่วนของศพตามที่พบเห็นหรือตามที่ปรากฏจากการตรวจพร้อมความเห็น

๒. แสดงเหตุที่ตายเท่าที่ทำได้

วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____

(ลงชื่อ) _____ แพทย์

** หมายเหตุ ** แต่ถ้ามีรายงานของแพทย์หรือพนักงานแยกธาตุทำไว้ต่างหาก ก็ไม่ต้องกรอกข้อความข้างบนนี้ ให้เอารายงานนั้นติดรายงานนี้

(ส ๕๖ – ๑๙)

พ.ต.ท.สุริยะ เพ็งสุข รอง ผกก.กวช.๒ สบส.
พ.ต.ท.หญิง สุจิรา นบนอบ รอง ผกก.กวช.๒ สบส.
พ.ต.ท.หญิง นันท์นภัส นีลวุฒิพันธุ์ สว.กวช.๒ สบส.

บทที่ ๑๒
การเปรียบเทียบคดีอาญา

ตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ กำหนดโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด มี ๕ สถาน ได้แก่ประหารชีวิต จำคุก กักขัง ปรับ และริบทรัพย์สิน โทษดังกล่าวจะปรากฏอยู่ในคำพิพากษาของศาลเว้นแต่การเปรียบเทียบจะปรากฏในชั้นเจ้าพนักงาน โดยกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงาน เมื่อเห็นว่าผู้กระทำผิดนั้น ไม่ควรที่จะรับโทษถึงจำคุก ก็ให้ทำการเปรียบเทียบตามที่กฎหมายได้วางหลักเกณฑ์ไว้ และเมื่อเปรียบเทียบแล้วทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ และสิทธิการนำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙(๓) และปรากฏแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา ลักษณะ ๙ แห่งประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี

๑. หลักเกณฑ์ตามกฎหมายการเปรียบเทียบคดีอาญา

ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ คดีอาญาเลิกกันได้ ๒ วิธี ดังนี้

๑.๑ คดีอาญาเลิกกันโดยยอมเสียค่าปรับอย่างสูงตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๑)

๑.๑.๑) ต้องเป็นคดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว

๑.๑.๒) เมื่อผู้กระทำผิดยินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ก่อนศาลพิจารณา

๑.๒ คดีอาญาเลิกกันโดยเปรียบเทียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ (๒) (๓) และ (๔)

๑.๒.๑) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษหรือคดีอื่นที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือความผิดต่อกฎหมายเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งมีโทษปรับอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท เมื่อผู้ต้องหาชำระค่าปรับตามที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๒)

๑.๒.๒) ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท ซึ่งเกิดในกรุงเทพมหานคร เมื่อผู้ต้องหาชำระปรับตามที่นายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไป หรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้นๆ ได้เปรียบเทียบแล้วตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๓)

๑.๒.๓) ในคดีซึ่งเปรียบเทียบได้ตามกฎหมายอื่นเมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามคำเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่แล้ว ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๔) เช่น อธิบดีกรมสรรพากรมีอำนาจตามประมวลรัษฎากร พ.ศ. ๒๔๘๑ มาตรา ๓ ทวิ เทศมนตรีมีอำนาจตาม พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ. ๒๔๙๖ มาตรา ๔๐

ฎ.๕๘๓๔/๒๕๕๐ ความผิดตาม พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ พ.ศ.๒๕๓๐ มาตรา ๖ วรรคหนึ่ง มีระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ ปี หรือปรับไม่เกิน ๒๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ เมื่อศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางพิพากษาปรับจำเลยทั้งสามคนละไม่เกิน ๕,๐๐๐ บาท การที่จำเลยทั้งสามอุทธรณ์ขอให้ลดโทษปรับ เป็นการโต้แย้งดุลพินิจการกำหนดโทษ เป็นอุทธรณ์ในปัญหาข้อเท็จจริงต้องห้ามมิให้อุทธรณ์ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ มาตรา ๓๙(๔) โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยทั้งสามตาม พ.ร.บ.ลิขสิทธิ์ฯ และ พ.ร.บ.ควบคุมกิจการเทปและวัสดุโทรทัศน์ฯ กับขอให้ริบทรัพย์ของกลางแต่ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศกลางมิได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับของกลางดังกล่าว จึงไม่ชอบด้วย พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญาฯ มาตรา ๒๖ ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา ๑๘๖(๙)

คู่ความมิได้อุทธรณ์ในปัญหานี้ แต่เป็นปัญหาข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ศาลฎีกาฯ มีอำนาจยกขึ้นวินิจฉัยและแก้ไขได้เอง ตาม พ.ร.บ.จัดตั้งศาลทรัพย์สินทางปัญญา มาตรา ๔๕ ประกอบ ป.วิ.อ.มาตรา ๑๙๕ วรรคสอง

ฎ.๖๓๖๖/๒๕๔๑ พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร พ.ศ.๒๕๒๒ มีทั้งบทบัญญัติที่เป็นส่วนแพ่งและส่วนอาญา การกระทำความผิดของจำเลยแยกได้เป็นสองส่วน คือความผิดทางแพ่งคือการรื้อถอนอาคารพิพาทซึ่งก่อสร้างฝ่าฝืนมาตรา ๒๑ ซึ่งเจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้รื้อถอนหรือร้องขอต่อศาลให้บังคับให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองอาคารรื้อถอนอาคารที่ก่อสร้างโดยฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ.ควบคุมอาคารมาตรา ๔๒ ฯลฯ แม้จำเลยจะได้โอนกรรมสิทธิ์อาคารพิพาทไปให้บุคคลภายนอกก็ตามก็ไม่ทำให้ความผิดในทางอาญาของจำเลยเปลี่ยนแปลงไป จำเลยยังคงต้องผูกพันตามคำพิพากษาชำระค่าปรับเป็นรายวันไปจนกว่าอาคารพิพาทจะได้มีการรื้อถอน เพราะหากยอมให้จำเลยไม่ต้องรับผิดเมื่อโอนอาคารพิพาทให้แก่บุคคลภายนอกคำพิพากษาก็จะไร้ผลบังคับ

ฎ.๒๑๔๙/๒๕๔๕ โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตามพ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔, ๗, ๕๗, ๙๑ พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒, ๑๐๒(๓ ทวิ), ๑๒๗ ทวิ วรรคสอง พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓ ทวิ,๑๕๗ ทวิ วรรคสอง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๐ และพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของจำเลย จำเลยให้การรับสารภาพ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยมีความผิดตาม พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษพ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๕๗, ๙๑ พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ (๓ ทวิ), ๑๒๗ ทวิ วรรคสอง พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๔๓ ทวิ (ที่ถูก มาตรา ๔๓ ทวิ วรรคหนึ่ง), ๑๕๗ ทวิ วรรคสอง การกระทำของจำเลยเป็นกรรมเดียวผิดต่อกฎหมายหลายบท ความผิดตาม พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ และ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ ซึ่งเป็นกฎหมายบทที่มีโทษหนักที่สุดมีอัตราโทษเท่ากัน ให้ลงโทษตาม พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ (๓ ทวิ), ๑๒๗ ทวิ วรรคสอง เพียงบทเดียวตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๙๐ จำคุก ๑ ปี และปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การรับสารภาพเป็นประโยชน์แก่การพิจารณา มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๗๘ คงจำคุก ๖ เดือนและปรับ ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๒ ปี และคุมความประพฤติของจำเลยโดยให้ไปรายงานตัวต่อพนักงานคุมประพฤติทุก ๓ เดือนต่อครั้ง ภายในระยะเวลา ๒ ปี ให้จำเลยทำงานบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ตามที่พนักงานคุมประพฤติและจำเลยเห็นสมควรมีกำหนด ๒๔ ชั่วโมงภายในระยะเวลา๑ ปี ห้ามจำเลยเกี่ยวข้องกับยาเสพติดให้โทษและสารระเหยทุกชนิด โดยยินยอมให้มีการตรวจสอบการใช้ยาเสพติดให้โทษ ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙, ๓๐ และเมื่อศาลลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ จึงสั่งพักใช้หรือเพิกถอนใบอนุญาตขับขี่ของจำเลยไม่ได้ ให้ยกคำขอส่วนนี้

ฎ.๑๑๐๙/๒๕๕๙ ค่าปรับอากรขาด เงินเพิ่มศุลกากร และค่าปรับภาษีเพื่อมหาดไทยเป็นรายจ่ายเพื่อปลดเปลื้อง ความรับผิดอันเนื่องมาจากการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายของโจทก์เอง จึงเป็นรายจ่ายซึ่งมิใช่รายจ่ายเพื่อหากำไรหรือเพื่อกิจการโดยเฉพาะ ตามมาตรา ๖๕ ตรี (๑๓) แห่ง ป.รัษฎากร และยังเป็นรายจ่ายที่ไม่อาจถือเป็นรายจ่ายในการคำนวณกำไรสุทธิตามมาตรา ๖๕ ตรี (๖) แห่ง ป.รัษฎากร อีกด้วย เนื่องจากค่าปรับทางอาญาและเงินเพิ่มภาษีอากรตามมาตรา ๖๕ ตรี (๖) มิใช่หมายถึงเฉพาะค่าปรับและเงินเพิ่มตาม ป.รัษฎากรเท่านั้น แต่ยังรวมถึงค่าปรับที่เป็นโทษทางอาญาและเงินเพิ่มภาษีอากรตามกฎหมายอื่นด้วย ที่ศาลภาษีอากรกลางวินิจฉัยว่า ค่าปรับอากรขาด เงินเพิ่มศุลกากร และค่าปรับภาษีเพื่อมหาดไทยเป็นรายจ่ายต้องห้ามตามมาตรา ๖๕ ตรี (๖) แห่ง ป.รัษฎากร เป็นเพียงการปรับบทมาตรา ๖๕ ตรี ศาลภาษีอากรกลาง จึงมีอำนาจหยิบยกปรับบทให้ถูกต้องได้

ฎ.๑๖๖๙/๒๕๕๙ โจทก์ฟ้องและแก้ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยตาม พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔, ๙๒, ๙๔, ๑๐๒, ๑๑๑, ๑๒๗, ๑๕๒ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๔, ๑๐ ทวิ, ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๕๕ จำเลยให้การรับสารภาพในข้อหาขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร และข้อหาแต่งกายไม่สะอาดเรียบร้อยตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ส่วนข้อหาอื่นนอกจากนี้ให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๐๒ (๑), ๑๒๗, ๑๕๒ พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ.๒๕๒๒ มาตรา ๑๔๐, ๑๔๑, ๑๕๕ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดหลายกรรมต่างกัน ให้ลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิดไปตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๑ ฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจร ปรับ ๑,๐๐๐ บาท ฐานแต่งกายไม่สะอาดเรียบร้อยตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง ปรับ ๑,๐๐๐ บาท ฐานปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ขับรถในระหว่างถูกยึดใบอนุญาตขับรถ จำคุก ๖ เดือน และปรับ ๒๐,๐๐๐ บาท จำเลยให้การรับสารภาพเฉพาะข้อหาขัดคำสั่งเจ้าพนักงานจราจรและข้อหาแต่งกายไม่สะอาดเรียบร้อยตามแบบที่กำหนดในกฎกระทรวง มีเหตุบรรเทาโทษ ลดโทษให้กระทงละกึ่งหนึ่งตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๘ คงจำคุก ๖เดือน และปรับ ๒๑,๐๐๐บาท ไม่ปรากฏว่าจำเลยเคยได้รับโทษจำคุกมาก่อน โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๑ ปี ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๕๖ หากไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๙, ๓๐

๒. เงื่อนไขกฎหมายในการเปรียบเทียบ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๘

เงื่อนไขตามกฎหมายในการเปรียบเทียบตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๒) (๓) และ (๔) ซึ่งบัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๓๘ ถ้าเจ้าพนักงานดังกล่าวในมาตรานั้นเห็นว่าผู้ต้องหาไม่ควรได้รับโทษถึงจำคุก ให้มีอำนาจเปรียบเทียบ ดังนี้

๒.๑ ให้กำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระ ถ้าผู้ต้องหาและผู้เสียหายยินยอมตามนั้น เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกินสิบห้าวัน แล้วคดีนั้นเป็นอันเสร็จเด็ดขาด

ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบ หรือเมื่อยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนดในวรรคก่อน ให้ดำเนินคดีต่อไป ตามมาตรา ๓๘(๑)

๒.๒ ในคดีมีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กะจำนวนตามที่เห็นควรหรือตามที่คู่ความตกลงกัน ตามมาตรา ๓๘(๒)

การเปรียบเทียบตาม มาตรา ๓๘ แห่ง ป.วิ.อ. เป็นดุลพินิจของเจ้าพนักงาน มิได้เป็นบทบังคับให้ต้องเปรียบเทียบ หากเห็นว่าผู้ต้องหาควรถูกดำเนินคดีในศาล เช่น กระทำผิดหลายครั้งเป็นนิสัย จึงไม่เปรียบเทียบ แต่หากเห็นสมควรพนักงานอัยการมีอำนาจสั่งให้พนักงานสอบสวนพยายามเปรียบเทียบได้ ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจโต้แย้งคำสั่งของพนักงานอัยการ

๓. เงื่อนไขกฎหมายเกี่ยวกับการฟ้องตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙

กรณีมีการเปรียบเทียบโดยชอบด้วยกฎหมาย ทำให้คดีอาญาเลิกกันตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ และทำให้สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไป ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๙(๓)

๔. เงื่อนไขการระงับคดีตาม ป.อ. มาตรา ๗๙

คดีที่มีโทษปรับสถานเดียว ถ้าผู้ที่ต้องหาว่ากระทำความผิดนำค่าปรับอัตราอย่างสูงสำหรับความผิดนั้นมาชำระก่อนที่ศาลเริ่มต้นสืบพยาน ให้คดีนั้นเป็นระงับไป ตาม ป.อ. มาตรา ๗๙

๕. ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบ

๕.๑ พนักงานสอบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘, ๑๙ และ ๒๐

๕.๒ สำหรับคดีที่เกิดในกรุงเทพมหานครให้อำนาจนายตำรวจประจำท้องที่ตั้งแต่ตำแหน่งสารวัตรขึ้นไปหรือนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรผู้ทำการในตำแหน่งนั้น ซึ่งระบุไว้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๓) ได้แก่ คดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดที่มีอัตราโทษไม่สูงกว่าความผิดลหุโทษ หรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท

๕.๓ พนักงานเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจตามกฎหมายอื่นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๔) เช่น

- เทศมนตรี มีอำนาจตาม พ.ร.บ.เทศบาล พ.ศ.๒๔๙๖ มาตรา ๔๐
- อธิบดีกรมสรรพากร มีอำนาจตามประมวลรัษฎากร มาตรา ๓ ทวิ

คดีอาญาที่เปรียบเทียบได้ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗(๔) นั้น พนักงานสอบสวนอาจเปรียบเทียบได้หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้น ๆ มอบอำนาจให้ทำการเปรียบเทียบ

คดีอาญาใดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่นพนักงานสอบสวนจะทำการเปรียบเทียบปรับได้เมื่อได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบอำนาจจากพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น คดีอาญาจึงจะเลิกกัน เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ร.บ.การขนส่งทางบก เป็นต้น และต้องเปรียบเทียบตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่มอบอำนาจกำหนดให้เท่านั้น การเปรียบเทียบจึงจะชอบด้วยกฎหมาย

๖. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเด็ก

พิจารณาตาม มาตรา ๖๙/๑ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ ดังนี้

๖.๑ การดำเนินการกับเด็ก (อายุกว่า ๑๒ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์) ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง

๖.๑.๑ ถ้าความผิดนั้น กฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานอื่น

๖.๑.๒ คำว่า “เด็ก” ตามคำจำกัดความมาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ แก้ไขเพิ่มเติมโดย พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตาม มาตรา ๗๓ แห่ง ป.อ. แต่ยังไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์ ซึ่งตาม ป.อ. มาตรา ๗๓ กฎหมายวางหลักเกณฑ์ไว้ว่า เด็กอายุยังไม่เกิน ๑๒ ปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ ดังนั้น คำว่า “เด็ก”ตามคำจำกัดความดังกล่าว จึงหมายถึงเด็กอายุกว่า ๑๒ ปี แต่ไม่เกิน ๑๕ ปีบริบูรณ์

๖.๑.๓ หากเป็นการกระทำผิดครั้งแรก ให้พนักงานสอบสวนหรือเจ้าพนักงานนั้นเรียกเด็ก บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย มาว่ากล่าวตักเตือน

๖.๑.๔ ถ้าเด็กสำนึกในการกระทำ และบิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือองค์การซึ่งเด็กนั้นอาศัยอยู่ด้วย สามารถดูแลเด็กได้ ก็ให้งดการสอบสวนและปล่อยตัวไป

๖.๒ การดำเนินการกับเด็ก อายุ ๑๒ ปี ลงมา ตามหลักเกณฑ์ มาตรา ๖๙/๑ วรรคสอง

๖.๒.๑ ให้นำความในมาตรา ๖๙/๑ วรรคหนึ่ง มาบังคับใช้กับบุคคลซึ่งมีอายุไม่เกินกว่าอายุที่กำหนดไว้ตามมาตรา ๗๓ แห่ง ป.อ.ด้วย

๖.๒.๒ เว้นแต่บุคคลนั้น กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดอื่นนอกจากวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนส่งตัวบุคคลนั้นให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กเพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ในโอกาสแรกที่กระทำได้ แต่ต้องภายในเวลาไม่เกิน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เวลาที่บุคคลนั้นมาถึงสถานที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

๗. อำนาจของพนักงานสอบสวนในคดีที่อาจเปรียบเทียบเยาวชน

พิจารณาตาม มาตรา ๔ แห่ง พ.ร.บ.ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ ให้คำจำกัดความ “เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึง ๑๘ ปีบริบูรณ์ประกอบมาตรา ๖๙ การจับกุมเด็กหรือเยาวชน ซึ่งกฎหมายไม่ได้เปิดช่อง ให้ว่ากล่าวตักเตือนได้อย่างเช่นกรณีเด็กอายุกว่า ๑๒ ปีแต่ไม่เกิน ๑๕ ปี ตามมาตรา ๖๙/๑ แต่อย่างใด และจะต้องตรวจสอบการจับภายใน ๒๔ ชั่วโมง นับแต่เด็กหรือเยาวชนถึงที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ แต่กรณีที่เข้าข้อยกเว้นไม่ต้องตรวจสอบการจับหากเป็นคดีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่า เป็นคดีที่อาจเปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา ๗๒ วรรคสาม ซึ่งก็หมายความว่าพนักงานสอบสวนสามารถเปรียบเทียบปรับเยาวชนในความผิดที่สามารถเปรียบเทียบปรับได้ ตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ เหมือนเช่นการเปรียบเทียบปรับบุคคลที่มีอายุตั้งแต่ ๑๘ ปีขึ้นไปที่คดีไม่อยู่ในอำนาจศาลเยาวชนทั่วๆไปนั่นเอง

๘. วิธีการเปรียบเทียบ

๘.๑ ความผิดที่เปรียบเทียบได้ต้องเป็นความผิดตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๓๗ (๒),(๓)และ (๔)

๘.๒ หากเป็นความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับได้ทันที หากเป็นความผิดที่มีโทษจำคุกด้วย เจ้าพนักงานจะเปรียบเทียบก็ต่อเมื่อเห็นว่าผู้ต้องหานั้น ไม่สมควรได้รับโทษถึงจำคุก ถ้าเห็นว่าผู้ต้องหาสมควรได้รับโทษจำคุกเจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะไม่เปรียบเทียบและดำเนินคดีต่อไปได้

๘.๓ ให้เจ้าพนักงานกำหนดค่าปรับซึ่งผู้ต้องหาจะพึงชำระแต่ต้องไม่เกิน หรือต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้ โดยผู้ต้องหาและผู้เสียหายต้องยินยอมทั้งสองฝ่าย ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ยินยอม จะเปรียบเทียบไม่ได้ คดีอาญาไม่เลิกกัน และให้ดำเนินคดีต่อไป

๘.๔ ในกรณีที่ยินยอมด้วยกันทั้งสองฝ่าย เจ้าพนักงานอาจกำหนดให้ผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามจำนวนที่เจ้าหน้าที่กำหนดให้ภายในเวลาอันสมควร แต่ไม่เกิน ๑๕ วัน

๘.๕ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระค่าปรับตามหลักเกณฑ์ดังกล่าวแล้วคดีเป็นอันเสร็จเด็ดขาด คือจะนำมาฟ้องร้องกันอีกไม่ได้ และจะอุทธรณ์การเปรียบเทียบอีกไม่ได้ ถ้าผู้ต้องหาไม่ยินยอมตามที่เปรียบเทียบหรือยินยอมแล้วไม่ชำระเงินค่าปรับภายในเวลากำหนด คดีไม่เลิกกันให้เจ้าพนักงานดำเนินคดีต่อไป

๘.๖ ในคดีที่มีค่าทดแทน ถ้าผู้เสียหายและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบให้เจ้าหน้าที่กำหนดจำนวนตามที่เห็นสมควรหรือตามที่ตกลงกัน หากเจ้าหน้าที่เปรียบเทียบแล้ว แม้ผู้ต้องหาจะยังไม่จ่าย ค่าทดแทน คดีอาญาก็ระงับไปแล้ว ผลมีเพียงว่าหนี้ทางแพ่งไม่ระงับเท่านั้น ซึ่งชอบที่จะไปว่ากล่าวกัน

ทางแพ่งต่อไป แต่หาทำให้การเปรียบเทียบที่ชอบไปแล้วเสียไปไม่ ถือว่าคดีอาญาเป็นอันเลิกกัน ผู้เสียหายจะมารื้อฟื้นคดีอาญาอีกไม่ได้[๗๓]

๙. บันทึกการเปรียบเทียบ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

๙.๑ คดีใดที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานไว้แล้วก่อนที่จะมีการเปรียบเทียบให้นำหลักฐานดังกล่าวนั้นมารวมกับบันทึกและสำนวนคดีเปรียบเทียบด้วย โดยไม่ต้องสรุปสำนวนมีความเห็นทางคดีอีก

๙.๒ ให้พนักงานสอบสวนบันทึกการเปรียบเทียบไว้ลงรายงานประจำวันเป็นรายคดีหรือรวมกันหลายๆ คดีก็ได้โดยให้ปรากฏเลขคดี ชื่อผู้ต้องหา ข้อหา จำนวนเงินที่เปรียบเทียบและอื่นๆ เช่น ในคดีที่อาจมีการเรียกค่าเสียหายกัน เป็นต้น ผู้กล่าวหา ผู้ต้องหา ไม่ต้องลงลายมือชื่อในรายงานประจำวัน

๙.๓ ตาม (๙.๒) มีหนังสือ ตร.ที่ ๐๐๑๑.๒๕/ว ๐๐๗๓ ลง ๒๕ ก.ย.๕๒ เรื่อง กำชับการปฏิบัติเกี่ยวกับการเปรียบเทียบคดีอาญา และการออกใบเสร็จรับชำระเงินของพนักงานสอบสวนและเจ้าพนักงานตำรวจที่มีหน้าที่รับเงิน โดยกำหนดให้พนักงานสอบสวนผู้ทำการเปรียบเทียบจะต้องเป็นผู้ออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้ต้องหา และให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาเป็นผู้รับผิดชอบตรวจการลงเลขคดีเปรียบเทียบและรายการต่างๆ ในแบบพิมพ์การเปรียบเทียบ ตลอดจนใบเสร็จรับเงินให้ถูกต้อง ทั้งนี้ให้พนักงานสอบสวนเวรคดีอาญาแต่ละคน นำบันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาภายในเวรของตนเสนอสารวัตรใหญ่ (ปัจจุบัน ผกก.,สวญ.,สว.) ให้พนักงานสอบสวนและเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่รับเงินทำการตรวจสอบและส่งเงินให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเมื่อพ้นหน้าที่เวรสอบสวนผลัดนั้นหรือวันนั้นๆ

๙.๔ ให้ส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

๙.๕ ถ้าพนักงานอัยการเห็นว่าการเปรียบเทียบไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีคำสั่งให้ฟ้องหรือแจ้งให้ส่งตัวผู้ต้องหามาฟ้องให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามนั้น

๙.๖ คดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมให้ทำการเปรียบเทียบเมื่อพนักงานสอบสวนส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการดำเนินการฟ้องหากพนักงานอัยการเห็นสมควรและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้พนักงานสอบสวนขอสำนวนการสอบสวนคืนมาเพื่อทำการเปรียบเทียบต่อไป

๙.๗ ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับในอัตราอย่างสูงที่กฎหมายกำหนดต่อพนักงานสอบสวนก่อนศาลพิจารณาให้ดำเนินการเสียค่าปรับและบันทึกรวมไว้ในสำนวนการสอบสวนแล้วส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่านหัวหน้าพนักงานสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

๑๐. เงินค่าปรับและการถอนเงินค่าปรับ

ให้ปฏิบัติตามประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๙ ได้แก่

๑๐.๑ การกำหนดเงินค่าเปรียบเทียบแก่ผู้กระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจโดยคำนึงถึงฐานะของผู้กระทำผิดและความร้ายแรงของความผิด แต่ต้องไม่เกินกว่าที่กฎหมายบัญญัติไว้ และพนักงานสอบสวนอาจผ่อนผันให้ผู้ต้องหาชำระเงินในกำหนด ๑๕ วันก็ได้ ถ้าครบกำหนดไม่ชำระก็ให้ดำเนินคดีทางศาลต่อไป

๑๐.๒ การรับเงิน ให้ผู้ทำการเปรียบเทียบออกใบเสร็จรับเงินให้ผู้ต้องหารับไป ส่วนการเก็บรักษาเงิน ส่งเงินและถอนเงินค่าเปรียบเทียบ ให้ปฏิบัติตามระเบียบว่าด้วยการนี้โดยเฉพาะ

---

[๗๓] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๔, ๒๔๗-๒๕๑)

๑๐.๓ คดีอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวและผู้กระทำผิดนำเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้มาชำระเพื่อขอให้เลิกคดี ให้พนักงานเจ้าหน้าที่รับเงินค่าปรับอย่างสูงตามที่กฎหมายกำหนดไว้เลิกคดีนั้นเสีย ส่วนการปฏิบัติในการรับเงินนั้น ให้ใช้บันทึกการเปรียบเทียบคดีอาญาตามธรรมดา โดยใช้เลขลำดับเรียงกันไป และปฏิบัติการอนุโลมวิธีเปรียบเทียบคดีอาญาทุกประการ ส่วนเงินค่าปรับอย่างสูงนั้นให้พนักงานสอบสวนส่งมอบแก่พนักงานสอบสวนผู้เป็นหัวหน้าในท้องที่นั้นหรือผู้รักษาราชการแทน เพื่อนำส่งกองการเงิน ตร.หรือคลังจังหวัดแล้วแต่กรณีต่อไป[๗๔]

สาระสำคัญการเปรียบเทียบปรับตาม พ.ร.บ.ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ.๒๕๖๕[๗๕]

พ.ร.บ.ฯ นี้เป็นกฎหมายกลางในการพิจารณาและกำหนดมาตรการสำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่ไม่ใช่ความผิดร้ายแรง โดยเรียกมาตรการนี้ว่า "การปรับเป็นพินัย" ซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องชำระเงินค่าปรับตามที่กำหนด โดยการปรับนั้นมิใช่เป็นโทษปรับทางอาญา รวมทั้งไม่มีการจำคุก หรือกักขังแทนการปรับ ไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม และยังกำหนดให้นำการปรับเป็นพินัยมาใช้แทนโทษปรับทางปกครอง เพื่อให้ระบบการลงโทษปรับ ในกฎหมายมีมาตรฐานเดียวกัน โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. กำหนดบทนิยามคำว่า "ปรับเป็นพินัย" หมายความว่า สั่งให้ผู้กระทำความผิดทางพินัยต้องชำระค่าปรับเป็นพินัยไม่เกินที่กฎหมายกำหนด

๒. กำหนดบทนิยามคำว่า "ความผิดทางพินัย" หมายความว่า การกระทำหรืองดเว้นกระทำอันเป็นการฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และกฎหมายนั้นบัญญัติให้ต้องชำระค่าปรับเป็นพินัย

๓. ค่าปรับเป็นพินัย คือ เงินค่าปรับที่ต้องชำระให้แก่รัฐ ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่จะนำมาใช้แทนโทษทางอาญาสำหรับผู้กระทำความผิดไม่ร้ายแรง และโดยสภาพไม่กระทบต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนอย่างร้ายแรงหรือไม่กระทบต่อส่วนรวมอย่างกว้างขวาง

๔. กำหนดให้ความผิดทางพินัยมีการชำระค่าปรับเป็นพินัยตามจำนวนเงินที่เจ้าหน้าที่ของรัฐหรือศาลกำหนดเท่านั้น ไม่มีการจำคุกหรือกักขังแทนค่าปรับ ตลอดจนไม่มีการบันทึกลงในประวัติอาชญากรรม ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องและได้สัดส่วนกับการกระทำความผิดที่ไม่ร้ายแรง

๕. หลักการพิจารณาความผิดทางพินัย

กำหนดให้นำบทบัญญัติในภาค ๑ บทบัญญัติทั่วไป ลักขณะ ๑ บทบัญญัติที่ใช้แก่ความผิดทั่วไป เฉพาะหมวด ๒ การใช้กฎหมายอาญา หมวด ๔ ความรับผิดในทางอาญา หมวด ๕ การพยายามกระทำความผิด และหมวด ๖ ตัวการและผู้สนับสนุน แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับแก่การปรับเป็นพินัยโดยอนุโลม

๖. กำหนดหลักการพิจารณา

การพิจารณาต้องให้หมาะสมกับสภาพความผิดและกำหนดค่าปรับให้หมาะสมกับฐานะของผู้กระทำความผิดโดยพิจารณาจากระดับความรุนแรงของผลกระทบต่อชุมชนหรือสังคม ผลประโยชน์

---

[๗๔] กองคดีอาญา สำนักงานตำรวจรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๙ การเปรียบเทียบคดีอาญา , (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๔๔), ๒๑๗-๒๑๘

[๗๕] “ร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ...,”/รัฐบาลไทย Royal Thai Government, /สืบค้นเมื่อ ๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖,/ https://www.thaigov.go.th/news/contents/ministry_details/38803

ที่ผู้กระทำความผิดหรือบุคคลอื่นได้รับจากการกระทำผิดทางพินัย และสถานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดด้วยโดยจะให้ผ่อนชำระเป็นรายงวดก็ได้

๗. กำหนดให้ศาลสั่งให้ผู้กระทำความผิดทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์แทนค่าปรับได้ในกรณีผู้กระทำความผิดไม่อยู่ในฐานะที่จะชำระค่าปรับได้

๘. กรณีที่ผู้กระทำความผิดได้กระทำความผิดเพราะเหตุแห่งความยากจนหรือเพราะความจำเป็นศาลจะกำหนดค่าปรับเป็นพินัยต่ำกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดหรือจะว่ากล่าวตักเตือนโดยไม่ปรับเป็นพินัยเลยก็ได้

๙. กำหนดให้ "เจ้าหน้าที่ของรัฐ" ซึ่งได้แก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายเป็นผู้มีอำนาจปรับเป็นพินัยรวมทั้งมีหน้าที่และอำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดแต่มิได้กำหนดให้มีอำนาจจับกุมหรือควบคุมตัวผู้กระทำความผิดและเมื่อมีการชำระคำปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดแล้ว ให้ความผิดทางพินัยเป็นอันยุติ

๑๐. ในกรณีที่ไม่มีการชำระคำปรับเป็นพินัยภายในระยะเวลาที่กำหนดให้เจ้าหน้าที่ของรัฐสรุปข้อเท็จจริง ข้อกฎหมาย พยานหลักฐาน และส่งสำนวนให้พนักงานอัยการเพื่อดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลต่อไป

๑๑. กำหนดให้ศาลจังหวัดเป็นศาลที่มีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีความผิดทางพินัย และกำหนดให้วิธีพิจารณาคดีเป็นไปตามข้อบังคับของประธานศาลฎีกา รวมทั้งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดมีสิทธิอุทธรณ์คำพิพากษาได้เฉพาะปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น และคำพิพากษาของศาลชั้นอุทธรณ์ถือเป็นที่สุด

๑๒.กำหนดให้มีคณะกรรมการขึ้นชุดหนึ่งเพื่อทำหน้าที่ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.นี้ รวมทั้งการเสนอแนะการออกกฎกระทรวงและระเบียบ

๑๓. กำหนดบทบัญญัติการเปลี่ยนโทษปรับทางปกครองและโทษอาญาเป็นการปรับทางพินัย ดังนี้

๑๓.๑ การเปลี่ยนโทษทางปกครองเป็นโทษปรับทางพินัย กำหนดให้เปลี่ยนโทษปรับทางปกครองตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในวันที่พ.ร.บ.นี้ใช้บังคับเป็นความผิดทางพินัยทั้งหมด แต่ไม่รวมถึงโทษปรับทางปกครองที่บัญญัติไว้ใน พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการตรวจเงินแผ่นดิน และการปรับที่เป็นมาตรการในการบังคับทางปกครอง

๑๓.๒ การเปลี่ยนโทษทางอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียว

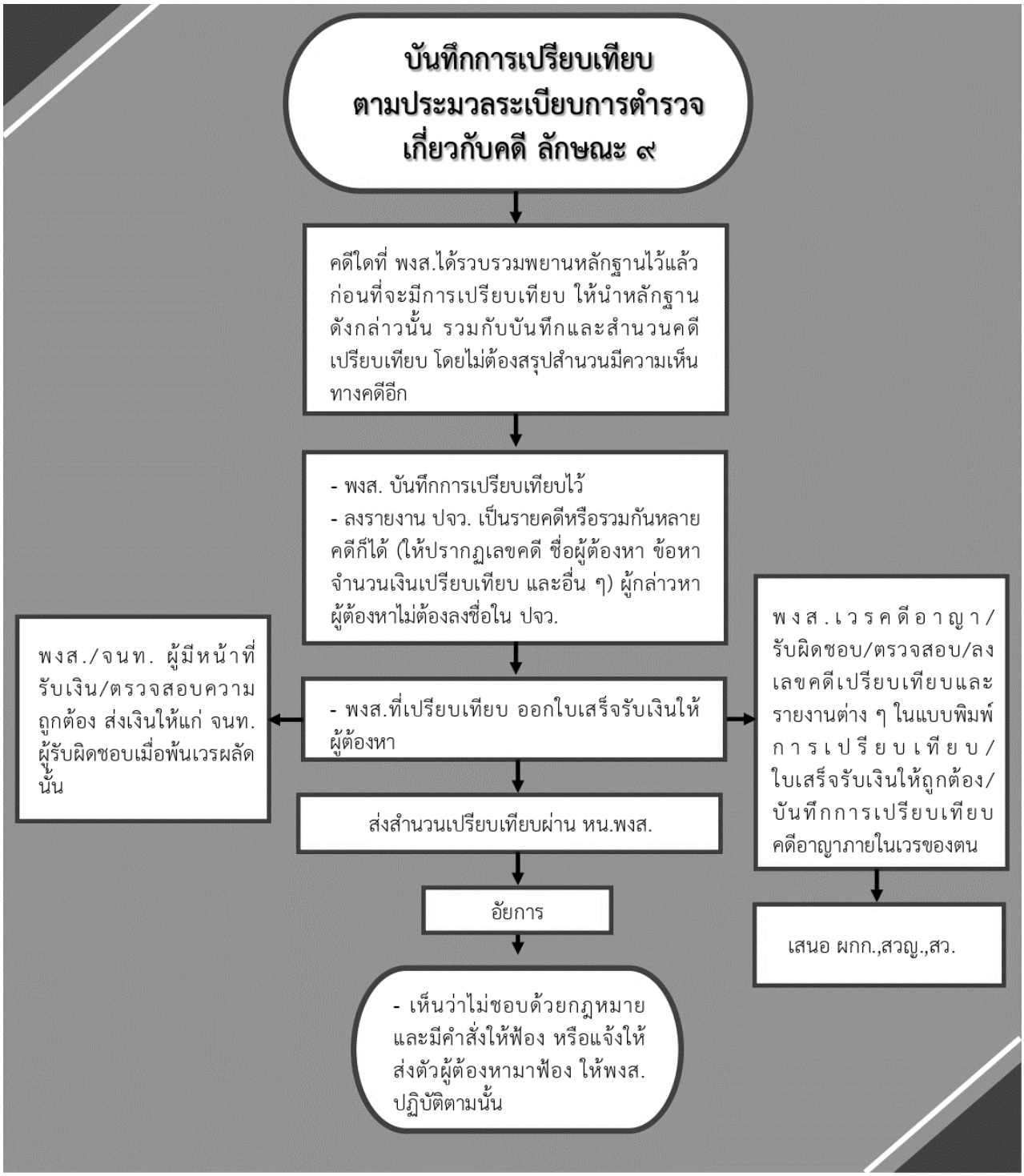
(๑) กฎหมายที่ให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อพ้นกำหนด ๓๖๕ วัน นับแต่วันที่พ.ร.บ.นี้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา

(๒) ในกรณีที่กฎหมายที่หน่วยงานยังไม่พร้อมให้เปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยกำหนดให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกาเพื่อเปลี่ยนเป็นความผิดทางพินัยเมื่อหน่วยงานนั้นมีความพร้อม

<u>ข้อสังเกต</u>

- คดีอาญาที่เปรียบเทียบได้ ตาม ป.วิอาญา มาตรา ๓๗(๔) นั้น พงส.อาจเปรียบเทียบได้ หากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจตามกฎหมายนั้นๆ มอบอำนาจให้ทำการเปรียบเทียบ
- คดีอาญาใดที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบของพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น พงส.จะทำการเปรียบเทียบปรับได้ เมื่อได้ดำเนินการให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบอำนาจจากพนักงานเจ้าหน้าที่นั้น คดีอาญาจึงจะเลิกกัน เช่น ความผิดตาม พ.ร.บ.คุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ พ.ร.บ.การขนส่งทางบก พ.ร.บ.โรงงาน พ.ศ.๒๕๓๕ มาตรา ๖๕ พ.ร.บ.ศุลกากร เป็นต้น และต้องเปรียบเทียบตามหลักเกณฑ์ วิธีการ เงื่อนไขที่มอบอำนาจกำหนดให้เท่านั้น การเปรียบเทียบจึงจะชอบด้วยกฎหมาย

หมายเหตุ

- คดีที่อยู่ในอำนาจเปรียบเทียบแต่ผู้ต้องหาไม่ยอมให้เปรียบเทียบ เมื่อ พงส.ส่งสำนวนไปยังอัยการดำเนินการฟ้อง หากอัยการเห็นสมควรและผู้ต้องหายินยอมให้เปรียบเทียบ ให้ พงส.ขอสำนวนการสอบสวนคืนมาเพื่อทำการเปรียบเทียบต่อไป
- ในคดีที่มีโทษปรับสถานเดียว เมื่อผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับในอัตราสูงที่กฎหมายกำหนดต่อ พงส. ก่อนศาลพิจารณาให้ดำเนินการเสียค่าปรับและบันทึกรวมไว้ในสำนวนสอบสวน แล้วส่งสำนวนการเปรียบเทียบผ่าน หน.พงส. ไปยังพนักงานอัยการ

พ.ต.ท.สินธุ์ อัมรี สว.กวช.๒ สบส.
ร.ต.อ.หญิง ศมนสรณ์ ไพรอนันต์ รอง สว.กวช.๒ สบส.

บทที่ ๑๓
การเก็บรักษา จำหน่ายของกลาง และของส่วนตัวผู้ต้องหา

วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินที่เจ้าพนักงานจะยึดไว้เป็นของกลางในคดีอาญา จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานในการปฏิบัติการตามหน้าที่ เมื่อพนักงานสอบสวนรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษไว้แล้ว มีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐาน และดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาเพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด เพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ตามความใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๑) ซึ่งการใช้อำนาจของพนักงานสอบสวน เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ หรือเจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ ในการยึดวัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สินแล้วส่งมอบพนักงานสอบสวนไว้เป็นของกลาง หรือมีบุคคลหรือหน่วยงานใดส่งมอบมาประกอบคดี สิ่งใดยึดได้หรือไม่ได้ต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมาย ดังนี้

๑. หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.อ.[๗๖]

๑.๑ หลักเกณฑ์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๒

ทรัพย์สินใดที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่า ผู้ใดทำหรือมีไว้เป็นความผิด ให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าเป็นของผู้กระทำความผิด และมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ เช่น ยาเสพติด ปืนเถื่อน ธนบัตรปลอม เป็นต้น

๑.๒ หลักเกณฑ์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๓

การริบทรัพย์สิน นอกจากศาลจะมีอำนาจริบตามกฎหมายที่บัญญัติไว้เป็นการเฉพาะแล้วให้ศาลมีอำนาจสั่งให้ริบทรัพย์สินดังต่อไปนี้อีกด้วย คือ

๑.๒.๑ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด

๑.๒.๒ ทรัพย์สินซึ่งบุคคลได้มาโดยได้กระทำความผิด

เว้นแต่ ทรัพย์สินเหล่านี้เป็นทรัพย์สินของผู้อื่นซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

๑.๓ หลักเกณฑ์ตาม ป.อ. มาตรา ๓๔

บรรดาทรัพย์สิน

๑.๓.๑ ซึ่งได้ให้ตามความในมาตรา ๑๔๓ มาตรา ๑๔๔ มาตรา ๑๔๙ มาตรา ๑๕๐ มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๒๐๑ หรือมาตรา ๒๐๒ หรือ

๑.๓.๒ ซึ่งได้ให้เพื่อจูงใจบุคคลให้กระทำความผิด หรือเพื่อเป็นรางวัลในการที่บุคคลได้กระทำความผิดให้ริบเสียทั้งสิ้น เว้นแต่ทรัพย์สินนั้นเป็นของผู้อื่น ซึ่งมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิด

๑.๔ หลักเกณฑ์ตามกฎหมายเฉพาะตาม พ.ร.บ. อื่นที่มีโทษทางอาญา

นอกจากนี้ ยังมีกฎหมายอื่นที่บัญญัติเกี่ยวกับการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะ ซึ่งได้มีการบัญญัติในทำนองที่สอดคล้องกับมาตรา ๓๒,๓๓,๓๔ แห่ง ป.อ. เนื่องจากตาม ป.อ. เป็นการบัญญัติไว้เป็นการทั่วไป หากกฎหมายใดมิได้บัญญัติไว้ในเรื่องการริบทรัพย์สินไว้เป็นการเฉพาะก็ต้องนำ ป.อ. ไปใช้บังคับหรือหากกฎหมายเฉพาะบางฉบับซึ่งเป็นเรื่องนโยบายและเป็นเรื่องสำคัญที่มีผลกระทบต่อสาธารณะโดยรวมก็จะบัญญัติให้การริบทรัพย์สินมีความแตกต่างกับ ป.อ. ที่ให้ผู้กระทำความผิดรับผลที่รุนแรงมากขึ้นกว่าปกติ

---

[๗๖] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ,**คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน** (กรุงเทพ: โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๔),หน้า ๒๕๙-๒๖๗.

เพื่อเป็นการยับยั้งการกระทำความผิดในเรื่องดังกล่าว ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่ยึดไว้ในชั้นเจ้าพนักงานตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ จะเรียกว่าของกลางทรัพย์สินใดที่ศาลจะมีคำพิพากษาสั่งริบหรือไม่ริบ ตาม ป.อ. มาตรา ๑๘ (๕) ถือเป็นโทษอย่างหนึ่ง กฎหมายเฉพาะตามที่กล่าวถึงยกตัวอย่าง เช่น

พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.๒๕๖๔ ประมวลกฎหมายยาเสพติด[๗๗]

มาตรา ๑๓๔ บรรดายาเสพติดให้โทษในประเภท ๑ ประเภท ๒ ประเภท ๔ หรือประเภท ๕ วัตถุออกฤทธิ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกล หรือทรัพย์สินอื่นใดที่ใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดอันเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดให้ริบเสียทั้งสิ้น ไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่ก็ตาม

พ.ร.บ. ป่าไม้ พ.ศ.๒๔๘๔

มาตรา ๗๔ บรรดาไม้และของป่าอันได้มาหรือมีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดต่อ พ.ร.บ. นี้ และสิ่งประดิษฐ์ เครื่องใช้ และสิ่งอื่นใด บรรดาที่ทำด้วยไม้หวงห้ามที่มีไว้เนื่องจากการกระทำความผิดตามมาตรา ๕๓ ตรี ให้ริบเสียทั้งสิ้น

มาตรา ๗๔ ทวิ บรรดาเครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ซึ่งบุคคลใดได้ใช้ในการกระทำความผิด หรือได้ใช้เป็นอุปกรณ์ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดตามมาตรา ๑๑ มาตรา ๔๘ มาตรา ๕๔ หรือมาตรา ๖๙ ให้ริบเสียทั้งสิ้นไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่

๒. อำนาจตามกฎหมายเกี่ยวกับการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

๒.๑ อำนาจพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวข้องกับการตรวจยึดของกลางในคดีอาญา

๒.๑.๑ หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิ.อ.

ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจยึดสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในคดีอาญาได้ ตามที่บัญญัติไว้ใน ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๘) ซึ่งสิ่งของดังกล่าวอาจเป็นบรรดาทรัพย์สินตาม ป.อ. มาตรา ๓๒,๓๓,๓๔

๒.๑.๒ อำนาจในการยึดสิ่งของหรือพยานหลักฐานหลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒ เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

๑) ค้นเพื่อพบสิ่งของ ซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิด หรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่ง ป.วิ.อ. ว่าด้วยการค้น ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒ (๒)

๒) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของมาตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒ (๓)

๓) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาดังกล่าวใน (๒) และ (๓) แห่ง ป.วิอาญา จะเห็นว่ามาตรา ๑๓๒ พนักงานสอบสวนมีอำนาจรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑ แต่การรวบรวมพยานหลักฐานเข้าสำนวนการสอบสวนนั้น ต้องอาศัยอำนาจในการตรวจค้นตาม ป.วิ อาญา

---

[๗๗] พ.ร.บ. ให้ใช้ประมวลกฎหมายยาเสพติด พ.ศ.๒๕๖๔ ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา ๑๓๔

มาตรา ๑๓๒ (๒) หมายเรียกให้บุคคลส่งสิ่งของที่อยู่ในความครอบครอง ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒ (๓) เมื่อนำ ป.อ. มาตรา ๓๒, ๓๓, ๓๔ มาประกอบแล้ว พนักงานสอบสวนจึงใช้อำนาจยึดสิ่งของไว้เป็นของกลางในคดีอาญา

นอกจากนี้ยังมีอำนาจตรวจตัวผู้เสียหายเมื่อผู้นั้นยินยอมหรือตรวจตัวผู้ต้องหา หรือตรวจสิ่งของหรือที่ทางอันสามารถอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ ให้รวมทั้งทำภาพถ่าย แผนที่ หรือภาพวาดจำลอง หรือพิมพ์ลายนิ้วมือลายมือหรือลายเท้ากับให้บันทึกรายละเอียดทั้งหลายซึ่งน่าจะกระทำให้คดีแจ่มกระจ่างขึ้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒(๑) โดยอาจให้เจ้าพนักงานอื่นช่วยตรวจก็ได้

มีอำนาจที่จะทำการตรวจพิสูจน์บุคคล วัตถุหรือเอกสารใด ๆ โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ได้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑/๑ โดยให้แพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญดำเนินการตรวจแล้วรายงานผลประกอบสำนวนการสอบสวน

การยึดสิ่งของใดไว้เป็นของกลางเพื่อให้มาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ จึงต้องพิจารณาว่าเป็นไปตามหลักเกณฑ์แห่งกฎหมายหรือไม่ และเมื่อเป็นไปตามหลักเกณฑ์แล้ว ก็ต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมายและแนวทางปฏิบัติที่ได้วางระเบียบไว้ ระเบียบใดที่ขัดแย้งกับกฎหมายที่ออกภายหลังก็ให้ถือตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายนั้น

๒.๒ การใช้อำนาจยึดของเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๐) อำนาจการสืบสวน

การสืบสวน หมายความถึงการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๖) อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหมายความถึงเจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเจ้าพนักงานอื่น ๆ ในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๗ อำนาจการสืบสวนคดีอาญา

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้การสืบสวนนอกจากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนซึ่งอาจถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจในการป้องกันมิให้เหตุเกิดขึ้นแล้ว กฎหมายยังให้อำนาจในการแสวงหาข้อเท็จจริงและหลักฐานภายหลังเกิดเหตุด้วย ก็เพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

เจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๖) ซึ่งเป็นเจ้าพนักงานที่กฎหมายให้อำนาจและหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือเจ้าพนักงานอื่นในเมื่อทำการอันเกี่ยวกับการจับกุมปราบปรามผู้กระทำผิดกฎหมาย ซึ่งตนมีหน้าที่ต้องจับกุมหรือปราบปราม หรือมีหน้าที่ใน การสืบสวนตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒(๑๐) ประกอบมาตรา ๑๗ จึงมีอำนาจในการยึดสิ่งของโดยอำนาจกฎหมาย และหากเกี่ยวข้องกับคดีที่อยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนแล้ว พนักงานสอบสวนก็มีอำนาจใน การรับไว้ซึ่งสิ่งของหรือพยานหลักฐานที่เจ้าพนักงานอื่นยึดมาได้ เพื่อการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานให้เป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ และการจัดการเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญาก็ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องต่อไป

สิ่งของหรือของกลางที่เจ้าพนักงานตรวจยึด นอกจากจะตรวจค้นยึดได้จากตัวผู้กระทำความผิด หรือยึดจากบุคคลอื่นที่มิใช่ผู้กระทำความผิดแล้ว ยังอาจได้จากการตรวจค้นในที่รโหฐาน ตามหมายค้นตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๖๙ หรือค้นโดยมีเหตุยกเว้นกฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๙๒ ซึ่งเหตุที่จะออกหมายค้น ได้แก่

๒.๒.๑ เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานประกอบการสอบสวน ไต่สวนมูลฟ้องหรือพิจารณา

๒.๒.๒ เพื่อพบและยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าได้ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด

๒.๒.๓ เพื่อพบและช่วยบุคคลซึ่งได้ถูกหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังโดยมิชอบด้วยกฎหมาย

๒.๒.๔ เพื่อพบบุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

๒.๒.๕ เพื่อพบและยึดสิ่งของตามคำพิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือจะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

๒.๓ อำนาจการตรวจยึดของเจ้าพนักงานผู้จับหรือผู้รับตัวผู้ถูกจับ

หลักเกณฑ์กฎหมายตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง วรรคสอง

เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของต่าง ๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นจักต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่นเป็นผู้ค้น

จะเห็นได้ว่าเจ้าพนักงานผู้จับนั้นก็คือพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๖) ส่วนผู้รับตัวผู้ถูกจับเป็นไปตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๔ ผู้รับตัวอาจเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจหรือพนักงานสอบสวนก็ได้ ซึ่งเป็นไปได้ทั้งกรณีที่เจ้าพนักงานเป็นผู้จับกุมหรือราษฎรเป็นผู้จับกุมในความผิดซึ่งหน้าตามบัญชีท้าย ป.วิ.อ. พยานหลักฐานใดที่เกี่ยวข้องกับคดีก็ต้องส่งมอบให้กับพนักงานสอบสวนเพื่อการรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑, ๑๓๑/๑, ๑๓๒ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

๒.๔ ผลทางกฎหมายของการอายัดสิ่งของหรือของกลาง

ตาม ป.วิ.อ. ไม่ได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ ตร. จึงได้มีหนังสือที่ ตช ๐๐๐๔.๖/๒๕๔๖ ลง ๒๖ มี.ค.๒๕๔๗ หารือไปยังสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา และคณะกรรมการกฤษฎีกาได้ตอบข้อหารือเรื่องเสร็จที่ ๕๒๙/๒๕๔๗ มีความเห็นว่า แม้ ป.วิ.อ. จะมิได้กำหนดบทนิยามคำว่า “ยึด” หรือ “อายัด” ไว้ก็ตาม แต่เมื่อพิจารณามาตรา ๒(๑๑) มาตรา ๑๓๑ และมาตรา ๑๓๒ ประกอบกันแล้ว จะเห็นได้ว่า ป.วิ.อ. ได้กำหนดกระบวนการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการสอบสวนไว้เป็นลำดับโดย มาตรา ๒ (๑๑) ได้กำหนดนิยามคำว่า “การสอบสวน” ไว้ว่า “การสอบสวน” หมายความถึงการรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ และมาตรา ๑๓๑ ได้กำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา และเพื่อที่จะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ให้อำนาจทั่วไปแก่พนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิด ส่วนมาตรา ๑๓๒ เป็นบทบัญญัติที่กำหนดวิธีการรวบรวมหลักฐานเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิด ดังนั้น คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑๑) จึงมีความเห็นว่า แม้ว่ามาตรา ๑๓๒ (๔) แห่ง ป.วิ.อ. จะกำหนดให้อำนาจพนักงานสอบสวนยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาเท่านั้น โดยมิได้กำหนดถึงกรณีการอายัดไว้ด้วยก็ตาม แต่ก็ต้องตีความในความหมายอย่างกว้างให้คำว่า “ยึด” ตามมาตรา ๑๓๒(๔) มีความหมายรวมถึง

“อายัด” ด้วย มิฉะนั้นทรัพย์ของกลางที่มีขนาดใหญ่ซึ่งไม่สะดวกแก่การเคลื่อนย้ายเพื่อนำมาเก็บรักษาไว้ที่พนักงานสอบสวน จะไม่สามารถดำเนินการใด ๆ ได้ ทั้งนี้ ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๔๓๗/๒๔๙๒ วินิจฉัยเป็นบรรทัดฐานไว้แล้ว

ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๔๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ ปลัดอำเภอมีอำนาจตามกฎหมายที่จะยึดหรืออายัดของกลางได้ ฉะนั้น จึงมีอำนาจมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณ เป็นผู้รักษาข้าวของกลางไว้ได้ คดี ๒ สำนวนนี้ ศาลชั้นต้นพิจารณารวมกัน สำนวนที่ ๑ โจทก์ฟ้องหาว่านายเปรย จำเลยไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าว สำนวนที่ ๒ โจทก์ฟ้องหาว่านางผ่อง, นายเปรย จำเลย ยักยอกข้าวเปลือกที่เจ้าพนักงานได้อายัดไว้และจำเลยได้ขายข้าวเปลือกเกินกว่าราคาสูงสุด ขอให้ลงโทษจำเลย ทั้ง ๒ ให้การปฏิเสธ ศาลชั้นต้นเห็นว่า พยานหลักฐานไม่พอฟังว่าจำเลยกระทำผิด ให้ยกฟ้อง ศาลอุทธรณ์เห็นพ้องกับศาลชั้นต้นในข้อที่ให้ยกฟ้องข้อหาไม่แจ้งปริมาณและสถานที่เก็บข้าวกับข้อหาฐานขายข้าวเกินราคาสูงสุด ส่วนข้อหาฐานจำเลยยักยอกข้าวของกลางที่ต้องอายัดนั้นเห็นว่าปลัดอำเภอไม่มีอำนาจสั่งอายัดข้าวของกลางได้ จึงไม่จำต้องยกพยานจำเลยขึ้นกล่าว พิพากษายืน โจทก์ฎีกาว่าตามกฎหมาย ปลัดอำเภอมีอำนาจอายัดของกลางได้จำเลยจึงมีความผิดกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๑๒๒,๓๑๖ ศาลฎีกาเห็นว่า พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.๒๕๕๗ มาตรา ๑๐๖ กำหนดให้เป็นหน้าที่ของกรมการอำเภอที่จะรับอายัดทรัพย์ แต่กรณีนี้เป็นเรื่องปลัดอำเภอมอบหมายให้จำเลยผู้มีข้าวไม่แจ้งปริมาณเป็นผู้รักษาไว้ เพื่อดำเนินการตามอำนาจที่มีอยู่ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๘ และมาตรา ๑๓๒ (๔) ปลัดอำเภอจึงมีอำนาจที่จะยึดหรืออายัดข้าวของกลางรายนี้ไว้โดยชอบด้วยกฎหมาย จำเลยจึงอาจมีผิดตามข้อที่โจทก์ฎีกาขึ้นมา แต่ศาลอุทธรณ์มิได้ชี้ขาดข้อเท็จจริงไว้ จึงพิพากษายกคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ให้ศาลอุทธรณ์ชี้ขาดข้อเท็จจริงแล้วพิพากษาใหม่ (ฎ.๑๔๓๗ – ๑๔๓๘/๒๔๙๒)

ข้อสังเกต

การอายัดของกลาง เป็นการที่เจ้าพนักงานแจ้งผู้ครอบครองมิให้จำหน่าย จ่าย โอน สิ่งของนั้นไว้

๒.๕ บุคคลหรือหน่วยงานอื่นใดซึ่งพบหรือครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

ตามคำจำกัดความ “การสอบสวน” ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๒ (๑๑) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐานซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ประกอบมาตรา ๑๓๑ ที่ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา

เมื่อพิจารณา ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๒ (๓) ที่พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ จัดส่งสิ่งของมาตามหมาย ประกอบมาตรา ๑๓๓ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกบุคคลซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีมาพบและถามปากคำได้แล้ว จึงเห็นว่าหากบุคคลหรือหน่วยงานใดที่ครอบครองสิ่งของที่เป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน ในเมื่อพนักงานสอบสวนมีอำนาจในการเรียกหรือให้บุคคลจัดส่งสิ่งของนั้นเข้ามาประกอบคดีได้ ดังนั้น การที่บุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการส่งมอบสิ่งของให้กับพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวแก่คดี แม้พนักงานสอบสวนจะมิได้ใช้อำนาจเรียกเอามาตามกฎหมายก็ตาม พนักงานสอบสวนยังคงมีอำนาจที่จะรับสิ่งของนั้นมาเป็นของกลางไว้ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงานตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ได้

๒.๖ เงื่อนไขตามกฎหมายในการตรวจยึดสิ่งของหรือของกลางของเจ้าพนักงาน

หลักเกณฑ์กฎหมาย ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ วรรคสาม บัญญัติว่าสิ่งของใดที่ยึดไว้ เจ้าพนักงานมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีถึงที่สุด เมื่อเสร็จคดีแล้วให้คืนแก่ผู้ต้องหาหรือแก่ผู้อื่นซึ่งมีสิทธิเรียกร้องขอคืนสิ่งของนั้น เว้นแต่ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่น

คำว่าเจ้าพนักงาน เห็นว่าหมายถึงเจ้าพนักงานในชั้นก่อนฟ้องคดี ปกติคดีอาญาจะมาอยู่ในอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ๒ ทางคือ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจจับกุมผู้ต้องหาหรือราษฎรจับกุมผู้ต้องหามาส่งมอบพนักงานสอบสวนพร้อมกับร้องทุกข์กล่าวโทษให้ดำเนินคดี บางกรณีมีการยึดของกลางมาด้วย ส่วนอีกทางหนึ่งจะมีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนโดยตรงเพื่อให้ทำการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานและพนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจสืบสวนสอบสวนตรวจยึดสิ่งของที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานมาประกอบคดี ส่วนสิ่งของหรือของกลางดังกล่าวนั้น พนักงานสอบสวนก็จะพิจารณาว่าจะยึดไว้เป็นของกลางหรือไม่ หากยึดไว้เป็นของกลางแล้วก็มีอำนาจยึดไว้ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ กล่าวคือมีอำนาจยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด คำว่า “มีอำนาจ” ยึดไว้ กฎหมายไม่ได้บังคับว่าจะต้องยึดไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุดเพียงอย่างเดียว อาจดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งกับของกลางดังกล่าวได้ด้วย หากกฎหมายเปิดช่องให้มีอำนาจทำได้

๓. การบริหารจัดการเกี่ยวกับสิ่งของที่พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดสิ่งของที่ยึดไว้มีทั้งพยานวัตถุและพยานเอกสารตลอดจนหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เช่นการตรวจเก็บตัวอย่างปัสสาวะ เลือด สารคัดหลั่ง ตรวจทางเคมีหรือทางฟิสิกส์ เป็นต้น เมื่อสิ่งของเหล่านี้พนักงานสอบสวนได้ใช้อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐาน หากมีการยึดสิ่งของดังกล่าวไว้เป็นของกลางในคดีอาญาก็จะต้องมีการดำเนินการตามระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ในการเก็บรักษา จำหน่าย ขายทอดตลาด ซึ่งบางกรณีเกิดปัญหาข้อขัดข้องในทางปฏิบัติ เช่น เจ้าพนักงานผู้จับกุม ได้จับกุมผู้ต้องหาในคดีเสพยาเสพติด ได้จัดทำบันทึกการจับกุม พร้อมกับจัดเก็บตัวอย่างปัสสาวะจากผู้ต้องหาและมีการทดสอบด้วยชุดตรวจสารเสพติด แล้วระบุในบันทึกการจับกุมว่า ยึดของกลางคือน้ำปัสสาวะ ๑ ขวด พร้อมชุดตรวจสารเสพติดที่แสดงเป็นสีม่วง จำนวน ๑ ชุด เป็นของกลาง เมื่อพนักงานสอบสวนรับตัวผู้ต้องหา พร้อมบันทึกการจับกุมและปัสสาวะพร้อมชุดตรวจปัสสาวะไว้ และนำมาลงประจำวันรับเลขคดี หากลงยึดน้ำปัสสาวะพร้อมชุดตรวจลงเป็นของกลางลงเลขยึดทรัพย์บันทึกลงในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เมื่อส่งน้ำปัสสาวะไปตรวจที่ศูนย์วิทยาศาสตร์การแพทย์แล้วก็ใช้หมดไปกับการตรวจพิสูจน์ หรือหากไม่มีการส่งชุดของกลางดังกล่าวไปตรวจแต่เก็บไว้ที่สถานีตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนอาจจะเก็บตัวอย่างน้ำปัสสาวะใหม่อีกครั้งเพื่อส่งตรวจวิเคราะห์หาสารเสพติดสิ่งของที่ถูกระบุไว้เป็นของกลางในบันทึกการจับกุมที่ส่งมอบพนักงานสอบสวนนั้น ภายหลังสิ่งของดังกล่าวอาจมีการเสื่อมสลายไปตามกาลเวลา จะทำให้การจำหน่ายของกลางออกจากบัญชีในสมุดยึดทรัพย์เป็นปัญหาในทางปฏิบัติกับพนักงานสอบสวน เพราะอย่างไรก็แล้วแต่สิ่งของใดที่มีการยึดไว้เป็นของกลางจะต้องดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ จึงเห็นควรให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในแนวทางต่อไปนี้

๓.๑ สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นพยานวัตถุก็ให้ดุลพินิจพนักงานสอบสวนลงเป็นของกลางในคดีรับเป็นเลขยึดทรัพย์ไว้ได้ และจัดทำบัญชีของกลางไว้ติดในสำนวนการสอบสวน

๓.๒ สิ่งของใดที่ยึดไว้เป็นเอกสาร ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง พยานเอกสารควรติดอยู่ในเนื้อสำนวนการสอบสวน

๓.๓ สิ่งของใดที่ได้จากการตรวจทางนิติวิทยาศาสตร์ การรวบรวมพยานหลักฐานตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๑/๑, ๑๓๒ หรือจากการใช้อำนาจของเจ้าพนักงานในการจัดเก็บพยานหลักฐานจากเนื้อตัวร่างกายของผู้ต้องหา หรือบุคคลหรือจากสถานที่เกิดเหตุ เช่น เก็บตัวอย่างปัสสาวะ, เลือด, สารคัดหลั่งจากผู้ต้องหา ผู้ต้องสงสัย หรือบุคคลใด ๆ หรือตรวจเก็บร่องรอยหลักฐานจากสถานที่เกิดเหตุซึ่งที่มิใช่เป็นพยานวัตถุตาม ๓.๑ ไม่ควรลงเลขยึดทรัพย์ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง เนื่องจากสิ่งของดังกล่าวพนักงานสอบสวนจะต้องมีหนังสือนำส่งหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์ และผู้มีหน้าที่ในการตรวจดังกล่าวจะออกรายงานผลการตรวจพิสูจน์ให้กับพนักงานสอบสวนประกอบคดี หากมีความจำเป็นให้ใช้วิธีการถ่ายภาพสิ่งของดังกล่าวไว้เพื่อประกอบสำนวนการสอบสวน

การดำเนินการดังกล่าว จะแก้ปัญหาให้กับพนักงานสอบสวน เพราะตาม ๓.๒ และ ๓.๓ หากลงในบัญชีของกลาง พนักงานอัยการอาจจะไม่สั่งให้ดำเนินการตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๘๕ ทั้งการดำเนินการดังกล่าวก็ไม่ได้ทำให้การสอบสวนเสียไปโดยถือว่าการรวบรวมพยานหลักฐานได้บรรลุเป้าหมายแล้วก็เพื่อพิสูจน์ความผิดหรือบริสุทธิ์ของผู้ต้องหาและไม่ต้องยุ่งยากในการดำเนินการตามระเบียบเกี่ยวกับของกลางดังกล่าวด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๙ ว่าให้เอาบันทึก เอกสารอันซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเดียวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวน

๔. บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน

๔.๑ หลักเกณฑ์ตาม ป.วิ.อ. มาตรา ๑๓๙ ได้บัญญัติว่าเอกสารที่ยื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวน ถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นนอกจากเอกสารให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้จากนั้นจึงกำหนดแบบบัญชีของกลางที่จะรวมเข้าสำนวนไว้ดังต่อไปนี้

๔.๑.๑ ในการลงรายละเอียดสิ่งของกลางในบัญชีนั้นให้ตรวจสิ่งของให้ถูกต้องกับสมุดยึดทรัพย์ของกลางรายงานประจำวันและคำให้การของจำนวนห่อ จำนวนสิ่งของต้องให้ถูกต้องตรง ประการที่สำคัญที่สุดคือไม่ควรมีการขีดฆ่าหรือแก้ไขเพิ่มเติมเพราะจะทำให้เกิดการสงสัยถ้าจำเป็นก็ให้ขีดฆ่าแล้วลงนามกำกับไว้

๔.๑.๒ สิ่งของอย่างใดที่ค้นได้จากผู้ต้องหาหรือบุคคลผู้ครอบครองสิ่งของนั้นต้องให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลนั้นลงนามกำกับไว้ในบัญชีของกลางนั้นด้วย

๔.๒ การทำบัญชีทรัพย์ และบันทึกต่าง ๆ [๗๘]

๔.๒.๑ การทำบัญชีทรัพย์ต่าง ๆ

๑) การกรอกรายการเกี่ยวกับทรัพย์ที่เสียหายในบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน บัญชีของกลาง ไม่ต้องบันทึกรูปพรรณของทรัพย์โดยละเอียด เนื่องจากบันทึกไว้ในคำให้การแล้ว

---

[๗๘] สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๒๕๕๖ (กรุงเทพ : โรงพิมพ์ตำรวจ) หน้า ๒๘

๒) การปฏิบัติเกี่ยวกับแบบพิมพ์บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน ให้เป็นดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนหากสามารถบันทึกรวมไว้ในแบบพิมพ์เดียวกันได้ ให้บันทึกไว้ในแบบพิมพ์บัญชีเดียวกัน แต่ถ้าบันทึกรวมกันในแบบพิมพ์เดียวกันไม่ได้ ก็ให้แยกบันทึก เช่น กรณีได้ทรัพย์คืนขณะสำนวนอยู่ในระหว่างพิจารณาของผู้บังคับบัญชาระดับตำรวจภูธร หรือ บก. ตำรวจภูธรภาค หรือ บช. หรือ ตร. รวมทั้งในชั้นพนักงานอัยการ ให้ทำบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืนแยกจากบัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย เป็นต้น

๓) การทำบัญชีของกลาง ที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ต้องหาอ้าง/ส่งมอบให้พนักงานสอบสวนให้ทำบัญชีของกลางแยกเป็นกลุ่มของแต่ละกลุ่ม โดยเรียงพยานเอกสาร และวัตถุพยาน เช่น ภาพถ่ายหรือภาพวาด และเรียงต่อจากบัญชีของกลาง

๔.๒.๒ การทำบันทึกต่าง ๆ

๑) การทำบันทึกต่าง ๆ พนักงานสอบสวนจะต้องระบุ สถานที่ วัน เดือน ปี ที่ทำ และตำแหน่ง ของเจ้าพนักงานผู้ทำ ทุกครั้งที่ทำบันทึก

๒) การทำบันทึกปกติ ต้องทำในขณะที่มีการปฏิบัติในเรื่องนั้น ๆ เช่น บันทึกการตรวจค้น แผนที่สังเขปแสดงสถานที่เกิดเหตุ บันทึกการจับกุม เว้นแต่กรณีมีความจำเป็นไม่อาจทำบันทึกได้ในทันทีที่มีการปฏิบัติ อาจรีบทำในภายหลังได้ เช่น ขณะตรวจสถานที่เกิดเหตุมีฝนตกหนักขณะจับกุมผู้ต้องหาได้หลายคนและจำเป็นต้องควบคุมผู้ต้องหาไว้ หากทำบันทึกจับกุมขณะนั้นผู้ต้องหาอาจหลบหนี เป็นต้น และในการบันทึกจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้องลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยทุกครั้ง

สำหรับบันทึกที่พนักงานสอบทำขึ้นแต่ฝ่ายเดียว เช่น บันทึกการตรวจสถานที่เกิดเหตุให้พนักงานสอบสวนรีบจัดทำโดยเร็วเมื่อมีการปฏิบัติเรื่องนั้น

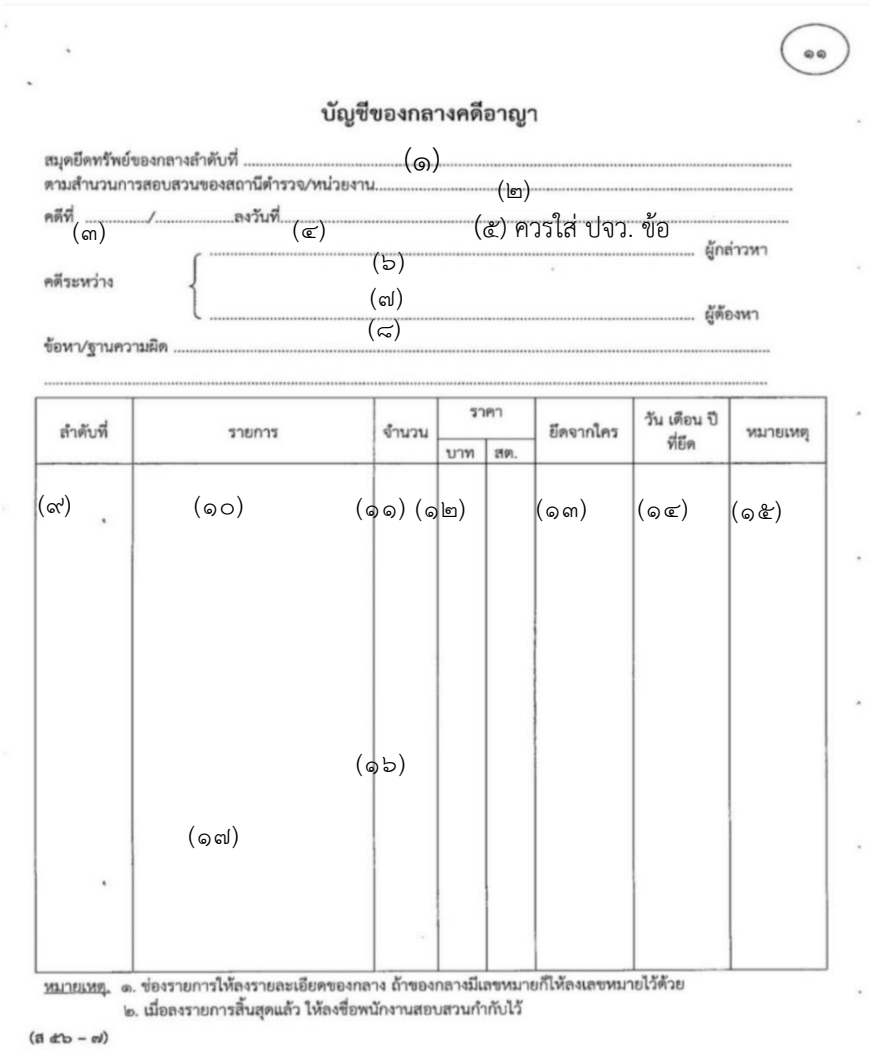
๔.๒.๓ สำเนารายงานหรือเอกสารต่าง ๆ ตามประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี

๑) ตำหนิรูปพรรณทรัพย์หาย รายงานเหตุด่วน และรายงานข้าราชการตำรวจหาคดีอาญา ให้แยกเก็บไว้ไม่ต้องรวมในสำนวนการสอบสวน เว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลพิเศษเพื่อประโยชน์แห่งการสอบสวนคดีนั้น ๆ

๒) แผนประทุษกรรม ให้จัดทำสารบบเก็บไว้ไม่ต้องรวมในสำนวนการสอบสวนเว้นแต่กรณีที่มีเหตุผลพิเศษเพื่อประโยชน์ในการสอบสวนคดีนั้น ๆ

การจัดทำบัญชีของกลาง

ตามคำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑. ได้วางแนวทางและวิธีปฏิบัติให้และมีแบบพิมพ์ตามบทที่ ๕ ลำดับที่ ๑๑ (แบบ ส ๕๖-๗) ดังนี้[๗๙]

๑๑

บัญชีของกลางคดีอาญา

สมุดยึดทรัพย์ของกลางลำดับที่ .....(๑).....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....(๒).....

คดีที่ .....(๓)...../.....ลงวันที่.....(๔).....(๕) ควรใส่ ปจว. ข้อ

คดีระหว่าง .....(๖)..... ผู้กล่าวหา

.....(๗)..... ผู้ต้องหา

.....(๘).....

ข้อหา/ฐานความผิด .....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			
(๙)	(๑๐)	(๑๑) (๑๖)	(๑๒)		(๑๓)	(๑๔)	(๑๕)
	(๑๗)						

หมายเหตุ. ๑. ช่องรายการให้ลงรายละเอียดของกลาง ถ้าของกลางมีเลขหมายก็ให้ลงเลขหมายไว้ด้วย
๒. เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๗)

คำอธิบาย

(๑) ให้ระบุเลขลำดับบัญชีของกลาง (ดูจากสมุดยึดทรัพย์ของกลางของที่ทำการพนักงานสอบสวน)

(๒) ให้ระบุที่ทำการของพนักงานสอบสวน

(๓) ให้ระบุลำดับเลขคดีรับคำร้องทุกข์คดีอาญา

(๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่รับเลขคดีตามข้อ (๓)

(๕) ให้ระบุลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันที่รับเลขคดีตามข้อ (๓) (แม้ไม่มีในแบบพิมพ์ก็ควรใส่ข้อ ปจว.ไว้)

(๖) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้กล่าวหา

---

[๗๙] คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๖ บทที่ ๓ ข้อ ๓.๒.๑.

(๗) ให้ระบุชื่อและนามสกุลผู้ต้องหา

(๘) ให้ระบุฐานความผิดที่มีการกล่าวหาดำเนินคดีนี้

(๙) ให้ระบุลำดับเลขของกลาง เริ่มจากลำดับที่ ๑

(๑๐) ให้ระบุรายการของทรัพย์โดยคร่าว ๆ โดยไม่ต้องปรากฏรายละเอียดรูปพรรณทรัพย์นั้นเพราะจะปรากฏอยู่ในคำให้การแล้ว (คำสั่งกรมตำรวจที่ ๗๕๓/๒๕๔๑ ลง ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๔๑ เรื่อง การทำสำนวนการสอบสวน ข้อ ๒)

(๑๑) ให้ระบุจำนวนของทรัพย์ตามข้อ (๑๐)

(๑๒) ให้ระบุราคาของทรัพย์ตามข้อ (๑๐) ใช้เป็นราคารวม โดยนำรายการที่ (๑๐) คูณกับรายการที่ (๑๑)

(๑๓) ให้ระบุรายการทรัพย์ตามข้อ (๑๐) นั้น ได้มาจากใคร เช่น ผู้กล่าวหามอบให้ หรือตรวจค้นพบ

(๑๔) ให้ระบุวัน เดือน ปี ที่ได้ทรัพย์รายการที่ (๑๐) มา และควรลงบันทึกรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีเกี่ยวกับการได้มาของทรัพย์นั้นไว้ด้วย พร้อมนำลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวัน วัน เดือน ปี ที่บันทึกมาลงไว้ช่องนี้ เพื่อความสะดวกในการตรวจสอบ การบันทึกนี้อาจจะไม่ตรงกับการบันทึกในหมายเลข (๓)-(๕) เพราะการรับคำร้องทุกข์ในบางครั้งอาจยังไม่มีการตรวจยึดทรัพย์ของกลาง บางกรณีจะได้ทรัพย์ของกลางภายหลัง เป็นต้น

(๑๕) ให้ระบุ กรณีมีเหตุในการจำหน่ายของกลางนั้น ๆ หรือเหตุอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ของกลาง ได้รับอนุญาตให้คืนเจ้าของกรรมสิทธิ์รับคืนไปชั่วคราว หากมีกรณีดังกล่าว ให้บันทึกด้วยว่า คืนไปตามวัน เดือน ปีใด ลำดับเลขบันทึกรายงานประจำวันข้อใด เป็นต้น

(๑๖) ให้บันทึกจำนวนของทรัพย์ของกลางว่ามีจำนวนรวมกี่รายการ ราคารวมเท่าใด

(๑๗) ให้บันทึกรายละเอียดคร่าว ๆ ของการได้ของกลางแต่ละรายการมา และให้ผู้เกี่ยวข้องพร้อมพนักงานสอบสวน ผู้บันทึก ผู้อ่าน ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน ตัวอย่างเช่น

ของกลางดังกล่าวข้างต้น เป็นของกลางที่ผู้กล่าวหากับพวก ตรวจค้นพบได้จากตัวผู้ต้องหา จึงได้ยึดไว้เป็นของกลางนำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินคดี

อ่านให้ฟังแล้วรับว่าถูกต้องเป็นความจริง

(ลงชื่อ) .....ผู้กล่าวหา/ตรวจยึด

(ลงชื่อ) .....สอบสวน/บันทึก/อ่าน

ข้อแนะนำ กรณีได้ทรัพย์ของกลางเพิ่มเติม ให้ดำเนินการตามข้อ (๙) - (๑๗) ไว้เพิ่มเติมด้วย

ตร. ได้ออกระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและจำหน่าย ของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ วางแนวทางเกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลางเพื่อกำหนดวิธีการปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้อำนาจเพื่อการปฏิบัติหน้าที่ตาม ป.วิ.อ. หรือกฎหมายอื่นเกี่ยวกับของกลางให้เป็นไปตามกฎหมายและสอดคล้องกับโครงสร้างของ ตร.

ตามระเบียบ ตร.ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “ของกลาง” หมายความว่า วัตถุใด ๆ หรือทรัพย์สิน ซึ่งตกมาอยู่ในความคุ้มครองของเจ้าพนักงาน

โดยอำนาจแห่งกฎหมายหรือโดยหน้าที่ในทางราชการ และได้ยึดไว้เป็นของกลางเพื่อพิสูจน์ในทางคดี หรือเพื่อจัดการอย่างอื่นตามกฎหมาย[๘๐]

"ของกลางในคดีอาญา" หมายความว่า ของกลางที่ต้องดำเนินการจัดการทางคดีอาญา เช่น ทรัพย์สินที่ทำหรือมีไว้เป็นความผิด ได้มาโดยผิดกฎหมาย ใช้หรือตั้งใจจะใช้ในการกระทำความผิด หรือที่ใช้เป็นหลักฐานในทางคดีอาญา

"ของกลางอย่างอื่น" หมายความว่า ของกลางที่ไม่เข้าอยู่ในลักษณะของกลางในคดีอาญา

"ทรัพย์สินหาย" หมายความถึง ทรัพย์สินที่มีผู้หลงลืมทิ้งไว้หรือทำตกหล่นไว้ในสถานที่ใดสถานที่หนึ่ง

"รถ" หมายความว่า รถตามกฎหมายว่าด้วยการจราจรทางบก กฎหมายว่าด้วยรถยนต์ กฎหมายว่าด้วยการขนส่งทางบก และตามที่ปรากฏในกฎหมายอื่น

"การคืนของกลาง" หมายความว่า การคืนของกลางเมื่อคดีเสร็จสิ้น และให้หมายความรวมถึงการนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

"การจำหน่ายของกลาง " หมายความว่า การจำหน่ายของกลางออกจากบัญชีไม่ว่าก่อนหรือ หลังคดีถึงที่สุด โดยวิธีการทำลาย ขาย ขายทอดตลาด ขายคืนเจ้าของ ขายปันส่วน ส่งมอบส่วนราชการทำลาย หรือวิธีการใด ตามที่ได้รับอนุมัติ

"หน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน" หมายความว่า กลุ่มงานสอบสวน หรือ กก.ที่มีอำนาจหน้าที่ในการสืบสวนสอบสวนในสังกัด บช.ตำรวจนครบาล ตำรวจภูธรภาค ๑ – ๙ บช.ตำรวจสอบสวนกลาง บช.ตำรวจสืบสวนสอบสวนอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง และกลุ่มงานสอบสวนและตรวจสอบทรัพย์สินในสังกัด บช.ตำรวจปราบปรามยาเสพติด

"หน่วยตรวจพิสูจน์ในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ" หมายความว่า กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ - ๑๐ และพิสูจน์หลักฐานจังหวัด

ตามระเบียบ ตร.ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ให้ ผบ.ตร. รักษาการตามระเบียบ และให้มีอำนาจตีความวินิจฉัย ปัญหาเพื่อดำเนินการตามระเบียบ คำวินิจฉัยของ ผบ.ตร. ให้ถือเป็นที่สุด

๕. การเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง

ซึ่งแนวทางในการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลางได้มีวางหลักหน้าที่การเก็บรักษาของกลางและการมอบหมาย การเก็บรักษาของกลาง การคืนของกลางในระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุด การคืนของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด การจำหน่ายของกลาง ของกลางที่มีการปฏิบัติเป็นพิเศษ ความรับผิดชอบ และเรื่องเบ็ดเตล็ด เกี่ยวกับเรื่องของกลางในการปฏิบัติและการใช้อำนาจเพื่อให้เป็นไปตามหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับของกลาง ได้มีระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕ ลง ๒๑ ก.ย.๒๕๖๕ วางระเบียบการปฏิบัติดังต่อไปนี้

---

[๘๐] ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕, หน้า ๑-๒๓

๕.๑ หน้าที่การเก็บรักษาของกลางและการมอบหมาย

๕.๑.๑ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง แบ่งเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

๑) ระดับสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในระดับ กก. ได้แก่ หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน

๒) ระดับ บก.ได้แก่ ผู้บังคับการ

๓) ระดับ บช. ได้แก่ ผู้บัญชาการ

๔) ระดับ ตร. ได้แก่ ผบ.ตร.

๕.๑.๒ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางต้องเก็บรักษาและดูแลของกลางที่ได้รับมอบไว้ในที่ปลอดภัย ไม่ให้เกิดการสูญหาย เสียหาย และต้องเก็บรักษาของกลางตามวิธีการที่ถูกต้องในของกลางแต่ละประเภท

หากผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางเห็นว่า เป็นการสมควรจะที่มอบหมายหน้าที่ในการเก็บรักษาของกลางแทน อาจมอบหมายหน้าที่ในการเก็บรักษาของกลาง ดังนี้

๑) ระดับสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนในระดับ กก. ให้มอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่ร้อยตำรวจตรีหรือเทียบเท่าร้อยตำรวจตรีขึ้นไป เว้นแต่กรณีที่ไม่อาจหาผู้ที่มียศดังกล่าวได้ ให้ขออนุมัติต่อผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานของตน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๒) ระดับ บก. ให้มอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป

๓) ระดับ บช. ให้มอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พันตำรวจเอกขึ้นไป

๔) ระดับ ตร. ให้มอบหมายข้าราชการตำรวจที่มียศตั้งแต่พลตำรวจตรีขึ้นไป

๕.๑.๓ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่ดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ตรวจสอบสภาพของกลางและความถูกต้องก่อนที่จะเก็บรักษา

๒) จัดทำบัญชีของกลางที่เก็บรักษาไว้ตามประเภทของกลาง ได้แก่ ของกลางในคดีอาญา

๓) จัดทำหลักฐานการรับและส่งมอบของกลางให้เรียบร้อย

๔) ตรวจสอบสภาพของกลางและบันทึกรายงานผลการตรวจสอบให้ผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานของตน หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อทราบทุกระยะเวลา ๖ เดือน

๕) จัดให้มีกุญแจหรือรหัสสถานที่เก็บรักษาของกลางให้มั่นคงแข็งแรง โดยมีผู้เก็บรักษากุญแจและรู้รหัส จำนวน ๓ คน คือ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง นายตำรวจชั้นสัญญาบัตร และผู้ที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง

๖) จัดให้มีสมุดควบคุมการเปิด-ปิดสถานที่เก็บรักษาของกลาง

๗) ส่งมอบของกลางแก่บุคคลที่ร้องขอ ตามที่กฎหมายหรือระเบียบให้อำนาจไว้

๘) ดำเนินการอื่นใดเพื่อการเก็บรักษาของกลางตามที่เห็นสมควร

๕.๑.๔ ในการเปิดสถานที่เก็บรักษาของกลางให้กระทำโดยผู้เก็บรักษากุญแจและรู้รหัส จำนวน ๒ ใน ๓

๕.๑.๕ เมื่อมีการแต่งตั้งให้ไปรับตำแหน่งที่อื่น ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางและผู้ที่จะมารับหน้าที่ใหม่จะต้องส่งมอบของกลางแก่กันให้เสร็จก่อนการเดินทางไปรับตำแหน่งใหม่ แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่

สามารถเดินทางมารับมอบของกลางได้ภายในเวลากำหนด ให้มอบของกลางให้แก่ผู้รักษาราชการแทนรับไว้ และให้ผู้มารับตำแหน่งใหม่รับมอบหมายของกลางจากผู้รักษาราชการแทนให้เสร็จสิ้นภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันเดินทางมารับตำแหน่งใหม่

หน้าที่ของผู้รับมอบ ต้องสำรวจสิ่งของให้ถูกต้องตรงกับรายการในบัญชี หากของกลางใดไม่ส่งมอบด้วยเหตุใด ให้หมายเหตุไว้ให้ชัดเจน แล้วลงชื่อกำกับไว้ทั้งผู้มอบและผู้รับมอบ และเมื่อรับมอบแล้วให้เสนอผู้บังคับบัญชาหัวหน้าหน่วยงานของตน ทราบ หากมีการบกพร่องก็ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งดำเนินการสอบสวนต่อไป เมื่อผู้รับมอบได้ลงลายมือชื่อรับมอบของกลางแล้ว ถือว่าได้รับของกลางไว้ถูกต้องตามจำนวนที่ปรากฏในบัญชี และให้ผู้มอบของกลางพ้นจากหน้าที่และความรับผิดชอบเท่าที่ปรากฏในบัญชีของกลาง ที่มีอยู่อย่างไม่บกพร่องในขณะที่รับมอบต่อกันเท่านั้น หากปรากฏว่าขาดตกบกพร่องในจำนวนสิ่งของขึ้นภายหลัง ผู้รับมอบจะต้องเป็นผู้รับผิด

๕.๑.๖ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย มีหน้าที่ปฏิบัติเกี่ยวข้องแก่ของกลางนั้นเหมือนดั่งเช่นวิญญูชนพึงรักษาดูแลทรัพย์สินของตนเอง และต้องรักษาของนั้น ๆ ไว้ในสถานที่ปรากฏตามระเบียบนี้ด้วยความระมัดระวัง และคอยตรวจตราอยู่เสมอให้ของกลางนั้นอยู่ตามสภาพเดิมเท่าที่จะรักษาไว้ได้ก่อนที่จะมีการส่งมอบต่อกัน

๕.๒ การเก็บรักษาของกลาง

หมวด ๑ ของกลางในคดีอาญา

๕.๒.๑ การเก็บรักษาของกลางให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) เมื่อของกลางสิ่งใดมาถึงสถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ให้พนักงานสอบสวน จดรูปพรรณสิ่งของลงในรายงานประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์ของกลางคดีอาญา แล้วเขียนเลขลำดับที่ยึดทรัพย์ติดไว้กับสิ่งของนั้นให้มั่นคงอย่าให้หลุด หรือสูญหายได้ แล้วส่งมอบของกลางให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย เก็บรักษาของกลางไว้ตามระเบียบนี้

๒) หากของกลางเป็นเอกสารสำคัญหรือเป็นสิ่งของมีค่ามาก เช่น เครื่องเพชร เครื่องทองรูปพรรณ เงินตราต่างประเทศ ก่อนการเก็บรักษาไว้ตาม ๑) หากพนักงานสอบสวนมีเหตุอันควรสงสัยว่าเป็นของแท้จริงหรือไม่ ให้ทำการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญต่อหน้าผู้เสียหายหรือผู้ที่อ้างเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้มีสิทธิตามกฎหมาย และผู้ต้องหา(หากมี) แล้วบันทึกผลการตรวจสอบโดยมีพนักงานสอบสวนพยานผู้เชี่ยวชาญ ผู้เสียหายหรือผู้ที่อ้างเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ และผู้ต้องหา(หากมี) ลงลายมือชื่อรับรองไว้ด้วยให้เก็บไว้ในสถานที่มั่นคงหรือตู้นิรภัย แต่หากการเก็บรักษาไว้ที่สถานีตำรวจซึ่งมีสถานที่ไม่มั่นคงและอาจเกิดการสูญหาย ได้ง่าย ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย ดำเนินการดังนี้

(๒.๑) ในกรุงเทพมหานคร ให้ส่งของกลางนั้นไปฝากไว้ที่ บก.หรือ บช. ต้นสังกัดที่เป็นหน่วยงานผู้เบิก ในลักษณะหีบห่อ

(๒.๒) ในจังหวัดอื่น ให้ส่งของกลางนั้นไปฝากที่ตำรวจภูธรจังหวัด บก. บช. หรือตำรวจภูธรภาค ในลักษณะหีบห่อ

สำหรับของกลางที่เป็นเงินไทย ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง เปิดบัญชีเงินฝากของกลางในนามสถานีตำรวจหรือในนามหน่วยงานที่มีหน้าที่เก็บรักษากับสถาบันการเงินที่ตั้งอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของตนเอง และหากมีดอกผลนิตินัยเกิดขึ้นให้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดินเมื่อสิ้นปีงบประมาณ

การยึด การมอบ การรับคืนของกลาง ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับลงลายมือชื่อพร้อมวงเล็บชื่อสกุล ตัวบรรจงไว้ในสมุดยึดทรัพย์ของกลาง และรายงานประจำวันเป็นสำคัญ

๕.๒.๒ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง เก็บรักษาของกลางไว้ในสถานที่ที่มีความมั่นคง แข็งแรง และปลอดภัยภายในบริเวณสถานที่ทำการของตน หากไม่สามารถก็บรักษาในสถานที่ดังกล่าวได้ จะไปเก็บรักษาในสถานที่อื่นใดตามที่ผู้ดำรงตำแหน่งผู้กำกับการขึ้นไปกำหนดก็ได้ ทั้งนี้ ในการเก็บรักษาให้ใช้ความระมัดระวังตรวจตราของกลางให้เป็นอยู่ตามสภาพเดิมเท่าที่จะสามารถรักษาไว้ได้

สถานที่อื่นใดที่ใช้ในการเก็บรักษาของกลางตามวรรคหนึ่ง หากต้องจัดจ้างผู้ดูแลรักษาสถานที่ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมาย หรือระเบียบของทางราชการ

ในกรณีจำเป็น ผบ.ตร. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอาจจะกำหนดสถานที่เก็บรักษารถของกลางไว้เป็นการเฉพาะก็ได้

๕.๒.๓ เมื่อเห็นว่าของกลางที่เก็บรักษาไว้นั้นหมดความจำเป็น ที่จะเก็บรักษาไว้ต่อไปก็ให้ดำเนินการตาม ๕.๕.๒ ๕.๕.๓ ๕.๕.๔ และ ๕.๕.๕ แล้วแต่กรณี

๕.๒.๔ เอกสารและวัตถุของกลางใดที่จำเป็นจะต้องตรวจพิสูจน์ ให้พนักงานสอบสวน รีบส่งไปยังสถานตรวจพิสูจน์ โดยในส่วนกลางให้ส่งไปยังกองพิสูจน์หลักฐานกลาง หรือกองสรรพาวุธตามข้อ ๕.๖.๓ ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานครให้ส่งไปยังศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ - ๑๐ หรือพิสูจน์หลักฐานจังหวัด หรือกองสรรพาวุธ แล้วแต่กรณี โดยเร็วพร้อมกับบันทึกแสดงรายละเอียดของเอกสารและวัตถุพยานที่ได้มาประกอบด้วย

การส่งเอกสารและวัตถุของกลางไปให้กองพิสูจน์หลักฐานกลาง ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ – ๑๐ หรือพิสูจน์หลักฐานจังหวัด ให้ถือปฏิบัติตามแนวทางที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจกำหนด

ในกรณีที่สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจยังมิได้กำหนดแนวทางตามวรรคสอง ให้นำคู่มือวิธีการส่งของกลางไปตรวจพิสูจน์ที่ใช้อยู่เดิมมาถือปฏิบัติเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับระเบียบนี้

๕.๒.๕ ของกลางในคดีอาญาซึ่งเกี่ยวกับหน่วยงานในกรมหรือกระทรวงใดมีระเบียบหรือข้อตกลงไว้โดยเฉพาะ ก็ให้ถือปฏิบัติตามระเบียบหรือข้อตกลงที่กำหนดไว้

๕.๒.๖ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน ตรวจสอบ สมุดยึดทรัพย์และของกลางเดือนละ ๑ ครั้ง เป็นอย่างน้อย เพื่อทราบว่าพนักงานสอบสวนได้จัดการถูกต้องครบถ้วนตามระเบียบหรือไม่

๕.๒.๗ ของกลางที่พนักงานสอบสวนดำเนินการส่งให้หน่วยตรวจพิสูจน์ในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจทำการตรวจพิสูจน์ ซึ่งผู้ตรวจพิสูจน์ต้องทำการตรวจให้แล้วเสร็จภายใน ๓๐ วันนับแต่วันที่ได้รับของกลาง หากมีหตุผลความจำเป็นไม่สามารถตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จภายในกำหนด ให้ประสานแจ้งพนักงานสอบสวนเป็นกรณีไป เว้นแต่ในกรณีที่มีการผัดฟ้องและฝากขัง หรือฝากขังผู้ต้องหา ผู้ตรวจพิสูจน์ต้องทำ การตรวจพิสูจน์ให้เสร็จสิ้นก่อนการผัดฟ้องและฝากขัง หรือฝากขังครั้งสุดท้าย และเมื่อทำการตรวจเสร็จสิ้นแล้ว ให้ส่งของกลางคืนพนักงานสอบสวน ทั้งนี้ ให้พนักงานสอบสวนมารับของกลางคืนภายใน ๑๕ วันทำการ หรือวันที่ได้รับแจ้งจากผู้ตรวจพิสูจน์ว่าผลการตรวจพิสูจน์แล้วเสร็จ

๕.๒.๘ กรณีพนักงานสอบสวนไม่มารับของกลางคืนจากหน่วยตรวจพิสูจน์ในสังกัดสำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจภายในกำหนดตาม ๕.๒.๗ หากผู้ตรวจพิสูจน์เห็นว่าของกลางและรายงานการตรวจพิสูจน์ไม่ใช่

พยานหลักฐานที่สำคัญในคดี หรือมีหนังสือสอบถามไปยังพนักงานสอบสวนแล้ว ได้รับการยืนยันเป็นหนังสือว่าของกลางและรายงานการตรวจพิสูจน์ดังกล่าวไม่ใช่พยานหลักฐานที่สำคัญในคดี ให้เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายอนุมัติให้ส่งรายงานการตรวจพิสูจน์พร้อมของกลางดังกล่าวคืนพนักงานสอบสวนทางไปรษณีย์แบบลงทะเบียนตอบรับ หรือวิธีการขนส่งอื่นใดที่มีมาตรการป้องกันสิ่งของสูญหายเช่นเดียวกันหรือสูงกว่า

ทั้งนี้ ห้ามมิให้ส่งของกลางประเภทที่มีไว้เป็นความผิดตามกฎหมาย เช่น ยาเสพติด อาวุธปืนวัตถุระเบิด ฯลฯ คืนให้พนักงานสอบสวนทางไปรษณีย์

หมวด ๒ ของกลางอย่างอื่น

ส่วนที่ ๑ ทรัพย์ที่ยึดไว้ตรวจสอบ

๕.๒.๙ ทรัพย์สินใดที่ตามกฎหมายให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจยึดไว้เพื่อทำการตรวจสอบตามกฎหมายได้ ให้เจ้าพนักงานตำรวจผู้ตรวจยึดทำบันทึกการตรวจยึดพร้อมบัญชีสิ่งของที่ตรวจยึด โดยให้ ผู้ตรวจยึดและเจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครอง ลงลายมือชื่อในบันทึกการตรวจยึดและบัญชีสิ่งของด้วย แล้วให้นำส่งพนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย และให้พนักงานสอบสวนลงสมุดยึดทรัพย์ของกลางประเภทอื่นเมื่อพนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมายแล้ว หากไม่ปรากฏว่าเป็นความผิดตามกฎหมายก็ให้คืนแก่เจ้าของกรรมสิทธิ์หรือผู้ครอบครอง หากปรากฏว่าเป็นความผิดตามกฎหมาย ก็ให้ดำเนินการตามกฎหมายต่อไป

แต่หากทรัพย์สินที่ยึดไว้เพื่อตรวจสอบนั้น เจ้าพนักงานตำรวจไม่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายที่จะทำการตรวจยึด แต่เจ้าพนักงานอื่นได้ใช้อำนาจหน้าที่ตามกฎหมายทำการตรวจยึด แล้วส่งมอบให้แก่พนักงานสอบสวน ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ หรือข้อตกลง และให้ลงสมุดยึดทรัพย์ของกลางประเภทอื่นไว้เป็นหลักฐานด้วย

ส่วนที่ ๒ ทรัพย์สินหาย

๕.๒.๑๐ วิธีปฏิบัติในส่วนที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหายที่มีผู้เก็บได้ ให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑) สถานีตำรวจท้องที่ใดที่มีผู้เก็บทรัพย์สินหายได้ มอบให้สถานีตำรวจแห่งนั้นรับไว้ให้ลงรายงานเบ็ดเสร็จประจำวันสมุดยึดทรัพย์สินของกลางให้ปรากฏรายละเอียดชื่อและที่อยู่ของผู้เก็บทรัพย์สินหายได้ตลอดจนลักษณะตำหนิรูปพรรณทรัพย์สินและสถานที่ที่เก็บได้โดยชัดเจนแล้วบันทึกถ้อยคำ ผู้เก็บให้ทราบถึงการได้ของนั้นมาโดยละเอียด แล้วสำเนาเอกสารดังกล่าวพร้อมกับส่งของกลางนั้นไปให้ กองทะเบียนประวัติอาชญากร ภายในกำหนด ๗ วัน เพื่อสืบหาหรือออกประกาศสืบหาเจ้าของหรือผู้มีสิทธิ์ได้รับต่อไป

๒) ให้สอบสวนผู้เก็บทรัพย์สินหายได้ทุกรายให้ชัดเจนว่า จะต้องการรับรางวัลหรือไม่เมื่อครบกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่เก็บได้แล้วหากไม่ปรากฏว่ามีเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิมารับของคืนผู้เก็บจะขอรับของนั้นเป็นกรรมสิทธิ์หรือจะยกให้เป็นสิทธิแก่ทางราชการ หากผู้นั้นมีความประสงค์อย่างใด ให้บันทึกไว้เป็นหลักฐานและแสดงไว้ในหลักฐานตาม ๑) เพื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากรได้ทราบไว้ด้วย และให้แนะนำแก่ผู้เก็บได้ ด้วยว่าหากย้ายที่อยู่ในระหว่าง ๑ ปี นับแต่วันที่เก็บได้ให้มาแจ้ง ณ สถานีตำรวจที่เก็บได้หรือพนักงานเจ้าหน้าที่ที่รับแจ้งไว้เดิม ถ้ามิสามารถจะทำได้ก็ให้แจ้ง ณ สถนีตำรวจที่สามารถจะแจ้งได้ เพื่อจะได้ติดต่อให้

กองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของผู้เก็บทรัพย์สินหายได้เองในการที่จะติดต่อรับรางวัลหรือขอรับทรัพย์สินหายที่เก็บได้นั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของตน

๓) ทรัพย์สินที่ต้องส่งไปเก็บยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรตามที่กล่าวมาใน ๑) ถ้าเป็นสิ่งของที่ใหญ่โตหรือมีน้ำหนักมาก ไม่สะดวกแก่การขนส่งและการเคลื่อนย้ายหรือจะเป็นการสิ้นเปลืองเงินค่าขนส่งเกินสมควร เช่น เครื่องยนต์ เรือ แพ ซุง เป็นต้น ให้สถานีตำรวจนั้นเก็บรักษาไว้เอง

ส่วนปศุสัตว์หรือสัตว์พาหนะสำหรับเขตกรุงเทพมหานคร ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือเทียบเท่า หรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณี พิจารณา ถ้ามีเหตุจำเป็นให้ส่งไปยัง กก.ตำรวจม้าหรือศูนย์ฝึกอบรม บช. ตำรวจนครบาล เลี้ยงรักษาไว้

ในส่วนจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือเทียบเท่าหรือผู้รักษาราชการแทน แล้วแต่กรณี พิจารณาประสานสำนักงานปศุสัตว์จังหวัด หรืออำเภอ เลี้ยงรักษาไว้หากหน่วยงานดังกล่าวไม่รับเลี้ยงรักษาไว้ให้ ก็ให้มอบหมายให้ผู้อื่นเลี้ยงรักษาไว้แทน หรือถ้ามีเหตุจำเป็นก็ให้สถานีตำรวจนั้น เลี้ยงรักษาไว้เองทั้งนี้ค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงรักษา ให้เบิกจ่ายตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ

๔) ให้สถานีตำรวจที่ได้รับทรัพย์สินหายจากผู้ที่เก็บได้ ประกาศสืบหาเจ้าของหรือผู้มีสิทธิได้รับติดไว้โดยเปิดเผยที่สถานีตำรวจ ให้ประชาชนเห็นได้อย่างชัดเจน และให้ประกาศสืบหาเจ้าของหรือ ผู้มีสิทธิได้รับทางวิทยุในเครือข่าย ตร. ด้วยอีกช่องทางหนึ่ง

๕) ถ้ามีผู้มาแจ้งว่าทรัพย์สินหาย ไม่ว่าจะเป็นการหลงลืมทิ้งไว้หรือทำตกหล่นให้พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจที่รับแจ้งความลงรายงานประจำวันและบันทึกถ้อยคำผู้แจ้งโดยให้ปรากฏชื่อที่อยู่สถานที่หลงลืมหรือตกหล่นที่ใด อย่างไร และตำหนิรูปพรรณของทรัพย์นั้นโดยละเอียด กับจัดทำหนังสือให้ผู้แจ้งนำไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร เพื่อตรวจสอบดูว่าได้มีผู้เก็บได้และนำส่งมอบไว้หรือไม่ ในกรณีที่มีผู้เก็บได้และนำมาส่งมอบไว้ เมื่อกองทะเบียนประวัติอาชญากร ตรวจสอบหลักฐานแล้วเชื่อแน่ว่าผู้นั้นเป็นเจ้าของที่แท้จริงพิจารณาอนุญาตให้รับคืนไปได้ โดยให้หมายเหตุไว้ในบัญชี และให้ผู้นั้นลงชื่อรับสิ่งของไว้เป็นหลักฐาน แล้วแจ้งให้สถานีตำรวจที่ส่งทรัพย์สินนั้นมาจัดการจำหน่ายในบัญชีทรัย์ของกลางนั้นด้วย

ถ้าเป็นทรัพย์สินที่ยังมิได้ส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากร และยังเก็บรักษาอยู่ที่สถานีตำรวจนั้น ในเมื่อผู้เป็นเจ้าของมาขอรับคืน ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้รักษาการแทน แล้วแต่กรณีตรวจสอบหลักฐานและพิจารณาอนุญาตให้รับคืนไปได้ โดยให้หมายเหตุไว้ในบัญชี และให้ผู้นั้นลงชื่อรับสิ่งของไว้เป็นหลักฐาน แล้วแจ้งให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรทราบ เพื่อประโยชน์ในการตอบคำถามและรวบรวมสถิติต่อไป

๖) ทรัพย์สินหายที่มีผู้เก็บได้แล้วไม่นำส่งมอบไว้ต่อเจ้าพนักงานภายในกำหนดเมื่อเป็นคดีอาญาเกี่ยวกับทรัพย์สินนั้น ให้สถานีตำรวจที่ดำเนินการเรื่องนั้นเก็บรักษาของกลางที่เก็บได้นั้น ไว้ก่อนจนกว่าคดีจะถึงที่สุด โดยให้ปฏิบัติตาม ๑) ด้วย และเมื่อคดีถึงที่สุดแล้ว ให้ดำเนินการตามคำพิพากษาถ้ายังไม่มีผู้มารับของคืนไป ให้นำทรัพย์สินนั้นส่งกองทะเบียนประวัติอาชญากรตาม ๑)

๗) ทรัพย์สินหายที่มีผู้เก็บได้และส่งมาเก็บรักษาไว้ยังกองทะเบียนประวัติอาชญากรแล้วหากปรากฏในภายหลังว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นของกลางในคดีอาญาแล้ว ให้สถานีตำรวจที่ดำเนินคดีขอรับไปเก็บรักษาไว้ตามระเบียบเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญา

๘) เมื่อครบกำหนด ๑ ปี แล้วหากเจ้าของหรือผู้มีสิทธิหรือผู้เก็บได้ไม่มาขอรับของคืนไป ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากรเป็นเจ้าหน้าที่จัดการขายทอดตลาดแล้วนำเงินส่งกองการเงิน ตร. เพื่อผลประโยชน์ของทางราชการต่อไป

หากกองทะเบียนประวัติอาชญากรหรือหน่วยงานราชการอื่นที่ได้รับทรัพย์สินหายและมีผู้เก็บได้ พิจารณาแล้วเห็นว่าทรัพย์สินสิ่งใดเป็นประโยชน์แก่ส่วนราชการ ตร. หรือเพื่อประโยชน์ทางอื่นแล้ว ให้เสนอขออนุมัติถึง ตร. สั่งการเป็นเฉพาะ

การดำเนินการตามข้อนี้ในจังหวัดอื่นนอกเขตกรุงเทพมหานคร หน้าที่ใดซึ่งกำหนดให้เป็นหน้าที่ของกองทะเบียนประวัติอาชญากร ให้ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ - ๑๐ เป็นผู้ดำเนินการแทน และติดต่อประสานงานกับกองทะเบียนประวัติอาชญากรด้วย

ส่วนที่ ๓ สัตว์พลัดเพลิด

๕.๒.๑๑ สัตว์ทุกชนิดที่มีตั๋วรูปพรรณและไม่มีตั๋วรูปพรรณ ที่เจ้าของปล่อยพลัดเพลิดไปตามถนนหรือที่สาธารณะต่าง ๆ ให้เจ้าพนักงานตำรวจจับสัตว์นั้นมาแล้วจดตำหนิรูปพรรณสัตว์ลงในสมุดบัญชีแบบพิมพ์ ทั้งต้นและปลายลงในประจำวัน และให้เลี้ยงรักษาสัตว์นั้นไว้ ถ้าไม่มีคอกขังสัตว์และสัตว์นั้นไม่เกี่ยวกับของกลางที่จะต้องพิสูจน์ในคดี อาญาแล้ว จะฝากกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน หรือประชาชนที่อยู่ใกล้สถานีตำรวจช่วยเลี้ยงรักษาไว้ให้ก็ได้ และถ้าผู้เลี้ยงรักษาจะใช้การงานอย่างใดบ้างซึ่งไม่เกินสมควรก็อนุญาตให้นำไปใช้งานได้ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง ประกาศโฆษณาหาเจ้าของสัตว์ติดไว้ที่หน้าสถานีตำรวจ

๕.๒.๑๒ เมื่อได้ประกาศหาเจ้าของสัตว์มาครบกำหนด ๙ วันนับแต่วันที่จับสัตว์นั้นมาถ้าไม่มีเจ้าของสัตว์มารับสัตว์นั้นไป ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางจัดการขายทอดตลาดสัตว์นั้น และถ้าเป็นสัตว์พาหนะ เมื่อขายทอดตลาดให้ผู้ใดไปแล้วให้ทำหนังสือแจ้งไปยังอำเภอท้องที่ เพื่อจัดทำรูปพรรณเปลี่ยนชื่อเจ้าของสัตว์เสียให้ถูกต้องตามกฎหมายว่าด้วยสัตว์พาหนะด้วย ส่วนเงินที่ขายทอดตลาดไว้ ให้นำส่งเป็นรายได้แผ่นดินตามระเบียบ

หากการดำเนินการตามวรรคหนึ่งจะต้องเสียค่าใช้จ่ายไม่คุ้มกับค่าของสัตว์นั้น เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าอาหารราคาแพง หรือเป็นสัตว์ดุร้าย ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางจะจัดให้เอาออกขายทอดตลาดก่อนถึงกำหนดตามวรรคหนึ่งก็ได้

๕.๒.๑๓ ถ้าเจ้าของสัตว์ติดตามมารับสัตว์นั้น ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางจัดให้มีการสอบสวนหลักฐาน ถ้ามีทะเบียนสัตว์พาหนะให้เรียกมาตรวจสอบ เมื่อเห็นว่าถูกต้องแล้ว ให้มอบสัตว์นั้นให้แก่เจ้าของไป โดยลงรายงานประจำวันและสมุดบัญชีแบบพิมพ์ พร้อมกับให้ลงนามไว้ให้เป็นหลักฐาน

๕.๒.๑๔ ผู้ใดจับได้สัตว์พาหนะที่พลัดเพลิดหรือถูกละทิ้งไว้ ถ้าไม่สามารถมอบคืนสัตว์นั้น ให้แก่เจ้าของหรือผู้มีสิทธิจะรับสัตว์นั้นได้ภายในกำหนด ๓ วันนับแต่วันจับสัตว์นั้นได้ ให้นำสัตว์นั้นไปส่งต่อเจ้าพนักงานและแจ้งเหตุการณ์ให้ทราบ

ให้เจ้าพนักงานซึ่งได้รับมอบสัตว์ไว้ตามความในวรรคหนึ่ง นำส่งพนักงานสอบสวนเพื่อจัดการโฆษณาหาเจ้าของ หรือดำเนินตาม ป.วิ.อ. แล้วแต่กรณี

๕.๒.๑๕ บรรดาสัตว์พาหนะที่ได้โฆษณาหาเจ้าของตาม ๕.๒.๑๒ หรือ ๕.๒.๑๓ หากผู้ใดอ้างว่าสัตว์นั้นเป็นของตน ให้นำพยานหลักฐานมาพิสูจน์ต่อพนักงานสอบสวน เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าควรคืนสัตว์นั้นให้แก่ผู้ใด ก็ให้คืนไป แต่ผู้นั้นต้องชำระค่าเลี้ยงรักษาให้ตามสมควร (ถ้าหากมี) ก่อนที่จะรับสัตว์นั้นไป

แต่ถ้าหากผู้นั้นไม่ยินยอมชำระค่าเลี้ยงรักษา ให้นำออกขายทอดตลาดและหักค่าชำระเลี้ยงรักษาไว้แทนเหลือเท่าใด ให้มอบคืนผู้ที่อ้างว่าสัตว์นั้นเป็นของตน

๕.๒.๑๖ สัตว์พาหนะของผู้ใดหายไปด้วยเหตุใด ๆ ก็ตาม ให้เจ้าของหรือตัวแทนแจ้งความต่อเจ้าพนักงานภายใน ๗ วัน นับแต่เวลาที่ทราบเหตุ ภายหลังเมื่อได้สัตว์คืนมาให้แจ้งความต่อเจ้าพนักงานภายใน ๗ วันนับแต่วันได้คืน

ถ้าไม่ได้สัตว์นั้นคืนมา ให้ส่งตั๋วรูปพรรณต่อนายทะเบียนท้องที่หรือกำนันเพื่อจัดส่งนายทะเบียนท้องที่ภายใน ๙๐ วัน

๕.๒.๑๗ สัตว์พาหนะที่เจ้าพนักงานเลี้ยงรักษาไว้ตามข้อ ๕.๒.๑๒ หรือข้อ ๕.๒.๑๓ ถ้าไม่มีผู้ใดมาขอรับคืนภายในกำหนด ๙ วันนับแต่วันโฆษณา ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจที่จะขายทอดตลาดสัตว์นั้นได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเท่าใดให้หักค่าใช้จ่ายและค่าเลี้ยงรักษาออก ถ้าหากมี แล้วถือเงินจำนวนสุทธิไว้แทน

ให้สัตว์พาหนะหรือเงินจำนวนสุทธิตามความในวรรคหนึ่ง ตกเป็นของแผ่นดินหรือผู้จับสัตว์ได้ตามข้อ ๕.๒.๑๔ ในเมื่อบุคคลผู้มีสิทธิจะมารับมิได้เรียกเอาภายในกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่สัตว์นั้นมาอยู่ในอารักขาของเจ้าพนักงาน

ในกรณีที่ได้ยึดสัตว์ไว้โฆษณาตามคำสั่งศาล กำหนด ๑ ปีนั้นให้นับแต่วันที่คำพิพากษาถึงที่สุดแต่ถ้าไม่ทราบตัวบุคคลผู้มีสิทธิให้ขยายเวลาเป็น ๕ ปี

หมวด ๓ บัญชีของกลางคดีอาญาติดสำนวนการสอบสวน

๕.๒.๑๘ ให้พนักงานสอบสวนจัดทำบัญชีของกลาง เพื่อรวมเข้าไว้กับสำนวนการสอบสวนโดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

๑) ในการลงรายละเอียดสิ่งของกลางลงในบัญชีนั้นให้ตรวจสอบสิ่งของให้ถูกต้องกับสมุดยึดทรัพย์ของกลาง รายงานประจำวันและคำให้การ จำนวนห่อ จำนวนสิ่งของต้องถูกต้องตรงกัน อย่าให้คลาดเคลื่อน ประการที่สำคัญที่สุดก็คือ ไม่ควรมีการขีดฆ่าหรือแก้ไขเพิ่มเติม เพราะจะทำให้เกิดการสงสัย ถ้าจำเป็นให้ขีดฆ่าคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่โดยลงนามกำกับไว้ ห้ามขูดลบออกเป็นอันขาด

๒) สิ่งของกลางอย่างใดที่ค้นได้จากผู้ต้องหา หรือบุคคลผู้ครอบครองสิ่งของนั้นต้องให้ผู้ต้องหาหรือบุคคลนั้นลงนามกำกับไว้ในบัญชีของกลางนั้นด้วย

๓) เอกสารพยานที่ค้นได้ให้พนักงานสอบสวนจดลงในบัญชีของกลางเช่นเดียวกัน เว้นแต่ช่องราคา ไม่ต้องใส่ ถ้ามีการคืนเอกสารหรือส่งเอกสารไปที่ใดให้หมายเหตุไว้ในช่องหมายเหตุนั้นด้วย

๕.๓ การคืนของกลางในระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุด

หมวด ๑ การขอรับของกลางคืนในชั้นพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการหรือในระหว่างการพิจารณาคดีของศาล ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

๕.๓.๑ กรณีของกลางที่เจ้าพนักงานยึดไว้ระหว่างการสอบสวน หากมิใช่เป็นของกลางที่มีไว้เป็นความผิด แต่เป็นของกลางซึ่งได้มาจากกรกระทำความผิด หรือเป็นของกลางที่ได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือเป็นของกลางที่ใช้เป็นพยานหลักฐานได้ เจ้าของหรือผู้มีสิทธิตามกฎหมายในของกลางนั้นมิได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดกับผู้กระทำความผิด มีสิทธิขอคืนของกลางที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ได้

การอนุญาตคืนของกลางที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ในระหว่างการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะคืนของกลางนั้นโดยไม่มีประกัน หรือมีประกัน หรือมีประกันและมีหลักประกันด้วยก็ได้

การเก็บรักษาเงินประกัน หลักทรัพย์ประกัน การดำเนินการเกี่ยวกับกรณีมีบุคคลเป็นประกันและการบังคับสัญญาประกัน รวมทั้งการดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้อง ให้นำระเบียบและคำสั่งที่เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวมาใช้บังคับโดยอนุโลม

๕.๓.๒ คำร้องขอคืนของกลาง ให้ระบุรายละเอียดตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงว่าด้วยการกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

หมวด ๒ ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง

๕.๓.๓ บุคคลดังต่อไปนี้ มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนของกลางที่เจ้าพนักงานได้ยึดไว้

๑) เจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์

๒) ผู้มีสิทธิตามกฎหมาย เช่น สิทธิครอบครองหรือสิทธิยึดหน่วง หรือสิทธิอย่างอื่นที่กฎหมายได้รับรอง

หมวด ๓ การยื่นคำร้อง

๕.๓.๔ ในกรณีที่คดีอยู่ในระหว่างการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานสอบสวน โดยพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้นมีหน้าที่รับคำร้องและเป็นคู่สัญญาประกัน

๕.๓.๕ หากส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว ให้ยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ

๕.๓.๖ กรณีคดีอยู่ในระหว่างพิจารณาของศาล ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งถึงสิทธิขอคืนของกลางและการยื่นคำร้องให้ผู้มีสิทธิทราบ

หมวด ๔ การพิจารณาและการอนุญาต

๕.๓.๗ เมื่อพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้นรับคำร้องแล้ว ให้เสนอคำร้องพร้อมด้วยสัญญาประกันที่ตนเป็นคู่สัญญา และบันทึกเสนอประกันไปยังผู้มีอำนาจโดยเร็ว

คำร้องขอคืนของกลาง สัญญาขอคืนของกลางและสัญญาประกัน บันทึกเสนอสัญญาประกัน หนังสือแจ้งการขอรับของกลางไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ ให้บันทึกตามแบบที่ ตร. กำหนด

๕.๓.๘ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาการแทนมีอำนาจอนุญาตคืนของกลางนั้น

๕.๓.๙ เมื่อได้รับคำร้องขอคืนของกลางแล้ว ให้ผู้มีอำนาจอนุญาตตาม ๕.๓.๘ มีคำสั่งภายใน ๗ วันนับแต่วันที่ได้รับคำร้อง เว้นแต่มีเหตุจำเป็นไม่สามารถมีคำสั่งได้ภายในกำหนดเวลาดังกล่าว ให้แจ้งให้ผู้ยื่นคำร้องทราบโดยไม่ชักช้า

๕.๓.๑๐ ในชั้นพนักงานอัยการ การพิจารณาและอนุญาตให้เป็นดุลพินิจและเป็นไปตามระเบียบและข้อบังคับของพนักงานอัยการ

หากพนักงานอัยการมีคำสั่งอนุญาตหรือไม่อนุญาต หรือสั่งการเกี่ยวกับของกลางนั้นอย่างไรให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานอัยการ

ให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่แจ้งคำสั่งตามวรรคหนึ่งให้ผู้ยื่นคำร้องขอคืนของกลางทราบ

๕.๓.๑๑ ในระหว่างพิจารณาคดีของศาล หากศาลมีคำสั่งเกี่ยวกับของกลางแล้ว ให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติตามคำสั่งศาลโดยเคร่งครัด

หมวด ๕ การส่งคืนของกลางในระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุด

๕.๓.๑๒ ในกรณีที่ผู้ได้รับอนุญาตส่งคืนของกลางตามระเบียบนี้ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบหรือพนักงานสอบสวนซึ่งปฏิบัติหน้าที่เวรสอบสวนในขณะนั้น เป็นผู้รับคืน

การรับคืนของกลางตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานสอบสวนผู้รับคืนตรวจสอบสภาพร่องรอยและความถูกต้องของของกลางนั้น และจัดทำบันทึกให้ผู้รับอนุญาตลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐาน

๕.๓.๑๓ ของกลางที่ส่งคืนต้องคงสภาพเดิมที่เป็นอยู่ขณะที่ได้รับมอบไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ หากมีการเสื่อมสภาพ ต้องเป็นการเสื่อมโดยสภาพของของกลางนั้นเอง หรือเสื่อมสภาพเนื่องจากการใช้งานตามปกติ

กรณีตรวจพบว่าของกลางนั้นมีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง หรือกระทำด้วยประการใด ๆ ซึ่งอาจทำให้การพิสูจน์ของกลางในทางคดีเปลี่ยนแปลงไป หรือทำให้ไร้ประโยชน์ซึ่งพยานหลักฐานในการกระทำความผิด หากการกระทำนั้นเป็นการกระทำความผิดอาญา ให้พิจารณาดำเนินคดีแก่ผู้ได้รับอนุญาตนั้นตามกฎหมายด้วย

๕.๔ การคืนของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด

๕.๔.๑ ภายใต้บทบัญญัติตามมาตรา ๑๓๒๗ แห่ง ป.พ.พ. การคืนของกลาง ให้ปฏิบัติดังต่อไปนี้

๑) ของกลางในคดีอาญาที่ทราบตัวผู้มีสิทธิจะได้รับของคืน เมื่อผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางได้แจ้งหรือประกาศให้ทราบ แต่ผู้นั้นยังไม่มารับของคืนไปเกินกว่า ๑ ปี นับแต่วันที่แจ้งหรือประกาศให้ทราบให้ตกเป็นของแผ่นดิน และให้หมายเหตุไว้ในบัญชีแล้วจัดการต่อไปดังเช่นของกลางที่ต้องริบ

๒) ของกลางในคดีอาญาที่ไม่ทราบตัวผู้มีสิทธิจะได้รับของคืน ให้ประกาศหาเจ้าของภายใน ๕ ปีนับแต่วันประกาศ ไม่ได้ตัวผู้มีสิทธิมารับของนั้น ก็ให้ริบเป็นของแผ่นดินและให้จัดการทำนองเดียวกัน

อนึ่ง ถ้าปรากฏตัวผู้มีสิทธิจะได้รับของคืนในระหว่างเวลาประกาศและผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางได้แจ้งให้ทราบแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่มารับของคืนไป เช่นนี้ การที่จะตกเป็นของแผ่นดินให้ถือกำหนดเวลา ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้มีสิทธิได้ทราบ ถ้ากำหนดเวลา ๕ ปี ที่ประกาศไว้จะถึงกำหนดเวลาที่เร็วกว่าก็ให้ถือกำหนดเวลาที่เร็วกว่านั้น

๓) ของกลางอย่างอื่นที่ปรากฏตัวผู้มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมายแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่มารับของไป ถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๑๐ ปี หรือสังหาริมทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นมีสิทธิจะได้รับของไปจากผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง ก็ให้ตกเป็นของแผ่นดิน และจัดการทำนองเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว ทั้งนี้ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางแจ้งหรือประกาศให้ผู้นั้นมารับของคืนเสีย

๔) การแจ้งหรือประกาศของผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง ไม่จำเป็นจะต้องฟังว่า ผู้มีสิทธิควรจะได้รับไม่ได้ทราบข้อความที่แจ้งหรือประกาศให้ผู้นั้นได้รับของคืน แต่ถ้าภายในกำหนดเวลาที่กล่าวนั้นผู้มีสิทธิควรได้รับได้แสดงความประสงค์ที่จะรับของคืนแต่มีเหตุขัดข้องมารับของนั้นไปไม่ได้ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางพิจารณา ถ้าเห็นเป็นความจำเป็นจะผ่อนผันให้เวลาแก่ผู้นั้นต่อไปอีกตามสมควรก็ได้

ถ้าผู้มีสิทธิควรได้รับของกลางนั้น แสดงความจำนงว่าไม่ต้องการรับของคืนและขอมอบให้แก่แผ่นดิน ดังนี้ ให้มีผู้มีหน้าที่จัดการบันทึกให้ผู้นั้นลงนามไว้เป็นหลักฐาน ในรายงานประจำวันและในบัญชีของกลางให้เรียบร้อย แล้วจัดการจำหน่ายของกลางนั้นต่อไปตามระเบียบ

๕.๔.๒ ของกลางที่พนักงานสอบสวนยึดไว้ระหว่างที่การสอบสวนยังไม่เสร็จสิ้นให้ถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ และแนวทางตามที่ ตร. กำหนด

๕.๔.๓ ของกลางที่พนักงานอัยการสั่งให้พนักงานสอบสวนจัดการตาม ป.วิ.อ. ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายใช้ดุลยพินิจในการสั่งคืนของกลางให้กับเจ้าของหรือผู้มีสิทธิขอรับคืนตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่ง ป.วิ.อ. โดยให้พิจารณาสั่งคืนเป็นหลัก เว้นแต่มความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องยึดไว้เพื่อเป็นหลักฐานหรือประกอบการพิจารณาคดีหรือพิสูจน์ความผิดต่อไป

ของกลางที่พนักงานอัยการขอให้ศาลสั่งริบ ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ในระหว่างดำเนินคดี ก่อนที่ศาลจะมีคำพิพากษาหรือมีคำสั่งเกี่ยวกับของกลาง ให้พนักงานสอบสวนถือปฏิบัติตามกฎกระทรวงว่าด้วยกำหนดวิธีการขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ และแนวทางตามที่ ตร. กำหนด

หากมีผู้มายื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ให้พนักงานสอบสวนแจ้งหรือแนะนำผู้ร้องให้ไปยื่นคำร้องต่อพนักงานอัยการ เมื่อพนักงานอัยการสั่งการเกี่ยวกับสิ่งของเป็นอย่างไรก็ให้ปฏิบัติตามนั้น แต่การทำสัญญาประกันในชั้นพนักงานอัยการให้เป็นหน้าที่ของพนักงานอัยการ

๒) เมื่อศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดเกี่ยวกับของกลาง

๒.๑) กรณีศาลสั่งริบของกลาง ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาการแทน ดำเนินการขายทอดตลาดตามระเบียบ

๒.๒) กรณีศาลไม่สั่งริบ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนหรือผู้รักษาการ แทน จัดการตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่ง ป.วิ.อ.

๓) หากศาลมิได้มีคำสั่งเกี่ยวกับของกลาง ก็ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางติดต่อกับพนักงานอัยการ เพื่อขอคำสั่งศาลเกี่ยวกับของกลางนั้น หากศาลมิได้มีคำสั่งให้พนักงานสอบสวนพิจารณาดำเนินการด้วยประการใด ก็ให้พิจารณาดำเนินการไปตามความเหมาะสมได้

๕.๕ การจำหน่ายของกลาง

๕.๕.๑ วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายของกลาง ให้ถือปฏิบัติดังนี้

๑) ของกลางในคดีอาญา ที่ทราบตัวผู้มีสิทธิจะได้รับคืนอยู่แล้ว เมื่อผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางได้แจ้งหรือประกาศให้ทราบ แต่ผู้นั้นยังไม่ได้มารับของไปเกินกว่า ๑ ปี นับแต่วันที่แจ้งหรือประกาศให้ทราบก็ให้ของนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และหมายเหตุไว้ในบัญชีแล้วจัดการต่อไปดังเช่นของที่ต้องริบ

๒) ของกลางในคดีอาญาที่ไม่ทราบตัวผู้มีสิทธิจะได้รับของคืน ให้ประกาศหาเจ้าของภายใน ๕ ปี นับแต่วันประกาศ ไม่ได้ตัวผู้มีสิทธิมารับของนั้น ก็ให้ของนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และให้จัดการทำนองเดียวกับ (๑.๑)

อนึ่ง ถ้าปรากฏตัวผู้มีสิทธิจะได้รับของคืนในระหว่างเวลาประกาศ และผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางได้แจ้งให้ทราบแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่มารับของคืนไปเช่นนี้ การที่จะให้ของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดิน ให้ถือกำหนด ๑ ปี นับแต่วันที่ผู้มีสิทธิได้ทราบ ถ้ากำหนดเวลา ๕ ปี ที่ประกาศไว้จะถึงกำหนดเวลาที่เร็วกว่า ก็ให้ถือกำหนดเวลาที่เร็วกว่านั้น

๓) ของกลางอย่างอื่นที่ปรากฏตัวผู้มีสิทธิจะได้รับตามกฎหมายแล้ว แต่ผู้นั้นยังไม่มารับของไปถ้าเป็นอสังหาริมทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๑๐ ปี หรือสังหาริมทรัพย์ภายในกำหนดเวลา ๕ ปี นับแต่วันที่ผู้นั้นมีสิทธิจะได้รับของไปจากผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางก็ให้ของนั้นตกเป็นของแผ่นดิน และจัดการทำนองเดียวกับ (๑.๑) ทั้งนี้ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางแจ้งหรือประกาศให้ผู้นั้นมารับของคืนไป

๔) การแจ้งของผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลาง ให้มีหนังสือแจ้งผู้มีสิทธิทราบโดยตรง หากไม่สามารถแจ้งโดยตรงได้ ให้แจ้งโดยวิธีอื่นแทน เช่น ปิดหนังสือแจ้งไว้ในที่แลเห็นได้ง่าย ณ ภูมิลำเนาหรือสำนักทำการงานของผู้มีสิทธิ หรือประกาศ หรือลงโฆษณา หรือวิธีอื่นใดตามความสมควร เมื่อพ้นกำหนดเวลา๑๕ วันหรือระยะเวลานานกว่านั้นตามที่ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางเห็นสมควรนับแต่วันที่ได้ปิดหนังสือแจ้งหรือลงโฆษณาหรือวิธีอื่นใด ให้ถือว่าผู้มีสิทธิได้รับทราบการแจ้งของเจ้าหน้าที่แล้ว

๕) ถ้าของกลางรายใดเป็นของเสียง่าย หรือถ้าหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายเสื่อมค่าหรือเสื่อมราคา หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะเกินส่วนกับค่าของกลาง ให้จัดการขายทอดตลาดก่อนได้ เว้นแต่การขายทอดตลาดหากหน่วงช้าไปจะทำให้เกิดความเสียหายไม่ทันการณ์ และจำเป็นต้องใช้วิธีการอื่นที่เหมาะสมแทน

ก่อนที่จะขายทอดตลาดให้จัดการตามสมควรเพื่อบันทึกรายการอันเป็นเครื่องให้บุคคลผู้มีสิทธิจะรับของกลางนั้น อาจทราบว่าเป็นทรัพย์ของตนและพิสูจน์สิทธิ์ได้ เมื่อขายแล้วได้เงินเป็นจำนวนสุทธิเท่าใด ให้ถือไว้แทนของกลาง

๖) ของกลางคดีอาญาที่ตกเป็นของแผ่นดิน และเป็นของควรขายให้แก่บุคคลที่มีได้โดยชอบด้วยกฎหมายก็ให้ขายได้ เว้นแต่มีกฎหมายหรือระเบียบกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น

๕.๕.๒ การขายทอดตลาดของกลาง ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน แล้วแต่กรณี สั่งตั้งคณะกรรมการอย่างน้อย " นาย ประกอบด้วยนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรเป็นกรรมการดำเนินการขายทอดตลาดต่อไป

เมื่อคณะกรรมการได้รับคำสั่งให้จัดการขายทอดตลาดแล้ว ให้ประกาศขายทอดตลาดโดยกำหนดวันขายภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง ถ้าเป็นของเสียง่ายหรือหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหายเสื่อมค่า เสื่อมราคา หรือค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาจะเกินส่วนค่าของกลางนั้นจะกำหนด วันขายให้เร็วกว่านั้นก็ได้

ประกาศขายทอดตลาดให้ระบุรายการจำนวนสิ่งของ วัน เวลาและสถานที่ที่จะขายทอดตลาดตลอดจนรายละเอียดเงื่อนไข วิธีการขาย และการชำระราคาไว้ด้วย โดยให้ปิดประกาศไว้ที่ สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่รับผิดชอบ และสถานที่ประกาศสาธารณะอย่างน้อย ๒ แห่ง ถ้าของนั้นมีราคามาก ให้ประกาศแจ้งความทางวิทยุในเครือข่ายของ ตร. ด้วยอีกส่วนหนึ่ง

วิธีการขายทอดตลาดให้ปฏิบัติตาม ป.พ.พ. โดยให้คณะกรรมการจัดการขายให้แก่ผู้ให้ราคาสูงสุด ถ้ามีเหตุที่ทำให้ผู้ให้ราคาสูงสุดไม่สามารถจัดซื้อได้หรือราคาที่มีผู้ให้สูงสุดไม่สมกับของที่จะขาย คณะกรรมการจะไม่ขายและจัดให้มีการขายทอดตลาดใหม่ตามวิธีการเดิมก็ได้

ผู้ซื้อทอดตลาดจะต้องชำระเงินสดหรือตามวิธีการที่กำหนดและรับของไปในวันนั้น ถ้าของที่ขายเป็นของใหญ่ หรือมีราคามาก จะขอรับของหรือชำระราคาในวันหลังก็ได้ โดยให้เรียกมัดจำไว้เป็นจำนวนเงินไม่น้อยกว่าร้อยละ ๒๕ ของราคาที่ตกลงซื้อขายนั้น ระยะเวลาที่รับของหรือชำระราคา ส่วนที่เหลือจะต้องไม่เกิน ๑๕ วันนับแต่วันขายทอดตลาด โดยให้ลงรายงานประจำวันเกี่ยวกับคดีไว้เป็นหลักฐาน

๕.๕.๓ ของกลางสิ่งใดที่จะขายทอดตลาด ถ้าเห็นว่าของกลางนั้นเป็นประโยชน์ใช้ในราชการตำรวจได้ ให้หัวหน้าสถานีตำรวจหรือผู้กำกับการหรือเทียบเท่า หรือผู้รักษาราชการแทน รายงานเสนอเหตุผลไปยังผู้บังคับการ หรือผู้รักษาการแทน เป็นผู้พิจารณาสั่งก่อนการขายทอดตลาด ทั้งนี้ ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบที่กำหนดไว้เกี่ยวกับการนำมาใช้ประโยชน์ในทางราชการ

๕.๕.๔ ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินและเป็นของที่ชำรุดเสียหายไม่มีราคาหรือเป็นของที่ปราศจากราคาโดยสภาพของมันเอง หรือเป็นของบุคคลไม่อาจมีได้โดยชอบหรือเป็นของที่ไม่ควรขายให้สำรวจเสนอหัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน แล้วแต่กรณี สั่งทำลายหรือส่งไปยังหน่วยงานที่มีหน้าที่เกี่ยวกับการนั้นต่อไป

๕.๕.๕ ของกลางที่ตกเป็นของแผ่นดินและเป็นโบราณวัตถุ ของแปลกประหลาดซึ่งควรจะเก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ หรือสถานที่อื่นใด ไม่ให้ขายหรือทำลาย ให้ส่งไปยังหน่วยงานหรือสถานที่นั้น

๕.๕.๖ ของกลางรายใดสงสัยว่าจะเกี่ยวข้องกับการกระทำความผิด ถ้ามีผู้อ้างเป็นเจ้าของให้ผู้อ้างนำหลักฐานมาแสดง หากนำหลักฐานมาแสดงไม่ได้หรือไม่นำมามอบ ให้พนักงานสอบสวนส่งของกลาง

นั้นไปตรวจสอบที่กองทะเบียนประวัติอาชญากร ศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ - ๑๐ พิสูจน์หลักฐานจังหวัด กองสรรพาวุธ หรือหน่วยงานอื่นที่มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ของกลางอื่น แล้วแต่กรณี ถ้าไม่ตรงกับตำหนิรูปพรรณทรัพย์ที่มีผู้มาแจ้งความไว้ ให้หน่วยงานดังกล่าวประกาศโฆษณาหาเจ้าของ เช่นเดียวกับการเก็บของตกที่มีผู้เก็บได้

๕.๖ ของกลางที่มีการปฏิบัติเป็นพิเศษ

หมวด ๑ อาวุธปืนของกลาง

๕.๖.๑ การเก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลาง ให้ดำเนินการ ดังนี้

๑) ให้เก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางไว้ที่สถานีตำรวจ หรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือหน่วยงานที่เก็บรักษาอาวุธปืน จนถึงกรณีที่ต้องส่งให้กองสรรพาวุธตามข้อ ๕.๖.๗

๒) ในระหว่างที่เก็บรักษา ให้หัวหน้าสถานีตำรวจ หรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนหรือหัวหน้าหน่วยงานที่เก็บรักษาอาวุธปืน ซึ่งเป็นผู้เก็บรักษาอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลาง ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน และดำเนินการกับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางตามข้อ ๕.๖.๙ โดยดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ของทุกปี

๕.๖.๒ สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ และกองสรรพาวุธ เป็นหน่วยตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลาง

๕.๖.๓ ให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน เฉพาะอาวุธปืนที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางปากลำกล้องต่ำกว่า ๔๐ มิลลิเมตร และเครื่องกระสุนปืน (กระสุนโดด กระสุนปราย เครื่องหรือสิ่งสำหรับอัดหรือทำหรือใช้ประกอบเครื่องกระสุนปืน) ที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางต่ำกว่า ๔๐ มิลลิเมตร โดยมีวัตถุประสงค์การตรวจพิสูจน์ ดังนี้

๑) ของกลาง (ปืน ปลอกกระสุนปืน ลูกกระสุนปืน) ใช้ยิงมาแล้ว หรือไม่

๒) ของกลางเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืน ตามกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด ดอกไม้เพลิง และสิ่งเทียมอาวุธปืน หรือไม่

๓) ของกลางเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนชนิดใด และมีขนาดใด

๔) ของกลางเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนแบบที่นายทะเบียนจะออกใบอนุญาตให้ได้

๕) ของกลางใช้ยิงทำอันตรายแก่ชีวิตหรือทำลายวัตถุได้หรือไม่

๖) อาวุธปืนของกลางมีรอยขูดลบแก้ไขเครื่องหมายทะเบียนและเลขหมายประจำปืนหรือไม่

๗) ตรวจเปรียบเทียบลูกกระสุนปืน/ปลอกกระสุนปืนที่ได้จากที่เกิดเหตุกับอาวุธปืนต้องสงสัย

๕.๖.๔ ให้พนักงานสอบสวนส่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางไปตรวจพิสูจน์ที่หน่วยตรวจพิสูจน์โดยเร็ว ทั้งนี้ต้องไม่เกิน ๓ วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางเว้นแต่มีเหตุจำเป็นหรือเหตุสุดวิสัยให้กองสรรพาวุธ สำนักงานส่งกำลังบำรุง มีหน้าที่ตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลาง นอกเหนือจากกรณี ๕.๖.๓ และมีหน้าที่ตรวจพิสูจน์ยุทธภัณฑ์ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมยุทธภัณฑ์

๕.๖.๕ ให้สำนักงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ หรือกองสรรพาวุธ ตรวจพิสูจน์อาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางให้แล้วเสร็จภายใน ๒๐ วันทำการ นับแต่วันที่ได้รับ หากมีเหตุผลความจำเป็นไม่สามารถตรวจพิสูจน์ให้แล้วเสร็จ ให้ผู้ตรวจพิสูจน์ประสานแจ้งพนักงานสอบสวนเป็นกรณี ๆ ไป

๕.๖.๖ พนักงานสอบสวนจะต้องไปรับผลการตรวจพิสูจน์พร้อมอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางกลับไปจากหน่วยตรวจพิสูจน์ ภายใน ๙ วันทำการ นับจากวันที่ครบกำหนดตาม ๕.๖.๕ หรือวันที่ได้รับแจ้งจากผู้ตรวจพิสูจน์ว่าผลการตรวจพิสูจน์แล้วเสร็จ

๕.๖.๗ การปฏิบัติในการส่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ต้องส่งให้กองสรรพาวุธเก็บรักษา มีดังนี้

๑) เป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนที่มีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบเป็นของแผ่นดิน

๒) นอกจากกรณีตาม ๑)ต้องเป็นอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางในคดีอาญาที่ตกเป็นของแผ่นดินตามกฎหมายหรือไม่

๓) กรณีคดีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดหรือคดีที่รู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ ให้ส่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางให้กองสรรพาวุธเมื่อพ้นอายุความคดีอาญา ยกเว้นกรณีตาม ๔)

๔) กรณีคดีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิดรวมทั้งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางเป็นยุทธภัณฑ์ ถ้าในขณะยึดไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้สั่งเข้ามา ผู้นำเข้ามา ผู้ผลิตหรือผู้มี และไม่มีผู้ใดมาแสดงตนเป็นผู้สั่งเข้ามา ผู้นำเข้ามา ผู้ผลิตหรือผู้มี เพื่อขอรับคืนภายใน ๖๐ วัน นับแต่วันที่ยึดไว้ ซึ่งตกเป็นของรัฐ ตามมาตรา ๓๕ แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๓๐ ให้ส่งอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางให้กองสรรพาวุธเมื่อของกลางนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

๕.๖.๘ เมื่อกองสรรพาวุธได้รับอาวุธปืนและเครื่องกระสุนปืนของกลางที่ส่งให้เก็บรักษาแล้วให้ปฏิบัติ ดังนี้

๑) ถ้าเป็นยุทธภัณฑ์ ให้ดำเนินการส่งให้กระทรวงกลาโหมเพื่อจัดการตามที่เห็นสมควรตามมาตรา ๓๗ แห่ง พ.ร.บ. ควบคุมยุทธภัณฑ์ พ.ศ. ๒๕๓๐

๒) ถ้าไม่ใช่ยุทธภัณฑ์ ให้ตั้งคณะกรรมการตรวจแยกประเภท เพื่อดูว่าอาวุธปืนมีสภาพใช้การได้และมีมาตรฐานตรงกับความต้องการตามที่ทางราชการกำหนดไว้ ให้ขึ้นทะเบียนไว้ใช้ในราชการหากอาวุธปืนกระบอกใดชำรุดจนถึงขนาดซ่อมแซมไม่ได้หรือใช้การไม่ได้ ให้ทำลายหรือถอดปรนเอาชิ้นส่วนที่ใช้การได้ไว้ใช้ในราชการต่อไป สำหรับเครื่องกระสุนปืนให้จัดการทำลายโดยดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายน ของทุกปี

การขึ้นทะเบียนไว้ใช้ในราชการ การทำลาย หรือการถอดเอาชิ้นส่วนที่ใช้การได้ไว้ใช้ในราชการ ให้ขออนุมัติต่อ ตร. โดยให้ถือปฏิบัติเป็นไปตามที่กฎหมายหรือระเบียบได้กำหนดไว้

๕.๖.๙ หากเป็นอาวุธปืนไทยประดิษฐ์ทุกชนิดที่ไม่มีเครื่องหมายทะเบียน ให้สถานีตำรวจหรือหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวนหรือหน่วยงานที่เก็บรักษาอาวุธปืน ตั้งคณะกรรมการทำลาย โดยได้รับอนุมัติจากผู้บังคับบัญชาระดับผู้บังคับการของหน่วยงานดังกล่าวและทำลายให้เสร็จสิ้นก่อนวันที่ ๓๐ กันยายนของทุกปี ทั้งนี้ เกี่ยวกับขั้นตอนและวิธีปฏิบัติให้เป็นไปตามแนวทางที่สำนักงานส่งกำลังบำรุงกำหนด

หมวด ๒ ไม้ของกลาง

๕.๖.๑๐ การปฏิบัติต่อไม้ของกลางตามระเบียบนี้ ได้แก่ บรรดาไม้ ของป่า สิ่งประดิษฐ์เครื่องใช้ หรือสิ่งอื่นใดบรรดาที่ทำด้วยไม้ สัตว์ป่า ซากของสัตว์ป่า เครื่องมือ เครื่องใช้ สัตว์พาหนะ ยานพาหนะหรือเครื่องจักรกลใด ๆ ที่ตรวจยึดได้ในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้

๕.๖.๑๑ ของกลางที่ตรวจยึดได้ในคดีความผิดเกี่ยวกับการป่าไม้ทุกชนิด ยกเว้นของกลางที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืนฯ มอบให้กรมป่าไม้รับไปดูแลรักษาและจัดการตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยเร็ว

ค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาและจัดการของกลางตามวรรคหนึ่งให้อยู่ในความรับผิดชอบของกรมป่าไม้

สำหรับของกลางที่เป็นอาวุธปืน เครื่องกระสุนปืนและวัตถุระเบิด ให้ส่งมอบพนักงานสอบสวนรับไปเก็บรักษาและดำเนินการตามระเบียบนี้

กรณีของกลางประเภทเครื่องกระสุนปืน วัตถุระเบิด และดอกไม้เพลิง ที่มีลักษณะเสื่อมสภาพหากเก็บรักษาไว้อาจเกิดอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ให้หน่วยงานผู้รับผิดชอบดำเนินการขออนุมัติทำลายต่อ ตร. หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

๕.๖.๑๒ ให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนดำเนินคดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ให้เสร็จสิ้นโดยเร็ว

ในคดีที่ไม่ปรากฏว่า ผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด หรือรู้ตัวผู้กระทำความผิดแต่ผู้กระทำความผิดหลบหนีไป และไม่มีผู้ใดโต้แย้งกรรมสิทธิ์ในของกลางนั้น ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีประกาศโฆษณาหาเจ้าของผู้มีกรรมสิทธิ์ โดยประกาศไว้ในที่เปิดเผย ณ ที่ทำการของพนักงานสอบสวนที่ทำการกำนันหรือผู้ใหญ่บ้าน และที่พบหรือที่ตรวจยึดของกลางนั้นไม่น้อยกว่า ๓๐ วัน เมื่อพ้นกำหนดแล้วไม่มีผู้ใดอ้างกรรมสิทธิ์ ให้พนักงานสอบสวนแจ้งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ผู้รับผิดชอบดูแลรักษาของกลางนั้นทราบเพื่อดำเนินการตามกฎหมายหรือระเบียบต่อไป

ในกรณีไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำผิด ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสืบสวนและงดการสอบสวนโดยปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับเกี่ยวกับการสืบสวน และงดการสอบสวน ซึ่งใช้บังคับในขณะนั้น

๕.๖.๑๓ ของกลางที่ตรวจยึดไว้ตาม ๕.๖.๑๑ ยกเว้นของกลางที่เกี่ยวกับกฎหมายว่าด้วยอาวุธปืน หากเป็นของที่เสียง่ายหรือถ้ารอจนคดีถึงที่สุดจะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของกลาง ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางขอความเห็นชอบจากพนักงานสอบสวนหรือพนักงานอัยการผู้รับผิดชอบในคดีนั้น เพื่อดำเนินการจำหน่ายหรือทำลายในระหว่างคดีแล้วแต่กรณีตามระเบียบของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยให้ร่วมกับพนักงานสอบสวนจัดการบันทึกรายละเอียดตำหนิรูปพรรณตลอดจนร่องรอยหลักฐานต่าง ๆ เกี่ยวกับของกลางนั้นไว้ก่อน เมื่อจำหน่ายแล้วได้เงินจำนวนสุทธิเท่าใด ให้ถือไว้แทนของกลางนั้น

๕.๖.๑๔ ของกลางที่เจ้าพนักงานตรวจยึดไว้ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่ง พ.ร.บ. ป่าไม้พุทธศักราช ๒๔๘๔ ถ้ามีผู้ร้องขอคืนในระหว่างคดี ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบคดีแจ้งให้ป่าไม้เขตหรือป่าไม้จังหวัดท้องที่ผู้รักษาของกลางแล้วแต่กรณีพิจารณาเสนอกรมป่าไม้เพื่อดำเนินการขออนุมัติรัฐมนตรีว่าการกระทรวง

เกษตรและสหกรณ์ ตามมาตรา ๖๔ ทวิ แห่ง พ.ร.บ. ป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ เมื่อได้รับอนุมัติจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์แล้วจึงจะคืนให้เจ้าของหรือผู้มีสิทธิไป

หมวด ๓ เรือของกลาง

๕.๖.๑๕ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับมอบเรือของกลางจากเจ้าพนักงานตำรวจ ให้ดำเนินการดังนี้

๑) จัดทำบัญชีรายละเอียดเกี่ยวกับเรือ เครื่องประกอบเรือ รวมทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ และจัดทำป้ายระบุเลขคดีอาญา วันที่จับกุม ชื่อผู้จับกุมและหน่วยงานข้อกล่าวหา สถานีตำรวจที่รับคดี ไว้ที่เรือแล้วส่งมอบเรือให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางเพื่อการเก็บรักษาไว้

๒) ในการดูแลรักษาเรือ ซึ่งมีเครื่องประกอบเรือ รวมทั้งทรัพย์สินต่าง ๆ ที่ยึดไว้ หากสามารถทำการตกลงกับหน่วยงานราชการอื่นได้ เช่น กรมเจ้าท่า กรมประมง ฯลฯ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางมอบการดูแลรักษาเรือ ให้กับหน่วยงานราชการดังกล่าว โดยให้จัดทำบันทึกการดูแลรักษาเรือไว้เป็นหลักฐานในสมุดยึดทรัพย์ของกลางด้วย

หากไม่สามารถทำการตกลงกับหน่วยราชการอื่นได้ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางมอบเรือให้สถานีตำรวจน้ำ กองบังคับการตำรวจน้ำ ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของตน เป็นผู้ดูแลรักษาเรือของกลาง แต่หากไม่มีสถานีตำรวจน้ำ กองบังคับการตำรวจน้ำ อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ จะเก็บรักษาเรือไว้ในสถานที่ของเอกชน ซึ่งมิได้มีส่วนได้เสียในคดีก็ได้ โดยค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาให้เบิกจ่ายตามระเบียบของทางราชการ

๓) กรณีทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อยู่ในเรือเป็นของเสียง่าย หรือกรณีที่เรือ เครื่องประกอบเรือ และทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อยู่ในเรือที่ถูกยึด หรือควบคุมไว้ หากหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงความเสียหาย อาจเกิดอันตรายต่อการเดินเรือ ชีวิต และทรัพย์สินของประชาชน หรืออาจเกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรืออาจมีค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับมูลค่าของเรือ เครื่องประกอบเรือ และทรัพย์สินที่อยู่ในเรือ หัวหน้าสถานีตำรวจหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีอำนาจสอบสวน หรือผู้รักษาการแทน อาจดำเนินการให้เอาเรือ เครื่องประกอบเรือและทรัพย์สินนั้นออกขายทอดตลาดก็ได้

การขายทอดตลาด เรือ เครื่องประกอบเรือ และทรัพย์สินต่าง ๆ ที่อยู่ในเรือที่ถูกยึดไว้ ให้ดำเนินการตาม ๕.๕.๒ เมื่อได้เงินจากการขายทอดตลาดมาแล้วให้หักค่าใช้จ่ายในการขายทอดตลาดทั้งนี้ ในการรับเงินและการเก็บรักษาเงินให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ

๕.๖.๑๖ การปฏิบัติต่อเรือของกลางที่เจ้าพนักงานอื่นได้ใช้อำนาจตามกฎหมายเฉพาะยึดไว้ให้ถือปฏิบัติตามกฎหมายดังกล่าว

หมวด ๔ รถของกลาง

๕.๖.๑๗ การจะใช้อำนาจยึดรถของกลางไม่ว่ากรณีใด เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องคำนึงด้วยว่ามีกฎหมายให้อำนาจที่จะยึดไว้เป็นรถของกลางได้เพียงใดหรือไม่ ในกรณีที่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์รถของกลาง เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ควรยึดรถของกลางไว้ แต่ให้แนะนำคู่กรณีไปดำเนินการฟ้องร้องกันเองทางศาล สำหรับรถของกลางนั้นให้พนักงานสอบสวนบันทึกเหตุผลที่ไม่ยึดรถของกลาง รวมทั้งพฤติการณ์แห่งเรื่องไว้ให้ปรากฏในบันทึกรายงานประจำวันด้วยกรณีเจ้าหน้าที่ตำรวจยึดรถของกลางไว้แล้ว ให้ผู้ยึดหรือผู้จับกุมรีบนำรถ

ดังกล่าวส่งพนักงานสอบสวนโดยด่วน หากนำส่งล่าช้าให้บันทึกเหตุผลในการนำส่งล่าช้าไว้ด้วยและให้พนักงานสอบสวนประกาศหาเจ้าของหรือผู้มีสิทธิเพื่อมาขอรับรถคืนไป

๕.๖.๑๘ เมื่อพนักงานสอบสวนได้ประกาศหาเจ้าของ หรือผู้มีสิทธิรับรถคืนครบกำหนด ๖ เดือน นับแต่วันยึดรถแล้ว และพนักงานสอบสวนเห็นว่ารถของกลางนั้นอาจหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินและไม่เป็นประโยชน์ในการพิสูจน์ทางคดีต่อไปให้เสนอต่อผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดดำเนินการขายทอดตลาดตามข้อ ๕.๖.๒๔ แต่ก่อนจะขายทอดตลาด พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการตาม ๕.๖.๑๙,๕.๖.๒๐, ๕.๖.๒๒ และ ๕.๖.๒๓ แล้ว

ในกรณีที่มีการโต้แย้งกรรมสิทธิ์รถของกลาง และเมื่อคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลให้พนักงานสอบสวนฟังผลการพิจารณาของศาลก่อนแล้วจึงจะดำเนินการตามระเบียบนี้ ต่อไป

๕.๖.๑๙ ให้พนักงานสอบสวนและผู้นำส่งรถของกลางลงบันทึกไว้ในรายงานประจำวันให้ปรากฏรายละเอียดเกี่ยวกับรถของกลาง อันจะเป็นเหตุให้เจ้าของหรือผู้มีสิทธิจะรับรถของกลางคืนนั้นทราบว่าเป็นรถของตนและสามารถพิสูจน์ได้ตามมาตรา ๑๓๒๗ วรรคสอง แห่ง ป.พ.พ. ข้อความในบันทึกให้มีรายการดังต่อไปนี้

๑) ลักษณะรถ

๒) หมายเลขทะเบียนรถ

๓) ประเภทรถ

๔) ชื่อ ชนิดรถ (แบบ/รุ่น/ปีที่ผลิต)

๕) สี (ถ้ามีหลายสีให้ลงรายละเอียดให้ชัดเจน)

๖) เลขหมายเครื่องยนต์และเลขหมายตัวถัง รวมทั้งตำแหน่งที่อยู่ของเลขหมายดังกล่าว

๗) อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวรถของกลาง เช่น วิทยุ เครื่องเสียง เครื่องมือ ล้ออะไหล่

๘) รายละเอียดอื่น ๆ ที่จำเป็นเพื่อบ่งชี้ลักษณะของรถ

๕.๖.๒๐ ในระหว่างดำเนินการตาม ๕.๖.๑๗, ๕.๖.๑๘ และ ๕.๖.๑๙ ให้พนักงานสอบสวนทำการสืบสวนหาผู้ที่เป็นเจ้าของรถหรือที่มาของรถดยมิชักช้า และดำเนินการดังต่อไปนี้

๑) ตรวจสอบแผนป้ายทะเบียนรถ

๒) ตรวจสอบใบคู่มือจดทะเบียนรถ

๓) ตรวจสอบป้ายวงกลมแสดงการเสียภาษีประจำปี

๔) สอบถามไปยังกองทะเบียนประวัติอาชญากร ว่ามีการแจ้งหายที่ใดหรือไม่ ถ้ามีการแจ้งหายในท้องที่ของสถานีตำรวจใด ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบติดต่อกับท้องที่นั้นให้นำหลักฐานการแจ้งหายมาแสดงเพื่อขอรับรถหรือพิสูจน์ความเป็นเจ้าของหรือเป็นผู้มีสิทธิมาขอรับรถต่อไป

ให้กองทะเบียนประวัติอาชญากร ดำเนินการตรวจสอบและแจ้งผลการดำเนินการให้พนักงานสอบสวนทราบโดยมิชักช้า

๕.๖.๒๑ หากปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าผู้ใดเป็นเจ้าของรถหรือผู้มีสิทธิจะรับรถก็ให้ติดต่อผู้นั้นมาขอรับรถคืนไป

๕.๖.๒๒ หากผลการตรวจสอบปรากฏว่ายังไม่อาจพิสูจน์ได้ว่าผู้ใดเป็นเจ้าของรถหรือผู้มีสิทธิขอรับรถ ให้ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางดำเนินการโดยเร่งด่วน ดังนี้

๑) กรณีไม่มีแผ่นป้ายทะเบียนรถต้องตรวจสอบเลขหมายเครื่องยนต์ เลขหมายตัวถัง แล้วแจ้งเลขหมายดังกล่าวพร้อมชื่อ ชนิดรถ (แบบ/รุ่น/ปีที่ผลิต) ชื่อเครื่องยนต์เพื่อตรวจสอบไปยัง

๑.๑) กรมการขนส่งทางบก

๑.๒) บริษัทตัวแทนจำหน่าย

๑.๓) บริษัทผู้ผลิต

๑.๔) กองทะเบียนประวัติอาชญากร

๒) กรณีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขเลขหมายเครื่องยนต์หรือเลขหมายตัวถัง ต้องนำรถของกลางส่งกองพิสูจน์หลักฐานกลาง หรือศูนย์พิสูจน์หลักฐาน ๑ - ๑๐ เพื่อตรวจสอบเลขหมายที่แท้จริง ถ้าทราบเลขหมายแล้ว ให้ดำเนินการตรวจสอบตาม ๑) เพื่อทราบตัวเจ้าของรถต่อไปถ้าไม่ทราบเลขหมายที่แท้จริงให้ส่งรถของกลางไปให้บริษัทผู้ผลิต เพื่อตรวจสอบเลขหมายที่แท้จริงต่อไป และผลการตรวจสอบของบริษัทตัวแทนจำหน่ายหรือบริษัทผู้ผลิตไม่ปรากฏว่ามีบริษัทใดเป็นผู้นำเข้าหรือเป็นผู้ผลิต ก็ให้ตรวจสอบว่าเป็นรถที่มีผู้นำเข้าโดยได้รับอนุญาตจากกระทรวงพาณิชย์หรือไม่ หากไม่ปรากฏหลักฐานการเสียภาษีศุลกากรก็ให้ส่งรถของกลางดังกล่าวให้กรมศุลกากรดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากรต่อไป

๕.๖.๒๓ การตรวจสอบหลักฐานหรือส่งรถของกลางไปตรวจพิสูจน์ตาม ๕.๖.๒๐ และ ๕.๖.๒๒ ให้พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการให้เสร็จสิ้นภายในกำหนดระยะเวลา ๓ เดือน นับแต่วันยึดรถหาก ไม่เสร็จสิ้นภายในกำหนดให้เสนอขออนุมัติขยายเวลาต่อผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดตาม ๕.๖.๒๔ เพื่อพิจารณาสั่งการหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวให้ดำเนินการขายทอดตลาดไป

๕.๖.๒๔ เมื่อได้ประกาศหาเจ้าของหรือผู้มีสิทธิตาม ๕.๖.๑๗ และ ๕.๖.๑๘ และดำเนินการตาม ๕.๖.๒๒ แล้ว ไม่มีบุคคลใดมาแสดงความเป็นเจ้าของรถของกลางดังกล่าวให้พนักงานสอบสวนทำความเห็นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นจนถึงผู้บังคับการ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาด และให้ผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดตั้งคณะกรรมการขายทอดตลาดไม่น้อยกว่า ๓ นาย ประกอบด้วยสารวัตรขึ้นไปอย่างน้อย ๑ นาย และกรรมการอื่น ๆ ต้องเป็นนายตำรวจสัญญาบัตรร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินการขายทอดตลาด

๕.๖.๒๕ ก่อนขายทอดตลาดให้คณะกรรมการขายทอดตลาดตาม ๕.๖.๒๔ ดำเนินการประเมินราคารถจากห้างร้านอย่างน้อย ๓ ร้าน เพื่อพิจารณาเปรียบเทียบราคากลางและให้ใช้ราคาประเมินที่สูงที่สุดจากจำนวน ๓ ร้านเป็นราคาขายทอดตลาด เพื่อให้ทางราชการได้รับประโยชน์สูงสุด

๕.๖.๒๖ สำหรับวิธีการขายทอดตลาดให้ปฏิบัติตามกฎหมายหรือระเบียบที่ว่าด้วยการนั้น

๕.๖.๒๗ เมื่อขายทอดตลาดได้เงินจำนวนเท่าใด ให้นำเงินดังกล่าวฝากไว้ที่กองบังคับการหรือ บช.ต้นสังกัดที่เป็นหน่วยงานผู้เบิก เมื่อครบกำหนดระยะเวลาตามมาตรา ๑๓๒๗ แห่ง ป.พ.พ. ยังไม่มีผู้ใดแสดงความเป็นเจ้าของ ให้นำเงินดังกล่าวส่งคลังเป็นรายได้แผ่นดินหากระหว่างนั้นมีผู้มาแสดงความเป็นเจ้าของรถของกลาง ให้ตรวจสอบหลักฐานให้แน่ชัดแล้วให้คืนเงินดังกล่าวแก่ผู้นั้น โดยขออนุมัติจากผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดตาม ๕.๖.๒๔ เสียก่อน

๕.๖.๒๘ เมื่อได้รับรายงานจากพนักงานสอบสวนตาม ๕.๖.๑๘ ว่ารถของกลางนั้นหากหน่วงช้าไว้จะเป็นการเสี่ยงต่อความเสียหายหรือค่าใช้จ่ายจะเกินส่วนกับค่าของทรัพย์สินและไม่เป็นประโยชน์ในการ

พิสูจน์ทางคดีต่อไป ให้ผู้มีอำนาจอนุมัติขายทอดตลาดตาม ๕.๖.๒๔ พิจารณา หากเห็นชอบด้วยก็ให้ดำเนินการขายทอดตลาดรถของกลางนั้นตามวิธีการดังกล่าวข้างต้น

หมวด ๕ ยาเสพติดของกลาง

๕.๖.๒๙ การปฏิบัติต่อยาเสพติดของกลางให้ถือตามระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดว่าด้วยการตรวจรับ การตรวจพิสูจน์ การเก็บรักษา การทำลาย การนำไปใช้ประโยชน์ และการรายงานยาเสพติด และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

หมวด ๖ ของกลางประเภทอื่น ๆ

๕.๖.๓๐ ของกลางประเภทอื่น ๆ ที่มีบทบัญญัติกฎหมายให้ดำเนินการโดยเฉพาะ ให้ดำเนินการ

๑) ของกลางที่มีกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจหน้าที่ของพนักงานเจ้าหน้าที่ในการเก็บรักษา ดังต่อไปนี้และ/หรือทำลาย ให้พนักงานสอบสวนส่งไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจนั้น เช่น ของกลาง ตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย, กฎหมายว่าด้วยปุ๋ย, กฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์มาตรฐานอุตสาหกรรม,กฎหมายว่าอาหาร, กฎหมายว่าด้วยยา, กฎหมายว่าเครื่องสำอาง ฯลฯ

๒) ของกลางที่มีกฎหมายบัญญัติให้ผู้เสียหายและผู้ต้องหาสามารถตกลงเกี่ยวกับเรื่องของกลางนั้นได้ ให้พนักงานสอบสวนดำเนินการตามข้อตกลงนั้น เช่น ของกลางตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์

๕.๗ ความรับผิดเกี่ยวกับการเก็บรักษาของกลาง

๕.๗.๑ ผู้มีหน้าที่เก็บรักษาของกลางคนใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ละเลย หรือดัดแปลงแก้ไขของกลางให้เปลี่ยนไปจากสภาพที่เป็นอยู่เดิม หรือเอาของกลางที่ยังไม่ควรขายไปขาย เป็นเหตุให้เกิดความเสียหายขึ้น หรือเอาของกลางไปใช้หรือยอมให้บุคคลอื่นใช้โดยมิใช่เพื่อการรักษาของกลางนั้น หรือยักยอกไว้เป็นของตนหรือบุคคลที่สามโดยทุจริต นอกจากจะต้องได้รับโทษอันจะพึงมีตามกฎหมายแล้ว จะต้องชดใช้ราคาของหรือค่าเสียหายทดแทนด้วยอีกส่วนหน

๕.๗.๒ กรณีผู้มีหน้าที่รักษาของกลางได้มอบหมายหน้าที่ในการเก็บรักษาของกลางให้บุคคลตามข้อ ๗ ผู้มีหน้าที่รักษาของกลางยังต้องรับผิดในกรณีที่เกิดความเสียหายขึ้น เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายเกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัยหรือมิได้เกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน

๕.๗.๓ ผู้ได้รับมอบหมายหน้าที่เก็บรักษาของกลาง ต้องรับผิดหากจำนวน ปริมาณ และสภาพของกลางไม่ถูกต้องตามบัญชีของกลางขณะที่ได้รับมอบหมายหน้าที่ ตลอดจนต้องรับผิดเช่นเดียวกับผู้มีหน้าที่รักษาของกลางตาม ๕.๑.๒

๕.๗.๔ ในกรณีที่ของกลางเกิดความเสียหายในระหว่างที่ได้รับอนุญาตให้คืนของกลางผู้ที่ได้รับอนุญาตให้คืนของกลางตามลักษณะ ๓ ต้องรับผิดหากของกลางได้รับความเสียหายหรือสูญหายในระหว่างที่ตนดูแลรักษาของกลางนั้น และยังต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากบุคคลที่สาม เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดขึ้นจากสภาพของกลางนั้น เกิดขึ้นจากเหตุสุดวิสัย หรือมิได้เกิดจากความจงใจหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของตน

๕.๘ เบ็ดเตล็ด

๕.๘.๑ ของกลางในคดีอาญา ซึ่งมีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อตกลง กำหนดวิธีการเก็บรักษาไว้สำหรับส่วนราชการใดโดยเฉพาะ ให้ถือปฏิบัติไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ หรือข้อตกลง นั้น ๆ

๕.๘.๒ วิธีปฏิบัติเรื่องใดที่มิได้กำหนดในระเบียบนี้ไว้โดยเฉพาะ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ คำสั่ง หรือหนังสือสั่งการที่เกี่ยวข้อง

๖. สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา

ประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๕ บทที่ ๒ ข้อ ๔๒๓-๔๒๖ เรื่อง สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา[๘๑]

๖.๑ การเก็บรักษาสิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา

๖.๑.๑ ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์สิ่งของส่วนตัวและผู้ต้องหายินยอม

๑) ให้เจ้าพนักงานตำรวจเก็บรักษา ไว้ตามระเบียบ

๒) ให้ลงประจำวัน

๓) ให้ลงสมุดบัญชีของส่วนตัว ผู้ต้องหาคดี

๖.๒.๑ ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์สิ่งของส่วนตัวและผู้ต้องหาไม่ยินยอม

๑) ให้ชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ของการที่เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ให้และลงประจำวันให้ผู้ต้องหาลงนาม

๖.๒ การมอบสิ่งของส่วนตัวคืนผู้ต้องหา

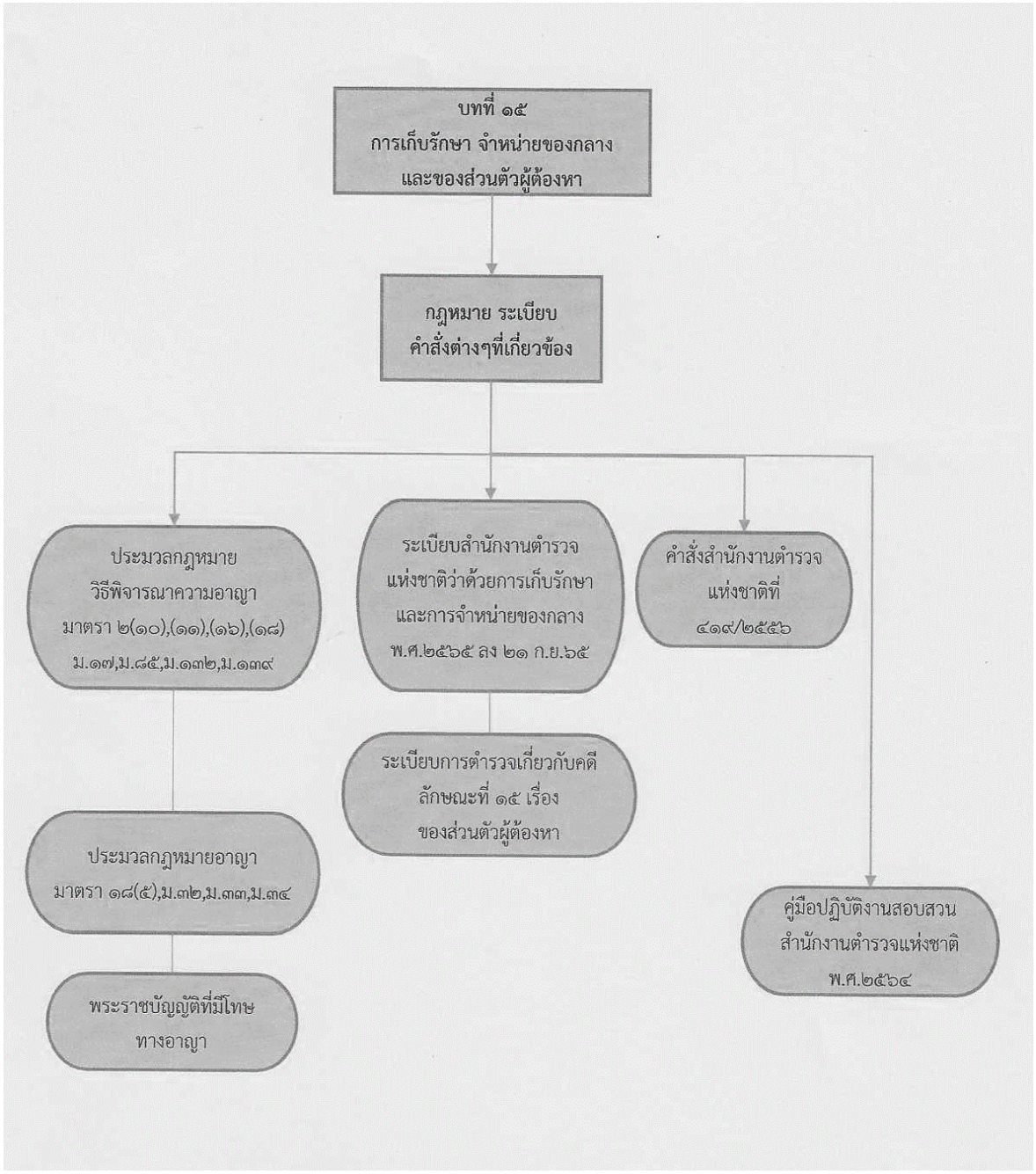
๖.๒.๑ ให้ลงประจำวัน

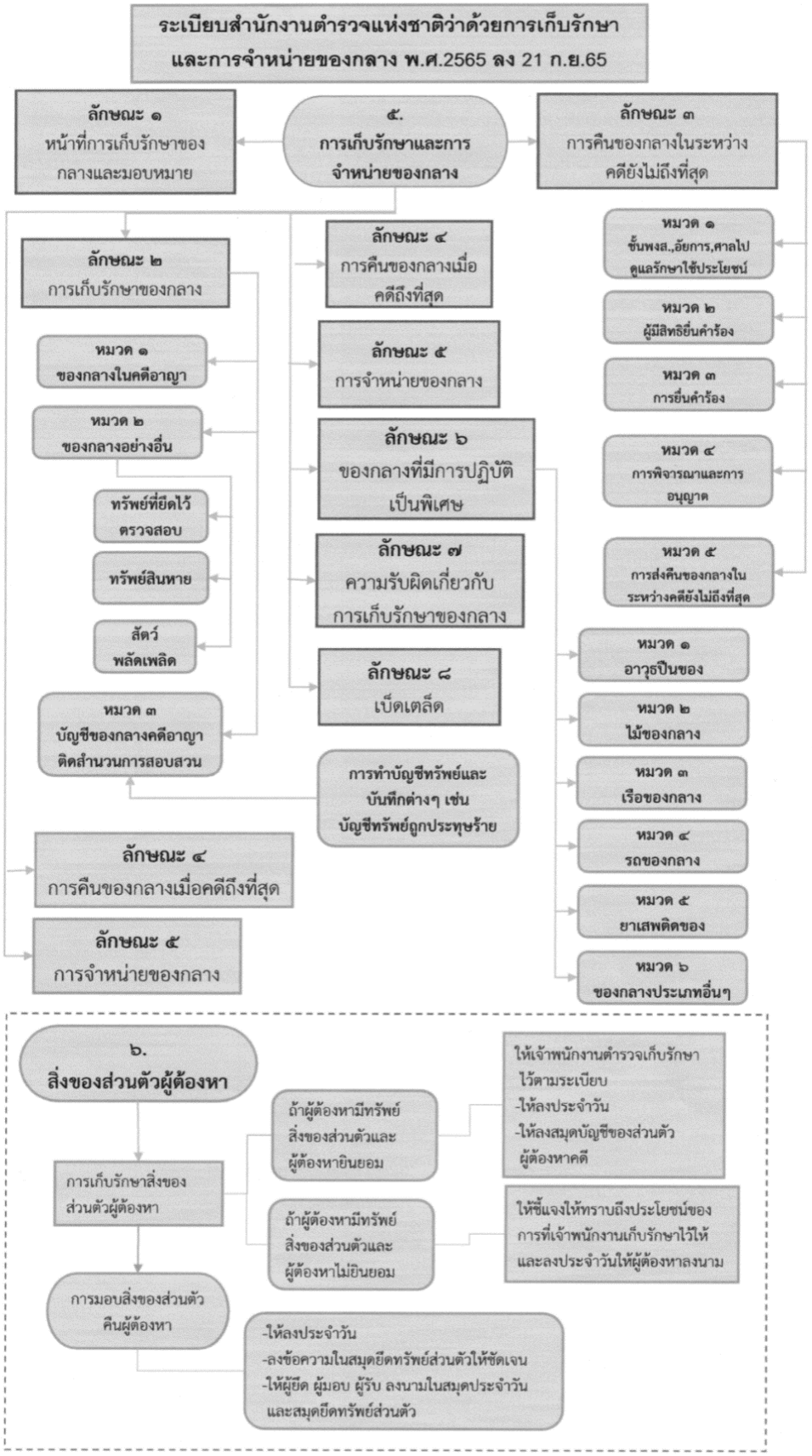
๖.๒.๒ ลงข้อความในสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวให้ชัดเจน

๖.๒.๓ ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงนามในสมุดประจำวัน และสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัว

---

[๘๑] ประมวลระเบียบตำรวจเกี่ยวกับคดี ปรับปรุงใหม่ พิมพ์ครั้งที่ ๓ (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล),หน้า ๔๒๓ - ๔๒๖

บทที่ ๑๕
การเก็บรักษา จำหน่ายของกลาง
และของส่วนตัวผู้ต้องหา
กฎหมาย ระเบียบ
คำสั่งต่างๆที่เกี่ยวข้อง
ประมวลกฎหมาย
วิธีพิจารณาความอาญา
มาตรา ๒(๑๐),(๑๑),(๑๖),(๑๘)
ม.๑๗,ม.๘๕,ม.๑๓๒,ม.๑๓๙
ระเบียบสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติว่าด้วยการเก็บรักษา
และการจำหน่ายของกลาง
พ.ศ.๒๕๖๕ ลง ๒๑ ก.ย.๖๕
คำสั่งสำนักงานตำรวจ
แห่งชาติที่
๔๑๙/๒๕๕๖
ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี
ลักษณะที่ ๑๕ เรื่อง
ของส่วนตัวผู้ต้องหา
ประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา ๑๘(๕),ม.๓๒,ม.๓๓,ม.๓๔
พระราชบัญญัติที่มีโทษ
ทางอาญา
คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน
สำนักงานตำรวจแห่งชาติ
พ.ศ.๒๕๖๔

ระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติว่าด้วยการเก็บรักษา
และการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.2565 ลง 21 ก.ย.65
๕.
การเก็บรักษาและการ
จำหน่ายของกลาง
ลักษณะ ๑
หน้าที่การเก็บรักษาของ
กลางและมอบหมาย
ลักษณะ ๒
การเก็บรักษาของกลาง
หมวด ๑
ของกลางในคดีอาญา
หมวด ๒
ของกลางอย่างอื่น
ทรัพย์ที่ยึดไว้
ตรวจสอบ
ทรัพย์สินหาย
สัตว์
พลัดเพลิด
หมวด ๓
บัญชีของกลางคดีอาญา
ติดสำนวนการสอบสวน
ลักษณะ ๓
การคืนของกลางในระหว่าง
คดียังไม่ถึงที่สุด
หมวด ๑
ชั้นพงส.,อัยการ,ศาลไป
ดูแลรักษาใช้ประโยชน์
หมวด ๒
ผู้มีสิทธิยื่นคำร้อง
หมวด ๓
การยื่นคำร้อง
หมวด ๔
การพิจารณาและการ
อนุญาต
หมวด ๕
การส่งคืนของกลางใน
ระหว่างคดียังไม่ถึงที่สุด
ลักษณะ ๔
การคืนของกลางเมื่อ
คดีถึงที่สุด
ลักษณะ ๕
การจำหน่ายของกลาง
ลักษณะ ๖
ของกลางที่มีการปฏิบัติ
เป็นพิเศษ
ลักษณะ ๗
ความรับผิดเกี่ยวกับ
การเก็บรักษาของกลาง
ลักษณะ ๘
เบ็ดเตล็ด
การทำบัญชีทรัพย์และ
บันทึกต่างๆ เช่น
บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย
หมวด ๑
อาวุธปืนของ
หมวด ๒
ไม้ของกลาง
หมวด ๓
เรือของกลาง
หมวด ๔
รถของกลาง
หมวด ๕
ยาเสพติดของ
หมวด ๖
ของกลางประเภทอื่นๆ
ลักษณะ ๔
การคืนของกลางเมื่อคดีถึงที่สุด
ลักษณะ ๕
การจำหน่ายของกลาง
๖.
สิ่งของส่วนตัวผู้ต้องหา
การเก็บรักษาสิ่งของ
ส่วนตัวผู้ต้องหา
การมอบสิ่งของส่วนตัว
คืนผู้ต้องหา
ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์
สิ่งของส่วนตัวและ
ผู้ต้องหายินยอม
ถ้าผู้ต้องหามีทรัพย์
สิ่งของส่วนตัวและ
ผู้ต้องหาไม่ยินยอม
ให้เจ้าพนักงานตำรวจเก็บรักษา
ไว้ตามระเบียบ
-ให้ลงประจำวัน
-ให้ลงสมุดบัญชีของส่วนตัว
ผู้ต้องหาคดี
ให้ชี้แจงให้ทราบถึงประโยชน์ของ
การที่เจ้าพนักงานเก็บรักษาไว้ให้
และลงประจำวันให้ผู้ต้องหาลงนาม
-ให้ลงประจำวัน
-ลงข้อความในสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัวให้ชัดเจน
-ให้ผู้ยึด ผู้มอบ ผู้รับ ลงนามในสมุดประจำวัน
และสมุดยึดทรัพย์ส่วนตัว

แบบพิมพ์ที่ใช้เกี่ยวกับคดีในราชการ ตร.

๑. บัญชีของกลางคดีอาญา

๒. บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย

๓. บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน

๔. บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

๕. บันทึกเสนอสัญญาประกันสิ่งของ

๖. คำร้องขอคืนสิ่งของ

๗. สัญญาประกันและรับมอบสิ่งของ

๘. บัญชีทรัพย์สินของผู้ประกันซึ่งรับรองว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ประกันแต่เพียงผู้เดียวและไม่อยู่ในภาระติดพันใด ๆ

๙. บันทึกแจ้งการขอประกันสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

๑๐. แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย

๑๑. แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหายได้คืน

๑๒. แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรม

๑๓. แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรมได้คืน

๑๔. แบบรายงานแผนประทุษกรรม

๑๑

บัญชีของกลางคดีอาญา

สมุดยึดทรัพย์ของกลางลำดับที่ .....
ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....
คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....
.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ. ๑. ช่องรายการให้ลงรายละเอียดของกลาง ถ้าของกลางมีเลขหมายก็ให้ลงเลขหมายไว้ด้วย
๒. เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๗)

๑๒

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ของใคร	วัน เดือน ปี ที่ถูกประทุษร้าย	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๘)

๑๓

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน

บัญชีของกลางลำดับที่.....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่ .....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๙)

๑๔

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา

..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด.....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา บาท	ราคา สต.	ของใคร	วัน เดือน ปี ที่ถูกประทุษร้าย	หมายเหตุ

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๑๐)

๔๓

บันทึกเสนอสัญญาประกันสิ่งของ

เรียน.....

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....พนักงานสอบสวนได้ยึดสิ่งของ ดังนี้

๑. .....

๒. .....

ฯลฯ

ไว้ประกอบการสอบสวนตามบัญชียึดทรัพย์.....คดีที่ .....

คดีระหว่าง.....ผู้กล่าวหา.....ผู้ต้องหา ฐานความผิด.....

เหตุเกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ที่แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

บัดนี้.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....

สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....แขวง/ตำบล ..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของดังกล่าวข้างต้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

๑. ความผิดที่ต้องหาเป็นความผิดตาม.....

มีโทษจำคุก.....ปรับ.....หรือ.....

๒. เหตุผลความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๓. ความเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๔. ผู้ยื่นคำร้องได้วางหลักประกันคือ.....

ความน่าเชื่อถือเป็นหลักประกัน.....

๕. ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๖. คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้.....

.....

๗. การดำเนินการตรวจพิสูจน์ บันทึกรายละเอียด ร่องรอย หรือตำหนิรูปพรรณของภาพถ่าย หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสิ่งเหล่านั้น เพื่อใช้ในการพิสูจน์ทางคดี

.....

๘. พฤติการณ์แห่งคดี.....

๙. ความเห็น.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓๙)

๔๔

คำร้องขอคืนสิ่งของ

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....

มีความประสงค์ขอคืนสิ่งของ ซึ่งเจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ตามคดีที่...../.....ดังนี้

๑. สิ่งของที่ประสงค์จะขอคืน

๑.๑ .....

๑.๒ .....

๑.๓ .....

๒. เหตุผล ความจำเป็นและความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

.....

๓. ระยะเวลาที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

๔. ผู้ที่จะดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ คือ.....

๕. สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๖. หลักฐานในการแสดงสิทธิในสิ่งของที่ขอคืน.....

.....

โดยข้าพเจ้ามีหลักทรัพย์ตามบัญชีท้ายสัญญานี้

ลงชื่อ.....ผู้ยื่นคำร้อง

(.....)

(ส ๕๖ – ๔๐)

๔๕

สัญญาประกันและรับมอบสิ่งของ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

อยู่ที่บ้านเลขที่.....แขวง/ตำบล .....เขต/อำเภอ .....จังหวัด.....

ทำสัญญาประกันให้ไว้แก่พนักงานสอบสวน (สถานี).....มีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าพเจ้าได้รับประกัน.....ซึ่งเป็นของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ประกอบการสอบสวนคดีที่ ..... ไปจากเจ้าพนักงานสอบสวนและสัญญาว่า จะดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งคืนสิ่งของที่ประกันไปเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตหรือตามกำหนดที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ส่งคืน

๑.๒ ไม่จำหน่าย จ่าย โอน กรรมสิทธิ์สิ่งของที่ประกันในระหว่างสัญญาประกัน

๑.๓ ไม่ทำให้สิ่งของที่ประกันไปเกิดความเสียหาย สูญหาย ชำรุด บกพร่อง ถูกทำลาย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง อันจะทำให้การใช้พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ทางคดีเปลี่ยนแปลงไป

๑.๔ ไม่นำสิ่งของที่ประกันไปใช้ในการกระทำความผิดใดๆ อีก

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าขอประกันสิ่งของเป็นเวลา.....และจะนำสิ่งของที่ประกันไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ที่.....โดยมี.....เป็นผู้ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

ข้อ ๓ ถ้าข้าพเจ้าผิดสัญญาตามข้อ ๑ ข้าพเจ้ายินยอมใช้เงิน (ตัวเลข)..... (ตัวหนังสือ).....

ข้อ ๔ เพื่อเป็นหลักประกันข้าพเจ้าได้นำ.....(หลักทรัพย์ที่นำมาประกัน) ให้พนักงานสอบสวนไว้ และรับรองว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้า/ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ และไม่ได้อยู่ในภาระติดพันใดๆ

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในสัญญานี้ดีตลอดแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน/ผู้รับสิ่งของ

ลงชื่อ.....ผู้รับสัญญา

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน/บันทึก

(ส ๕๖ – ๔๑)

(๒)

กำหนดวันเวลาให้ผู้ประกันส่งสิ่งของต่อผู้ให้ประกัน

ครั้งที่	วันเดือนปี	เวลา	สถานีที่ส่ง	ลายมือชื่อ ผู้ที่ประกัน ทราบวันนัด

บัญชีทรัพย์สินของผู้ประกันซึ่งรับรองว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ประกันแต่เพียงผู้เดียว
และไม่อยู่ในภาระติดพันใด ๆ

ลำดับ	รายการ ทรัพย์สิน	จำนวน	ราคา		รวมราคา		หมายเหตุ
			บาท	สต.	บาท	สต.	

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน

(ส ๕๖ – ๔๑)

๔๖

ที่ ตช...../..... สถานีตำรวจ.....

.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง แจ้งการขอประกันสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

เรียน .....(เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก ผู้ต้องหา หรือผู้หาย)

ด้วยพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ.....

ได้ยึด.....ไว้ประกอบการสอบสวนคดีที่ ...../.....

บัดนี้.....(ผู้ยื่นคำร้องขอประกัน).....ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างสอบสวน จากพนักงานสอบสวน หากท่านประสงค์จะคัดค้านขอให้ท่านยื่นคำคัดค้านพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อพนักงานสอบสวนภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

(.....)

ตำแหน่ง .....

โทร. .....

โทรสาร. .....

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน

(ส ๕๖ – ๔๒)

๕๗

แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
เรียน _____ _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย _____

รายละเอียดการหาย ☐ เกี่ยวกับคดี ☐ ไม่เกี่ยวกับคดี

ผู้เสียหาย _____
ที่อยู่ _____
ผู้แจ้งหาย _____
ที่อยู่ _____
ฐาน/เหตุที่หาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____

วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. _____ ป.จ.ว.ข้อ ___

รายการและตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย

รวม _____ รายการ ทั้งสิ้น มูลค่า _____ บาท

(ลงชื่อ) _____
( )
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๔๘)

๕๘

แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหายได้คืน

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
เรียน _____ _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหายได้คืน

รายละเอียดการหาย ☐ เกี่ยวกับคดี ☐ ไม่เกี่ยวกับคดี

ผู้เสียหาย _____
ที่อยู่ _____
ผู้แจ้งหาย _____
ที่อยู่ _____
ฐาน/เหตุที่หาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____
_____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ป.จ.ว.ข้อ _____

รายละเอียดการได้คืน จับกุมผู้ต้องหาได้ _____ คน
สถานที่ได้คืน _____
วันที่ได้คืน _____ ป.จ.ว.ข้อ _____
วิธีการได้คืน _____

รายการและตำหนิรูปพรรณทรัพย์ได้คืน

_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

รวม _____ รายการ ทั้งสิ้น มูลค่า _____ บาท

(ลงชื่อ)
( )
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๔๙)

๕๙

แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรม

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____
เรียน _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคู่มือจดทะเบียนรถ ..... ฉบับ

☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์

เลขทะเบียน _____ จังหวัด _____
ชื่อรถ _____ แบบ _____ รุ่น ปี ค.ศ. _____ สี _____
ชื่อเครื่องยนต์ _____ ชนิดเชื้อเพลิง _____
เลขหมายเครื่องยนต์ _____ สูบ _____ ซีซี
เลขหมายตัวรถ _____ เพลา _____ ล้อ
ลักษณะของรถ _____ ประเภทของรถ _____ (รย. ๑๒)
ตำหนิหรือลักษณะพิเศษ _____
ราคาประเมินขณะที่ถูกโจรกรรม _____
ชื่อเจ้าของ _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____
แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รายละเอียดการถูกโจรกรรม
สถานที่เกิดเหตุ _____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ปจว.ข้อ _____
พฤติการณ์ที่ถูกโจรกรรม _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๕๐)

๖๐

แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรมได้คืน

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____
เรียน _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคู่มือจดทะเบียนรถ ๑ ฉบับ

☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์

เลขทะเบียน _____ จังหวัด _____
ชื่อรถ _____ แบบ _____ รุ่น ปี ค.ศ. _____ สี _____
ชื่อเครื่องยนต์ _____ ชนิดเชื้อเพลิง _____
เลขหมายเครื่องยนต์ _____ สูบ _____ ซีซี
เลขหมายตัวรถ _____ เพลา _____ ล้อ
ลักษณะของรถ _____ ประเภทของรถ _____ (รย. ๑๒)
ตำหนิหรือลักษณะพิเศษ _____
ราคาประเมินขณะที่ถูกโจรกรรม _____
ชื่อเจ้าของ _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____
แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รายละเอียดการถูกโจรกรรม

สถานที่เกิดเหตุ _____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ปจว.ข้อ _____
พฤติการณ์ที่ถูกโจรกรรม _____

รายละเอียดการได้คืน

สถานที่ได้คืน _____
วันที่ได้คืน _____
วิธีการได้คืน _____
สภาพของรถที่ได้คืน _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๕๑)

๖๑

แบบรายงานแผนประทุษกรรม

(เติมข้อความในช่องว่าง และกาเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ต้องการได้มากกว่า ๑ รายการ)

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ บัญชีของกลางที่ _____
เรียน _____
เลขคดีที่ _____ ข้อหา _____
ชื่อผู้ต้องหา _____ ชื่อผู้เสียหาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____ ตรอก / ซอย _____ ถนน _____
หมู่บ้าน/หมู่ที่ _____ แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____
วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ _____ วันรับคำร้องทุกข์ _____
จำนวนคนร้าย _____ (ผู้ใหญ่ ชาย _____ คน หญิง _____ คน) (เด็ก/เยาวชน ชาย _____ คน หญิง _____ คน)
จับกุมผู้ต้องหาได้ _____ คน ยังหลบหนีอยู่ _____ คน

ผู้เสียหายเป็น ☐ ผู้ใหญ่ อายุ _____ ปี ☐ เด็ก/เยาวชน อายุ _____ ปี | ☐ ชาย ☐ หญิง | ☐ คนไทย ☐ ชาวต่างประเทศ | จำนวนผู้เสียหาย _____ คน (☐ นักท่องเที่ยว ☐ ไม่ใช่)

จุดเกิดเหตุ

☐ เคหสถาน	☐ ร้านค้า	☐ ศูนย์การค้า	☐ โรงงาน	☐ โกดัง
☐ ตลาด	☐ ลานจอดรถ	☐ ธนาคาร	☐ ตู้เอทีเอ็ม	☐ ร้านเพชร/ทอง
☐ ร้านเสริมสวย	☐ ห้องอาหาร	☐ สถานบริการ	☐ โรงแรม	☐ โรงมหรสพ
☐ สำนักงานธุรกิจ	☐ สถานพยาบาล	☐ สถานศึกษา	☐ สถานที่ราชการ	☐ ศาสนสถาน
☐ ถนน/ตรอก/ซอย	☐ สะพานลอยคนข้าม	☐ ตู้โทรศัพท์	☐ ป้ายรถประจำทาง	☐ สวนสาธารณะ
☐ สวน/ไร่/นา	☐ ป่า	☐ ที่รกร้างว่างเปล่า	☐ สถานีรถไฟ	☐ สถานีขนส่ง
☐ ท่าเรือ	☐ บนรถไฟ	☐ รถยนต์ประจำทาง	☐ รถยนต์ส่วนบุคคล	☐ รถยนต์รับจ้าง
☐ อื่นๆ				

ทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย

☐ รถยนต์ (_____ ล้อ ประเภท _____)			☐ รถจักรยานยนต์	☐ เครื่องประดับ
☐ โบราณวัตถุ	☐ พระพุทธรูป	☐ พระเครื่อง	☐ เครื่องจักร/เครื่องยนต์	☐ หัวจักร
☐ เครื่องมือการเกษตร	☐ วัว/ควาย	☐ ปืน	☐ กล้องถ่ายรูป	☐ นาฬิกา
☐ เสื้อผ้า	☐ เงินสด	☐ เครื่องใช้ไฟฟ้า (ระบุ)	_____	
☐ อื่นๆ _____				
☐ รวมมูลค่า _____ บาท				

ยานพาหนะที่ใช้ ☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์ ☐ เรือ ☐ อื่นๆ _____
(ประเภท _____)

อาวุธที่ใช้

☐ ปืนพกลูกโม่	☐ ปืนพกอัตโนมัติ	☐ ปืนลูกซอง	☐ ปืนพกไม่ทราบชนิด	☐ ปืนยาว
☐ ปืนสงครามชนิด _____		ขนาดกระสุนปืน _____ นิ้ว/ _____ มม./เบอร์		☐ ปืนปลอม
☐ ระเบิดชนิด _____		☐ ระเบิดปลอม	☐ มีด	☐ ของแหลม/มีคม
☐ ท่อนเหล็ก/ไม้	☐ ค้อน	อื่นๆ _____		

อุปกรณ์ที่ใช้

☐ ไขควง	☐ คีม	☐ แม่แรง	☐ สิ่ว	☐ ตะไบ	☐ ขะแลง	☐ กุญแจผี
☐ น้ำกรด	☐ กุญแจมือ	☐ มีด	☐ ของแหลม/มีคม	☐ ท่อนเหล็ก/ไม้	☐ ค้อน	☐ ที่ตัดกระจก
☐ วิทยุสื่อสาร	☐ อื่นๆ _____					

(ส ๕๖ – ๕๒)

(๒)

วิธีการของคนร้าย ☐ ล้วงกระเป๋า ☐ กรีดกระเป๋า ☐ ตกทอง/ตกพระ ☐ หลอกเล่นการพนัน
☐ สมัครเป็นคนรับใช้ ☐ แอบอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่/เจ้าพนักงาน ☐ แอบอ้างตัวเป็นญาติมิตร
☐ แอบอ้างติดต่อธุรกิจซื้อขาย/รับบริการ/สมัครงาน ☐ แอบอ้างเป็นพนักงานซ่อมแซมของใช้

เปิดร้านสั่งสินค้า	ปลอมแปลงบัตรเครดิต	ขายแปลงเป็นหญิง
ชักชวนไปร่วมเพศ	มอมเมา/วางยา ผู้เสียหาย	ใช้กำลังกาย
ใช้อาวุธ	ใช้วาจาข่มขู่ ใช้วาจาหลอกล่อ	หลอกให้เงิน/สิ่งของ
วางยาเบื่อสุนัข	งัดแงะเข้าทางประตู/หน้าต่าง/ช่องลม	งัดแงะเข้าทางหลังคา/เพดาน
กระทำผิดและถ่ายอุจจาระ	กระทำผิดและรับประทานอาหาร	กระทำผิดและข่มขืนผู้เสียหาย
กระทำผิดและกระทำอนาจาร	พันธนาการผู้เสียหาย	ขังผู้เสียหายในห้องน้ำ ฯลฯ
ฉวยโอกาสขณะชุลมุน	ฉวยโอกาสขณะผู้เสียหายเผลอ	ฉวยโอกาสขณะผู้เสียหายนอนหลับ
ว่าจ้างให้ไปส่ง	รับจ้างให้ไปส่ง	ชักชวนให้ไปด้วยกัน
ติดตามผู้เสียหาย	ดักรอผู้เสียหาย	ติดตามผู้เสียหายจากธนาคาร

อื่นๆ _____

ร่อยรอย/พยานหลักฐาน ในที่เกิดเหตุ ลายนิ้วมือแฝง เส้นผม/เส้นขน ปลอกกระสุน จำนวน _____
อื่นๆ

มูลเหตุ (สำหรับคดีประทุษร้ายต่อชีวิต)

ไม่ทราบสาเหตุ	ขัดแย้งผลประโยชน์	ขัดแย้งทางการเมือง	พิพาททางคดี
ปกปิดความผิดอื่น	ชู้สาว	แก้แค้น	ทะเลาะวิวาท
เข้าใจผิด	เมาสุรา	ติดยาเสพติด	จิตวิปริต
อื่นๆ			
เป็นการใช้จ้างวาน	มือปืนรับจ้าง		

พฤติการณ์แห่งคดี _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
(ตำแหน่ง) _____

ที่...../.....
เรียน พนักงานสอบสวน.....
พบประ วัติหรือวิธีการที่คล้ายคลึงกับคดีที่เกิดขึ้น ปรากฏตามรายการที่แนบมาพร้อมนี้
ไม่พบประวัติหรือวิธีการตรงกับแผนประทุษกรรมคนร้ายรายใด

(ลงชื่อ)
(.....)
(ตำแหน่ง).....
...../...../.....

(ส ๕๖ – ๕๒)

บัญชีของกลางคดีอาญา

สมุดยึดทรัพย์ของกลางลำดับที่ .....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ. ๑. ช่องรายการให้ลงรายละเอียดของกลาง ถ้าของกลางมีเลขหมายก็ให้ลงเลขหมายไว้ด้วย
๒. เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๗)

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้าย

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ของใคร	วัน เดือน ปี ที่ถูกประทุษร้าย	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๘)

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายได้คืน

บัญชีของกลางลำดับที่.....

ตามสำนวนการสอบสวนของสถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่ .....

คดีระหว่าง { ..... ผู้กล่าวหา
..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด .....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา		ยึดจากใคร	วัน เดือน ปี ที่ยึด	หมายเหตุ
			บาท	สต.			

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๙)

บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายไม่ได้คืน

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

คดีที่ ...../.....ลงวันที่.....

คดีระหว่าง ..... ผู้กล่าวหา

..... ผู้ต้องหา

ข้อหา/ฐานความผิด.....

.....

ลำดับที่	รายการ	จำนวน	ราคา บาท	ราคา สต.	ของใคร	วัน เดือน ปี ที่ถูกประทุษร้าย	หมายเหตุ

หมายเหตุ เมื่อลงรายการสิ้นสุดแล้ว ให้ลงชื่อพนักงานสอบสวนกำกับไว้

(ส ๕๖ – ๑๐)

บันทึกเสนอสัญญาประกันสิ่งของ

เรียน.....

ด้วยเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....พนักงานสอบสวนได้ยึดสิ่งของ ดังนี้

๑. .....

๒. .....

ฯลฯ

ไว้ประกอบการสอบสวนตามบัญชียึดทรัพย์.....คดีที่ .....

คดีระหว่าง.....ผู้กล่าวหา.....ผู้ต้องหา ฐานความผิด.....

เหตุเกิดเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....

ที่แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....

บัดนี้.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....

สัญชาติ.....อยู่บ้านเลขที่.....แขวง/ตำบล ..... เขต/อำเภอ.....

จังหวัด.....ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของดังกล่าวข้างต้นไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

๑. ความผิดที่ต้องหาเป็นความผิดตาม.....

มีโทษจำคุก.....ปรับ.....หรือ.....

๒. เหตุผลความจำเป็น และความเร่งด่วนที่ต้องนำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๓. ความเสี่ยงภัยหรือเสี่ยงต่อความเสียหาย สูญหาย ถูกทำลาย ปลอมหรือแก้ไขเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๔. ผู้ยื่นคำร้องได้วางหลักประกันคือ.....

ความน่าเชื่อถือเป็นหลักประกัน.....

๕. ความน่าเชื่อถือของผู้ที่จะนำไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๖. คำคัดค้านของผู้มีสิทธิยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้.....

.....

๗. การดำเนินการตรวจพิสูจน์ บันทึกรายละเอียด ร่องรอย หรือตำหนิรูปพรรณของภาพถ่าย หรือดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใด เพื่อเป็นหลักฐานยืนยันความถูกต้องแท้จริงของสิ่งเหล่านั้น เพื่อใช้ในการพิสูจน์ทางคดี

.....

๘. พฤติการณ์แห่งคดี.....

๙. ความเห็น.....

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ลงชื่อ.....

(.....)

ตำแหน่ง.....

...../...../.....

(ส ๕๖ – ๓๙)

คำร้องขอคืนสิ่งของ

สถานีตำรวจ/หน่วยงาน.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี

อยู่บ้านเลขที่.....

มีความประสงค์ขอคืนสิ่งของ ซึ่งเจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ตามคดีที่...../.....ดังนี้

๑. สิ่งของที่ประสงค์จะขอคืน

๑.๑ .....

๑.๒ .....

๑.๓ .....

๒. เหตุผล ความจำเป็นและความเร่งด่วน ที่ร้องขอคืนสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

.....

๓. ระยะเวลาที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

๔. ผู้ที่จะดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์จากสิ่งของ คือ.....

๕. สถานที่ที่นำสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์.....

.....

๖. หลักฐานในการแสดงสิทธิในสิ่งของที่ขอคืน.....

.....

โดยข้าพเจ้ามีหลักทรัพย์ตามบัญชีท้ายสัญญานี้

ลงชื่อ.....ผู้ยื่นคำร้อง

(.....)

(ส ๕๖ – ๔๐)

สัญญาประกันและรับมอบสิ่งของ

เขียนที่.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ข้าพเจ้า.....อายุ.....ปี เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....

อยู่ที่บ้านเลขที่.....แขวง/ตำบล .....เขต/อำเภอ .....จังหวัด.....

ทำสัญญาประกันให้ไว้แก่พนักงานสอบสวน (สถานี).....มีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ข้าพเจ้าได้รับประกัน.....ซึ่งเป็นของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ประกอบการสอบสวนคดีที่ ..... ไปจากเจ้าพนักงานสอบสวนและสัญญาว่า จะดำเนินการดังนี้

๑.๑ ส่งคืนสิ่งของที่ประกันไปเมื่อครบกำหนดระยะเวลาที่ได้รับอนุญาตหรือตามกำหนดที่พนักงานสอบสวนแจ้งให้ส่งคืน

๑.๒ ไม่จำหน่าย จ่าย โอน กรรมสิทธิ์สิ่งของที่ประกันในระหว่างสัญญาประกัน

๑.๓ ไม่ทำให้สิ่งของที่ประกันไปเกิดความเสียหาย สูญหาย ชำรุด บกพร่อง ถูกทำลาย หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง อันจะทำให้การใช้พยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ทางคดีเปลี่ยนแปลงไป

๑.๔ ไม่นำสิ่งของที่ประกันไปใช้ในการกระทำความผิดใดๆ อีก

ข้อ ๒ ข้าพเจ้าขอประกันสิ่งของเป็นเวลา.....และจะนำสิ่งของที่ประกันไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ที่.....โดยมี .....เป็นผู้ดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

ข้อ ๓ ถ้าข้าพเจ้าผิดสัญญาตามข้อ ๑ ข้าพเจ้ายินยอมใช้เงิน (ตัวเลข)..... (ตัวหนังสือ).....

ข้อ ๔ เพื่อเป็นหลักประกันข้าพเจ้าได้นำ.....(หลักทรัพย์ที่นำมาประกัน) ให้พนักงานสอบสวนไว้ และรับรองว่าทรัพย์สินเหล่านี้เป็นกรรมสิทธิ์ของข้าพเจ้า/ได้รับมอบอำนาจจากเจ้าของกรรมสิทธิ์ และไม่ได้อยู่ในภาระติดพันใดๆ

ข้าพเจ้าเข้าใจข้อความในสัญญานี้ดีตลอดแล้ว

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน/ผู้รับสิ่งของ

ลงชื่อ.....ผู้รับสัญญา

ลงชื่อ.....พยาน

ลงชื่อ.....พยาน/บันทึก

(ส ๕๖ – ๔๑)

(๒)

กำหนดวันเวลาให้ผู้ประกันส่งสิ่งของต่อผู้ให้ประกัน

ครั้งที่	วันเดือนปี	เวลา	สถานีที่ส่ง	ลายมือชื่อ ผู้ที่ประกัน ทราบวันนัด

บัญชีทรัพย์สินของผู้ประกันซึ่งรับรองว่าเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้ประกันแต่เพียงผู้เดียว และไม่อยู่ในภาระติดพันใด ๆ

ลำดับ	รายการทรัพย์สิน	จำนวน	ราคา		รวมราคา		หมายเหตุ
			บาท	สต.	บาท	สต.	

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน

(ส ๕๖ – ๔๑)

ที่ ตช...../..... สถานีตำรวจ.....

.....

.....

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

เรื่อง แจ้งการขอประกันสิ่งของไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์

เรียน .....(เจ้าของหรือผู้มีกรรมสิทธิ์ ผู้ซึ่งมีสิทธิในการใช้ ครอบครอง ยึดหน่วง หรือสิทธิเรียกร้องอื่นตามที่กฎหมายรับรอง รวมถึงผู้เช่าซื้อ ทายาทผู้มีสิทธิรับมรดก หรือผู้จัดการมรดก ผู้ต้องหา หรือผู้หาย)

ด้วยพนักงานสอบสวน สถานีตำรวจ.....

ได้ยึด.....ไว้ประกอบการสอบสวนคดีที่ ...../.....

บัดนี้.....(ผู้ยื่นคำร้องขอประกัน).....ได้ยื่นคำร้องขอคืนสิ่งของที่เจ้าพนักงานยึดไว้ไปดูแลรักษาหรือใช้ประโยชน์ระหว่างสอบสวน จากพนักงานสอบสวน หากท่านประสงค์จะคัดค้านขอให้ท่านยื่นคำคัดค้านพร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้องต่อพนักงานสอบสวนภายใน ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนี้

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

(ลงชื่อ)

(.....)

ตำแหน่ง .....

โทร. .....

โทรสาร. .....

ลงชื่อ.....ผู้ประกัน

(ส ๕๖ – ๔๒)

แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
เรียน _____ _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย _____
รายละเอียดการหาย ☐ เกี่ยวกับคดี ☐ ไม่เกี่ยวกับคดี
ผู้เสียหาย _____
ที่อยู่ _____
ผู้แจ้งหาย _____
ที่อยู่ _____
ฐาน/เหตุที่หาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____
_____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ ___ เดือน _____ พ.ศ. _____ ป.จ.ว.ข้อ ___
รายการและตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหาย
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

รวม _____ รายการ ทั้งสิ้น มูลค่า _____ บาท

(ลงชื่อ) _____
( )
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๔๘)

แบบรายการตำหนิรูปพรรณทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหายได้คืน

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____
เรียน _____ _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย บัญชีทรัพย์ถูกประทุษร้ายหรือหายได้คืน
รายละเอียดการหาย ☐ เกี่ยวกับคดี ☐ ไม่เกี่ยวกับคดี
ผู้เสียหาย _____
ที่อยู่ _____
ผู้แจ้งหาย _____
ที่อยู่ _____
ฐาน/เหตุที่หาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____
_____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ป.จ.ว.ข้อ ___
รายละเอียดการได้คืน จับกุมผู้ต้องหาได้ _____ คน
สถานที่ได้คืน _____
วันที่ได้คืน _____ ป.จ.ว.ข้อ _____
วิธีการได้คืน _____
รายการและตำหนิรูปพรรณทรัพย์ได้คืน
_____
_____
_____
_____
_____
_____
_____

รวม _____ รายการ ทั้งสิ้น มูลค่า _____ บาท

(ลงชื่อ)
( )
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๔๙)

แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรม

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____
เรียน _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคู่มือจดทะเบียนรถ ..... ฉบับ

☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์

เลขทะเบียน _____ จังหวัด _____
ชื่อรถ _____ แบบ _____ รุ่น ปี ค.ศ. _____ สี _____
ชื่อเครื่องยนต์ _____ ชนิดเชื้อเพลิง _____
เลขหมายเครื่องยนต์ _____ สูบ _____ ซีซี
เลขหมายตัวรถ _____ เพลา _____ ล้อ
ลักษณะของรถ _____ ประเภทของรถ _____ (รย. ๑๒)
ตำหนิหรือลักษณะพิเศษ _____
ราคาประเมินขณะที่ถูกโจรกรรม _____
ชื่อเจ้าของ _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____
แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รายละเอียดการถูกโจรกรรม
สถานที่เกิดเหตุ _____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ปจว.ข้อ _____
พฤติการณ์ที่ถูกโจรกรรม _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๕๐)

แบบตำหนิรูปพรรณรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ถูกโจรกรรมได้คืน

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ วันที่ _____
เรียน _____
สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาคู่มือจดทะเบียนรถ ๑ ฉบับ

☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์

เลขทะเบียน _____ จังหวัด _____
ชื่อรถ _____ แบบ _____ รุ่น ปี ค.ศ. _____ สี _____
ชื่อเครื่องยนต์ _____ ชนิดเชื้อเพลิง _____
เลขหมายเครื่องยนต์ _____ _____ สูบ _____ ซีซี
เลขหมายตัวรถ _____ _____ เพลา _____ ล้อ
ลักษณะของรถ _____ ประเภทของรถ _____ (รย. ๑๒)
ตำหนิหรือลักษณะพิเศษ _____
ราคาประเมินขณะที่ถูกโจรกรรม _____
ชื่อเจ้าของ _____
บ้านเลขที่ _____ หมู่ที่ _____ ตรอก/ซอย _____ ถนน _____
แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____

รายละเอียดการถูกโจรกรรม
สถานที่เกิดเหตุ _____
วันที่เกิดเหตุ _____
ได้รับคำร้องทุกข์ไว้ตามเลขคดีที่ _____ วันที่ _____ เดือน _____ พ.ศ. _____ ปจว.ข้อ _____
พฤติการณ์ที่ถูกโจรกรรม _____

รายละเอียดการได้คืน
สถานที่ได้คืน _____
วันที่ได้คืน _____
วิธีการได้คืน _____
สภาพของรถที่ได้คืน _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
ตำแหน่ง _____

(ส ๕๖ – ๕๑)

แบบรายงานแผนประทุษกรรม

(เติมข้อความในช่องว่าง และกาเครื่องหมาย / ลงใน หน้าข้อความที่ต้องการได้มากกว่า ๑ รายการ)

ส่วนราชการ สถานีตำรวจ/หน่วยงาน _____ กก. _____ บก. _____
ที่ _____ บัญชีของกลางที่ _____
เรียน _____
เลขคดีที่ _____ ข้อหา _____
ชื่อผู้ต้องหา _____ ชื่อผู้เสียหาย _____
สถานที่เกิดเหตุ _____ ตรอก / ซอย _____ ถนน _____
หมู่บ้าน/หมู่ที่ _____ แขวง/ตำบล _____ เขต/อำเภอ _____ จังหวัด _____
วัน เดือน ปี ที่เกิดเหตุ _____ วันรับคำร้องทุกข์ _____
จำนวนคนร้าย _____ (ผู้ใหญ่ ชาย _____ คน หญิง _____ คน) (เด็ก/เยาวชน ชาย _____ คน หญิง _____ คน)
จับกุมผู้ต้องหาได้ _____ คน ยังหลบหนีอยู่ _____ คน

ผู้เสียหายเป็น ☐ ผู้ใหญ่ อายุ _____ ปี ☐ เด็ก/เยาวชน อายุ _____ ปี ☐ ชาย ☐ หญิง ☐ คนไทย ☐ ชาวต่างประเทศ จำนวนผู้เสียหาย _____ คน (☐ นักท่องเที่ยว ☐ ไม่ใช่)

จุดเกิดเหตุ
☐ เคหสถาน ☐ ร้านค้า ☐ ศูนย์การค้า ☐ โรงงาน ☐ โกดัง
☐ ตลาด ☐ ลานจอดรถ ☐ ธนาคาร ☐ ตู้เอทีเอ็ม ☐ ร้านเพชร/ทอง
☐ ร้านเสริมสวย ☐ ห้องอาหาร ☐ สถานบริการ ☐ โรงแรม ☐ โรงมหรสพ
☐ สำนักงานธุรกิจ ☐ สถานพยาบาล ☐ สถานศึกษา ☐ สถานที่ราชการ ☐ ศาสนสถาน
☐ ถนน/ตรอก/ซอย ☐ สะพานลอยคนข้าม ☐ ตู้โทรศัพท์ ☐ ป้ายรถประจำทาง ☐ สวนสาธารณะ
☐ สวน/ไร่/นา ☐ ป่า ☐ ที่รกร้างว่างเปล่า ☐ สถานีรถไฟ ☐ สถานีขนส่ง
☐ ท่าเรือ ☐ บนรถไฟ ☐ รถยนต์ประจำทาง ☐ รถยนต์ส่วนบุคคล ☐ รถยนต์รับจ้าง
☐ อื่นๆ

ทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย
☐ รถยนต์ (_____ ล้อ ประเภท _____) ☐ รถจักรยานยนต์ ☐ เครื่องประดับ
☐ โบราณวัตถุ ☐ พระพุทธรูป ☐ พระเครื่อง ☐ เครื่องจักร/เครื่องยนต์ ☐ หัวจักร
☐ เครื่องมือการเกษตร ☐ วัว/ควาย ☐ ปืน ☐ กล้องถ่ายรูป ☐ นาฬิกา
☐ เสื้อผ้า ☐ เงินสด ☐ เครื่องใช้ไฟฟ้า (ระบุ) _____
☐ อื่นๆ _____
☐ รวมมูลค่า _____ บาท

ยานพาหนะที่ใช้ ☐ รถยนต์ ☐ รถจักรยานยนต์ ☐ เรือ ☐ อื่นๆ _____
(ประเภท _____)

อาวุธที่ใช้
☐ ปืนพกลูกโม่ ☐ ปืนพกอัตโนมัติ ☐ ปืนลูกซอง ☐ ปืนพกไม่ทราบชนิด ☐ ปืนยาว
☐ ปืนสงครามชนิด _____ ขนาดกระสุนปืน นิ้ว/ มม./เบอร์ ☐ ปืนปลอม
☐ ระเบิดชนิด _____ ☐ ระเบิดปลอม ☐ มีด ☐ ของแหลม/มีคม
☐ ท่อนเหล็ก/ไม้ ☐ ค้อน อื่นๆ _____

อุปกรณ์ที่ใช้
☐ ไขควง ☐ คีม ☐ แม่แรง ☐ สิ่ว ☐ ตะไบ ☐ ชะแลง ☐ กุญแจผี
☐ น้ำกรด ☐ กุญแจมือ ☐ มีด ☐ ของแหลม/มีคม ☐ ท่อนเหล็ก/ไม้ ☐ ค้อน ☐ ที่ตัดกระจก
☐ วิทยุสื่อสาร ☐ อื่นๆ _____

(ส ๕๖ – ๕๒)

(๒)

วิธีการของคนร้าย ☐ ล้วงกระเป๋า ☐ กรีดกระเป๋า ☐ ตกทอง/ตกพระ ☐ หลอกเล่นการพนัน
☐ สมัครเป็นคนรับใช้ ☐ แอบอ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่/เจ้าพนักงาน ☐ แอบอ้างตัวเป็นญาติมิตร
☐ แอบอ้างติดต่อธุรกิจซื้อขาย/รับบริการ/สมัครงาน ☐ แอบอ้างเป็นพนักงานซ่อมแซมของใช้

เปิดร้านสั่งสินค้า	ปลอมแปลงบัตรเครดิต	ขายแปลงเป็นหญิง
ชักชวนไปร่วมเพศ	มอมเมา/วางยา ผู้เสียหาย	ใช้กำลังกาย
ใช้อาวุธ	ใช้วาจาข่มขู่ ใช้วาจาหลอกล่อ	หลอกให้เงิน/สิ่งของ
วางยาเบื่อสุนัข	จัดแจะเข้าทางประตู/หน้าต่าง/ช่องลม	จัดแจะเข้าทางหลังคา/เพดาน
กระทำผิดและถ่ายอุจจาระ	กระทำผิดและรับประทานอาหาร	กระทำผิดและข่มขืนผู้เสียหาย
กระทำผิดและกระทำอนาจาร	พันธนาการผู้เสียหาย	ขังผู้เสียหายในห้องน้ำ ฯลฯ
ฉวยโอกาสขณะชุลมุน	ฉวยโอกาสขณะผู้เสียหายเผลอ	ฉวยโอกาสขณะผู้เสียหายนอนหลับ
ว่าจ้างให้ไปส่ง	รับจ้างให้ไปส่ง	ชักชวนให้ไปด้วยกัน
ติดตามผู้เสียหาย	ตักรอผู้เสียหาย	ติดตามผู้เสียหายจากธนาคาร

อื่นๆ _____

ร่อยรอย/พยานหลักฐาน ในที่เกิดเหตุ ลายนิ้วมือแฝง เส้นผม/เส้นขน ปลอกกระสุน จำนวน _____
อื่นๆ

มูลเหตุ (สำหรับคดีประทุษร้ายต่อชีวิต)

ไม่ทราบสาเหตุ	ขัดแย้งผลประโยชน์	ขัดแย้งทางการเมือง	พิพาททางคดี
ปกปิดความผิดอื่น	ชู้สาว	แก้แค้น	ทะเลาะวิวาท
เข้าใจผิด	เมาสุรา	ติดยาเสพติด	จิตวิปริต
อื่นๆ			
เป็นการใช้จ้างวาน	มือปืนรับจ้าง		

พฤติการณ์แห่งคดี _____

(ลงชื่อ) _____
(_____)
(ตำแหน่ง) _____

ที่...../.....
เรียน พนักงานสอบสวน.....
พบประ วัติหรือวิธีการที่คล้ายคลึงกับคดีที่เกิดขึ้น ปรากฏตามรายการที่แนบมาพร้อมนี้
ไม่พบประวัติหรือวิธีการตรงกับแผนประทุษกรรมคนร้ายรายใด

(ลงชื่อ)
(.....)
(ตำแหน่ง).....
...../...../.....

(ส ๕๖ – ๕๒)

บรรณานุกรม

๑. กองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะที่ ๙ การเปรียบเทียบคดีอาญา,(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๔๔)

๒. กองคดีอาญา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๐ การชันสูตรพลิกศพ,(กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, ๒๕๔๔)

๓. เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย), ๒๕๕๓)

๔. ข้อบังคับของอัยการสูงสุด ว่าด้วยการใช้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด ฯ พ.ศ.๒๕๖๕, (๒๕๖๕, ธันวาคม ,๒๑),ราชกิจจานุเบกษา,๑๓๙(๗๗ก)

๕. ข่าวเวิร์คพ้อยทูเดย์,ย้อนดูตำรวจไทยรีดไถเงิน? ดาราสาวไต้หวัน [Online],เว็บไซด์ : https://workpointtoday.com/timelinetaiwan/, ๒๐๒๓

๖. คณิต ณ นคร,กฎหมายอาญาภาคความผิด, พิมพ์ครั้งที่ ๑ (กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๒๕)

๗. คลังปัญญาไทย.ความผิดอาญาอันยอมความได้. ม.ป.ป.

๘. คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน Police Investigation Manual สำนักงานตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๔, (กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,๒๕๖๔)

๙. คู่มือพนักงานสอบสวน นิติวิทยาศาสตร์กับการสอบสวนคดีอาญา ศูนย์บริหารงานสอบสวน ตร.,(พิมพ์ครั้งที่ ๑), (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๕)

๑๐. จิตติ ติงศภัทิย์, กฎหมายอาญาภาค ๑, (พิมพ์ครั้งที่ ๙), (กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา,๒๕๓๖)

๑๑.ฉันทนาไกรสถิต. เอกสิทธิ์และความคุ้มกันทางการทูต.,เว็บไซด์http://web.krisdika.go.th/pdfPage.jsp?type=act&actCode=๑๓๘๑๖

๑๒. ณรงค์ ใจหาญ, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน, ๒๕๖๓)

๑๓. ดร.เกียรติขจร วัจนะสวสัดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา, (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พริ้นติ้ง, พ.ศ.๒๕๕๓)

๑๔. ดร.เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วย การดำเนินคดีในขั้นตอนก่อนการพิจารณา,(พิมพ์ครั้งที่ ๗), (กรุงเทพ : สำนักพิมพ์ พลสยาม พริ้นติ้ง (ประเทศไทย)

๑๕. ดร.สุพิศ ประณีตพลกรัง ,กฎหมายคุมประพฤติ, (กรุงเทพฯ:นิติธรรม,๒๕๖๑)

๑๖. ทีมข่าวอาชญากรรมMGR Online, ผบ.ตร.สั่งปรับโฉมศูนย์ PCT เพิ่มประสิทธิภาพระบบแจ้งความออนไลน์-การบริหารคดีลุยปราบอาชญากรรมทางไซเบอร์ทุกรูปแบบ,
เว็บไซต์ : https://mgronline.com/crime/detail/9650000103408

๑๗. ธนวัฒ พิสิฐจินดา, คำอธิบายวิชากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑), (กรุงเทพฯ : บริษัท ดับบลิว ลีกัลป์ คอนซัลแทนท์,๒๕๖๓)

๑๘. ธานิศ เกศวพิทักษ์, คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม ๑,(พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), (กรุงเทพฯ : บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิ่ง จำกัด, พ.ศ.๒๕๕๘)

๑๙. ธีสุทธิ์ พันธ์ฤทธิ์,การสอบสวน, (พิมพ์ครั้งที่ ๒), (กรุงเทพฯ : นิติธรรม ,๒๕๕๕)

๒๐. พ.ต.อ.มนตรี สีทอง,ระบบสารสนเทศ ของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ,

เว็บไซต์ :https://www.police9.go.th/media/documents/summary-crimes.pdf

๒๑. พ.ต.อ.อภิรักษ์ นักไร่, การจับกุมเด็ก [Online], เว็บไซต์ : https://sobdek.blogspot.com, 2023

๒๒. ร.ศ.ดร. ปกป้อง ศรีสนิท,กฎหมายอาญาชั้นสูง, (กรุงเทพฯ :วิญญูชน, ๒๕๕๙)

๒๓. ร.ศ.วรวุฒิ เทพทอง, ประมวลกฎหมายอาญา,(กรุงเทพฯ :พิมพ์ดีการพิมพ์,๒๕๖๓)

๒๔. ระบบCRIMESปฏิวัติการทำงานตำรวจ,

เว็บไซต์ : http://www.scdc7.forensic.police.go.th/index.php/component/k2/item/319-crimes

๒๕. เรียนรู้ CRIMES,เว็บไซต์: www.crimes.police.go.th/study.html

๒๖. ศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.,“รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ “การศึกษาเปรียบเทียบความรับผิดทางอาญา ของนิติบุคคลและผู้แทนนิติบุคคลของประเทศไทยกับประเทศต่างๆ ในอาเซียน”, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพฯ :สำนักงานอัยการสูงสุด, ๒๕๕๘)

๒๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ, ๒๕๖๔)

๒๘. สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม, แนวปฏิบัติของศาลเกี่ยวกับออกหมายเรียกไปยังบุคคลที่ปฏิบัติงานในสถานเอกอัครราชทูต สถานกงสุลต่างประเทศหรือองค์การระหว่างประเทศ.,
เว็บไซต์ : https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/9697/iid/17352

๒๙. สำนักงานกิจการยุติธรรม, เกณฑ์อายุเด็กหรือเยาวชนเมื่อถูกจับในคดีอาญา,
เว็บไซต์ :https:// justicechannel.org/new-laws/juvenile-justice-2022

๓๐. สำนักกฎหมายและวิชาการศาลยุติธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ (ฉบับอัพเดทล่าสุด),
เว็บไซต์ : https://jla.coj.go.th/th/content/category/detail/id/8/cid/112/iid

๓๑. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

๓๒. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา,คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ,๒๕๕๖)

๓๓. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานสอบสวน, (กรุงเทพฯ :โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๖๔)

๓๔. ร่าง พ.ร.บ.ว่าด้วยการปรับเป็นพินัย พ.ศ. ...,"/รัฐบาลไทย Royal Thai Government,เว็บไซต์ : https://www.thaigov.go.th/news/contents/ministry_details/38803

๓๕. สหรัฐ กิติ ศุภการ ,หลักและคำพิพากษากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑๒), (กรุงเทพฯ : บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), ๒๕๖๔)

๓๖. สหรัฐ กิติ ศุภการ, หลักและคำพิพากษา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา,(พิมพ์ครั้งที่ ๑๓), (กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด(มหาชน), ๒๕๖๕)

๓๗. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือการฝึกอบรมข้าราชการตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่งานสืบสวนในสถานีตำรวจ, ๒๕๕๗

๓๘. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, คู่มือปฏิบัติงานของตำรวจสายตรวจ, ๒๕๕๓

๓๙. สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวน และมาตรการควบคุม ตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา คำสั่ง ตร.ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๒๕๕๖, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ตำรวจ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ๒๕๕๖)

๔๐. สำนักส่งเสริมงานตุลาการ สำนักงานศาลยุติธรรม, คู่มือกระบวนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพในคดีอาญา, (พิมพ์ครั้งที่ ๑), (กรุงเทพฯ : บริษัท แอคทีฟ พริ้นท์ จำกัด, ๒๕๖๐)

๔๑. อรรถพล ใหญ่สว่าง, คำอธิบายวิชา สัมมนากฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (ป.วิ.อ.ภาค๑, ภาค ๒, ภาค ๓, ภาค ๔, ภาค ๕, ภาค ๖, ภาค ๗), (พิมพ์ครั้งที่ ๗), (สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา)

๔๒. Innnews.(๒๐๒๑), เอกสารหาย แบบไหนไม่ต้องแจ้ง แบบไหนแจ้ง แถมเดี๋ยวนี้แจ้งออนไลน์ได้นะ, เว็บไซต์ : https://www.innnews.co.th/lifestyle/news_161957

๔๓. Policetv,สำนักงานตำรวจแห่งชาติ แจงผลการดำเนินการและสถิติ การรับแจ้งความออนไลน์คดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยี, เว็บไซต์ :https://policetv.tv/archives/23626

ภาคผนวก

ผนวก ก.
ความเป็นมาของการจัดทำคู่มือและหน้าที่ความรับผิดชอบของข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวน

ด้วยในการประชุม ก.ตร. ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ เมื่อ ๒๙ ส.ค. ๖๕ ประธาน ก.ตร. มีข้อสั่งการที่เกี่ยวกับการบริหารงานของ ตร. ซึ่ง ก.ตร. ได้มีมติรับทราบ และให้ ตร. ดำเนินการในเรื่องที่หก กรณีตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่กำหนดขึ้นใหม่เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจที่ อ.ก.ตร.บริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งทำการแทน ก.ตร. อนุมัติการกำหนดตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้กับงานสอบสวนของสถานีตำรวจไปแล้วนั้น ตร. ควรจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานไว้ด้วย ซึ่ง ตร. ได้มอบหมายให้ กมค. พิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวนให้กับผู้ช่วยพนักงานสอบสวนที่ทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนของสถานีตำรวจ และ ผบช.กมค. มีหนังสือสั่งการ ที่ ๐๐๑๑.๐๑๑/๑๓๘๐ ลง ๑๘ ต.ค. ๖๕ มอบหมายให้ สบส. เป็นเจ้าของเรื่องดำเนินการตามข้อ ๒.๖ ของหนังสือ สง.ก.ตร. ที่ ๐๐๑๒.๑๒/๒๖๘ ลง ๕ ต.ค. ๖๕จึงเป็นที่มาของการจัดทำคู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวนเล่มนี้ขึ้น

เมื่อกล่าวถึงอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้ช่วยพนักงานสอบสวนซึ่งมีการกำหนดไว้ในคำสั่ง ตร. ที่ ๕๓๘/๒๕๕๕ ลง ๒๗ ก.ย. ๒๕๕๕เรื่อง การปฏิบัติและอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวนและผู้ปฏิบัติงานสอบสวน จะสามารถแบ่งออกเป็น ๒ ระดับ คือ

๑. ระดับรองสารวัตร (ตำแหน่งควบผู้บังคับหมู่ ถึงรองสารวัตร) มีหน้าที่ดังนี้

๑.) ปฏิบัติงานในหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งระดับผู้บังคับหมู่ที่ปฏิบัติอยู่เดิม โดยปฏิบัติหน้าที่ในงานสอบสวน ภายใต้การกำกับตรวจสอบโดยทั่วไป และอาจได้รับมอบหมายให้ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของข้าราชการตำรวจจำนวนหนึ่ง

๒.) ตัดสินใจ วินิจฉัยสั่งการ แก้ไขปัญหาในงานที่รับผิดชอบให้เสร็จสิ้น ณ จุดเดียว

๓.) ปฏิบัติงานด้วยตนเองในลักษณะของผู้มีประสบการณ์ในงานสอบสวนของหน่วยงานนั้น ๆ เป็นต้น

๔.) ช่วยเหลืองานพนักงานสอบสวน

๕.) ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา

๒. ระดับผู้บังคับหมู่ (ทำหน้าที่ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน) มีหน้าที่ดังนี้

๑.) ปฏิบัติงานตามที่พนักงานสอบสวนมอบหมายให้ทำแทนได้ตาม ป.วิ.อาญา

๒.) เป็นผู้ช่วยพนักงานสอบสวน สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน

๓.) ตรวจสถานที่เกิดเหตุ ถ่ายภาพ ทำแผนที่ ตรวจ จัดเก็บวัตถุพยานหลักฐานต่าง ๆ ทางคดีตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน

๔.) เป็นผู้ควบคุมตารางนัดหมายพยานและการผัดฟ้อง ฝากขัง ตลอดจนการทำสัญญาประกันและไกล่เกลี่ยคดี

๕.) ปฏิบัติหน้าที่ถวายความปลอดภัยแด่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ที่เสด็จพระราชดำเนินเข้ามาในพื้นที่ของสถานีตำรวจ

๖.) ปฏิบัติงานร่วมกับงานป้องกันและปราบปรามในการควบคุมความสงบเรียบร้อย กรณีมีเหตุพิเศษต่าง ๆ เช่น การจัดงานตามประเพณี การชุมนุมประท้วง และอื่น ๆ

๗.) ปฏิบัติงานร่วมกับงานป้องกันปราบปรามเพื่อทำการตรวจค้นจับกุม

๘.) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน

๙.) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ซึ่งเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบไว้อย่างกว้าง ๆ โดยต่อมามีอนุมัติ ตร. ลง ๒๘ มิ.ย. ๖๕ ท้ายหนังสือ สกพ. ที่ ๐๐๐๙.๑๓/๓๑๘๓ ลง ๑๕ มิ.ย. ๖๕ เรื่อง การวิเคราะห์และกำหนดตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจในสังกัด บช.น. และ ภ.๑ - ๙ มีการกำหนดตำแหน่ง สว. รอง สว. ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) เพิ่มเติมให้กับสถานีตำรวจต่าง ๆในสังกัด บช.น. และ ภ.๑ - ๙ นั้น โดยเป็นการกำหนดตำแหน่งขึ้นใหม่ โดยมีสายการบังคับบัญชาอยู่ในความควบคุม กำกับดูแล และสั่งการของหัวหน้างานสอบสวนในแต่ละสถานีตำรวจ รวมทั้งการกำหนดตำแหน่ง ผบ.หมู่ - รอง สว. ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานในส่วนสนับสนุนงานสอบสวน จึงมีการกำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งดังกล่าว เพื่อให้เกิดความชัดเจนในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ สามารถสรุปหน้าที่และความรับผิดชอบของตำแหน่งที่ทำหน้าที่ส่วนสนับสนุนงานสอบสวนได้ ดังนี้

๑. หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าส่วนสนับสนุนงานสอบสวน

ตำแหน่ง สว. ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) หรือ รอง สว. ทำหน้าที่สอบสวน (หัวหน้างานคดี) กำหนดให้มีหน้าที่เป็นหัวหน้าผู้ปฏิบัติงานส่วนสนับสนุนงานสอบสวน รับผิดชอบวางแผน อำนวยการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ตลอดจนปฏิบัติงานด้านการบริหารทางคดีและการสอบสวน ประสานเพื่อบังคับใช้กฎหมาย งานเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการสืบสวนสอบสวน การรับ- ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย การสนับสนุนเวรสอบสวน และการสนับสนุนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งความรับผิดชอบการสอบสวนคดีในบางลักษณะ โดยจำแนกออกเป็นงาน ดังนี้

๑.) วางแผน อำนวยการ สั่งการ ควบคุม กำกับ ดูแล ตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ให้คำปรึกษา แนะนำ มอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติงานส่วนสนับสนุนงานสอบสวนปฏิบัติ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ตามลักษณะงานข้างต้น

๒.) การสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งพนักงานอัยการ การสอบสวนเพิ่มเติมในคดีที่ออกหมายจับไว้ต่อมาจับกุมผู้ต้องหาได้ภายหลัง ทั้งนี้ ตามที่หัวหน้างานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจพิจารณาแล้วเห็นว่าเป็นกรณีจำเป็นหรือมีเหตุอันสมควรที่จะต้องมอบหมายให้เป็นผู้ทำการสอบสวน

๓.) การสอบสวนที่หัวหน้างานสอบสวนหรือหัวหน้าสถานีตำรวจมอบหมาย เพื่อแก้ไขปัญหาสำนวนค้างหรือช่วยสนับสนุนการสอบสวนในภาพรวมของสถานีตำรวจ

๔.) การปฏิบัติหน้าที่หากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วน ให้มีอำนาจมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่อื่นได้ตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องไม่เสียหายต่อหน้าที่การงานประจำ และต้องรีบรายงานให้หัวหน้างานสอบสวนทราบในทันที

๕.) ปฏิบัติงานอื่น ๆ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๒. หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานสอบสวน (ตำแหน่ง ผบ.หมู่ - รอง สว.) แบ่งออกเป็น ๖ กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ การบริหารทางคดีและการสอบสวน

เป็นการปฏิบัติงานเพื่อสนับสนุน การกำกับดูแล และควบคุมการสอบสวนของพนักงานสอบสวน ให้กับหัวหน้างานสอบสวนและหัวหน้าสถานีตำรวจ ตรวจสอบ เร่งรัดให้การสอบสวนเป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อดำเนินการสอบสวนให้เสร็จสิ้น การจัดเก็บสารบบคดีและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสอบสวนเพิ่มเติมตามคำสั่งของพนักงานอัยการ หรือการสอบสวนกรณีมีการจับกุมผู้ต้องหาได้ภายหลัง งานดังกล่าว ได้แก่

๑.) งานอำนวยการสอบสวน

๒.) จัดทำและควบคุมสารบบคดีอาญา-คดีจราจร ของสถานีตำรวจ (สมุดคุมคดี) สมุดสารบบคดีอาญา

๓.) ควบคุมสารบบเอกสาร การขยายเวลาการสอบสวน

๔.) จัดทำและควบคุมสารบบสำนวนคดีชันสูตรพลิกศพ

๕.) การตรวจสอบเร่งรัดการสอบสวน จัดทำบัญชีสำนวนค้าง รายงานสรุปสำนวนคดีค้าง

๖.) งานของกลางคดีอาญา ได้แก่ การควบคุม เก็บรักษา ทำบัญชี และจำหน่ายของกลางและวัตถุพยานในคดี หรือวัตถุพยานที่ส่งไปตรวจพิสูจน์ ควบคุมการอายัด และการรักษาทรัพย์ของกลาง แจ้งผลเกี่ยวกับทรัพย์ของกลางที่พนักงานอัยการสั่งคืน นำอาวุธปืนของกลางส่งกองสรรพาวุธ การยึดทรัพย์ หรือของกลางตามคำสั่งศาล

๗.) ควบคุมสารบบหมายจับ การถอนหมายจับ

๘.) ควบคุมสารบบการอายัดตัวผู้ต้องหา การถอนอายัดตัวผู้ต้องหาต่อเรือนจำ

๙.) การจัดเวรพนักงานสอบสวน

๑๐.) งานประชาสัมพันธ์ในส่วนของงานสอบสวน

๑๑.) การรายงานคดีต่าง ๆ รวมทั้งการรายงานคดีอุกฉกรรจ์และคดีที่น่าสนใจ

๑๒.) รายงานสถิติคดีอาญา ๔ กลุ่ม

๑๓.) รายงานผลคดีอาญาตามนโยบายหรือที่ผู้บังคับบัญชาสั่งการ เช่น อบายมุข คดีเมาแล้วขับ คดียาเสพติด เป็นต้น

๑๔.) ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ ตามประเภทคดีต่าง ๆ เช่น คดีในอำนาจศาลอาญา ศาลจังหวัด ศาลแขวง ศาลเยาวชนและครอบครัว เป็นต้น รวมทั้งประสานงานควบคุมสำนวนการสอบสวนที่พนักงานอัยการรับและไม่รับไว้พิจารณา

๑๕.) ควบคุมสารบบคำสั่งของพนักงานอัยการ ให้สอบสวนเพิ่มเติม รวมทั้งการสอบสวนกรณีการจับกุมผู้ต้องหาได้ภายหลังที่ส่งสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการแล้ว

๑๖.)งานประกันตัวผู้ต้องหา ได้แก่ ควบคุมสัญญาประกัน ควบคุมหลักทรัพย์ คืนเงินหรือหลักทรัพย์ประกันตัวผู้ต้องหา ดำเนินการบังคับคดีตามคำพิพากษาหรือคำสั่งกรณีผิดสัญญาประกัน

๑๗.) จัดเก็บและควบคุมสำเนาสำนวนการสอบสวน

๑๘.) ควบคุมและตรวจสอบเรื่องร้องเรียนพนักงานสอบสวน

๑๙.) การเบิกจ่ายค่าตอบแทนพยาน

๒๐.) การเบิกจ่ายเงินค่าชันสูตรพลิกศพ

๒๑.) ควบคุมการแจ้งความคืบหน้าการสอบสวนของพนักงานสอบสวน

๒๒.) ควบคุมการตรวจเยี่ยมพยานหรือผู้เสียหายในคดีอาญา

๒๓.) ควบคุมการสอบสวนเด็กและเยาวชนของนักจิตวิทยาหรือนักสังคมสงเคราะห์

๒๔.) ควบคุมการแจ้งสิทธิผู้เสียหายในคดีอาญา

๒๕.) ควบคุมระบบการรับ – ส่งประเด็นการสอบสวนของพนักงานสอบสวนต่างพื้นที่

กลุ่มที่ ๒ การประสานงานเพื่อบังคับใช้กฎหมาย เป็นการปฏิบัติงานเพื่อบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรม โดยประสานงานกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น เช่น อัยการ ศาล ราชทัณฑ์ สถานีตำรวจอื่น หน่วยงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ หน่วยงานตรวจพิสูจน์หลักฐาน ส่วนราชการอื่นที่มีอำนาจหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น เพื่อตรวจสอบข้อมูลทางคดี แจ้งผลการตรวจสอบดำเนินการเกี่ยวกับวัตถุพยาน พยานเอกสาร ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอก ตร. เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายในกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมบรรลุวัตถุประสงค์ งานดังกล่าว ได้แก่

๑.) ตรวจสอบผลคดีและแจ้งหน่วยงานที่ร้องขอ

๒.) พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหา ส่งลายพิมพ์นิ้วมือตรวจสอบและประสานงานกับ ทว.

๓.) การส่งหมาย ได้แก่ หมายเรียกพยานศาล หมายเรียกพยานและผู้ต้องหาจากสถานีตำรวจอื่นที่ประสานให้ส่งหมาย

๔.) การแจ้งผลคดีให้ ทว.ทราบ

๕.) การแจ้งดำเนินคดีจากส่วนราชการอื่น

๖.) ควบคุมหนังสือร้องเรียน

๗.) ขอตรวจสอบผลคดีกับหน่วยงานอื่น ประสานติดตามและขอรับผลการตรวจสอบ

๘.) ส่งของกลางตรวจพิสูจน์ไปยังหน่วยงานพิสูจน์หลักฐานตำรวจ (พฐ.จว./ศพฐ./สพฐ.ตร.) หน่วยงานนิติวิทยาศาสตร์อื่นๆ รวมทั้งการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการตรวจพิสูจน์

๙.) ประสานขอรับผลการตรวจชันสูตรบาดแผล/ศพ จากแพทย์ในสถานพยาบาล

๑๐.) ประสานงานที่เกี่ยวข้องกับศาล อัยการ หรือหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมอื่น ๆ

กลุ่ม ๓ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นการปฏิบัติงานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสืบสวนสอบสวนของพนักงานสอบสวน ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การบันทึกข้อมูลลงในระบบเทคโนโลยีสารสนเทศของ ตร. การสืบค้นและตรวจสอบข้อมูล รวมทั้งการประสานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศกับหน่วยงานหรือส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง งานดังกล่าว ได้แก่

๑.) งานระบบสารสนเทศอาชญากรรมของสถานีตำรวจ (Criminal Record Information Management System – CRIMES)

๒.) งานสืบค้นข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลเพื่อสนับสนุนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน เช่น ข้อมูลทะเบียนราษฎร์ ทะเบียนยานพาหนะ ทะเบียนอาวุธปืน เป็นต้น

๓.) การขอหมายจับทางอิเล็กทรอนิกส์ต่อศาล

๔.) งานตรวจสอบข้อมูล สืบค้นข้อมูลอื่นๆที่สนับสนุนการสืบสวนสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน หรือที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

๕.) ช่วยประสานงานเกี่ยวกับการรับคำร้องทุกข์ออนไลน์และรายงานผลให้ผู้เสียหายทราบ

กลุ่ม ๔ การรับ – ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลย เป็นลักษณะงานที่ต้องควบคุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา เดินทางไปส่งตัวที่ศาล เรือนจำ หรือสถานที่ควบคุมอื่นๆ หรือสถานที่อื่นซึ่งพนักงานสอบสวนต้อง

ดำเนินการตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดี เช่น การนำตัวผู้ต้องหาไปนำชี้ที่เกิดเหตุประกอบคำรับสารภาพ เป็นต้น งานดังกล่าว ได้แก่

๑.) ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปศาล หรือสถานที่ควบคุมอื่น เพื่อนำตัวไปผัดฟ้อง หรือฝากขัง

๒.) นำตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยไปฟ้องศาลแขวง กรณีผู้ต้องหารับสารภาพ

๓.) รับ – ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยอายัดตัว จากเรือนจำ

๔.) ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่เป็นเด็ก เยาวชน ไปยังสถานพินิจและ คุ้มครองเด็ก

๕.) ส่งตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยคดียาเสพติดไปยังสำนักงานคุมประพฤติ

๖.) นำตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประกอบคำรับสารภาพ

๗.) นำตัวผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ทางนิติวิทยาศาสตร์

กลุ่ม ๕ การสนับสนุนเวรสอบสวน เป็นลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือพนักงานสอบสวนขณะเข้าเวรสอบสวน ทั้งในสถานีตำรวจและนอกสถานีตำรวจ งานดังกล่าวแบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ เป็นงานที่ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานสอบสวนเวรโดยตรง ได้แก่

๑.) ปฏิบัติงานตามที่พนักงานสอบสวนเวรมอบหมายให้ทำแทนได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๒.) เป็นผู้ช่วยเหลือพนักงานสอบสวนเวร สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวน

๓.) ร่วมตรวจสถานที่เกิดเหตุคดีอาญา – จราจร ถ่ายภาพ ทำแผนที่ จัดเก็บ พยานหลักฐานต่างๆ ทางคดี ตามคำสั่งของพนักงานสอบสวน

๔.) ควบคุมตารางการนัดหมายพยาน การผัดฟ้อง และฝากขัง

๕.) การช่วยเหลือพนักงานสอบสวนในการไกล่เกลี่ยคดีที่ดำเนินการได้ตามกฎหมาย

๖.) ส่งตัวผู้เสียหาย ผู้บาดเจ็บในคดี ไปยังสถานพยาบาล

๗.) นำรถอุบัติเหตุคดีจราจร ของกลางคดีอาญา มาเก็บรักษา ส่งตรวจสภาพ

๘.) บันทึกภาพวิดิทัศน์ในการสอบสวน (กรณีที่กฎหมายกำหนดให้ดำเนินการ)

๙.) ทำสัญญาประกัน คำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว ออกใบเสร็จรับเงินประกันประสานงานกับเจ้าหน้าที่งานธุรการเพื่อเก็บรักษาเงินประกัน ตามที่ได้รับมอบหมายจากพนักงานสอบสวน

ส่วนที่ ๒ เป็นงานที่สนับสนุนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเวรบนสถานีตำรวจ เพื่อให้บริการประชาชนที่มาแจ้งความ ได้แก่

๑๐.) งานควบคุม ลงบันทึกประจำวัน (ปจว.) เกี่ยวกับคดี

๑๑.) การคัดสำเนาบันทึกประจำวันเกี่ยวคดี

๑๒.) ออกใบรับแจ้งความให้ผู้เสียหาย

๑๓.) การลงบันทึกประจำวันระบบอิเล็กทรอนิกส์

๑๔.) ปฏิบัติหน้าที่ในการเปรียบเทียบปรับคดีอาญาทุกประเภท

๑๕.) ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการเงินเปรียบเทียบปรับคดีอาญาทุกประเภท

กลุ่ม ๖ การสนับสนุนการป้องกันปราบปรามอาชญากรรม เป็นงานที่ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติร่วมกับข้าราชการตำรวจงานต่างๆในสถานีตำรวจ เพื่อการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมและรักษาความสงบเรียบร้อย งานดังกล่าว ได้แก่

๑.) การถวายความปลอดภัยแด่องค์พระมหากษัตริย์ พระราชินี และพระบรมวงศานุวงศ์ ในการเสด็จพระราชดำเนิน ทั้งกรณีการเสด็จฯ ในเขตพื้นที่รับผิดชอบและได้รับคำสั่งให้ไปสนับสนุนการปฏิบัติของสถานีตำรวจหรือหน่วยงานอื่น

๒.) ร่วมกับงานป้องกันปราบปราม รักษาความสงบเรียบร้อยในเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การชุมนุมสาธารณะ การแข่งขันกีฬา การแสดงมหรสพ งานประเพณี เทศกาลสำคัญ เป็นต้น

๓.) ปฏิบัติงานร่วมในการระดมป้องกันปราบปรามอาชญากรรม การตั้งจุดตรวจค้น ทั้งในแผนการปฏิบัติประจำของสถานีตำรวจ และการปฏิบัติตามนโยบายพิเศษ ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น การตั้งจุดตรวจด้านความมั่นคง เป็นต้น

๔.) ปฏิบัติงานสนับสนุนงานป้องกันปราบปราม กรณีต่างๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น ร่วมทีมออกตรวจเยี่ยมชุมชน งานบรรเทาสาธารณภัย งานจิตอาสา เป็นต้น รวมทั้งการสนับสนุนส่วนราชการอื่นในพื้นที่รับผิดชอบ

๕.) การระงับ แก้ไข การกระทำความผิดในเหตุรุนแรงที่เกิดขึ้นตามที่ได้รับมอบหมาย

๖.) ปฏิบัติงานอื่นๆที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

โดยตำแหน่ง ผบ.หมู่ - รอง สว. ที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน และที่ทำหน้าที่คุมผู้ต้องหาไปศาล ให้เป็นผู้ปฏิบัติงานส่วนสนับสนุนงานสอบสวนในสถานีตำรวจ โดยให้ตำแหน่ง ผบ.หมู่ - รอง สว. ที่ทำหน้าที่ผู้ช่วยพนักงานสอบสวน มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดในกลุ่ม ๑ - ๓ และกลุ่ม ๕ - ๖ และตำแหน่ง ผบ.หมู่ - รอง สว. ที่ทำหน้าที่คุมผู้ต้องหาไปศาล มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานตามที่กำหนดในกลุ่ม ๔ และกลุ่ม ๖ และตามที่หัวหน้าส่วนสนับสนุนงานสอบสวนมอบหมายให้ปฏิบัติ

QR CODE

ผนวก ก.

ผนวก ข.
ระเบียบ คำสั่งที่เกี่ยวข้อง

๑. ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๒ รายงานประจำวัน
๒. ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๓ การรายงานคดีอาญา
๓. ประมวลระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดี ลักษณะ ๑๔ การออกตำหนิรูปพรรณบุคคลและทรัพย์ บทที่ ๒
๔. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยรายงานประจำวันอิเล็กทรอนิกส์พ.ศ. ๒๕๖๔
๕. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการสอบปากคำพยานบุคคลผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในลักษณะการประชุมทางจอภาพ พ.ศ.๒๕๖๕
๖. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการเก็บรักษาและการจำหน่ายของกลาง พ.ศ.๒๕๖๕
๗. ระเบียบ ตร. ว่าด้วยการรับเลขคำแจ้งความและเลขคดีอาญาพ.ศ. ๒๕๖๕
๘. ร่าง ระเบียบ ตร. ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการขอรับเงินและเบิกจ่ายค่าตอบแทนและค่าใช้จ่ายอื่นที่จำเป็นในการดำเนินการไกล่เกลี่ยข้อพิพาท พ.ศ.๒๕๖๖
๙. คำสั่ง ตร. ที่ ๔๑๙/๒๕๕๖ ลง ๑ ก.ค.๕๖เรื่อง การอำนวยความยุติธรรมในคดีอาญา การทำสำนวนการสอบสวนและมาตรการควบคุมตรวจสอบ เร่งรัดการสอบสวนคดีอาญา
๑๐. คำสั่ง ตร. ที่ ๔๖๘/๒๕๖๕ ลง ๒๑ ต.ค.๖๕เรื่อง การรับแจ้งความและการบริหารคดีอาชญากรรมทางเทคโนโลยีผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ และการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบให้รองผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบศูนย์ปราบปรามอาชญากรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (ศปอส.ตร.)
๑๑. ประกาศสทส. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ ลง ๓๑ มี.ค.๖๕
๑๒. ประกาศสทส. เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และรูปแบบการใช้งานระบบประจำวันอิเล็กทรอนิกส์ในการรับคำร้องทุกข์หรือกล่าวโทษความผิดอาญานอกเขตอำนาจการสอบสวน ลง ๓๑ มี.ค.๖๕

QR CODE

ผนวก ข.

รายชื่อคณะทำงานจัดทำคู่มือผู้ปฏิบัติงานสนับสนุนงานสอบสวน ของ ตร. พ.ศ. ๒๕๖๖

คณะทำงานส่วนบังคับบัญชา

๑. พล.ต.ท.ไตรรงค์ ผิวพรรณ	ผบช.กมค.
๒. พล.ต.ต.อนุชา สุทธยดิลก	ผบก.สบส.

คณะทำงานค้นคว้าเรียบเรียง

๑. พ.ต.อ.ศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ	รอง ผบก.สบส.	หัวหน้าคณะทำงาน
๒. พ.ต.อ.ฤทธิชัย ช่างคำ	รอง ผบก.สบส.	หัวหน้าคณะทำงาน
๓. พ.ต.อ.โกศล ทองนพเก้า	ผกก.กวช.๑ สบส.	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๔. พ.ต.อ.วิทวัส เข่งคุ้ม	ผกก.กสส.๑ สบส.	คณะทำงาน
๕. พ.ต.อ.ธนกฤต สมานุหัตถ์	ผกก.กสส.๑ สบส.	คณะทำงาน
๖. ว่าที่ พ.ต.อ.หญิง อัญชนา สุขสาคร	ผกก.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๗. พ.ต.ท.ณัฐวุฒิ เสรีรมย์	รอง ผกก.กสส.๒ สบส.	คณะทำงาน
๘. พ.ต.ท.เอกนรินทร์ วงค์ชัย	รอง ผกก.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๙. พ.ต.ท.หญิง นารีมาน รักธรรม	รอง ผกก.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๑๐. พ.ต.ท.หญิง รัสมี สุมโนมหาอุดม	รอง ผกก.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๑๑. พ.ต.ท.สุริยะ เพ็งสุข	รอง ผกก.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๑๒. พ.ต.ท.หญิง สุจิรา นบนอบ	รอง ผกก.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๑๓. พ.ต.ท.พนมกร ฟองแก้ว	สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๑๔. พ.ต.ท.เรืองวิทย์ ปานจันทร์	สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๑๕. พ.ต.ท.สินธุ์ อัมรี	สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๑๖. พ.ต.ท.อรรณพ ศรีสวาท	สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๑๗. พ.ต.ท.หญิง นันท์นภัส นีลวุฒิพันธุ์	สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๑๘. พ.ต.ต.หญิง เตือนใจ ศรีละมัย	สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๑๙. พ.ต.ต.หญิง รติพร เรืองกิจ	สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๐. ร.ต.อ.ทรงกช เกิดนก	รอง สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๑. ร.ต.อ.เขมรัชท์ มีเขียว	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๒๒. ร.ต.อ.หญิง ศมนสรณ์ ไพรอนันต์	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๒๓. ร.ต.อ.หญิง ดังใจ โอภาสเอี่ยมลิขิต	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๒๔. ร.ต.อ.ณัฐกิตติ์ ประโรกิจจักร์	รอง สว.ฝอ.สบส.	คณะทำงาน
๒๕. ร.ต.อ.อรรถพล เชี่ยงฉิน	รอง สว.กสส.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๖. ร.ต.อ.จักรวัฒน์ นกสกุล	รอง สว.กสส.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๗. ร.ต.ท.หญิง แพรตะวัน ชื่นกลิ่นธูปศิริ	รอง สว.กสส.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๘. ร.ต.ท.พศิน สินไชย	รอง สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงาน
๒๙. ร.ต.ท.ภาณุรุจ ลิ้มสังกาศ	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๓๐. ร.ต.ท.ปพนธีร์ รอดชูแสง	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน

๓๑. ร.ต.ท.อภิชาติ สงวนสัตย์	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๓๒. ว่าที่ ร.ต.ท.หญิง ฤทัยชนก เนียมวดี	รอง สว.กวช.๒ สบส.	คณะทำงาน
๓๓. พ.ต.ท.หญิง พรนิภา อินทรเชียรศิริ	สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงานและเลขานุการ
๓๔. ร.ต.อ.หญิง ภาวิณี ศรีสวัสดิ์	รอง สว.กวช.๑ สบส.	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

คำสั่ง สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

ที่ ๙๕ /๒๕๖๕

เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบหมายสำนักงานกฎหมายและคดี โดยสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน สืบเนื่องจากในการประชุม ก.ตร. ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ ประธาน ก.ตร. มีข้อสั่งการที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่ง ก.ตร. ได้มีมติรับทราบ และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานกฎหมายและคดี คือ กรณีตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่กำหนดขึ้นใหม่เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจที่ อ.ก.ตร.บริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งทำการแทน ก.ตร. อนุมัติการกำหนดตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ให้กับงานสอบสวนของสถานีตำรวจ ควรที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้กับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เพื่อให้งานสอบสวนของสถานีตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวนเป็นไปด้วยความถูกต้องเรียบร้อย รอบคอบ มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดี ดังนี้

๑. คณะทำงาน ประกอบด้วย

๑.๑ พันตำรวจเอกศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ รองผู้บังคับการ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	หัวหน้าคณะทำงาน
๑.๒ ผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๑.๓ ผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๔ ผู้กำกับการ กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๕ พันตำรวจโทณัฐวุฒิ เสรีรมย์ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๖ พันตำรวจโทหญิง นารีมาน รักธรรม รองผู้กำกับการ กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๗ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกร)	คณะทำงาน
๑.๘ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาการ)	คณะทำงาน

/๑.๙ รองผู้กำกับการ...

๑.๙ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๐ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๑ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาการ)	คณะทำงาน
๑.๑๒ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๓ รองสารวัตร ฝ่ายอำนวยการ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกร)	คณะทำงาน
๑.๑๔ รองสารวัตร กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๕ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๖ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๗ พันตำรวจโทหญิง พรนิภา อินทรเชียรศิริ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงานและเลขานุการ
๑.๑๘ ร้อยตำรวจเอกหญิงภาวิณี ศรีสวัสดิ์ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดกรอบแนวทางการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๒ ศึกษา พิจารณา ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๓ เชิญผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุม หรือให้ส่งเอกสาร ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๔ การดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๕

พลตำรวจตรี

(อนุชา สุทธยดิลก)

ผู้บังคับการสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

คำสั่ง สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน
ที่ ๗๕ /๒๕๖๖
เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

ตามคำสั่งสถาบันส่งเสริมงานสอบสวนที่ ๙๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ เรื่อง แต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน สืบเนื่องจากสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้มอบหมายสำนักงานกฎหมายและคดี โดยสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ให้ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน โดยในการประชุม ก.ตร. ครั้งที่ ๘/๒๕๖๕ เมื่อวันที่ ๒๙ สิงหาคม ๒๕๖๕ ประธาน ก.ตร. มีข้อสั่งการที่เกี่ยวกับการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่ง ก.ตร. ได้มีมติรับทราบ และให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยมีเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสำนักงานกฎหมายและคดี คือ กรณีตำแหน่งข้าราชการตำรวจที่กำหนดขึ้นใหม่เพื่อทำหน้าที่สนับสนุนงานสอบสวนให้กับสถานีตำรวจที่ อ.ก.ตร.บริหารทรัพยากรบุคคล ซึ่งทำการแทน ก.ตร. อนุมัติการกำหนดตำแหน่งผู้ช่วยพนักงานสอบสวนให้กับงานสอบสวนของสถานีตำรวจ ควรที่จะจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานให้กับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน เพื่อให้งานสอบสวนของสถานีตำรวจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจาก พันตำรวจเอกศิริพล กุศลศิลป์วุฒิ รองผู้บังคับการสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ซึ่งเป็นหัวหน้าคณะทำงานตามคำสั่งดังกล่าวได้ลาออกจากราชการ รวมทั้งคณะทำงานบางรายได้รับการแต่งตั้งให้ไปดำรงตำแหน่งอื่น หรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งจากเดิม เพื่อให้โครงสร้างคณะทำงานตามคำสั่งสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ ๙๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ มีความถูกต้อง เหมาะสม และเป็นปัจจุบัน สามารถดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ให้เป็นไปด้วยความถูกต้อง เรียบร้อย รอบคอบ มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติสั่งการ จึงแต่งตั้งคณะทำงานจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน ของสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน สำนักงานกฎหมายและคดีขึ้นใหม่ ดังนี้

๑. คณะทำงาน ประกอบด้วย

๑.๑ พันตำรวจเอกฤทธิชัย ช่างคำ รองผู้บังคับการ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	หัวหน้าคณะทำงาน
๑.๒ ผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	รองหัวหน้าคณะทำงาน
๑.๓ ผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๔ ผู้กำกับการ กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงาน
๑.๕ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกร)	คณะทำงาน
๑.๖ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาการ)	คณะทำงาน

/๑.๗ รองผู้กำกับการ...

๑.๗ รองผู้กำกับการ กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๘ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๙ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่ส่งเสริมวิชาการ)	คณะทำงาน
๑.๑๐ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๑ รองสารวัตร ฝ่ายอำนวยการ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกร)	คณะทำงาน
๑.๑๒ รองสารวัตร กลุ่มงานส่งเสริมงานสอบสวน ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๓ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๔ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๒ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน (ทำหน้าที่นิติกรทุกนาย)	คณะทำงาน
๑.๑๕ พันตำรวจโทหญิง พรนิภา อินทรเชียรศิริ สารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงานและเลขานุการ
๑.๑๖ ร้อยตำรวจเอกหญิง ภาวิณี ศรีสวัสดิ์ รองสารวัตร กลุ่มงานวิชาการ ๑ สถาบันส่งเสริมงานสอบสวน	คณะทำงานและผู้ช่วยเลขานุการ

๒. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดกรอบแนวทางการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๒ ศึกษา พิจารณา ดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๓ เชิญผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ทรงคุณวุฒิเข้าร่วมประชุม หรือให้ส่งเอกสาร ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาดำเนินการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานด้านงานสอบสวน สำหรับผู้ช่วยพนักงานสอบสวน

๒.๔ การดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวข้อง

ให้ยกเลิกคำสั่งสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน ที่ ๙๕/๒๕๖๕ ลงวันที่ ๒ พฤศจิกายน ๒๕๖๕ และให้ถือปฏิบัติตามคำสั่งนี้

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๖๖

พลตำรวจตรี

(อนุชา สุทธยดิลก)

ผู้บังคับการสถาบันส่งเสริมงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ